ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, Ցամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Ամերաս. 10 Տոլ.

Vendredi 1 Novembre 1946 Ուրբաթ 1 Նոյեմբեր

ԺԲ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4842–Նոր շրջան թիւ 481 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ԿԱԹՈՂ. ԿՈՆԴԱԿ ՆԵՐԳԱՂԹԻ ԱՒԹԻՒ

(ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ.Ի)

ՆՄՔ.— Կաթող. պատուիրակութեան դիւանէն ստացանք երկու կաթող. կոնդակներ, մէկը՝ 1946 ապրիլ 25 թուակիր (գրաբար), որ կը սահմանէ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի պարտակաձուքիւնները, իբրեւ թեմական առաջնորդ Եւրոպայի, երկրորդը՝ Յունիս 1 թուակիր (թիւ 240) ներգաղթի մասին, ուղղուած առաջնորդին: Ահաւասիկ այդ վերջին կոնդակը.—

Սորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը, Կեդրոնական Սորհրդային Իշխանութեան համաձայնութեամբ, հայրենասիրական բնոյթ կրող, խոշոր եւ մեծարժէք գործի է ձեռնարկել. որ բացել է ի սփիւռս աշխարհի ցրուած Հայութեան առաջ իր երկրի դռները:

Ներգաղթը հայրենասիրական բնոյթ է կրում. որովհետեւ օտարութեան մէջ, ճնշման քաղաքական հետեւանքով, հեղհեղուկ հիւծուող եւ անէացող հայ ժողովուրդը ոչ միայն ազատւում է այդ վտանգից, այլեւ հայրենիքդալով աւելացնում է ժողովրդի թիւը, նպաստելով նորա ֆիզիքական զօրացման:

Ներգաղթը խոշոր եւ մեծարժէք գործ է. որովհետեւ հայ ժողովուրդը գալիս է բոլոր առաքելութիւններուն վերելքի համբան բռնած, կուլտուրապէս խոշոր քայլերով յառաջդիմող եւ ազգային մշակոյթը զարգացնող մի երկիր, իր հայրենիքը, ուր ոչ միայն սիրուն ճաշակէ պատրաստի հայ կուլտուրան, այլեւ իր մասնակցութեամբ սիրուն նպաստէ հայ մշակոյթի զարգացման, երկրի ու ժողովուրդի ֆիզիքական զօրացման եւ նորա կեանքի ու գոյութեան ապահովութեան:

Սորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը ոչ միայն օտարութեան մէջ ցան ու ցրիւ ընկած հայ ժողովուրդին թոյլատրում է վերադառնալ իր հայրենիքը, այլեւ իր երկրում, Սորհրդ. Հայաստանում կազմակերպում է ներգաղթը, որպէս զի հայրենիք եկողները դժուարութիւնների չհանդիպեն, այլ՝ իրենց աշխատանքի շնորհիւ հանդիստ ապրել կարողանան: Հաղարաւոր բնակարաններ է կառուցել եւ կառուցում՝ այլեւ այլ օգաստուն վայրերում՝ հողագործ եւ պարտիզպան ժողովրդին ապրելու եւ աշխատելու հնարաւորութիւն ստեղծելով. իսկ արհեստաւոր ժողովրդին եւ լինելի ձեռնարկներում է տեղաւորել քաղաքներում, որպէսզի համապատասխան աշխատանքներով ապահով լինեն:

Ժողովրդի ներգաղթի գործը խոշոր գործ է եւ պահանջում է ամենաեռանդ ոյժերի լարում: Ճշմարիտ է, Սորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնը իր ոյժերից վեր չանքեր է թափում ներգաղթի հարցը իդէալականօրէն լուծելու համար, սակայն այդ ժողովուրդին իրեն, բոլոր դասակարգերով առած, չի ազատում իր բարոյական պարտքը կատարելու պարտականութիւնից, յատկապէս նիւթական խոշոր աջակցութիւն ցոյց տալուց, որի կազմակերպութիւնը մենք յանձնարարում ենք հայ հոգեւորականութեան:

Իմ սիրելի հայ ժողովուրդ, քեզ եմ դիմում, առանց դասակարգերի խորութեան, դու որ քո պատմութեան ամբողջ ընթացքում սիրել ես քո հայրենիքը, նուիրուել ես նորա զարգացման եւ արիւն թափել նորա անկախութեան համար, դու որ սիրել ես քո ազգը, նորա պատուի եւ ազատութեան համար մարտիրոսացել, կասկածից դուրս է, որ այսօր, երբ ազգդ ու հայրենիքդ կարօտում են քո աջակցութեան, դու չես զլանայ քո բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնը տրամադրել նորան, համոզուած լինելով որ այդ աջակցութիւնը պիտի նպաստէ ազգիդ ու հայրենիքիդ զօրացման եւ զարգացման:

Գերաշնորհ Տ. Արտաւազդ սրբազան, քեզ եմ դիմում եւ քո միջոցով թեմիդ ամբողջ հոգեւորականութեան, որ ամէն միջոց գործ դրուի նիւթական աջակցութեան գործը կատարելութեամբ կազմակերպելու, որպէս զի ներգաղթի գաղափարական եւ սուրբ գործը, անդամ փոքրիկ չափով, չտուժէ եւ ապագայում յանցանքը ձեր խղճի վրայ չծանրանայ:

Մենք խորապէս համոզուած ենք, որ այս խոշոր գործի յաջողութեանը ամէն հայ մարդ պարտ կը համարէ նպաստել եւ իր խելքով եւ իր դրամով, առանց թերանալու իր բարոյական պարտքի հանդէպ եւ իր խղճի ձայնի առաջ:

Մեր առաջարկն է չտապ կարդով, տեղական պայմանների համաձայն, կազմակերպել նիւթական աջակցութեան հարցը եւ գործի անցնել, եւ ձեր ձեռնարկների եւ նոցա ելքի մասին պարբերաբար իրազեկ անել մեզ ի գիտութիւն, ի միամիտութիւն եւ յաջակցութիւն: Մեր կողմից կ'առաջարկենք ի գործադրութիւն հետեւեալ միջոցները.—

1.— Տեղիդ քաղաքական իշխանութեան դիտութեամբ՝ թեմիդ երեսփ. ժողովն ու կեդրոնական վարչութիւնը ձեր նախագահութեամբ կարդում ենք ՆՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ, որ ժամանակաւորապէս ի պահ ընդունէ գաղթող ընտանիքների անվաճառ մնացած անշարժ կալուածները, որպէսզի այդ հանգամանքը արդելք չհանդիսանայ ներգաղթի յաջողման, եւ ի հաշիւ խնամակալութեանդ յանձնուած վաճառելիք կալուածի հնարաւոր չափով առանձնաւորել նոցա, ապագայում վաճառուելիք կալուածի դրամից դանձելու պայմանով:

2.— Աւանս տալու համար թեմիդ բոլոր եկեղեցիների կանխիկ դրամը ժամանակաւորապէս դանձել, վաճառուելիք կալուածների հաշուին դանձելու պայմանով:

3.— Տեղիդ հարուստներից կազմակերպել յանձնաժողով, իրենց ներքին համաձայնութեամբ պատկառելի դրամագլուխ գոյացնելու համար, որի նպատակը կը լինի աւանդաւորել դաղթողներին, ապագայում նոցա կալուածների վաճառուելիս գոյացած դրամից յետ առանձուլու պայմանով:

4.— Լայն հանդանակութիւն կազմակերպել, որից գոյացած դրամը անվերադարձ նպաստ տալ բացարձակ կարիքաւորներին:

Աւարտելով խօսքս, մաղթում եմ Փրկչին՝ նեղեալների, վշտացեալների եւ հալածեալների միակ ճշմարիտ բարեկամին, ի սէր այս սուրբ գործի յաջողութեան, ոյժ եւ եռանդ պարգեւէ ձեզ եւ ձեր աջակիցներին յաջողութեամբ պսակելու այս մեծ եւ ազնիւ գործը:

Մաղթում եմ Բարձրեալին, որ չարժէ մեր բոլորիս գլուխը, յուզէ մեր հոգու ազնիւ զգացումները, արձագանգ տալու այս սուրբ գործին:

Մաղթու մեմ Տիրոջը, որ իր հովանին տարածէ զաղթող ժողովրդի վրայ եւ ներգաղթը յաջողութեամբ պսակէ:

Մաղթում եմ Բարձրեալին, որ գաղթականութիւն հանող պետութիւնների տրամադրութիւնը ի բարին ուղղէ, որպէսզի հայ պատմական ժողովրդի զարաւոր տառապանքները գոնէ մասամբ բուժուին:

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ
ԳԷՈՐԳ Զ.

ԱՄԻՍԸ ՎԵՑ ԼԻՏՐ ԳԻՆԻ պիտի բաշխուի յառաջիկայ յունուարէն սկսեալ, չնորհիւ վարչապետին եւ այդեպանների ընկերակցութեան միջեւ գոյացած համաձայնութեան, որ վաւերացուեցաւ նախարարական խորհուրդին կողմէ: Այս համաձայնութեամբ այդեզործները զոհացում կը ստանան եւ պիտի կրնան իրենց բերքը յանձնել վերջ 5 առ հարիւրը ծախել ազատօրէն: Անոնք յանձնառած են կառավարութեան յանձնել 18 միլիոն հէքթոլիտր գինի: Գործողութիւնները պիտի տեւեն երկու ամիս:

1946ի ՉՕՐԱԴԱՍԻՆ երկրորդ մասը ղէնքի տակ պիտի առնուի Նոյեմբեր 15էն սկսեալ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ քաղաքապետական խորհուրդը պիտի լուծուի Նոյեմբեր 1ին (այսօր), համաձայն 1884ի օրէնքին: Նախարարական խորհուրդը վաւերացուց ներքին նախարարին այս որոշումը: Առ-ժամեայ մարմին մը պիտի վարէ գործերը մինչեւ նոր ընտրութիւն որ տեղի պիտի ունենայ 1947 Յունուարին:

ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆՒՈՐՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՍՆԱԳԻՏ-ՆԵՐՈՒ տեղափոխութեան խնդիրը քննուեցաւ Պերլինի պաշնակից իշխանութեանց կողմէ: Անգլիական պատուիրակը, զօր. Բոլըրթըն հետեւեալ հարցումները ըրաւ.— Ո՞րքան Գերմաններ Ս. Միութիւն փոխադրուած են.— Բոլորն ալ պայմանաւո՞ր դրկուած են.— Պայմանագիրները յօժար կամքո՞վ ստորագրած են. — Գերմանները ի՞նչ պայմաններու մէջ փոխադրուած են: Ամերիկեան պատուիրակն ալ հարցուց թէ բանուորները կրնա՞ն մերժել, ո՞րքան է պայմանագիրներու տեւողութիւնը եւն.: Սորհրդային ներկայացուցիչը, զօր. Կուրոչին, ձեռքի տակ փաստեր չունենալով, իր պատասխանը վերապահեց յաջորդ նիստին որ պիտի գումարուի Նոյեմբեր 4ին:

ԵԹԷ ՀԻՒԼԷՈՒՄԲՈՐԳԱՑԻՔ...

Ս. Միութիւնը եւ Ամերիկա դէմ դիմաց

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովի Գչ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Մոլոթով առաջարկեց կրճատել սպառազինութիւնները: Ահաւասիկ այդ առթիւ խօսած ճառին մնացեալ մասը, որ միեւնոյն ատեն կը պարզէ Ս. Միութեան տեսակէտները հիւլէական ռումբի մասին.

— «Երկու ծրագիրներ կան հիւլէական ուժի մասին, մէկը՝ Մ. Նահանգներու ծրագիրը, միւսը՝ Ս. Միութեան: Մ. Նահանգներու կամ աւելի ճիշդ Պարուքի ծրագիրը դժբախտաբար չատ մը սխալներ կը պարունակէ: Իրականին մէջ, ան կը տրամադրէ Մ. Նահանգներուն յանձնել հիւլէական ռումբի մենաշնորհը, միեւնոյն ատեն պահանջելով հիւլէական ուժը հսկողութեան տակ առնել բոլոր երկիրներու մէջ, միջազգային հանգամանք մը տալու համար այդ ծրագրին: Անոնք որ այժմ այնքան կը խօսին հիւլէական ռումբի գործածութեան մասին, կրնան չարաչար խարուիլ: Որովհետեւ, եթէ հիւլէական ռումբեր կան մէկ կողմէն, կրնան հիւլէական ռումբեր եւ դեռ ուրիշ բաներ ալ ընել միւս կողմէն: Բոլորովին տարբեր է Ս. Միութեան ծրագիրը: Սորհրդային ժողովուրդը իր ապագան չի հիմներ հիւլէական ռումբին գործածութեան վրայ: Ս. Միութիւնը պարզապէս կը պահանջէ արգիլել հիւլէական ռումբին եւ հիւլէական զէնքերու շինութիւնը: Այս ծրագիրը գործադրելով է որ նպաստաւոր մթնոլորտ մը պիտի ստեղծուի, հիւլէական ուժը խաղաղասիրական նպատակներով օգտագործելու համար»:

Այս յայտարարութենէն վերջ, Ս. Միութեան պատգամին նախարարը առաջարկեց օրէնքէ դուրս հռչակել հիւլէական ռումբը, շեշտելով թէ ամենէն պատճառ չկայ որ այդպէս չըլլայ այժմէն իսկ: Ցետոյ ժողովին ներկայացուց պաշտօնական բանաձեւ մը, հետեւեալ առաջարկներով.—

1. Ընդհ. ժողովը, համաձայն Միացեալ Ազգերու նպատակներուն եւ սկզբունքներուն, կ'ընդունի սպառազինութեանց ընդհ. կրճատումը:

2. Սպառազինութեանց այդ կրճատումը նախ կը տրամադրէ ջնջել հիւլէական ռումբերու գործածութիւնը պատերազմական նպատակներով, ինչպէս եւ այդ ռումբերուն շինութիւնը:

3. Ընդհ. ժողովը կը յանձնարարէ Անվտանգութեան Սորհուրդին մեթոտներ փնտռել, սպառազինութեանց կրճատումը եւ հիւլէական ռումբին բարձումը ապահովելու համար:

4. Ընդհ. ժողովը կը պահանջէ Միացեալ Ազգերու իւրաքանչիւր անդամէն օգնել կազմակերպութեան, այս խնդիրներուն մէջ:

Ամերիկայի պատասխանը

Յաջորդ օրուան նիստին մէջ, Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչը, Պ. Օսթին խօսք առնելով, նախ ցաւ յայտնեց Պ. Մոլոթովի կարդ մը արտայայտութեանց համար, բայց աւելցուց թէ համաձայն է սպառազինութեանց կրճատման առաջարկին, պայմանաւ որ երաշխաւորութիւններ ընծայուին: «Նախորդ մեծ պատերազմէն վերջը մենք միակողմանի զինաթափութիւն կատարելու սխալը գործեցինք: Պէտք չէ կրկնենք այդ սխալը: Մ. Նահանգները պատրաստ են լիովին գործակցելու զինաթափութեան, Միացեալ Ազգերու միւս անդամներուն հետ»:

Պ. Մոլոթով իր ճառին մէջ պահանջած էր որ տեղեկութիւններ հաղորդուին օտար երկիրներու մէջ գտնուած դաշնակից բանակներու մասին: Ամերիկեան պատուիրակը այս մասին ալ հաւանութիւն չյայտնեց, առաջարկելով փութացնել գործողութիւնը: «Մ. Նահանգները ծածկելիք բան մը չունին իրենց ներքին եւ արտաքին ուժերու մասին: Առաջարկուած քննութիւնը պէտք է ընդգրկէ բոլոր զինեալ ուժերը, իւրաքանչիւր երկրի թէ արտասահմանի մէջ»:

Վիճաբանութեանց ընթացքին Ցունաստանի ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ կ'ընդունի Պ. Մոլոթովի առաջարկները, հետեւեալ վերապահումներով.— 1. Միջազգ. վերստուգիչ Ցանձնաժողով մը կազմել, ապահովելու համար զինաթափութեան որ եւ է պայմանագրի ուղղամիտ գործադրութիւնը.— 2. Պատժական միջոցներ ձեռք առնել այն պետութեանց դէմ որ կը խախտեն պայմանագրին հակառակ տրամադրութիւնները:

Իսկ Աւստրալիոյ պատուիրակը առաջարկեց ընդհանուր ծրագիր մը պատրաստել, հիւլէական ուժը միջազգային հսկողութեան տակ առնելու համար: Միւս կողմէ, Միացեալ Ազգերու բոլոր անդամները պէտք է համաձայնութիւն մը սոսկ ծրագրին, որով հիւլէական ուժը պիտի գործածուի միայն խաղաղասիրական նպատակներու համար:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԹՐՈՑԻ ՄԱՐՊԻՕՑ-ՇԱՆ ՋԷԼԻՋԻ կայարանը այսուհետեւ պիտի կոչուի Ֆրանքլին Բոզվէլթ:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՆԵՐԳԱՂԹԸ
ԵՒ ՄԵՐ ԱՐԱԲ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐԸ

Ներգաղթի պատրաստութիւններու առաջին օրերէն Թուրքերը ջանացին օգտագործել հայկական ներգաղթը իրենց մութ նպատակներուն համար : Թուրք մամուլը աշխատեցաւ ներգաղթելու համար արձանագրուող Հայերու դէմ գրգռել ո՛չ միայն Թուրքերը, այլեւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի արաբ ժողովուրդը, որու եղբայրական հիւրընկալութիւնը քանի մը տասնեակ տարիներէ ի վեր կը վայելէ Մփիւռքի հայութեան ամէնէն խոշոր զանգուածը :

Թուրք առաջնորդներու եւ մամուլի համար երբեք դժուար չէ Թուրք խաւար , մոլեռանդ ամբոխը ոտքի հանել օտարներու եւ մանաւանդ Հայերու դէմ : Մենք ապահով էինք, սակայն, որ Թուրքերը պիտի չկարողանային Արաբները Հայերու դէմ գրգռելու իրենց չար դիտաւորութեան մէջ : Եւ այսօր , երբ ներգաղթն այլեւս իրականութիւն է , երբ հազարաւոր Հայեր ձգելով Սուրիոյ եւ Լիբանանի հիւրնկալ հողը մեկնած են Հայաստան, մինչ ուրիշներ կը պատրաստուին հետեւիլ անոնց , մենք սրտի խորունկ գոհունակութեամբ կ'արձանագրենք, որ արաբ ժողովուրդը ինչպէս եղբայրօրէն բացաւ իր երկրի դռները մեր աստանդական ժողովուրդին առջեւ, նոյնեղբայրական ոգիով «բարի երթ» կը մաղթէ հայրենիք մեկնող Հայերուն :

Կ'ընդունինք որ, ինչպէս հաղորդած է մեր թղթակիցը Սուրիայէն ,Հայ գաղթականներու զանգուածային մեկնումը Սուրիայէն եւ Լիբանանէն՝ հոս ու հոն որոշ , ժամանակաւոր անպատեհութիւններ ստեղծէ տեղացիներու համար : Հայերու ճնշող մեծամասնութիւնը գործաւոր եւ արհեստաւոր մարդիկ են, որոնք կ'աշխատին արաբ պետական եւ մասնաւոր ձեռնարկներու մէջ : Հայ գործատէրերու ,արհեստաւորներու և պետական պաշտօնեաներու մեկնումը կրնայ , երբեմն, ժամանակաւոր դժուարութիւններու մատնել Սուրիոյ եւ Լիբանանի պետական , հանրային եւ անհատական հիմնարկութիւնները եւ ճարտարարուեստական ձեռնարկները : Ատիկա պատճառ մը չէ , սակայն, որ մեր արաբ բարեկամները խեթ աչքով նային ներգաղթող Հայերու վրայ : Մեր արաբ բարեկամները կը հասկնան աստանդական եւ հայրենաբաղձ հայութեան բուռն ձգտումը դէպի իր հայրենի երկիրը եւ աչք կը դոցեն ներգաղթի հետեւանքով իրենց երկրի տնտեսութեան համար ստեղծուող, բաղդատաբար պզտիկ դժուարութիւններու վրայ :

Քանի մը օր առաջ մենք գոհունակութեամբ հրատարակեցինք Հալէպ լոյս տեսնող «Էլ Եաղդա» արաբ թերթի մէկ դեղեցիկ յօդուածը, իրրեւ անկեղծ արտայայտութիւն արաբ ժողովուրդի վերաբերմունքին՝ դէպի Հայաստան ներգաղթող Հայերը :

— «Արեւմտեան մեղսաւոր քաղաքականութիւնը ուզեց , որ այս աղէտը դառնայ թափառական, գաղթող եւ չհաւատարիմ առարկայ , Արեւելեան Հարցի ծագումի առաջին օրէն իսկ», իրաւացի կերպով դիտել կուտայ «Էլ Եաղդա» :

Ապա նկարագրելէ վերջ մեկնող կարաւանները , արաբ թերթը կը շարունակէ :—

«Այս աղէտն յուզիչ ներգաղթին առջեւ , Հալէպի մէջ ամէն կողմ զգացումներ կը յորդին, ամենուրեք կը տեսնուի դուրդուրանք, սէր եւ ներողամտութիւն : Ահա հաւաքուած են հրաժեշտ տալու արաբ ասպետական ժողովուրդի ազնիւ զաւակներուն, որոնք սիրով հիւրընկալեցին իրենց տուներուն մէջ : Անոնք ապրեցան ազատ եւ պահեցին իրենց լեզուն ու բարքերը» :

Այո՛ , իրաւունք ունի արաբ թերթը , հայութիւնը ոչ միայն ազատ ապրեցաւ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ , այլեւ աւելի քան ուրիշ տեղ Մփիւռքի մէջ անաղարտ պահեց իր ազգային նկարագիրը և լեզուն , և այժմ Հայաստան կ'երթայ իրրեւ ոսքէն մինչեւ մաղին ծայրը Հայ :

Մեր ներգաղթող հայրենակիցներն ալ չեն թեբացած իրենց երախտագիտական զգացումներու արտայայտութեան մէջ : Ինչպէս կը հաղորդէ նոյն «Էլ Եաղդա», մեկնելէ առաջ գաղթողները ծաղիկներ սփռեցին Սուրիոյ ազգայնական մեծ հերոսին՝ Իպրահիմ Հանանոյի գերեզմանին վրայ : Ճարդանքի եւ երախտագիտութեան ի՛նչ յուզումնալից տեսարան : Անոնք չմոռցան նաև իրենց արաբ եղբայրները : Հրաժեշտի խօսքեր ուղղեցին այն ազնիւ ժողովուրդին , որ իր հողին վրայ եղբայրօրէն պահեց զիրենք : Օթօները շարժիլ սկսան : Ճամբուն երկու եղերքներուն վրայ կային դրօշներ , որ կը ծածանէին օդին մէջ : Ու կը լսէինք ,— «կեցցէ՛ անկախ Սուրիա , կեցցէ՛ անկախ Սուրիա» աղաղակները» :

Հայաստան մեկնող Սուրիահայը ,կասկած չունինք Սուրիայէն կը տանի իր աստանդական կեանքի լաւագոյն յուշերը :

Եւ մենք համոզուած հայութեան զգացումը արտայայտած պիտի ըլլանք, եթէ ըսենք, թէ տուրիահայութեան երախտագիտութեան կը միացնենք նաեւ մեր անկեղծ երախտագիտութիւնը :

(ՀԱՅՐԵՆԻՔ)

ԳԻՐՔ ՄԸ ԶՈՐ ՊԷՏՔ Է ԱՅՐԵԼ

Էջ 230.— «**Thymus** — *ուրձաղեղձ*» :

Պարտապանաց սխալ մը : Փրոֆ· Արծրունի տեղ մը կարդացեր է անշուշտ , որ thym կը նշանակէ ուրց : Արդարեւ , երեք տող վերը կը գրէ · «Thymus serpillum (լատիներէն՝ գոր ...սխալ է գրած) — դաշտի ուրձ , թիմիուրձ (մեղա՛յ Տէր) , թիւմ , ծոթոր , խոռն» :

Եւ այս ուրցով (նախընտրելի է գրել ցով) կազմեր է ... ուրցագեղձ :

Ինչ է ուրցը(2) :

Անուշահոտ բոյս մըն է , զոր մեղուները շատ կը սիրեն : Ծաղիկներու և անուշահոտութեանց սիրահար մեր ալէխօսիկ բանաստեղծը եւս , Միսաք Մեծարենց , կը թուի թէ կը սիրէր այս հոտաւէտ բոյսը , ինչպէս կը վկայէ սա գոհար եռեակը (որուն երկրորդ տողը ձախողած է դժբախտաբար) ·

Տրցակ մը հուսամ ու տրցակ մը ուրց
Բե՛ր, ձեռբերովդ դիր գոյգ ֆուճերուս ,
Խուցիս մէջ ցանէ իւղեր հիմաւուրց :(3)

Ֆրանսական գիւղերու մէջ , մանկամարդ աղջիկներն ալ ունին նման սովորութիւն մը ,— ուրց կը դնեն ոչ թէ իրենց երկու քունքերուն վրայ , այլ երկու ստինքներուն մէջտեղը , անշուշտ տաք եւ գրգռիչ բոյր մը տալու համար սիրոյ բարձիկներուն :

Ուրց բառը կը գտնենք նաեւ «Բառք Գաղիատոսի» անունով ծանօթ ձեռագրին մէջ :

Եւ սակայն ծագումը կը մնայ անյայտ : Հայկազեան Բառգիրքը հանդիսութիւն մը կը տեսնէ ուրց եւ ուռոյց բառերուն միջեւ : Աճառեան կ'արձանագրէ այդ հանդիսութիւնը ու կ'անցնի :

Մենք ալ անցնինք ուրցէն ...դեղձին : Այս դեղձը , thymus, հին ֆրանսերէնով՝ phagoue (բառ մը զոր կը գործածէ Ամպրուազ Փարէ, 1517-1590), կը գտնուի լանջոսկրին տակ , բայց յատուկ է մանկութեան ,— երբ մանուկը երկու տարեկան կ'ըլլայ , դեղձը կը կշռէ իր առաւելագոյն ծանրութեամբ՝ 20 կրամ , այնուհետեւ կը սկսի պզտիկնալ ու զօսանալ : Քանի տարեկան երիտասարդներու մօտ հազիւ հետք մը կը մնայ այս լանջադեղձէն : Հորթին մօտ՝ կը կոչուի ris de veau, *զոր մենք մէջ ոմանք թարգմանած են վզոն : Արդ , դեղձին այս կազմախօսական անունը , thymus, որ եւ է կապ չունի thym բառին հետ , որ բուսական անուն է :*

Ձիշտ է թէ բոյսը եւս յունարէն կը կոչուի թի՛մոս , չեշտը առաջին վանկին վրայ , իսկ դեղձը՝ դարձեալ թիւմո՛ս , բայց չեշտը երկրորդ վանկին վրայ : Երկու բառերն ալ , գրչութեամբ նման , իմաստով տարբեր են ,ճիշտ ինչպէս հայերէն՝ որթ կը նշանակէ 1 — խաղողին տունկը , 2 — երինջ : Կամ՝ եղնակ կը նշանակէ 1 — կլոր պատուհան , 2 — թանկագին քար մը , 3 — խոշոր հատիկներով սեւ խաղող մը , 4 — հորի բերնին չրջանակը , 5 — հորթ , 6 — մէջատ մը զոր մեր գիւղին մէջ կը կոչենք Զատիկ : Այսպէս , թի՛մոս , երբեւ բուսանուն , (արմատական իմաստով՝ բուրել) , կը նշանակէ ուրց , իսկ թիւմո՛ս , իրրեւ կազմախօսական բառ , (արմատական իմաստով՝ յուզել(4) , սիրտը եւ հոգին ցնցել) , անունն է այն գեղձին , զոր մենք կը թարգմանենք լանջադեղձ (որովհետեւ կը գտնուի լանջոսկրին տակը) :

Այս բացատրութիւններէն ետք՝ ծիծաղելի չէ՞ ուրց տնկել ...լանջոսկրին տակը :

Փրոֆ· Արծրունի , այս ցաւալի շփոթութեան դէմ , ուրցագեղձ անուանելէ ետք թիւմոսը , նոյն այդ գեղձը սնուցանող արեան խողովակն ալ յանկարծ կը կոչէ ոչ թէ ...ուրցագեղձային , ինչ որ տրամաբանական պիտի ըլլար , այլ ...վահանագեղձային (էջ 27),— երկրորդ սխալ մըն ալ այս : Իսկ անմիջապէս տակը՝ arteria thyroidea *բառին դէմ կը դնէ «վահանային(!) զարկերակ» : Փրոֆ· Վահան Արծրունի մոռցեր է որ սովորութիւն է վահանագեղձ թարգմանել* glande thyroïde*ը : Մարդակազմութեան հին գիրքերու մէջ* thyroïde *բառին յունական արմատը կը նշանակէր ոչ թէ վահան , այլ դուռ , բայց Դ· դարու բժիշկ մը , Որիբաս , մէկ տառի փոփոխութեամբ (անուշադիր ընդօրինակութեան մը հետեւանքով) դուռը դարձուց վահան , եւ այդ օրէն ի վեր* glande thyroïde*ը կը կոչուի վահանագեղձ : Փրոֆ· Վահան Արծրունի , որ* thymus*ը կը թարգմանէ ուրցագեղձ (էջ 230) , ինչո՞ւ վահանագեղձ թարգմաներ է հոն (էջ 27) , ուր , մէկ տող վարը , ո՛վ գարմանք , փոխանակ «վահանագեղձային» գրելու՝ կը գրէ «վահանային» :*

Բայց ի՞նչպէս հանդուրժել նման անփոյթ , անպատասխանատու , վրայ-ձգոց աշխատանքներու : Եւ դեռ ի՛նչ աւելի մեծ սխալներ , անթիւ եւ անհամար , — ո՞րը ըսեմ , ո՞րը չըսեմ , չուարեր մնացեր եմ :

(4) Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(2) Տեսնել Տոքթ· Յ· Աբրիճեանի ուսումնասիրութիւնը ուրց , թիւմ , ծոթրիճ բուսաբառերուն նշանակութեան մասին (Թէոդիկ , 1914) :

(3) Առաջին ակնարկով կը թուի թէ ուրցը հոս գործածուած է յանգի պահանջով , — ընդհակառակն · գրական գեղեցկագիտութեան յատկանի՛շ մը ցոյց կուտայ Մեծարենցի այդ վարժութիւնը , զոր պիտի բացատրեմ յառաջիկայի՝ երբ ներկայացնեմ 1900—1908ի գրական երիտասարդ սերունդին լեզուի փիլիսոփայութիւնը (անոնց որ սրբագան հանգանակի մը վերածած էին Հայկազեան Առձեռն Բառգիրքը , — Մեծարենց , Վարուժան , Թաթուլ , Ահարոն ,— եւ անոնց որ լեզուական իրապաշտութեան մը , կամ Յ· Օշականի բառով՝ «իրաւ» , այսինքն կենդանի լեզուի մը վարդապետութեան հերմայիր կը նետէին հրապարակ , — Շ· Միսաքեան՝ առաջին խումբէն ոմանց եւ ուրիշներու «ներգրաւումով» ,— արդի հայ ոճաբանութեան նախակապետները) :

(4) *Պուազաֆ , յունարէն լեզուի ստուգաբանական իր բառարանին մէջ , այս բառին հետ հանգիստութեան մը կը բերէ հայերէն դեղեւիմ բառը :*

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐ»

Լիոն :— Հ· Յ· Դ· Վարանդեան կոմիտէն կազմակերպած էր հանդէս մը 26 Հոկտեմբեր , շաբաթ երեկոյ , Ֆրանսուա Քոփէի ընդարձակ սրահին մէջ , տօնելու համար Դաշնակցութեան Օրը : Ճոխ էր յայտագիրը եւ գեղարուեստական բաժինը խնամքով պատրաստուած : Բացումը կատարուեցաւ «Մարսէյէզ»ով եւ «Մշակ բանուր»ով , որոնք երգուեցան սանուհիներու կողմէ ընկերակցութեամբ նուագախումբի , Նոր Սերունդի անդամներէն : Օր· ուան նախագահ ընկեր Ս· Սիւլեան , կրընոպլէն , հանդէսը բանալով յայտարարեց .—

— Ներկայիս երկու տեսակ մտայնութիւն ստեղծուած է մեր Դաշնակցականներուս հանդէպ : Շարքային եւ Շէֆ : Իրրեւ շարքային կը յայտնարեմ թէ Դաշնակցութեան մէջ չէֆ չկայ , այսօրուան շարքայինը վաղը չէֆ է , ու չէֆը իր կարգին շարքային : Դժբախտաբար ունեցած ենք եւ այսօր ալ ունինք մարդիկ որոնք ցանկացած են ու կը ցանկան Դաշնակցութեան մահուան : Ատոնցմէ շատեր մահացեր են , բայց կ'ապրի Դաշնակցութիւնը : Այսօր այ սկսած են շինծու հրաժարականներով Դաշնակցութիւնը քայքայելու փորձեր կատարել , բայց ինչ որ ալ ընեն , Դաշնակցութիւնը կայ ու պիտի մնայ :

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի կողմէ քանի մը խօսք ըրաւ ընկեր Ս· Թաթուլեան ,— Նոր Սերունդը պիտի չարունակէ Դաշնակցութեան գործը : Ճաշող արտասանութիւններ ըրին ընկերներ Ա· Փափազեան , Մրմեան եւ Գամպէրեան : Սանուհիներու խումբը իր խմբերգներով ու պարերով , ղեկավարութեամբ Տիկին Փափազեանի , գեղարուեստական բաժինն փայլը կ'աւելցնէր : Երգեցին Օրիորդներ Մարի Գամպէրեան , Ս· Մօրիսէն , Աւրինէ Պապաեան , ինչպէս նաեւ Օր· Ս· Լիւլէճեան որ իր մեներգով «Քեզ եմ մնում , անուշ գարուն» ջերմապէս ծափահարուեցաւ :

Ճեառոյ ծափերու մէջ բեմ բարձրացաւ ընկեր Գասպար Իփէքեան .— «Երրորդ անգամն է որ խօսք կ'առնեմ , եւ կրկին պիտի առնեմ , փառաբանելու համար Դաշնակցութեան Օրը : Դաշնակցութեան Օրը պէտք է տօնուի անոր համար որ ան միայն քաղաքական կուսակցութիւն մը չէ եղած , այլ եւ հայ ժողովուրդի մարտնչումներուն , խանդավառութեան մարմնացումը : Դաշնակցութիւնը տարիներու ընթացքին չյուսահատեցաւ զանազան անակնկալ ու դժբախտ դէպքերէ , օրհասական ժամուն ան դլուխը ցցեց ու ըսաւ .— Դեռ ողջ եմ , եւ կամ : Ոտքի մէկ վայրկեան , յարգելու համար յիշատակը բոլոր անոնց որոնք մեղմէ անդարձ բաժնուած են իրենց սրբազան դաշափարին հետ , յիշենք մեր նահատակները ու չարունակենք քալել անոնց գծած ճանապարհէն» : Սրահին բաղմութիւնը յոտնկայս կը խոնարհի :

Ընկեր Իփէքեան չարունակեց .— Ես այսօր ձեզի պիտի չխօսիմ Հ· Յ· Դաշնակցութեան գործունէութեան մասին , դուք բոլորդ դիտէք , լսեր ու կարդացեր էք : Պիտի խօսիմ Հայկ· Դատի , հայկական հողերու ամբողջացման եւ ժողովուրդի հաւաքման խնդիրներու մասին : Մեր հակառակորդները նախապէս մեզի կ'ըսէին .— Հայկական հարց գոյութիւն չունի , մենք ամէնայն Հայոց կառավարութիւն չենք եւն· : Իսկ այսօր ուրախ ենք որ Հայկ· Հարցը կը վերակենդանացնեն նոյն ոգիով , ինչ ոգիով որ պահանջած էր Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը ,— Սեւրի դաշնագիր , Ուիլսընեան սահմաններ եւն· : 1914ի արեւելքէն վերջ , այս պատերազմին մէջ ալ ունեցանք մեր զոհերը ամէն ճակատի վրայ : Յորհրդային յաղթական բանակի հետ մեր փոքրիկ ժողովուրդը իր 300.000 զինուորներով ու բազմաթիւ զօրավարներով ու բարձրաստիճան սպաներով կռուեցաւ քաջաբար : Այս բոլորը իրաւունք կուտան ըսելու ,— Ես դատ մը ունիմ : Այո , մեր ձեռքին մէջ մուրհակ մը ունինք , Սեւրի դաշնագիրը , այդ մուրհակը պէտք է վճարուի : Առաջ մենք կ'ըսէինք ,— տուք մեր սեփական հողերը : Այսօր կ'ըսենք ,— մի թացուցէք մեր հողերը : Այո պէտք է մի թացուին այդ հողերը որոնք այսօր դատարկեն ու կը դառնուին թշնամի լուծին տակ :

Արտասահմանի մէջ ունինք մէկ միլիոն , իսկ Հայաստանէն դուրս , ռուսական գաղութ ժողովուրդներու մէջ ցրուած ունինք 1.300.000 ժողովուրդ , պէտք է բոլորը կեդրոնացնել Հայաստանի մէջ : Ներգաղթի առթիւ Դաշնակցութեան չուրջ

բարձրացած աղմուկը մեր ծիծաղը կը չարժէ: Հայ ժողովուրդը ներքաղաք կ'ուզէ, չուզեր հրէլի եւ հեթանոսի խնդիրը, Հայաստանը Հայուն համար, իսկ հայ ժողովուրդը Հայաստանի համար»:

Բանախօսութենէն վերջ սանուհիներու պարերով ու «Յառաջ Նահատակ» խմբերգով փակուեցաւ հանդէսը: Այս առթիւ Հ. Ց. Դ. կոմիտէն դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեց Տիկին Հռիփսիմէ Սո-մունճեանի, ղեկավար սանուհիներու:

ԹՂԹԱԿԻՑ

Խոշո՛ր գործերու մասին հաշիւը

Հայկական Փարիզի մէջ, մեծ մեծ Ընկերութիւններ, բազմազան Մութիւններ, կրթական Մարմիններ, միապետական ճակատներ, ցերուցան մամուլ, եկեղեցիք, ամբողջ Հայոց Աղբը, էլի՛:

Նոր սերունդը փրկելու համար ծրագիրներ, բանաձեւեր, կազապարներ, առաջադրութիւններ կը տեղան:

Ու մանաւանդ եկամուտի, պիւտճէի ծանր հոգերու տակ կը տքան:

Ուսուցիչներու սովն ալ աւելի:

Բարեբախտաբար կը լսենք թէ նորանոր դպրոցներու նոր շրջանին համար սունկերու պէս ուսուցիչ-ուսուցչուհիներ բուսեր են, եւ նոյնիսկ, իբրու տեղ դրաւելու աժան մրցակցութեամբ մենծ Միութեան մը պիւտճէի հաւասարակշռութիւնը անկումէ մը փրկուած է եօթը սիկառէթի արժէքով...:

Մինչդեռ զոնէ տնտեսական մտահոգութենէ բոլորովին զերծ պիտի մնային, եթէ հետեւէին հետեւեալ միջոցին:

Պարզապէս բոլոր հաշիւները սիկառէթով լուծել:

Այսպէս՝ օրինակի համար.— Տարեկան 60.000 Ֆրանքի պիւտճէ ունեցող արուարձանի մը 250 աշակերտները եթէ ամիսը չորս սիկառէթ բերեն՝ (անպիտաններէն ոմանք օրական 20 հատ ալ կը ծխեն), իրենց երեք ուսուցիչներու տարեվճարը արձակուրդով միասին կ'ապահովուի:

Ուրիշ խօսքով, ոչ միայն օրական 13 սիկառէթի հեւուկ վազող այս տարուան ուսուցիչը պիտի գոհացնեն, այլ եօթը սիկառէթի տարբերու-թեան համար ցարդ՝ անպատասխան մնացած անցեալ տարուան «աղքանուէր ծառայութեամբ գնահատուած» ուսուցիչն ալ պիտի «վարձատրուէր»: Մեծ մտահոգութենէ ազատելով 4000 հոգինոց իրենց գաղութը, իր տասնեակ Միութիւններով, զանազան Մարմիններով եւն:

Պարզաբանենք այս մեծ գաղութին մանր հաշիւը, որպէսզի հանելուկ չհամարուի հեռուոր կարդացողին համար:

Մէկ սիկառէթը հոս կ'արժէ 5 Ֆրանք. ամիսը × 4 սիկառէթ = 20 Ֆր. × 12 ամիսը = 240 Ֆր. × 250 աշակերտ = 60.000 Ֆրանք: Թէեւ անմիջապէս խոստովանիմ որ՝ պատերազմէն առաջ ուրիշ հայնոց մը օրական մէկ սիկառէթով «բուժարան» մը ստեղծեցինք, նորէն չքալեց: Ու խորհելով որ ոմանց կարծիքով ճպուռներու երգով թուխ պիտի հասուննայ:

Բայց վորձեցէ՛ք, վորձելը մեղք չէ, մանր սիկառէթներով լուծելու չատ մը անլուծելի մենծ հաշիւները. ուղղակի զպրոցական տղոց միջոցով, առանց խանդարելու ծնողաց հանդիստը:

Այսպիսով ներգաղթի հանդանակութեան ալ չէք վնասեր եւ Հայաստան զացող պղտիկները իրենց օտար չեն երթար ու չեն չփոթեր Ազգբկջանը Հայաստանի հետ:

ՓՇԱՇԱՂԻԿ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ

Վիեն, 27 Հոկտ. (Յառաջ). — Հ.Մ.Ը.Մ.Ի վարչութիւնը կազմակերպած էր դեղեցիկ պարահանդէս մը Հոկտ. 26ին, Hôtel de Posteի սրահին մէջ: Կազմակերպիչ յանձնախումբը չանք չէր խնայած հանդէսին յաջողութեան համար: Հ.Մ.Ը.Մ.Ի երիտասարդութիւնը չարժման մէջ էր: Ժամանակէն առաջ ժողովուրդը զունդ-զունդ կը դիմէր սրահը, որ լեցուած էր երիտասարդներով եւ երիտասարդուհիներով: Հանդէսը բացուեցաւ «Յառաջ Նահատակ» քայլերգով, որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Յետոյ Սկաուտներու խմբապետ Հ. Զաքարեան կարդաց խնամուած զրութիւն մը Ֆրանսերէն, վեր առնելով Հ.Մ.Ը.Մ.Ի կատարած գերը հանդէպ մեր երկրորդ հայրենիք Ֆրանսայի: Ցիշեց թէ պատերազմի ընթացքին Հ.Մ.Ը.Մ.ը տուած է տասնեակներով զինուորներ որոնցմէ շատեր իսկան գերութեան տակ, ունեցած ենք բանի աշխատանքի զոհեր, նաեւ Պուխրնվալտ տարուած ընկերները, նաեւ երկու մեռեալները, մէկը՝ Թորոսեան, միւսը Սկաուտներուն սիրելի խմբապետը՝ Արսէն Կարապետեան:

Այս ճառէն վերջ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի վարչութեան կողմէ խօսեցաւ փոխ-նախագահ Ս. Գալուստեան, պարզելով Միութեան աշխատանքները: Ապա սկսան պարերը որոնք տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր: Դարձ ձադարէ մը վերջ Կապոյտ Աչքի Սանուհիները իրենց դեղեցիկ տարազով երգեցին ու պարեցին հայկական պարեր, բուռն ծափերու մէջ: Երեկոյթին ներկայ էին Ֆրանսական թերթերու թղթակիցները, Դերիներու Միութեան նախագահը եւ զանազան պաշտօնեաներ: Եւրոպական պարերը տեւեցին մինչեւ առաւօտեան ժամը 5: Մեր հիւրերը մեկնեցան չատ գոհ տպաւորութեամբ, հիացում յայտնելով կատարուած աշխատանքին եւ կարգապահութեան համար:

Այս հանդէսով Վիէնի Հ.Մ.Ը.Մ.ը կը լրէ դումար մը ապահովեց: Յաջորդ օրը, 28 Հոկտ. մեր Ա. խումբը կատարեց իր ախոյենական մրցումը ընդդէմ Gringnyի Ա. խումբին, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սեփական մարզադաշտին վրայ: Հակառակ անձրեւոտ օդին, ինչպէս միշտ, այս անգամ եւս մարզասէր հասարակութիւնը եկած էր քաջալերելու հայ մարզիկները: Ժամը 3ին դատաւորի սուլիչին վրայ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ա. խումբը դաշտ ելաւ առաջնորդութեամբ խմբապետ Ա. Պալեանի: Խաղը սկսաւ հակառակորդի յարձակողականով: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ հաւասար 0—0: Տասը վայրկեան դադարէ վերջ, սկսաւ երկրորդ կիսախաղը: Հ.Մ.Ը.Մ.ը աւելի եռանդուն խաղարկութիւն մը ցոյց կուտար, չատ նեղեց հակառակորդը, բայց չկրցաւ օգտագործել առիթները, անձրեւին պատճառով: Խաղը վերջանալուն տասը վայրկեան մնացած Սարգիսի «փաս»ին վրայ Համազասպ նշանակեց առաջին յաղթական նշանակէտը: Խաղը վերջացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի յաղթութեամբ 1—0ով: Հ.Մ.Ը.Մ.Ի բոլոր խաղացողները գնահատելի էին իրենց խաղարկութեամբ

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի պատանիներուն խումբը նոյն օրը դնաց Լիոն, կատարելու իր ախոյենական մրցումը: Հակառակորդ խումբը բացակայ ըլլալով դաշտէն, պատանիները կր չահին (ֆորֆէ): Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ա. խումբը այս կիրակի 3 Նոյեմբերին պիտի մրցի C. S. Chasseի դէմ, Հ.Մ.Ը.Մ.Ի սեփական մարզադաշտին վրայ: Այս առթիւ սիրով կը հրաւիրենք մարզասէր հասարակութիւնը:

Յ. Մաթոսեան

Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ԼԻՈՆ - ՏԷՍԻՆ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

ՏԷՍԻՆ.— *Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ժրաջան վարչութիւնը դեղեցիկ դաղափարը ունեցած է վարձելու Տէսինի հանրակառքի կայարանի ճիշտ դիմացը 16.000 քառ. մեթր տարածութեան վրայ ընդարձակ մարզադաշտինլ: Բաւական դժուարութիւններէ վերջ կարելի եղաւ խորհուրդոյս դաշտը վերածել մարզադաշտի, ծախսելով մօտաւորապէս 150.000 Ֆրանք:*

Դաշտին բացման թուական նշանակուեցաւ Հոկտեմբեր 20 եւ կնքահայրութիւնը սիրայօժար ստանձնեց գաղութիս հայրենասէր առեւտրականներէն Պ. Եղիշէ Փափազեան:

Նոյն օրը Հ.Մ.Ը.Մ.Ի պահեստին իր Ա. խաղենական մրցումը կատարեց A.S.P.T.T.ի դէմ: Երկու խումբերը ծափերու տեղատարափին մէջ դաշտ իջան: Պ. Փափազեան մեր նախագահին առաջնորդութեամբ երկու խումբերու մէջտեղ կեցած՝ մէկ վայրկեան լռութենէ յետոյ, կտրեց ժապաւէնը: Այդ առթիւ Ա. խումբի խմբապետը Ց. Պէրպէրեան դեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեց, վարիչ անդամներն ալ Պ. Փափազեանի լամբակին անցուցին Հ.Մ.Ը.Մ.Ի նշանակը, զինքը յայտարարելով Լիոն-Տէսինի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի պատուոյ նախագահ:

Ժամը 2.30ին սկսաւ Փութպոլի մրցումը, մերոնց բուռն չարձակողականով: Պարսամեան չահեցաւ Ա. նչանակէտը. Ա. կիսախաղը լրանալուն մերոնք չահեցան 2րդ, 3րդ նչանակէտը: Այդ պահուն տեղատարափ անձրեւ մը խուճապի մատնեց հազարէ աւելի ներկաները որոնք սրճարանները խուժեցին: Հակառակորդ խմբապետը ասպարէզ կը կարդար խաղը չարունակելու: Մեր երիտասարդ խմբապետը տղաքը հաւաքելով կրկին իջան դաշտ անձրեւի տակ: Ժողովուրդէն մաս մըն ալ չէր ուզեր բաժնուիլ, խաղը չարունակուեցաւ եւ մերոնք տարին չախչախիչ յաղթանակ մը՝ 8—3:

Նոյն օրը Հ.Մ.Ը.Մ.Ը դեղեցիկ ծաղկեպսակ մը դրաւ Անծանօթ զինուորի դամբարանին վրայ, միայն իր անդամներով: Այդ առթիւ Ֆրանսական թերթերը դովեստով արտայայտուեցան:

Հոկտ. 27ին Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Juniorներու խումբը առաւօտուն խաղաց մեր դաշտին վրայ, փոն տը Շէրիւի Ֆրանսական Junior խումբի դէմ: Մերոնք յաղթական դուրս եկան 3—0ով, իսկ կէսօրէ վերջ Կրտսերներու խումբը խաղաց Պոռնի Cadetներու դէմ, 2—2 հաւասար արդիւնք. մեր պահեստին Փոն տը Շէրիւի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ա. խումբին դէմ 5—5 հաւասար: Ա. խումբը Ամվիլը-Փիւի Ա.ի դէմ 4—4 հաւասար: Բոլոր խումբերն ալ ախոյենական մրցումներ է որ կը խաղան: Տէսինի եւ Լիոնի հայ գաղութը խաւնեարամ դաշտ կը փութայ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մարզիկները քաջալերելու:

★ *Հարցում մը, այս առթիւ: Ո՞վ տուած է Հ.Մ.Ը.Մ.Ի Ֆրանսայի Կեդր. Սուժամ. Վարչութեան տիտղոսը, որ մեզի եւ մեր չրջանի Հ.Մ.Ը.Մ.Ի մասնաճիւղերու հետ որեւէ յարաբերութիւն չեն ունեցած: Կարդ մը խմբակցութիւններ, մեզի փոփաթ կր յայտնեն միանալու կամ ձուլուելու մեզի հետ, յայտարարելով թէ չեն ճանչնար նման ինքնակոչ վարչութիւն: Փարիզի պարոնները թող բարեհաճին կազմակերպել Ֆրանսայի չրջանի Պատգամ. ժողովը ու այնտեղ ամէն ինչ կը լուծուի:*

Մ. Դանիէլեան

ԼՂԵՐ ԵՐԻԿՈՒՆ ՏՈՒՐՍՊԱՆՔՆԵՐԻՆ

Առաքելոց վանքի կռիւը

Հաճի Ֆէրոյի կարգադրութեամբ 1900 Մայիսին Պալաքցի Ճառէ եղբայր Նատ իր վեց ընկերներով ու արեւ ցերեկով, եւ հինգ զպիբլաւներու ներկայութեան, սպաննեց Ալվառինջու Չէս Վահանը, եւ վրայէն առաւ երկու հազար ղրուշ, չաքիներով հաւաքուած տուրքի դրամները: Զպիբլաւները կամք չէրին պետութեան այն դրամներն իսկ փրկելու:

1901ին ամառը, Զպրանցի աշիրէթէն 40 ձիաւոր Համիտիէներ, Ալվառինջի դաշտէն թոցուցին 200 եղներ: Հաւար կայ, հաւարի հեւէն վազելու սիրտ եւ կամք կայ, սակայն ինչո՞վ:

Գիւղին մէջ նստող տասը զաւրքիները, որպէս ապահովութիւն պահղները, եւ 7 նօպատար Քիւրտեր չկրցան օգտակար դառնալ: Ի պատասխան գիւղացիներու բողոքին ըսին.— «Մեզի հրաման չկայ Համիտիէներու դէմ կռուելու»:

Նոյն տարուան Օգոստոսին, Պալաքցի աշիրէթէն, Բապիրի ցեղախումբի 50 զինուածներ գիւղերով Ալվառինջու գիւղի կողքէն, պչեցին հազարի հասնող ոչխարի հօտ, եւ սպաննեցին Դավէ էլօն:

Դէպքէն մէկ ամիս վերջ, Սասունցի Քիւրտեր, Իւսըֆի տան հորդաներ գիշերով քշեցին Ալվառինջու առաջին թալանէն եւս մնացած ոչխարի փշրանքները, եօթ հարիւրի չափ ոչխարներ, եւ սպաննեցին Աէ Պետրոսը, վիրաւոր ձգելով Հազրէ Աօն:

ԱՌԵՒԱՆԳՈՒՄՆԵՐ.— 1901ին, Խասգիւղի մէջ ապրող Պալաքցի Շեյխ Խալիլը բռնի կ'առեւանգէ, նոյն գիւղի Փոչկնու հարս Մարիամը եւ կ'ապրի նոյն գիւղի մէջ, կնոջ պարագաներու աչքին առջեւ:

Նոյն օրերուն, դարձեալ Խասգիւղի մէջ ապրող Հըսկի Ալին Պալաքցի, բռնի կ'առեւանգէ գիւղին Սրսուրի Խաչալի հարսը, եւ կ'ապրի նոյն գիւղին մէջ, նոյն կսկիծը պատճառելով բոլորին:

1901ին Ալվառինջ գիւղի նոպատար Մամաս, Պալաքցի, կ'առեւանգէ նոյն գիւղի Մխլոյ Սեթոյի կինը, եւ կ'երթայ ապրիլ Քոլոսիկ:

Նոյն օրերուն, Ալվառինջու մէջ ապրող Սասունցի Կամէ Ուսոյ տղայ Մըստօն, կ'առեւանգէ Դօղ Վահանի կինն՝ Փարիչան եւ կ'երթայ ապրելու Շըմլակ գիւղ:

Նոյն օրերուն, նոյն գիւղի Մկրէ Սօղօնը, իր հարս Գուլօն, հօր տունէն դարձ բերած ժամանակին Մուչէն եկած երկու ձիաւոր Համիտիէները կը ջարդեն ժբախտ Սօղօն եւ մարախի նման անցնող դարձողի աչքերու առջեւ, կ'առեւանգեն տարաբախտ Գուլօն: Ոչ ոք կրնայ օգտակար դառնալ անոր լաց ու կոծին: Կ'երթայ սեւաւոր Գուլօն, վայրագ ցեղի մը վաւաշոտ լամուկներու կրունկներու տակ խմբելու:

Շարքն երկար է եւ կսկիծը անտանելի, եւ այս բոլոր կսկիծները մէկ երկու ամսուան մէջ, մինակ երկու գիւղերու: Նոյնն էր պատկերը գրեթէ բոլոր գիւղերու:

ԽԱՂԱՂ ՅՈՑՑ ՄԸ.— Քրտական ասպատակութեան, թալանի, սպանութեան եւ առեւանգումներու դէմ, խաղաղ ցոյցով մը, բողոքի ձայն կը բարձրացնեն Հարիւրի չափ կիներ, Ալվառընջու Խզրոյ Խանմօի եւ Խասգիւղի Բալօ աղջիկ Նազիկի առաջնորդութեամբ:

Կառավարիչը կ'ընդունի երկու պատգամաւորները, Խանմօն եւ Նազիկը:

Փաշան.— Ի՞նչ է ձեր պահանջը, տիկիններ:

Խանմօն առանց քաշուելու, կը նկարագրէվերը յիշուած սպանութիւնները, թալանները, առեւանգումները անուն առ անուն, եւ կ'աւելցնէ.— Ալ տոկալու ոյժը չմնաց, դարեր չարունակ մենք կառավարութեան հլու հպատակներն եղած ենք եւ կատարած անոր բոլոր պահանջները: Մեր այս օրուան խաղաղ ցոյցը քրտական գուլումներու դէմ է: Անոնք կը գործեն սանձարձակ, կը թալանեն, կը սպաննեն, դաշտին մէջ աշխատող մշակները, կ'առեւանգեն մեր հարսն ու կոյսը, ու մեր բողոքները կը մնան անլսելի: Կը պահանջենք, կամ Քիւրտերն ալ զինաթափ ընել, կամ մեզ Հայերուս ալ զինուելու արտօնութիւն տալ, Քիւրտի գուլումներու դէմ պաշտպանուելու համար:

Փաշան.— Ձեզ տայի ըլլալու համա՞ր զինուիլ կ'ուզէք:

Խանմօն.— Առանց քաշուելու կը համարձակիմ ըսել, պէյ էֆէնտի, որ Հայերուս Քէտայի ըլլալու առիթը դուք էք որ կը ստեղծէք: Ըսէք, խնդրեմ, ի՞նչ ընէ հայ մարդը, երբ իր անհուն հարստութեան կորուստի վրայ, պատիւն ալ վրայ կուտայ: Երբ հայ մարդու գլխէն կը խլուին հարսն ու աղջիկը, ալ ի՞նչ կը մնայ անոր ընելու:

Փաշան.— Տիկին, քեզ բանտարկել կուտամ:

Խանմօն.— Պէյ իմ, այս աղաղակող անարդարութեան դէմ, իմ արդար բողոքիս համար, բանտը չատ քիչ կուզայ ինձի: Տուէք ինձ կախաղանի հրաման, գոնէ ուրիշ սարսափներ չտեսնեմ:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

(2)

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Կէօրինկի ԵՐԵՔ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ պիտի չհրա-տարակուին, համաձայն զինուորական իշխանութեանց որոշման: Անոնց բնագիրները պիտի պահուին, իսկ պատճէնները պիտի ոչնչացուին: Իրազեկները կը հաւաստեն թէ Գ. Նամակը, որ ուղղուած է գերման ժողովուրդին, «քաղաքական ուժանակ մըն է», եւ կրնայ խլրտումներու տեղի տալ, իբրեւ անձնասպանին կտակը եւ վերջին կամքը:

ԲՐՈՒՓի ԶԻՆԱԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐԸ ամբողջ-ւելի պիտի քանդուին եւ ճարտարագործական հաստա-տութիւններ պիտի հիմնուին անոնց աւերակնե-րուն վրայ, համաձայն Համպուրկէն հաղորդուած լուրերու.

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ Դշ. օր ե-րեք ռումբեր պայթելով քանդեցին երկաթուղիի կայարանը: Առ նուազն երեք հոգի սպաննուեցան, իսկ վիրաւորներուն թիւը չատ մեծ է: Գլխաւոր ահաբեկիչը հրեայ աղջիկ մըն է: Նոյն առտուն ե-րեք անգլիացի զինուորներ մեռած, 15 հոգի ալ վի-րաւորուած էին, զարճեալ ռումբեր նետուած ըլ-լալով:

ԱԴԱՄԱՆԴի առաջապետական հանք մը դրա-նուած է Թանկանիքայի մէջ (Աֆրիկէ), հանք մը որ կրնայ 50 առ հարիւր կոտրել գիները: Այդ առ-թիւ վէց մը ծագած է Անգլիոյ գաղթային նախա-րարութեան եւ Ադամանդի ընկերութեան միջեւ: Գինները սկսած են իյնալ Նիւ Եորքի մէջ:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը հերքէ նախապար Հասան Սաքայի վերագրուած այն յայտարարու-թիւնը թէ կ'ուզեն զինակցութիւն կնքել ռուսա-կան երկիրներուն հետ կամ թէ՝ խօսք եղած է Հա-թայի մասին (Սանճաք): Զեկոյցը կ'ըսէ թէ Հայէ-պի «էլ Ճիւմհուրիյէթ» թերթը սխալ հասկցած է չատ մը բաներ, թէ երբեք չէ խօսուածիրաքի հետ կնքուած գինակցութեան մը մասին եւն.:— Սու-րիոյ վարչապետն ալ հերքեց այն լուրը թէ Ալէք-սանտրէթի խնդիրը Միացեալ Ազգերու ժողովին յանձնուած է: Սուրիոյ համար Պաղեստինի խնդի-րը չատ աւելի կարեւոր է այժմ քան ուրիշ որ եւ է հարց:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ 23 գերման սպաներ, գինուորներ եւ պաշտօնեաներ, Պելկրա-տի մէջ: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ անոնք բռնաբարած են «մարդկային հիմնական սկզբունք-ները» եւ պատճառ եղած են 1500 եուհոսլաւ գերի-ներու մահուան Նորվեկիոյ մէջ: Ուրիշներ ալ մէ-կէն 15 տարի թիապարտութեան դատապարտուե-ցան:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԿԷՍԹԱՓՈՑի անդամներէն ութ հոգի ձերբակալուեցան Տիժոնի մէջ: Անգլիական հպատակի մը մահապատիժը ցկեանս բանտար-կութեան վերածուեցաւ, աղջկան մը պատիժը՝ քսան տարուան, ուրիշ 11 ամբաստանեալներ ալ դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան:— Լիոնի մէջ գնդակահարուեցաւ խմբապիր մը, Ֆի-լիփ ժէօ:— Փարիզի մէջ մահուան դատապար-տուեցաւ էմիլ Մառօնժէն, նախկին ուսանող մը, 27 տարեկան, որ ամբաստանուած էր թէ հարիւ-բաւոր ուսանողներ եւ հայրենասէրներ մատնած է Կէսթափոյին: Այս գոհերը մեծ մասով գնդակա-հարուած կամ աքսորուած են:

ԱՒԵՆԻՔԻՆ կը հեռագրեն թէ ընդհարումները կը ծաւալին ամբողջ երկրին մէջ: Վերջին 24 ժամ-ուան ընթացքին 25 հոգի սպաննուած են Մակեդո-նիոյ եւ Թրակիոյ մէջ, 12ը Թրքական սահմանին վրայ:— Փաթրասի զինուորական առեանը մահ-ուան դատապարտեց էլասի 10 նախկին անդամներ, որոնք ամբաստանուած են թէ 42 ոստիկաններ սպաննած են գերմանական գրաման ատեն:— Ազատականները պահանջեցին բոլորովին նոր կա-ռավարութիւն մը կազմել:

ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ պաշտօնապէս կնքուեցաւ դատական նախարարին կողմէ, աղգա-յին կնիքով, որ վերջին անգամ գործածուած էր Վերսայլի դաշնագրին համար (1919):

ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՎԻՆԻ ՄԷՋ, ի չիշատակ 1914—1918 եւ 1939—1945ի Ֆրանսա-կան բանակի, կովկասեան, կիլիկեան եւ բոլոր հե-րոսամարտերու զոհերուն եւ զինակից ընկերներու, նախաձեռնութեամբ Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու եւ Ֆրանս. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միու-թեան, այս կիրակի, առտուան ժամը 9.45ին, Սկզբ Անարէ Լըպայի եկեղեցին (նոր կամուրջին դիմա-ցը): Պիտի պատարագէ Հ. Գ. Վ. Պապեան:

ՇԱՒՈՒ ԵՆ Citroën conduite interieure (9 chevaux) *ինչպէս նաեւ* Citroën decapotable (11 chevaux) *կառ-քեր: Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել* Gob. 05-63:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ նորոգութեան հա-մար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cha-chan (S):

ԴԱՀԵՆԵԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՇԱՒԻԼԻ մէջ կը տօնուի նոյեմբեր 2, չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ լոյս, նախաձեռնու-թեամբ Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» եւ Նոր Սե-րունդի «Անդրանիկ» խումբերու:

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
ԵՒ ՑՈՎԻԿ ԵԼԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը «Րաֆֆի» Միու-թեան կողմէ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպա-կան պարեր: Տաք սրահ: Ճոխ պիւֆէ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ ՋՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՇԻՐՄԻՆ

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, համաձայնութեամբ Ճուշար-ձանի կեդր. Ճանճնախումբին:

Այս Կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 10ին

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք.ի:

Կէսօրէն վերջ ժամը 15ին, Père Lachaiseի գե-րեզմանատան մէջ, ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ: Ջօրավարի յիշատակարանին առջեւ: Հրաւիրուած են դամբարանին չուրջը խմբուելու իբր սգահան-դէսի չքախումբ, Հայ ժողովրդական, ազգային եւ գեղարուեստական բոլոր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները:

Հրաւիրուած են խօսք առնելու.— Պուլկարիոյ դեսպանին ներկայացուցիչը, Հայ Սպայից Միու-թիւնը, Զօրավարին զինակիցներուն ներկայացու-ցիչը, Հայ Ազգային Խորհուրդը, Շապին Գարահի-սարի Հայրենակցականը, Հայ Նախկին Ռազմիկնե-րու Միութիւնը: *Տողանցք դամբարանին առջեւէն:*

Կը խնդրուի հետեւիլ կարգադիր յանձնախում-բին ցուցմունքներուն, կարգապահութիւնը ապա-հովելու համար: Հայ նախկին ռազմիկները ան-պայման ներկայ պէտք է ըլլան գերեզմանատուն, ժամը 14.30ին: Կրել բոլոր պատուանշանները: Մուտք Gambetta դռնէն, Métro Gambetta:

Մեծ պատահանդէս

Կազմակերպուած **Institut Arménien**ի կողմէ
GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր: Մասնակցութեամբ 3 նուագա-խումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Ca-baretէն:

Մուտք 300 Ֆրանք:

Մատչելի գիներ: Երեկոյեան զգեստը պար-տաւորիչ կիներուն համար:

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Հրապարակային հանդէս - քանախօսութիւնը

Բարձր նախագահութեամբ՝ Արտաւազդ արք. Սիւրմէեանի, այս կիրակի ժամը 2.30ին Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ, (8 rue Danton, métro Odéon): *Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին Տիկին Փապուճեան, դերասաններ Տ. Նշանեան Գմբէթեան, Մանպաշ, Միշա Ագճապրեան:*

Մուտքը ազատ է:

ՍՊԱՍՈՒՀԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

3 հոգինոց ընտանիքի մը համար երիտասարդ աղջկան մը պէտք կայ մնայուն, տնական գործե-րու օգնելու համար, լաւ վարձատրութիւն, նոյն-իսկ գաւառէն: Փոխադրութեան համար ամէն դիւ-րութիւն պիտի տրուի: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչու-թեան:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ կօշկակարի monteur à longeur *եւ* finisseur à gorge, *լաւ վճարումով: Դիմել* M. Apovian, 99 rue de Belleville, Paris (19):

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ
DIKRAN ONOSSIAN

Փարիզի եւ արուարձաններու հանրածանօթ հայկական նուագախումբը որ կը նուագէ հայկա-կան, կովկասեան եւրոպական եւ արեւելեան գեղե-ցիկ եղանակներ:

Տրամադրելի է նշանաւորներու, հարսանիք-ներու եւ բոլոր ազգային միութիւններու համար: Միշտ մատչելի գին: Դիմել 15 օր առաջ, D. Onossian, 1 Allée Yvonne Clamart, Tél. INV. 47-86:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Հ. Ց. Դ. «Մատիսեան» խումբի դասախօսութիւնը, 5 Նո-յեմբեր, երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պիտի խօսի ընկեր Մ. Թաշճեան: Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Դաշնակցութիւնը»:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սկսած Մարկերթի Հ. Ց. Դ. «Համազասպ» խումբի ընդհ. ժողովը՝ այս չա-բաթ երեկոյ ժամը 8ին, սովորական հաւաքատե-ղին:: Կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՊՈՑԻ ԽԱՉի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղը անդամական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերու-հիները այս չաբաթ, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, իր սեփական ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՐԱԲԿԻՐի ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մաս-նաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 2.30ին Sociétés Savantesի մէջ C.սրահը: 8 rue Danton: Կարեւոր խորհրդակցութիւն: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՔԱՌԱՄԱՆԱՄԵԱՑ ՑՈՒԲԵԼԵԱՆ ՀԱՑԿ. ԲԱՐԵԳ. ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ.— Կազմակերպուած Մար-սէյլի մասնաճիւղին կողմէ, այս կիրակի, 3 Նո-յեմբեր ժամը 12—18, *Օթել* տը լա Փլաժի սրահին մէջ: Ներկայութեամբ հայ յարանուանութիւննե-րու վարչութեանց: Կը նախագահէ Մարսէյլի մաս-նաճիւղին առենապետ Պ. ԱՐԱՄ ԹԷՔԷԼԵԱՆ: Զե-կուցում մասնաճիւղին առենադպիր Պ. ԵՆՈՎՔ ԱՐՄԷՆԻ կողմէ: Գեղարուեստական բաժնին մէջ, թատրոն, երգ, նուագ, հայկական պար, արտա-սանութիւն եւ անակնկալներ: Մուտք 100 ֆրանք: Պարահանդէսը ժամը 18էն մինչեւ կէս գիշեր:

Ներկայ պիտի ըլլայ ներգաղթի լիազօրը՝ Պ. ՀԻՆԱՑԵԿԵԱՆ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստու-թեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : *Հեռաձայն* Ely. 18-72:

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(Տնօրէն Պ. ԿՐԿԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու ճոխ զանազանութիւն: Արե-ւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ փա-րիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախա-պէս գրաւել սեղանը:

MEUBLES MODERNES
60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. ՔԻՒՓՔԼԵԱՆի կահ-կարա-սիներու մեծ վաճառատունը: Խիստ մատ-չելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի եւ ար-դիական ոճով բոլոր տեսակի Կարասիներ: Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ:

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնա-ւոր գեղչ:

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուա-գախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի *եւ հիմա* Hotel Windsorի *մէջ:*

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքնե-րու, նշանառուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսնե-րու համար: Մասնաւոր գին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա-փազեան վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 2 Novembre 1946 Շաբաթ 2 Նոյեմբեր

ԹԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année № 4843-Նոր շրջան Թիւ 482 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄԷԿ ԱՋԲՈՎ

Ներդաշնի առաջին կարաւանները ժամանումը ոգեւորիչ նիւթեր ներշնչած է Հայաստանի թերթերուն :

Երկու ամսագիրներ, «Սովետական Հայաստան» եւ «Էջմիածին» կոչեր եւ նկարագրութիւններ կը հրատարակեն, այս առթիւ :

Առաջինը չարք մը պատկերներ ալ տպած է, որոնք իսկապէս կազդուրիչ տպաւորութիւն մը կը գործեն (1946 Յուլիսի թիւ) : Պատկերները կը ներկայացնեն Սուրիա-Լիբանանէն հասած հայրենակիցները, կիներ եւ կայտառ մանուկներ՝ երեւանի փողոցներուն մէջ :

Երկուքին մէջ ալ կ'երեւան ծառանաւորներ՝ արեւմտահայ բանաստեղծներէ (դժբախտաբար տեղական ուղղագրութեամբ) :

Յետոյ կան բազմաթիւ արտատպումներ՝ Արտաշէսեան մամուլէն, Հայկական Դատի, Ներդաշնի եւն. առթիւ կատարուած աշխատանքներու մասին : Բոլորն ալ «բարեկամ» թերթերէ :

Կը թուի թէ տակաւին վարժուած չեն բաց աչքով սերտելու նաեւ միւս թերթերը :

Եթէ այդպէս չըլլար, ինչո՞ւ Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթին՝ «Էջմիածին»ի մէջ պիտի կարդայինք կարգ մը այլանդակութիւններ, այնքան խանդավառ խմբագրականի մը տակ (Դէպի երկիր, 1946 Փետրուար - Մարտ) :

Պաշտօնաթերթը կ'աղաղարէ սեւով ճերմակի վրայ, այս պատմական պահուն,— «Սակայն քնած չեն նաեւ ներդաշնի թշնամիները» :

Եւ կը պատմէ բաներ, բանե՛ր, որոնք ոտքի վրայ քուն կը բերեն : Առասպելներ, որոնք չակերտի մէջ ալ առնուած են, որպէսզի տպաւորութիւն գործեն ...

Իւրացնելով չարք մը անճոռնի լուր - լուսաներ, պաշտօնաթերթը կ'աղաղակէ·

— « Պէտք է ուժեղացնել անխնայ պայքարը բոլոր տեսակի ստոր զրպարտութիւնների, յերիւրանքների դէմ, պէտք է անմիջապէս կանխել ներգաղթը ձախողեցնելու ամէն մի փորձ, անթոյլատրելի պէտք է համարել ներկայ պահուն այլ խնդիրներով զբաղուելը եւ միջոցները ներգաղթի գործին տրամադրելու փոխարէն ուրիշ նպատակների յատկացնելը, երբ բազմաթիւ ներգաղթողներ կարիք են զգում հագուստի, ոտնամանի, սնունդի, ճանապարհածախսի եւայլն» :

Ինչպէս կը տեսնէք, Էջմիածինն ալ ասպարէզ իջած է խաչ ու խաչվառով, ճակատ յարդարելու համար երեւակայական թշնամիներու դէմ : Ուրիշ խօսքով, իր կարգին պղտորելու Հայաստանի եւ Արտաշէսեանի հանրային կարծիքը :

Այսպէ՞ս պիտի հաստատուին «միութիւնն ու միասնականութիւնը», որ կ'երեւան բոլոր կոնդակներուն մէջ :

Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը չէ՞ր կրնար իր գոյնզգոյն պատուիրակներուն միջոցաւ ստուգել, թէ որոնք են բուն «ստոր զրպարտութիւնները» եւ «յերիւրանքները» :

Քանի որ դուռները բացուած են, պիտի թափառէրէինք պատուհաններն ալ բանալ, եւ աչօք բացօթեայ տեսնել, քննել, դատել ինչ որ տեղի կ'ունենայ Արտաշէսեանի մէջ :

« Էջմիածի՞ն »ն ալ քաղաքական օրկան դարձաւ, հովանաւորելու համար զանազան խմբակներու ամբոխավարական ցնդաբանութիւնները :

Մինչեւ ե՞րբ այս միականի մարդանքներն ու փոքրոգութիւնները, երբ հազար կաոր կ'ըլլան, զաղութները սիրաշահելու, անոնց բարոյական եւ նիւթական աջակցութիւնն ապահովելու, ներգաղթը իսկապէս համազգային ձեռնարկի մը վերածելու համար :

«Թշնամիները» փնտռել այս ճակատին վրայ, կը նշանակէ ջուր հոսեցնել իրական թշնամիներու ջաղացքը :

Ըսենք բուն բառով — կը նշանակէ դիտակցաբար վնասել ներդաղթի գործին, փլուցնելով, լրացնելով զանազան բանսարկութիւններ,— ձեր բառով՝ «պրովոկացիա» :

Մենք ուրի՛շ բան կը սպասէինք Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութենէն :

Անոր առաջին պարտականութիւնը պիտի ըլլար ձայն բարձրացնել այն զզուելի հաւատաքննութեանց դէմ, որ կատարուեցան մասնաւորապէս Իրանի եւ Սուրիա-Լիբանանի մէջ, ծուննի բերելու համար հայրենասէր, հայրենակարօտ բազմութիւններ :

Շ·

ԼԵՒՈՆ ՂԱՐԻՊԵԱՆ

Նոր գոյժ մը՝ վերջին պահուն,— ընկեր Լեւոն Ղարիպեան մեռած Գահիրէի մէջ, ժանտաւանդի հետեւանքով, հոկտ· 31ին :

Ողբացեալ ընկերը ծանօթ էր Պոլսոյ մէջ, Օսմ· Սահմանադրութեան շրջանէն, երբ «Արծիւ» գրավաճառանոցը հաստատուեցաւ ընկերովի : Հապիւ արձակուած բանտէն, կը նուիրուէր եռանդուն գործունէութեան մը : Անցեալ զինադադարին, երբ Դաշնակիցները կը պարպէին Պոլիսը, Եգիպտոս մեկնեցաւ, ուր դարձեալ կը զբաղէր գրավաճառութեամբ եւ զանազան հրատարակութիւններով :

Կը ձգէ այրին եւ աղջիկ զաւակ մը, որոնք Փարիզ կը բնակին : Մեր խորին ցաւակցութիւնները :

Կաթող. պատուիրակին պարտականութիւնները

ՄՄԲ·— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը հետեւեալ ձեւով կը սահմանէ Արտաւազդ արք·ի պաշտօնը, Եւրոպայի մէջ, **1946** Ապրիլ **25** թուակիր կոնդակով (գրաբար) ·—

Ա·— Այցելել բոլոր դաղթահայերուն եւ հոգեշունչ քարոզներով մխիթարել : Սատարել բոլոր մարդասիրական ձեռնարկներուն : Հոգ եւ խնամք տանիլ որբերուն եւ այրիներուն :

Բ·— Բոլոր գործերուն եւ հանդամանքներուն տեղեկանալէ վերջ՝ պարտ ու պատշաճը տնօրինել, եկեղեցական - կրօնական եւ ազգային - կրթական պէտքերը հոգալու, որպէսզի մեր ազգային եկեղեցիէն եւ մեր ազգէն չօտարանան, այլ պահեն եւ զօրացնեն իրենց ազգային միութիւնն ու ամբողջութիւնը :

Գ·— «Վերադիտել եւ ղեկավարել» հոգեւոր հովիւները, քահանաները, որպէսզի չշեղին Ս· Եկեղեցւոյ կանոններէն, այլ անթերի կատարեն իրենց պարտականութիւնները հանդէպ ազգին, հայրենիքին եւ Ս· Էջմիածնի Մայր Աթոռին :

Դ·— կազմակերպել Եւրոպայի Հայոց թեմը, հաստատելով կեդր· վարչական խորհուրդ մը եւ պատգմ· ժողով մը թեմակալ Առաջնորդ ընտրելու համար : Ասոր համար ան պարտաւոր է Հայրապետական այս կարգադրութիւնները նախապէս բացատրել տեղական Հոգաբարձութեանց եւ եկեղեցական վարչութեանց, թեմին մէջ «միութիւն եւ միաբանական կազմակերպութիւն» հաստատելու համար :

Ցետոյ կը յորդորէ ժողովուրդը որ միշտ խաղաղ ու համերաշխ ապրին իրարու հետ, հոգ տանին իրենց զաւակներու ազգային կրթութեան եւ դաստիարակութեան, որպէսզի անոնք օգտակար անհատներ դառնան մեր ազգին ու եկեղեցիին եւն :

Ներգաղթը Յունաստանէն

Նոր Յունաստանէն թղթակից մը կը գրէ մեզի, հոկտ· **19** թուականով ·— Ներգաղթը կանգ առաւ, կ'ըսուի թէ պիտի չարունակուի գարնան : Այստեղ հաւատաքննութեան չհանդիպեցանք : Մանր էթրա-կիոյ եւ Մակեդոնիոյ մեր համայնքներուն վիճակը : Շատ մը տեղեր դպրոցները փակուեցան :

Ներգաղթը Երուսաղէմէն

Հայաստանի ներդաղթի երկու պատուիրակները՝ Պ· Պ· Զ· Զարչեան եւ Արշակ Սարգսեան հոկտեմբեր 14ին Երուսաղէմի Հայոց վանքը այցելելով, տեսակցեցան պատրիարքին հետ :

Պատուիրակները ներդաղթի գործով զբաղելէ առաջ, կառավարութեան հաւանութիւնը պիտի ստանան : Արդէն իսկ 150 ընտանիք կազմ ու պատրաստ են, առաջին կարաւանով մեկնելու համար :

Երուսաղէմի թերթերը, արաբական, հրէական եւ անգլիական, հակասական տեղեկութիւններ կը հաղորդեն ներդաղթի մասին :

Ոմանք կը գրեն թէ 300 հոգի պիտի մեկնին, ուրիշներ 1500 եւայլն :

★ Գահիրէէն հինդ Եղիայեան սաներ Հայաստան պիտի երթան, իրենց ուսումը կատարելագործելու համար հետեւելով դպրոցական տարուան :

★ «Յուսարեր»ի աշխատակիցներէն Լեւոն Քէշիշեան Պաղեստինի ռատիօկայանի մարզական զեկուցաբեր նշանակուած է : Պ· Քէշիշեան ամէն շաբաթ իրիկուն ժամը 9.45ին անգլիերէն լեզուով տեղեկութիւններ կուտայ մարզական շարժումին մասին :

ՍՊԱՌԱԶԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԿՐՃԱՏՈՒԻ՞Ն

Միացեալ Ազգերու ընդհ· ժողովի եչ· օրուան նիստին մէջ, ամերիկեան պատուիրակը առաջարկեց օրակարգ անցընել սպառազինութեանց կրճատման խնդիրը, համաձայն Պ· Մոլոթովի ծրագրին : Այս առթիւ անգլեւսաքսոն թերթերը դիտել կուտան թէ վիճաբանութեանց ընթացքին կրնան ուրիշ առաջարկներ ալ քննուիլ, փոխանակ սահմանափակուելու խորհրդային ծրագրով :

Ցրուած որոշման համաձայն, խորհրդային ծրագիրը նախ պիտի քննուի Քաղաքական Ճանճնաժողովին եւ Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ, յետոյ պիտի յանձնուի ընդհ· ժողովին : Այս առթիւ որոշուեցաւ սպանիական խնդիրն ալ օրակարգ անցընել :

Սպառազինութեանց հարցին առթիւ ուժգին ճառ մը խօսեցաւ Պ· Մանուիլսքի, Ուկրայնական պատուիրակը, դիտել տալով թէ «կարգ մը պետութիւններ կը չնայի տիրապետել աշխարհի, քաղաքական, զինուորական եւ տնտեսական թափանցումով : Մինչ յիմարները եւ ոճրագործները կը համարձակին տակաւին խօսիլ նոր պատերազմի մը մասին եւ քարոզութիւններ կը կատարեն, ազդերու մէջեւ դժուարութիւններ ստեղծելու, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը վարկաբեկելու, ժողովուրդներու վստահութիւնը խախտելու եւ հոգեբանական մթնոլորտ ստեղծելու համար է խնդիրը նոր արիւնահեղութեան մը» : Ցետոյ ակնարկելով վեթոյի հարցին, դանդատեցաւ թէ «անգլեւսաքսոն մեծամասնութիւնը կ'ուզէ մենաչնորհհալ դերք մը դրաւել Ապահովութեան Խորհուրդին մէջ» : Այս պատճառով, պահանջեց որ վեթոյի իրաւունքը անփոփոխ մնայ :

Սպանիական հարցին առթիւ խօսք առաւ Ֆ· Մխութեան Բ· պատուիրակը, Վիչինսքի, չեշտելով ·— «Այժմ ժամանակն է գործի, ոչ թէ խօսքի : Կը յուսամ թէ վերջապէս կարելի պիտի ըլլայ պատասխան մը տալ սպանիական անխնայ հարցին» :

Ռումբեր պայթեցան

ՀՌՈՄԻ ԱՆԳԼ· ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԱՌՋԵԻ

Հինգշաբթի կէս օրէն վերջ ռումբեր պայթեցան Հռոմի անգլ· դեսպանատան դրան առջեւ : Այս ռումբերը հոն տեղաւորուած էին երկու պայուսակներով : Պայթիւնը 30 մեթր երկայնութեամբ ճեղք մը բացաւ դեսպանատան դիմաւոր չէնքերուն երեք յարկերուն վրայ : Վնասուեցան նաեւ յարակից չէնքերը : Ցնցումը զգացուեցաւ ամբողջ քաղաքին մէջ եւ պատուհաններու ապակիները ջարդուփշուր եղան 500 մեթր տարածութեան վրայ : Դեսպանատան պաշտօնէութիւնը անվնաս մնաց : Միակ զոհերն են երկու իտալացի անցորդներ, որոնց մէկը սպանուեցաւ, միւսը ծանրապէս վիրաւորուեցաւ :

Անմիջապէս քննութիւն կատարուելով, հաստատուեցաւ թէ առջի օր երկու պայուսակները դրուած էին մայթին վրայ, դեսպանատան առջեւ : Պահակ մը նշմարած էր այս պայուսակները, որոնց վրայ հետեւեալ արձանագրութիւնը կար,— «Ուշադրութի՛ւն, պայթուցիկ» : Պահակը լուր տալու գացած էր, երբ պայթումը տեղի ունեցաւ :

Այս առթիւ ամէն տեսակ ենթադրութիւններ կ'ըլլան,— Ֆաշական դաւ, հրէական ձեռնարկ՝ բողոքելու համար Պաղեստինի ներգաղթի արգելքին դէմ եւն· : Առաջին առթիւ ձերբակալուեցան երկու հոգի : Դեսպանը բացակայ էր, բայց պաշտօնեաները կ'ըսեն թէ վերջերս շատ մը սպառնագիրներ կը ստանային :

Իտալիոյ արտաքին նախարարը, Պ· Նէննի (ընկերվարական) անձամբ ցաւակցութիւն յայտնելով, յայտարարեց թէ պայուսակներուն վրայ եղած ազդարարութիւնը ամբողջովին իտալերէն չէր եւ թէ «miny» բառը ական կը նշանակէ լեհերէն : Իտալական մամուլը խօսօրէն կը դատապարտէ այս անմիտ արարքը :

Այս դէպքին հետեւանքով, զգուշական միջոցներ ձեռք առնուեցան Փարիզի անգլ· դեսպանատան եւ անգլիացի սպաներու ակումբին մէջ : Զինեալ պահակներ կը պաշտպանեն երկու չէնքերը, Ֆրանսացի ոստիկաններու հետ : Ո՛վ որ ներս մտնէ, կը հարցաքննուի, երբեմն ալ խուզարկուելով : Բոլոր ծրարները կը բացուին :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ հաշտութեան դաշնագիրը քննելու համար, Մ· Նահանգներու արտաքին նախարարը Ուոշինկթըն հրաւիրեց ամերիկեան հրամանատարը՝ զօր· Քլէյ եւ իր քաղաքական խորհրդականը : Երկուքն ալ պէտք է Ամերիկա գան նոյ· 10ին, իրենց օգնականներով, որպէսզի կարելի ըլլայ դաշնագիրը Զորս Մեծերուն քննութեան յանձնել Նոյեմբեր 20ին : Ամերիկա կ'ուզէ փութացնել դերմանական հարցին կարգադրութիւնը :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻ հռչակեցին Լիոնի, Սէնթ Էթիէնի, Կրընոպլի եւ Քլէրմոն Ֆէռանի լրագրողները, 25 առ հարիւր յաւելում պահանջելով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ «ԺԱՅՌ»Ը

Այս թատերակը, որով իր ձմեռնային եղանակի բացումն է կատարում Փարիզահայ թատերախումբը, դրուած է քառասուն տարի առաջ: Ընկերային (սոցիալական) այն կեանքը, որ արտացոլուած է Վ. Փափազեանի «Ժայռ»ի մէջ, այսօր հիմնովին ձեւափոխուած է եւ մեզ համար այս երկը ներկայացնում է պատմական արժէք:

Ժայռը ընկերային դրամ է. նրա մէջ արտայայտուած է գաղափարական հայ երիտասարդի պայքարը ընդդէմ գիւղացիներին կեղեքող վաշխառուի: Վ. Փափազեան առաջինը չէ, որ չօչափում է այս նիւթը: Հայ վէպի, եւ հայ թատերգութեան նահապետները՝ Պ. Պոյաճեան եւ Գ. Սունդուկեան ձաղկել են ազգային այս «ցեցերին», մեր խոնարհ խաւերը չահագործող զանազան տեսակի Զիմզիմովներին: Նոյնիսկ Ղ. Աղայեանի Մանի՛ր, մանի՛ր իմ ճախարակ դաղտրիկ բանաստեղծութեան մէջ չէ մոռացուած Տիգրանիկի ու Գոբրիէլիկի թշուառութեան պատճառը՝ Պարտատէրը: Հայ ժողովրդասէր գրագէտների ցուցահանած մանաւանդ «ուշադրութիւնը» հայ վաշխառուի հանդէպ բացատրում էր կովկասահայ ընկերային կեանքի զարգացման պատմութեամբ:

Ճայտնի է որ Հայերը Կովկասում չունէին կալուածատիրական դասակարգ: Վրացիների իշխաններու «թաւադների» փոխարէն՝ Հայերը ունեցան իրենց դրամատէր դասակարգը՝ հայկական քաղքենի դասը (բուրժուազիան): Հայ դրամագլուխը (կապիտալ) իր «նախնական կուտակման» շրջանում կրեց վաշխառուական բնոյթ: Կովկասի երկու կենտրոններում՝ Թիֆլիզում եւ Մանաւանդ Բաքուում այդ դրամագլուխը անցաւ իր օրինաչափ զարգացման փուլերը եւ 80ական թուականների վերջին դարձաւ արդէն առեւտրա-արդիւնաբերական դրամագլուխ իր բոլոր բացառական, ինչպէս նաեւ դրական կողմերով: Այդ կենտրոններով առաջ եկան ընկերային չերտաւորումներ ու սկսաւ հանրածանօթ պայքարը երկու հակադիր դասակարգերի՝ քաղքենիութեան եւ բանուորութեան միջեւ: Հայ դրականութիւնը (Շիրվանզադէ եւ ուրիշներ) լայնօրէն արտացոլեց այդ պայքարը, որի մէջ հայ մտաւորական ընտրանին ունեցաւ իր մասնակցութիւնը, հանդէս գալով իբրեւ պաշտպան բանուոր դասակարգին ու նրա շահերին:

Գիւղում հայ վաշխառուն մնաց իր սկզբնական այլանդակ դիմագծերով: Միւս կողմից կեղեքուղ աշխատաւորութիւնը չկարողացաւ պայքար կազմակերպել գիւղական այդ «ցեցերի» դէմ, որովհետեւ նրա քնական պաշտպանը՝ գաղափարական մտաւորականութիւնը չունեցաւ գիւղում գործելու յարմար ասպարէզ ու մնաց կենտրոնացած Կովկասի զոյդ մայրաքաղաքներում: Հայ հրապարակագիրները, ինչպէս նաեւ գաղափարախօս գրագէտները յամառ եւ տեւական պրոպագանդ արին մղելու հայ մտաւորականութիւնը դէպի գիւղ, կազմակերպելու եւ գլխաւորելու աշխատաւոր գիւղացիութեան պայքարը ընդդէմ նրա հարստահարիչների: Այդ պրոպագանդը չատ մեծ արդիւնք չտրուաւ եւ միայն հատ ու կէնտ «արձակագիններ» արձագանգեցին եղած կոչերին: Վրթանէս Փափազեանի Ժայռը գրական երկ է, որ նպատակ ունի խրախուսելու վաշխառուների դէմ մղուած պայքարը եւ վարակիչ դարձնելու իր գլխաւոր հերոսի՝ Ալէքսանդր Մանուկեանի օրինակը:

Ալէքսանդր Մանուկեանը զաւակն է ժամանակով հարուստ, բայց յետոյ աղքատացած կալուածատէր Սահակ աղայի: Աւարտելով Մոսկուայի համալսարանի իրաւաբանական ճիւղը, երիտասարդ Ալէքսանդրը վերադառնում է իրենց գիւղաքաղաքը, մտադրած լինելով հաստատուել այն տեղ եւ «պաշտպանի անմեղներին ու թիկունք դառնալ հայ հարստահարուածներին: Երկար ժամանակ պէտք չէ լինում որպէսզի Ալէքսանդրը դէմ առ դէմ հարստահարող գիւղացիներին ու նրանց կեղեքիչին՝ վաշխառու Գրիգոր աղա Վարակեանին: Այս վերջինս հարստանալու համար ընտրել է չատ դիւրին միջոց, տալիս է գիւղացիներին 100 րուբլի եւ առնում է նրանցից 150 րուբլի մուրհակ: Գիւղացիները հազիւ թէ վճակի են լինում վճարելու դրամագլխի տոկոսը եւ ամէն տարի նորոգւում է մուրհակը եւ նորանոր տոկոսներ են բարդւում փոխ առնուած դրամագլխի վրայ, աւելացնելով նրա քանակը: Գիւղացիներից տեղեկանալով այս ամէնի մասին, Ալէքսանդրը որոշում է դատի տալ վաշխառուին եւ վերկենդիւղացիներինայդ«ցեցից»:

Բայց Գրիգոր աղային ոչնչացնելը այնքան էլ դիւրին գործ չէ: Ամբողջ միջավայրը ծառանում է երիտասարդ մտաւորականի դէմ, միւս կողմից՝ Գրիգոր աղան ձեռք է առնում պաշտպանողականը-

բաւոր միջոցներ: Նա կաշառում է գիւղացիներին եւ այսպիսով ստիպում է նրանց յետ կանգնել իրենց տուած զանգատից:: Դէմ է Ալէքսանդրի մտադրութեան, նաեւ նրա հայրը, որ նոյնպէս ընկել է Գրիգոր աղայի ցանցի մէջ: Իր զաւակին կըրթութիւն տալու համար Սահակ աղան ինքը նոյնպէս է փոխ առել Գրիգոր աղայից եւ գրաւ է դրել նրա մօտ իր տունն ու այգին: Վաշխառուն պատրաստ է որոշ զիջումներ անել Սահակ աղային, եթէ Ալէքսանդրը համաձայնի յետ կենալ իր զանգատից: Ուրեմն վաշխառուի դէմ պայքարը սահմանում է Ալէքսանդրին դէպի նիւթական կործանում: Կայ եւ մի երրորդ, նոյնքան ծանր երկընտրանք: Ալէքսանդր ու Գրիգոր աղայի աղջիկը՝ Թերեզան սիրում են միմիանց, երիտասարդ օրիորդը անտեղեակ է հօր գործերին եւ անհունօրէն աղդում է, երբ Ալէքսանդրը բաց է անում նրան դաղտնիքը: Դրա հետ միասին Թերեզան, որ չատ պարկեչտ աղջիկ է, գիտէ որ չի կարող ամուսնանալ ու բախտաւոր լինել այն մարդու հետ, որ կործանել է իր հօրը:

— Սաչա, մտածիր մէկ առաջիդ վրայ..., — ասում է Թերեզան Ալէքսանդրին,— որդին իր հօրը ոչնչացնողի հետ... հայ աղջիկ, դնալ իր հօր ծերունի դլուխը տրորողի յետեւից... ոչ, դա արդէն չափազանց կլինի... մնում է ինձ մեռնել..»:

Ուրեմն եւս մի զոհ, որ պիտի ողջակիզի Ալէքսանդրը՝ կարենալ ծառայելու համար հարստահարուած գիւղացիներին: Բայց այս բոլորը հարուածները չեն կարողանում թուլացնել Ալէքսանդրի կամքը, իբրեւ մի անխորտակելի ժայռ, նա մնում է անսասան եւ հաւատարիմ իր գաղափարական կոչումին: Եւ երբ Գրիգոր աղայի մատնութեան հետեւանքով նահանգապետի «հասարակները» գալիս են ձերբակալելու նրան իբրեւ յեղափոխական, նա յանձնում է տանուտէրին Գրիգոր աղային ամբաստանող բոլոր թղթերը եւ վճռականօրէն ասում է. «Ընթացէ տուէք գործին»:

Վրթանէս Փափազեանի այս թատերակը իր ժամանակին մեծ աղմուկ հանեց: Եթէ մեր յիշողութիւնը մեզ չի դաւաճանում, «Ժայռ»ը նոյնիսկ արդիլուեցաւ կառավարութեան կողմից: Վաշխառուների դէմ պայքարը, մինչեւ իսկ օրինական միջոցով, համարում էր ռուս կառավարութեան աչքին յեղափոխական գործ: Այսօր, քառասուն տարի անց, ընկերային փոխյարաբերութիւնները հիմնական ձեւափոխութեան են ենթարկուել հայ գիւղում, բայց «Ժայռ»ը, իբրեւ թատերակ չի կորցրել իր հետաքրքրականութիւնը, որով արժէ տեսնել նրա ներկայացումը, արժէ մի պահ վերյիշել մեր ոչ - այնքան հեռաւոր անցեալը:

Ա. ՅՈՒՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՐԱՆԻ ՎԵՐԱՏԵՍՈՒՉԻՆ ՃԱՌԸ ՀԱՅԿ. ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՄԱՍԻՆ

*ՄՄԲ.— **Dr. Gustave Roussy**, Փարիզի համալսարանին վերատեսուչը, մեզի դրկած ընդարձակ նամակով Հոկտ. 27ին Սորպոնի մէջ խօսած ճառին պատճէնը, հաճոյքով կը թարգմանենք.—*

Ճանուն Փարիզի Համալսարանին, ինչպէս անցեալ տարի, կուգամ Ֆրանսայի բարեկամու-թեան խօսքը ուղղել Ֆրանքեւհայկական Միութեան եւ այս փառատօնին կազմակերպիչներուն: Այս առթիւ անոնց կը յայտնեմ չնորհակալութիւնները մեր ուսանողներուն, որոնք կրկնապէս կը նպաստաւորուին, քանի որ իրենց համերաշխութեան գործերն են (օգնութեան անտուկ) որ պիտի օգտուին արուեստի եւ բանաստեղծութեան այս գեղեցիկ արտայայտութենէն, լսելէ եւ ծափահարելէ վերջ յայտադիրը որ անոնց պիտի յայտնէ հայկական զգայնութեան, հայկական քնարերգութեան ազնիւ եւ յուզիչ հարստութիւնները:

Ֆրանսան միշտ երջանիկ է որ կրնայ Մօտաւոր Արեւելքի այս հինաւուրց ազդին արտայայտել զգացումներ որոնք դարերէ ի վեր արձանագրուած են մեր երկու ազդերուն պատմութեան մէջ: Ինծի համար դիւրին էր այստեղ ոգեկոչել յիշատակը եւ ուժը այն կապերուն որ Ֆրանսան կը կապէն Հայաստանին: Եւ արեւմտեան քաղաքակրթութիւնը իրաւունք ունի ողջունելու ամէն բան որ զինքը կը կապէ աւելի հին քաղաքակրթութեան մը հետ, եւ որ կը մնայ յառաջապահը Փոքր Ասիոյ յոյնեւլատին humanismeին:

Առանց երթալու պատմութեան ամէնէն հեռաւոր վկայութեանց եւ մինչեւ մեր ժողովուրդին փոխադրուած նախահայրերը, մեր պատմաբանները կրնան յիշել թէ Միհրդատի փեսային՝ Տիգրան Բ.ի թագաւորութիւնը Օսմանցիներուն հարուածներուն տակ ի գլուխ առաջ, գահը եղաւ Ֆրանք իշխանի մը Լուսինեանց տունէն, եւ Հայաստանի վերջին թագաւորը, Լեւոն Ե. Լուսինեան, թաղուած է Սէն Տընի, Ֆրանսայի թագաւորներուն կողքին:

Թագաքանի եւ պատմական այս կապերուն հետ, արդի Ֆրանսան, հանրապետական Ֆրանսան՝ որուն սիրտը բաբախած է եւ կը շարունակէ բաբախել բոլոր արդար դատերուն համար, այդ Ֆրանսան չէ՞ր որ պատիւն ունեցաւ մեր ժողովրդապետութեան ձայնը եւ բողոքը բարձրացնելու ամէնէն ականաւոր բանբերներուն միջոցաւ: Ճի-շէ՞ Anatole Franceի պատգամը Հայերուն. «Մենք ձեզ կը ճանչնանք միայն այն հարուածներէն, որ կը ղարնեն ձեզ»; այն չրջանին երբ, ի նպաստ ձեր մարտիրոսներուն, կը բարձրանային ձայները Ernest Lavisseի, Jaurèsի, Clémenceauին եւ Paul Painlevéի:

Կ'ոգեկոչեմ այս մեծոգի բողոքներուն յիշատակը, աւելի լաւ ընդգծելու համար իմաստը, արժէքը եւ տեւողութիւնը բարեկամութեան մը որ կը հաստատուի այսօր, Սորպոնի մէջ, ամէնէն երջանիկ ձեւին մէջ զոր ժողովուրդ մը կրնայ տալ իր ղգայնութեան թռիչքներուն,— արուեստով, քնապական արուեստով, եւ երաժշտութեամբ:

Մենք տակաւին չատ լաւ չենք ճանչնար ձեր դրականութեան եւ ձեր ժողովուրդին բանաստեղծութիւնը, այն այնքան արտայայտիչ եւ ներդաշնակ՝ ժողովրդական բանահիւսութիւնը (Ֆոլքլոր), որմէ տարաբախտ Կոմիտաս վարդապետը գիտցաւ հաւաքել ամէնէն յատկանշական երգերը, ձեր գիւղացիներուն, ձեր լեռնականներուն եւ գինուորներուն շրթունքին վրայ:

Լսենք, ուրեմն, միեւնոյն մտածումին մէջ միացած, այն մեղեդիներն ու երգերը որ, տակաւին խուովեալ աշխարհի մը մէջ, մեզի կը յիշեցնեն սերունդներու կեանքի ընդմիջէն, այն ինչ որ կրնան ազնուացնել անոնց յաւիտենական երազները:

Թող այս արուեստի եւ բանաստեղծութեան ոգին ըլլայ մեզ բոլորիս համար, բառին ամէնէն բարձր եւ ամէնէն մխիթարական իմաստով, քաղաքակրթութեան եւ խաղաղութեան ոգի մը, արուեստի ոգի մը, ոգի մը մարդկութեան անմահ տենչին դէպի աւելի եղբայրական եւ աւելի դեղեցիկ ժամանակներ:

GUSTAVE ROUSSY

ՍՏԱՑԱՆՔ

NAIRI, Revista mensuel Arménia, *Թիւ 3 (Սեպտ. 1946): Հայկական ամսագիր սպաներէն լեզուով: Տնօրէնն՝ Վարուժան Գէորգեան: Հասցէ.— El. Salvador 4643, Buenos Aïres (Argentine):*

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԼԵԶՈՒԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Մեր մոլորակին վրայ մօտ **2000** լեզուներ կը խօսուին որոնց **160**ը Սովետական Միութեան ժողովուրդներուն կողմէ: Ուստի, այս ճակատին վրայ գիտական հետազօտութիւններ կը կատարուին Խ. Միութեան գիտական Ակադեմիայի հինգ կառոյցներուն մէջ եւ սովետ լեզուաբաններուն գործերը ամբողջ աշխարհի մէջ լաւագոյններու կարգը կը դասուին: Մասնաւորաբար ընդարձակ են եւ բեղուն ակադեմական Ի. Մեշչանինովի աշխատանքները (պսակաւոր Ստալինեան մրցանակի եւ Ընկերվարական Աշխատանքի հերոս): Ստորեւ իր յօդուածը (Vie Soviétique).

Այն ասպարէզը որուն մէջ ինքզինքս մասնագէտ դարձուցի, ստիպեց զիս բազմաթիւ լեզուներ պիտնալ: Մանկութենէս ի վեր սկսած եմ սորվիլ: Իմ սեփական լեզուէս՝ ռուսերէնէն զատ՝ գերմաներէն կը սորվեցնէին ինծի ընտանիքիս մէջ: Աւելի վերջը, Ֆրանսերէն եւ անգլերէն սորվեցայ դպրոցը եւ համալսարանին մէջ:

Ճետոյ յաջորդաբար սորվեցայ իտալերէն, սերպերէն, պուլկարերէն, լեհերէն եւ թուրքերէն, որպէսզի կարենամ գիտական հրատարակութիւնները այդ լեզուներով կարդալ: Ակէ զատ, չատ կանուխէն համոզուեցայ թէ չատոնց մոռցուած, մեռեալ լեզուները իւնչ հետաքրքրութիւն եւ օգտակարութիւն կը ներկայացնէին: Այսպէս օրինակ, քաղդէերէնը որ խօսուած է այսօրուան Հայաստանի հողին վրայ, Քրիստոսէ առաջ 7րդ եւ 6րդ դարերուն: Քաղդէական հին արձանագրութեանց ընթերցումը մեր առջեւ կը վերակենդանացնէ Անդրկովկասի անցեալը:

Խ. Միութեան զանազան ժողովուրդներու 160 լեզուներու ուսումնասիրութիւնը մասնաւոր ճիղ մը կը ներկայացնէր: Շատ մը լեզուներ տակաւին լաւ չեն ուսումնասիրուած եւ մեծ չահեկանութիւն կը ներկայացնեն պրպտողին համար: Կարդ մը ազգեր դրաւոր լեզու անգամ չունէին յեղափոխութենէն առաջ: Ազգային լեզուները հարստացնելով՝ սովետական լեզուաբանութիւնը կը նպաստէ անոնց զարգացման:

Գիրերու գործածութիւնը կը փոխէ քերականական կազմը (համաձայնութիւն), այն առեն պարզ նախադասութեանց կը յաջորդէ աւելի զարգացած յօրինուածք մը, որ կը բաղկանայ համակարդ եւ ստորադաս նախադասութիւններէ:

Ամասասիկ օրինակ մը, — Խանդի (օստիաք) լեզուով մը պատմութեան բառական թարգմանութիւնը,— «Ամառը է: Օր մը եկաւ: Իր ուռկանը առաւ: Ձուկ որսալու գնաց: Ուռկանը դրաւ: Ձուկ բռնեցաւ: Ճամաք ելաւ ափը: Կերակուր պատրաստել սկսաւ: Կրակը վառեց: Սանը կախեց: Գրաւոր լեզուն ստեղծուելէ վերջ, այս միեւնոյն պատմութիւնը տարբեր կերպով կը կազմուի.—

«Ամառնային օր մը, ան իր ուղևորը առաջ եւ ձուկ որսալու գնաց: Ուղևորը տեղաւորելով, ձուկ բռնից եւ ցամաք ելաւ դէպի եղերքը: Սկսաւ կեբակուր պատրաստել, կրակը վառեց եւ սանր կախեց»:

Սովետ դիւանականները Խ. Միութեան աղգային լեզուներուն համար քերականութիւններ կը յօրինեն համաձայն գիտական կանոններու եւ նոր բառարաններ կը կազմեն:

Խ. Միութեան ժողովուրդներուն լեզուներէն ամէնէն առաջ ուսումնասիրեցի ադրբէջաներէնը, խազախերէնը, Ղազանի թաթարերէնը եւ կիլեբերէնը: Այս վերջինը բնաւ դիր չունի: Սահիպուեցայ պարզապէս լսողութեամբ սորվել: Այլազան դրութեամբ լեզուները բաղդատելու համար վարժուեցայ Հիւսիսային Կովկասի լեզուախումբին,— աւիկերէնի, քապարտերէնի, աւարերէնի, լեզղիերէնի եւ լաքերէնի:

Բացառիկ չահեկանութիւն կը ներկայացնեն Ծայրագոյն Հիւսիսի լեզուները զորս ուսումնասիրեցի.— նէնէթերէնը, սելկուպերէնը (Օստիաքներու եւ Սամոյետներու լեզուն), եուքակերէնը, աէկուտերէնը, իուտերէնը (Էսքիմոներու լեզուն), ինչպէս եւ ափրիկեան պանթուերէնը: Զանազան լեզուներու կազմութիւնը բաղդատելով, կ'որոշենք նախադասութեանց եւ բառերուն կազմութեան էական սկզբունքները, ինչ որ կարեւոր է անոնց ծագումը ուսումնասիրելու համար:

Երբեմն կը հարցնեն ինծի թէ ինչպէ՞ս կարելի է միտք պահել այդքան շատ լեզուներ, որոնք այնքան քիչ իրարու կը նմանին: Կը կարծեմ թէ կարելի է, յիշողութիւնը կանոնաւորապէս վարժեցնելով, ընդունակութիւն մը որ ձեռք կը բերուի, ինչպէս թիւերու համար, հաշուակալներու կողմէ: Լեզուի մը հետ ընտելանալու համար, շատ կարեւոր է յաճախ վարժութիւններ կատարել խօսակցութիւններով եւ գրական կտորներու ընթերցումով: Շատ անդամ կարելի է լեզու մը սորվիլ առանց դժուարութեան: Կը յիշեմ այն խօսակցութիւնը զոր ունեցայ երիտասարդ Հայու մը հետ, Աբխազիոյ մէջ, տասնեակ մը տարիներ առաջ: Երիտասարդը զարմացաւ որ չորս արեւմտեան լեզուներ կը խօսէի, եւ անմիջապէս վերջը խմացայ թէ ինքն ալ բացի իր մայրենի լեզուէն՝ հայերէնէն՝ դիտէր արեւպերէնն՝ շրջանին բարբառը, յունարէն զոր սահուն կերպով կը խօսէր, որովհետեւ շրջակաները հանդիպած էր Ծոյներու, ուսերէն զոր Աբխազիոյ ամբողջ քաղաքային բնակչութիւնը կը հասկնայ, եւ վերջապէս թուրքերէն զոր բաւականաչափ կը խօսէր երբ այդ ժողովուրդին կը հանդիպէր շուկան:

Իրենց ուսումնասիրութեան ընթացքին մարդկային լեզուին հարստութեան եւ այլազանութեան մասին, դիտուններդ համրած են այն ժողովուրդները որ այսինչ կամ այնինչ լեզուն կը խօսին: Այսպէս է որ հաստատած են թէ ռուսերէնը որ տարածուած է Եւրոպայի, Ասիոյ եւ Ամերիկայի մէջ, 200 միլիոն անհատներ կը խօսին, որոնց 90 միլիոնը իրրեւ իրենց մայրենի լեզուն:

Խ. Միութեան միջազգային կարեւորութեան աճումովը, այսօր վառ հետաքրքրութիւն մը երեւան կուգայ հանդէպ ռուսերէնի ամէն երկրի մէջ: Շատ կը սորվին Ամերիկայի, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, եւ մանաւանդ սլաւ երկիրներուն մէջ:

Շատ մը բազմալեզու Ռուսեր տասնեակներով լեզուներ դիտեն: Օրինակ, ակադեմական Ա. Վեսկլովսկին 40 լեզու դիտէր, ակադեմական Ֆ. Քորշ յիսունէն աւելի: Ականաւոր լեզուաբան եւ հնաբանդ Ն. Մարը, ակադեմական եւ ստեղծողը լեզուներու յաբեթական տեսութեան, սերտած էր 65 լեզուներ: Փրոֆէսէօր Պ. Պետրով, Մոսկուայի համալսարանին՝ կը խօսէր մօտ հարիւր լեզուներ: Վերջապէս Ն. Իւշմանով, ուսուցչապետ Լենինգրատի համալսարանին մէջ, որ վերջերս մեռաւ, դիտէր մօտ 200 լեզուներու կազմութիւնը:

Ի. ՄԵՇՉԱՆԻՆՈՎ

(Անդամ Խ. Միութեան Գիտութիւններց Ակադեմիայի)

ARMENIAN QUARTERLY

Ստացանք Բ. թիւը այս չահեկան հանդէսին, — Անգլերէն եռամսեայ նուիրուած հայկական մշակոյթին, խմբագրութեամբ Կ. Զարեանի: Հրատ. Հայ. Ամերիկեան Մշակութային ընկերակցութեան: Պատկերազարդ: Գլխաւոր յօդուածները՝ — Հայ - իրանեան ճարտարապետութիւն (Arthur Pope),— Ինգլրական Հայաստան (Լեւոն Լիսիցեան).— Համառօտ տեսութիւն Հին Հայաստանի պատմութեան (Ե. Ա. Մանանդեան), Հայաստանի մշակութային վերածնութիւնը (Կ. Զարեան), Բիւզանդասլաւական առաջին համազումարը, Նիքոլա Եորկա եւ Հայկ. Ուսումնասիրութիւններ.— Նիքոլա Մար եւ Հայկական Ուսումնասիրութիւններ եւն.:

Տարեկան բաժնեգին 6 տոլար: Հասցէ.— 9 East 89th St. New York, N. Y. (U. S. A.):

ՀԱՅԶԱՐ ԱՆԴԱՄ ԱԻԵԼԻ ՁՕՐԱՒՈՐ ...

Ամերիկեան պարբերաթերթ մը հետաքրքրական մանրամասնութիւններ կը հաղորդէ խորհրդաւոր քաղաքին՝ Աթօմկրատի մասին, ուր խորհրդային ամենանշանաւոր դիտնականներ կ'աշխատին «քօզմիք» ռումբերու շինութեան վրայ: Այս ռումբերը Պիքինիի վրայ նետուած «Կիլտա» հիւլէական ռումբէն հազար անգամ աւելի զօրաւոր են:

Աթօմկրատը (Հիւլէաքաղաք) կը գտնուի Պուրիաթներու մօնկոլ հանրապետութեան, պայքալ լիճին մօտ: Բնակչութեան թիւը 400.000էն քիչ մը աւելի է: Կարեւոր թիւ մը կը կազմեն գերման մասնագէտները: Քաղաքին չուրջ 200 քառ. քիլոմեթր տարածութեան մը վրայ ցամաքային թէ օդային երթեւեկը բացարձակապէս արգիլուած է: Երկրին զանազան մասերուն մէջ խորհրդային դիտուններու կողմէ ձեռք ձգուած բոլոր արդիւնքները Աթօմկրատի մէջ կը կեդրոնացուին: Կ'օգտուին մանաւանդ ատոմի հիմնարկութեան աշխատանքներէն: Հաստատութեան վարիչը, փրոֆ. Ալէքսանդր Ժամանով, վերջերս հիւլէի անջատման դործին համար Սթալինեան մրցանակ առաւ:

Աթօմկրատի հետազօտութիւնները ամբողջացնելու նպատակով բնագէտներու խումբեր ղբկուած են Մեծ Փամիրի (6000 մեթր) լեռնադաշտին վրայ, ուր foqմիf (միեզերական) ճառագայթներու ուսումնասիրութեանը համար տարբալուծարան մը կառուցուած է:

Ռուս դիտուններու այս արշաւախումբերը տարօրինակ ճամբորդութիւն մը կատարած են անահման անապատներուն մէջ, ուր հազարաւոր տարիներէ ի վեր մարդ ոտք չէ կրցած կոխել: Հոն հեղձուցիչ տաքը կը խափանէ որ եւ է բոյսի աճումը: Սակայն կը թուի թէ այս չերմութիւնը կը դիւրացնէ ամէն հետազօտութիւն ատղերէն յառաջ եկած տիեզերածին ճառագայթներու վրայ:

Միաժամանակ այս անապատային վայրերէն հազարաւոր քիլոմեթր հեռու, ռուս երկրաբանները գաղտնօրէն կը հետախուզեն Սաքսոնիոյ ան տառները (Գերմանիա): Գերման խմբագիր մը կ'ըսէ թէ Ռուսերը գաղտնապէս կը շահագործեն Սաքսոնիոյ եւ Չեխոսլովաքիայի սահմանագլուխի լեռներուն վրայ վերջերս գտնուած իւրանիումի հարուստ մթերքները:

Այդ շրջաններուն մէջ արդէն իւրանիում հանուած էր ժամանակին: Բայց Ռուսերուն գտած հանքերը շատ աւելի հարուստ են եւ եռանդագին կ'աշխատին այդ արժէքաւոր նիւթը ձեռք ձգել, իրենց հիւլէական ուժի փորձերը շարունակելու համար:

Տեղեկանուն կ'աւելցնէ որ Սաքսոնիոյ շրջանը մեկուսացնելու համար Ռուսերը խիստ միջոցներ կը գործածեն:

ՄԱՐՁԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԱՆԱՆ.— Հոկտ. 13ին տեղի ունեցաւ Մարզական Միութեանս իննամեայ բարօյական եւ նիւթական զեկուցումը դպրոցի սրահին մէջ: Նախագահ Պ. Մ. Սեմերճեան քանի մը հակիրճ խօսքերէ վերջ, դիւանին ընտրութիւնն առաջարկեց: Ձեռամբարձ ընտրուեցան Ե. Գաբրիէլեան՝ նախագահ, Կ. Պաղտասարեան տեսնադպիր:

Միութեան տեսնադպիրը Պ. Գ. Խաչերեան բարօյական զեկուցումը կարդաց: Նմանապէս խօսք տրուեցաւ դանձապահ Պ. Լ. Տէր Սարգսեանի, որ հաշուեքննիչ յանձնախումբին կողմէ վաւերացուած նիւթական զեկոյցը կարդաց, որ ներկաներուն կողմէ դնահատութեան արժանացաւ:

★ Հոկտ. 20ին, կիրակի, տեղի ունեցաւ Տրօմի եւ Արտէշի ախոյեանական մրցումը, Փոլիկօնի դաշտին վրայ, Լաւրթի խումբին դէմ: Հակառակ տեղատարափ անձրեւին, ժողովուրդը խուռներամ դաշտ փութացած էր: Մեր ժիմնաօրները Ռօմանցիներուն դէմ խաղալով պարտուեցան 1—2ով: Ճետոյ սկսան ախոյենական մրցումները. երկու խումբերն ալ լաւ խաղարկութիւն մը ունեցան եւ հաւասար մնացին 5—5ով:

Հոկտ. 27ին ախոյենականին կը մասնակցէին պահեստի խումբը Կրանժ-լէ-Վալանսի խումբին դէմ. արդիւնքը 0—2: Ժիմնաօրները կրկին Կրանժ լէ Վալանսի դէմ խաղալով չահեցան 2—0ով: Ա. խումբը Ռօմանի դէմ չահեցաւ 3—0ով:

Վալանսի հայ հասարակութենէն կը խնդրուի աւելի լուրջ ըլլալ խաղի ընթացքին:— Վարչութիւն

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ վրդովիչ համեմատութիւններու հասած են Վիէննայի մէջ: Անցեալ Սեպտեմբեր ամսուն անձնասպանութիւններու ամբողջութիւնն էր 46, իսկ վերջին քանի մը օրերու ընթացքին արդէն 50ի հասած էր: Ամէնքն ալ օդային կազով վերջ տուած են իրենց կեանքին: Իշխանութեան տեղեկագիրներէն եւ անձնասպաններու ձգած նամակներէն կը հասկցուի թէ՝ մեծ մասին յուսահատութեան պատճառը անօթութիւնն է: Կիներու անձնասպանութեան չարժառիթն ալ այն է որ չեն կրնար ապրեցնել իրենց բազմաթիւ երեխաները: Մարդասպանութեան դէպքերն ալ աւելցած են Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ: Վերջին երկու ամսուան ընթացքին աւելի քան հարիւր մարդասպանութիւններ պատահած են:

ԼՋԵՐ ԵՐԷԿՈՒԱՆ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԷՆ

Առաքելոց վանքի կուլը

Ընդմիջելով Խանմօին, մէջ կը նետուի Բալոյ աղջիկ Նազիկ.— Պէյ էֆէնտի, մեր անցուցած ու տիրող սեւ օրերն ու զուլումներն են որ կը բղաղքեն: Երբեք տեսնուա՞ծ է որ խաղաղ գետ մը ձայն հանէ: Երբ անոր բրտին մէջ չկան խոչընդոտներ, խուլ-թնդ եւ ուրիշ արգելիչ միջոցներ: Ինչու դարեր շարունակ Հայոց կողմէ ձայն ու բողոք չկար, երբ անցնող բարի Սուլթաններ խորութիւն չէին դներ պետութեան հպատակ ազգերու մէջ: Այսօրուան երկու չար ու կչիռը գործածելու պարագան է որ առիթ կուտայ բողոքելու, մէկ կողմը կը ճնշուի, ու կը հալի, միւս կողմը կը վայելէ զոհին արդար քրտինքի արդիւնքը: Չեմ գիտեր, այս մեր ո՞ր մեղքին համար է:

Փաշան.— Տիկիններ, ձեր բողոքը չեմ կրնար նկատի առնել, անոր համար որ պաշտօնական չէ: Գացէք ազերսագրով մը, նկարագրեցէք այդ բոլոր դէպքերը, մանաւանդ քրտական զինաթափութեան եւ ձեր Հայերու զինուելու պարագան: Ստորագրեցէք, եւ ձեր առաջնորդին ալ ստորագրել տուէք, ու այնպէս եկէք:

Չափիչներու հակողութեան տակ, կիները դուրս կը քչուին կառավարական չէնքէն: Խանմօն ու Նազիկը կը դիմեն վաստաբան (կարիկ) Կարապետ էֆ.ին եւ կը պատմեն վիշային պատուէրը: Կը զայրանայ Կարիկ էֆէնտի, ոտքերը գետին կը զարնէ.— «Այս ի՞նչ անխոհեմ քայլ է: Դուք ձեր ձեռքով բանտի ու կաղախանի չուանները կը պատրաստէք: Ցրուեցէք, ետ կեցէք այդ պահանջէն»:

Վախկոտ ու անսիրտ շատ մը տիկիններ խոյս կուտան, իսկ Խանմօն ու Նազիկը կ'ուղղուին Առաջնորդարան: Օրուան Առաջնորդ, արմաչական Գնէլ վարդապետ, խմանալով խնդիրը, կը սարսափի, «ես ձեր բողոքին չեմ կրնար ընթացք տալ, դիմեցէք Վարդան հայր սուրբին»:

Վարդան վարդապետ Ս. Կարապետի վանահայր, որ իրրեւ հիւր կը գտնուէր Առաջնորդարան, կ'ընդունի Խանմօն եւ Նազիկը, որոնք իրենց դիմումը պատմելէ վերջ, կ'աւելցնեն.

— Շատ տաժանելի օրեր կ'անցընենք, եթէ չօգնէք մեզ մեր տառապանքները քիչ մը մեղմացնելու, կը դիմենք կրօնափոխութեան:

Այդ օրերուն, Մուշ կը կը գտնուէր Կարնոյ ռուսական հիւպատոսի ներկայացուցիչ Ռոմանքին, եւ կը քաջալերէր Հայերը, որպէսզի գտնան օրթոտոքս եկեղեցու դիրկը: Այն ատեն պիտի օգնէր իրենց: Համբերեցէք, զաւակներս, կ'ըսէ Վարդան վարդապետ, գիտեմ ձեր ցաւերն ու հոգերը: Աստուծոյ կրակին մէջ իյնալ կ'ուզէք, տառապանքէն ազատելու համար: Ամէն սկիզբ մի վախճան ունի: Զուլումին յաջորդող խաղաղ օրեր ալ կան: Ո՞վ ըսաւ թէ ամպոտ ու փոթորկոտ երկինքը միշտ ամպոտ պիտի մնայ, օր մըն ալ կը ծագի տաք ու պայծառ արեգակը: Գալով կրօնափոխութեան առաջարկին, մի թէ նուա՞զ տառապեցան մեր նախահայրերը, ի՞նչպէս դաւանափոխ դառնանք եւ այդ սեւ արատը քսենք մեր ճակատին: Դարձեալ կը կրկնեմ, համբերեցէք, որ համբերատէ նա ի սպառ կեցցէ:

Արդար եւ իրաւ էր կիներու բողոքը, կառավարիչը, առաջնորդն ու պատրիարքն ալ գիտէին, սակայն ոչ մի տեղից ոչ մի օգնութիւն: Բիւրտերը իրենց ըրածը գիտէին, իրենց դասը լաւ սորված:

Այս աննախընթաց սարսափները եկան սեւ ու դաժան կնիք մը դնելու Տարօնի հայութեան մորմոքած սրտերուն: Ան տոկաց բոլոր տեսակի զրկանքներուն, իր մորթի վրայ ընդունեց այրող ու խոցոտող բոլոր տեսակի հարուածները, տոկաց երբ կը սպանուէր իր ընտրանին, համբերեց երբ կը խլուէր իր դարաւոր ու անսպառ հարստութիւնը, լռեց երբ կը քշէին իր ոչխարներու հօտերը, բայց երբեք չկրցաւ կանգ առնել, երբ զուլումին թաթը սկսաւ երկարիլ իր ընտանեկան սրբութենէն ներս ...:

Այս խոցոտող հարուածներուն հետեւանքով Տարօնի երկնակամարին վրայ կը խտանան սեւ ամպերը: Մարախի նման երկիրը կը լեցուի թուրք զօրքերով, վաթսուն հազարի հասնող ոյժ մը ծունկը դրած է հայութեան սրտին, քամելով անոր մէջ մնացած վերջին կաթիլ արիւնը:

ԱՊՍՏԱՄԲՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԸ.— Տարօնի ընտրանին, իր ափ մը յեղափոխականներով, Մշոյ քաղաքին մէջ, գաղտնի ժողովի եւ խորհրդակցութեան են նստած: Ո՛վ գիտէ, ինչեր խօսեցան ու բանաձեւեցին, ու չկրցան օրուան տաղնապին ելք մը գտնել:

Շուարումի այդ րոպէին, Կոտոյեան հաճի Ցակոբ մէջտեղ կը պարզէր իր խիզախ ծրագիրը որ պիտի յանգէր կամ խելագարութեան, կամ հերոսութեան:

ՄԱՐԳԱՐ ԲԱՐԽԵԱՆ

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ երթալով կը ծանրանայ փա - րիզի մէջ: Եչ· օր հասան միայն քանի մը հարիւր եղներ, որոնց 198ը գրաւեց պարենաւորման նա - խարարութիւնը: Թերթերը կը գրեն թէ այս անա - սունները չատ նիհար են եւ յոգնած, եւ մեծ մասով երչիկ չինելու կրնան ծառայել: Մսավաճառները երբ կը հրաժարէին, բաժին ստանալու համար 1379 հորթերու, 7000 ոչխարներու եւ 602 խոզերու մասին: Հորթի մսի գինն էր 224, ոչխարինը՝ 210, իսկ մսավաճառները կը ծախէին առաջինը 340, երկրորդը 280ի: Տեղ տեղ մինչեւ 400 ֆրանքի բարձրացած էր հորթին գինը, որ այժմ կանոնի տակ պիտի առնուի: Իրազեկներ կը հաւաստեն թէ յաջորդ չաբթու միս չկայ:

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ՊԱՑԿԱՐԸ հետզհետէ կը սաստ - կանայ: Վարչապետը, Պ· Պիտօ հեղնական խօսքեր լսեց Ռուանի մէջ, զոր· ոը Կոլի կուսակիցներուն կողմէ, որոնք ընդմիջեցին իր Ճառը զանազան բա - ցագանչութիւններով:

ԼԻՈՆի ՄԷՋ ձերբակալուեցաւ դող մը, Քրիս - թիան Վալիօրկ, որ 12 միլիոն ֆրանքի գոհարեղէն գողցած էր գործարանատէրէ մը: Թերթերը կը պեն թէ իր ամէնէն «փառաւոր» գործն եղած է 100.000 լիւը «Էսանս»ի կտրօններ գողնալ Փարի - զի մէջ, Ապահովութեան Տեսչութեան կեդրոնէն, անցեալ Մայիսին: Կալանաւորը խոստովանած է ամէն բան, աւելցնելով թէ օրական 20.000 ֆրանք կը ծախսէր:

ՊԵԼԿՐԱՏԻ ՄԷՋ ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուե - ցան ինը հոգի, որոնց երկուքը հունգար զօրավար - ներ, իբրեւ ջարդարար: Վեցը պիտի գնդակահար - ուին, միւսները պիտի կախուին այն քաղաքներուն մէջ ուր գործած են իրենց ոճիրները:

ՀԻԻԼԻԱԿԱՆ ՈՒԺԻ մասին դասախօսութիւն մը տալով, ծանօթ գիտնական Ժոլիօ Քիւրի յայտնեց թէ Մ· Նահանգները հետզհետէ կը ձըգ - տին ընդհատել հիւլէական ռումբերու չինութիւնը, սպասելով որ համաձայնութիւն գոյանայ Միաց - եալ Ազգերու կազմակերպութեան մէջ:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ նախագահ Իս - մէթ Ինէօնիւ կատարելագէս առողջացած ըլլալով, կարեւոր ճառ մը պիտի խօսի խորհրդարանին բաց - ման առթիւ:

10.000 ԱՇՐ ՆԱՅԻՆԵՐ եւ 700 կիներ Ս· Հեղինէ կղզին աքսորելու ծրագիրը մը կ'որոճան Անգլիոյ մէջ (այն կղզին ուր մեռաւ Նափոլէոն):

ԱԻՍՏՐԻՈՑ խորհրդարանը գաղտնի նիստ մը մէջ միաձայնութեամբ որոշեց պահանջել որ քաշ - ուին օտար զինուորները: Զարհուրելի վիճակի մը հասած է երկրին պարենաւորման տագնապը, մա - նաւանդ արեւելեան շրջանին մէջ:

ԱՆՈՒԱԳՕՏԻՆԵՐՈՒ (փնէօ) չարաչահութեան դործ մը կր զբաղեցնէ կառավարութիւնը: Բազ - մաթիւ անկանոնութիւններ երեւան հանուած են արտադրութեանց նախարարութեան մէջ:

ԱԹԼՆԻ մէջ սկսան դատել երկու զերման զօրավարներ, Պրիւնօ Պրէյտէր, Կրետէի գինուո - րական հրամանատարը 1941ին եւ 1942ին, եւ Ֆրեա - րիխ Միւլլէր Փլաց, հրամանատար Հերակլիոնի (Կրետէ), որոնք կ'ամբաստանուին թէ կանխա - մտածութեամբ սպաննած են 3000 Յոյներ: Կը դատուի նաեւ ենթասպայ մը, Հէրպէրթ Շուլցըրթ:

ՊՈՒՏՈՑԻ ԳԻՆԵՎԱՃԱՌՆԵՐԷՆ Պոռէս 871 հէքթոլիտր ընտիր գինի դրկած է Փարիզ, խար - դախութեամբ եւ ծախած է 8.286.000 ֆրանքի, մինչդեռ օրինական գինն է 1.400.000, ուրեմն գուա շահ՝ 6.886.000 ֆրանք վեց ամսուան մէջ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ Սթանոլի Հայր· Միութեան, 1947ի պատկերազարդ օրացոյցը, նահատակ եւ ամբակոծուած, հայրենակիցներու լուսանկար - ներով:

ԵՐԿՈՒ ՀՈԳԻՆՈՑ ընտանիքի մը համար մնա - յուն պատասխի մը կը վնտռուի, իրենց երախային եւ տնական գործերուն օգնելու համար: Նպաստա - ւոր պայմաններ: Դիմել Ցառաջին:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

«Գոթաւառս Օրացոյցը (1947)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ, ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ պլօֆով: Դի - մել՝ M.B.Dserikian, 13 rue dse Dominicaines, Marseille

Հրատ· Հ· Ց· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

Շրջաններուն համար, մօտ օրէն կ'իմացնենք հասցէները: Շուտ ապահովեցէք ձեր օրացոյցը: Գին **75** ֆրանք:

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աշխատելու, *խնամուած գործի համար, գործաւոր, գործաւո - րուհիներ: Դիմել՝ գերձակատուն* Jacques Bakalian, 4, rue d'Alexandrie, Paris (2): Tél. Gut. 70-92:

ԾԱԽՍԻ ԵՆ Citroën conduite interieure (9 chevaux) *ինչպէս նաեւ* Citroën decapotable (11 chevaux) *կառ - քեր: Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել* Gob. 05-63:

ԴԱՀՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Շաւիլի մէջ կը տօնուի նոյեմբեր 2, չաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս, նախաձեռնու - թեամբ Հ· Ց· Դ· «Արդուքեան» եւ Նոր Սե - րունդի «Անդրանիկ» խումբերու:

ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
ԵՒ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինը «Րաֆֆի» Միու - թեան կողմէ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի: Կէս գիշերէն յետոյ եւրոպա - կան պարեր: Տաք սրահ: Ճոխ պիւֆէ:

ԼՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ ԶՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՇԻՐՄԻՆ

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, համաձայնութեամբ Ցուչար - ձանի Կեդր· Յանձնախումբին:

Այս կիրակի, Նոյեմբեր 3, ժամը 10ին

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ Հայոց եկեղեցւոյ մէջ, հովանաւորութեամբ Արտաւազդ արք·ի:

Կէսօրէն վերջ ժամը 15ին, Père Lachaiseի գե - րեզմանատան *մէջ, ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ: Զօրավարի յիշատակարանին առջեւ: Հրաւիրուած են դամբարանին չուրջը խմբուելու իբր սգահան - դէսի չքախումբ, հայ ժողովրդական, ազգային եւ գեղարուեստական բոլոր կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները:*

Հրաւիրուած են խօսք առնելու·— Պուլկարիոյ դեսպանին ներկայացուցիչը, Հայ Սպայից Միու - թիւնը, Զօրավարին գինակիցներուն ներկայացու - ցիչը, Հայ Ազգային Խորհուրդը, Շապին Գէորգեան Հայրենակցականը, Հայ Նախկին Ռազմիկնե - րու Միութիւնը: *Տողանցք դամբարանին առջեւէն:*

Կը խնդրուի հետեւիլ կարգադիր յանձնախում - բին ցուցմունքներուն, կարգապահութիւնը ապա - հովելու համար: Հայ նախկին ռազմիկները ան - պայման ներկայ պէտք է ըլլան գերեզմանատուն, ժամը 14.30ին: Կրել բոլոր պատուանշանները: Մուտք Gambetta *դռնէն,* Métro Gambetta:

Մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած **Institut Arménien***ի կողմէ*
GEORGE VI *ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ*

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր: Մասնակցութեամբ 3 նուագա - խումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth *եւ իր ցիկաններր* Poisson d'Or Ca - baretէն:

Մուտք 300 ֆր·, ուսանողներու համար 150: Մասնելի գիներ: Երեկոյեան զգեստ պար - տաւորիչ կիներուն համար, այրերը մութ գոյն:

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ· Թոսունեանի Ely. 77-60, *Պ· Նուպարի* Ely. 23-66, Institutին Klé. 20-69:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Ֆրանսահայ կապոյտ խա - չի Պանեէօ - Քաշանի մասնաճիւղի վարչութիւնը շնորհակալութիւնները կը յայտնէ՝ 1. Տիկին Ը· Նորիկեանի, որ Տիկին Պալեանի մահուան քառա - սունքի առթիւ փոխան ծաղկեպսակի հինգ հարիւր ֆրանք նուիրեց մասնաճիւղին: 2. Հայ մանչուկի մը Հ· Թ· 13 տարեկան, որ իր ձեռքով չինած T. S. F. մը նուիրեց մասնաճիւղիս՝ Պրեվանի հի - ւանդներուն տրամադրելու համար:

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՅԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Հրապարակային հանդէս - բանախօսութիւնը

Բարձր նախագահութեամբ՝ Արտաւազդ արք· Միւրմէեանի, այս կիրակի ժամը 2.30ին Sociétés Savantesի *մեծ սրահին մէջ,* (8 rue Danton, métro Odéon): *Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին* Տիկին Փապուճեան, *դերասաններ Տ· Նշանեան Գմբէթեան, Մանպաշ, Միշա Ազնաւուրեան:*

Մուտքը ազատ է:

12 Rue Mulet ԼԻՈՆ — "Lyon-Omnium" — 12 Rue Mulet ԼԻՈՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԱԼՈՒՄԱԳԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ

Գնում եւ վաճառում Fonds de Commerceի, *կալ - ուածի, ճարտարարուեստի·*

S. S. P.ի *ամէն կարգի պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:*

Դիմել ԳԵԼՓԵԹԻՆՃԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
Frères Kelpetindjian, Հեռաձայնի երեք գիծ,
BURDEAU · 54-58
= 54-59
= 68-18

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

Օր· ՍԻՒԶԱՆ ՊԷՃԻՏԵԱՆ
ԸՆԿ· ՍՏԵՓԱՆ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ
Նշանուած
Փարիզ, **27** Հոկտ· **1946**

ՑՈՒՇԱՏԵՏԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Հ· Ց· Դ· *Սէնթ Անթուանի Նոր Սերունդ Քեռի խումբի Դ· դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8ին: Պիտի դասա - խօսէ Հ· Դ·: Նիւթը՝ Հայոց պատմութեան սկիզ - բը, ամփոփ տեղեկութիւններով:*

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Պուլվար Օտոտյի Հ· Ց· Դ· «Մատիսեան» *խումբի դասախօսութիւնը, 5 Նո - յեմբեր, երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պիտի խօսի ընկեր Մ· Թաշճեան: Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Դաշնակցութիւնը»:*

ԱՐԱԲԿԻՐԻ ՀԱՅԸ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մաս - նաճիւղի վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր հայրենակիցները Նոյեմբեր 3ին, կիրակի ժամը 2.30ին Sociétés Savantesի *մէջ C.սրահը: 8 rue* Danton: *Կարեւոր խորհրդակցութիւն: Բոլորին ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:*

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Պոմոնի նորաչէն գպրոց - սրահի *բացումը տեղի պիտի ունենայ վաղը, կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 15ին: Նախագահութեամբ Պ· Օննիկ Դաւիթեանի (Ահազինեան): Զեկուցում եւ գեղարուեստական բաժին:*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստու - թեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ· Ա· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8): *Հեռաձայն* Ely. 18-72:

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ· համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէք հիւան - դանոցին, անդամ փրանսական Ակնաբա - նական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ **Catalogue** կը դրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կը պահանջուին:

ՃԱՇԱՐԱՆ **BOSPHORE**

74 Rue Sedaine, Paris 11me

Tél.: Roq. 53·70 (Métro : Voltaire)

Արեւելեան հրաշալի տէրօր, ընդարձակ օդա - ւէտ սրահ, ամէն տեսակ համեղ կերակուրներ եւ ըմպելիներ պէսպիսուն աղանդերներով:

Արեւելեան նուագ, մասնակցութեամբ Պ· Պ· Հայկի (ուտ), Գօդոսի (քանուն), ինչպէս նաեւ չնորհալի երգչուհի եւ պարուհի ՃԷմիլէի:

Սպանիական մեծ օրքէսթր: Շատ մատչելի գին:

ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻՆ

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց· Գ· Փա - փազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր - դակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière;**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 3 Novembre 1946 Կիրակի 3 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4844–Նոր շրջան Թիւ 483 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՆՈՒՆ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Քանի՛ հոգի լսած էին Անդրանիկի անունը, երբ ան «Իբրեւ արծիւ սաւառնում էր լեռ ու ձոր»: Երբ ազատութեան մարտակոչը կը հնչեցնէր Հայաստան աշխարհի ամեհի լեռներուն եւ անդրնձախոր ձորերուն մէջ, ուրիշ այնքան ծանօթ, այլ մանաւանդ անյայտ ռազմիկներու հետ :

Քաջերու սերունդ մըն էր որ սարէ սար կը սլանար այդ օրերուն, ամրան տօթին կամ ձմրան սառնաշունչ քամիներուն մէջ, սարսռելու համար արիւնազանդ բռնապետութեան մը հիմերը :

Անոնց սպառազինութի՛ւնը,— ինչ որ կրնային ճարել անճամբ կամ ղինակիր խումբերով : Անհնարին զոհողութիւններով, յաճախ կեանքի գնով :

Անոնք չունէին երբեմնի Պալքանցիներու, Մակեդոնացիներու բախտը, ոչ միայն սովորական հրացաններ, այլեւ զնդացիրներ եւ թնդանօթներ ճարելու համար : Եւ եթէ երբեմն կը յաջողէին պետական կոչուած զէնքեր ճարել յեղափոխական մեղսակցութեամբ, ցարական բռնապետութեան լախտն էր որ կը լրացնէր սուլթանական սարսափներուն պակասը :

Մեծ քաղաքներու, ազատ քաղաքներու մէջ մարդիկ հազիւ թէ գաղափար ունէին այս բոլորի մասին : Սուլթանախնամ Պոլիսն ալ չատ քիչ բան գիտէր : Եւ ախորժով չէր որ կը լսէր ...

Եւ դեռ ուրիշ բան :

Մեծ քաղաքներու, ազատ ոստաններու մէջ կային մարդիկ որ պարզապէս «աւազակ» մը կը նկատէին Անդրանիկը :

Տակաւին 25—30 տարի առաջ, այդպէ՞ս կը կոչուէր հերոսը, «ողջամիտ» համարուած հոսանքի մը մամուլին մէջ :

Ու պատահեցաւ որ Անդրանիկ առաու մը սըրտղողէր իր րնկերներուն հետ, որպէսզի մաքրուէր իր բոլոր մեղքերէն եւ դառնար ազգային հերոս : Մոռնալու որ, իմացեր էին թէ զօրավարի աստիճան ալ ստացած էր :

Ոչի՛նչ : «Ուշ լինի, նուշ լինի», պիտի ըսէր մեր խելացի ժողովուրդը :

Կարեւորն այն է որ, երկուան ռազմիկը, հայկական քաջութեան, վրէժխնդրութեան խորհրդանշանը այլեւս դարձած է համազգային անուն մը, սիրելի եւ պաշտելի բոլորին համար : Անուն մը, որ բերնէ բերան կը չրջի տարին տասներկու ամիս : Անուն մը, վերջապէս, որ դոց եղած է ինչպէս Թուրքին ու Քիւրտին, նոյնպէս եւրոպացի ուսումնականին կողմէ :

Ո՛րքան խօսուն է ժողովրդական երգին ազալակը :—

« Երակներիդ ազնիւ բաջի արիւնը, չցամաքի մինչ յաւիտեան, Անդրանիկ » :

Այսօր, իրականութիւն է արդէն այդ կանչը : Բռնապետութեան հնոցին մէջ թրծուած, պնդացած բազուկը այսօր բազմապատկուած է հայրենի աշխարհին մէջ, զինուորներով եւ զօրավարներով :

Այլեւս երկուան «բայ»ն կամ «Արմեաշկա»ն չենք, որպէսզի հանդիպողը զարնէ մեր գլխուն :

Մենք ալ դիտենք զարնել, հետզհետէ աւելի ուժգին : Ոչ թէ «արուեստը արուեստին համար »— արիւն թափելու բարբարոս ցանկութեամբ, այլ՝ յանուն ազատութեան : Զարնել՝ երբ կը կապտեն իրաւունքներդ եւ կ'ուզեն զգետնել : Զարնել՝ երբ կը զարնեն :

Երկիւղ ազատութեան կանչը կ'որոտար լեռներու եւ անտառներու մէջ :

Լեռներն ու անտառները չատոնց պարպուած են : Ֆէտայիին զարձած է քաղաքացի կամ գիւղացի : Դարձած է աշխատաւոր բանիբուն եւ չինարար : Իսկ բոլորին մէջ, ազատութեան ոդին արդէն զարձած է մարմնացեալ տենչ :

Մարդիկ այլեւս վարժուած են գլուխը բարձր, մէջքը չիտակ բռնելու, եւ չնչտակի նայելու :

Ո՞ւր հասած պիտի ըլլային այս արմատախիլ բազմութիւնները, առանց Անդրանիկներու բազուկին եւ անոնց յեղափոխական նայուածքին :

Այդ խրոխտ նայուածքը մեզի առաջնորդ՝ այստեղ եւ ամէն տեղ : Մանաւանդ այստեղ :

Ուխտի երթալ Անդրանիկի յուշարձանին, չի նշանակեր միայն քաղքենի ծէս մը կատարել : Այլ կը նշանակէ ոգեկոչել երկիւղան պատմութիւնը, իր անլուր տառապանքներով եւ խիզախ, զերմարդկային մարտնչումներով :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

Քանի մը գիր, անուն մը եւ արդէն կը պատկերանայ ձեր աչքին ոչ միայն մեր անզուգական ազգային հերոսը, այլեւ շրջան մը ամբողջ եւ պատմութիւնը հէքեաթի նման անուշ, ուր ինք եւ իր ընկերները սրբեցին Հայուն ճակտէն «անողնաշար վախկոտ»ի նրակումը եւ տուին անոր կռնոտ բազուկ մը, խրոխտ եակատ մը, ուղիղ նայող պայծառ աչքեր եւ իր հայրենիքին համար մեռնիլ գիտցողի առաքինութիւն :

Փարիզի մեր գաղութը պատիւ ունի իր մօտ պահելու հերոսին անհիւրը, անհիւր մը որ կրնայ գերեզմանին խորէն ալ աղաղակել, ոգեւորել, ներշնչել եւ դառնալ մասնակիցը նոր օրերու մեր բոլոր սրբութիւններուն :

Ռազմիկներ եւ իրենց հետ մենք բոլորս կ'երթանք ծունր դնել այսօր իր յուշարձանին առջեւ. ծունր՝ Անդրանիկով մարմնաւորած մեր բոլոր փէտայիներուն առջեւ, ծունր՝ մեր հերոսական ու յեղափոխական պայքարին առջեւ, ծունր՝ այն բոլորին առջեւ որոնք գիտցան կռուիլ ու մեռնիլ, որպէսզի հայ աշխատաւորը կարենայ կրծել իր չոր հացը, ունենայ իր երդիքը եւ իր կինն ու աղջիկը, չերթայ լեցնել Թուրքին ու Քիւրտին հարէմը :

Աւելի քան յիսուն տարի առաջ Հայը դարձաւ «դիմադրական» : Դիմադրեց իր «չախմախլըզով» թուրք հորդաներու, դիմադրեց թաթար մարդասպանութիւններու, դիմադրեց իր ակռաներով, դիմադրեց իր արիւնով եւ իր հերոսներուն Անդրանիկներու, Մուրատներու, Գէորգ Զավուշներու, Նիկոլներու անունը պտտցուց յաղթական լեռնէ լեռ, ծմակէ ծմակ, խրճիթէ խրճիթ :

Եթէ այսօր անոնց սիրտը պիտի այրուէր տեսնելով թափուր Մուշն ու Վանը, Սասունը կամ Տալուորիկը, պիտի պայծառանար յանկարծ իրենց նայուածքը երբ դառնայինդէպի Արեւելք, չափէին այն թիզ մը հողը որ կը բաժնէ երեւանը իրենց գերեզմաններէն :

Պիտի խայտային դարձեալ անոնց ոսկորները հայգարաւոր անհանուն հերոսներու, վաղուան արշալոյսին յոյսով, երբ այլեւս Թուրքին ոտքը չէ որ պիտի կոխկռտէ իրենց արիւնով ոռոգուած մեր նուիրական հողը այլ հայ ռազմիկներ եւ միւս բոլորը ծունկի պիտի գան երկիւղած, ինչպէս այսօր Անդրանիկի գերեզմանին առջեւ : ՍՕՍԻ

ՀՌՈՄԻ անգլ. դեսպանատան վրայ կատարուած յարձակման հեղինակները կը փնտռուին տակաւին : Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ Միլանի անգլիական հիւպատոսարանին վրայ կեռ խաչեր գծուած են, հականգլիական նշանախօսքերով : Հիւպատոսը պատուիրած է որ եւ է ծրար չընդունել, թղթատարով ըլլայ թէ մասնաւոր սուրհանդակով :

24 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ օդանաւի մը խորտակումով, Լիմոժի մօտ : Զոհերուն մէջ կը դտնուին երկու մանուկներ, 10—12 տարեկան : Օդանաւը մոլորած էր լեռներուն վրայ, թանձր մշուշի մը հետեւանքով :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց դնել Նաքուրա - Տրիպոլիս երկաթուղին, զոր Անգլիացիները չինած էին պատերազմի ընթացքին : Գինն է 500.000 սթերլին, վճարելի եօթը տարեվճարներով :

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ըլլալու համար կազին կառուցը բացած էր կառապան մը, պանդոկի սենեակին մէջ : Կազը տարածուելով յարակից երեք սենեակներու մէջ, մեռան ուրիշ երեք հոգի եւս, իսկ տիկին մը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ծանր վիճակի մէջ :

ԳԱՀԻՐԷի մէջ ձերբակալուեցաւ ափիոնի թաղաւորը, Ապու էլ Մաաթի Ապատու էլ Ֆէքի, որ ամբաստանուած է թէ տարեկան աւելի քան չորս միլիոն տոլար կը շահէր թմրեցուցիչ դեղերու առեւտուրով : Ձերբակալուեցան նաեւ 32 մեղսակիցներ եւ երեք կիներ, Գահիրէի, Աղեքսանդրիոյ, Փորթ Սայիտի մէջ եւ այլուր : Բռնուած դեղերուն արժէքն է 1.600.000 տոլար :

ԱՄԵՆԱՁՈ ՍՐԲՈՑ տօնին առթիւ, շարք մը պաշտօնական արարողութիւններ կատարուեցան, ի յիշատակ երկու մեծ պատերազմներու զոհերուն : Ժողովուրդն ալ խունկերամ գերեզմանատուները փութաց, ծաղիկներ դնելով մասնաւորապէս վերջին պատերազմին առթիւ զնդակահարուած, կախուած կամ ռազմադաշտին վրայ ինկած զոհերու հոդեթումբերուն վրայ :

ԱՆԴՐԱՆԻԿ

ԽՍԱՔԹ ԻՆԷՕՆԻՒ ԿԸ ՇՈՒՏ Թ. ՄԻՒՒԹԻՒՆԸ

Անգարայէն կը հեռագրեն Նոյեմբեր 1 թուականով.— *Նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ այսօր Ազգ. Ժողովին բացումը կատարելով, յայտարարեց թէ արդիւնքները չկան Թ. Միութեան եւ Թուրքիոյ բարեկամութեան, պայմանաւ որ յարաբերութիւնները հիմնուին Միացեալ Ազգերու իտէալին վրայ :*

Տժգոյն եւ յայտնապէս տարացած՝ վերջին հիւանդութենէն, նախագահը ժողովը բացաւ այն «անկեղծ յոյսով թէ բարւոք յարաբերութիւնները անդամ մը եւս պիտի հաստատուին երկու ազգերուն միջեւ» : Ըստով բացատրեց թէ արտաքին յարաբերութեանց մէջ, Թուրքիոյ ամենամեծ հոգն է ապահովութիւնը, բայց ազգը պատրաստ է վերքանելու Մոնթրէօյի պայմանագրերը միջազգային կոնֆերանսի մը միջոցաւ : Յաջողելու համար ներկայ պայմանները : Այդ վերաքննութիւնը պէտք է նկատի առնէ բոլոր ազգերուն շահը, ինչպէս եւ Թուրքիոյ հողային ամբողջութիւնը եւ գերիշխանութիւնը :

Նախագահը այս առթիւ կրկնեց թէ Թուրքիա իր պարտականութիւնը կատարած է Տարտանէլի պաշտպանութեան մէջ, պատերազմի ընթացքին եւ պատրաստակամութիւն յայտնեց ամբողջ խնդիրը ներկայացնելու միջազգային իրաւարար առեանի մը առջեւ : (Ինչպէս յայտնի է, Մ. Միութիւնը երկու ծանուցագիրներով կը դանգատէր թէ Թուրքիա չէ յարգած Մոնթրէօյի պայմանագրին տրամադրութիւնները) : Իսմէթ Ինէօնիւ յայտարարեց.— «Ստուգ է թէ մենք օդնութիւն ընծայեցինքԱռանցքի պետութեանց» : Ապա ջերմապէս փառաբանեց Թուրքիոյ սերտ բարեկամութիւնը Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ : Իսկ եգիպտոսի մասին ըսաւ.— «Համոզուած կը յուսանք թէ մեր յարաբերութիւնը եգիպտոսի հետ պիտի յանգի բարեկամութեան» : Այս առթիւ շնորհակալութիւն յայտնեց Ֆարուք թագաւորին այն անակնկալ այցելութեան համար զոր կատարեց վերջերս, Մերսինի նաւահանգիստը իշնելով :

Արտակարգ զգուշութիւններ ձեռք առնուած էին նախագահին պաշտպանութեան համար : Ազգ. Ժողովին չրջակայ բոլոր փողոցները պաշարուած էին ոստիկաններով եւ զինուորներով :

Զօր. տր Գոլ նորեն կը ձգտի նոր Սահմանադրութիւնը

Երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, որ տեղի պիտի ունենան յառաջիկայ կիրակի, զօր. տը Գոլ դեկոյց մը հաղորդեց մամուլին, իր տեսակէտները պարզելու համար :

Այդ դեկոյցով, զօրավարը անդամ մը եւս կը դատապարտէ նոր Սահմանադրութիւնը, զայն կոչելով «անհեթեթ եւ ժամանակն անցած» : Ու կը պատուիրէ քուէ տալ անոնց որ «իրապէս վճռած են կարելի եղածին չափ չուտ փոխել դէշ օրէնքները», այսինքն վերաքննել Սահմանադրութիւնը :

Ահաւասիկ դեկոյցին հիմնական մասերը.—

« Ամէն մարդ դիտէ որ Ֆրանսայի վերակազմումը եւ Երրեսւ վերկութիւնը կախում ունին անոր դեկավարութեան եղանակէն : Բայց ամէն մարդ դիտէ նաեւ թէ հանրապետութիւնը, որ անդունդէն վերկուեցաւ այնքան դժուարութեամբ, այժմ կը քաշքշուի անկարողութեան մէջ, ենթակայ կուսակցութեանց խաղերուն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Հոգին է իրողության տառած ... :

Եվ՝ Հոգեր գրարբերն է պրոյեցյաց, եր ալիսի ալիսի ալիսի ալիսի :

Ոչ, ոչ, ոչ։

Հոգիս ակնթարթորեն սարսափեց, ինչպես երբ ինքնաթիռը հանկարծ սկսում է ընկնել օդային փոսի մեջ։ Ես ինձ ոտքի կանգնեցրի, ինչպես կարող էի, ու ուզեցի գոռալ, որ ինքնաթիռը կանգնեցնեն, որ ես ուզում եմ իջնել, բայց ձայնս կտրվեց, ես չկարողացա ոչ մի բառ արտասանել։ Ինչ-որ մեկը ինձ ուժով նստեցրեց աթոռիս, ու ես զգացի, որ ինքնաթիռը սկսում է ավելի արագ թռչել։

Ես ուզում էի ոտքի թռչել, դռան մոտ վազել, ինչ-որ մեկին հրել, ինչ-որ բան անել, որ ինքնաթիռը կանգնի, բայց ոչ ոք ինձ ուշադրություն չէր դարձնում։ Ես ինձ զգում էի ինչպես ուրվական, որին ոչ ոք չի տեսնում, ոչ ոք չի լսում։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան անել, բայց չգիտեի, թե ինչ անեմ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ասել, բայց չգիտեի, թե ինչ ասեմ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան լսել, բայց չգիտեի, թե ինչ լսեմ։

Ես ուզում էի ինչ-որ բան տեսնել, բայց չգիտեի, թե ինչ տեսնեմ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան զգալ, բայց չգիտեի, թե ինչ զգամ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան հասկանալ, բայց չգիտեի, թե ինչ հասկանամ։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան ...

Ես ուզում էի ...

Ես ...

Ես ...

Ես

Խրիմեան Հայրիկը եւ ներգաղթը

ԽՄԲ.— «Էջմիածին» ամսագրէն (Էջմիածին).—

Նոր տարուան առիթով, 1895 Յունուար մկկին, ամերիկահայութեան ուղղուած ուղերձին մէջ, ձայնագրուած սկաւառակին վրայ, մեծ հայրենասէր Հայոց Հայրիկը անձկութեամբ կը պատասխանէ.—

« Ողջոյն ձեզ, պանդուխտ որդիք Հայու որ քանտն զձեզ հայրենի աշխարհից վարել է մինչեւ Ամերիկա»:

« Ո՛ տայր ինձ, որ աւետիս տայի ձեզ, իբրեւ Նոյան աղաւնին, թէ ցամքեցաւ ջրհեղեղ, դարձէք ձեր հայրենի աշխարհ»:

Մրմնջեան Հայրիկը խորապէս հաւատացած էր, որ պիտի գայ այն օրը երբ Հայոց աշխարհէն պիտի վերնայ «Ջրհեղեղը» ու Մասիսի ստորոտէն պիտի հնչէ հայրենահաւաքի աւետիսը:

Այսօր տակաւին կենսարեր արեւի չողերուն տակ իրականացած կը տեսնենք մեծ հայրենասէրին բաղձանքը: Մայր հայրենիքէն հնչած է արդէն աշխարհ հոգմահալած տերեւներու պէս սիւնաքի մէջ ցրուած հայ ժողովուրդի պանդուխտ զաւակներուն համար այդ փրկարար աւետիսը, «դարձէք ձեր հայրենի աշխարհ»:

Մրմնջեան Հայրիկը իր կեանքի ընթացքին շատ զբաղած է հայկական գաղութ, յաճախ անոր վիճակուած է Հայոց կենդանի հարցը օտար դիւանադէտներու սեղանին վրայ դնելու եւ աղերսելու, որպէսզի այդ արդար դատին համար արդար վճիռ կայացուի: Սակայն ապարդիւն եղած են անոր աղերսանքները, ամէն անգամ ալ, ան դառնացած աշխարհի ամենակուլ հզօրներուն քար անտարբերութենէն, վերադաձած է ձեռնունայն եւ յուսահատ:

Ժողովուրդի ծոցէն ելած, անոր ցաւերով տառապող Հայրիկը շատ կը տառապէր հայ ժողովուրդի պանդխտութենէն: Ան ակնատես կ'ըլլար թէ ինչպէս երկրի մէկ սիրող զուլումի, արեան, ջարդերու, կողոպուտի, բռնութեան, լկման պատճառով կը դատարկուէր Հայաստանը: Հայ քրտնաջան ժողովուրդի տարաբախտ զաւակները դաղթականութեան ցուպը ձեռքը կը փախչին երբեմնի դրախտավայր Հայաստանէն, լքելով մանկութենէն հարազատ վայրերը: Հայրիկի սիրտը կր մորմոքէր այդ սրտաճմլիկ տեսարաններէն, տակաւին խորթ էր անոր համար յուսահատութիւնը: Ան համոզուած էր որ մարտիրոս, աշխատասէր ու տաղանդաւոր հայ ժողովուրդը չի մեռնիր եւ այդ անլուր զրկանքներէն յետոյ, փիւնիկի նման, ան նորէն պիտի յառնէ հայրենի աւերակներու մոխրակոյտերու տակէն եւ նորէն զուլումի երկիրը Հայաստանը պիտի փոխուի դրախտավայրի: Անոր խորաթափանց միտքը շատ հեռուն կը սլանար թափանցելով անյայտութեան չղարշով սգողուած ապագայի ոլորտները: Ան հաւատացած էր որ հայ ժողովուրդին վատ ապագայ կը սպասէ եւ որ անոր պանդուխտ զաւակները օր մը նորէն պիտի վերադառնան իրենց հայրենի աշխարհը ու համախմբուին նուիրական նոյեան տապանի վերջին հանդրուան Մ. Գիրքի լերան՝ Մասիսի չուրջ: Ու համոզուած որ այդ ապագան շատ հեռու չէ, ան կր յուսադրէր, կը քաջալերէր իր պանդուխտ որդիները:

— « Սիրտ առէք, բաջալերուեցէք աւետիս եւ բախտաւոր որդիք հայոց, Աստուծոյ այցելութիւնը մօտ է մեր չարչարեալ աշխարհին»:

Մեծ Հայրիկի երազները այսօր դարձած են կենսաշող իրականութիւն, Նոյեան աղաւնին աւետիս տարաւ ողջ դաղութահայութեան, «թէ դարձէք ձեր երկիրը», որովհետեւ ձեզ վտարանդի դարձնող «Ջրհեղեղը» վաղուց վերցուած է Հայոց աշխարհի վրայէն, նախապէս արհաւիրքներու արեան, ոճիրի երկիր Հայաստանը շնորհիւ սովետական կենսունակ կարգերու այսօր փոխարկուած է բարեկեցիկ, երջանիկ կեանքի, ապահով, խաղաղ ու ստեղծագործ աշխատանքի եւ ազգային մշակոյթի ծաղկման օրրանի:

Այս պայմաններուն տակ միայն Հայաստանը հնարաւորութիւն ունենալ իր հիւրընկալ դուռները լայն բանալու պանդուխտ զաւակներու առաջ՝ Մասիսի ստորոտէն ներդաղթի աւետիս տալով:

Ստորեւ՝ 1895 Յունուար 1ին Մրմնջեանի կողմէ ամերիկահայութեան ուղղուած ուղերձը որ ձայնագրուած է (Հայ Մամուլ, Պուէնոս Այրէս).—

— « Ողջոյն ձեզ պանդուխտ որդիք հայու, որ քանտն զձեզ հայրենի աշխարհէն վարել է մինչեւ Ամերիկա:

Ողջոյն ձեզ Արարատեան աշխարհէն, Մասեաց Նոյեան Տապանէն, Էջմիածնայ Սուրբ Տաճարէն:

Ողջոյն ձեզ Հայոց Հայրիկէն: Ու տայր ինձ որ աւետիս տայի ձեզ իբրեւ Նոյեան աղաւնին, թէ ցամաքեցաւ ջրհեղեղ, դարձէք ձեր հայրենի աշխարհ:

Սիրտ առէք, բաջալերուեցէք աւետիս եւ բախտաւոր որդիք Հայոց, Աստուծոյ այցելութիւնը մօտ է մեր չարչարեալ աշխարհին:

Ողջոյն տուէք նաեւ մեծ հեռաիչ էտիսընին, որ իմ կենդանի ձայնը առաւ բերաւ ձեզ:

Կեցցէ յաւերժ ինք եւ իր գիւտի յիշատակը:

Կը շնորհաւորեմ ձեր մուտ ի նոր տարին, կեանք եւ յաջողութիւն մաղթելով ձեզ»:

Ան Ո՞վ Է...

Ան հիմա՛ ալ. միամիտ ու զարմացած, փակ աչքերով կը դիտէ իր հոգւոյն, ներքին աշխարհը ու տարտամ յուշերու, մոայլ ու դժգոյն անցորդներու եւ իրերու մէջէն, կը տեսնէ Մէկը:

Կանգնած դէմ դիմաց, աչք աչքի· իր հայեացքը խորասուզած մինչեւ անոր ողնայարի վերջին ոսկորը կորաքամակ, որովհետեւ՝ ան մի՛ւսն ու ծերացած եւ հաշուի նստած պէտք է ըլլայ այլեւս, եւ աչքերը ի ծնէ պախարէօր՝ եւ ի յառաջադունէ մեռեալ, անընդունակ վայելելու ստեղծագործ Աւետարանը համապարփակ:

— Ան՞ով է···

Կը ձայնէ պատաւը իր պատուհանէն, գլուխը դուրս կախած: Ձայնի հարցականին հետ, սպիտակ մազերէն խուռ փունջեր երերուն կը ծածկեն խոռոչայոյզ ճակատը եւ աչքերը···:

— Ան ո՞վ է··· կը կրկնէ մեղմաձայն ու գլխի տատանումով կը ջանայ տեսնել ձայնը, կամ անոր արտայայտութեան մէջէն ճանչնալ Մա՛րդը մանաւանդ, որովհետեւ իրերն ու կենդանիները հարազատօրէն ծանօթ են իրեն վաղուց:

Անոր համար ամէն ինչ ձայն ու չչուկ է միայն, ինչ որ ենթակայ չէ իր մտածումներու հպումին, ու ճակատի կնճռոտ խորչոմներուն մէջ յատակօրէն կը դրուի յարափոփոխ ձայնի աղբեղութիւնը, ինչպէս իր հոգիի պատառուն վրայ տենչանքը գոյն կը հագնի մերթ միամիտ խաղաղութեամբ, ու յաճախ հարցական անատուգութեան չեչտով· ահաւիկ մը վերջ վերագտնելով տեւական խարխափումի կացապարը, իր յօնքերու ազեղները մղելով սովորական պրպտումին, ինչպէս երկու թռչուններ ցամքած լճակներու եզերքը բան մը կ'որոնեն դէմ դիմաց, կուզուները կախ՝ անհետացած կապոյտ ջուրի երազանքին մէջ:

— Ան ո՞վ է, կը հարցնէ կրկին, եթէ նոյն իսկ պատ չունէը, ու ձեռքերը հորիզոնական կ'երկարէ խարխափումով, մատները բացած, արմատախիլ տունկի մը պէս որ հող կը փնտռէ:

Ներքին խռովքն ու տառապանքը քօղարկուած՝ իր կերպարանքին վրայ կը փռեն վէտվէտուն դիմատուերները· եւ իր կեանքի բեմին վարագոյրները կ'ելեւէջեն հոգմածուփ ծածանումով:

Կարծես մէկը կը փնտռէ, ծխիքէն բռնել կեցնելու համար: Եւ անցնող հովերուն, իրերու մըրմունջին, խաւարի ու լոյսի փոխոխութեան նրբագոյն ձայնին ունկնդիր՝ նոյն հարցումը կ'ուղղէ, անկրկնելի եղանակներով:

— Ան ո՞վ է···

Կը հաւատայ ան, որ ձայները չե՛ն մեռնիր· անջրպետներ կ'անցնին, հորիզոններ կը դեգերին ու կը հասնին իրենց հանդրուանին: Ամէն մարդ մտածելով՝ կը լսէ, կը ճանչնայ իրեն ուղղուած հարցումը: Ի՞նչ հարկ գործիքի, երբ ընկալուչը կուրծքիդ տակն է՝ մշտական: Պատասխանն է դժուար ու բացատրելն անկարելի· ինչպէս ձորերուն մէջ աղաղակ մը ժայռէ ի ժայռ կը զարնուի եւ արձագանգը կը կորսուի անդունդին մէջ յաւէտ անպատասխան:

Մարդիկ կը դղան իրենց անզօրութիւնը անչափելի ձայնին առջեւ ականջ կամ սիրտ պատռող· ու հոգիները կը պարուրուին համաձայն իրենց էութեան: Մեղմ կ'արթննայ ժպիտով մը, կամ թունաւոր տանջանքով· համաձայն յատակի ոսկէ աւազին կամ կործանարար տիղմին:

Այս հաւատքով ապրած է այս կոյր կինը ու շատ երկար տարիներ պիտի ապրի դեռ:

Անոր հետ եղողները ցերեկ ու գիշերի, լոյսի ու խաւարի տատմանումներով կ'անցընեն իրենց կեանքը, մինչդեռ իրենը միայն գիշեր է, ուրիշ յաւիտենական գիշերուան մը սկիզբը, նախադուռը: Կիսաւարտ, տող մը պատմութեան հետ, մէ՛կ վախաք միայն ունի Ան:

Գտնել այն Մարդը որ իր աչքերուն լոյսն ու արեւը, կեանքի զեղեցկութիւնը, իրենները սիրելի կերպարանքը, նոյնիսկ արտասուելու սփոփանքը յաւիտեանց օր մը: Գտնել ուր որ ալ ըլլայ ան, երկիր թէ երկինք· «քաղաքակրթութեան» թեւարկութեան տակ, թէ Աստուծոյ հովանիին ապաստանած· ենթնենք թէ դժոխք: Ահա վարժութիւնը՝ — Ան ո՞վ է հարցումին, իրրեւ խորհրդանիշ իր հակիրճ պատմութեան, ողբերգակա՛ն:

●

Մանկամարդ հարս մըն էր ան, երբ Հալէպի տարագրեալներու բացօթեայ կայանին մէկ անկիւնը կ'ապրէր, լքուած ու աննեցուկ: Գալարուած ինքն իր վրայ, տատապակոծ ճամբաներու փոշին իր արիւնապնդ ոտքերէն անբաժան, անապատներէն ու մահէն ճողոպրած, գերութենէ գերութիւն հրաշքով մը եկած ու փլած էր այս վերջին քաւարանը ու կր հաւատար թէ ինք ողջ է դեռ:

Տասնամեակներէն, խոշտանգումներէն, կրակի ու մարակի վէրքերը, հոգիին դուրս սպիացած էին: Սակայն աչքերը արիւնով լեցուած էին· անապատի կիզիչ աւազէն ու արեւէն պակասը լրացուած:

Անոր «ո՛չ ո՛չ»էն շատեր կանգ կ'առնէին սրտաբեկ: Օր մըն ալ արաբ կին մը մօտենալով, կը խղճայ անոր թարմութեան եւ եղկելի վիճակին, կ'ուզէ զայն առաջնորդել թուրք ակնաբոյժի մը

ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐ

(«Յառաջ»ի մրցումները)

ԽՄԲ.— Փունջ մը հանելուկներ, իբրեւ զբօսանք, իբրեւ գրգիռ ընթերցանութեան, իբրեւ միջոց տրամաբանելու եւ միտք սրելու:

Լուծողներուն անունները պիտի հրատարակենք «Յառաջ»ի մէջ,— ուստի կը խնդրենք որ մասնակցողները հանելուկներուն թիւին դէմ գրեն լուծումը, յետոյ իրենց անունը եւ բնակավայրը:

Յառաջիկային մրցանակներ ալ պիտի յատկացընենք այնպիսի մրցումներու համար, որոնք պիտի հետաքրքրեն մեծերն ալ, պզտիկներն ալ:

1... Ո՞րն է այն պատուղը, որ նման է եկեղեցիին, հիմնուած՝ Ս. Պետրոսի վրայ:

2.— Նախ կը մեռնի, յետոյ կը պարէ,— դէպք:

3. — Ի՞նչն է որ վեր կը ցատկէ ճերմակ, վար կ'իյնայ՝ դեղին:

4.— Ի՞նչն է որ միշտ պաշտպանուած կը մնայ իր տանիքին տակ, բայց թրջուած՝ ամէն ժամ:

5.— Ի՞նչն է որ կը լեցուի ցերեկին եւ կը պարպուի գիշերը:

6.— Մեծ դաշտ մը լաւ հերկուած, ուրկէ երբեք արօր չէ անցած,— ի՞նչն է:

7.— Նուշ ըսեմ նուշ չէ, նուշին մեծ երբեք չէ, բայց ամբողջ սեւնակ մը կը լեցնէ,— ի՞նչն է:

8.— Ի՞նչն է որ կը խնդայ՝ երբ կ'երթայ, ու կուլայ՝ երբ գա կը դառնայ:

9.— Ի՞նչն է որ իր սեփական արիւնը կը խմէ եւ աղիքները կ'ուտէ:

10.— Հարիւր ոտք ունի, բայց չի կրնար կանգնիլ ոտքի,— ի՞նչն է:

11.— Բռունցքիս չափ մեծ չէ, բայց մկկ պարկ ալիւր վեր կը հանէ,— ի՞նչն է:

12.— Ի՞նչն է որ տակէն լեցուի, գլխէն կը պարպուի:

13.— Երկինք նետես՝ կլոր է, դետին իյնայ՝ պտղով է,— ի՞նչն է:

14.— Ո՞վ է այն որ կը պոռայ անտառին մէջ եւ ոչ ոք կը համարձակի պատասխանել իրեն:

15.— Գիւղային յաճախ կը տեսնէ, թաղաւորը՝ երբեմն-երբեմն, իսկ Աստուած՝ բնա՛ւ,— ո՞վ է այն:

աշխատանոցը ուր ինք կը ծառայէ տեսնէ մը ի վեր: Ու գիտակցելով հայ կնոջ վիճակին, դուրգուրանքի ու յուսադրութեան խօսքեր կ'ուղղէ անոր·

— Ես Հապիպի՛, արեւու լոյսը ամէնուն համար կը ծագի· եւ Ամենակալը թող ողորմի քեզի: Գիտութիւնը Բարձրեալին շնորհն է, քո՛յրս· ու գիտունը նուիրական, ըմպած ըլլալով Անմահութեան Ակէն:

Ու թեւանցուկ դարմանելու կը տանի:

Բժիշկը իր դարմանատան մէջ հազիւ բարեհաճած էր նայիլ ընդունել զայն, ու առանց քննութեան — թերեւս չհամարձակելով նայիլ անոր աչքերուն մէջ — սրտակ մը հեղուկ չպրտած էր անոր ձեռքը, կանանչ ու ոխերիմ նայուածք մը նետելով անոր հազար «ողորմիս»ներու չոայլին փոխարէն:

Հայուհին տուն վերադարձած էր, խորհրդածելով մարդոց տարբերութեան մասին, սրտին մէջ աճեցնելով ներողմտութեան ձնծաղիկը, այս «ողորմած թուրք բժիշկին» շնորհիւ: Սակայն յաջորդ օրը արաբ կինը պատահմամբ լսելով բժիշկին խօսակցութիւնը իր մէկ պաշտօնակցին հետ, դուշակած էր եղելութիւնը:

Անոր ցեղային առելութեան անյադուրդ թոյնը լեցուած վոքրիկ սրտակի մը մէջ ուրկէ հայ կինը — երբ՛ցս երանեայ, — յուսացած էր իր աչքերու փրկութիւնը:

Ակամայ մեղսակից ու խղճահար՝ Արարուհին վազելով կուգայ գտնել զոհը, չարիքը կանխելու համար, բայց ա՛խտ՛ս անոր երկու աչքերը կուրացած էին ու անբացատրելի ցաւերու աստակութենէն ձայները լռած···:

Ազնուական Արարուհին՝ ծնրադիր անոր խըլեակներուն մօտ, յուզումով կը վերյիշէ իր ցեղին ալ դաժան անցեալը նոյն հարստահարող թշնամիին· ու իդեական անզօր կուրծքը ծնծելով՝ կ'աղաղակէ բազկատարած դէպի երկինք՝

— Եա Բապի, անապատներու կիզիչ աւազին մէջ, մեր հայրերու ճամազին տեղը, նետուած արմաւի միջուկէն ովասիսներ ծնան քու հրաշագործդ· ու դիշերուան ցօղերէն ուրախութեան աղբիւրներ, քու արարածներուդ կեանքը երկարելու համար: Բայց ինչո՞ւ թուրքին սիրտը արեան հեղեղներէն միշտ ծարաւ մնաց, ու ճառագայթ մը լոյսն իսկ քամեց այս որբեւայրիին աչքերէն· Ամենառողորմած, Քող արդար ըլլայ դատաստանդ: Ե՞րբ պիտի հնչեն փողերդ վերջին···:

Կր յիշէ այս բոլորը, վաղաժամ դառնացած հայ կինը եւ կ'ուզէ որ ան իր կրանիթէ արձանն ունենար հոս·

— Ան ո՞վ է· իր յաւիտենական որոնումը փոքրադրուած իր աչքերուն փոսերուն ձեւով — պատուհանին վրայ, ու ամէն ոք դիտնար անոր պատմութիւնը եղերական, որուն մէջէն յատակօրէն տեսնուէր ան Միւսը·— Գետնաքարշ սողունը թունաւոր իժի կերպարանքով — ինչպէս մեր Ս. Հանրապետութեան դրամին վրայ Արծիւն սուրէն զգետնուած իժը, անընդունակ բարձրանալու···

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՏՈՒՆԻ

« ... Երեք կուսակցութիւնները պատասխանատուութիւնն ստանձնեցին բոլորովին տարբեր Սահմանադրութեան մը , որուն մէջ բոլոր իշխանութիւնները կը սկսին կուսակցութիւններէն եւ կախում ունին անոնց կամքէն , ուղղակի եւ առանց վերաքննութեան : Անոր ճակտին վրայ աւելցուած զարդարանքը բան չի փոխեր այս բացայայտ իրողութենէն : 26 միլիոն կին եւ այր ընտրողներու վրայ միայն իննը միլիոնը ընդունած են այս Սահմանադրութիւնը , ութ միլիոն ընտրողներ մերժած են , իսկ միլիոն քաղաքացիները ալ անդիտացած են այն (ձեռնպահ) : Ուրեմն Սահմանադրութիւնը պարտադրուած չէ ոչ Ֆրանսացի ժողովուրդին վաւերացուած չէ ոչ իսկ բանականութեամբ , ոչ ալ զգացումով , բայց , թուաբանական պատահմունքով , կը մտնէ ի գործադրութիւն , եթէ կարելի է այդպէս ըսել :

«Զեմ վարանիր յայտարարել թէ այն դրութիւնը զոր կը հաստատէ Սահմանադրութիւնը անհետ - քեթէ է եւ ժամանակն անցած , եւ եթէ խորապէս չփոխուի , ծանրօրէն պիտի ազդէ մեր նոր ճակատագրին վրայ : Անհերքելի , որովհետեւ Ֆրանսայի մէջ , ինչպէս որ է , կուսակցութիւնները , այնպէս ինչպէս որ են , կը ներկայացնեն մեր պառակտումները որոնք , աւաղ , բաղմազան են եւ խորունկ : Միայն մեր պառակտումներուն հիման վրայ չէ որ պիտի կառուցուի եւ բանի պետութիւնը : Իրականին մէջ , ոչ մէկ կուսակցութիւն կը վայելէ ան - հրաժեշտ հեղինակութիւնը տիրաբար կառավարելու համար : Եթէ անոնցմէ ոմանք կը միացնեն իրենց ներկայացուցիչները միասին կառավարելու համար , անոնց փոխադարձ ընդդիմութիւնները կը խափանեն ամէն միատարր գործունէութիւն : Հետեւաբար , պետութիւնը այլեւս ներկայացուցիչը եւ գործիքը չէ ընդհանուր չահուն , այլ նուաճում մը որուն կտորները իրենց մէջ կը բաժնեն կուսակցութիւնները , մինչդեռ ուրիշ ուժեր կը ջանան տիրապետել անոր , ընորհիւ իր տկարութեան եւ խառնակութեան :

Ժամանակն անցած դրութիւն մըն է նոր Սահմանադրութիւնը , որովհետեւ հակասութիւն մը կայ ելմտական , տնտեսական , ընկերային , կայսերական , արտաքին զինուորական այն ահագին խնդիրներուն որ դրուած են Ֆրանսայի առջեւ եւ միւս կողմէ կուսակցութեան կարողութեան , խստութեան , կողմնակալութեան միջեւ : Այդ հակասութիւնը արդէն աչքի կը զարնէ ամէն օր : Եւ ամէն օր որ կ'անցնի , աւելի կատարեալ կը դառնայ պատկերը : Բայց , ի՞նչ դին պիտի վճարենք ատոր համար »:

Եզրակացնելով , զօրավարը կը յանձնարարէ «իբրեւ բացարձակ կանոն ընտրել անոնք որ վճռած են կարելի եղածին չափ չուտ փոխել այս յոռի օրէնքները : Զկայ աւելի կարեւոր , ոչ ալ աւելի ստիպողական գործ , որովհետեւ , մնացեալը մեր կամքէն կախում ունի : Մեկնակէտը ծուռ է : Վերակսկինք , բայց անմիջապէս : Այս օրուան օրը ամէն բան սրընթաց կ'երթայ եւ ամէն յապաղում կրնայ սուղի նստիլ մեզի» :

★ Աւելորդ է ըսել թէ ձախակողմեան հոսանքները եւ կառավարական հոսանքները դժգոհ են այս յայտարարութենէն : Պարզ չէ թէ զօրավարը ո՛ր կուսակցութեան կողմը պիտի բռնէ : Ժողովրդականներն ալ վերաքննութիւն կը պահանջեն , բայց ուշ մնացած են :

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ . ժողովին մէջ վիճաբանութիւնները հետզհետէ կը տաքնան , սպառազինութեանց կրճատման ծրագրին առթիւ զոր առաջարկեց Պ . Մոլոթով : Եթէ այս առաջարկը ընդունուի , կատարեալ ծրագրի մը մշակման ծախքը պիտի իյնայ Մ . Ա . Կ-ի զինուորական յանձնաժողովին վրայ որուն պաշտօնն է նաեւ միջազգային բանակ մը կազմել , խաղաղութիւնը պահպանելու համար : Ծրագիրը չատ ջուր կը վերցնէ տակաւին ;

ԵՐՈՒսԱղԷմԻՆ կը հեռագրեն թէ՝ 1200 հրեայ տարագիրներ որոնք Հայֆա հասած էին , ցամաք ելլելու համար , կիպրոս փոխադրուեցան , հակառակ բոլոր բողոքներուն եւ աղաչանքներուն : Հինգ վեց հոգի յաջողած էին ցամաք ելլել , բայց բռնի նաւ դրուեցան , մանաւանդ աղջիկ մը քաշքշուելու ցաւ զինուորներու կողմէ : Այս առթիւ բողոքի ցոյց մը սարքեցին 60.000 Հրեաները , որոնց 15.000ը Հայֆայի մէջ : Անգլիոյ գաղթային նախարարը հրամայեց արձակել 700 հրեայ կալանաւորներ :

ԿԷՕՐԻՆԿի ԿՏՄԿՆ Է.— Ֆրանսական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ Թուռւիկներ սկսած են ցրուիլ , իբրեւ կէօրինկի կտակը : Ցառաջաբանին մէջ , պատերազմին պատասխանատուութիւնը կը ձգուի Դաշնակիցներուն վրայ , յետոյ յորդորներ կ'ուղղուին գերման ժողովուրդին : Կը կարծուի թէ չինծու է այս կտակը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ պաշտօնական եղաւ արհեստագիտական նախարարութեան օգնականը , Սլաթին , որ «կասկածելի ամառպարանքով մը» ծածկած էր 46 պաշտօնեաներ եւ աստիճանի բարձրացում տուած՝ ուրիշ տասը պաշտօնեաներ - ու , ճիշդ այն պահուն երբ կը հաղորդէին թէ կարգ մը աւելորդ պաշտօններ պէտք է ջնջուին :

ԴԱՀՃՆԱԿՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶի ՄԷՋ .— Նոյեմբեր 15ին , նախկին Petit Journalի սրահին մէջ :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Երգահանդէս
ՀԱՅԿԱՆՈՒՀ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Salle Gaveau, 45 - 47, Rue La Boëtie

Կիրակի , **10** Նոյեմբեր ժամը **16.30**ին

Ցայտագիր .— Օտար դասական հեղինակներ : Կոմիտաս վարդապետ՝ ծննդեան 75ամեակին առթիւ : Հայաստանի արդի քնարերգակ երաժշտութեան վարպետներէն եւ արտասահմանի հայ հեղինակներէն ;

Տոմսերու գիները՝ 25էն 200 ֆրանք :

Դիմել՝ Սալ Կավօ եւ հայ գրավաճառներուն :

ԼՈՒՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՐՈՍ ՋՕՐ. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՇԻՐՄԻՆ

Կազմակերպուած Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կողմէ , համաձայնութեամբ Ցուշարձանի Կեդր . Յանձնախումբին :

Այս Կիրակի , Նոյեմբեր 3 , ժամը 10ին

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ Հայոց եկեղեցւոյ մէջ , հովանաւորութեամբ Արտաւաղդ արք . ի :

Կէսօրէն վերջ ժամը 15ին , Père Lachaiseի գերեզմանատան մէջ , ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՍԳՍ.ՀԱՆԴԷՍ :

Հալածուածներն կամ Ցաւիտենական գոհը

Շարժանկարին պատրաստութիւնը կը շարունակուի , ամէն ընպատակն է մի միայն մեր հին ու նոր հերոսներուն փառաւորութիւնը եւ ամէնից յաւերժացումը օտարներու աչքին :

Պէտք ունենալով բազմաթիւ երկսեռ փիլիւրանեներու , կը հրաւիրուին փափաքողները : Աշխատանքները՝ դիւրութեան համար , միայն կիրակի օրերը տեղի կ'ունենան :

Մանրամասնութեանց համար նախապէս գրել «ԿԱՊՈՅՏ ԱՍՏՂԻ» (Etoile Bleue) վարչութեան , 80 Ave. Guy - Mocquet, Joinville le Pont :

ՍԵԲԱՍՏԱՀԱՑԵՐՈՒ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Հրապարակային հանդէս - բանախօսութիւնը

Բարձր նախադահութեամբ՝ Արտաւաղդ արք . Միւրմէնեանի , այս կիրակի ժամը 2.30ին Sociétés Savantesի մեծ սրահին մէջ , (8 rue Danton, métro Odéon) : Դեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին Տիկին Փապուճեան , դերասաններ Տ . Նշանեան Գմբէթեան , Մանպաշ , Միշա Ազնաւուրեան :

Մուտքը ազատ է :

ՏԸՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՄ ՊԱՄՄԱՃԵԱՆ «Ցառաջ»ի մէջնցաւ 500 ֆրանք կը նուիրեն Պէյրութի Ասլանեան Փոնտին , ղրկացեալ Մանուկ Ալպաճեանի մահուան երկրորդ տարեդարձին առթիւ :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
Գ . ՏԷՕՎԼԷԹԻ , ՀԱՏՈՐ Բ . , ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ կօշկակարի monteur à longeur եւ finisseur à gorge , լաւ վճարումով : Դիմել M. Apovian, 99 rue de Belleville, Paris (19) :

ԾԱԽՈՒ ԵՆ Citroën conduite interieure (9 chevaux) ինչպէս նաեւ Citroën decapotable (11 chevaux) կառքեր : Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել Gob. 05-63 :

800 ԳԵՐՄԱՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ անգլիական , ֆրանսական եւ ամերիկեան զինուորական իշխանութեանց հետ պիտի հաւաքեն պատերազմի ընթացքին Գերմանիոյ կողմէ եղած գիտական , արհեստագիտական եւ ճարտարադործական գիւտերու վերաբերեալ բոլոր տեղեկութիւնները , հրատարակելու համար : Այս ժողովածուն , որ պատրաստ պիտի ըլլայ 1947ի սկիզբը , պիտի բաղկանայ 33 հատորներէ , իւրաքանչիւրը 200 էջ :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Մարթին Արբամեան , նախագահ Ադրբէջանի Ռեսփս - Սկումբին , 24 ժամուան մէջ յաջողած է անթելի հաղորդակցութիւններ հաստատել Զելեի , Նոր Զելանտայի , Աւստրալիոյ եւ Եթովպիոյ հետ , կարելով համաչխարհային մրցանիշը :

ՃԱՇԱՐԱՆՆԵՐՈՒ մասին նոր օրէնք մը հրատարակեց պաշտօնաթերթը , որով 40 եւ 50 ֆր.ի ճաշերը պիտի տրուին , հացն ալ մէկտեղ ըլլալով : Ճաշարանատէրը պարտաւոր է հաշուեցոյց մը յանձնել յանձախորդին , թուադրեալ թերթիկներու վրայ որոնց արմատները պիտի պահուին :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ .— Հ . Ց . Դ . Սէնթ Անթուանի Նոր Սերունդ Բեռի խումբի Դ . դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8ին : Պիտի դասախօսէ Հ . Դ . : Նիւթը՝ Հայոց պատմութեան սկիզբը , ամփոփ տեղեկութիւններով :

ՄԱՐՍԷԼ .— Պուլվար Օտտոյի Հ . Ց . Դ . «Խաչտեհան» խումբի դասախօսութիւնը , 5 Նոյեմբեր , երեքշաբթի ժամը 8.30ին , սովորական հաւաքատեղին : Պիտի խօսի ընկեր Մ . Թաչճեան : Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Դաշնակցութիւնը » :

ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՒՈԶ
ՓԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆի

Նոր տարեշրջանի առաջին նուագահանդէսը , Մարսէյլ , կիրակի 10 Նոյեմբեր , ժամը 15ին , Քազա տ'Իթալիայի (ռիւ տ'Ալժէ) թատրոնին մէջ :

Երկրորդ նուագահանդէսը՝ ՓԱՐԻԶ , կիրակի 24 Նոյեմբեր , ժամը 14.30ին , Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, ռիւ լա Պոէսի) :

Այս նուագահանդէսներուն յայտագիրները կազմուած են հայ ու օտար երաժշտահաններու գերընտիր գործերէն :

Մեծ պարահանդէս

Կազմակերպուած **Institut Arménien**ի կողմէ
GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9 , Շաբաթ իրիկուն , ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ : Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր : Մասնակցութեամբ 3 նուագախումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Cabaretէն :

Մուտք 300 ֆր . , ուսանողներու համար 150 : Մասնչելի գիներ : Երեկոյեան զգեստը պարտաւորիչ կիներուն համար , այրերը մուք զոյն :

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ . Թոսունեանի Ely. 77-60, Պ . Նուպարի Ely. 23-66, Institutին Klé. 20-69 :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ

Առեւտրական հաշուապահութեան ճիւղ մը հաստատուած ըլլալով՝ հայ առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ կրնան դիմել՝

ՄԷԹՐ ՑՈՎԻԿԵԱՆի ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
22 rue de Maubeuge, Paris (9)
Ամէն օր ժամը 5-7 եւ ժամադրութեամբ
Հեռաձայն TRU. 12 - 90

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ Նորոգութեան համար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի , 27 rue Chaptal, Cachan (S) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար , որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան : Լաւ վճարում : Գրաւոր դիմել Պ . Ա . ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի , 9, rue du Boccador, Paris, (8) : Հեռաձայն Ely. 18-72 :

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ :

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու , նշանուքներու , խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար : Մասնաւոր գին : Դիմել՝ G. Sarian , 33 rue Bayen, Paris (17) : Tél. Gal. 67-61 :

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին :
Կեդրոնատեղի , **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց . Գ . Փափագեան վաճառատունը , **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 5 Novembre 1946 Երեքշաբթի 5 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4845-Նոր շրջան թիւ 484 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 ՓՐ.

ՆՈՐ «ՋՏՈՒՄ»՝ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Յառաջի)

Նոր անցորդի մը կառչեցայ Պէյօղլուի մէջ : Չէր անոնցմէ, որոնք բամբասանքի անկիւնը նստած մեծ յաւտեսութիւններու կծիկներ կը չինեն, ո՛չ ալ անոնցմէ՝ որոնք կ'անտեսեն թուրքին դրական դիծերը՝ ի հաշիւ նոյնինքն Թրքութեան : Իրաւես, առարկայապաշտ մարդ մը, եթէ կ'ուզէք :

Ահա թէ ինչ կ'ըսէ Պոլսոյ, Պոլսահայութեան, Թուրքերուն ու մերօրեայ «հրաւառ» խնդիրնե-րուն շուրջ·

— «Բոլո՛ր ցաւերուն ու չարիքներուն արմա-տը՝ քեզի ծանօթ ամայութիւնն է :— Մարդու պա-կաս : Վարժարաններէ ներս, եկեղեցիներու մէջ, հանրային աթոռներու վրայ, տուներէ ներս, փո-ղոցներու եւ խանութներու մէջ : Մարդու պակաս : Մամուլը դարձած է փողոց : Բարքերու դահավէ-ժումին դէմ թիւալարող քանի մը հոգի, ի զուր կը քրտնին : Տեղապահին վերադարձը՝ «բաժանեա զի տիրեսցես»ի իր ծանօթ քաղաքականութեան, բո-լորովին ապականած է մարդիկը : Իրարու հանդէպ անվստահութիւն, ժուրնալի արշաւ, ակռանջ ա-կանջ փափսուքներ, ներելի թէ աններելի միջոց-ներ՝ մէկզմէկ վարկաբեկելու : Մէկ կողմէ կարգ մը տղոց անփորձութիւնը՝ թերթերու մէջ, իսկ միւս կողմէ եփուն մարդոց գործակցութիւնը ոս-տիկանութեան, Պոլսահայութիւնը մատնած են բարոյական թէ հոգեկան խորունկ տագնապի մը, որ խաղայ թափանցումով մեր հորը կը փորէ :

Վարժարաններէ ներս, անօրէններու եւ ուսու-ցիչներու միջեւ օրէ օր կը չեշտուի հակամարտու-թիւնը : Ներքնին մեր բարձրագոյն երկու կրթա-րաններուն մէջ (կուսակ անունները), կրթական երէց ու կրտսեր պաշտօնեաներու միջեւ թուրքին «բարեկամ» ու «վստահելի» դառնալու մրցում մը սկսած է ուղղակի : Բերայի մէջ, անօրէն մը, Կրթ· Տեսչութեան հաղորդից վերջերս բոլոր այն «ներ-քին գաղտնիք»ները, որոնք իրեն վստահուած կըր-թական հաստատութիւնը անտեսապէս ապահով կը դարձնէին : Տարիներու ընթացքին հասոյթի «ա-նապատ» աղբիւրներէ վարժարանի տեսչութեան ըն-ծայուած օժանդակութիւնները, — բոլորն ալ պատուարներ օժանդակութիւնները — այսօր արգիլ-ուած են Կրթական Տեսչութեան կողմէ, նկատելով որ Թուրքիոյ Կրթական Օրէնքի տրամադրութիւն-ները՝ դպրոցներու կողմէ վարժարանի մը ըն-ծայուած նիւթական օգնութիւնները տարբեր չա-փանիշերով կը մեկնեն : Արդ, խնդրոյ առարկայ վարժարանը, վաղը միւս օր տնտեսական նոր տագնապներու ենթարկուելու, — թերեւս նաեւ փակուելու — վտանգին առջեւ կը գտնուի :

Ցիշեալ տնօրէնը, իր յիշեալ «հաւատարմա-կան» ընթացքին մէջ գտնուած է՝ միայն իրեն «մըցակից» նկատած աւագ ուսուցչուհիի մը պաշ-տօնավարութիւնը արգիլել տալու նպատակով : (Թուրքիոյ մէջ, ուսուցիչներու թէ տնօրէններու պաշտօնազրկումը՝ տեղի կ'ունենայ միայն Կրթ· Տեսչութեան հրահանգով, իր սեփական քննու-թիւններու հիման վրայ) : Կատարեալ խառնարան մըն է նաեւ Մեծարենցներու, Ամառեաններու, Զօ-պանեաններու, Թէքէեաններու երբեմնի «Բոյնը» : Ընդրիկներու բոյն : Լրտեսական մարզարան : Այն-քան կոյր գործած են մարդիկ, որ չեն իսկ անդ-րադառնար իրենց կողմէ գործուած չարիքին : Թուրքը կը թափանցէ մինչեւ մեր ծուծը· մինչեւ մեր բնատնկեան վրոյժներուն : Ու տարբեր դպրե-ցութիւն՝ ներքին այս իրադարձութեանց ազդեցու-թիւնը, — անդորձարձումը — , տղոց նկարագրին, խառնուածքին ու բարոյականին վրայ : Սերունդ-ներ կը սպաննեն :

Եկեղեցիներու դպրոցութիւնը ծանօթ է : Եթէ ըսեմ «Տեղապահ Ալանեան», կ'ըմբռնէք աղէտին ծանրութիւնը : Թուրքին կէս ձգածը ան կ'ամբող-ջացնէ, արժանի չուզով : Չեմ ըմբռներ, թէ էջ մը միածինը ի՞նչ կը բանի :

Մ.

Ց· Գ·— կարգ մը անպատասխանատու թեր-թուհիներ, դարձեալ միօրինակ եղանակով «Պոլ-սահայերու ներգաղթ» կը նուագեն : Նոյնիսկ խա-կակուռ ու թեթեւսոլիկ խորհրդածութիւններ կը գումարեն «իրենց ստացած»... սեփական լուրե-րուն : Անգամ մը եւս կ'ուզենք յիշեցնել՝ թէ Թըր-քահայերու ներգաղթի մը համար ո եւ է դործնա-կան քայլ առնուած չէ, ու բերնէ բերան Փարիզ հասած լուրերը ոչ իսկ կանխահաս են :

Հավուրական թուղթ

ՄՄԲ·— Ստացանք կաթող· պատուիրակ Ար-տաւազդ արք·ի անդրանիկ «Հովուական գիրը» (1 Նոյեմբեր 1946), որ կը յայտնէ թէ«արդէն ձեռ-նարկած ենք պաշտօնի» :

Հովուական թուղթին առաջին մասը կը վերա-բերի եկեղեցական դասուն, դպիրներուն, սարկա-ւագներուն, որոնց կը պատուիրէ գործել համերաշ-խութեամբ, բոլոր պաշտամունքները կատարել «առանց կամայական յապաւումներու եւ զանցա-ռութեանց», հոգ տանիլ ժողովուրդի հոգեւոր դաստիարակութեան, «սիրելի դարձնել մեր մայ-րենի լեզուն ընտանեկան բոլոր յարկերու տակ» : Մնացեալ մասը ահաւասիկ·—

« Կը հրաւիրենք նոյնպէս որ մեր ժողովուրդի աղքատները, հիւանդները, ծերերն ու անկարները. յատուկ ուշադրութեան առարկայ դառնան, այցե-լութեամբ եւ յանձնարարութեամբ :

Հայրական ջերմ սիրով կը խնդրենք Եւրոպայի թեմի բոլոր մեր ժողովուրդէն հաւատարիմ մնալ եւ ուղղամիտ կենցաղով, իրենց ապրած երկրի պե-տական օրէնքներուն, հաւատարիմ մնալ Հայաս-տանեայց եկեղեցիի աւանդութիւններուն ու հայ-րենասէր ոգիով պահել հայերէն լեզուն եւ մշա-կոյթը, կարդալով հայերէն թերթ եւ գիրք, ա-նոնց ծածկելու իր անունն ու հայութիւնը : Կր յորդորենք չմերանալ հոգեւոր պարտականու-թեանց մէջ, եկեղեցի գալ եւ լիաոստ նուէրով ու աուրբով սատարել եկեղեցիներու, դպրոցներու, աղքատաց եւ բարեսիրական հոգաբարձութեանց :

Կարեւորութեամբ կը պատուիրենք մեր մա-նուկները առանց կնունքի եւ ամուսնացած ամոլ-ները առանց եկեղեցական պսակի չթողուլ եւ ջա-նալ որ քաղաքային եւ կրօնական պսակներէն ա-ռաջ տանէրէց հայրեր անպայման տեղեակ ըլլան ընկնածութեան յարմարութեանց, կանխելու հա-մար ապագայ բոլոր դժուարութիւնները : Փափա-քելի է որ կրօնական պսակադրութիւններու առթիւ քահանայ հայրեր եւ ժողովուրդ նկատի ունենան արտօնեալ եւ ոչ արտօնեալ օրերը, չաբաթ օրերը հաշուելով պսակի համար իբր ոչ արտօնեալ օր» :

Եւրոպայի պարեւաւորումը եւ Ճորճ Մարտիկեան

Կիրակի օր Փարիզ հասաւ Քալիֆորնիոյ աշ-խարհագիր ճաշարանին՝ «Օմար Խայեամ»ի տէր եւ անօրէնը, Պ· Ճորճ Մարտիկեան, եւ երկկ իսկ մեկնեցաւ Գերմանիա :

Մ· Նահանգներու պատերազմական նախարա-րութիւնը զբաղման բանակի սպարապետութեան ուղղուած նամակներով, կը յայտնէ թէ Պ· Մար-տիկեան յանձնառած է օգնել պարենաւորմանվար-չութեան, իբրեւ մասնագէտ խորհրդական : Այն պիտի այցելէ ոչ միայն Գերմանիոյ դանազան շըր-ջաններ, այլեւ Իտալիա, Եուկոսլաւիա, Աուստա-տան եւ ուրիշ սովհար երկիրներ : Վերադարձին պիտի հանդիպի նաեւ Ֆրանսա :

Պ· Մարտիկեանի ճաշարանը ամենազդի երե-ւելիներու ժամադրավայր մը եղած էր Միացեալ Ազգերու Ա· ընդհ· ժողովին գումարման առեն (Սան Ֆրանչիսկօ) : Մեր հայրենակիցը վերջերս կարգ մը տեսութիւններ հրատարակեց ամերիկեան թերթերու մէջ, ուր կը յանձնարարէր «քիչ մը պակաս ճերմակ հաց ուտել, որպէսզի կարելի ըլ-լայ կերակրել սովհար երկիրները» :

Հանրային կեանքի մէջ ալ ծանօթ դէմք մըն է «Օմար Խայեամ»ի տնօրէնը : Ոչ միայն կարեւոր դումարներ տրամադրած է հանրօգուտ հաստա-տութեանց,— կ· Խաչ, Բարեգործական, Հայ ճե-մարան եւայլն, այլեւ խանդավառութեամբ օգնած Հայկական Դատին տարածման, ճայնասփիւռ քա-րոզութիւններով եւ ուրիշ գործնական միջոցնե-րով : Ունի նաեւ անգլերէն հրատարակութիւններ խոհարարական արուեստի մասին :

300 ԿՐԱՄ ՄԻՍ ՊԻՏԻ ԲԱԺՆՈՒԻ Նոյեմբեր 4էն 10ի չաբաթը (եղան, հորթի կամ ոչխարի), Նոյեմբերի DA(100 կ·) եւ DK (200 կ·) կարօննե-րով : 100 կրամ խոզեղէն՝ նոյեմբերի DE կարօնով : Ծաւելուածական բաժին՝ J3 դասուն եւ ծանր աշ-խատաւորներուն :— Շաքարը պիտի բաժնուի նո-յեմբերի եւ դեկտեմբերի թիւ 3 կտրօնով :

ՀԻՒԼԷՈՒՄԲԻՆ, ԳԱՂՏՆԻՔԸ ԳՏՆՈՒԱ՞Ծ Է

Լոնտոնի «Տէյլի Էքսփրէս» թերթը կարդ մը մանրամասնութիւններ կը հրատարակէ հիւլէ-ռումբի յատկութեանց մասին, պնդելով թէ վաւե-րական աղբիւրէ ստացած է :

Այդ հրատարակութեան համաձայն, հիւլէ ռումբին երկայնութիւնն է 7.50 մեթր եւ կը պա-րունակէ 45 քիլօ փլուտոնիում, որոնք երկու ձոյլ ձողիկներով դրուած են խողովակին երկու ծայ-րերը : Ռումբը արձակուած ատեն, իր անկումը կը յապաղի երկու անկարգելներու կամ «ծփուն խա-րիսխներու» միջոցաւ : Ցօդաւածագիրը, Ջէֆմըն Փինչըը, որ թերթին զինուորական մասնագէտն է, պատկերներով կը պարզէ ռումբին յօրինուածքը : Իր հաշուով Մ· Նահանդները ամիսը վեց հիւլէ ռումբ կը չինեն, եւ ունին 96 ռումբերու մթերք մը, հաշուելով Ճափոնի վրայ արձակուած երկու ռումբերը եւ այն միւս երկուքը որ դործածուեցան Պիքինիի փորձերուն առեն :

Այս հրատարակութեան առթիւ, Մ· Նահանգ-ներու պատերազմական նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ անդ· թերթը պարզապէս փորձ մըն է որ կը կատարէ, իմանալու համար թէ ինչ ազդեցութիւն պիտի դործէ Ամերի-կայի մէջ : Մ· Նահանգները որ եւ է հիւլէական ռումբ դրկած չեն Անգլիա, հետեւաբար դիտել կը տրուի թէ կարելի չէ որ անդ· թերթը յաջողած ըլլայ մանրամասնութիւններ քաղած ըլլալ հիւլէ-ռումբի մասին որ կը մնայ բացարձակապէս գաղտնի :

Անգլ. նոր ատրոց մը՝ Կիպրոս

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ տենդագին աշխատանքներ կը կատարուին Կիպրոսի ներսերը : Դիւներ ցերեկ հարիւրաւոր բանուորներկ'աշխատին քարուկիր մեծ չէնք մը չինել, ինչպէս եւ ճամբա-ներ : Կը կարծուի թէ Անգլիա նոր բանակատեղի մը կը հաստատէ, Գահիրէի տեղը բռնելու համար, քանի որ խոստացած է պարպել Եգիպտոսը :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Անգլիա կը ջանայ վերակազմել նաեւ Կիպրոսի տնտեսական, քաղա-քական եւ ընկերային կեանքը : Կղզիին կառավարիչ նշանակուած է լորտ Ուլինսթըը, նախկին նախա-րար, ինչ որ նշանակելի պարագայ մըն է, որովհե-տեւ մինչեւ հիմա կառավարիչները կ'ըլլային գաղ-թային պաշտօնատարներ : Անգլիա չորս միլիոն սթերլին պիտի յատկացնէ, տնտեսական ընդար-ձակ ծրագրի մը համար : Ծառեր պիտի տնկեն, ջրամբարներ պիտի չինեն, ճահիճները պիտի չոր-ցնեն, էլեկտրական ուժի դործարան մը պիտի հաս-տատուի, նաւահանգիստները պիտի նորոգուին, կրթութեան գարկ պիտի տրուի եւն· :

Ինդիր է թէ այս բոլոր ծրագիրները պիտի կրնա՞ն գոհացնել կիպրոսցիները, որոնք տարինե-րէ ի վեր կը պահանջեն կղզին կցել Միացեալին : Այս պայքարը կր տեւէ 1925էն ի վեր, եւ 1931ին անքան սաստկացաւ որ ծանր խռովութիւններ ծա-գեցան եւ կառավարիչին պալատը կրակի տրուե-ցաւ ըմբոստներու կողմէ :

Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ

Միացեալ Ազգերու Քաղաքական Ցանձնաժո-ղովը որոշեց կազմակերպութեան անդամ առա-ջարկել Աֆղանիստանը, Իսլանտան եւ Շուէյտը : Այս առթիւ նորէն բուռն բանավէճ մը ծագեցաւ Մ· Նահանգներու եւ Ս· Միութեան պատուիրակ-ներուն միջեւ, երբ Եգիպտոսի պատուիրակը դի-տել տուաւ թէ Ապահովութեան Խորհուրդը դուրս եկած է իր իրաւասութենէն, մերժելով Ալպանիոյ, Արտաքին Մոնկոլիոյ, Անդրյորդանի, Փորթու-կալի եւ Իրլանտայի դիմումները : Պ· Վիշինսքի յայտարարեց թէ Ապահովութեան Խորհուրդը ի-րաւասու է որ եւ է որոշում տալու թէ Քաղա-քական Ցանձնաժողովը իրաւունք չունի վէճի են-թարկելու անոր որոշումները :

Աւստր վրայ ամերիկեան պատուիրակը խօսք առնելով, բացատրեց թէ Ցանձնաժողովը իրաւունք ունի քննելու նոր անդամներու ամբողջ խնդիրը, երբ սեղանի վրայ դրուած է Ապահովութեան Խոր-հուրդին տեղեկագիրը : «Ի՞նչ բանի պիտի ծառայէ տեղեկագիրը, եթէ պիտի չկրնանք զայն քննել, իբ-րեւ մեծ գաղտնիք, ինչո՞ւ պիտի վախնանք քննել որ եւ է բան որ կապ ունի խաղաղութեան հետ, ինչո՞ւ խոյս պիտի տանք անկէ, իբրեւ թէ բորոտ մը ըլլար» :

Սրժանթինի պատուիրակն ալ յայտարարեց թէ ընդհ· ժողովը ազատ է ընդունելու նոր անդամներ, առանց նկատի առնելու Ապահովութեան Խորհուր-դին որոշումը :

Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ սպանիական հար-ցով : Լեհաստանի պատուիրակը, նորէն առաջար-կեց խզել ամէն յարաբերութիւն Սպանիոյ ներկայ վարչութեան հետ : Այս խնդիրը առկախկըմնայ մին-չեւ 27էն ի վեր, Ապահովութեան Խորհուրդի օրա-կարգին վրայ : Ընդհ· ժողովը այժմ զբաղած է չատ աւելի կենսական հարցով մը,— սպառազի-նութեանց կրճատում :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՄԵՐ ՆԱԻԸ ՉԻ ԽՈՐՏԱԿՈՒԻՐ...»

«Տրանսիլվանիա» չոգենաւը հանդարտ ու վեհօրէն մօտենում է ափին եւ նետում է խարիսխը: Իմ լողուրթեանն են հանդում երդի հնչիւններ, ուրախ բացագանչութիւններ: Իմ հայեացքի առաջ են այն մարդկանց դէմքերը, որոնց մասին դեռ երէկ մենք մտածում էինք թախծոտիկ: Շոգենաւի վրայ պարում են, դրկում իրար, արտասուում են: Արտասուքներ են չորում նաեւ այն մարդկանց աչքերից, որոնք ողջ գիշեր ծովափին սպասել են այս չոգենաւին: Երջա՞նիկ է կատարում այս ամէնը, թէ՞ իրականութեան մէջ: Այո, իրականութիւն է, ինչպէս այս պարզ, թափանցիկ օրը: Կինօ նկարահանողները պատեցնում են նիւրենց գործիքները: Լուսանկարիչները իրարանցման մէջ են յարմար դիրքեր գրաւելու, որ որսան ամենայարմար վայրկեանները՝ տպաւորելու այս պատմական դէպքը: Ոչինչ չի կորչում թղթակիցների աչքերից. ո՞վ առաջինը չոգենաւից սովետական հողի վրայ իջաւ, ո՞վ էր ամենաւագը նաւի վրայ, ո՞վ էր «Տրանսիլվանիա»յի ամենակրտսեր ուղեւորը: Այս բոլորը արձանագրուում է թղթակիցների յուշատետրերում: Խոստովանում եմ, որ շըփոթուած վիճակի մէջ եմ: Ամէն ինչ լսում եմ, ամէն ինչ տեսնում եւ այդ բոլորը ճուլւում են մի ընդհանուր մտքի մէջ: Այսօրուանից, այս ժամից, սկսւում է մեր ժողովրդի սիրուած հաւատուածների վերադարձն ու վերամիաւորումը: Եւ մենք այդ նշանաւոր փաստի ականատեսներ ենք: Այս միտքը համակում է ամբողջ հոգիս, ամբողջ էութեանս մէջ եռում է այս միտքը:

Ուզում էի առաջինը բարձրանալ չոգենաւի վրայ, բայց ուրիշները կանխեցին: Եւ նրանք զբօսնում են ծերունիների եւ պառաւ կանանց թեւերի մէջ, պատանիները նետւում են հանդիպողների վրայ, դրկում նրանց, համբուրում:

Շոգենաւի վրայ կայ ընդամէնը 1806 մարդ: Բայց դա մի ամբողջ հայաշխարհ է, հայ ժողովրդի ամբողջ պատմութիւնն է այդ նաւի վրայ: Տարաղները տարբեր են, երիտասարդները եւրոպական կոստիւմներով են ու լայնեղր գլխարկներով, ծերերից էլ կան այնպիսիները, որ դեռ գլխներին կարմիր ֆէսեր ունեն, սեւ փիւսկուլներով: Բայց հոգին բոլորի մէջ միեւնոյն հայկական դարաւոր հոգին է, որ բոլոր ժամանակների բոլոր բռնակալները մեռցնել չկարողացան:

Առաջին կարաւանի ուղեւորների մեծ մասը կիլիկեցիներ են:

Կիլիկիա՛... հայկ. պետականութեան վերջին օրերն: Բիւզանդական կայսրութեան խորտակումից յետոյ՝ օսման-Թուրքերի ձեռքով, Միջերկրական ծովի ափերին, անառիկ Կիլիկիայում հայկական թագաւորութիւնը պահպանում էր աշխարհի քաղաքակրթութեան մնայորդները, որ ստեղծուել էին լուսաւոր մարդկանց մտքի ու հոգու ուժով: Լուսինեան-Ռուբինեան թագաւորների մայրաքաղաք Սիսում կառուցւում են ճարտարապետութեան սքանչելի կոթողներ, մադաղաթների վրայ գրւում էին իմաստուն դրքեր՝ հիանալի նկարազարդերով: Կիլիկիան փոքրիկ մի Եւրոպա էր Ասիայի սրտում: Նրա սէրերը երկար տարիների ընթացքում արիաբար պաշտպանում էին իրենց երկիրը բռնակալների պարբերական ոտնձգութիւններից: Սակայն փոքրիկ այդ կղզին չէր կարող երկար ժամանակ կանգնած մնալ կատաղի ալիքների դէմաց:

Ընկա՛ւ Կիլիկիան: Հայերը մի անգամ էլ ճակեցին պարտութեան դառնութիւնը իրենցից աւելի ուժեղ ու թուով գերազանց թշնամու դէմ մղած զօսեմարտում: Բայց ապրում էին նրանք իրենց հայրենի հողի վրայ, թէեւ թշնամու բռնակալութեան տակ, սիրում էին իրենց երկիրը, իրենց տունն ու տեղը, իրենց ծաղկանկար արբազան դրքերը, ուսուցանում էին սերունդներին իրենց ազգային պատմութիւնը: Եւ ահա եկաւ ամենադաժան փորձութիւնը: Առաջին համաշխարհային պատերազմի սեւ տարիները եկան ու սկսուեցին անողորմ ջարդեր հայաբնակ գաւառներում: Փրկուեցին առանձին մարդիկ ու ընտանիքներ, որ ցրուեցին ամբողջ աշխարհով մէկ, չդադարելով երազել վերադարձի եւ միաւորման մասին: Երբեք չէր թողել նրանց այն միտքը, որ երբեւէ Հայերի համար էլ կը ծագի երջանկութեան օրը, կ՝ուղղուի պատմական անարդարութիւնը հայ ազգի նկատմամբ: Եւ ահա հեռւում, որպէս պայծառ աստղ, չողաց նոր Հայաստանը Արարատեան հովտում, սովետական Հայաստանը, որ ծնունդ առաւ ու ոտքի կանգնեց ռուս մեծ ժողովրդի օգնութեամբ, պատմութեան ամենամեծ մարդասէրների՝ Լենինի եւ Ստալինի ձեռքով:

Եւ այսօր ահա, վերադառնում են Կիլիկեցի մեր հայ եղբայրները հարազատ Սովետական Հայաստան:

Բարի գալուստ հարազատ եղբայրներ: Վերջանում է ձեր թափառական կեանքը:

Ես երբեք չեմ մոռանայ «Տրանսիլվանիա» չոգենաւի ուղեւորներից մէկի՝ ծերունի Մարտիրոս Կասալեանի պատմածը: Մնուել է նա երզրումում: Կասալեան ազգանուն կրող տոհմի անդամների թիւը մինչեւ Հայերի ազգային մեծ ողբերգութիւնը՝ 1914—1918 թուականները, հասնում էր 93ի: Նրանք

ԴԷՊԻ ՀԱՅՐԵՆԻՔ

(ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Ահա յունահայ ներզաղթի երկրորդ կարաւանն ալ ճամբայ ելաւ ուրբաթ երեկոյ, Բիրէյչկէն: «Թրանսիլվանիա»ն, Հին Յունաստանի 870 ներզաղթողներուն միացուցած՝ Նոր Յունաստանի հալածական մեր բեկորներէն 1600 հոգի, չուտով կը մեկնի հեզելեական ջուրերէն, մեր 2470 բախտաւոր հայրենակիցները փոխադրելով բոլորիս երազաքահը — Եկէր Հայաստան:

Պիտի չարունակուի՞ ներզաղթը: Մենք ոչ մի՛ այն կը մաղթենք, այլեւ կը հաւատանք եւ կը պահանջենք: Որովհետեւ ներզաղթն է միայն որ վերջ պիտի տայ արտասահմանի մեր բազմութիւններ – ուն ենթարկուած քաղաքական, տնտեսական եւ դաւանական հալածանքներուն եւ մանաւանդ պիտի փրկէ զանոնք վերջնական ձուլումէ, կորուստէ: Թո՛ղ մեր զաղափարական հակառակորդները շարունակեն իրենց աղտոտ զրպարտութիւններն ու քսութիւնները մեր մասին: Հ.Ց.Դաշնակցութեան ազգային-քաղաքական ծրագրի հիմնական մասը կը կազմէ ներզաղթն ու թրէֆահայ հողմահաւերու ներկայ Հայաստանի կցումը: Հայաստանէն ներս տիրող ընկերային դրութեան հանդէպ մեր ունեցած սկզբունքի տարակարծութիւնները պատճառ մը չեն որ մեր կուսակցութիւնը հրաժարի իր ծրագրէն եւ ընդդէմ ներզաղթի հակառակ դիրք: Դաղութներէն հայրենիք փոխադրուած իւրաքանչիւր ազգակից իր երկրին պիտանի մէկ անդամին կո – րուստի փրկումով, կ՝ապահովէ անոր յաւելեալ տարր մը, որ զարերու ընթացքին կոտրածներէ եւ սպիտակ ջարդէ տասանորդուած մեր հայրենիքի ստեղծագործ եւ պաշտպան բազուկները զօրացնելու պիտի ծառայէ: Կրնակցութիւն մը, որ իր ետին ունի մօտաւորապէս 60 տարուան աղատական պայքարներով լի պատմութիւն մը, կուսակցութիւն մը, որ իր հայդուկներու եւ քաղաքական դեկավարներու առաջնորդութեամբ, իրականացուց հայութեան զարաւոր երազը, Հայկական Պետութիւնը, չի կրնար դէմ կենալ այն միջոցներուն՝ որոնք նպատակ ունին զօրացնել այդ պետութիւնը եւ ընդարձակել անոր սահմանները:

Մենք ի սրտէ կը ցանկանք որ Հայաստանի կառավարութիւնը հնարաւորութիւններ ստեղծէ սփիւռքի ամբողջ հայութիւնը փոխադրելու եւ տեղաւորելու մեր սիրելի հայրենիքի սահմաններ – ուն ներս: Այս առթիւ պիտի ցանկայինք որ վերջ տրուէին դաւանական կաշկանդումներուն եւ արտասահմանի ամբողջ հայութեան համար հնարաւորութիւն ստեղծուէր երթալ իր բեղնաւոր գրտինքը խառնելու տեղւոյն մէջ հաստատած մեր եղբայրներու չինարար աշխատանքին եւ արաբ, սելճուք, թուրք եւ պարսիկ դարաւոր ներիուժմանց եւ տիրապետութեանց քանդումները դարմանել եւ դիտութեան արդիական տուեալներու վրայ լծուիլ վերաշինութեան, վերակերտումին: Ահա թէ ինչո՞ւ մենք չատ աւելի կ՝ուրախանանք ներզաղթի իւրաքանչիւր կարաւանի առթիւ քան անոնք որ տակաւին երէկ, երէկու տարի առաջ, հայրենասիրութենէ, սահմանային ընդարձակումէ ճառելը կը նկատէին հակայեղափոխական, յետադիմական արարք:

Այո, մենք չատ աւելի խորապէս կը խոցուինք, երբ մեր տարագիր բեկորները օրէ օր՝ իբրեւ հայ՝ անդիմագիծ, անդոյն եւ անջիղ արարածներու կը վերածուին: Որովհետեւ մեր մօտ ազգային զգայունութիւնը չատ աւելի խոր է եւ անկեղծ, քան անոնց, որոնց խանդավառութեան աղբիւրը աւելի խորհրդայինն է՝ քան հայկականը:

Այո, մենք կը ցանկանք որ նոյնիսկ այս տարի ունենանք 8րդ կարաւան մը եւս, որովհետեւ ու – նինք տակաւին անտուններու, անգործներու, ինչու պահենք, եւ հալածականներու կարեւոր թիւ մը, որոնք պէտք է անմիջապէս մեկնին: Այս մասին մեր յարգելի լիազօրներըպարտին իրենց կարեւոր փորձերուանի մօտ,որովհետեւ մինչեւ յառաջիկայ գարնան ամիսները խիստ տաժանելի կացութեան մը պիտի մատնուին մեր այդ հայրենակիցները:

Երկրորդ կարաւանով մեկնող մեր հայրենակիցներուն հետ եւս ղրկելով մեր ջերմ ողջոյնները Հայաստանի մեր եղբայրներուն, կը կրկնենք մեր ուխտը՝ մեր հայեացքները միշտ սեւեռած պահելու դէպի դիրենք եւ ներկայացած առաջին իսկ պատեհութեամբ երթալ միացնելու մեր ստեղծագործ ճիգերը իրենց չինարար ճիգերուն:

(ԱԶԱՏ ՕՐ, Ադէն)

ՀԱՅՏՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐ. ԳՐԱԴԱՐԱՆԸ

ՄՄԲ.— « Սովետական Հայաստան» ամսագրի Ցուլիսի թիւէն, մեր հայերէնով —

Հայաստանի «Ալ. Միասնիկեան» պետական Հանրային Գրադարանը Հայաստանի մշակութային մեծ ճեռնարկներէն մէկն է:

Հանրային գրադարանը հիմնուած է Հայաստանի մէջ սովետական իշխանութեան հաստատուելէն կարճ ժամանակ վերջ՝ 1921 թուին: Իր կազմակերպման սկզբնական շրջանին ունեցած է ընդամէնը 40.000 դիրք, այժմ ունի երկու միլիոնէն աւելի:

Գրադարանը տեղաւորուած է յատկապէս իրեն համար կառուցուած հոյակապ շէնքի մը մէջ, որուն նախագիծը կը պատկանի ակադեմական Ալ. Թամանեանի: Նոր շէնքն ունի հինգ ընթերցարան, որոնցմէ միաժամանակ կրնան օգտուիլ մինչեւ 300 մարդ, ունի դասախօսութիւններ եւ ցուցահանդէսներ կազմակերպելու համար դահլիճներ եւ կարգ մը ուրիշ յարմարութիւններ:

ՍՍՌՄ Գիտավարներու Խորհուրդի որոշումով մեր գրադարանը Միութենական նշանակութիւնու – նեցող գրադարաններու շարքին մէջ անցած է:

Այդ կարգի գրադարաններու ցանկին մէջ մտնելէն վերջը, պետական հանրային գրադարանին տրուած է, Սովետական Միութեան սահմաններուն մէջ լոյս տեսնող գրականութեան ձրի՝ պետական պարտադիր օրինակ ստանալու իրաւունքը:

Մեր գրադարաններու գիրքերուն թիւը չատցած է նաեւ առանձին անհատներու կամ հիմնարկներու գրադարանային ֆոնտերու հաշուին: Օրինակ՝ Պետական Հանրային Գրադարանին է յանձնուած նախկին Լազարեան ճեմարանի գրադարանէն 30.000 դիրք, Թիֆլիզի Ներսէսեան դպրոցի գրադարանէն 7000 դիրք, Երեւանի նախկին արական եւ իգական միջնակարգ բարձր վարժարաններու գրադարաններէն՝ 24.000 դիրք: Անոր է տրըրուած Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան գրադարանը՝ 5000 դիրք, Ալ.Միասնիկեանի անձնական գրադարանը՝ 7000 դիրք,, Արդուէեան երկայնաձգուկի գրադարանը՝ 12 հազար դիրք, յայտնի երաժշտագէտ Զորզանեանի գրադարանը՝ 6000 դիրք, մեծ պատմաբան Լէօի գրադարանը՝ 4000 դիրք, եւն.:

Պետական Հանրային Գրադարանի ֆոնտի աճման մեծ օժանդակութիւն է ցոյց տուած նաեւ գաղութահայութիւնը: Օրինակ Պ. Պ. Տէվէճեանը եւ Տօնապետեանը իրենց գրադարանի չատ թանկարժէք գրականութենէն մօտ 5000 դիրք նուիրած են մեր գրադարանին: Լոնտոնէն ստացուած է փրոֆ. Թումայեանի՝ Հայկական պարբերական մամուլի թանկարժէք մէկ հաւաքածոն եւն.:

Հանրային Գրադարանն ունի մեծ քանակութեամբ հազուագիւտ հրատարակութիւններ: Օրինակ՝ հայկական առաջին տպագիր գրքերէն «Պաղտամարը», որ տպագրուած է Վենետիկ 1512ին, «Ութրաթադիրք»ը (դարձեալ լոյս տեսած է Վենետիկ՝ 1513 թուականին), «Հարանց վարքը», որ Արեւելքի մէջ հրատարակուած առաջին գիրքը կը համարուի եւ լոյս տեսած է Ջուլֆա 1640ին Յակոբոս Կեսարացիի կողմէն:

Մեր Պետական Հանրային Գրադարանին կը պատկանի հայերէն լեզուով առաջին անգամ հրատարակուած աշխարհի քարտէսը («Համատարած աշխարհացոյցը»), որ տպագրուած է Ամստերտամի մէջ 1695 թուին՝ գեղարուեստական մեծ ճաշակով:

Պետական Հանրային Գրադարանը ունի հետեւեալ հիմնական բաժինները,— հայագիտական, կովկասագիտական, արեւելագիտական, պատմական գիտութիւններու, հնատիպ եւ հազուագիւտ գրականութեան, գեղարուեստական գրականութեան եւ գրականութեան պատմութեան, արուեստի պատմութեան, բնագիտութեան, արհեստագիտութեան, բժշկութեան, լեզուաբանութեան եւ տեղեկատու գրականութեան բաժինները:

Հայկական ՍՍՌ Ժող. Խորհուրդի յատուկ որոշումով 1943 թուականին Պետական Հանրային Գրադարանին կից կազմակերպուած է հայկական հրատարակութիւններու անձեռնմխելի ֆոնտ, որուն մէջ կը մտնեն հայերէն բոլոր հրատարակու-

---

բոլորն ընկան թուրք ջարդարարների հաթաղանից: Փրկուածներից չատերն էլ մեռան անջուր անապատներում, դաժան զաղթի ճանապարհների վրայ: Բոլոր դժոխքներից ազատուեց միայն Մարութրոսը:

— Այժմ ընտանիքս տաս հոգուց կը բաղկանայ, 10ը հարկաւ 90 չէ, բայց պիտի բազմանան իմ աղջիկներն ու տղաները, եւս 25 տարի, եւ կասալեաններու թիւը վերստին պիտի 90ի հասնի: Հայ ժողովուրդը չեն սպաններ, վիճակուած չէ մեզի պատմութենէն անհետանալ...

Կարճատեւ լռութիւնից յետոյ նա չարունակում է.

— Այս կարաւանի մէջ ալ երզրումցիներ կան, բայց մեծ մասը յաջորդ կարաւաններով պիտի գան...

Ահա մի ուրիշ ընտանիքի՝ Ցարութիւն Թագուորեանի ընտանիքի ճակատագիրը: Թագուորեանը այժմ 75 տարեկան է: Նա էլ է հայրենիքից տարագրուել Ա. համաշխարհային պատերազմի օրերին, անդրանիկ որդու հետ ապաստան փնտռելով Մերձաւոր Արեւելքի եւ Եւրոպայի երկրներում: Այժմ նրա ընտանիքի անդամների թիւը հասնում է 32ի—որդիներ, դուստրեր, թոռներ ու ծոռներ: Նրանք սփռուած են աշխարհի հեռաւոր ծայրերում՝ Հիւս. Ամերիկայում, Բրազիլիայում, Ուրուգուայում, իրարից անջատ ու իրարից հեռու, ապրում են Թագուորեանները:

ՀՐԱՉԵԱՑ ՔՈՉԱՐ

(Մնացեալը յաջորդով)

Նահանջի դրդապատճառները

ՆՈՎՈՍ ՄԱՐՏԻՆ

Ռուսական բանակի նահանջի պատճառների մասին շատ է գրվել ու խոսվել։ Ռուսական բանակի նահանջի պատճառների մասին գրել են ռուսական բանակի գլխավոր հրամանատարության անդամները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականների օգնականները, ռուսական բանակի զորամասերի հրամանատարների օգնական

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԳԻՍՈՒՆ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ.— Հայ կին մը ձերբա-կալուեցաւ Պոլսոյ մէջ, երկու ռումբերով զոր պա-հած էր կուրծքին վրայ: Այս առթիւ քաղաքին մէջ դրոյցներ կը շրջին թէ յաջորդ անգամ հայ յեղա-փոխականները կը խորհին իրենց ռումբերը ձգել օդային գործիքներով: (Նիւ Նորք Հէրըլտ, 3 Նոյ. 1896):

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻՆ կը հեռագրեն թէ քաղաքը մե-ռելական վիճակի մը մատնուած էր Նոյեմբեր 2ին, երբ Հրեաները չաթաթ օրուան հանդիսաը կ'ընէին, իսկ Արաբները իրենց աւանդական գործադուլը կը կատարէին, Պալֆըրի յայտարարութեան տարե-դարձին առթիւ: Փողոցները դրեթէ ամայի էին եւ բոլոր խանութները դոցուած: Հրեաները ալ դոր-ծադուլ մը սարքեցին յաջորդ օրը, բողոքելու հա-մար 1279 տարադիրներու Կիպրոս աքսորման դէմ: Կիբրակի նոր կառավարմ մը օդը հանուեցաւ Երու-սաղէմի մէջ:

ԴԱՆՈՒԲԻ նաւարկութեան խնդիրն ալ երկուքի բաժնած է արեւելեան եւ արեւմտեան պետու-թիւնները, առաջնորդութեամբ Մոսկուայի: Նոր-հրպային տնտեսագէտ մը, Փրոֆ. Վէբկա, յօդ-ուած մը հրատարակելով «Փրավիտայ»ի մէջ, դիտել կուտայ թէ Մ. Նահանգները քանի մը ամերիկացի դրամատէրներու անձնական շահերը կը դերագա-սեն Դաշնակից երկիրներու բարօրութենէն: «Անգ-լիան ալ չըմբռներ թէ դանուբեան պետութեանց դիրքը փոխուած է եւ թէ անոնք կէս գաղթային վիճակէն դարձած են անկախ, շատ աւելի յառաջ-դիմական կարգուսարքով քան բրիտանական ժողո-վրդավարութիւնը: Այդ երկիրները այլեւս չեն հանդուրժեր բրիտանական խնամակալութեան»:

ԱՆԳԱՐԱԶԻՆ կը հեռագրեն թէ թուրք ընկեր-վարական կուսակցութեան՝ դիւղացիներու եւ բանուորներու միութեան վարիչ մարմինը ձերբա-կալուեցաւ: Համայնավար կուսակցութիւնը ար-դիլուած ըլլալով, այս կազմակերպութիւնը ամէ-նէն ձախ հոսանքն է Թուրքիոյ մէջ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՁ երեսփ. քնարութեանց առթիւ, Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան մէկ ներկա-յացուցիչը յայտարարեց թէ կացութիւնը տակաւին պարզուած չէ, որպէսզի կարենան ճանչնալ պուլ-կարական կառավարութիւնը: Իրենց սաացած տե-ղեկութեանց համաձայն, ահուսարսափը կը տի-րապետէ բնտրական պայքարին առեն, թէ «ընդ-դիմադիր եւ կարգ մը ժողովները արտօնուեցան մասնաւորապէս Սոֆիայի մէջ», բայց գաւառիմէջ ահաբեկչական միջոցներ ձեռք առնուեցան, ժողով-ները խափանելու համար, թէ չորս հոգի սպան-նուեցան միայն մէկ շրջանի մէջ եւ ուրիշ բռնու-թիւններ կատարուեցան: Ընդիմադիր թերթերու հրատարակութիւնը արտօնուած էր, բայց շատ մը պարագաներու մէջ ոստիկանութիւնը գրաւեցամ-բողջ թիւեր:

ՏՈՂԱՐԸ չաթաթ օր 328 ֆրանքի բարձրացաւ սեւ չուկային մէջ, զոր-ը Կոլի վերջին զեկոյցէն վերջը, ինչպէս կը գրեն տեղական թերթերը, դի-տել տալով թէ ամենաբարձր սակն է այս, Ֆրան-սայի սեւ չուկայի պատմութեան մէջ: Մէկ զուի-ցերիական ֆրանքն ալ 95 ֆրանքի բարձրացած էր, համաձայն նոյն աղբիւրներուն:

ԱՆԳԼԻՈՁ 360 քաղաքներուն մէջ քաղաքապե-տական ընտրութիւններ կատարուեցան ուրբաթ օր եւ աշխատաւորականները չահեցան 159 աթոռ: Անցեալ նոյեմբերին ալ 700 աթոռ չահած էին: Հա-մայնավարները, որոնք 300 թեկնածուներ ներկա-յացուցած էին, չահեցան մէկ աթոռ, բայց կոր-սնցուցին վեց հատ:

ԱԻՍՏՐԻԱ որոշած է լիովին օգտագործել իր ջրային ուժը, որպէսզի չսպիտուի ածուխ ներածել դուրսէն: Պիտի շինուի թունէլ մը 380 ոտք բարձ-րութեամբ եւ 900 ոտք երկայնութեամբ, ինչպէս եւ էլեկտրական կայան մը Չանուբի վրայ: Այս թունէլը ամենամեծը պիտի ըլլայ, դերազանցելով ռուսականը (Տնիէպէր) որ ունի միայն 190 ոտք բարձրութիւն: Շինութիւնները պիտի աւարտին չորս տարիէն, բայց կը յուսացուի 25 միլիոն քի-լովաթ ապահովել յառաջիկայ տարի՝ ձմեռը՝ իսկ 180 միլիոն քիլովաթ՝ ամառը:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՁ մէջ կեդրոնական կառավարու-թիւն մը հաստատելու համար բանակցութիւնները կը շարունակուին Մ. Նահանգներուն եւ Ռ. Միու-թեան միջեւ: Իրազեկներ կ'ըսեն թէ այս պարագան Չղաղդուածութիւն պատճառած է Անգլիոյ մէջ, որ կը վախնայ թէ Ռ. Միութիւնը կրնայ բաժին պահան-ջել Գերմանիոյ արեւմտեան շրջանի ճարտարագոր-ծութեանց մէջ:

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ ձախողեցան խառն կառավարութիւնմը կազմելու փորձերը: Վար-չապետ Ցալտարիս անդրդուելի կը մնայ: Պետա-կան պաշտօնեաները, որոնք յաւելում սաացած էին վերջերս, որոշեցին գործադուլ հռչակել չորեքշաբ-թի օր:

ՀՌՈՄԻ անգլ. դեսպանատան դէմ կատար-ուած յարձակման առթիւ, չատ մը կասկածելիներ ձերբակալուեցան: Մէկուն համար կ'ըսեն թէ պուլ-կար է: Ուրիշ օտարական մը, որ «Հինգ» ծածկա-նուն կը կրէ, երկար տարիներ ապրած է Եգիպ-տոսի եւ Պաղեստինի մէջ: Կը կարծուի թէ ասոնք անդամ են հրէական գաղտնի կազմակերպութեան մը վճռած է դաւադրական պայքար մղել Անգլիոյ դէմ, ընդարձակ աստիճանի մը վրայ: Իրրեւ թէ գաղտնի ծրագրին համաձայն, նախ վերջնադիր մը պիտի ուղղուի Լոնտոն, յետոյ չարք մը ռմբաձիգ յարձակումներ պիտի կատարուին բրիտանական չէնքերու վրայ ոչ միայն Անգլիոյ, այլեւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, եւ վերջապէս պիտի սպաննուին բոլոր այն քաղաքագէտները որ հակառակ են սիո-նական ծրագրին: Կ'ըսուի նաեւ թէ հրեայ ահա-բեկչական կազմակերպութեանց վարիչները ժողով պիտի գումարեն Եւրոպայի մէկ անկիւնը, դեկ-տեմբերին կամ յունուարին:

ՇԻՒՐԻՒԿԱՐՏԻ մէջ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուեցան լսուած ըլլալով թէ նոր յարձակումներ պիտի կատարուին ռումբերով, հանրային չէնքե-րու, մասնաւորապէս դատարաններու վրայ:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— 31 Հոկտ.— Հոկտեմբեր 27ի կիրակին տեղի ունեցաւ Մարսէյլի հայ գաղութին տարեկան ուխտագնացութիւնը Նօթրը Տամ. որ լա Կարտի եկեղեցին: Ներկայ էր հաւատացեալնե-րու խուռն բազմութիւն մը: Mgr. Borel կը ներկա-յացնէր Մարսէյլի եպիսկոպոսը, Mgr. Delay: Հ. Ծովհ. Ե. Վ. Զուխաճեան, Հայ կաթողիկէ հասա-րակութեան առաջնորդը մատոյց հանդիսաւոր պա-տարագ: Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ երգ-չախումբը՝ ղեկավարութեամբ դպրապետ Պ. Ար-չիկ Պուտաքեանի՝ կատարեց երգեցողութիւնները ներդաշնակօրէն: Ցաւարտ պատարագին՝ առաջ-նորդը նախ Ֆրանսերէն, յետոյ հայերէն դեղեցիկ քարոզ մը խօսեցաւ, յիշելով Գիւղը Պետրոս Ժե-. Աղաճանեան կաթողիկոս պատրիարքին կարտինա-լութեան աստիճանին բարձրացումը, այս տարի:

Տեղի ունեցան նաեւ զանազան աղօթքներ Հա-յաստանի, Ֆրանսայի եւ ամբողջ աշխարհի խա-ղաղութեան եւ անդորրութեան համար: Ներկայ խուռներամ հայ բազմութիւնը չատ դոհ մեկնե-ցաւ, իսկ Ֆրանսացիները միշտ կը գովէին հայկա-կան պատարագին եւ երգեցողութեանց վսեմու-թիւնն ու հարստութիւնը: Մէկ խօսքով Հոկտեմ-բեր 27ը յիշատակելի օր մը եղաւ Մարսէյլի հայու-թեան համար:— Պ. Զ.

Մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած **Institut Arménien**ի կողմէ
GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր: Մասնակցութեամբ 3 նուագա-խումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Ca-baretէն:

Մուտք 300 ֆր., ուսանողներու համար 150: Մասչելի դիներ: Երեկոյեան զգեստը պար-տաւորիչ կիներուն համար, այրերը մութ գոյն:

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ. Թոսունեանի Ely. 77-60, Պ. Նուպարի Ely. 23-66, Institutին Klé. 20-69:

Ընտանեկան մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած Ֆր. Կ. Խաչի Տէսինի մաս-նաճիւղի կողմէ, 9 Նոյեմբեր չաբաթ երեկոյ, ժա-մը 8.30էն մինչեւ առաւօտեան 3, Հ. Ց. Դ. Տան սրահին մէջ: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը:

ՓԱՐԻԶԻ ԱՂՔԱՏԱՆՆԱՄԻ տարեկան պարա-հանդէսը՝ Hôtel Continentalի սրահներուն մէջ, դեկ-տեմբեր 21, չաբաթ ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ:

ՌՈՒՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հայաստան գացողներուն պատեհութիւն ուս-ւսերէն սորվելու: Դիմել՝ ԳԱՐԵԳԻՆԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ արհեստանոցի մէջ աշխատելու, խնամուած գործի համար, գործաւոր, գործաւո-րուհիներ: Դիմել՝ դերձակատուն Jacques Bakalian, 4, rue d'Alexandrie, Paris (2): Tél. Gut. 70-92:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԷՆ Օր. Պայծառ Քէպէլեան (Չէն-կիլերցի), իր մօրեղբօր՝ Ցակոբ Գումարեանի մահուան Դ. տարեդարձին առթիւ փոխան հոգե-հանգստի հաղար Ֆր. կը նուիրէ Հ. Ս. Ը. Մ.ի:

ԾԱԽՈՒ ԵՆ Citroën conduite interieure (9 chevaux) ինչպէս նաեւ Citroën decapotable (11 chevaux) կառ-քեր: Մանրամասնութեանց համար հեռաձայնել Gob. 05-63:

ԿԱՐԴԱՑԻ՞Ք «Ցաւալի Սաներ»ը: Քանի չէ սպառած՝ դիմեցէք Ծատուր Պէրպէրեանի, 17 rue Damesme, Paris (13):

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պուլվար Օտտոյի Հ. Ց. Դ. «Խատիսեան» խումբի դասախօսութիւնը, 5 Նո-յեմբեր, երեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Պիտի խօսի ընկեր Մ. Թաչեան: Նիւթը՝ «Ի՞նչ է Դաշնակցութիւնը»:

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՑԱԿՈԲ ՄՈՏՔԷԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillaptine parfumée ou non

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ Catalogue կը դրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կը պակսին:

ԿՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստու-թեան: Լաւ վճարում: Դրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8): Հեռաձայն Ely. 18-72:

Գրել ֆրանսերէն լեզուով:

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

Ղեկավարութեամբ

DIKRAN ONOSSIAN

Փարիզի եւ արուարձաններու հանրածանօթ հայկական նուագախումբը որ կը նուագէ հայկա-կան, կովկասեան եւրոպական եւ արեւելեան գեղե-ցիկ եղանակներ:

Տրամադրելի է նշանաւորներու, հարսանիք-ներու եւ բոլոր ազգային միութիւններու համար: Միշտ մատչելի գին: Դիմել 15 օր առաջ, D. Onossian, 1 Allée Yvonne Clamart, Tél. INV. 47-86:

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուա-գախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hôtel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքնե-րու, նշանաւորներու, խնջոյքներու եւ հանդէսնե-րու համար: Մասնաւոր գին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. **ՔԼԷՓԷՐ**

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւան-դանոցին, անդամ փրանսական Ակնաբա-նական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82-68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Ուշադրո՛ւթիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փա-փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 6 Novembre 1946 Զորեքշաբթի 6 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4846.-Նոր շրջան թիւ 485 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԻՆ ԱՂՆ ՈՒ ՁԱԽԸ

Ընտրական պայքարը իր գագաթնակէտին հասած է արդէն :

Մինչեւ կիրակի, հինգ օր եւս պիտի մարտնչին բոլոր հոսանքները եւ մանաւանդ ականաւոր դէմքերը, ճառերով, ծրագիրը - յայտարարութիւններ - րով, երբեմն ալ հայհոյչներով եւ բռունցքով :

Շաբաթներէ ի վեր, հաւասար ուժգնութեամբ կ'աղմկեն, ոչ միայն երեք տիրական հոսանքները, այլեւ ընդդիմադիրները, որոնք զանազան թեւերու բաժնուած են : Վերջին պահուն տպարէզ նետուեցաւ նաեւ զօր· տը Կոլ, աւելի սրելով հակամարտութիւնները :

Զօրավարը իր տեսակէտները յայտնած էր արդէն, քանի մը ճառերով, իսկ հոկտ· 13ի քաւէարկութեան առթիւ հանդիսաւորապէս պատուիրեց «ոչ» պատասխանել :

Բայց եւ այնպէս նոր Սահմանադրութիւնը վաւերացուեցաւ աւելի քան մէկ միլիոնի մեծամասնութեամբ, թէեւ ձեռնպահները շատ կարեւոր թիւ մը կը կազմէին :

Այս անգամ աւելի ուժգին կոչ մը կ'ուղղէ զօրավարը, «անհեթեթ եւ ժամանակն անցած» հրաւիրակով նոր Սահմանադրութիւնը : Ու կը յանձնարարէ ընտրել այնպիսի երեսփոխաններ որոնք «վճռած են կարելի եղածին չափ շուտ փոխել» զայն : «Ամէն յապաղում կրնայ տուղի նստիլ մեզ» :

Ինչպէս կը սպասուէր, այս աղդարարութիւնը խոր մրդոփում պատճառեց անոնց որ «այո» պատասխանած էին : Ամէնէն առաջ՝ ձախերուն : Եւ ահաւասիկ սուր սլաքներ զօրավարին դէմ, ուղղակի թէ անուղղակի : Նաեւ դէզ մը ծաղրանկարներ, որոնք զայն կը ներկայացնեն իբրեւ փառասէր, կուսակից անձնական իշխանութեան եւն· :

Այս առթիւ ամէնէն կծու բառերը կը գործածեն համայնավարները :

Իրենց պաշտօնական օրկանը, «Իւմանիթէ» առաջին օրէն իսկ աղդարարեց թէ յետադիմութիւնը դլուխ կը ցցէ ապաւինելով քանի մը յարդելի անուններու ետին : Իր տեսութեան համաձայն, վերջաքննութեան պայքարին բուն պարագլուխներն են «երկու հարիւր ընտանիքները, որոնք կ'ուզեն խափանել նոր հանրապետութեան կառուցումը, դատաճանութեան պատժումը, եւ թոյլ չտալ որ բանուոր դասակարդը դոնէ անմիջական ազդեցութիւն ունենայ գործերու դեկավարութեան մէջ » :

Ո՛րքան կծու ակնարկներ՝ զօրավարին դէմ, նոյն օրկանին եւ ուրիշ նման թերթերու մէջ :

Ընկերվարականներն ալ, որոնք աւելի սերտ - օրէն կապուած էին 1940 Յունիս 18ի հերոսին հետ, նոյնքան կը քննադատեն անոր բռնած դիրքը : Իսկ Երիք Մեծերուն գլխաւորը, Ժողովրդական Շարժումը, որուն գլուխը կանգնած է վարչապետը, Պ· Պիտօ, վերաքննութեան կուսակից ըլլալով հանդերձ, շատ ալ գոհ չէ զօրավարին դիրքէն :

Մնաց որ, զօրավարը ինք ո՞ւ եւ է կուսակցութեան չէ յարած, այս պայքարին մէջ : Թէեւ, իր յայտարարութիւնները բացորոշապէս կը հասկցնեն թէ որո՛ւ հետ կրնայ ըլլալ :

Այս ամբողջ անցուդարձին մէջ, գլխաւոր խնդիրը աջի եւ ձախի պայքարն է :

Ձախերը կ'աշխատին քուէներով իրականացնել ինչ որ կը քարոզէին տարիներէ ի վեր : Եւ Նոր Սահմանադրութիւնը լայն պատեհութիւններ կ'ընծայէ իրենց, այդ նպատակին յաջողութեան համար : Թէեւ, իրենց բոլոր տեսակէտները չգոհացան :

Աջերը եւ չափաւորները (արմատական) նոր Սահմանադրութենէն դժգոհ են գլխաւորաբար ա - նոր համար որ կը վախնան ծայրայեղ հոսանքներու տիրապետութենէն : Անոնց կարծիքով, ինչպէս ընտրական օրէնքը, նոյնպէս նոր Սահմանադրութիւնը այնպէս մը խմբագրուած է որ, կրնայ ճամբայ բանալ կուսակցութեանց գերակայութեան, եւ ի վերջոյ յանդիլ մէկ հոսանքի դիկտատորութեան :

Այս մտավախութիւնը փարատելու համար էր որ ձախերը կարգ մը զիջումներ կատարեցին վերջին պահուն, երբ կը քննուէր երկրորդ նախագիծը :

Ամէն պարագայի մէջ, կիրակի օրուան ընտրութիւնները պիտի հաստատեն թէ ո՛ր ճամբան կը նախընտրէ ժողովուրդը :

Սահմանադրութիւնները միշտ ալ կրնան փոփոխութեան ենթարկուիլ : Կարեւորը այն է որ երկիրը նոր ցնցումներ չկրէ, պատերազմի եւ օտար դրաւման ահարկու վերիվայրումներէն վերջը : Շ.

Լուրեր Ներգաղթի մասին

ՄՄԲ.— Նոր ստացանք Բարեգործականի կեդր· Վարչութեան հոկտ· 14 թուակիր զեկոյցը (Նիւ Եորք), որմէ կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Մինչեւ հիմա ներգաղթողներու թիւը կ'անցնի 35.000ը, որոնց 19.400ը Պէյրութէն 8չոգենաւերով, 5100ը Ճունաստանէն եւ 4300ը Պուլկարիայէն : «Ներգաղթողները Պաթումէն սկսեալ եւ մանաւանդ Ս· Հայաստանի սահմաններուն մէջ կը դէմտանեն եղբայրական յոյժ սիրալիր եւ խանդավառ ընդունելութիւն : Երեւանի Ներգաղթողներու Ընդունման եւ Տեղաւորման Կոմիտէն եւս ոչ մէկ ջանք կը խնայէ, որպէսզի տարագրութեան տուայտանքներէն հազիւ ազատած հայրենակարօտ ներգաղթողները գտնեն կարելի ամէն աջակցութիւն» :

Մէկ միլիոն տոլարի հանգանակութիւնը յառաջ կը տարուի մեծ թափով : Մեծադոյն Նիւ Եորքի մասնաճիւղերը հանգանակութեան պաշտօնական կատարած են Սեպտ· 29ին, «մեծաշուք հանդէսի մը մէջ ուր աւելի քան քսան հազար հոգի փութացած էին իրենց պարտականութիւնը կատարել» : Ոգեւորութիւն կը տիրէ նաեւ նուազ բախտաւոր շրջաններու մէջ, մասնաւորապէս Ծուռնաստան եւ Սուրիա : Մինչեւ հիմա գանձումներուն եւ խոստումներուն գումարը մէկ քառորդ միլիոն տոլարը կ'անցնի : Մեծապէս գնահատելի է Հայր· Միութենից մասնակցութիւնը :

Հ· Բ· Ը· Միութեան կեդր· Վարչութիւնը, որ, առանց հանգանակութեան արդիւնքին սպասելու, սկիզբը արդէն 215.000 տոլարի առաջին վարկ մը տրամադրած էր շոգենաւերու վարձքը եւ առ հասարակ չքաւոր ներգաղթողներու ճանապարհածախսը ապահովելու համար, երկու անգամէն 300.000 տոլար եւս փոխադրեց Մոսկուայի Պետ· Դրամատունը, Հայաստանի կառավարութեան ընթացիկ հաշուոյն, շոգենաւային կարգադրութիւնները արագացնելու եւ դիւրացնելու համար :

Կեդր· Վարչ· Ժողովը, ընդ առաջ երթալով Գահիրէի Կեդր· Ճանճաժողովի պատճառաբանեալ յանձնարարութեան, 40.000 տոլարի նպաստադրամ մը քուէարկեց, յառաջիկայ ձմրան եղանակին օգնելու համար գլխաւորաբար Սուրիոյ մէջ այն բազմաթիւ չքաւոր, անգործ եւ անապաստան պաղթականներուն որոնց ներգաղթը յառաջիկայ տարուան յետաձգուած է :

Նաեւ 2000 տոլարի երկրորդ վարկ մը հասցուց Մխիթարեան Միաբանութեան Ընդհ· Աբբայ - ին, նպաստներ յատկացնելու համար Վենետիկի եւ Հռոմի հայ կարօտ գաղթականներուն եւ մասնաւորապէս ուսանողներուն :

Անդրանիկի շիրիմին առջեւ

Կիրակի ժամը 3ին տեղի ունեցաւ Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան կազմակերպած ուխտադնացութիւնը Անդրանիկի գերեզմանին վրայ :

Թափօրին պաշտօնական հանդամանքը կը ներկայացնէին 15ի չափ արիներ իրենց դրօշով : Ներկայ էին հրաւիրուած զանազան միութիւններու ներկայացուցիչներ եւս :

Ադդէ քահանայ Փայլակեան առանձին կատարեց կրօնական արարողութիւնը որ «ղարիպ»ի մեռելի մը վրայ կարդացուած աղօթքի մը տպաւորութիւնը թողուց :

Հայ Սպայից Միութեան կողմէ Պ· Ռուբէն Թադէոսեան չեչտելէ վերջ Անդրանիկի մարտական ոգին, իբրեւ խորհրդանշան հայ ժողովուրդի ոգեմունակ եւ ըմբոստ առաքինութիւններուն, ըսաւ· «Եթէ զօր· Անդրանիկ ողջ ըլլար եւ տեսնէր մեր մայր հայրենիքին աննախընթաց մասնակցութիւնը համաշխարհային մեծ պատերազմին, իր ասպետական ոգին պիտի հրճուէր լսելով Բաղրամեան - ներու, Մարտիրոսեաններու ու տասնեակ հազարաւոր զինուորներու կատարած նուաճումները : Փառք ու պատիւ զօր· Անդրանիկին եւ այն գեղին որ նման զաւակներ է ծներ» :

Հետզհետէ խօսք առին Պ· Տատեան (Ֆրանսերէն), Ռազմիկներու Միութեան պատուոյ նախագահներէն, Պ· Մոմճեան, առենապետ նոյն Միութեան՝ կեդրոնական վարչութեան, Պ· Զօպանեան Հայ Դրօշներու Միութեան կողմէ, Պ· Տէր Գրիգորեան Սալնոյ Զորի հայրենակիցներուն կողմէ եւ Պ· Ադատ (Հ· Ա· Ճ·) : Բացակայ էին Շ· Գարահիսարի Հայր· Միութեան բանախօսը եւ պուլկարական դեսպանատան ներկայացուցիչը :

Բոլորը մասնանշեցին մեր վերջին յիսնամեակի յեղափոխական պատմութեան մէջ Անդրանիկներու եւ միւս հերոսներու կատարած դերը, չեչտելով որ անոնց մարտական ըմբոստ ոգին հայ ժողովուրդին ճակտէն սրբեց «ստրուկի» նուաստ մակդիրը, Ազատութեան եւ հայրենիքի գաղափարը վառ պահեց սերունդներու մէջ եւ վերջապէս արիւնով ու քրտինքով ողջունեց հայրենիքին վերածնունդը :

Ուխտադնացութիւնը կազմակերպողը զինուրական միութիւն մըն էր, գերեզմանը մեր ազգային հերոսին զինուրականի մը, զօր· Անդրանիկինն էր, արարողութիւնը սակայն ոչ մէկ զինուրական շնորհք ունէր· ոչ տողանցք, ոչ դրօշ, ոչ պարզ «զինուրական բարեւ» մը, ոչ շեփոր մը որ հնչեցնէր «մահուան փողը» :

Անշուշտ այս ալ մեծ դիւանագիտական? խընդիր մըն էր որուն հասարակ մահկանացուներուն խելքը չի հասնիր :

Շրջուն թղթակից

ՀԱԿԱՀԱՁ ՀԵՏԱՊՆԴՈՒՄՆԵՐ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Մօտաւոր Արեւելքի մեր թղթակիցը կը գրէ·

Կարգ մը Թուրք թերթերու հակահայ դրգռութեանց պատասխանելու իրենց քաջութեան մէջ, 25—30 տարեկան երիտասարդներ չեն խորհիր թէ «մամուլի ազատութիւնը» թրքական ծուղակ մըն է միայն : Վերջերս, ներգաղթի ձեւական կամ ցուցական արձանագրութիւններ, աւելի սուր ախորժակով հակաթուրք ակնարկներու առիթ տուին :

Թուրք ոսոխականութիւնը վերջերս յաջողեցաւ «կապ» մը դտնել Թուրք համայնավար ուսանողներու եւ «Նոր Օր» շաբաթաթերթի հայ երիտասարդ աշխատակիցներուն մէջեւ : Կ'ենթադրէք հետեւանքը : Մինչեւ երկու ամիս առաջ բանտարկուած կը մնային պոլսահայ տասնեակ մը հայ երիտասարդներ : Վաղը նոյն տաղտուկները կրնան վերսկսիլ :

Շուրջ ամիս մը առաջ, գտուտի նոր շարժում մը սկսաւ անոնց մէջ, որոնք արձանագրուած են սովիէթ հիւպատոսարանի անուանացանկերուն վրայ : Թշնամին արթուն կը հսկէ, մանաւանդ երբ աղմուկով գործ կը տեսնեն :

Անօրութեան վախ Գերմանիոյ անգլ. շրջանին մէջ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ աղէտ մը պիտի պայթի Գերմանիոյ բրիտանական շրջանին մէջ, եթէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին : Ռուրի վիհաւոր քաղաքներուն մեծ մասը հազիւ 24 ժամուան ալիւր ունի : Համպուրկի մէջ ուր կ'ըսեն թէ հինգ օրուան պաշար կայ, չատ մը թաղեր հաց չունէին չաբաթ օր : Զինուորական իշխանութիւնը շրջաբերական մը ստացած է որ մոտյլ գոյներով կը նկարագրէ կացութիւնը եւ կ'ըսէ թէ Գերմանիա չի կրնար աւելի երկար համբերել եւ հնազանդիլ, եթէ ուտեստի եւ վառելանիւթի տագնապը չարուներ : Մինչեւ անդամ կը վախցուի որ խափանարար ձեռնարկներ եւ զինեալ խռովութիւններ ծագին ձմեռը : Այս պատճառով անհրաժեշտ կը համարուի կազմ եւ պատրաստ պահել զինուորները, եւ զինաւարժութիւն տրվեցնել կամաւորներու : Ռուրի փուռերը չաճախ կը փակուին օրերով : Եթէ հաց պակսի, օրապահիկը կ'իջնէ 500 դրմի (քալորի) : Զինուորական իշխանութիւնը չի ծածկեր իր մտահոգութիւնը :

Տագնապին դլխաւոր պատճառը այն է որ շոգենաւ չի հասնիր Ամերիկայէն : Ամիսը առ նուազն 170.000 թոն հացահատիկ պէտք էր ներածուէր, մինչդեռ Օգոստոսին հասած է միայն 61.000, Սեպտեմբերին 120.000, իսկ Հոկտեմբերին միայն 48 հազար թոն, իրրեւ հետեւանք ամերիկեան դործադուլին : Գերմանական հունձքը կը հաշուեն 1.500.000 թոն : Եթէ այս հունձքը չարունակէն դործածել այնպէս ինչպէս հիմա, չտեմարանները պիտի պարպուին փետրուարին եւ հարկ պիտի ըլլայ օրական 10.000 թոն հացահատիկ ճարել դուրսէն, գոհացնելու համար բրիտանական շրջանին նուազադոյն պէտքը, ամսական 300.000 թոն :

Այժմ հացը կը ճարուի ծայրը ծայրին : Հազարաւոր տանտիրուհիներ մինչեւ 30 մղոն ճամբայ կը կտրեն հացի կտրօններով, բան մը ձեռք ձգելու համար : Կառախումբերը սրընթաց կը բանին, պաշար հասցնելու համար ամէնէն կարօտ շրջաններուն : Ինդլ· Թերթ մը կը դրէ թէ գրաւումէն ա - ռաջ առ նուազն վեց շաբաթուան ցորեն կ'ունենային ճարտարագործական շրջանները, մինչդեռ հիմա նեղածը 24 ժամ անդամ չի բաւեր , ինչ որ կը նշանակէ սով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՁԱՓՈՆԻ ՆՈՐ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ հրապարակուեցաւ նոյեմբեր 3ին, կայսեր կողմէ, որ սահմանը կը կորնչցնէ իր գլխաւոր իրաւասութիւնները : Այս առթիւ տեղի ունեցան չատ մը արարողութիւններ,— ճառ, մրցում, բանաստեղծութեանց ընթերցում եւն· :

Թ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԵԼՄՏ. ՎԻՃԱԿԸ

Ինչպէս ընդհանուր կերպով ամէն պետութեան ելմտացոյց, Թ. Միութեան ելմտացոյցն ալ մասնաւորապէս կը ցոլացնէ երկրին տնտեսական վիճակը: Մասնաւորապէս, անոր համար որ սովետ ընդհակառակ հանրապետութեան բոլոր ժողովուրդներու տնտեսական գործունէութիւնը, գրեթէ ամբողջութեամբ պետութեան ու նահանգային միութիւններու եւ կազմակերպութիւններու հսկողութեան տակ կը գտնուի, ուղղակի: Այս տեսակէտով շահեկան է քննել Թ. Միութեան 1946ի ելմտացոյցը զոր, ըստ սովորութեան, միաձայնութեամբ վաւերացուց Գերագոյն Խորհուրդը Հոկտ. 18ի իր նիստին մէջ:

Վեր հանելէ առաջ ներկայ տարուան ելմտացոյցին յատկանշական կողմերը, բաղդատենք զայն 1944 եւ 1945 տարիներու ելմտացոյցներուն հետ:

	1944	1945	1946
(Գումարները կը ներկայացնեն միլիոն րուբլի)			
Հասոյթ	268.743	302.034	333.537
Ծախք	263.962	298.591	319.426
	+ 4.781	+ 3.443	+ 14.111

Այս ցուցակին մէջ, առաջին անգամ ուշադրութիւն կը դրաւէ երեք տարիներու ելմտացոյցներուն հաւասարակշիռ վիճակը, նոյնիսկ հասոյթի առաւելութիւններով (14 միլիառ 111 միլիոն րուբլի 1946ին), բան մը, որ հազուադէպ երեւոյթ է այսպիսի առեն մը՝ երբ ամբողջ աշխարհի մէջ, հաւասարակշռուած ելմտացոյց ունեցող պետութիւնները խիստ հազուագիւտ են:

«Ճառագ»ի նեղ սիւնակները թոյլ չեն տար որ, մանրամասնօրէն վերլուծենք հասոյթներու եւ ծախքերու դլուխները, զատ զատ: Բաւականանք ուրեմն քանի մը թիւեր յիշելով եւ դիտողութիւններ ընելով, գաղափար մը տալու համար Թ. Միութեան ելմտական քաղաքականութեան եւ ձեռտումներուն վրայ:

Ուշադրութիւն կը դրաւէ նախ պինուորական ծախքերու կրճատումը: Ասոնք, 1945ին, հասած էին 128 միլիառ 240 միլիոն րուբլիի ահագին դումարին: Զարմանալի չէ ան, քանի որ 1945ը յաղթութեան ելմտացոյցի տարին էր, եւ յաղթութիւնը զոհողութիւններ պահանջած էր: Այս ծախքերը 1946ին 72 միլիառ 208 միլիոնի իջած կը տեսնենք, այսինքն՝ 56 միլիառ րուբլիէն աւելի պակաս՝ քան նախորդ տարին: Ընդհակառակն, աւելցած են երկրին արտադրողականութիւնը եւ ընկերային մակարդակը բարձրացնելու ծառայող ծախքերը: Այսպէս, ազդ. տնտեսութեան յատկացուած են 102 միլիառ 237 միլիոն՝ փոխանակ 74 միլիառ 358 միլիոնի, 1945ին: Ընկերային եւ մշակութային զարգացման համար նախատեսուած է 83 միլիառ 250 միլիոն՝ փոխանակ 62 միլիառ 711 միլիոնի, 1945ին: Ընդհ. գումարին կէսէն շատ աւելին ուրեմն (185 ½ միլիառ րուբլի 319 ½ միլիառ րուբլիի վրայ) յատկացուած է այս երկու գլուխներուն միայն:

Ուշադրութեան արժանի է նաեւ կրթական ծախքերուն գումարը, որ 40 միլիառ 160 միլիոն է այս տարի, փոխանակ 26 միլիառ 370 միլիոնի 1945ին, այսինքն՝ 13 միլիառ 790 միլիոն յաւելում մը, որուն մօտ 6 ½ միլիառը գիտական հետազօտութեանց համար փոխանակ մօտ 2 միլիառ 700 միլիոնի, 1945ին:

Գիտական հետազօտութեանց վարկը այսպէս մօտ 2 ½ անգամ աւելցնելով, խորհրդային կառավարութիւնը կ'ուզէ մրցիլ Մ. Նահանգներու հետ, հիւլէական ռումբերու չինութեան մարդին մէջ: Այս ծրագիրը կը համապատասխանէ նաեւ այն փաստին՝ զոր Սթալին 10 Փետրուարի ընտրութեանց նախօրեակին յայտնած էր հետեւեալ բառերով.— «Հարկ է որ, ամենամօտիկ ապագայի մէջ, ո՛չ միայն հասնինք, այլ նաեւ՝ գլենք անցնինք Թ. Միութեան սահմաններէն դուրս (իմա՛ Ամերիկա) կատարուած գիտական գիւտերը»:

Թ. Միութեան ներկայ տարուան ելմտացոյցին յատկանիշներէն մէկն ալ 16 Դաշնակցային Հանրապետութեանց յատկացուած վարկերուն զգալի յաւելումն է (65 միլիառ 327 միլիոն 1946ի համար, փոխանակ տասնըեօթը միլիառ 600 միլիոնի, 1945ին): Այս յաւելումէն օգտուած են մասնաւորաբար Թ. Միութեան այն հանրապետութիւնները, ինչպէս Ուկրայնա, Սպիտակ Ռուսիա, եւն., որոնք մեծ աւերներու ենթարկուած էին պատերազմի ատեն: Այս վարկերուն մանրամասնութիւնները չունինք, գիտնալու համար թէ Հայաստան ալ օգտուա՞ծ է անոնցմէ: «Սովետ. Հայաստան» թերթին վերջին թիւերն ալ հասած չեն դեռ որ անոնցմէ իմանայինք: Բայց մեր հայրենիքը պատերազմի դաշտերէն հեռու գտնուելով, քանդուած չէ, եւ հետեւաբար, հասկանալի չէ որ վերոյիշեալ բացառիկ վարկերէն կարեւոր բաժին մը ստացած ըլլայ:

Գերագոյն Խորհուրդը լսած է նաեւ նոր հնգամեայ ծրագրին զործադրութեան մասին տեղեկագիրները, ընդհանրապէս լաւատես, բայց նաեւ քննադատութիւններ պարունակող՝ չինութեանց, փոխադրութեանց եւ ճարտարարուեստի վերաբերեալ գործերու մասին:

Ասոնց կարգին, հետաքրքրական է յիշել Հայաստանի կառավարութեան նախագահին տեղեկագիրը, որուն մեծագոյն մասը յատկացուած է բնակարանի խնդրին տասնեակ հազարաւոր ներզաղթողներու՝ որոնք զարնուեցան ի վեր հասած են Հայաստան Լիբանանէն, Իրանէն, Պուլկարիայէն եւ Ռումանիայէն, եւ որոնք, ինչպէս դիտել կուտայ Թ. Հայաստանի նախագահը, հիմակուընէ իսկ, գործնապէս կը մասնակցին իրենց մայր հայրենիքի ընկերվարական գործունէութեան: Հայկական կառավարութեան պետը, աւելցնելէ ետք որ չատ աւելի մեծ թուով ներզաղթողներ պիտի ընդունուին 1947ին, յայտարարած է թէ՝ Թ. Միութեան կեդր. կառավարութիւնը մասնաւոր վարկեր յատկացուցած է Հայաստանի, լուծելու համար բնակարանի տագնապը:

Ի՞նչ է պատճառը որ երբ ուրիշ երկիրներու ելմտացոյցերը բաց ունին, սովետ ելմտացոյցը, ընդհակառակն, հասոյթի առաւելութիւն ցոյց կուտայ: Գլխաւոր պատճառը սա է որ Թ. Միութեան ժողովուրդներուն տնտեսական գործունէութիւնը, գրեթէ ամբողջովին, պետութեան ղեկավարութեան տակ գտնուելով, կրնայ ներդաշնակօրէն զարգանալ, մինչդեռ բաղաբական ժողովրդապետութեամբ միայն կառավարուող երկիրներու մէջ, կուսակցութեանց իրարու հետ մղած պայքարը եւ անոնց անդամներուն եւ պաշտպանեալներուն անյագ ախորժակները կը լայնեն պետական հասոյթները, ի վնաս ընդհանուրի շահերուն: Տնտեսական ժողովրդապետութեամբ կառավարուող երկիրներ, ինչպէս Թ. Միութիւնը այս վտանգէն զերծ են:

Երկրորդ պատճառն այն է որ Թ. Միութեան ժողովուրդներու մէջ գոհողութեան ոգին աւելի զարգացած է: Եսասէրներն անդամ կը հարկադրուին հետեւիլ կառավարութեան դծած չափին, ինչպէս նաեւ իրենց հայրենակիցներու օրինակին: Հաճութեամբ կը զրկուին կարգ մը պիտոյքներէ, որովհետեւ համոզուած են որ, այդ զրկումներուն չնորհիւ, կատարուած խնայողութիւնները հայրենիքին պաշտպանութեան եւ մշակոյթին ծախքերը հոգալու կը ծառայեն:

Ելմտացոյցին հաւասարակշռութիւնը պէտք չէ կարծել տայ մեզի թէ Թ. Միութիւնը նիւթական հոգեր չունի: Վերակառուցումի հսկայ գործ մը կայ, որուն համար դրամ անհրաժեշտ է, եթէ կ'ուզեն որ քիչ առենէն զլուխ հանուի այս գործը: Այս նպատակին համար երկրին մէջ ներքին մեծ փոխառութիւններ կնքելը իր դժուարութիւնները ունի: Այս կէտին մէջ, Թ. Միութիւնը կախում ունի արտաքին առեւտուրի դրամատէր ազդերէն:

Այս պարագան Սթալին ինքն իսկ, պատասխանելով վերջերս «Եունայթիտ Փրէս»ի նախագահին, յայտարարեց, թէ՝ Մ. Նահանգներէն փոխառութիւն կնքելու խնդիրը Թ. Միութիւնը կը չահագրգռէ միայն: «Պէտք չէ մոռնալ սակայն որ Մոսկուա փոխ դրամ առնելու բացարձակ եւ անմիջական պէտք չունի: Կրնայ սպասել, եթէ փոխառութեան մը համար իրեն առաջարկուած պայմանները չատ ծանր ըլլան, կամ պարունակեն նաեւ քաղաքական զիջողութիւններ: Աստր ապացոյցը ան է որ Սթալինի պատրաստակամութիւնը զրմանք պատճառեց Ուոշինկթընի պաշտօնական շրջանակներուն, որոնք մինչեւ հիմա կը կարծէին թէ՝ Մոսկուա չէր փափաքիր այլեւս լրջօրէն առաջ տանիլ մեկ միլիառ տոլարի փոխատուութեան մը մասին քանիցս սկսած բանակցութիւնները:

ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Մեր հայրենիքը.— Բագրեւանդ

Ներկայիս այս անունով ճանչցուած հողամասը, կը պարփակէ Արարատի Բագրեւանդ, Կոզովիտ եւ Ծաղկոտն զաւառները:

Արածանիի եւ Մակուի զետի վերին հովիտները կազմուած է, կը սեղմուի Բարթողեան եւ Ծաղկանց լեռներուն միջեւ: Իր հիւսիսային սահմաններուն վրայ կը բարձրանան մեծ ու փոքր Մասիսները:

Իր լճերէն նշանաւոր է Գայլատուայ անուշաջուր եւ ձկնառատ ծովակը, օժտուած կղզեակովմբ:

Ներկայիս կը բաժնուի հինգ շրջանի, Պայազիտ, Ալաշկերտ, Տիատին, Դարաքիլիսէ, Թուքսաք:

Հողը՝ մասնաւորաբար Ալաշկերտի դաշտ արգաւանտ եւ յարմար ցորենի ու այլ հացաբոյսերու մշակման: Ծաղկանց լեռնաշղթան օժտուած է պարարտ արօտատեղիներով: Տեղ տեղ հարուստ աղահանքեր զաւառին մէջ:

Կլիման ամառը տաք, ձմեռը խիստ:

Տարածութիւնը 10.000 քառ. քմ., 1914ին ունէր 50.000 բնակիչ, 24.000ը Հայ, որոնք ռուսական յառաջխաղացման հետեւանքով ամբողջովին փըրկուեցան: Մնացեալները թուրք, Քարափափախ, եւ մանաւանդ Քիւրտ հիւսիսը ձգելէ եւ Սլիվանցի, հարաւը Հայտարանցի, Սիպկանցի: Ձգելիները Այդր Տաղի վրայ (Բարթողեանը) որջացած՝ նեղեցին Հայաստանի հանրապետութիւնը, 1930ին ապստամբեցան Թուրքիոյ դէմ, եւ ունեցան ծանր կորուստներ:

Բագրեւանտի կեդրոնատեղին է Պայազիտ Բագրատունեաց Դարոյնք ամրոցը, որմէ Աչոտ չինեց Ս. Փրկիչ եկեղեցին: Պատերազմները եւ երկրաշարժները ամայացուցած են զայն:

Միւս կարեւոր վայրերն են՝

Արծափ, համանուն սարի ստորոտը հին բերդաքաղաք, Տիատին (Տատիօնք) մօտը Արածանիի բնական կամուրջը, Ջերմուկները:

Բագաւան (Իւչ քիլիսէ) նախկին հեթանոսական կեդրոն, Նպատ լերան ստորոտը, Ջիրաւի դաշտին մէջ: Մօտը Սուրբ Յովհաննու նշանաւոր վանքը:

Թուխրաք Քալէ (Վաղարշակերտ), Քարաքիլիսէ, Բատնոց (Հայտարանցիներու կեդրոնը), Դուբաղ, Մոսուն, եւ Խաստուր՝ Ալաշկերտի հնագոյն քաղաքը, ուր կայ Վանեան արքայ Մենուասի սեպագիր արձանագրութիւնը:

Հին քաղաքներէն նշանաւոր էին Զարեհաւան որու հայ եւ հրեայ բնակիչները Պարսկաստան տարուեցան, Արշակ Բ.ի գերութենէն վերջ: Հոս ծնաւ Սմբատ, Թոնտրակեցիներու աղանդին հիմնադիրը: Շահապիվան Արշակունեաց օրով գլխաւոր բանակատեղի հայկական բանակին: Կան նաեւ բազմաթիւ հին բերդերու աւերակներ: Բագրեւանդը ունի աշխարհագրական մեծ նշանակութիւն:

Ա. Բնական կամուրջ մըն է Անդրկովկասեան, Ուիլրնեան եւ պարսկական Հայաստաններուն միջեւ:

Բ. Արտաշատի պատմական հին ճանապարհը Դարաքիլիսէի մօտ կը ճեղաւորուի երկուքի: Մէկը՝ Դարա Տէրպէնտ, Բասենի, Տէվէ Պօյնուի եւ Բարձր Հայքի վրայով կը դիմէ Սատաղ:

Միւսը՝ Հարքի, Տարօնի մէջէնՏիգրանակերտ:

Գ. Այս հողամասը օժտուած է բազմաթիւ կարեւոր լեռնանցքներով — Բասենի մօտ՝ Քարա Տէրպէնտ, Մերկեմիր: Դէպի Հարք եւ Տարօն՝ Գըլըճ կէտիկ, դէպի երեւան եւ էջմիածին Ասլանլու, Աբասգէօլ, Քուճախ (ամենայարմարը ձմեռը անցանելի), Զինկիլ: Դէպի Վան, Թափարիզ, Քէրթաղէօլ, Աղակէտիք: 1915ին Ռուսերը Շահթախտը երկաթուղիով կապեցին Ալաշկերտի հետ:

Դիցաբանական տեսակէտով Բագրեւանտ ունէր Բագաւանը, ուր կային Վահատուր եւ Ամանոր աստուածներու մեհեանները եւ Զրադաշտական ատրուշան:

Ամէն տարի Ամանոր (Նոր Տարի) եւ Վարդավառ, կը տօնուէին մեծ հանդիսաւորութեամբ:

Ս. Յովհաննու վանքը Բագաւանի նախկին մեհեանն է: Հեթանոսական մնացորդ է նաեւ Ղաթըրլու դիւղի Թուխ Մանուկը, ուր Համբարձման ուխտ կուգան:

Լուսաւորիչ Արածանիի մէջ մկրտեց Տրդատի բանակը: Բագրեւանդի պատմական դէպքերն են.—

Քսենոփոնի արշաւը, Լուկուլլոսի պարտութիւնը Արածանիի վրայ, Կորթուղոնի արշաւանքը:

Արշակունեաց շրջանին Դարոյնքի դիմադրութիւնը Պապի օրով, Ջիրաւի ճակատամարտը որու հետեւանօք Պապ Հայաստանի թագաւոր պսակուեցաւ: Մանուէլ Մամիկոնեանի յաղթանակը Բագաւանի մօտ, Պարսից վրայ:

Մարզպանական շրջանին, Վարդանանց օրով մղուելու ջարդը Զարեհաւան: Փոքր Վարդանի յաղթանակը Ուռոյով Անուշաւանի վրայ: Ծաղկոտանի մէջ Ճունաց պարտութիւնը Տամ Ուռոյով: Հերակլի արշաւը:

Արաբական շրջանին իրենց Ա. արշաւը կատղումիտի վրայով, եւ Թէոտորոս Ռշտունիի անյաջող կռիւը:

Արծափի առումը Արաբներէն, որու հետեւանքով Թէոտորոս Ռշտունի 600 հոգիով սրէ անցուց 3000 ընտիր մարտիկներ:

Մուշեղ Մամիկոնեանի յաղթանակը Ապում Ճիպլի վրայ, եւ իր պարտութիւնը:

Բագրատունիներու օրով Վաղարշակերտի առումը Ճուանտիէ: Դարոյնքի առումը Գագիկ Արծրունիէ: Աչոտ Երկաթի յաղթանակը Ճուանտիի զօրքին վրայ եւ էմիր Մամլունի ասպատակութիւնը ու նահանջը Դաւիթ Կուրապաղատի առջեւ:

Ապա Սէլճուքները, Ճէլալէտտին, Մոնկոլները եւ Լէնկթիմուր կ'աւերեն Բագրեւանդը: Մարտիրոս անուն հայ զօրական մը շրջակայ գիւղացիներով Բարթող լեռը բարձրանալով եւ քշեց Լէնկթիմուրի զօրքը, ապա սպանուեցաւ Սահաթի Թուրքմանէն: Վաղարշակերտի մօտ Շահ Ռուհ յաղթեց Սկանտարի:

Շահ Իսմայիլ գրաւեց Բագրեւանդը, պարտուեցաւ եավուզ Սուլթան Սէլիմէ: Սիւլէյման Գանունի գրաւեց Բագրեւանդը, որ ենթարկուեցաւ Թահմազ շահի, Շահ Աբասի եւ Նատիր շահի աւերումներուն: Աբաս Միրզա Վաղարշակերտի մօտ 1822ին յաղթեց Թուրքերուն:

Այս շրջաններուն նշանաւոր են Հայերէն, Արծափեցի Մանուկ Բանէհանը եւ Ցովհաննու վանքի Խաչատուր ձիճրանցին, որոնք ամէն մէկ անձնուէր Հայերով, ծառացան հայ ժողովրդի հարստահարիչներուն դէմ: Հայդուկներ կռիւներ մղած են Ալաշկերտի մէջ: 1828ին Ռուսերը առին Բագրեւանդը, Հայերը Տիատինի մէջ Թուրքերը բերդէն դուրս նետեցին, իսկ Պայազիտի մէջ Բարսեղի եւ

«ՄԵՐ ՆԱԻԸ ՉԻ ԽՈՐՏԱԿՈՒԻՐ.»..

(Ր. եւ վերջին մաս)

— *Ինչո՞ւ մի երկրում չէիք ապրում բոլորդ միասին:*

— *Այնքան ալ դիւրին մի կարծէք,— պատասխանում է նա:*

Պէտք է օտար երկրներում աշխատանք ու հաց ճարել, եւ ակամայ բաժանուել է եղբայրը՝ եղբօրից, որդին՝ հօրից: Թադէոսեանի ընտանիքի բախտը նման է Սփիւռքի Հայոց բախտին: Ակամայ թափառական դարձան Հայերը, չնայած բոլորը դիտեն, որ դա կեանքի նրանց սիրած ձեւը չէր եւ Հայը ինքը մեղաւոր չէ, որ պանդխտութեան է դատապարտուել:

Այո, այս չեզանաւի վրայ տեղաւորուել է հայկական մի ամբողջ աշխարհ, իր աշխարհագրութեամբ եւ աղքատութեամբ, իր տարազներով ու բարքերով, իր բարառներով եւ աղգային աւանդական հոգեբանութեամբ՝ համերաշխութեան, յոյսի ու հաւատի խոր զգացմունքները հոգում: Կան Վանեցիներ, որ տանջագին կարօտով են յիշում Վանայ լիճն ու Ախթամարը, Այգեստանը եւ քաղաքը, կան Բիթլիսի, Տարօնի, Տիգրանակերտի եւ Ախլաթի դաշտերից տարագրուած Հայեր: Հայ աշխարհի բոլոր գաւառներից Հայեր կան այդ չոգենաւի վրայ: Տարբեր է ամէն մէկի բախտի տարեգրութիւնը: Բայց այն պատճառը, որ ստիպել է ամէն մէկին իր ձեռքն առնել պանդուխտի ցուպը, ընդհանուր է բոլորի համար: Այս մարդիկ գալիս են, գիտակցելով պատմական նշանակութիւնն այն մեծ խնդրի, որ դրուած է այսօր ողջ հայ ժողովրդի առաջ: Գալիս են օգտուելու այն հնարաւորութիւնից, որ ընձեռել է հայ ժողովրդին սովետական կառավարութիւնը: Վերադառնում են նրանք այն ճշմարիտ հաւատով, որ Արարատեան աշխարհում սպասում են նրանց գրկաբաց, եղբայրական սիրով:

Սրանից մի քանի օր առաջ ես Հոկտեմբերեան Հեղափոխութեան Սովետական դիւղումն էի: Կոլեկտիւ տնտեսութեան նախագահ՝ Սարգիս Ծակոբեանը ցոյց էր տալիս ինձ նորակառոյց տներ եւ վարդերից այգիներ, բացատրելով որ այս ամէնը պատրաստուել են արտասահմանից ներգաղթող այն Հայերի համար, որոնք հողագործ են եւ դիւղ պիտի գան: Այդպիսի սիրով եւ հպարտութեամբ պատմում էին ինձ, թէ ինչպէս են պատրաստուել արտասահմանեան Հայերին ընդունելու նաեւ Արտաշատի շրջանի կոլտնտեսութիւնները:

Կարաւանի պետ, բժիշկ Գէորգ Մանուչակեանը, դրոյցի ժամանակ ասում էր.— Եթէ անցեալի մէջ Հայերու ճակատագիրը ապահովուած ըլլար, անոնք կրնային տարեր շրջել:

Մենպարծութիւն չկայ այս խօսքերի մէջ, պատմութիւնը ինքը ցոյց տուեց աշխարհին փոքրիկ մեր ժողովրդի մեծ հանճարը: Սովետական Հայաստանի գոյութիւնն ու ծաղկումը, պատմական այսպիսի կարճ ժամանակում, հայ ժողովրդի հերոսական մասնակցութիւնը Հայրենական պատերազմին, ներկայացրեց ողջ աշխարհին հայ ժողովրդի հոգու, մտքի եւ սրտի հզօրութիւնը:

Առաջին կարաւանի մեծ մասը երեխաներ, պատանիներ եւ երիտասարդներ են: Նաեւ մէջին տարիքի տղամարդիկ ու կանայք: Բոլորն էլ ընդունակ են ստեղծագործական մեծ աշխատանքի, յանուն Հայաստանի յետագայ ծաղկման ու բարգաւաճման: Սքանչելի՛ են երեխաները: Փոքրիկ մի աղջկայ՝ Վարդուհի անունով, ես հարց տուի, թէ ո՞ւր է գնում նա: Պատասխանեց.— «Հայաստան կ'երթամ, ուր Արարատ մեծ լեռն է»... Վարդուհու ձայնն անուշ էր, աչքերի մէջ քնքուշ երազանք կար: 15 ամեայ պատանի Ժիրար Ափարդեանը ասում էր՝ 600 տարի է որ թափառական Հայերս կը սպասէինք, միաւորուելու յոյսով կ'ապրէինք ... Ես հարցրի, էհ՞ որ ինքը ընդամէնը 15 տարեկան է, ինչպէս կարող էր 600 տարի սպասել: Նա ժպտաց ու բացատրեց ինձ.— Ես գիտեմ, որ օտարութեան մէջ երկար տարիներէ ի վեր կը սպասէին մեր Հայրերը, կը նշանակէ ես ալ սպասեր եմ: Պէյրութի մէջ եմ ծնուեր, բայց կը հասկնայի, որ հայրենիքս այնտեղ է, ուր են Երեւանն ու Արարատը, ուր Արարատ լեռը կը բարձրանայ...

Սովետական Հայաստան, թանկագին անուն, Սփիւռքի բոլոր հայրենասէր ազնիւ Հայերի համար: Փրկարար աստղի պէս չողում ես դու բոլորի աչքի, մտքի եւ հոգու առաջ ու դէպի տուն կանչում հեռաւոր ու օտար ափերի վրայ դեգերող քոբոլոր որդիներին: Թափառական հայ մարդն այսօր ունի՛ յոյս, ունի՛ ճանապարհ, ունի՛ հող իր ոտքերի տակ: Կայ Սովետական Հայաստան, որ աճում ու ծաղկում է, որի երկնակամարը պարզ է եւ ահ ու երկիւղ չունի այլեւս երկրի բնակիչը իր ճակատագրի հանդէպ: Մեսրոպադործ Ծակոր Դեմիրճեանը պատմում է, որ Բէյրութում ամէն օր արթնանում էր ժամը 5ին, որպէսզի լսի «Հայաստանի ձայնասփիւռի խօսնակին»: Այդ ժամին եթեւանում ժամանակը երկու ժամով առաջ էր: Ձայնասփիւռի խօսնակը կսում էր ամէնօրեայ հաղորդումը, բարի լոյս մաղթելով լսողներին: Հայաստանի բարի լոյսը եռանդ ու կորով էր ներարկում պանդուխտ հայրենասէրների երակների մէջ, ամրացնում նրա յոյսն ու հաւատը:

Ոչ մի ուժ այլեւս չի խանգարի հայ ժողովրդի վերամիաւորմանն ու նրա երազների իրականացմանը: Հայրենիք հասաւ առաջին կարաւանը եւ այսպէս օտար ափերից դէպի նախահայրերի սրբազան երկիրը պիտի գան նորանոր կարաւաններ:

Բարի ճանապարհ կրկին մեր եղբայրներին:

Իմ այս խօսքն ուղում եմ աւարտել մի ծեր կնոջ բազմախորհուրդ պատասխանով. երբ ես հարցրի, թէ հանդիստ եկան, ծովը խաղաղ էր, արկածներ չպատահեցի՞ն, նա պատասխանեց.

— *Շատ խաղաղ եւ ոչ մէկ արկած պատահեցաւ, Հայերուս նաւը այլեւս չի խորտակիր, աշխարհի վրայ կայ սպարապետ Ստալին...:*

ՀՐԱՉԵՆԱՑ ՔՈՉԱՐ

(Ս. Հայաստան, ամս.)

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՑԵՐԸ

կալկաթայէն կը գրեն.—

Հնդկահայերը եղած են առաւելապէս առեւտրականներ: Առեւտրական հրապարակի վրայ Հայեր կան՝ որ կը մրցին շատ աւելիմեծ առեւտրական հաստատութեանց հետ:

Հնդկաստանի հայ գաղութը կապուած է Պարսկաստանի թեմին: Եկեղեցիներ գոյութիւն ունին Կալկաթայի, Մատրասի, Պոմպէյի, Տաքքայի, Պըրմայի եւ Պաթավիայի մէջ: Ռանկունի եկեղեցին պատերազմի միջոցին զոհ գնաց ճախճոնական ռմբակոծման: Այս եկեղեցիներու քահանաները կը ղրկուին Նոր Ջուղայէն: Հնդկահայ եկեղեցիները ունին ներքին կանոնադրութիւն մը, պատշաճեցուած տեղական պայմաններուն ու օրէնքներուն եւ ենթակայ են կառավարական վերահսկողութեան:

Կալկաթայի Մարդասիրական ճեմարանը ի վիճակի է հարիւր դիշերօթիկ պահելու: Այդ դպրոցին աշակերտները դրեթէ բոլորն ալ ձրիավարժ են: Պատեհապմէն առաջ դպրոցը ունէր 110 աշակերտ, այժմ՝ մօտ 60: Աշակերտներու մեծ մասը կուգայ Պարսկաստանէն եւ Իրաքէն: Դպրոցը իր ծրագրով կապուած ըլլալով տեղական համալսարանին, դասերը բոլորն ալ կ'աւանդուին անգլիերէն, միայն հայկական բաժինը՝ հայերէն: 1947ին, հնդկական լեզուն պարտաւորիչ պիտի դառնայ: Ճեմարանը ունի խոշոր սրահ մը, որ միակ հաւաքավայրն է հայ գաղութին: Հայերը հոն կը հաւաքուին ամէն ազգ. ժողի, հանդէսներու, հացկերոյթներու, երեկոյթներու, հոն տեղի կ'ունենան մարզական եւ սկաուտական հանդէսներ եւն.:

Այդ դպրոցին զատ դպրութիւն ունի աղջկանց Դաւթեան վարժարանը, որ ունի մօտ 60 դիշերօթիկ աշակերտուհիներ: Այս վարժարանը կ'ընդունի հայ աշակերտուհիներ միայն, որոնք հնդկաստան ծնած են եւ կամ նուազագոյն երեք տարի ապրած են հոն: Դպրոցը իր առաջին հունձքը պիտի տայ այս տարի:

Կալկաթայի եւ Պոմպէյի մէջ մօտ 70 ամուրի Հայեր կան, 50—60 տարեկան, 50 հոգի ալ 35—40 տարեկան, մօտ 120 հոգի ալ՝ 22—35 տարեկան: Այս երիտասարդները կը սպասեն Հայաստան երթալու համար:

ԼՈՒՐԵՐ ԵՐԿՈՒՐԱՆ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԷՆ

Առաքելոց վանքի կոխը

Զինուորական Մարմինը կը ջանայ արգիլել — մէկը երկուք չընենք, կ'ըսեն, սակայն Սէյդօն վար կուգայ, վանքի ժամու չապիկներէն հագած փորսող կուգայ ձիւնի վրայ, կը հասնի վերաւորին քով, եւ կռնակն առնելով վանքը կը դառնայ, առանց ազդուելու դնդակներու տեղատարափէն:

Մէկ ժամ վերջ Ղազար աչքերը կը փակէ ու կը թաղուի վանքի բակին մէջ: Իսկ Ճարութիւնը կը մեռնի պատերազմի 9րդ օրը:

Տակաւին կան ըսողները թէ Տարօն չունեցաւ իր հերոսամարտը, թէ ուրիշներ մտան Տարօնիմէջ եւ հերոսացուցին Տարօնցիներ: Վա՛յ մեզ, վա՛յ մեզ:

Թող անաչառ դատաստան տեսնեն, քանի հատ օտար հերոսներ կը գտնեն Առաքելոց վանքի ապըստամբութեան չարքերուն մէջ:

Կռիւը սկսած է, տղաք ապահովութեան ծոցն են, աղատ Մերինկատարի բուք ու բորանէն: Իսկ Թրքական զօրքը ենթակայ է անձրեւասխան ձիւնին եւ սառնաշունչ քամուն: Օրական 50է աւելի մեռած ու սառածները վար կը բերեն, չատեր հիւանդանոց չհասած ճամբան կը մեռնին:

Կռուի վեցերորդ օրը, զինադադար կը կընքուի, եւ կը սկսին բանակցութեան: Հայերու կողմէն, վանքը կուգայ վանահայր Ծովհաննէս վարդապետ, իսկ Մութասէրէֆի կողմէն կուգայ Մուղտատ էֆէնտի ու բանակցութիւնները կը չարունակուին: Մուղտատ կ'արձանագրէ:

Անդրանիկ կը պահանջէ Մայիսեան բարեկարգումներու գործադրութիւնը,— զինաթափութիւն, եւ դադարում քրտական կեղեքումներու, վնասներու հատուցում եւ պատիժ կազմակերպողներուն: Ազատութիւն քաղաքական բանտարկեալներուն, եւն., եւն.:

Բնական է Բ. Դուռը այս պահանջներէն եւ ոչ մէկը կ'ընդունի եւ կռիւը կը վերսկսի, տեւելով մինչեւ նոյեմբեր 22, դիշեր ու ցորեկ անընդհատ:

Կը սպառի քաջերու ռազմանիւթը, ծայրայեղութենէ մղուած նոյեմբեր 22ին, դիշերուան ժամը 3ին վանքին դուռը կը բացուի, եւ քաջերը դուրս կուգան հետեւեալ դասաւորումով.— կայծակ Վաղարշակն ու Անդրանիկը, չորս թիկնապահներով՝ յառաջնապահ: Կորիւն ու Սէյդօն վերջնապահ: Գէորգ Զավուշ եւ Հաճի Ծակոր ամբողջ խումբի կեդրոնապահութեան հսկիչ մարմին:

Խումբը կը յառաջանար երկու շարքով, բոլորն ալ վանքի ճերմակ չապիկ հագած, արգիլուած էր կրակ բանալ, հակառակ պարագային, ալ կողմի շարքերը դէպի վար, եւ ձախ կողմի շարքը դէպի վերի կողմի թշնամիները կրակելու են:

Թէեւ սառած զօրքերը իմացան քաջերու վանքէն հեռանալը, սակայն հաւար փրցուցին այն առեն միայն, երբ արդէն անոնք զինուորական շրջաթաղէն դուրս կը գտնուէին: Քաջերէն մաս մը սարսափելի փոթորիկէն մորթուելով կը կորնչնէ ընկերներու հետքը եւ կ'ինկնէ Բերդակ դիւղը, որ Թրքական զօրքերով լեցուն է: Կը տեղաւորուին Անդրոյի տունը, Անդրոյ քոյր՝ Նիկարի հսկողութեան տակ: (Աւոնց պատմութիւնը յատուկ դըլխով մը):

Իսկ խումբը ուղղակի կը բռնէ Սասնոյ ճամբան: Զրկնքներու դէմ մը մէջ դադարի պահուն, Խասգիւղի Մայիլի Մկրտչի դէնքը վրիպելով դընդակ մը վերջ կուտայ Տէրգեւնից Բարսեղի կեանքին:

Կսկիծ էր բոլորի համար այս աննպատակ կորուստը, կը սգան բազմաչխատ հայդուկի կեանքին որ հնչէն կուգար, Արարոյի եւ Տերգեւնից Մխոյի օրերէն: Կը համբուրեն ու կը թաղեն ընկերը, ու դէնքերը վերցնելով կը բարձրանան Սասուն:

Առաքելոց վանքի ապստամբութիւնը, թէեւ Հայոց ծովի չափ ցաւերուն դարման չբերաւ, բայց կրցաւ կոտրել քրտական սանձարձակութեան թափը եւ ոգեւորութիւն մը մտաւ դազազած հայութեան սրտին մէջ: Պահ մը դադրեցաւ կրօնափոխութեան հոսանքը բարձրացնելով յեղափոխականներու վարկը եւ արժանիքը:

(Վերջ) ՄԱՐԳԱՐ ԲՈՐՈՅԵԱՆ

ՀԱՑ ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ

Երուսաղէմի **Palestine Post** թերթը կը գրէ.—

— «Ծովհաննէս Մաշտոցեան ծնած է Պադեսին, եւ ուսումը ստացած է Երուսաղէմի երաժշտանոցը: Կը չարունակէ իր ուսումը՝ Զուիցերիա, Հէրման Շէրշէնի մօտ: 23 տարեկան Հայը, Ցիւրիխէն հասած լուրի մը համաձայն՝ նուագախումբեր պիտի դեկավարէ Փարիզի եւ Վիէննայի մէջ: Հոս կը սպասուի յաջորդ տարի: Երիտասարդ երաժիշտը Զուիցերիա մեկնեցաւ նամակով մը, Ֆրանց Լեհարի ուղղուած, եւ ջերմ ընդունելութիւն դտաւ մեծ երգահանէն»:

★ Մաշտոցեան Ցիւրիխի մէջ հանդիպած է ուրիշ հայ երաժիշտի մը, Զաւէն Մաշտոցեանի, դաշնակահար, եւ միասին պատրաստած են Արամ Մաշտոցեանի «դաշնակի քոնչէրթօն»: Զաւէն վերադարձած է իր հայրենիքը՝ Եգիպտոս:

Զորաւոր ժողովը Նիւ Եորքի մէջ

Զորս Մեծերը վերսկսան իրենց խորհրդակցութիւնները Նիւ Եորքի մէջ :

Այս հինգերորդ անգամն է որ արտաքին նախարարները կը քննեն Գերմանիոյ նախկին դիրքերուն հաշտութեան դաշնագիրները : Խորհրդակցութիւնները սկսած էին 1945 Սեպտեմբերին, համաձայն վեց ամիս առաջ փոցտամի մէջ տրուած որոշումներուն : Ժողովը անելի մը յանգեցաւ այն առեն : Բուն աշխատանքը տեղի ունեցաւ Գ. եւ Դ. ժողովներուն առեն որոնք դումարուեցան Փարիզի մէջ, 1946ի գարնան, յետոյ ամառը, եւ յանգեցան 21երու խորհրդաժողովին :

Այս հինգերորդ ժողովին մէջ, Զորսերը նկատի պիտի առնեն խորհրդաժողովին թելադրութիւնները, քուէարկուած դաշնագիրներու մասին : Կարգ մը թերթեր կը կարծեն թէ Մ. Միւոլիւնը պիտի բարեփոխէ իր ընթացքը իտալական եւ պալքանեան դաշնագիրներու մասին, որպէսզի կարելի ըլլայ վերջնապէս խմբագրել եւ վաւերացնել զանոնք : Այս տեսութեան համաձայն, Պ. Մոլոթովի Փարիզէն մեկնած առեն յայտներ է թէ պատրաստ են կարգ մը զիջումներ կատարելու եւ թէ ամէն բան վերջացած պիտի ըլլայ դեկտեմբեր 1ին :

Ամէն պարագայի մէջ, փորձեր կը կատարուին մերձեցում հաստատելու համար ամերիկեան եւ խորհրդային տեսակէտներուն միջեւ : Արդէն իսկ անպաշտօն խօսակցութիւններ սկսած են Գերմանիոյ ամերիկեան եւ խորհրդային հրամանատարներուն միջեւ, բարձրացնելու համար գերման ճարտարագործութեան արտօնեալ չափը, որպէսզի կարենան թէ հատուցում ստանալ եւ թէ դադարեցնել երկրին պէտքերը : Նիւ Եորքի մէջ ալ ուղղակի եւ անուղղակի խօսակցութիւններ տեղի կ'ունենան, գետինը հարթելու համար : Պ. Պըրնզ երկուշբ. օր տեսակցեցաւ Պ. Մոլոթովի հետ, օրակարգի մասին, որպէսզի աշխատանքները չուտ վերջանան եւ կարելի ըլլայ քննել գերմանական հարցը :

★ *Անգլիոյ նախարարներէն Պ. Մորիսըն ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ նոր պատերազմի մը վտանգը ծանր է, եթէ Անգլիա, Մ. Նահանգները եւ Մ. Միութիւնը իրարու չօգնեն, մասնատորապէս համաշխարհային վաճառականութեան մէջ : «Երեքը միասին կրնան ստանձնել ապագայ խաղաղութեան ապահովութիւնը. բայց ճառերը բաւական չեն : Չի բաւեր յայտարարել թէ պատերազմը մօտալուտ չէ : Պատերազմի վտանգը կայ եւ մնայ, եթէ երեքը միասին չաշխատին : Եթէ մէկն ու մէկը հեռանայ, եւ միւս երկուքը անոր դէմ միանան միւս փոքր պետութեանց հետ, ճամբան կը բացուի նոր պատերազմի մը համար » :*

ՓԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ կը չարունակուի : Երկուշաբթի օր Փարիզի սպանդանոցը հասան 640 եզներ, որոնց 240ը Իրլանտայէն : Հորթի միսն ալ սակարկի ենթարկուած ըլլալով, միայն 200 հորթեր հասան, մինչդեռ անցեալ երկուշաբթի 1300 էր թիւը : Ոչխարներու թիւը 13.000 էր, բայց կը վախցուի որ այդ մսացուն ալ անհետանայ, որովհետեւ սակաւ դին հաստատուած է եւ մսավաճառները մինչեւ 400 ֆրանք կը պահանջեն : Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը եւ Հողագործական Միութիւնը պատուիրակներ ղրկած են դաւառները, որպէսզի համոզեն արտադրիչները որ յանձնեն իրենց մսացու անասունները : Պարենաւորման վարչութիւնը լսած ըլլալով որ կարգ մը վաճառականներ եզան միս կը ծախեն Վիլէթի մէջ, քիլօն 140 ֆրանքի, փոխանակ 97 եւ 103ի, անմիջապէս զնեց եզած պաշարը, 97 ֆրանքէն եւ մսավաճառներուն ծախեց 105էն :— Սառած միսի պաշարն ալ անբաւական կը համարուի, այնպէս որ յայտնի չէ թէ ինչպէս պիտի ճարուի այս չաբթուան 300 կրամը :

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ դատապարտուեցաւ ութսուն տարեկան լրագրող մը, Ալֆրէտ Ժանտրօ, այլ անուամբ Ժան Տրօ, կատաղի հակասեմական որ «Փիլորի» չաբաթաթերթը կը հրատարակէր գերմանական գրաւման առեն : Ամբաստանեալը, որ կակազելով կը խօսէր եւ դժուար կը լսէր, յայտնեց թէ ինք պարզապէս յօդուածները կը սրբագրէր, 8000 ֆրանք ամսական ստանալով, երբեմն ալ կը գրէր, մէկ յօդուածը 400 ֆրանքի : Վճիռը կը տրամադրէ նաեւ ցկեանս ազգային իրաւազրկութիւն եւ գոյքերու գրաւում :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ի պատասխան Իսմէթ Ինէօնիւի վերջին ճառին : Յայտարարութիւնը կը դնահատէ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ մշակուած բարեկամութիւնը, ինչպէս եւ նախագահին այն խօսքերը թէ Թուրքիա անկեղծօրէն կը բաղձայ բարի դրացնութեամբ ապրիլ Խ. Միութեան հետ, բայց կը պահանջէ աւելի գործօն արտաքին քաղաքականութիւն մը վարել, աւելի համապատասխան ազգային շահերուն եւ հպարտութեան : Քաղաքական շրջանակներու մէջ այս յայտարարութենէն կը հետեւցնեն թէ ընդդիմադիր կուսակցութիւնը կը պահանջէ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ՅՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

×

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ.— 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ :

146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսին ընկերներ

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ ԵՒ ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Օր. ՅՈՎՒՆՆԱ ՏԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օփերայէն) :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ.— 16 Նոյեմբեր չաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ : Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի՝ Պ. Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով : Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով : Ներկայ պիտի ըլլան Փր. ընկերվարականներ : Մուտքը ազատ է :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

«Գոյաւարս Օրագոյգ»ը (1947)

ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ, ՇԱՔԱՔԱԿԱՆ պլօֆով : Դիմել՝ M.B.Dserikian, 13 rue dse Dominicaines, Marseille

Հրատ. Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԻ ՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ

Շուտ ապահովեցէք ձեր օրացոյցը : Գին 75 ֆր. :

Երջանիկներուն համար դիմել հետեւեալ հասցէներուն.—

ՊՕՄՈՆ.— 340, Ch. de St. Julien, Պ. Արամ Ռէխեան :

ԿԱՐՏԱՆ.— Ընկեր Յակոբ Քինօսեան, Cité Rave Biver - Gardanne:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Ընկեր Մ. Սիսլեան, 17 rue Hebert :

ՎԻԵՆ՝ ընկեր Մ. Մուրատեան, 130 Rue Lafayette:

ՍԻՆԹ ԷԹԻԷՆ՝ ընկեր Մանուկեան, 49 rue Pointe Cadet :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— ընկեր Աղօեան, 11 rue Marc Seguin, St. Martin en Coailleux (Loire):

Միւս շրջաններուն համար կ'իմացնենք յառաջիկայէն :

ԿԸ ՇԱՒՈՒԻ նաեւ «Յառաջ»ի խմբագրատունը :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԴՈՐԳԵՐՈՒ նորոգութեան համար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

աւելի անկախ քաղաքականութիւն մը վարել արտաքին ճակատի վրայ :

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հեռագրեն թէ համայնավար կուսակցութեան ամբողջ կեդրոնական կոմիտէն ձերբակալուեցաւ ուրիշ ընդդիմադիրներու հետ :

ՀՐԻԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ.— Հոսմի անգլոսաքսոնական դէմ կատարուած յարձակման առթիւ, հրէական դաղտնի կազմակերպութիւնը, Իրկուն Զվայ, պաշտօնական զեկոյցով մը յայտարարեց թէ ինք սարքած էր զայն : Զեկոյցը կ'ըսէ թէ ասիկա նախապատրաստութիւն է : «Մեծն Բրիտանիա բնաջնջումի պատերազմ յայտարարած է մեր ժողովուրդին դէմ ի սփիւռս աշխարհի : Կ'ազդարարենք Անգլիացիներուն որոնք դրաւած են մեր երկիրը թէ յաւիտենական ժողովուրդին զինեալ ուժերը պատերազմով պիտի պատասխանեն ամէն տեղ եւ բոլոր միջոցներով, մինչեւ որ մեր յափշտակուած հայրենիքը փրկուի » :

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի դահլիճը վերակազմուեցաւ եօթը նոր նախարարներով, բոլորն ալ միապետականներ : Փոխուեցան մասնաւորապէս պատերազմական եւ հանրային բարեկարգութեան նախարարները :

ՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը մերժեց անգլիական եւ ամերիկեան ծանուցագիրները եւ րեսփ. ընտրութեանց մասին, զանոնք միջամտութիւն համարելով Ռումանիոյ ներքին գործերուն մէջ :

ՖԵՐԼԻՆԷՆ կը հաղորդեն թէ մասնագէտներու տեղափոխութիւնը կը չարունակուի խորհրդային շրջանին մէջ, թէ բանակցութիւններ կը կատարուին Լէյունա (քիմիական) եւ Պունա (արհեստական ձդախէժ) հաստատութեանց հազար գիտնականներուն եւ մասնագէտներուն հետ, զանոնք Ռուսիա փոխադրելու համար :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ վաղը հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ :

Մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած **Institut Arménien**ի *կողմէ*

GEORGE VI ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ : Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր : Մասնակցութեամբ 3 նուագախումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Cabaretէն :

Մուտք 300 ֆր., ուսանողներու համար 150:

Մատչելի գիներ : Երեկոյեան զգեստը պարտաւորիչ կիներուն համար, այրերը մութ գոյն :

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ. Թոսունեանի Ely. 77-60, Պ. Նուպարի Ely. 23-66, Institutին Klé. 20-69 :

Ընտանեկան մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած Փր. Կ. Քաչի Տէմինի մասնաճիւղի կողմէ, 9 Նոյեմբեր չաբաթ երեկոյ, ժամը 8.30էն մինչեւ առաւօտեան 3, Հ. Ց. Դ. Տան սրահին մէջ : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այս թուականը :

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՍԵՐՃԱՆԵԱՆի եւ Պր. ԽԱՉԻԿ Ա-ՐԱՊԵԱՆի նշանախօսութեան առթիւ փոխան ծաղկեփունջի Փր. Կ. Քաչի Փարիզի մասնաճիւղին կը նուիրեն Տիկ. Ա. Պարոնվարդեան եւ Տիկին Ս. Զատըրճեան 500ական ֆրանք : Ստանալ Ցառաջէն :

ՏՈՒՆՍ ԾԱԽՈՒ Է մեկնումի պատճառաւ : Դիմել՝ Alex, 10 rue des Roses, Alfortville:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՒՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան : Լաւ վճարում : Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : Հեռաձայն Ely. 18-72 :

Գրել փրանսերէն լեզուով :

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ
DIKRAN ONOSSIAN

Փարիզի եւ արուարձաններու հանրածանօթ հայկական նուագախումբը որ կը նուագէ հայկական, կովկասեան եւրոպական եւ արեւելեան վեղեցիկ եղանակներ :

Տրամադրելի է նշանտուքներու, հարսանիքներու եւ բոլոր ազգային միութիւններու համար : Միշտ մատչելի գին : Դիմել 15 օր առաջ, D. Onossian, 1 Allée Yvonne Clamart, Tél. INV. 47-86 :

ANTONIN
COIFFEUR – PARFUMEUR
24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10
Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տիկնոջն Բ. Ամէմեան (Jacques), Հնտէֆրիզապլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միլ–ան–վիլ, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար :
Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն :

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ
Առեւտրական հաշուապահութեան ճիւղ մը հաստատուած ըլլալով՝ հայ առեւտրականներ եւ արհեստաւորներ կրնան դիմել՝
ՄԷԹՐ ԳՈՎԻԿԵԱՆի ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
22 rue de Maubeuge, Paris (9)
Ամէն օր ժամը 5-7 եւ ժամադրութեամբ
Հեռաձայն TRU. 12 - 90

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 7 Novembre 1946 Հինգշաբթի 7 Նոյեմբեր

ԹՂ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4847-Նոր շրջան թիւ 486 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ա Զ Գ Ա Հ Ա Ս Ի Ա Ֆ Ո Ի Մ

Զենք յիշեր թէ առաջին անգամ ո՛վ գործածեց այս ուռուցիկ բառը : Ինդիրը այն է որ կը համապատասխանէ տրուած իմաստին — հաւաքել ազգի մը ցիրուցան հատուածները եւ ամփոփել հայրենի հողերուն վրայ :

Ուրեմն, ինչ որ ներգաղթ կամ հայրենադարձ կը կոչենք, փորձ մըն է ազգահաւաքումի : Ձեռնարկ մը, որ համեստ չափերով սկսաւ, բայց կըրնայ զարգանալ հետզհետէ, տարիներու ընթացքին : Մանաւանդ երբ ընդարձակուին հայրենիքին սահմանները, դէպի արեւմուտք :

Ինչպէս կ'երեւայ մեր մամուլը թղթակցին հաղորդած տեղեկութիւններէն, 1946 Յունիս 23էն մինչեւ հոկտ. 4, Սուրիա-Լիբանանէն ուղի կարաւաններով Հայաստան մեկնած են 20.493 հոգի : (Տես Բ. էջ) :

Երէկ հրատարակեր էինք Բարեգործականի վերջին զեկոյցը, որուն համաձայն Յունաստանէն մեկնած են 5100, Պուլկարիայէն՝ 4300 հոգի : Իրանէն գացողներն ալ հաշուելով, կ'ունենանք 48 — 50.000 հոգի, այս տարուան համար : Գնահատելի համրանք մը, տուեալ պայմաններուն մէջ :

Ինչպէս յայտարարուեցաւ զանազան առիթներով, ներգաղթը պիտի շարունակուի 1947ին, աւելի մեծ համեմատութեամբ : Այս առթիւ պիտի օգտուի նաեւ մեր գաղութը, ուր արձանագրուած են Յունաստանի եւ Պուլկարիոյ, քան թէ Սուրիա - Լիբանանի եւ հեռաւոր Իրանի մէջ :

Գոնէ մենք հաւատաքննութեան դէպքեր չլսեցինք առաջին գաղութներէն, թէեւ հոն ալ մարդիկ անձկութեամբ կը սպասէին «սեւ ցանկերուն» : Ամէն պարագայի մէջ, հոն տեղի չունեցաւ « կը հրաժարին»ներու բարեկենդանային խեղկատակութիւններ, չինծու բանաձեւերով եւ «տեղատարափ» խարդախութիւններով :

Հաւատա՞նք թէ փորձառութիւնը պիտի օգնէ, աւելի լրջութեամբ եւ իմաստութեամբ գործելու համար այստեղ :

Փակագիծ մը, այս առթիւ :

Ներգաղթի արտօնութիւն ստացած են նաեւ Արտասահմանի ռուս տարագիրները, — անունք որ կը կոչուին «ճերմակ» : Առաջին կարաւան մը մեկնած էր արդէն, Փարիզէն : Շաբաթ օր ուրիշներ ալ Մարսէյլ մեկնեցան վեց վակոններով, «Ռօսիա» նաւը նստելու համար :

Թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, Ֆրանսայի 45.000 Ռուսերէն տասը հազարը արտօնութիւն խնդրած են հայրենիք վերադառնալու : Ասոնց մէջ կան դրագէտներ (Ալէքսիյ Ռէմիզով եւ Ռոշչին), զօրավարներ, նախկին աղնուականներ եւն. :

Անշուշտ ասոնք ալ զտումի կ'ենթարկուին ճեռնհաս իշխանութեան կողմէ : Բայց արդեօք նոյն խեղկատակութիւնները կը սարքուի՞ն, անցագիր մը չնորհելու համար :

Այս բոլոր ճեռնարկներուն մէջ ամէնէն պատասխանատու դերը կ'իյնայ ներգաղթի լիազօրներուն վրայ : Որ եւ է միակողմանի կամ ձախաւեր քայլ կրնայ անելի մը մատնել տարագիր բազմութիւնները : Փորձը տեսանք դարձեալ Սուրիա - Լիբանանի մէջ, ուր հազարաւորներ չեն պիտեր ո՛ր քարին զարնեն իրենց գլուխը : Անշուշտ կարդացիք Բարեգործականի զեկոյցը,— 40.000 տոլարի նպաստադրամ քուէարկուած է, «օգնելու համար այն բազմաթիւ չքաւոր, անդործ եւ անապաստան գաղթականներուն որոնց ներգաղթը յառաջիկայ տարուան յետաձգուած է» :

«Քիչ գրոյս շատ իմացիր»,— պիտի ըսէր հայ պապիկը :

Իսկապէս, մանրամասնութիւններ կան որ սիրտ եւ արիւն կը պղտորեն : Եթէ շատ մը դէպքեր հետեւանք էին անվարժութեան, ուրիշներ կը բխէին յատկապէս կազմակերպուած խաղերէ : Եւ ահաւասիկ զոհերը :

Շ.

«Քաչարու խաչը»

ՄՄԲ.— Ինչպէս հաղորդած էինք, կիրակի օր, Անդրանիկի գերեզմանին շուրջ կատարուած ուխտագնացութեան առթիւ, փրանսերէն ճառ մը կարդաց Պ. Ց. Տատեան, պատուական նախագահ Հայ Նախկինի Ռազմիկներու Միութեան : Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը .—

Ինչպէս Ֆրանսացի ժողովուրդին պատմութիւնը օր մը եւ դարերու ընթացքին բոլոր քաղաքական նկատումներէ վեր պիտի յիշատակէ զօր. Ազ Կոլի «առաջին դիմադրականի» անունը, որ գիտցաւ ընդդիմանալ գերմանական բռնակալութեան, նոյնպէս եւ հայ ժողովուրդի պատմութիւնը բոլոր կուսակցական նկատումներէ վեր՝ պիտի պանծացնէ յիշատակը զօր. Անդրանիկի, մեր ազգ. հերոսին, որ երեսուն տարի ծառացաւ ասիական արիւնռուչտ բարբարոսներու դէմ :

Արդարեւ Անդրանիկն ալ հէքեաթին հերոսն է որ պիտի յաղթէ ժամանակին : Իր վերելքն ալ հրաշապատում մըն է : Առաջին իսկ կռիւին՝ արդէն «Քաչերու քաջը» անուանեցին զինքը : Իր յանդգնութիւնը եւ մահուան հանդէպ իր արհամարհանքը կ'ապշեցնէր իր խումբին ամէնէն անվախ զինուորն իսկ, որ զինքը կը նշանակէր իր մեծը, երբ կ'իյնար նախորդը :

Իր անցած ճամբուն վրայ քրիստոնեայ ժողովուրդը կ'անուանէր, իսկ թշնամին կը փախչէր իր առջեւէն — ինչպէս Հռոմայեցիք Աննիբալի առջեւէն — գոչելով.— «Անդրանիկը կուգայ» :

Սասունի կռիւները զինքը դասեցին վերջնա պէս պատմութեան մեծ զինուորներու շարքին : Ինչպէս արագոտն Աքիլլէսի, իր անունին չուրջն ալ ստեղծուած է դիւցազներգութեան տաղաշարք մը, երգելու համար իր հրաշապատում քաջագործութիւնները : Մեր ամբողջ սերունդը իր մանկութեան օրերուն թրթռացած է արուս չեչտով մը «Անդրանիկը քաջ, իւր ընկերներով» :

Անհամար են իր զէնքի յաղթանակները, Վանի, Պիթլիսի, Էրզրումի մէջ : Անոնց վարձատրութիւնը եղաւ իր զօրավար անունը :

Շատ անգամ զարմացած ենք թէ ի՞նչպէս այդ ատաղձագործի աչկերտը, առանց որ եւ է դպրոցի երես տեսած ըլլալու բարձրացած է զօրավարի աստիճանին : Բայց ո՞վ էր որ եւս մղեց Հռոմէական փաղանգները եւ հասաւ մինչեւ Հռոմի դուռները, Աննիբալ, որ ճոխպէս չէր տեսած դպրոցի երես :

Ահաւասիկ Անդրանիկը, որ իր զինուորական փառքին գագաթն էր հասած արդէն :

Աւա՛ղ որ Տարպեան ժայռերը մօտ են կապտաուլի : Ռուսական բանակին կամաւոր նահանջը մեր Հայաստանի լեռներու պաշտպան Արծիւին ալ թեւերը կոտրեց :

1918ի զինադադարը զինքը բերաւ մինչեւ Փարիզ, ուր Ֆրանսական կառավարութիւնը պատուոյ լեգէոնի սպայի աստիճանով պատուեց զինքը :

Զօր. Անդրանիկ մեր ազգային ամէնէն վճիտ փառքերէն մէկն է, եւ եթէ իր հերոսական հայրենասիրութիւնը եւ զոհողութիւնները չկրցան ապահովել մեր մայր - հայրենիքին ամբողջական ազատութիւնը, դնէ իր օրինակը արծարծեց մեր ցեղին ռազմական հինաւուրց առաքինութիւնը » :

ՀԱՐԻՒՐ ՆԱԻԵՐ ՎԱՐԶԵԼՈՎ Եւրոպայէն Հրեաներ պիտի փոխադրուին Պաղեստին, համաձայն Նիւ Եորքէն հասած լուրերու : Փոխադրութիւնը պիտի կատարուի հարաւային Եւրոպայի նաւահանգիստներէն, մասնաւորապէս Մարսէյլէն, Ճենովայէն, Թրիէսթէն եւ Պիրէոնէն : Որոշուած ժամուն հազարաւոր տարագիրներ նաւ պիտի նըստին, երթալու համար անծանօթ ժամադրավայր մը Միջերկրականի մէջ, եւ ամէն միջոց պիտի փորձեն Պաղեստին հասնելու համար : Կ'ըսուի թէ վերջին անգամ Հայֆա հասած 1300 Հրեաները նաւ նստեր էին Լա Սիոթայէն (Հարաւ. Ֆրանսա) : Ուրիշ երկու թրքական նաւեր ալ դաղթականներ կը փոխադրէին, բայց բոլորը միասին Կիպրոս աքսորուեցան :

ԿՕՇԻԿԻ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԵԱՆՑ փիլոյի հաւիները քննուելով, աւելի քան վեց միլիոն Ֆրանքի բաց մը երեւան հանուեցաւ : Դանձապետը կ'ապարիկ թէ երկու միլիոն դողցուած էր, եւ մնացեալով պանձատոմսեր գնուած էին ընդհ. վարիչին կողմէ : Քննութիւնները կը շարունակուին :

ԾԽԱՒՈՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ազատ պիտի հռչակուի 1947ին, հաւանաբար յունուարին :

Վէճերը կը վերսկսին

Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Զորս Մեծերու երկրորդ նիստին մէջ (Գչ.) Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչները հրաւիրուեցան իրենց տեսակէտները յայտնելու Թրիէսթէի հարցին վիճելի կէտերու մասին : Բչ. օր նախարարները չէին կրցած համաձայնիլ հետեւեալ հարցի մասին,— Իտալիա եւ Եուկոսլաւիա միայն Թրիէսթէի՞ մասին պիտի խօսին թէ ուրիշ հարցեր ալ պիտի չօշափեն : Պ. Մոլոթով անհրաժեշտ կը դտնէր որ Եուկոսլաւները իրենց տեսակէտները յայտնեն ուրիշ մահմանային խնդիրներու մասին, իսկ Անգլիա եւ Մ. Նահանգները կը նախընտրէին վիճաբանութիւնները սահմանափակել Թրիէսթէի վրայ :

Վիճաբանութեանց ընթացքին, Պ. Մոլոթով բացորոշապէս հասկցուց թէ Ս. Միութիւնը պիտի չարունակէ պայքարիլ հաշտութեան խորհրդաժողովի այն որոշումներուն դէմ որոնց ընդդիմացած էր Փարիզի մէջ : Հասկցուց նաեւ թէ պիտի ընդդիմանայ նոյն իսկ այն յանձնարարութեանց որ քուէարկուած էին 2)3ի մեծամասնութեամբ : Խորհրդային պատուիրակը միեւնոյն ատեն չեշտեց թէ Եուկոսլաւիան յաղթական ըլլալով, պէտք է աւելի իրաւունքներ վայելէ ունկնդրութեան ատեն, քան Իտալիա : Այս առթիւ քննուեցաւ նաեւ Իտալիոյ հատուցումներու խնդիրը : Ժողովը, որ գաղտնի էր, տեւեց չորս ժամ, առանց վերջնական համաձայնութեան մը յանդելու :

★ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովը կը շարունակէ իր աշխատանքները : Իրազեկներ դիտեն, կուտան թէ Մոլոթով դինաթափութեան ծրագիր մը ներկայացնելով, ամէն բանէ առաջ նկատի ունի հիւլէական ռումբը :

Յորտունեաե Սպանիոյ մէջ

Երկու օրէ ի վեր թերթերը վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հրատարակեն Սպանիոյ կացութեան մասին : Ֆրանքոյի կառավարութիւնը ձեռնարկած է դանդուածային ձերբակալութեանց, խափանելու համար դիմադրական շարժումը :

Վերջին լուրերու համաձայն, Գչ. օր 14 փոքր ոռմբեր պայթած են Մատրիտի կարգ մը նպարավաճառանոցներուն մէջ : Կը կարծուի թէ այսպարքը կապ ունի ձախակողմեան հոսանքներու յեղափոխական գործունէութեան հետ որ պիտի տեւէ մէկ ամիս, զուգադիպելով Միացեալ Ազգերու ժողովին հետ :

Կիսապաշտօնական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ ոստիկանութիւնը ձերբակալած է համայնավար կուսակցութեան կեդր. կոմիտէին բոլոր անդամները, ամէն հաղորդակցութենէ զրկելով զանոնք : Նոյն աղբիւրին համաձայն, կոմիտէին նախագահը, Զորքա, անդամ է Ֆրանսայի մէջ գործող ազգ. կոմիտէին, որ պիտի վարէ համայնավարական չարժումը Սպանիոյ մէջ : Խուզարկութեանց առթիւ երեւան հանուած են անթիւ երկու գաղտնի կայաններ , որոնց չնորհիւ կեդր. կոմիտէն կրնար հաղորդակցիլ Թուլուզի կեդրոնին հետ :

Կալանաւորներուն մէջ կը դտնուին չորս կիներ : Բոլոր կալանաւորները յանձնուած են զնդ. էյմէյի, որուն մասնաւոր պաշտօնն է պայքարիլ համայնավարներուն դէմ : Կիսապաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ կալանաւորներուն գործունէութեան գլխաւոր գործն էր քարոզութիւններ կատարել : Բռնուած են նաեւ գաղտնի տպարան մը, դրամեքեհայ մը եւ 5000 օրինակ՝ համայնավար օրգանին, հոկտեմբեր 20 թուակիր :

Ամերիկեան ընտրութիւնները

Մ. Նահանգներու երեսփ. ժողովին եւ ծերակոյտի նոր ընտրութիւնները կատարուեցան երեքշաբթի օր : Քուէարկութեան մասնակցողներու թիւը կը հաշուեն 35—40 միլիոն : Առաջին ընտրութիւնն է այս, պատերազմի դադարումէն ի վեր, այնպէս որ արտակարգ ոգեւորութիւն կը տիրէր : Ամբողջ աշխարհ անհամբեր կը սպասէ արդիւնքին որ կրնայ մեծ ազդեցութիւն գործել քաղաքական թէ տնտեսական տեսակէտով :

Ընտրութեանց առթիւ, գործերը մեծ մասով դադրած էին գլխաւոր քաղաքներուն մէջ : Բռնութիւններ ալ կատարուեցան մասնաւորապէս Նիւ Եորքի մէջ ուր 17.476 ոստիկաններ կը հսկէին բարեկարգութեան : Եթէ հանրապետականները ջախջախիչ մեծամասնութիւն մը չահած ըլլան, նախագահ Թրումըն դժուարին կացութեան մը պիտի մատնուի :

Թեկնածուներու թիւն էր 1065, պիտի ընտրուէին 35 ծերակուտականներ, 432 երեսփոխաններ եւ 33 նահանգային կառավարիչներ : Տասնըչորս տարիէ ի վեր իշխանութիւնը կը գտնուի ռամկավարներուն ձեռքը : Կացութեան տիրանալու համար, հանրապետականները պէտք ունէին տասը ծերակուտական եւ 26 երեսփոխանական աթոռներու :

Լոնտոնի մէջ կը վախնան որ ընտրութեանց արդիւնքը ազդէ տնտեսական կեանքի վրայ, իսկ Մոսկուա մասնաւորապէս կ'ուզէ իմանալ թէ նոր խորհրդարանը ի՛նչ դիրք պիտի բռնէ հիւլէական ռումբի եւ ուրիշ միջազգային խնդիրներու մասին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

20,493 ՀՈԳԻ ՀԱՄԱՆ ՀԱՅՐԵՆԻՔ ՍՈՒՐԻԱՑԻՆ ԵՒ ԼԻԲԱՆԱՆԷՆ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ցառաջ»ի)

Կը թուի թէ ամբողջացած է հայրենադարձի 1946ի տարեշրջիկը (fոթա) եւ 1947ի գարնան մի - այն՝ պիտի ձեռնարկուի զանգուածային ներգաղ - թին: Ցարդ մեկնողներու համագումարը կը յանդի 21193 հոգիի, ինչ որ համապատասխան է մեր նա - խատեսութիւններուն,— 10.000ական հոգի՝ Սու - րիայէն եւ Լիբանանէն:

Ակնկալուած պիտի չըլլար, այս տեղիս, ներկայա - ցնել ցարդ մեկնող ուժի կարաւաններու ցուցակը.—

Ա.— կարաւան, 23 Յունիսի 1946ին՝	1800 հոգի
Բ.— կարաւան, 11 Յուլիսի 1946ին	1850 հոգի
Գ.— կարաւան, 13 Յուլիս 1946ին	2243 հոգի
Դ.— կարաւան, 7 Օգոստոս 1946ին	1700 հոգի
Ե.— կարաւան, 12 Սեպտեմբեր 1946ին	2700 հոգի
Զ.— կարաւան, 16 Սեպտ. 1946ին	2900 հոգի
Է.— կարաւան, 22 Սեպտ. 1946ին	6100 հոգի
Ը.— կարաւան, 4 Հոկտ. 1946ին	1200 հոգի
Համագումար՝	20493 հոգի

Տարակոյս չկայ, թէ յաջողութիւն մըն է Սու - րիոյ եւ Լիբանանի հայ զանգուածներու 1)9ի հայ - րենիք փոխադրութիւնը՝ Յունիսէն Հոկտեմբեր: Հիմա որ վերջացած է ամէն բան, մոռցուած են անշուշտ բոլոր անհամութիւններն ու համբակու - թիւնները, որոնց պատճառաւ բաւական տաղտուկ ու սպասում ունեցան «բախտաւոր»ները: Եւ սա - կայն, վէրքը կը մնայ անդարմանելի բոլոր անոնց համար, որոնք զոհերն էին ու կը մնան Ներքպղիի տեղական կոմիտէներու անվերութութեան,— չգոր - ծածելու համար բուն բառը՝ ձախաւերութեան: Անդորձ եւ աննպատակ մարդոց բազմութիւն մը, Պէյրութի, Հալէպի, Դամասկոսի թէ շրջաններու մէջ, յոյս չունի այլեւս մեկնելու,— որովհետեւ առաւելագոյն իններորդ կարաւան մը կրնայ մեկ - նիլ մինչեւ Հոկտեմբերի վերջ, երբ Սեւ Ծովու ճամբով ուղեւորութիւն մը անկարելի կը դառնայ՝ վաղահաս ձմրան պատճառով: Ինչպէս կը տեղե - կանանք, վեց եւ եօթներորդ կարաւանները բաւա - կան դժնդակ պայմաններու տակ հասան Պաթում:

Ի՞նչ պիտի ըլլայ ճակատագիրը մօտաւորապէս 600 ընտանիքներու (չուրջ 30.000 հոգի) որոնք Լի - բանանի թէ Սուրիոյ շրջաններուն մէջ, փութկո - տութիւնը ցոյց տուած էին ծախերու տուն ու տեղ, ապահով՝ թէ պիտի յարգուին տրուած խոստում - ները, «չուտով ճամբելու» զիրենք հայրենիք: Ճէ - զիրէի պանդան շրջաններուն մէջ, գիւղացին հունձքն իսկ չէ վերցուցած, ու, ինչպէս կը հա - ղորդեն, տեղատարափ եւ անակնկալ անձրեւը փճա - ցուցած է տարուան մը վաստակը:

Տեղական կոմիտէներու մանկլաւիկներն այ սկսան թզկալ, լալ ու հառաչել: Պէյրութի հնչակ - եան օրկանը, որ մինչեւ երէկ փոշի չէր ուզեր ի - ջեցնել պատասխանատուներու ուսերուն, կը գրէ Հոկտեմբեր 16ի թիւով.

— « ՊԷՅՐՈՒԹԷՆ ԱՌԱՋԻՆ ՀՐԱՒԷՐԸ ՍՏԱՑՈՂ 300ի մօտ ընտանիքներու մեկնումը հաստատող ո՛ եւ է որոշում դեռ չէ առնուած, որովհետեւ մի քանի ա - մսիներէ ի վեր իրենց ուղեցած ամէն ինչը հաշուե - յարդարի ենթարկած՝ կը մնան անորոշ կացու - թեան մէջ· թաղային յանձնախումբերու կողմէ պատրաստուած ցանկերն ալ մինչեւ հիմա կը սպա - սեն իրենց հերթին: Լիայոյս ենք, որ պատուիրակ - ները վերադառնալէ վերջ կը յայտնուի այս տար - ուան մեկնելիքներուն ընդհանուր քանակը»: («Ա - րարատ», 16 Հոկտ. 1946):

Բացի քոսոտ հայերէնէն, այս տողերուն ամէն մէկ բջիջը ճիշդ է ու հարազատ պատկերը ստեղ - ծուած կացութեան: Այս այն թերթն է, որ տեղա - կան թէ արտասահմանեան իր աղբիւրներուն հետ Դաշնակցական մամուլին, մեր կողմէ կատարուած կտուց կտուցի, մինչեւ երէկ դիշեր կը հայհոյէր հաստատումները... ջրելու ճիգով: Բացէք մեր թերթերը, ու երեք ամիս առաջ այս իմաստով կա - տարած մեր ճշդումները՝ պիտի ցոյց տան բուն ստախօսները: «Ա.րարատ»էն մինչեւ Լոյս - Քաղա - քի ողորմելի թուաթակը, նոյն տափակ խուժանա - վարութեան կ'ապաւինին, «Հակահայաստանեան», «Հականերգաղթ» : Ի՞նչ պիտի ըսեն հիմա, ի՞նչ ինքնատիպ թարգմանութիւններով կամ մեկնու - թեամբ պիտի հրամցնեն այս տողերը:

Բայց, ըսած ենք բազմաթիւ առիթներով, թէ մարդկէը ոչ խիղճ ունին, ոչ տրամաբանութիւն եւ ոչ ալ որ եւ է հաստատուն խարիսխ, ուղեղ շարժե - լու համար :

«Իրենց ունեցած - չունեցածը հաշուեյարդարի ենթարկողները» 300 ընտանիք են միայն Պէյրութի մէջ· հապա՞ նոյն ձեւով «առաջին հրաւէրը ընդու - նող» ուրիշ 300 ընտանիքները՝ Հալէպէն մինչեւ Դամասկոս, եւ բովանդակ Լիբանանի եւ Ճէզիրէի մէջ :

Որո՞ւ հոգ: Վաղը պիտի փակեն բոլոր կրպակ - ները, ու պիտի պատասխանատու նկատեն նոյն - ինքն «առաջին հրաւէրը ստացող» տասնեակ հազա - րաւոր անմեղ բազմութիւնները, որոնցմով անոնց

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ ռուսական բեմիկ վրայ

(ՄԱՀՈՒԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ)

(«Մ. Հայաստան» ամսագրէն, մեր հայերէնով)

Հայ ժողովուրդը գեղարուեստի, գրականու - թեան եւ դիտութեան տարբեր բնագաւառներուն մէջ տուած է այնպիսի խոշոր դէմքեր, որոնք դուրս գալով հայկական շրջանակներէն, դարձած են համաշխարհային յայտնի անուններ:

Այդ նշանաւոր Հայերու թիւին կը պատկանի հանճարեղ դերասան Պետրոս Ադամեան (1849— 1891) որու մահուան 55ամեակը լրացաւ Յունիսին:

Ադամեանի բեմական գործունէութիւնը կա - րելի է բաժնել երկու շրջանի՝ երկու տասնամեակի:

Առաջին տասնամեակը (1869—79) բնորոշ է իբրեւ անոր արուեստի ձեւաւորման, կազմաւոր - ման շրջան:

Այդ տասնամեակը յայտնի է նաեւ իբրեւ ա - րեւմտահայ թատրոնի զարգացման ամենաուշա - գրաւ շրջանը: Այդ տարիներուն Ադամեան կը ծա - փահարուէր ոչ այնքան իր բեմական մշակոյթով, արուեստագէտի համոզութեամբ, որքան իր բնատուր տաղանդով:

Անոր այդ շրջանի խաղացանկն ալ մեծ մասով բաղկացած էր ֆրանսական մելոդրամական կտոր - ներէ, որոնց մէջ մարդկային իրական փոխյարաբե - րութեանց փոխարէն կը տիրէր գրական վիպակա - նութիւնը (ռոմանթիզմ), կ'իշխէր սուրը, թոյնը, դաւադրութիւնը եւ պալատական դաւերը (intrigue) («Սէր առանց հաւատման», «Կողոպտուած փոստ», «Թափառական հրեայ», «Լիոնի սուրհանդակը» եւն:

Կը բեմադրուէին նաեւ ինքնուրոյն ողբերգու - թիւններ որոնց նիւթը մեծ մասով պատմական անցեալն էր, իսկ լեզուն՝ մեռած, անհասկնալի, ճոռոմ գրաբարը:

Ադամեանի բեմական գործունէութեան երկ - րորդ տասնամեակը (1879—89) բնորոշ է իբրեւ դերասանի արուեստի ծաղկման, բարգաւաճման շրջան: 1879ին Թիֆլիսի Հայոց Թատերական Ըն - կերութեան հրաւէրով անցնելով Կովկաս, քանի մը տարի շարունակ Թիֆլիսի մէջ կը կատարելագործէ իր արուեստը, խաղացանկը աստիճանաբար կը փոխէ համաշխարհային եւ ռուս դասական ողբեր - գական երկերով (Շէյքսփիր, Շիլլեր, Օստրովսկի, Լերմոնտով), կը դառնայ Թիֆլիսի հայ թատրոնի փայլուն զարդը եւ կ'անցնի Ռուսաստան: Իսկ ամ - բողջ Ռուսաստանի մէջ մեծ հռչակ կ'ունենայ եւ շռնդալից ծափերու եւ պատիւներու կ'արժանանայ Մոսկուայի, Փեթերսպուրկի, Օտեսայի, Խարքո - վի, Քիչեվի եւ այլ քաղաքներուն մէջ:

Այդ քաղաքներուն մէջն է, որ ան հանդէս կու - գայ բոլոր այն դերերուն մէջ (Համլէթ, Օթելլո, Լիր, Քորբատօ եւն), որոնցմով Եւրոպայի մէջ համաշխարհային համբաւ էին ձեռք բերած դե - րասաններ՝ Մալվինին, Ռոսսին, Բարնայը, Օլրի - ճը: Փեթերսպուրկի, Մոսկուայի, Օտեսայի թա - տերական նուրբ ճաշակի տէր հասարակութիւնը, խստապահանջ քննադատութիւնը կատարեցին ա - նուշտ դատաւորի դեր եւ առաջնութիւնը տուին հայ դերասանին, զայն համարելով աշխարհիս ա - ռաջին Համլէթը:

1883ին՝ Ադամեան դնաց Մոսկուա ուր հրա - ւիրուած էր հայ ուսանողութեան կողմէ, որոնց անմիջական նախաձեռնութեամբ եւ օժանդակու - թեամբ միեւնոյն թուին՝ Փետրուար 5ին Զիմո - մէդիի «Ոճրագործի ընտանիքում» կատարեց Կոր - բատոյի դժուարին դերը, արժանանալով ինչպէս հայ, նոյնպէս եւ ռուս հանդիսատեսներու բարձր դնահատականին, որ արտայայտուեցաւ նաեւ մա - մուլի էջերուն մէջ:

Քաջալերուած առաջին յաջողութենէն, Ադամ - եան ուզեց խիզախ քայլ մը առնել, ներկայանալ ռուս հասարակութեան Շէյքսփիրի ամենադժուա - րին դերերէն մէկուն մէջ, Համլէթի դերով:

Շէյքսփիրէն առաջին անգամ խաղացած էր 1880ի աշնան, « կամակոր կնոջ սանձահարումը » զաւեշտը, կատարելով Լուչինցիայի դերը: Նոյն թուի Նոյեմբեր 20ին խաղացած էր Համլէթի դե - րը: Պաթումի անգլիական հիւպատոսը, որ այդ ի - րիկուն Թիֆլիս էր եկած յատկապէս ներկայացու - մը դիտելու, անգլիական «Տէյլի Նիւզ» թերթին մէջ ընդարձակ կերպով նկարագրած էր այդ բե - մադրութիւնը եւ եզրակացուցած.

«Հայ ազգը, որ բմբռնեց, հասկցաւ, թարգ - մանեց եւ այսպէս յաջող կերպով ներկայացուց իր բեմին վրայ Շէյքսփիրի գաղափարները, երբեք չի մեռնիր»:

(1)

երեսին.— «Ձեզի ո՞վ ըսաւ որ ծախէք տուն ու տեղ, ձգէք բան - գործ: Պատասխանատու չենք· հեռացէք որ շունչ առնենք»:

« Հակահայաստանեան» մամուլը, սակայն, թոյլ պիտի չտայ որ չունչ առնեն Պիղատոսները: Հայկական ողջմտութիւնը պիտի յաղթանակէ ի վերջոյ, ու «յառաջդիմական» լոմայափոխները պիտի երեւին իրենց իսկական դիմագծով:

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

ԳԻՐՔ ՄԸ ԶՈՐ ՊԷՏՔ Է ԱՃԻԼ

Էջ 200.— «Ուշնայա բակովիճա (ռուսերէն) — կոնք, վրան, ականջաթոռ»:

Սխալ, որովհետեւ հայերէն երեք բառերն ալ տարբեր տարբեր նշանակութիւններ ունին: Այս - տեղ քիչ մը ականջաբանութիւն, եթէ թոյլ կու տաք :

Լաղութեան այս հրաշակերտ գործիքը դուր - սէն ունի ընկալուչ մը, ձայնահաւաք գոգաւոր ու ձուաձեւ պնակ մը, որ կը կոչուի վրան կամ խորան (pavillon, ֆրանսերէնն հոմանիշները չեմ տար) : Ձուաձեւ այդ խորանին տուր ծայրը կը կոչուի բլթակ կամ դմակ (lobule), ընդհանրապէս ենթա - կայ ձմեռնակի (engelure), ցատկտուքի եւայլ նման վէրքերու: Աղջիկներու եւ կիներու մօտ, այս բլթակէն կը կախեն օղ կամ դինդ,— օղին ծակը կը կոչուի Թորիծ (հիացէք հայ լեզուին հարստու - թեան վրայ): Ականջին վրանը ներս կործած եւ եղր է չինած,— այդ եղրը, որ կը դառնայ ական - ջին չուրջը եւ կը վերջանայ բլթակին սկիզբ առած կէտին վրայ, կը կոչուի քեղիկոն (hélix): Փրոֆ. Արծրունի, էջ 123, քեղիկոնին ոտքը (crus helicis) Թարգմանած է... «Խուճուկի ոտը» (սխալ՝ առու - մով, սխալ՝ ուղղագրութեամբ):

Ականջին եղրը կը վերջանայ վերը՝ երեսին վը - րայ, եւ անմիջապէս կը տնկուի պտկաձեւ ուռիկ մը, զոր Լուսինեան կ'անուանէ խորոճ,— ես այս բառը չգտայ ուրիշ տեղ, Օտեանի խայտառակ բա - ռակերտութենէն նմո՞յշ մը արդեօք(1) : Ճիշդ է, Աճառեան կը յիշէ իբրեւ գաւառական բառ, բայց խորիսխ նշանակութեամբ: Ֆրանսական բժշկական գրականութեան մէջ պտկաձեւ այդ ուռիկը կը կոչուի tragus, զոր ակնջադուռ կը Թարգմանէ Քա - ջունի (եւ կը կարծէ թէ բառը կը ծագի յունարէն նոյնայղ նշանակութեամբ բառէն) : Արաբները, ընդ - հակառակն, աւելի ճիշդ առուգաբանութեամբ մը, ուռիկը կը կոչեն էրնիդա, որ Թարգմանի ցորեն, (արդարեւ ցորենի խոշոր հատիկի մը կը նմանի այդ ուռիկը, որու վրայ մազ կը բուսնի՝ ի պաշ - պանութիւն ականջի մուտքին) : Այդ ուռիկին դէմ կը դտնուի երկրորդ ուռիկ մը, որ կը Թարգմանուի հակախորոճ կամ հակացորեն (antitragus),— ան - միջապէս քովէն կը բարձրանայ ականջին ներքին շրջանակը, երկրորդ քեղիկոնը, որ կը կոչուի հա - կաքեղիկոն (anthélix)· Երկու քեղիկոններուն միջեւ դոյութիւն ունի ակօս մը, եւ ակօսին ծայրը՝ փոս մը,— իւրաքանչիւրը ունի իր Ֆրանսերէն անուններ (այս մանրամասնութիւնները կուտամ ոչ միայն պայացուցանելու համար փրոֆ. Արծրունիի սխա - լը, այլեւ հրաւիրելու համար ընթերցողները, որ մեղի ղրկեն անոնց դաւառական անուանները՝ եթէ դիտեն) : Երրորդ քեղիկոնին գոգին մէջ կը բաց - ուի ականջին մուտքը, աճառային հիւսուածքով (կռճիկ),— ա՛յդ է որ կը կոչուի կոնք (conque) : Դէպի ներս, կը սկսի մէջքին ականջը իր բաժանում - ներով՝ Թմբուկ, եւստաքէեան փող, ու չորս մանր ոսկորներով՝ մուրճ, սալ, ոսպիկ, սապանդակ : Ցետոյ ներքին ականջը՝ իր բաւիղով, անդաստա - կով, խալիպոնով որ եւ կը կոչուի պօղոսիկ (lima - çon), ինչպէս եւ բաւիղը լեցնող հեղուկով մը, որ կը կոչուի Վալսալվայի ջուր կամ périlymphe, (Փրոֆ. Արծրունի ականջաւիշ կը Թարգմանէ Ֆը - բանսերէն այս բառը իբր Թէ ըստ Լուսինեանի, որ սակայն կը գրէ շրջաւիշ, իսկ Քաջունի կը Թարգմա - նէ պարաւիշ) . Երրորդ ականջը, զոր կոչեցինք քներ - քին, կը դտնուի ոսկորի մը մէջ, պարեխ կամ ա - պառաժ (rocher),— ահա այդ ոսկորին վրայ է որ կը նստի ականջը, եւ առոր համար՝ ականջաթոռ կոչուած :

Ուրիշ առիթ մը այստեղ նկարագրած եւ բա - ցատրած եմ ականջաթոռը, զոր մեր ժողովուրդը կը կոչէ նաեւ անկճկոթ, ականջին կոթը:

Ոմանք, սխալ մեկնութեամբ մը, ականջաթո - ռը կը կարծեն Թէ բլթակն է, եւ կ'ըսեն՝ ականջ - Թող, իրբեւ Թէ ականջին ճագը: Ինծի կը Թուի Թէ այս սխալ մեկնութիւնը կը ծագի Թուրքերէն լե - զուէն,— արդարեւ գուլագթիզը կամ գուլագտին - ը բլթակն է ըստ Ջամուսի, բայց քունքն է՝ ըստ Քէլէկեանի եւ Զէքիի :

Մեր ընկերներէն Բարթող Փափազեան ինծի կը յայտնէ Թէ Պէյնիի մէջ ականջաթոռը կ'ար - տասանեն ու կը հասկնան ականջաղուռ,— այս բա - ռէ՞ն աղաւաղուած է արդեօք, չեմ դիտեր : Ինչ որ դիտեմ, այն է Թէ ականջաթոռը կը կոչուի նաեւ հոգեղուռ, որովհետեւ ժողովուրդը կը հաւատայ Թէ ականջաթոռին հարուածները մահացու են, «հոգին կը հանեն»: Լրացնելու համար՝ ականջա - դուռը ականջին ցորենն է, ըստ Ջաջունիի :

Այս ամէնէն կը հետեւի, Թէ փրոֆ. Արծրունի իրարու հետ կը չփոթէ վրան, կոնք եւ ականջա - թոռ բառերը, որոնք իրարմէ բոլորովին տարբեր նշանակութիւններ ունին:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

---

(1) Երուանդ Օտեան, ինչպէս կը խոստովանի, գաւառական բառ հայթայթելու համար Գուիտոն Լուսինեանի, շինծու բառեր շինած ու ծախած է իշխանին :

«ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԻ»

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԵՀՈՂԸ

ԹՈՒՅԼ ՉԵՆՔ ՈՉՆՉԱՑՆԵԼ

Ա. Ա.ՓԵ

Երբ մարդկային ինչ-որ ձեռնարկ, մարդ արարքներ են մարդկային միտքը, հոգին, ոգին, որոնք ստեղծում են մարդկային կյանքի ամենաբազմազան ոլորտները, ամենատարբեր ճյուղերը, ապա ամենից առաջ պետք է ունենալ ազատություն, որպեսզի այդ ստեղծագործական ուժերը կարողանան ծաղկել, զարգանալ, ամրանալ, հարստացնել մարդկային կյանքը, մարդկային մտքի գանձարանը:

Ազատությունը մարդկային կյանքի ամենաթանկագին բարիքներից մեկն է, ամենաթանկագին ունեցվածքը, որ ունի մարդը: Ազատությունը մարդկային կյանքի ամենաթանկագին բարիքներից մեկն է, ամենաթանկագին ունեցվածքը, որ ունի մարդը: Ազատությունը մարդկային կյանքի ամենաթանկագին բարիքներից մեկն է, ամենաթանկագին ունեցվածքը, որ ունի մարդը:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ ազատ արձակուեցան ութ հրեայ վարիչները, որոնք աքսորուած էին անցեալ յունիսէն ի վեր: Ուրիշ 120 կալանաւորներ եւս պիտի արձակուին, ինչպէս եւ 20 Արաբներ: Անգլ. կառավարութիւնը այս ներումով կ'ուզէ սիրաշահիլ Հրեաները, որպէսզի կարելի ըլլայ վերսկսիլ բանակցութիւնները Պաղեստինի մասին: Միեւնոյն քաղաքական յանցանքներով ձերբակալուած 600 Հրեաներ արդելափակուած կը մնան, իբրեւ անդամները հրէական գաղտնի կազմակերպութեանց, որոնք մինչեւ այսօր ալ կը շարունակեն ահաբեկչական գործունէութիւնը:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի անթելը կը յայտարարէ թէ ամբողջ հարաւային Իրանը բրիտանական գաղթավայրի մը վերածուած է, համաձայն Թէհրանի «Իհտպար» թերթին: Բոլոր յառաջդիմական եւ աղգային կուսակցութիւնները ինչպէս եւ արհեստակցական Միութիւնները ստիպուած են գաղտնի գործել:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆի բարեկարգութեան նոր նախարարը, Քալքանիս, կոչ մը ուղղելով հրոսախումբերուն, կը հրաւիրէ զաղրեցնել պայքարը, որ կը վնասէ ազգային շահերուն:— Աթէնքի դրամատուններուն պաշտօնեաները գործադուլ հռչակեցին:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան շրջանին փոխ-կառավարիչը, զօր. Քլէյ, յայտարարեց գերման Պետական Որհուրդին թէ բոլորովին յուսախաբ եղած է հակահաւասկական մաքրագործումի աշխատանքէն: Զօրավարը 60 օր եւս պիտի սպասէ, եւ եթէ գոհ չմնայ, ինք պիտի ստանձնէ մաքրագործումի ղեկավարութիւնը: Առանց իր արտօնութեան պաշտօնի պէտք չէ կոչուին նոյնիսկ այն Նացիները որ արդարացած են գերմանական ատեանի մը առջեւ:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ կառավարութիւնը ծրագիր մը մշակած է, արժեզրկելու համար լիրէթը, 225էն 400ի բարձրացնելով տոլարը, իսկ սթերլինը՝ 900էն 1600ի:

ՊԱՐՏԱԻՈՐԻՋ ԶԻՆՈՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ պիտի չարունակուի Անգլիոյ մէջ: Ծրագրի մը համաձայն, երիտասարդները 18 ամիս պիտի ծառայեն զօրաւոր, հինգ տարի ալ՝ պահեստի բանակին մէջ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆէն հասած լուրերու համաձայն, Կանտի նորէն ծոմ պիտի պահէ մինչեւ մահ, եթէ Հնդիկներու եւ Իսլամներու միջեւ ծագած կռիւը չդադրի:

ԴԱՏԻ ՔԱՇՈՒԵՑԱՒ Ա. Լ. Տոսէ, որ 25 տարիէ ի վեր կը յաւակնէր գարմանել հիւծախտը, համաձայն բազմաթիւ վկայութեանց: Երկու հոգի մեռած ըլլալով, հատուցում կը պահանջեն:

ՄԻՍ ՁԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ գաւառ գացած պատգամաւորները յաջողած են մէկ կառախումբ լեցուն նպ ղրկել Փարիզ, Լիմոժի շրջանէն: Ուրիշ տեղեր ալ պիտի պտտին:

ՆԱԽԿԻՆ ԹՂԹԱԴՐԱՄՆԵՐԸ կրնան փոխանակուիլ, եթէ համոզիչ համարուին յապաղման պատճառները: (Փոխանակութեան վերջին պայմանաժամն էր 1945 Յունիս 15):

ՀՈԼԱՆԴԱ ծանուցագիր մը ուղղելով Զորս Մեծերուն, կը յայտնէ թէ հողային կցումներ չի պահանջեր Գերմանիայէն, բացի քանի մը սահմանային սրբագրութիւններէ, բայց կ'ուզէ հատուցումներ ստանալ մնտեսական գետնի վրայ, հանքային երկարատեւ մենաշնորհներով:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ մեծ գործարանատէրներուն դատը պիտի սկսի մօտերս: Ամբաստանեալներուն դէմքը կը գտնուին Քրուպի վարիչները (անգլ. շրջան): Ֆրանսա կը պահանջէ որ այս դատավարութիւնն ալ միջազգային ըլլայ:

ԿԱՐԵԻՈՐ.— Պոլսոյ Ազգ. Կեդր. վարժարանի Փարիզաբնակ բոլոր նախկին աշակերտներէն կը խնդրուի մինչեւ 9 Նոյեմբեր, շաբաթ կէսօրին անպայման հեռախօսել Վազդէն Անդրէասեանի, Chaville 841 կամ Պետրոս Զարոյեանի Bot. 64-84:

ՋՈՒՐԹՆՈՑ

ԵՒԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ: Նոր շրջանի Ա. թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ Նոյեմբեր 15ին նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով: Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer : Paris (9):

ՊԻՒՎԻԼի ԵՒ ՇՐՋԱՆի ՆԵՐԳԱՂԹի արձանագրութիւնները կը սկսին չաբաթ, 9 Նոյեմբերէն սկսեալ: Դիմել ինքնութեան թուղթերով, ամէն շաբաթ օր, ժամը 15—20, եւ կիրակի օրերը ժամը 9—13, իսկ տեղեկութեանց համար ամէն երեքշաբթի օր ժամը 20—22, Պ. Տանիէլեանի, 7 rue de Vaucouleulf, Paris (11):

ՇԱՎԻԼի մէջ ներգաղթի արձանագրութիւնները ամէն կիրակի առաւօտ, ժամը 9էն 11, մատուռին մէջ, կամ իրիկունները Արամ Տէտէեանին բնակարանը, 13 rue Alfred Fournier եւ Տաճատ Տօքթմաճեանին, 6 Sentes des Moyches:

ԴԵՐՁՆԱԿՈՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶի Մէջ.— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՍՈՒԷԼԻ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
ԵՒ ՅՈՎՒԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Մէջ.— 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ:
146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսին ընկերներ

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ ԵՒ ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները:

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցի Օր. ՅՈՎՒՆՆԱ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օփերայէն):

×

ՎԻՆՆԻ Մէջ.— 16 Նոյեմբեր չաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի Թատրոնին մէջ:
Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցին՝ Պ. Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով: Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով: Ներկայ պիտի ըլլան Փր. ընկերվարականներ: Մուտքը ազատ է:

Երգահանդէս
ՀԱՅԿԱՆՈՒՀԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Salle Gaveau, 45 - 47, Rue La Boëtie
Կիրակի, 10 Նոյեմբեր ժամը 16.30ին

Ցայտագիր.— Օտար դասական հեղինակներ: Կոմիտաս վարդապետ՝ ծննդեան 75ամեակին առթիւ: Հայաստանի արդի քնարերգակ երաժշտութեան վարպետներէն եւ արտասահմանի հայ հեղինակներէն:

Տոմսերու գիները՝ 25էն 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Սալ Կամօ եւ հայ գրավաճառներուն:

Մեծ պարահանդէս

կազմակերպուած Institut Arménienի կողմէ
GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր: Մասնակցութեամբ 3 նուագախումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր ձիկանները Poisson d'Or Cabaretէն:

Մուտք 300 ֆր., ուսանողներու համար 150: Մատչելի գիներ: Երեկոյեան զգեստը պարտաւորիչ կիներուն համար, այրերը մութ գոյն:

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ. Թոսունեանի Ely. 77-60, Պ. Նուպարի Ely. 23-66, Institutին Klé. 20-69:

ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՈՋ

ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆի

Նոր տարեշրջանի առաջին նուագահանդէսը, Մարսէյլ, կիրակի 10 Նոյեմբեր, ժամը 15ին, Քաղաքապետարանի (ռիւ տ'Ալժէ) Թատրոնին մէջ:

Երկրորդ նուագահանդէսը՝ ՓԱՐԻԶ, կիրակի 24 Նոյեմբեր, ժամը 14.30ին, Կալոյի մեծ սրահին մէջ (45, ռիւ լա Պոէսի):

Այս նուագահանդէսներուն յայտագիրները կազմուած են հայ ու օտար երաժշտահաններու դերընտիր գործերէն:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ
Պաներէս - Քաշխանի մասնաճիւղին
ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 28ին, շաբաթ երեկոյ, 51 rue de Clichy, Paris: Կը խնդրուի վերաչահագրել:

ԿԵՍԱՐԻՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆի Վեր. Հայր. Միութեան ցերեկոյթ - պարահանդէսը ի նպաստ Ներդաղթի Փոնտին, նախագահութեամբ զօր. Թորգոմի այս կիրակի, ժամը 14.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 51 rue de Clichy, métro Trinité կամ Place Clichy: Կը մասնակցին յայտնի արուեստագէտներ: Երգ, պար, արտասանութիւն: Նուագախումբ Սարեան:

ՌՈՄԱՆի Ֆութպոլի հայ ակումբի վարչութիւնը կազմակերպած է գեղարուեստական երեկոյթ մը 16 Նոյեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին l'Edenի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ Կաթոլիկ Տաճի Սանուհիներուն, որոնք պիտի փայլին իրենց հայկական պարերով եւ սիրուն տարազներ-ով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ վաղը հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantesի G սրահին մէջ:

ՄԱՐՍԷՑԼԷՆ ընկեր Խաչատուր Մխիթարեան իր այցելութեանը առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի:

ԱՋՔի ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէք հիւանդանոցին, անդամ Փրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը 3-5

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non.

Փափաքողներուն ճմոյշներ եւ Catalogue կը ղրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կը պակսին:

ՆԵՐԿի եւ էլեկտրական գետեղման աշխատանքներու համար գրաւոր դիմել՝
ԼԻՊԱՐԻՏ ՍԵՐՈՐԵԱՆի
29 Rue le Pelletier, Paris (9)

ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԱՐՍԱՒԱՐԴՈՒՄ ՄԸ, եւ տեւական գանգուրներ (permanente) ունենալու համար, ինչպէս եւ ներկ, մանիքիւր եւն. դիմել SALON CHAMBARIAN, Lyon, 24 Place Jules Grandelement :

Այս կտրօնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին 20 զեղչ:

ՏՈՒՆ ՏԱՒՈՒ Է մեկնումի պատճառաւ: Դիմել՝ Alex, 10 rue des Roses, Alfortville:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : Հեռաձայն Ely. 18-72:

Գրել փրանսերէն լեզուով :

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մասնաւոր գին : Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61 :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Ամրաս. 10 Տոլ.

Vendredi 8 Novembre 1946 Ուրբաթ 8 Նոյեմբեր

ԾԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4848-նդ շրջան թիւ 487 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Տակաւին աչքի առջեւ չունինք Թուրքիոյ հանրապետութեան նախագահին վերջին ճառը, որ կը պարզէր ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը, խորհրդարանին բացման առթիւ:

Բայց եւ այնպէս, ինչ որ կը հաղորդէր հեռագիրը, բաւական խօսուն էր: Մասնաւորապէս աչքի կը զարնէր Իսմէթ Ինէօնիւի չափաւոր, զրեթէ հաճոյակատար լեզուն՝ Մ· Միւթեան հանդէպ:

Արդարեւ, նախագահը ժողովը բացաւ այն «անկեղծ յոյսով թէ բարւոք յարաբերութիւնները անդամ մը եւս պիտի հաստատուին երկու երկիրներուն միջեւ»: Ցետոյ յայտարարեց թէ Թուրքիա կը հաւանի որ Նեղուցներու պայմանագիրը վերաքննուի միջազգային խորհրդաժողովի մը մէջ, պայմանաւ որ չդպչին անոր հողային ամրողջութեան եւ գերիշխանութեան:

Նախագահին լեզուն մեղր կը հոսէր, երբ սկսաւ խօսիլ Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգներուն հետ եղած սերտ բարեկամութեան մասին:

Իսկապէս որ, ոչ միայն սերտ է այդ բարեկամութիւնը, այլեւ կարծես կը զօրանայ հետզհետէ, — ամէն անգամ որ նոր ծանուցագիր մը կը հասնի Մոսկուայէն Անգարա:

Հեռագիրը ուրիշ նորութիւն մը եւս կը հաղորդէր, դարձեալ շատ համառօտ:

Իսմէթ Ինէօնիւի ճառէն անմիջապէս վերջը, ընդդիմադիր կուսակցութիւնը՝ Դեմոկրատ, յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով խստօրէն կը քննադատէ կառավարութեան ներքին, անտանական եւ արտաքին քաղաքականութիւնը:

Յայտարարութիւնը դնահատելով հանդերձ կառավարութեան «աննկուն ընդդիմութիւնը Նեղուցներու եւ արեւելեան նահանգներու մասին եղած պահանջներուն», կը թելադրէ որ արտաքին քաղաքականութիւնը «դառնայ աւելի դործօն եւ աւելի համապատասխան երկրին շահերուն»:

Իրազեկներ այս խօսքերէն կ'ենթադրեն թէ ձէլալ Պայարի կուսակցութիւնը կ'ուզէ որ Թուրքիոյ արտաքին քաղաքականութիւնը աւելի անկախ ըլլայ Անգլիայէն եւ Մ· Նահանգներէն:

Ուրեմն մերձեցո՞ւմ Մ· Միւթեան հետ, որուն վճարովի գործակալը կը համարուէր նոր կուսակցութիւնը, երեսփ· ընտրութեանց առթիւ բացուած կատաղի պայքարին առեն:

Կրնայ ըլլալ: Մանաւանդ որ, Մոսկուա յայտնապէս կը քաջալերէր նոր հոսանքը, անթելով եւ մամուլով:

Ցետոյ, Պոլսոյ թէ Անգարայի մէջ շատեր կան որ այնքան ալ գոհ չեն Անգլեսաքսոններու ազդեցութեան զօրացումէն, մանաւանդ Անգլիոյ զանազան ծրագիրներէն (արաբական միութիւն մասնակցութեամբ Թուրքիոյ):

Բայց այս բոլորը բաւական չեն լուսաբանելու բուն անցուդարձը:

Որքան կրցած ենք հետեւիլ, Թուրքիոյ Դեմոկրատ կուսակցութիւնը երեւութապէս ընդդիմադիր քաղաքականութիւն մը վարելով հանդերձ, իրականին մէջ Հալքին պակասն է որ կը լրացնէ: Գոնէ արտաքին քաղաքականութեան տեսակէտով:

Ինչ որ Իսմէթները չեն ուզեր ըսել կամ ընել, ձէլալ Պայարները կը փորձեն, մասնաւորապէս ռուսական ճակատին վրայ:

Այս «զաղտնիքը» յաճախ պարզուեցաւ, ընտրական պայքարին առեն, երբ աւելի լայն ազատութիւն տրուած էր արտայայտուելու:

Հալք թէ Դեմոկրատ, երկուքն ալ անձկութեամբ, սրտանց կը մաղթեն որ վերահաստատուի 25 տարուան սիրակցող բարեկամութիւնը Մ· Միւթեան հետ: Տեսակ մը զինակցութիւն, որուն շնորհիւ տաքի կանգնեցաւ կիսափուլ Թուրքիան:

Երկուքն ալ ուխտած են «թիզ մը հող» չտալ: Բայց, նկատելով որ Մոսկուան անուշ աչքով կը նայի Դեմոկրատներուն վրայ, Անգարայի վարիչները կը յուսան անոնց միջոցաւ հարթել ճամբան: Հետեւաբար, թոյլ կուտան որ անոնք «ազատօրէն» քննադատեն կառավարութիւնը:

Այս ռազմավարութեամբ, կը փորձեն նաեւ ապացուցանել թէ կատարեալ ժողովրդապետութիւն կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ:

Այսպէս կամ այնպէս, Անգարա վարպետօրէն կը գործէ բոլոր ճակատներուն վրայ: Գաղտնի դիւանագիտութեան բոլոր հնարքներով, ամէնէն առաջ նորէն սիրաշահելու համար իր հզօր հարեւանը:

Շ·

Ջրոյց Հայաստանի մասին

Հայաստանի Գրողներու երկրորդ համագումարին առթիւ երեւան հրաւիրուած էին [illegible] պատուիրակներ, որոնցմէ Պ· Զ· Որբուն [illegible] ռային դասախօսութիւնը տուաւ Գչ· դիւբել [illegible] tés Savantes-ի D. սրահին մէջ: Կը նախագահ[illegible] Գալճեան:

Նախ, դժուար էր մէկ-երկու ժամուան մէջ լրիւ պատկեր մը տալ համագումարին մէջ տեղի ունեցած իւրաքանչիւր հարցի մասին: Երկրորդ, ներկայ հասարակութիւնը անհամբեր կ'ուզէր իմանալ տեղեկութիւններ Հայաստանի ամենօրեայ կեանքի եւ չարժումներու մասին:

Երկրորդ համագումարը տեղի ունեցած է առաջինէն 12 տարի վերջ եւ տեւած է եօթը օր, օրական երկու նիստերով: Մասնակցած են 172 պատգամաւորներ որոնց 58ը ունեցած են վճռական ձայնի իրաւունք:

Համագումարը բացուած է մեծ հանդիսաւորութեամբ Օփերայի շէնքին մէջ որ շատ դեղեցիկ է: Մանուկներու երաժշտական խումբը «Հով արէք սարերը» երգած է: Այս խումբը այնքան կատարեալ է որ կարելի է նմանցնել Ֆրանսայի Croix du Bois-ի մանուկ երգիչներուն խումբին:

Համագումարը շատ մեծ տարողութիւն ունեցած է, գեղարուեստականին հետ չօշափած են պետական քաղաքականութեան հարցեր եւս: Գլխաւոր մտահոգութիւններէն մէկը եղած է միանգամ ընդմիշտ վտարել հայ միտքէն հատուածականի հարցը,— Մէկ հայ ժողովուրդ, ոչ արեւմտահայ, ոչ արեւելահայ: Իսկ Հայաստանի ժողովուրդին հետաքրքրութիւնը դէպի ժողովըշատ մեծ եղած է:

Համագումարին նախագահած է Աւետիք Իսահակեան որու համար ոտք դրող մը ըսած է — Դուք ձեր մէջ նահապետ մը ունիք յանձինս Իսահակեանի:

Գրական, բանաստեղծական եւ լեզուական հարցերու շուրջ վիճաբանութիւններ եւ քննադատութիւններն եղած են ազատ: Բանաստեղծութեան մասին խօսուած առեն հարց տրուած է.—Եթէ կուսակցութեան «լղոյնդ»ները պիտի չարենք, հապա ինչո՞ւ բանաստեղծ ենք: Բացատրուած է թէ դրականութիւնը և բանաստեղծութիւնը պէտք է միեւնոյն առեն արտայայտիչը դառնան Մ· Միւթեան դէպի համայնավարութիւն տանող ճամբուն: Այս առթիւ ըսած են,— Մենք մղեցինք երկիրը յաղթանակի ճամբուն վրայ, մենք անհատը քաջալերեցինք, արդիւնքը եղաւ յաղթութիւն: Ընկերվարական վերաշինութեան շրջան է հիմա, բանաստեղծութիւնը համընթաց պէտք է քալէ:

Լեզուական հարցին մէջ ալ, պէտք է ուշադրութիւն դարձուի անոր դեղարուեստական արտայայտութեան: Օտար բառերը աւելի շատ կը գործածուին մամուլի քան թէ գրականութեան մէջ: Երբ հարց տրուած է դրողի մը թէ կարելի չէ՞ հրաժարիլ օտար բառերէն, պատասխանած է թէ երբ ճիշտ համապատասխան բառը չկայ, այդ պարագային միայն կը գործածուի օտար բառը. օրինակ sujet ճիշտ նիւթն ալ չէ և ոչ ալ ենթական:

Լեզուներու մերացման հարցն ալ դարձած է խնդրոյ առարկայ, եւ արդէն բանաստեղծները կը գործածեն արեւմտահայերէնը. Օրինակ՝ «նորէն» կը նախադասուի «նորից»էն: Արեւմտահայ բանաստեղծները շատ կը գնահատուին Հայաստանի մէջ, իսկ Դանիէլ Վարուժանին համար պաշտամունք ունին եւ ազդեցութիւնը շատ մեծ է:

Թատերական նոր, դեղեցիկ եւ պատմական կտորներ շատ կան, որոնց մէկ քանին գլուխ գործոցներ են, յաջող բեմադրութեան տեսակէտով, ինչպէս «Արա Գեղեցիկ»ը, «Երկիր Հայրենին»: Կառավարութիւնը մշակութային ձեռնարկներու համար դրամ չի խնայեր: Սունդուկեանի թատրոնը ամէն օր 12 հազար րուբլի ծախք եւ 7-8 հազար րուբլի մուտք ունի: Օփերան 27.000 ծախք եւ 8-10 հազար մուտք ունի:

Երաժշտական արուեստը կատարելութեան մէջ է: Հայաստանը ունի իր երաժշտական լեզուն: Մ· Միւթեան ամէնէն մեծ քննադատները ուշադրութեամբ կը հետեւին Հայաստանի երաժշտութեան, որովհետեւ ինքնատիպ է, եւրոպական չէ, այլ ուղղակի հայկականութեան լեզուն է: Իսկ Ա· Խաչատուրեան Մ· Միւթեան մէջ ճանչցուած է իրրեւ նոր դպրոցի արտայայտիչը: Ինքնատիպ է եւ գնահատուած օտարներէն ալ:

Հարցումներուն պատասխանելով, դասախօսը բացատրեց թէ Ներգաղթը եւ Հայկական Դատը

Հանրապետականները յաղթեցին Մ. Նահանգներուն մէջ

Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, հանրապետականները չախչախիչ յաղթանակ մը չահած են Մ· Նահանգներուն մէջ· յաղթանակ մը որ մեծապէս պիտի ազդէ ներքին թէ արտաքին քաղաքականութեան վրայ: Մինչեւ անդամ կ'ենթադրուի թէ նախագահ Թրումըն պիտի հրաժարի ամերիկեան սահմանադրութեան համաձայն, նախագահ մը չի կրնար կամովին հրաժարիլ, եթէ անկարողութեան մատնուած չէ ֆիզիքապէս եւ մտաւորապէս:

Ահաւասիկ արդիւնքը երեսփ· ժողովի 432, ծերակոյտի 35 անդամներու եւ 33 կառավարիչներու ընտրութեանց.— Երեսփ· ժողով·— Հանրապետականներ՝ 224, ռամկավարներ՝ 175, աշխատաւորական՝ մէկ: Ծերակոյտ·— Հանրապետականներ՝ 23, ռամկավարներ՝ 10: Կառավարիչներ,— Հանրապետականներ՝ 20, ռամկավարներ՝ 12: Կարդ մը արդիւնքներ չեն ճշդուած տակաւին:

Հանրապետականներու յաղթանակով, վերջ կը գտնէ ռամկավարներու 15 տարուան իշխանութիւնը: Նոր խորհրդարանը պիտի բացուի 1947 յունուարին: Այն առեն նախագահը չատ մը դժուարութեանց պիտի մատնուի, դէմ դիմաց գտնուելով ընդդիմադիր մեծամասնութեան մը հետ: (Նախագահական նոր ընտրութիւնը պիտի կատարուի 1948ին): Պ· Թրումըն չուզեց որ եւ է կարծիք յայտնել իր կուսակիցներուն պարտութեան մասին: Իր նահանգին մէջ անդամ հանրապետականները չհեցան: Այս վերջինները մասնաւորապէս կը պարծենան Նիւ Եորքի նահանգին մէջ տարուած յաղթանակով:

Ընտրութեանց արդիւնքը մեծ տպաւորութիւն պործեց մասնաւորապէս Անգլիոյ մէջ, ուր զանազան յոռետես ենթադրութիւններ կ'ըլլան: Բայց հանրապետականները մէկ անդամէն յայտարարեցին թէ փոփոխութիւն պիտի չկատարուի արտաքին քաղաքականութեան մէջ, թէեւ իրենց մէջ կան անդամներ որոնք մեկնաբանում կը քարոզեն տարիներէ ի վեր: Հաւանական է որ ծերակոյտի արտաքին գործերու նախագահ ընտրուի Վանտէնպէրկ, յաջորդելով Թոմ Քոնըլիի (ռամկավար): Ամէնէն աւելի ներքին քաղաքականութեան մէջ է որ փոփոխութիւններ կրնան կատարուիլ: Հանրապետականները աւելի չափաւոր են քան ռամկավարները: Բայց, երկու հոսանքներուն մէջ ալ ալ եւ ձախ թեւեր կան, այնպէս որ կրնան պառակտումներ ծագիլ:

Ընտրական պայքարը չատ բուռն էր, եւ մեծ ուշադրութիւն դրաւեց նոյն իսկ Եւրոպայի մէջ: Մոսկուայի կարծիքով, հանրապետականներուն յաղթութիւնը կը նշանակէ թէ Մ· Նահանգները աւելի դէպի ալ կը հակին եւ նուազ տրամադիր պիտի ըլլան զիջումներ կատարելու: Պերլինի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ կ'ենթադրեն թէ պիտի սաստկանայ պայքարը Արեւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ, դժուարացնելով գերմանական հարցին լուծումը: Փարիզի մէջ ալ կը վախնան որ Մ· Նահանգները աւելի վճռական դիրք մը բռնեն Մ· Միւթեան հանդէպ:

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 29րդ տարեդարձը

« ԱՐԹՈՒՆ ԿԱՅԾԻՔ »

Բոլշեւիկեան յեղափոխութեան 29րդ տարեդարձը մեծ հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Մոսկուայի մէջ, նոյեմբեր 6ին: Այս առթիւ կարդացուեցաւ սպարապետ Սթալինի Օրակարգը որ ստորագրուած է զօր· Բուլկանինի կողմէ, եւ ուղղուած բոլոր զինեալ ուժերուն: Օրակարգը չեշտելով խորհրդայինկարգուսարքին գերազանցութիւնը դրամատիրական կարգերուն վրայ, կը հրաւիրէ բոլոր զինեալ ուժերը անընդհատ աշխատիլ, կատարելագործուելու համար: «Պատերազմի թէ խաղաղութեան առեն, մեր ժողովուրդները կը հաստատուին իրենց պարտականութիւնը հայրենիքին հանդէպ: Կը յուսանք թէ իսկապէս ժողովրդապետական խաղաղութիւն մը պիտի հաստատուի եւ պիտի տեւէ, հակառակ միջազգային յետադէմութեան ձիգերուն: Մ· Միւթեան խաղաղասիրական քաղաքականութիւնը ուրախութեամբ կ'ողջունուի աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն կողմէ »:

Օրակարգը միեւնոյն առեն կը յիշեցնէ թէ «պատերազմի վտանգին բացակայութիւնը պէտք չէ հանդիստ ձգէ մեզ»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

մէկ են եւ առաջին կարգի վրայ կը դտնուին: Գալ տարի ներգաղթը պիտի սկսին դարունէն, որպէսզի կարելի եղածին չափ չատ մարդ փոխադրեն, որոնց համար յարմար չէնքեր կը շինուին եւ գործ կը ճարուի: Միայն թէ ըսուած է որ բոլոր Հայաստան եկողները միայն Երեւանը չունենան նկատի, Հայաստանի մէջ ուրիշ տեղեր ալ կան:

Կաթողիկոսը, «ի ծնէ կաթողիկոս», թելադրած է որ Արտասահմանի մէջ ամէն մէկ սանթիմ, ամէն մէկ տոլար յատկացնեն ներգաղթի, Ազգաշէնութեան եւ Ազգային Դատին:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ
ռուսական բանիվ վրայ
(ՄԱՀՈՒԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ)

Բ.

Շէյքսփիր դարձաւ Ադամեանի սիրած հեղի - նակը, ան իր ամբողջ էութեամբ նուիրուեցաւ Շէյքսփիրը լաւ ըմբռնելու եւ դրսեւորելու գործին:

Հակառակ ատոր, մեծ յանդգնութիւն պէտք է համարել Մոսկուայի մէջ Համլէթի դերով հան - դէս գալը:

Նախ պիտի խաղար պատահական ու անծանօթ դերասաններու հետ: Միւս կողմէն, չդիտնալով ռուսերէն, պիտի խաղար կամ հայերէն, կամ ֆը - րանսերէն, եւ վերջապէս այնպիսի ժամանակ մը կը հասնէր Մոսկուա, երբ դեռ նոր էին այդ քա - ղաքի թատրոններու բեմերէն իջած համաշխարհա - յին հռչակ վայելող քանի մը դերասաններ:

Համլէթի դերը կատարեց ան Փետրուար 12ին: Երեւոյթը միանգամայն նորութիւն էր Մոս - կուայի մէջ: Համլէթը՝ ռուսական բեմէն կը խո - սէր անծանօթ լեզուով մը, հայերէն: Այդ տարօ - րինակութիւնը իսկոյն կը փարատի, երբ բեմին վրայ կը գծագրուի Համլէթ - Ադամեանի դեղեցիկ կերպարանքը:

Հասարակութեան ոգեւորութիւնն անսահման էր: Ան հրապուրուած էր Ադամեանի խաղով, անոր թաւշային եւ փափուկ ձայնով, բեմական անգե - րազանցելի արտաքինով, արտայայտիչ դիմախա - ղով: Հայերէն լեզուն բոլորովին ալ պատճառ չդարձաւ, որպէսզի հանդիսատեսները չհասնի Շէյքսփիրի հերոսին խոր ու բարդ ներաշխարհը, հոգեվիճակը:

Հանճարեղ դերասանը իր վարպետ խաղով կրցաւ ապացուցանել թէ, ճշմարիտ արուեստը լե - զուի պատնէշներ չի ճանչնար:

Ադամեանը այդ իրիկուն արժանացաւ այնպի - սի ջերմ գնահատանքի ինչ որ հազուադէպ էր Մոս - կուայի մէջ:

Յաջորդ օրը Մոսկուայի մէջ զարնող բոլոր թերթերը «Ռուսկիէ Վեդոմոստի», «Մուղիկալնի ի Տէատրալնի Վեստնիկ», Մոսկովսկայա Գազի - տա» եւ ուրիշ թերթեր, միաբերան ողջունեցին ու գնահատեցին հայ դերասանի Համլէթը, բարձր դասելով զայն Ռոսսիի եւ Սալվինիի խաղերէն:

Միայն Համլէթի այդ ներկայացման մասին գրուած համարագրութիւնէն կարելի է կազմել ատուար հատոր մը՝ լի գովասանքներով եւ հիաց - մունք արտայայտող տողերով:

Բերենք ժամանակի ամենայայտնի դէմքերէն հռչակաւոր բանասէր ակադեմիկոս Ալէքսէյ Վե - սեղովսկիի կարծիքը Ադամեանի այդ շրջանի Համ - լէթի մասին:

« Վարագոյրը կը բարձրանայ, ինքնագործ դերասաններու առաջին քայլերէն, սկզբնական բառերու սովորականութեամբ, մխիթարութեան հոտ կը փչէ, բայց ահա անոնց մէջ կարծես հո - գեւոր լոյսով լուսաւորուած, արտաքին խոհեմա - կան զեղեցկութեամբ, խոր տառապանքով բախ - տի, մարդոց չաղթական չարիքի դէմ ուղղուած խռովայոյզ խոյանքով երեւան կուգայ Համլէթ - Ադամեանի կերպարը, կը տիրապետէ, կը յուզէ, կը տանջէ, կը վարակէ իր համաշխարհային թա - խիծի ուժով եւ իր բողոքի զարհուրքով, իր կախար - դող թովչանքըպահպանելով մինչեւ ճակատագրա - կան վախճանը»:

Կարճ ժամանակի մէջ Ադամեան կը դառնայ Մոսկուայի հասարակութեան ամէնէն շատ սիր - ուած հիւրը, կը մտերմանայ այնտեղի բոլոր աչքի զարնող արուեստագէտներուն հետ, այդ թուակա - նին ռուս մեծ ողբերգակ Օստրովսկիի հետ, որ այնքան կ'ուրախանայ, երբ կը լսէ որ, իր «Եկամ - տաբեր պաշտօնը» թարգմանուած է հայերէնի, կը ներկայացուի եւ Ադամեան ալ Ժատովի դերը կը կատարէ:

1884, Յունուարին Ադամեան դնաց Փեթեր - պուրկ, որու թատերասէր հասարակութիւնը մա - մուլէն լսելով Ադամեանի հռչակը, անհամբեր կը սպասէ անոր ժամանման:

Հայ դերասանը հոս ալ նոյնքան յաջողու - թիւն ունեցաւ, ինչպէս Մոսկուայի մէջ: Թէ հա - սարակութեան եւ թէ մամուլի կարծիքը տարբեր բառերով, տարբեր արտայայտութեամբ դրեթէ նոյնն է:

«Իսկուսովօ» թերթը կը դրէր.

«Հայ դերասան՝ Պետրոս Ադամեան առաջին ան - գամ բեմ ելլելով Համլէթի դերին մէջ, լիովին ար - դարացուց այն գովասանական խօսքերը, որ հրա - տարակեցին Մոսկուայի թերթերը... Ադամեանը Համլէթի խօսքերուն եւ գործողութեան մէջ դրած է շատ աւելի կիրք, քան Ռոսսին եւ աշխարհահռչա - կեալ Սալվինին: Առաջին անգամն է, որ ռուսական բեմի վրայ այսպիսի բան կը տեսնենք»:

Այս կարծիքը ընդհանուր էր Փեթերսպուրկի արուեստագէտներու շրջանին մէջ: Ռուս յայտնի Շէյքսփիրագէտ Վլ. Զուլկոն «Նովոստի» օրաթեր - թին մէջ (1884 Նոյեմբեր 30ին տպուած իր ընդար - ձակ յօդուածին մէջ կը գրէ.

« Պ. Ադամեանի խաղի մասին ես կ'ուզեմ

ԳԻՐՔ ՄԸ ԶՈՐ ՊԷՏՔ Է ԱՁՐԵԼ

էջ 169.— «Origum vulgare — զոպայ, զուիրակ» (Րէստէն):

Նախ սրբագրէ origanum: Ճետոյ զոպայ տար - բեր բոյս է (Երբայեցիներուն շատ սիրելի, աղիկ մշտիկ ալ կը չինէին), եւ զուիրակ՝ տարբեր: Բայց մեղքը Րէստէնի ճիտը: Արդարեւ Րէստէն կը գրէ. «Ըստ մեզ՝ զոպայ կամ զուիրակ» (Բժշկա - կանութիւն, հտր. Բ. էջ 481):

Զոպային մասին տարակարծութիւն չկայ, hy - sope կը կոչուի:

Զուիրակին մասին, սակայն, կարծիքները կը տարբերին: Ալիշան կը կարծէ թէ ուրցն է, (այս բոյսին մասին խօսեցանք անդամ մը,— այսօր կ'ու - զէի արձանագրել միայն՝ որ Պ. Զիթունի կը յի - շատակէ Ուրցի գովէ անունով երդ մը այս բոյսին մասին, ինծի անծանօթ, տես «Պայքար», 17 Դեկտ. 1930): Ս. Մալխաս ալ, կարծեմ թէ հետեւելով Փլէոնի մեկնութեանց հեղինակին, կը պնդէ թէ մարեմխտան է: Եթէ յօդուածս խճողելու վախը չունենայի, ընդարձակ տեղեկութիւններ կը բերէի այս բոյսերուն մասին,— թէ ի՛նչ անուններ տուած են զանազան ժողովուրդներ եւ ի՛նչ յատկութիւն - ներ կը վերագրուին անոնց:

Բայց մեր նպատակն էր ցոյց տալ միայն, որ Փրոֆ. Աբծրունի զոհ գացած է չփոթութեան մը՝ կուրօրէն հետեւելով անոնց որ զուիրակն ու զո - պան կը կարծեն նոյն բոյսը: Արդարանալի չէ ան - շուշտ այդ չփոթութիւնը, որովհետեւ գիտնական մը չի կրնար լքել քննական եւ համեմատական ու - սումնասիրութեանց սէրը՝ հետեւելու համար հա - մբակներու:

էջ 220.— «Կոստիաննոյ նարիվ (ռուսերէն) — Winddorn կամ Knochenwurm (գերմ.) — spina ven - tosa — ողնաշարի ոսկրախոցեր»:

Հիւանդութիւնը սխալ է հասկցուած: Ոսկրա - յին հիւծախտի տեսակ մը կայ, որ երեւան կուգայ մանաւանդ մատնահոդերուն վրայ,— եւ հի - ւանդ մատը կը ստանայ ճիշտ իլիկի ձեւ, մէջտե - ղէն ուռած: Եթէ տեսած էք սոխին պուկ կապելը, պիտի նմանցնէիք սոխի պուկին,— կարծես մէկը փչեր եւ ուռեցուցեր է մատը: Հիւանդութեան ա - նունն ալ՝ այդ նմանողութեամբ: Գերմաներէնն ա - ռաջին անունը բարդ բառ մըն է, բառացի թարգ - մանութիւնը լատիներէնին: Գերմաներէն երկրորդ բառը յարգի չէ, որովհետեւ դիտական չէ կազմու - թեամբ:

Ուրեմն ողնաշարին հետ որեւէ կապ չունի այս հիւանդութիւնը, որ կը յայտնուի երկար ոսկոր - ներու, եւ գրեթէ միշտ մատի կոճերու վրայ,— կայ ուրիշ հիւանդութիւն մը, spina bifida, այլ ան - ուամբ՝ Ռէքլինկհաուզընի հիւանդութիւն, ողնա - շարի յատուկ, բայց երբեք նմանութիւն կամ կապ չունի առաջին հիւանդութեան հետ:

×

Կը վերջացնեմ այս յօդուածաշարքը: Կարծեմ բաւական է այսքանը՝ գաղափար մը տալու հա - մար այն անհեթեթ, ծիծաղելի եւ աններելի սխալ - ներուն մասին, որոնցմով խճողուած է (դիրքին կէսէն աւելին) Փրոֆ. Աբծրունիի Բժշկագիտա - կան բառարանը:

Մարդ կը զարմանայ թէ ի՛նչպէս կարելի է գոհ երթալ այսքան սխալներու: Ադամախնճորը ծանօթ է ամէնուդ,— Փրոֆ. Աբծրունի կը թարգ - մանէ... հագադ (էջ 103): Եւ քանի՛ անգամ: Som - nanbulismeը կը թարգմանենք քնաշրջիկութիւն, իսկ Փրոֆ. Աբծրունի՝ ...լուսնոտութիւն (էջ 218): Deliquium կը թարգմանէ ...ուշաթնացութիւն (էջ 77),—ո՛ւր է կարդացեր: Ռուսերէն րոժա, Ֆրան - սերէն érysipèle բառերը կը թարգմանէ կարմիր քամի, խումբա,— դժբախտաբար տեղը կը պակսի ինծի՝ ցոյց տալու համար թէ ի՛նչ պէտք է թարգ - մանել խումբան՝ համաճայն արարք բժշկական դիր - քերու (բառը արաբերէն է, հումբա): Իսկ թէ ի՛նչ է կարմիր քամին, կը յանձնարարեմ կարդալ Լու - մայի 1898 Յունիսի թիւը: Hélléboreը կը թարգմա - նէ եղերորս, չիշտամ եւ չոք (էջ 198),— վերջին երկուքը սխալ: Ուրիշներ թարգմանած են խար - բակ (արաբերէն է) եւ վրացի կոճ,— այս մասին ունիմ աշխատութիւն մը, ապացուցանելու համար թէ վրացի կոճ անունը չփոթութեամբ տրուած է խարբակին, ինչպէս ժամանակ մը՝ «ձիւնծաղի - կին», մինչդեռ բուն տէրն է «աղարիկոնը»: Բոյ - սերու անուանափոխութիւնը հետաքրքրական երե - ւոյթ է:

Փրոֆ. Աբծրունիի անփութութեան եւ աննե - րելի մեզանչումներուն իրրեւ վերջին նմոյշ.— էջ 198.— Radix calamii — ռատանի արմատ: Ճօթը տող վարը՝ Radix rhataniae — բատանի արմատ:

էջ 136.— Oleum rusci — թղենու իւղ, իսկ էջ 217, ficus carica — թղենի: էջ 166.— Oleum cadinum — գիհի ձէթ, ինը տող վարը՝ oleum juniperi — գիհի ձէթ:

էջ 205.— Րոժոկ (ռուսերէն) — ծծակ, ազ - ջուկ, ամջուկ, (ապահովաբար վերջին երկուքը թուրքերէն բառեր են եւ պիտի ըլլան աղզուկ, ամ - զուկ կամ Էմզիկ:

Սխալնե՛ր, սխալնե՛ր, խեղթեցնելու աստի - ճան,— այո՛, գիրքին կէսէն աւելին սխալ: Ես Հայաստանի առողջապահական կոմիսարը ի՞նչ - պէս կը գրէ թէ «քննած է յատուկ յանձնաժողո - վում, որը կազմած է եղել հայկաբաններից եւ մասնագէտներից»:

Կը յանձնարարեմ՝ այրել, ոչնչացնել այս գիր - քը, որ ոչ միայն չի կրնար օգտակար հանդիսա - նալ հայ բժշկական դրականութեան, այլ եւ պա - տիւ չի բերեր հայ մտքին: Կեանքիս մէջ տեսած չեմ երբեք գիրք մը, որ գրուած ըլլայ այսքան ան - խնամ եւ սխալաշատ: Վանքերու մէջ ճգնող մեր հին մատենագիրները, մատենադարաններէ զըրկ - ուած, ասկէ աւելի յոգնութիւն յանձն կ'առնէին՝ պրպտելու, քննելու, համեմատելու եւ ճիշտը գրե - լու համար:

Եթէ Փրոֆ. Աբծրունիի հեղինակութիւնը չէր կրնար մոլորեցնել զիս, կրնայ մոլորեցնել սակայն ուրիշներ,—ահա թէ ինչո՛ւ, իբրեւ կանոն, կը թե - լադրեմ երիտասարդ մտաւորականներուն՝ չխար - տիլ անուններէ, տիտղոսներէ եւ հին համբաւներէ, ամէ՛ն ապագրէզի մէջ, միշտ մօտենալ բննական ոգիով:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Վերջ

ՊՈՒԼՆՈՍ ԱՑՐԻՍԻ (Արժանթին) Հայ Օգնու - թեան Միութեան Շրջ. վարչութիւնը Սեպտ. 25ին չուետական Ատա Կորտըն չոգենաւով, Աթէնք, Մաղըմեան արք.ի հասցէով Հայ կարմիր Խաչին ուղարկած է տասը խոշոր հակերու մէջ դետեղ - ուած զգեստեղէններ, կօշիկներ, ճերմակեղէններ եւն., աւելի քան 30 հազար փեսօ արժէքով: Անիկա Հարաւ. Ամերիկայի Հայ Օգնութեան Միութեան երկրորդ առաքումն է: Առաջինը կատարուեցաւ Սան Փաւլոյի մ.ճիւղին կողմէ, ասկէ առաջ:

մանրամասնօրէն խօսիլ, որովհետեւ իրապէս հայ երիտասարդ արուեստագէտը արժանի է լիակատար ուշադրութեան, ինչպէս իր բնական արտասովոր տաղանդով, այնպէս ալ Համլէթի նման իր իւրա - յատուկ ըմբռնումով... Զկայ երկու արուեստա - գէտ, որ Համլէթի բնաւորութիւնը հասկնային լիովին միեւնոյն, Պ. Ադամեանը ականաւոր ար - ուեստագէտ է, ան իր խաղով շատ տեղեր կը լու - սաբանէ նոր անսպասելի տեսակէտներով, ան չըն - դօրինակէր այս կամ այն նշանաւոր արուեստա - գէտը, այլ կ'աշխատի ինքնուրոյն ըլլալ որ երբ - ատասրդ դերասանի ամէնէն լաւ կողմերէն մէկն է:

Ադամեանը տակաւին Թիֆլիզ գտնուած ատեն մօտիկէն ծանօթացած էր ռուս ողբերգակներու լա - ւագոյն գործերուն եւ սիրով խաղացեր քանի մըզե - բեր, այսպէս Կոկոլի «Ռէվիզոր»ի մէջ կատարած է Մլեստակովի դերը, Օստրովսկիի «Եկամտաբեր Պաշտօն»ին մէջ Ժադովի, Լերմոնտովի «Դիմակա - հանդէսին մէջ» Արբենինի, Գրիբոյեդովի «Մելքից պատուհասում» Զացկիի դերերը:

Քաջալերուած Փեթերսպուրկի մէջ գտած ըն - դունելութենէն, ան ուղեցՌուսաստանի մայրաքա - ղաքին մէջ կատարել ոչ միայն Համլէթի, Ֆորրա - տոյի դերերը, այլեւ Արբենինիդերը: Անշուշտատիկա չատ աւելի մեծ համարձակութիւն էր, քան նոյն իսկ Համլէթով հանդէս գալը: Փեթերսպուրկի թատերասէր հասարակութիւնը որ սովորութիւն ունէր ռուս ողբերգութեան լաւագոյն նմուշները տեսնել ամենատաղանդաւոր ռուս դերասաններու իրագործումով, հիմա Լերմոնտովի բառերը պիտի լսէր լեզուով մը, ուրկէ ոչինչ կը հասկնար:

Հակառակ այս բոլորին, Ադամեան այս ան - գամ ալ յանդուգն քայլը առաւ եւ յաղթանակով դուրս եկաւ:

Քննադատութիւնը ոչ միայն լաւ գնահատեց Ադամեանին Արբենինը եւ համեմատեց ռուս առաջ - նակարգ դերասաններու հետ, այլեւ չվարանեցաւ յայտնելու որ յանձին Ադամեանին, Լերմոնտովը ունեցաւ իր Արբենինին լաւագոյն դերակատարը: Նոյն Զուլկոյն Համլէթի առաջին թարգմանող Սե - նեգերիմ Արծրունիին ըսած է, «Երեւակայեցէք որ « Դիմակահանդէսը» Ալիքսանդրիան բեմին վրընտ - ուած էր իրրեւ անբեմական եւ անարժան գործ » պէտք էր որ Փեթերսպուրկ դար Պոլսեցի հայ դե - րասան մը կատարեր Արբենինի դերը եւ ապացոյցը տար, որ մենք սխալած ենք, եւ թէ Լերմոնթո - վը, ոչ միայն մեծ բանաստեղծ է, այլեւ մեծ ող - բերգակ մըն է: Շնորհիւ Ձեր Ադամեանին, «Դի - մակահանդէսը» կրկին մտաւ Ալիքսանդրեան բեմի խաղացանկին մէջ եւ հիմա կը ներկայացնեն հետե - ւելով ձեր դերասանին տուած հոգեբանութեան»:

Փեթերսպուրկէն վերջ՝ Ադամեան շրջեցաւ Ռուսիոյ քանի մը կարեւոր քաղաքները, գնաց Մարքով, Քիեվ, Տագանռ եւ ամէն տեղ նոյն ընդ - հանուր հիացմունքին արժանացաւ, բացառապէս կատարելով դասական դերեր:

Եւ երբ 1885ին Պաքուի թատրոններէն մէկուն ձեռնարկուներէն՝ Գոնչարովի հրաւէրով եկաւ Պաքու, անոր հռչակը արդէն տարածուած էր ամ - բողջ Հայաստանի մէջ: (Մնացեալը յաջորդով)

«Դաշնակցութեան Օրը»

ՏԷՍԻՆ (Ցապաղած).— Կան խմբակցութիւններ թէ անհատներ որոնք հրապարակը կ'ադիկեն «թշնամիներ» փնտռելով, Դաշնակցութիւնը ժառղելով, կամ առնուազն խծբծելով Դաշնակցութեան իւրաքանչիւր քայլը: Եւ ասիկա տարիներէ ի վեր շարունակ: Սակայն, բնական օրէնքով ինչպէս ամէն բան կ'ունենայ իր հակազդեցութիւնը ահա նոյնպէս մեր կուսակցութեան շուրջ կը համախմբուի առողջ զանգուած մը, մեր ժողովուրդին աղգային դիմագիծը ներկայացնող տարրը, որ բնազդաբար կը նոյնանայ Դաշնակցութեան հետ դառնալու համար այդ հակազդիր, անխորտակելի ուժը: Մեր կուսակցութեան կենսունակութիւնը կը կայանայ այդ ուժին մէջ:

Կիրակի, մենք եւս տօնեցինք մեր կուսակցութեան «Օրը»: 56 տարիներու յեղափոխական ձգտումներու, բռնակալութեանց դէմ մղուած պայքարին ու մաքառումներուն եւ անհամար հերոսներու զոհաբերութեան փառատօնը: Ի՞նչ կայ աւելի նուիրական, քան յարգանքի տուրքը մատուցանելու մեր վերջին կէս դարու փառքի ճամբուն վրայ ինկած զաղափարի զոհերուն:

Ահա վարագոյրը կը բացուի եւ հանդիսատեսը յափշտակուած լռութեամբ կը դիտէ բեմին դարձածը: Ճիշտ դէմն է մեր անմահ երգչուհին Թեան ճաճանչազեղ լուսանկարը: Աջոր կողքին՝ դէմքերը մեր անցեալ փառքը կերտող փաղանգին: Հո՛ն են կողք կողքի մեր սիրելի հայդուկները, կուսակցական գործիչներն ու ազատագրութեան ռահվիրաները: Բեմին վրայ է նաեւ Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Աչի միացեալ երգչախումբը: Օրուան նախագահ ընկերուհի Գ.Փափազեանի մէկ ազդանշանին վրայ, երգչախումբը թնդացուց «Marseillaise»ը եւ Դաշնակցութեան քայլերգը: Ընկերուհին կարդաց շատ գեղեցիկ ուղերձ մը նուիրուած Դաշնակցութեան 56 տարուան փառահեղ պատմութեան: Ցետոյ հրաւիրեց ներկաները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել բոլոր զոհերու յիշատակը:

Գեղարուեստական բաժինը խնամքով պատրաստած էր ընկերուհի Փափազեանի կողմէ եւ արժանացաւ ջերմ ծափերու: Ճաշողութեամբ մեներգեցին Տիկիններ Մարի Կարապետեան եւ Ա.խէն Պօյաճեան: Տիկին Կարապետեան ժողովուրդին փափաքին տեղի տալով երգեց երեք երգեր: Մէջ րնդ մէջ երգչախումբը երգեց «Ո՛վ մեծասքանչը» եւ «Սարէն ելաւ Ջուխտ մ'խոչը»: Արտասանեց փոքրիկն Արամ Գրիգորեան, Զարենցի «Ես խմբանուէր Հայաստանին», ընդմէջ բուռն ծափեր: Նոյնքան յաջող կերպով արտասանեց ընկեր Վ. Գամպէրեան: «Նոր Սերունդի» խոստմնալից խմբապետներէն Սերոբ Ղազարեան ֆրանսերէն ամփոփ ուղերձ մը կարդաց որ կ'արտայայտէր Դաշնակցութեան մարտնչող ոգին եւ ազատատենչ ու ընկերվարական ուղեգիծը: Նոյն մտքերը արտայայտեց դարձեալ Նոր Սերունդի խմբապետներէն Ա. Փափազեան՝ հայերէն ուղերձով:

Ապա բեմ եկաւ ընկեր Martin, Ֆրանսացի ընկերվարականներու համակրելի քարտուղարը, որ մասնաւոր հրաւէրով ներկայ էր՝ պատուիրակութեամբ մը: Ընկերը կէս ժամի մօտ խօսեցաւ, թարգման հանդիսանալովՖրանսական հատուածին եղբայրական անկեղծզգացումներուն եւ յարգանքի բաժինը բերելով օրուան տօնին առթիւ: Փառաբանեց ընկերվարութեան յաղողութիւնները բոլոր երկիրներու մէջ եւ բուռն ծափերու մէջ վերջացուց իր խօսքը մաղթանքներ ընելով ընկերվարութեան վերջնական յաղթանակին համար:

Կարդը օրուան բանախօսինն էր: Ընկեր Գ. Ի-փէքեան հակառակ իր տարիքին եւ կատարած յոգնեցուցիչ ճամբորդութեանց ու բանախօսութեանց, բեմ ելաւ երիտասարդի մը աշխուժութեամբ: Այս տեղ չեմ ուզեր մէջբերումներ ընել իր մէկ ժամէ աւելի տեւող խանդավառ ու չինչ բանախօսութենէն, նախ՝ վախնալով որ պիտի չկրնամ հարազատ արտայայտիչն ըլլալ իր մտքերուն եւ երկրորդ՝ նկատի ունենալով որ արդէն իր խօսած ճառերուն ամփոփումները կատարուած են ինձմէ առաջ, մեր ՀԸՋանի քոյր գաղութներութղթակիցներուն կողմէ:

Հանդէսը փակուեցաւ երգչախումբին «Ցառաջ ընթանանք» եւ «Ցառաջ նահատակ»քայլերգներով:

☆ Երեքշաբթի իրիկուն ունեցանք դասախոսական հանդիպում մը ընկեր Իփէքեանի հետ: Ներկայ էինք Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Աչի անդամ – անդամուհիները եւ բոլոր ընկերները: Ընկ. Իփէքեան լայնօրէն պարզեց Օգնութեան կամ Կապոյտ Աչերու դերը զաղութներու, մասնաւորապէս Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ: Խօսեցաւ նաեւ երիտ. շարժումներու (Հ.Մ.Ը.Մ. եւ Պատ. Միութիւնները) եւ Սուրիոյ Հայկ. ճեմարանի կարեւոր դերին մասին: Եւ թելադրեց մեր նոր սերունդին հետեւիլ Սուրիոյ եւ Լիբանանի խանդավառ երիտասարդութեան եւ հաղորդուիլ նոյն աղգային ղգացումներով: Ընկերը պատասխանեց նաեւ ներկաներու բոլոր հարցումներուն: Գ.Պ.

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵՆԱՔ

Վիչի, 3 Նոյ. (Ցառաջ).— Անճրեւոտ օրեր – րուն, քանի մը մրցումներ կատարելէ վերջ, Նոյ. 3ին գեղեցիկ եւ պայծառ օդով մը տեղի ունեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ա. խումբին ախոյենական մրցումը ընդդէմ C. S. Chasseի խումբին: Խաղը սկսաւ մեծ ոգեւորութեամբ: 8երրորդ վայրկեանին Հ.Մ.Ը.Մ. հաւէցաւ առաջին նշանակէտը, յետոյ յաջորդաբար 3 նշանակէտ եւս: Առաջին կիսախաղը վերջացաւ 4—0:

Կարճ դադարէն վերջ սկսաւ Բ. կիսախաղը: Հ.Մ.Ը.Մ.ը տիրապետելով դաշտին՝ հաւէցաւ 6 նշանակէտ եւս: Հակառակորդը չատ ջանաց փրկել իր պատիւը, բայց անօգուտ, խաղը վերջացաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի յաղթութեամբ 10—0:

Հ.Մ.Ը.Մ.Ա. խումբը այս կիրակի 10 Նոյեմբեր պիտի տրցի U.S.A.ի Ա. խումբին դէմ, U. S. A.ի դաշտին վրայ: Հ.Մ.Ը.Մ.ի պատանիները, U. S. A.ի պատանիներուն դէմ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի դաշտին վրայ: Վիչիի Հ.Մ.Ը.Մ.ի մրցումներուն արդիւնքները օրը օրին գրած եմ Ցառաջին: Այսթղթակցութեամբ կ'ուզեմ տեղեկութիւններ տալ Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութեան աշխատանքներուն մասին:

1945 եւ 46ի վարչութիւնը դոհացուցիչ չրջան մը բոլորելէ վերջ այս տարի եւս աւելի նուանդուն աշխատանքի լծուած է, 1946—47 եղանակի համար: Իր նպատակը մի միայն դնդակ եղած չէ: Մասնաճիւղը ունի 40 սկաուտ եւ գայլիկներ: Այս ծանր գործը յանձնուած է Հ.Մ.Ը.Մ.ի եռանդուն անդամներէն Հ. Զաքարեանին որ գիտակցութեամբ կը կատարէ իր խմբապետութեան պաշտօնը, օգնական ունենալով Գ. Մուրատեանը երբեմն իսկ խմբապետ: Ամէն հինգշաբթի դասախօսութիւններ եւ սկաուտական խաղեր տեղի կ'ունենան: Իսկ Հ.Մ.Ը.Մ.ի վարչութիւնը կանոնաւորաբար կը կատարէ ամէն երեքշաբթի իր վարչական ժողովը: Ուր, երեկոները յատկացուցած է ընդհանուր պատանիներու եւ երիտասարդներու, որոնց աշխատանքը բաժնուած է երեք մասի,— Ա. մարզական, Բ. հայեցի դաստիարակութիւն, Գ. գեղարուեստական: Մարզական մասը կը դասախօսէ Ա. Պալեան, հայեցի դաստիարակութեան մասին Ս. Գալուստեան, իսկ գեղարուեստական բաժինը, Ց. Մ.: Կանոնաւորապէս կը շարունակուին այս դասախօսութիւնները, որոնց սիրով կը հետեւի երիտասարդութիւնը: Այս հայրենասիրական գործին լծուած են պատուոյ նախագահներ Ալէքսանեան եւ Մ. Զոլօեան, գործօն նախագահ Տ. Փափազեան, փոխ նախագահ Ս. Գալուստեան, պատուակալ անդամ Ս. Փափազեան, որոնք ոչ մէկ զոհողութեան առջեւ կանգ չեն առներ, նիւթական թէ բարոյական:— Ց. Մաթոսեան

«ԵՓՐԱՏԵԱՆ ՀԱՑԱՍՏԱՆ» ԿԱՄ «ՓՂԻ ԵՒ ՇԸՋԱԿԱՑ ԳԱՒԱՌՆԵՐ»

պատմութեան – աշխարհագրութեան այս գիրքը, որուն առաջին հատորը մամուլի տակ է, հնարաւոր մանրամասնութեամբ պատմութեան եւ աշխարհագրութեան գիրքն է Մեծ Եփրատը կազմող գետերու ու գետակներու ափերուն գտնուող Ալաչկերտ, Մանազկերտ, Պուլանըք, Տարոն, Խնուս Վարդոյ, Կորնուկ Ճապաղջուր, Փղի, Բալու, Սասուն, Պաղնատուն, Խարբերդ, Կարին, Դերջան, Երզնկա, Կամախ, Գուրունջայ, Տիւրնիկ, Ակն, Արաբկիր, Մալաթիա եւ Տէրսիմեան Մուղուլչան, Զարսանճաք (Ղրբիւլիսէ – Մեծկերտ – փախ – Փերին), Ծօզաթ, Զմչկածագ, Օվաճուք ու բուն Ըմբոստ Տէրսին գաւառներուն:

Գիրքն է նաեւ Տիգրիսեան Տիգրանակերտի, Երասխեան Բասենի եւ Ճորոխեան Բաբերդի: Եւ մինչեւյն ատեն ընդհանուր գիծերու մէջ գիրքը Հայոց պատմութիւնն է:

Այս գիրքը, մենք չատ մը պատճառներէ մղուած գրեցինք, բայց աւելի չատ մեր ծննդավայրին՝ Փղի գաւառին անհասկնալի՝ եւ անծանօթ մնալէն խթանուած: Ատոր համար ալ գիրքը կոչեցինք «Եփրատեան Հայաստան» կամ «Փղի եւ Շէջակայ գաւառներ»: Գիրքը պիտի բաղկանայ մօտաւորապէս 320 էջերէ: Այժմէն արձանագրուողները պիտի ունենան զայն 200 Ֆրանքով: Գիրքը լոյս տեսնելէ վերջ պիտի արժէ 250 Ֆրանք: Դիմել հեղինակին՝ K. Tourikian, 133, Bld. de la Liberation, Marseille (B. du R.):

«ՑԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՆԸ (2)

ԽԱՑՈՑ ԽԱՑԸ

Բայց մայրս ինքզինքը մոռցել էր, կարծես, եւ ինձմով չէր զբաղւում:

Ջարդը սկսած էր ... Բա՛ն... բա՛ն...

Սուլթան Համիտ սուրն էր մերկացրել, իսկ սեւ աչքերով, սեւ մազերով հայ երիտասարդը՝ իր գրիչը...

Եւ ի՛նչ պայքար... Մէկը ուզում էր ոչնչացնել ազգը ամբողջովին իր սրով, միւսը փորձում էր կոտրել այդ սուրը իր գրչով: Բա՛ն... բա՛ն...

Ու ես ծիծաղում էի մթի մէջ, մօրս դողացող թեւերի մէջ: Էլ նրա երեսը չէի տեսնում, նրա սեւ ու խոշոր աչքերի մէջ սարսա՞փ կար թէ ուրախութիւն, չգիտէի: Զգիտէի նաեւ թէ ուղեղը դո՞ր – ծո՞ւմ էր թէ կանդ էր առել: Բայց այնքա՛ն տարօրինակ էր ինձ համար այդ քարայրում ապրել, երկնքի աստղերը չէինք տեսնում, լուսնկայի հետ զրոյց չէինք անում, չէինք ուտում, չէինք խմում ու միայն ապասում էինք...

Բա՛ն... բա՛ն...

Եւ մայրս դողում էր մարմնով՝ ինձ սեղմած պինդ կրծքի վրայ: Ինձ համար անծանօթ բառեր էր կրկնում անվերջ.— Աստուած... Աստուած...

Ես էլ սկսայ մրսել: Ես էլ սկսայ դողալ վրատանդը զգացող մէկի պէս: Ուզեցի լաց լինել: Մայրս փոխանակ կաթ տալու՝ ձեռքովը բերանս փակեց: Խեղդւում էի, սակայն բաց չէր թողնում:

Հապա եթէ զան ու գտնեն մեր թաքստոցը... Ե՛ղ մայրս պատկերացնում էր անշուշտ տեսարանը... պիտի գա՛ն, պիտի կրակեն նախ մթի մէջ ...նախ պիտի սպաննեն հօրս եւ պիտի կանգնեն մօրս դիմացը ծիծաղերով ու քրքջալով... Ցետոյ պիտի յարձակուէն վրան, խլեն պիտի ինձ նրա թեւերէն ու ուրքէս բռնած պիտի ճօճեն օդի մէջ ու պիտի զարնեն մարմինս պատին, ջախջախելով գանկս ու դէն շպրտեն մարմինս մթի մէջ, ես որ քաղաքականութեամբ չէի զբաղեր դեռ: Մայրս կիսամեռ ինկած... այնուհետեւ հեշտ էր դաշոյնը նրա փորը խրել...

Եւ մեր հեռաւոր պաշտպանը, սեւ աչքերով, սեւ մազերով երիտասարդը գրիչը թաթխում էր մերթ թանաքի մէջ, մերթ իր արցունքների մէջ, գրում էր նամակներ յանուն բոլոր քաղաքակիրթ մարդկանց, աղերսելով, բողոքելով, արտասուելով, զայրանալով, բայց ոչ ոք էջր լսում ոչ իր աղաղակը, ոչ էլ իմ ջախջախուած գանկէն փրթած վերջին ճիչը քարայրի մթութեան մէջ...

Ամէն անգամ որ մի մայր արտասուում էր՝ քաղաքակրթութիւնն էր մեռնում ամօթէն: Ամէն անգամ որ մի մանուկ էր սպանւում՝ արդարութիւնն էր մեռնում անդօրութենէն:

Ամէն անգամ որ Սուլթանի սուրն էր փայլում, խաւարում էին աստղերը, խաւարում էր լուսնկան, մեռնում էին երաղն ու յոյսը:

Իսկ մենք ինչպէ՞ս ապրէինք առանց յոյսի եւ երազի... իւրաքանչիւր կոտորածէն յետոյ հունձքը առատ էր լինում... բայց մենք ոչ ախորժակ ունէինք ուտելու, ոչ էլ դրամ առնելու:

Հասնում էին մեր ականջներին կսկիծալի լուրեր, անխնամատ երդի փշրանքներ... ինչպէս օրինակ՝ «Ցանկամ տեսնել զիմ Կիլիկիա» եւ կամ «Իրեւ արծիւ...» եւ մենք սրանցով կերակրւում էինք... արտասուում էինք եւ մխիթարւում...

Մայրս ինձ հագցնում էր զոյնզոյն զգեստներ ու ինձ նայում էր իրրեւ տան մեծը, ապագայ մեծը, Թերեւս նաեւ ապագայ նոխազը քաւութեան եւ բռնութեան:

Մայրս հաւանաբար դիտէր թէ ես էլ քնակատ մահով պիտի չմեռնեմ: Ջան տարեկան չեղած՝ Սուլթանը պիտի սարքէր իրեն յատուկ մի խաղ եւ պիտի վերջացնէի օրերս մի քարայրի մէջ հօրս նման, հօրս նման նոր ամուսնացած կամ ամուրի:

Ու տարիները անցնում էին այս մղձաւանջով... Ամբողջ ժողովուրդը դողում էր, կարծես թէ ապրում էր հիւսիսային բեւեռում ...

Ի՞նչ էր անում սեւաչեայ մարդը, որի անունը զաղտագողի հասնում էր մինչեւ մեզ, բայց դեռ ոչ զրականութիւնը: Ի՞նչպէս էին աչքերը նորին: Զօրաւո՞ր էր գրչի թափը շարունակ, թէ յուսահատած կոտրել նետել էր: Ու իմ երեւակայութեան առջեւ ցցւում էր չարագործութեան յաւիտենական հարցը,— գրի՞չն է զօրաւոր թէ սուրը...

Կոտրածէն մի քանի ամիս վերջ՝ եկաւ Սուլթանի զահակալութեան տարեդարձը ...

Դպրոցները արձակուեցան: Գիշերը հրավառութիւն: Մենք անմեղ երեխաներս ի՞նչքան ուրախ էինք այդ օրը ....: Մեր կոկորդները պայթեցնելու չափ բարձր պոռում էինք. «փառիչահըմ չօ՛ք եաշա՛... փառիչահըմ պին եաշա՛...» (կեցցէ՛ թագաւորս... հազա՛ր ապրի թագաւորը): Այսպէս ամբողջ գիշերը կը հաւաքուէր հրապարակը իր երախտագիտութիւնը յայտնելու համար թագաւորին, որ մի քանի ամիս առաջ փորձել էր բոլորը կոտորել... Մարդիկ չէին, կարծես, հրապարակում հաւաքուած ամբոխը այլ՝ ուրուականներ, կուզ, կաղ, կոյր, հաշմանդամ ուրուականներ, որոնք ոչ սիրտ ունէին, ոչ հոգի ունէին, ոչ էլ միտք... «Փառիչահըմ չօք եաշա՛», պէտք էր որ դիտնային այսքանը պոռալ... մնացածը ոչինչ:

Սեւաչեայ երիտասարդի սրտում մի կասկած եւ մի միտք ծնաւ միեւնոյն ժամանակ. «Արդեօք չե՞մ սխալւում վստահելով իմ դատը միայն գրչին. արդեօ՞ք պէտք չէ գործածել նաեւ սուրը, ինչպէս Սուլթանը էր անում, քան թէ խօսքն ու գրիչը...» եւ սկսաւ քարոզել. «Զինուեցէ՛ք...»:

Բժ. Ց. Կիլիկեցի

« ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎՏԱՆԳԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՏԱԾ»

Օրուան ճառախօսն էր զօր. Թոռանով, կեդր. կոմիտէին ընդհ. քարտուղարը, որ Սթալինի յաջորդը կը համարուի: Ցիշելէ վերջ թէ Ֆ. Մխու-թիւնը ամէնէն ծանր կորուստները կրեց պատերազմին մէջ, բաղդատեց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն մէջ, բաղդատեց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն կացութիւնը Ֆ. Մխութեան վիճակին հետ եւ քննադատեց այդ երկիրներուն արտաքին քաղաքականութիւնը: «Մինչ Ֆ. Մխութիւնը կը ձգտի զօրացնել Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը եւ խափանել որ եւ է նոր նախայարձակում, ուրիշ ազգեր կը ջանան խորտակել զայն, մասնաւորապէս ընդդիմանալով մեծ պետութեանց միութեան: Աշխարհի ժողովուրդները իրենց արիւնը չթափեցին որպէսզի ճամբայ բանան համաշխարհային տիրապետութեան նոր թեկնածուներուն համար »:

Թոռանով այս առթիւ պախարակեց Զըրչիլը եւ կարդ մը անգլիական եւ ամերիկեան թերթեր որոնք հակախորհրդային քարոզութիւններ կը կատարեն, «օգտագործելով զրպարտութիւնը եւ տգիտութիւնը»: Քննադատելէ վերջ Անգլիոյ եւ Ամերիկայի դերը Փարիզի խորհրդաժողովին մէջ, բանախօսը անդրադարձաւ Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին եւ Զորսերու Ֆորհուրդին եւ յայտնեց թէ «աշխարհի յառաջդիմական ուժերը պիտի յաղթեն բոլոր խոչընդոտներուն եւ տեւական խաղաղութիւն մը պիտի հաստատուի: Ժողովրդապետութեան ուժերը աճած, իսկ յետադիմութեան ուժերը տկարացած են: Եուկոսլաւիոյ, Չեխոսլովաքիոյ եւ Լեհաստանի ընտրութիւնները կ'ապացուցանեն ժողովրդապետութեան յաղթանակը, նոյնիսկ Իտալիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մէջ ժողովրդապետութիւնը յառաջ կը խաղայ: Մենք վստահ ենք թէ միջազգային յարաբերութեանց մէջ Ֆ. Մխութեան դործակցութիւնը ուրիշ երկիրներու հետ պիտի աճի եւ զօրանայ: Պատերազմի վտանգը հեռացաւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն »:

Թոռանով տեղեկութիւններ հաղորդեց նաեւ հնդամեայ ծրագրի մասին: Ճառը անթելով հաղորդեցաւ աշխարհի բոլոր ժողովուրդներուն :

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ՖՈՐՀՈՒՐԴԻՆ Դ.Ջ. օրուան նիստին մէջ, յաւելեցան Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ ներկայացուցիչները, որոնք պարզեցին իրենց դիտողութիւնները իտալական դաշնագրի մասին: Կարդ մը մանր խնդիրներ լուծուեցան, բայց գլխաւոր հարցերը մնացին առկախ: Ֆ. Մխութիւնը կը մերժէ նկատի առնել Փարիզի խորհրդաժողովին յանձնարարութիւնները: Այս առթիւ նորէն վիճաբանութեան բռնուեցան Պ. Պ. Պըրնզ եւ Մոլոթով: Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարը կարդ մը դիջումներ առաջարկեց Թրիէսթէի մասին (սահմաններ եւ կառավարիչի ընտրութիւն), գլխաւոր կէտերուն վրայ կը մնան անհաչտ :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ հակառակ Հրէական Գործակալութեան անդամներուն արձակման, ահաբեկչական գործունէութիւնը կը չարունակուի Պաղեստինի մէջ: Անցի օր օդը հանուեցաւ քարիւղաթարձ կառախումբ մը Ռաս էլ Այնի մէջ, Թել - Ավիվի արեւելեան կողմը: Ակրա - Հայֆա գծին վրայ գտնուեցաւ ռումբ մը որ տակաւին չէր պայթած: Ժամանակին լուր արուած ըլլալով, գինուորներ եկան եւ վերցուցին: Քիչ վերջը կառախումբ մը կ'անցնէր, 300 ճամբորդներով:

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հեռագրեն թէ խլրտումները կը չարունակուին զանազան քաղաքներու մէջ: Ցեղափոխականները «Դիմադրութեան օր» հռչակած էին երէկ, հինդշաբթի: Այս առթիւ կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր: Անցի օր նոր ռումբեր պայթեցան Մատրիտի մէջ, սպաններով երկու պահակներ եւ համայնավար մը: Երկրորդ համայնավար մը վիրաւորուեցաւ, իսկ երրորդ մը փախաւ: Պարսելոնայի մէջ երեւան հանուեցաւ մարտական կազմակերպութիւն մը, «Հանրապետութեան դինեալ ուժերը», եւ 80 նախկին սպաներ ձերբակալուեցան:

ԾԽԱԽՈՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ազատ պիտի ըլլայ 1947 Փետրուար 1էն սկսեալ, ինչպէս յայտարարեց եմտական նախարարը :

ԱՑԼԵԻՍ ԲԱԺՆԵԶԱՓի ենթակայ չեն (Նոյ. 7էն սկսեալ) արմաւը, թուզը, նուշը, ընկոյզը եւ միջուկը, կաղինը, սալորը, չամիչը, չազանակը, ծիրանը եւ ուրիշ չոր պտուղներ :

ՀԱՅ ԴՈՀԱՐԱՎԱՃԱՌ ՄԸ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 20ին: Անունը՝ Ժան Սարաֆեան, հասցէն՝ 36 rue Boissière: Թերթերը կը դրեն թէ չարագործ մը յարձակեցաւ գոհարավաճառին վրայ, խանութին մէջ: Փորձն ծանրացնէ վիրաւորուած ըլլալով հանդերձ, Սարաֆեան փորձեց փողոցին մէջ հետապնդել յարձակողը, բայց ինկաւ ճամբուն վրայ եւ ինքնաշարժի մը տակ մնալով չախչախուեցաւ: Երբ օգնութեան հասան, արդէն մեռած էր: Մարդասպանը յաջողեցաւ փախչիլ սեւ ինքնաշարժով մը: Գոհարավաճառին կինը, որ խանութը կը գտնուէր յարձակման պահուն, չափազանց ընկճուած ըլլալով, հարցաքննութիւնը յետաձգուեցաւ: Քանի մը ականատեսներ չկրցան որոշ տեղեկութիւններ հաղորդել:

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ չէ լուծուած տակաւին: Լիմոժէն պալիք եղները ճամբայ չեն հանուած, վերջին պահուն նոր անհամաձայնութիւն մը ծագած ըլլալով :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը անմիջապէս օգնութեան փութաց Ուղպեկիստանի եւ Քըրկըզիստանի հանրապետութեանց, որոնք երկրաչարժէն ծանրապէս վնասուած էին կիրակի օր: Մասնաւորապէս աւերուած են Նամանկանի, Անտիճանի եւ Ֆէրկանայի շրջանները՝ Ուզպեկիստանի մէջ, եւ Ճէլալապատի շրջանը՝ Քըրկըզիոյ մէջ: Ցնցումները զգացուած են ինը կէտերու վրայ :

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԴՐՕՇԸ պիտի պարզուի դեկտեմբեր 10ին, Շթութկարտի վրայ, նոր սահմանադրութեան հռչակման առթիւ: Նոյեմբեր 24ին պիտի կատարուի նահանգային ժողովին ընտրութիւնը եւ պիտի քուէարկուի Վիւրթէնպէրկ պատրնի սահմանադրութիւնը :

Ֆ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ամենամեծ հանրապետութեան, Ռուսիոյ կրթական նախարարը հրամայեց չաբաթը 4 ժամ աւելցնել բարձրագոյն դասընթացքներու, երեք ժամ ալ միւս դասարաններուն վրայ, օտար լեզուներու դասաւանդութեան համար: Ծրագրին վրայ նշանակուած են ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուները:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ տնտեսական միացման համար ծրագիր մը մշակած է Անգլիոյ արտաքին նախարարը եւ Պ. Մոլոթովի պիտի ներկայացնէ, Նիւ Եորքի մէջ :

ԴԱՀՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՍՈՒԷԼԻ
ԿԸ ԽՕՍԻՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
եւ ՑՈՎԻԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

×

ՄԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն : 17 Նոյեմբեր , Կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ:

146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսին ընկերներ

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ ԵՒ ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները :

×

ՎԻԵՆԻ ՄԷՋ.— 16 Նոյեմբեր շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրճնոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Մեծ պատուհանդէս

Կազմակերպուած **Institut Arménien**ի կողմէ
HOTEL GEORGE Vի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր : Մասնակցութեամբ 3 նուագախումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Cabaretէն :

Մուտք 300 ֆրանք: Ճոխ պիւֆէ :

Մատչելի գիներ: Երեկոյեան երկար զգեստը պարտաւորիչ կ'ներուն համար, այրերը մութ գոյն կամ Smoking:

Սեղանները վարձելու համար հեռաձայնել Պ. Նուպարի Lly. 23-66:

ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՒՈԶ

Ֆիլիփ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆի

Նոր տարեշրջանի առաջին նուագահանդէսը, Մարսէյլ, կիրակի 10 Նոյեմբեր, ժամը 15ին, Քազա տ'Իթալիայի (ռիւ տ'Ալժէ) թատրոնին մէջ :

Երկրորդ նուագահանդէսը՝ ՓԱՐԻԶ, կիրակի 24 Նոյեմբեր, ժամը 14.30ին, Կաւոյի մեծ սրահին մէջ (45, ռիւ լա Պոէսի):

Այս նուագահանդէսներուն յայտագիրները կազմուած են հայ ու օտար երաժշտահաններու դերընտիր գործերէն: Գին.— 150, 75, 50 ֆրանք:

ՎԻԵՆ.— Ողբացեալ ՍԱՐԳԻՍ ԱԼԹՈՒՆԵԱՆի մահուան տարեդարձին առթիւ հոգեհանդստի Ս. պատարագ տեղի պիտի ունենայ, կիրակի առաւօտ ժամը 9ին հայ մարզականի սրահին մէջ :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՏԻՍԻՆԻ մասնաճիւղին պարահանդէսը՝ այս կիրակի, ժամը 9էն մինչեւ լոյս, Cristal Palace, 104 Grande Rue Montplaisir: Հաճելի անակնկալներ: Մուտքը 100 ֆրանք :

ԿՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աշխատելու, խնամուած գործի համար, գործաւոր, գործասէր բուհիներ: Դիմել՝ դերձակատուն Jacques Bakalian, 4, rue d'Alexandrie, Paris (2): Tél. Gut. 70-92:

Երգահանդէս
ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Salle Gaveau, 45 - 47, Rue La Boëtie
Կիրակի, **10** Նոյեմբեր ժամը **16.30**ին
Յայտագիր.— *Օտար դասական հեղինակներ : Կոմիտաս վարդապետ՝ ծննդեան 75ամեակին առթիւ: Հայաստանի արդի քնարերգակ երաժշտութեան վարպետներէն եւ արտասահմանի հայ հեղինակներէն :*

Տոմսերու գիները՝ 25էն 200 ֆրանք :
Դիմել՝ Սալ Կավօ եւ հայ դրավաճառներուն:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ԹԼՒՑԱՍԵՂԱՆԸ

Փարիզի վարչութիւնը տարեշրջանի բացման առթիւ, թէյասեղան մը սարքած է ի պատիւ իր դաստիօներուն, այս շաբաթ ժամը 4—7, Café Voltaireի առաջին յարկը, 21 rue de l'Odéon: Կը հրաւիրուին անդամները եւ դաստիօները :

ԵՓՐԱՏ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
Ղեկավարութեամբ
DIKRAN ONOSSIAN

Փարիզի եւ արուարձաններու հանրածանօթ հայկական նուագախումբը որ կը նուագէ հայկական, կովկասեան եւրոպական եւ արեւելեան գեղեցիկ եղանակներ :

Տրամադրելի է նշանաւոր-քներու, հարսանիք-ներու եւ բոլոր ազգային միութիւններու համար : Միշտ մատչելի գին : Դիմել 15 օր առաջ, D. Onossian, 1 Allée Yvonne Clamart, Tél. INV. 47-86 :

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(Տնօրէն Պ. ԿՐԻԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու ճոխ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը :

MEUBLES MODERNES
60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. ՔԻՒՓՔԼԵԱՆի կահ - կարասիներու մեծ վաճառատունը: Խիստ մատչելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիները : Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ :

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր զեղչ :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : Հեռաձայն Ely. 18-72:
Գրել ֆրանսերէն լեզուով :

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսանիքներու, նշանաւոր-քներու, խնջոյքներու եւ հանդիսներու համար: Մասնաւոր գին : Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61 :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Փ. փոգեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:*

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 9 Novembre 1946 Շաբաթ 9 Նոյեմբեր

ԹԸ · ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4849 - Նոր շրջան թիւ 488 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁՐՈՅՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— *Սերունդի փրկութիւն կը հոլովէք օրն ի բուն : Կը հաւատա՞ք թէ կարելի է փրկել այն երիտասարդութիւնը որ հասակ նետեց այս լպրծուն ափերուն վրայ :*

= *Ինչո՞ւ չէ : Անշուշտ ոչ այնպէս ինչպէս հայրենի հողերու վրայ, ուր ծառն ու ծաղիկը , ջուրն ու կրակը, լուսինը եւ արեւը անդամ սեփական գոյն եւ դիմագիծ կուտան : Շատ բան կախում ունի մեր կամքէն ու աշխատանքէն : Մանաւանդ գործելու եղանակէն :*

— *Դժբախտաբար այս ճակատին վրայ եւս բաժան - բաժան եղած են թէ տղաքը եւ թէ պիտանի ուժերը :*

= *Դժբախտութիւններ կան որոնք մէկ օրէն միւսը չեն զարմանուիր : Միւս կողմէ, սխալ է ամէն բան ծուռ մեկնել կամ սեւ տեսնել : Ամէն ժողովուրդի մէջ ալ սովորական երեւոյթ է չերտաւորումը, համաձայն մշակոյթի, դաւանանքի, ընկերային եւ քաղաքական հոսանքի : Կը բաւէ որ համաձայն ըլլան հիմնական կէտի մը մասին,— Հայրենիք :*

— *Ես կը կարծեմ թէ այդ բաժանումները կը դադրին, եթէ ընդհանուր ծրագիր մը պատրաստուի, կեդրոնական ղեկավարութեամբ :*

= *Այդպիսի ձեռնարկներ կատարուեցան — եւ դեռ կը շարունակուին — միահեծան կարգուսարքի տակ, ղեկատուրաններու մէջ, եւ հետեւանքը տեսանք : Ինչո՞ւ չէք ընդունիր որ նորահաս երիտասարդներն ալ իրենց նախասիրութիւններն ու տեսակէտներն ունին : Ընդհանրապէս իրենք են որ կը գտնեն իրենց ճամբան, առ հասարակ խրտչելով զանազան խնամակալութիւններէ : Դուք պիտի ուղի՞ք որ բոլորը մէկ աւազանի մէջ ճուլուէին :*

— *Իմ վախս այն է որ տրամադրելի ուժերը չեն բաւեր դոհացնելու անմիջական պահանջը,— մայրենի լեզու, պատմութիւն, աշխարհագրութիւն, մէկ խօսքով տարրական դիտելիքներ ազգային մշակոյթի մասին :*

= *Ճիշդ է : Քանի մը տարիէն հայերէն սորվեցնող անդամ պիտի չգտնէք : Ուսուցիչներու սերունդն ալ մաշեցաւ եւ ազդ· դպրոցները մեծ դժուարութիւններ կը կրեն արեւելեան զաղութներուն մէջ : Եւ սակայն, շատ բան կախում ունի եւ ղաղ ուժերը օգտագործելու եղանակէն : Օրինակ, մենք խորութիւն չենք դներ դասախօսներուն մի - ջեւ, Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի դաստիարակութեան համար :*

— *Բայց եւ այնպէս, մասնաւոր կանոնագիր - ծրագիր մը ունիք :*

= *Բնականաբար : Կարելի՞ է սերունդ կրթել օր մը այսպէս, օր մը այնպէս : Ի՞նչ կը տրամադրէ այդ ծրագիրը :— 1. Դաստիարակել երիտասարդութիւնը հայկական մշակոյթով, պատրաստել Հայաստանի կարգապահ եւ գիտաբերող բաղաքացիներ :— 2. Հեռու պահել երիտասարդութիւնը մեղկ զբաղումներէ եւ խաղերէ, զարկ տալ անոր ֆիզիքական առողջ դաստիարակութեան, պատրաստելով չարքաշ կեանքի վարժ ու պատուախընդիր երիտասարդներ :*

Այս բոլորէն վեր, ինքնագործունէութեան մղել երիտասարդութիւնը, որպէսզի իւրաքանչիւրը զարգանայ համաձայն իր ընդունակութեանց :

— *Դժբախտաբար շատ մօտէն ծանօթ չեմ կատարուած աշխատանքին, պատահաբար հետեւած ըլլալով :*

= *Անշուշտ ատոր համար է որ նախապաշարուած էք : Եթէ ներկայ ըլլայիք որ եւ է դասախոսութեան, շատ մը թիւրիմացութիւններ պիտի փարատէին : Տեսնելու էք, մանաւանդ, իրենց ընկերական ոգին, հանդիպումներու պահուն : (Այսօր ալ թէյասեղան մը սարքած են ի պատիւ իրենց դասախօսներուն) :*

— *Ախո՛ն որ զաւակ չունիմ :*

= *Դուք չունիք, սակայն ձեր եղբայրը, քեռայրը կամ հարեւանը ունին անշուշտ : Ի՞նչ օգուտ հառաչել թէ կ'օտարանա՛ն : Ինչո՞ւ չհետաքրքրուիլ, չթելադրել որ դասընթացքի մը հետեւին, անդամակցին Միութեան մը, շաբաթը քանի մը ժամ յատկացնեն «հայկականութեան», ինչպէս կ'ըսեն : Մինչեւ որ կարենան հայրենիք հասնիլ :*

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդը կը ջանայ հազարի բարձրացնել իր անդամներուն թիւը, յառաջիկայ տարուան ընթացքին : Եթէ ամէն երիտ· Միութեան իւրաքանչիւր անդամ մոլորած տարեկից մը անդամագրէ, հազարներ են որ պիտի փրկուին : Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Վաղը, կիրակի :

Հայկանուշ Թորոսեան պիտի երգէ վաղը, կիրակի,— ու մտքիս մէջ արդէն կիրակին կը կերպարանափոխուի հրաշագեղ անտառի մը, ուր կ'երգեն առխակները, ուր կը սրնգահարեն ջուրերը , ուր սրբասացութիւն կը կատարեն զեփիւռները , մինչ յաւերժահարսները ամբրոսիա կը մատուցանեն՝ աստուածները ուրախ են եւ հպարտ իրենց ստեղծագործութեամբ :

Հայկանուշ պիտի երգէ վաղը :

Ու կիրակին կը լեցուի անուշահոտութեամբ, եառագայթներով եւ երազներով :

Մեր ժողովրդական երգչուհին, (այսպէ՛ս է իր տիտղոսը, զոր տուած է ինքը՝ ժողովուրդը) , հայ երգը պիտի հագուեցնէ, վաղը, իր արբայական ամենէն շքեղ եւ ինքնատիպ զգեստաւորումով, որպէսզի ըսենք՝ ա՛զգ ենք ահաւասիկ, հոգիով հարուստ, մշակոյթով հարուստ, արուեստով հարուստ :

Հայկանուշ ձայնական կամ հագագային ազգայնութեամբ դպրոց հիմնեց հայ երգին պատմութեան մէջ, — Շահ - Մուրատեանէն ետքը՝ Աստուած մեզի տուաւ Հայկանուշը : Առաջինը կատարեց իր դերը,— ամբողջ ժամանակաշրջան մը քընքոյշ ձայնով, հայութենէ հեռացածներն իսկ ետ դարձան ամօթահար, Սուլթաններն անգամ կախարդուեցան : Ճիշդ է թէ Շահ - Մուրատեանի այդ յաղթանակին մէջ վճռական դեր կատարեց Կոմիտասի փառքը :

Հայկանուշ մնաց Փարիզ, չհետացաւ Ցրանսայէն՝ եթէ չհաշուենք ատուպի երեւում մը Պելճիքայի, Դերմանիոյ եւ Ռումանիոյ մէջ : Պէտք էր Հայկանուշ անցնէր քաղաք գաղութներէն,— Սուրիայէն, Լիբանանէն, Պաղեստինէն, Իրանէն, Իրաքէն, Եգիպտոսէն, Ամերիկաներէն խանդավառելու համար մեր գաղութները, շարունակելու համար Կոմիտաս - Շահ - Մուրատեան առաքելութիւնը : Ձայնը եւ արուեստը, զոր Աստուած տուաւ իրեն, Հայկանուշ չպտրտցուց գաղութէ գաղութ, որպէսզի կրկնուէր **1913**ի խանդավառութիւնը, որպէսզի մեր երկնակամարը անգա՛մ մը եւս բիբ-բոր աննման երաժշտութեան մը սարսուռով :

Հայկանուշ թերացաւ իր առաքելութեան մէջ , բայց մեր գաղութը գիտցա՞ւ գնահատել զինքը ըստ արժանւոյն :

Timbre d'or որակումը կուտային Շահ - Մուրատեանի ձայնին, **timbre parfumé** պիտի ըսէք Հայկանուշի ձայնին : Բայց ի՞նչ **parfum** է այդ,— Հայաստանի լեռներուն, հովերուն, ծաղիկներուն. եառագայթներուն խմորումով՝ միւռոն մը :

Ձայն չէ, միւռո՛ն է,— գիտնանք գնահատել , որպէսզի չամչնանք ետքը : ԱՐԱԶ

ՀԱՅ ԳԱՂԹ· ԿԵԴՐ· ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ հոկտ· 30 թուակիր պաշտօնագրով մը կը տեղեկացնէ թէ՝ իր դիմումներուն վրայ, ելմտական նախարարը նկատի առնելով տարագիրներուն մասնաւոր վիճակը, զանոնք ազատ կը կացուցանէ ռակիի, օտար դրամներու եւ արժեթուղթերու եւ արտասահմանի մէկ եղած ստացուածքներու դրաւումէն (օրէնք 1945 Դեկտեմբեր 26ի եւ 1946 փետր· 13ի) :

ԳՈՀԱՐԱՎԱՃԱՌ Ժ· ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ սպանութեան առթիւ, կինը հարցաքննուելով, հետեւեալ պատմութիւնը պատմեց :— Կէս օրէն վերջ մօտ 30 տարեկան մարդ մը, մէջին հասակով եւ չազանակագոյն մազերով, ուզեց տեսնել ամուսինս : «Բանի մը ժամացոյցներ կ'ուզեմ, իրիկունը կուգամ» ը - սաւ : Ժամը 20ին առեւտուրը, նորէն եկաւ : Ներս մտնելէ վերջ խանութին դուռը դոցեց եւ կղպեց , ժամացոյցները նայեցաւ, յետոյ յանկարծ աւր - ճանակ մը քաշելով, պոռաց :— «Ես խենդ Փիէռօն եմ, երկուքդ ալ պիտի սպաննեմ» : Ամուսինս փորձեց վրան նետուիլ : Մարդը կրակեց , յետոյ դուրս ելաւ, ամուսինս ալ ետեւէն : Մարդը նետուեցաւ կառքի մը մէջ որ սուրաց դէպի ավընիւ Քլէպէռ : Երբ ամուսինս փողոցէն կ'անցնէր , ուրիշ կառք մը եկաւ հակառակ ուղղութեամբ եւ զնդակ մը արձակուեցաւ դէնէկէն : Գնդակը չդպաւ , բայց կառքը տապալեց ամուսինս եւ ջախջախեց ճամբուն վրայ » :

ՓԱՐԻԶԻ ՍՊԱՆԴԱՆՈՑՆԵՐԻՆ երկուքին բանուորները դործադուլ հռչակեցին , դանդատելով թէ արհեստակից մը պաշտօնանկ եղած է, սեւ ցուկայի ամբաստանութեամբ :

Ամերիկայի հանրապետականներուն ծրագիրները

Մ· Նահանգներու հանրապետական կուսակցութիւնը ծրագիրներ կ'որոճայ իրենց յաղթանակէն վերջը : Նիւ Եորքէն հասած հեռագիրներու համաձայն, հետեւեալ առաջարկները պիտի ներկայացնեն 80րդ խորհրդարանին, որուն բացումը պիտի կատարուի 1947 յունուար 3ին .—

1.— Շարունակել երկթեւ արտաքին քաղաքականութիւնը (մասնակցութեամբ երկու կուսակցութեանց), ի չահ երկրին եւ աշխարհի :

2.— Շարք մը քննութիւններ կատարել, հաստկնալու համար թէ ներկայ կառավարութիւնը որ եւ է դաղտնիք պահա՞ծ է արտաքին թէ ներքին դործերու մասին :

3.— Անյապաղ վերջ տալ հանրապետութեան նախագահին այն արտակարգ լիազօրութեանց որ տրուած էին պատերազմի առեն :

4.— Եկամուտի տուրքերը դեղչել 20 առ հարիւր համեմատութեամբ :

5.— Հաւասարակշռել ելեւմուտքը եւ կրճատել կառավարական ծախքերը :

Կը հաստատուի թէ նախագահ Թրումըն մերժած է հրաժարիլ, հակառակ զանազան թելադրութեանց :

★ *Փարիզի թերթերը թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնեն հանրապետականներու յաղթանակին առթիւ : Շատեր ցաւ կը յայտնեն որ պարտուած է նախագահ Րուզվելթի կուսակցութիւնը, այն մտավախութեամբ թէ Ամերիկան կրնայ վերադառնալ քաղաքական եւ տնտեսական մեկուսացման : Բայց ընդհանուր կարծիքն այն է թէ անփոփոխ պիտի մնայ արտաքին քաղաքականութիւնը, ինչպէս յայտարարեց հանրապետականներու վարիչն ալ :*

Գրեթէ բոլոր թերթերն ալ կը կարծեն թէ հանրապետականներուն յաղթանակը աւելի պիտի խստացնէ Ամերիկայի դիրքը Մ· Միութեան հանդէպ : Ծայրագոյն ձախերը յայտնապէս ցաւ կը յայտնեն : «Ցոան - Թիէօր»ի կարծիքով, այս յաղթանակը պիտի ծառայէ զօրացնելու «տոլարի արիստոկրատութիւնը եւ հիւլէական դիւանագիտութիւնը» : Իւմանիթէ եղածը կը նկատէ «յաղթանակ մը ջոջ առեւտրականներուն համար» , եւ «Փաշական թեկնածու» կը հռչակէ Նիւ Եորքի կառավարիչը , Տիւէ (թեկնածու նախագահութեան) : Ընկերվարական օրկանն ալ , «Լը Փոփիւլէռ» կը վախնայ որ Ամերիկա վերադառնայ դրամատիրական քաղաքականութեան , արտաքին առեւտուրի ճակատին վրայ : Որոշ մտահոգութիւններ կը յայտնէ նաեւ կիսապաշտօնական «Լը Մօնտ»ը , տնտեսական տեսակէտով :

Նուէն Թրիւսիէ

Իտալիոյ համայնավար կուսակցութեան վարիչը , Փալմիրօ Թոլիաթթի , վերջերս Պելճրատ դացած ըլլալով , վերադարձին յայտարարեց թէ մտածել Թիթօ պատրաստ է Իտալիոյ ձգելու Թրիէսթին , փոխարէն ստանալով Կորիցան : Իտալական կառավարութիւնը անմիջապէս մերժեց այս առաջարկը , յայտարարելով թէ Կորիցան Զորսերու կողմէն միաձայնութեամբ ճանչցուած է իբրեւ ամբողջական մասը Իտալիոյ : Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ապացոյցներ թէ Իտալիոյ եւ Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխը պէտք է ճշդուի ազգագրական հիմերու վրայ , հանրաքուէ կատարելով վիճելի շրջաններուն մէջ :

Մտածել Թիթօյի առաջարկով , Թրիէսթին Իտալիոյ պիտի յանձնուի պայմանաւ որ որոշ ինքնավարութիւն վայելէ : Այս առթիւ Թերթերը դիտել կուտան թէ այդ ծրագիրը պիտի ազդէ Հռոմի , Նափոլիի , Ճենովայի , Ֆիորենցայի եւ Թորինոյի քաղաքապետական ընտրութեանց վրայ , որոնք տեղի պիտի ունենան վաղը , կիրակի : Այսինքն պիտի ծառայէ զօրացնելու համայնավարական մեծամասնութիւնը :

★ *Միացեալ Ազգերու ընդհ· ժողովը կը չբունակէ իր աշխատանքները : Միեւնոյն առեն տեղի կ'ունենան մասնաւոր խօսակցութիւններ : Փոցտամի ժողովէն ի վեր առաջին անդամ ըլլալով Մոլոթով տեսակցութիւն մը ունեցաւ նախագահ Թրումընի հետ :*

Հինդշաբթի օր Նիւ Եորք հասաւ Անգլիոյ արտաքին նախարարը , Ռ· Պեվին : Երկու հազար ոստիկաններ չարժման մէջ դրուած էին , արդիլելու համար հրէական ցոյցերը , բայց որ եւ է դէպք չպատահեցաւ , թէեւ Սիոնականները սպառնացած էին թէ Պեվինը պաշարելով մինչեւ Պաղեստին պիտի առաջնորդեն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՇԱՔԱՐԻՆ ԳԻՆԸ .— *Սկզբի նահանգապետութիւնը կը ծանուցանէ թէ չաքարի նոյեմբերի բաժինը որ պիտի տրուի նոյեմբերի եւ դեկտեմբերի թիւ 3 կտրօններուն փոխարէն , պիտի ծախուի նախկին դնով : Վերջերս դործակալութիւն մը կը ծանուցանէր թէ չաքարին դինը 25 առ հարիւր պիտի աւելնայ : Ջեռնհաս իշխանութիւնը անմիջապէս հերքեց այս լուրը , բայց երկկ թերթերը կը դրէին թէ չաքարին դինը պիտի աւելնայ 60 առ հարիւր , 25 ֆրանքէն բարձրանալով 39ի :*

ՄԵՐ ՈՒՂԻՆ

Ինչպէս ամէն հայ կազմակերպութիւն իր ունեցած լաւագոյն ընդունակութիւնները, ճիրքերը կը պարտի ամէնէն առաջ իր ժողովուրդին որ դարերու ընթացքին բազմաթիւ աղէտներու ազդեցութեան տակ տիրացած է առանձնայատուկ նկարագրի մը :

Դաշնակցութիւնը իր բուռն հայրենասիրութեամբ հարազատ արտայայտութիւնն է մեր ժողովուրդին եւ անոր դարաւոր պայքարին, անընկճելի կորովին :

Բռնութեամբ կամ խորամանկութեամբ, ինչքան ազգեր փորձած են տիրել հայութեան հոգիին եւ թէ հայրենի հողին : Մրոխտ Արարատի նման անսասան մնած է մեր ժողովուրդը իր հոգեկան ու նիւթական աշխարհով :

Հայութեան նման է Դաշնակցութիւնը, որով հետեւ իր գաղափարականը անոր ձգտումներուն իրական արտայայտութիւնն է : Արտաքին թշնամին իր ղէնքը միշտ ուղղած է ամէնէն առաջ Դաշնակցութեան՝ հայութեան սրտին :

Այդ անտեղիտալի պայքարներու հետեւանքով է որ պահպանողական դասակարգը մեղադրած է Դաշնակցութիւնը՝ թէ ան դիւցած չէ եղէգի նման ծռիլ :

Թուրքիոյ մեր հարուստները, որոնք Կ. Պոլսոյ եւ Ծովեզերեայ ուրիշ քաղաքներու մէջ հանգիստ էին ու դրամ կը չահէին, մեղադրեցին Դաշնակցութիւնը որ երկրի մեր հալածական ժողովուրդի տարրական իրաւունքներու պաշտպանութիւնը կ'արծարծէր եւ կը փոխադարձէր ոտացուած հարուածներուն : Իսկ Կովկասի մեր հարուստները դժգոհ էին որ Դաշնակցութիւնը կը մաքառէր ցարական իշխանութեան դէմ : Եւ վերջապէս Հայաստանի խորհրդայնացումէն ետք, նոյն դասակարգի մարդիկ կը մեղադրեն Դաշնակցութիւնը որ անձնատուր չըլլար Սովետներուն :

Մեր հակառակորդները ունին տարբեր մեղադրանքներ ալ, յաճախ յեղյեղուած, թէ Դաշնակցութիւնը այս կամ այն թուրականին գործակցեր է Իթթիհատ կուսակցութեան ու ցարական իշխանութեան հետ եւ կամ փորձեր կատարած է լեզու գտնելու Սովետներուն հետ : Անցեալները հակադաշնակցական թեթեւսօլիկ խմբագիր մը իբրեւ օրկաններուն մէջ հրատարակած էր ղէպքերու եւ թուականներու չարք մը, ապացուցանելու համար Դաշնակցութեան պատեհապաշտութիւնը, դիմակոխութիւնը, մինչեւ ուշիմ ընթերցող մը պիտի նկատէր որ այդ ամէնը Դաշնակցութեան վարկին կ'երթան, որովհետեւ ան պայքարը իբրեւ նպատակ հետապնդած չէ, այլ նաեւ դիտցած է քաղաքականութիւն վարել, երբ անոր մէջ տեսած է հայութեան իրական շահը :

Վեր առնենք այսօրուան կացութիւնը : Ներդաղթի պատրուակին տակ, Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայաչատ գաղութներուն մէջ, կոմունիստ կուսակցութիւնը իր կառքին լծած կարգ մը մարդոց մուվ կը պահանջէ Դաշնակցութեան լուծումը քանի որ անելիք չունի ան... : Նոյն արձագանգը կը լսենք ուրիշ գաղութներու մէջ :

Նախ չենք դիտեր թէ ովքեր են սա արտասահմանի հայ կոմունիստ կոչեցեալները, որոնց Մոսկուան ալ չուզեր տէր կանգնիլ, Գ. Միկոյանի լուծումէն ի վեր : Մենք այսքանը լաւ գիտենք որ հակադաշնակցական բոլոր պայքարներուն խառնուած է նաեւ մեր ցեղային թշնամին :

Այդ դիտակցութեամբ ալ մենք արժէք չենք տար ամէն դրդռումի, չճնաւորելու համար հայ կեանքը : Քառորդ դարէ ի վեր կը լսենք Դաշնակցութիւնը անելիք չունի յանկերգը : Մեզի չարուցնակ ըսին նաեւ՝ թէ լուծուած է Թրքահայ Դատը, չունինք հողային պահանջ, պնդեցին՝ թէ հայկական ջարդերուն պատասխանատուն մենք ենք եւ ուրիշ ի՛նչ այլանդակութիւններ : Արժէք չտուինք այդ ամենուն, որովհետեւ նկատեցինք որ դիտակից է մեր ժողովուրդը եւ չատ լաւ կը ճանչնայ իր բարեկամը ու իր հակառակորդը : Դաղութներու մէջ հակադաշնակցական պայքարի լծուած մարդիկ դէղնած տերեւներու նման իյնան ու կորսուեցան : Իսկ հայրենի հողին վրայ, անոնցմէ շատեր, կեանքի տարօրինակ հեգնանքով, վրայ տուին իրենց սեփական գլուխները :

Նոյն ժամանակաշրջանին Դաշնակցութիւնը հերակլեան աշխատանքի մր լծուեցաւ մանաւանդ Սփիւռքի մէջ, ուր գործելու ամէն ազատութիւն կար : Եւ ոեւէ բարեխիղճ հայ մարդ չի կրնար անտեսել ազգային, մտաւոր այն ճիգը զոր ի գործ դրաւ Դաշնակցութիւնը իր մամուլով, իր կենդանի խօսքով, իր ծաւալուն կազմակերպութիւններով, Մերձաւոր Արեւելքէն մինչեւ հեռաւոր Ամերիկաները :

Հայկ. Դատի արծարծումի եւ ներդաղթի առիթով մեր ժողովուրդի յայտնաբերած հայրենասիրութեան մէջ ծանր կը կշռէ Դաշնակցութեան քարտինքը :

Քսաներեւինգ տարի առաջ, Սփիւռքի մէջ մեր ժողովուրդը եթէ հետեւած ըլլար Կոմունիստներուն եւ լքէր Դաշնակցութիւնը եւ Հայկ. Դատը, զանոնք փոխարինելով միջազգային յեղափոխութեան նշանաբաններով, անտարակոյս այսօր, կ'ունենայինք տասնապատիկ աւելի հայ համայնավարներ օտար երկիրներու մէջ, բայց երբեք հայրենասէր բաշմութիւններ :

Մեզի հարցում կ'ուղղեն, ինչո՞ւ այլեւս Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ չարունակել իր գոյութիւնը, քանի որ Խ. Հայաստանը իւրացուցած է մեր հողային պահանջները ու սկսած է զանգուածային ներգաղթի :

Նախ մեր հողային պահանջներու մասին : Մինչեւ այսօր բոլոր դիմումները կատարուեցան արտասահմանի հայութեան կողմէ : Ո՛չ Խ. Հայաստանի եւ ոչ ալ Խ. Միութեան կառավարութիւնը դեռ պաշտօնական պահանջ չներկայացուցին. խորհրդժողովներու օրակարգերու վրայ բազմատեսակ հարցեր կան, բայց դեռ մերինը դրուած չէ : Ցոյս ունինք որ ի վերջոյ ան պիտի գայ միջազգային պաշտօնական սեզաններու վրայ : Բայց եւ այնպէս դեռ պիտի է : Արտասահմանի մէկուկէս միլիոն հայութենէն դեռ ներգաղթած են քանի մը տասնեակ հազար Հայեր, յոյս ունինք որ այդ թիւերը կը կրկնապատկուին ::

Հայաստանի հողային պահանջէն ու աղդահաւաքումի գործադրութենէն դուրս Դաշնակցութիւնը ունի նաեւ ընկերային տարբեր համոզումներ : Անոնց յաճախակի չարծարծուելը ներկայիս, չի նշանակեր թէ իրրեւ իդէալ մենք դրած ենք զանոնք : Մենք կը հաւատանք ու ջերմօրէն կը պաշտպանենք անհատի, մամուլի, խօսքի ազատութիւնը : Այդ դաղափարներով չարունակ տոգորուած են եղեր ամենայառաջադէմ ազգերու մտաւորական դասակարգերը, որոնք ոչ միայն չեն ենթարկուած ամենապատիժ ոճիրներու, այլ ընդհակառակն, ազգերու ապրելու կամքին ներշնչումով, ստիպած են ոճրագործ կառավարութիւնները ետ կոչել իրենց որոշումները :

Հայ ժողովուրդի փառաւոր անցեալը, հայ ազատագրական չարժումին մեր տուած անհամար զոհերը, միւս կողմէն Դաշնակցութեան կէս դարու քաղաքական փորձառութիւնը թոյլ պիտի չտան խարխափիլ, տարբեր ճամբաներ փնտռել եւ ոչ մէկ վայրկեան կասկածիլ որ Դաշնակցութիւնը անելիք ունի : Վկայ իր 56 տարուայ գործունէութիւնը :

Եւ ինչո՞ւ մեր հակառակորդներու ճակատագրանքը դրաղելու Դաշնակցութեան երեւակայական հաչուեյարդարով, երբ Հայաստանի խորհրդայնացումէն ի վեր Թշնամիին դեռ թիզ մը հող առնուած չէ :

Փոխանակ մեր հողային պահանջները իրագործելու, Դաշնակցութեան քայքայումին լծուիլ՝ երեւոյթ մըն է որ կը թելադրէ այդ կուսակցութեան հոծ զանգուածին, համակիրներուն, չարքերուն, մտաւորականներուն, որպէսզի խանդավառութիւններու ընթացքին չմոռնան էական նկատելի զօրացումը եւ չարատեւումը Դաշնակցութեան, որու միակ մտահոգութիւնը իր ժողովուրդն է :

Ինչպէս ազգային պարտութիւնները չկրցան յուսահատութեան մատնել Դաշնակցութիւնը, նոյնպէս լաւատեսութիւնը եւ ոգեւորութիւնը պիտի չկարողանան զինք ուշակորոյս դարձնել :

Դաշնակցութեան Օրուան առիթով այս պիտի ըլլայ մեր մեկնակէտը հանդէպ նոր կացութիւններու եւ նոր դէպքերու :

Գ. ԼԱԶԵԱՆ

ՊԵՏՐՈՍ ԱԴԱՄԵԱՆ
ռուսական քևռվին վրայ
(ՄԱՀՈՒԱՆ 55ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ)

(Գ.-եւ վերջին մաս)

1885—1886ին Բաղուի, Թիֆլիսի եւ Կովկասի չորք մը ուրիշ քաղաքներուն մէջ խաղալէ վերջ, 1887 Հոկտեմբերին, Ադամեան մեկնեցաւ Օտեսա, այնտեղի հասարակութեան հրաւէրով :

Օտեսայի մէջ Ադամեանի գտած ընդունելութիւնը զերազանցեց մինչեւ այդ եղած բոլոր ցոյցերն ու գովասանքները : Եւ պէտք է ըսել, որ Ադամեան լիովին արժանի էր այդ բոլորին, այն դերասաններէն չէր որ քանի մը տարի չարունակ խաղար նոյն դերը, նոյն միօրինակութեամբ : Ոչ միայն օրէ օր կը կատարելագործէր իր խաղացած դերերը, այլեւ կը ձգտէր նորանոր կերպարներու կերտման : Այսպէս Մոսկուայի, Փեթերսպուրկի մէջ ներկայացուցած անոր Համլէթը այն չէր ինչ որ Կովկասի մէջ ան խաղացած էր 1880ին : Ան վերջին տարիներու իր ամբողջ ուժը տրամադրած էր Շէյքսփիրի այդ գլուխ գործոցը աւելի լաւ ըմբռնելու եւ վերարտադրելու գործին : Ադամեանի մեկնաբանութիւնը նոր եւ ինքնուրոյն էր : Ան Համլէթի մէջ կը տեսնէր ոչ թէ կամակոր, թոյլ, յոռետես, հիւանդոտ էակ մը, այլ ժամանակի կարգերու դէմ մաքառելու պատրաստ, մարդու ապագայի նկատմամբ վառ յոյսեր տածող, խոհուն հիւմանիստ մը :

Հետզհետէ մշակելով, կատարելութեան էր հասցուցած մանաւանդ «լինել թէ չլինել» մենախօսութիւնը, որ վերջին տարիները կը կատարէր դաշոյնը ձեռքը բռնի մտնելով, մեղմ, թախծոտ ու թոյլ ձայնով, հետզհետէ աւելի ու աւելի խորասուզուելով վշտի ալիքներու մէջ, մինչեւ այն պահը, երբ ան կ'արտասանէր չէյքսփիրեան յայտնի նախադասութիւնը՝ այն անյայտ երկրին մասին, «որու սահմանէն ոչ մէկ ուղեւոր չի վերադառնար» : Ամէն յետոյ Ադամեան - Համլէթը աստիճանաբար կը փոխէր իր դիմագիծը, կ'աշխուժանար, կարծես եռանդով կը լեցուէր եւ արդէն նորէն գործելու, պայքարելու կը տրամադրուէր : Ադամեանին բեմական նորութիւնները ոչ միայն չէին քննադատուեր, այլ եւ պաշտպանուելին կը գտնէին մամուլին մէջ : Անոր կախարդող խաղը կ'արդարացնէր ամէն ինչ :

Օտեսայի Ադամեանի խաղացանկը հարստացած էր չէյքսփիրեան երկու նոր ու բարդ խաղերով, Օթելլոյով եւ Արքայ Լիրով :

Ադամեանին համար խիղախ քայլ էր նաեւ Օթելլոյի դերին կատարումը, որովհետեւ ան չունէր մարմնական անհրաժեշտ տուեալները : Անոր վտիտ մարմինը, կարճ հասակը, մեղմ ձայնը, չատ աւելի համապատասխան էին Տանըմարքայի իշխանին համար, քան Վենետիկի Մաւրին :

Սակայն ան այս դերը եւս կատարեց գերազանց յաջողութեամբ :

Յոյց տալու համար Օտեսայի մէջ բոլոր դերերուն մէջ Ադամեանին ունեցած մեծ յաջողութիւնը, բերենք քանի մը պերճախօս բնութագրեր Օտեսայի մամուլէն :

«Օտեսկի Տելեկրաֆ»ը անոր Համլէթի մասին կը գրէր՝ «ոչ թէ մտքով կը ղգանք զայն, ոչ թէ դիտակցութեամբ, որ ան ընտիր դերասան է, այլ ուրիշ, անխմանալի ղգացումով, որ ձեղ կը պարտաւորեցնէ կուլ տալ արտասուքը, սիրել այդ օտար դէմքը եւ այդ օտար լեզուն» :

Նովոյոսիյսկի Թելեկրաֆէի թղթակիցը անոր Ուրիէլ Ակոստայի մասին կը գրէր, թէ ինչ առաջ տեսած էր այդ դերին լաւագոյն դերակատարբերնան, բայց այժմ Ադամեան զերազանցեց զայն, եւ ինքը չդիտեր թէ Ադամեանին վրայ նեղանայ թէ սքանչանայ, որ կրցաւ հեռացնել իր հոգիէն Բարնայիին պատկերն ու անոր տեղը քանդակել ուրիշ Ուրիէլ մը :

Այդ նոյն թերթը հիացմունքով անոր Օթելլոյի մասին կը գրէր. «Բեմին ետեւէն կը դուռայ հայ Օթելլոյին ձայնը, սակայն մարդկային ձայնչէայդ, այլ երկնային տրուտ, որ կը կտուի քնութեան տալերքին դէմ : Սոսկալի դղրդիւններ, կատաղի մռնչիւններ կը համակեն քեզ եւ սարսռազդեցիկ դող մը կ'անցնի երակներդ» :

1888ի Օգոստոսին Ադամեան վերադարձաւ իր ծննդավայրը՝ Պոլիս : Բայց այդ քաղաքին մէջ ոչ միայն չէր կրնար անոր տաղանդը աճիլ, այլ ամենակարճ ժամանակամիջոցին մէջ դատապարտուած էր կործանման : Համիտեան դաժան ռէժիմի չրջան էր, երբ մամուլը, թատրոնը կը դտնուէին ամենաուժեղ կաչկանդումներու տակ :

Կեանքը այդ քաղաքին մէջ մեռած էր : Մարդիկ ոչ ժամանակ, ոչ ալ հնարաւորութիւն ունէին արուեստով եւ դրականութեամբ զբաղելու : Համիտեան լրտեսներու ուրուականը, բանտն ու աքսորը կը հալածէր զանոնք :

Այս պայմաններուն տակ Ադամեան հաղիւ կրցաւ քանի մը ներկայացումներ տալ կատարելով Օթելլոյի, Քինի, Ուրիէլ Ակոստայի դերերը : Ուզեց Համլէթի դերը եւս խաղալ, սակայն բեթամիտ զրաքննութիւնը արգիլեց, պատճառաբանելով որ այն քաղաքին մէջ՝ ուր Թագաւոր կայ, կրնելի չէ հանդուրժել ուրիշ Թագաւորի մը, հոգ չէ թէ բեմին վրայ :

Ադամեանին առողջութիւնը քայքայուած էր, տարի մը առաջ սկսած կոկորդի ցաւը լրջօրէն կ'անհանդստացնէր զայն : Եւ երբ Իզմիրի մէջ Քինի դերը կը կատարէր, առաջին անգամ անոր ձայնը կը դաւաճանէ, կը խզուի ու կոկորդը կը մնայ :

Եւ հոն, նոյն այդ րոպէին կը զդայ, որ այդ իր վերջին ներկայացումն է, որ բեմը կը փախչի իր ոտքերուն տակէն :

Ականատեսները կը վկայեն որ այդ օրը, երբ վարագոյրը կ'իջնէ եւ Ադամեան յուսահատ թեմական հաղուստներն ու սուրը մէկ կողմ կը նետէ, գլուխը կը ցածնէ պատերուն եւ մանուկի պէս կուլայ :

1889ի Դեկտեմբերին անոր հիւանդութիւնը այն աստիճան բարդացաւ, որ անկողին ինկաւ եւ օրէ օր հիւծեցաւ : Նիւթական ամենածանր օրեր կ'ապրէր :

Բայց Ռուսաստանի մէջ չմոռցան այս մեծ դերասանը, անոր արուեստով հիացողները :

Թիֆլիսի, Մոսկուայի, Փեթերսպուրկի թատերասէր հասարակութիւնը հանգանակութիւններ ընելով՝ նիւթական օժանդակութիւն ցոյց կուտար անոր, Պոլսոյ ռուսական դեսպանին միջոցով տեղեկութիւններ կը խնդրէր դերասանին առողջութեան մասին, կը խնդրէր օդնել անոր : Եւ պէտք է ըսել որ Պոլսոյ ռուսական հիւանդանոցը ոչ մէկ ջանք խնայեց յաջողեցնելու համար դերասանին մահը, սակայն հիւանդութեան չատ վտանգաւոր բնոյթը անհնար դարձուց :

Ու երբ Պոլսոյ մէջ Պէօյիւք Տէրէի իր բնակարանին մէջ Ադամեան 1891 Յուլիս 4ին ընդմիշտ փակեց իր աչքերը, ամէնէն առաջ անոր մահուան բոթը հասաւ Ռուսաստանի իր պաշտողներուն, որոնք հեռագրով իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին և որոնց ղգացումները արտայայտելով դեսպանը հեռագրեց Պոլսոյ ռուսական հիւանդանոցի տնօրէնին :

«Ադամեանի մահուան լուրը ցնցեց ամբողջ Ռուսաստանը, ամէն կողմ ցոյցեր կ'ընեն, ամէն կողմ կը խնդրեն որ Ադամեանի մարմինը Պոլսոյ մէջ չթաղեն, այլ Ռուսաստան փոխադրեն, ուր ամէն կողմ կը սպասեն անոր մարմնին : Ամէն կողմ կը խնդրեն որ Ադամեանի մարմինը

պանատան պաշտօնեաները մասնակցեցան մեծ ողբերգակին յուղարկաւորութեան։

Մինչ Պոլսոյ մէջ հողին կը յանձնուէր Ադամեանին դիակը եւ անոր ուսուցիչները՝ էքշեան եւ ուրիշներ՝ դամբանականներ կը խօսէին, Թուրխոյ պարբերական մամուլը կ'ողողէր մահագիրերով, յուշերով եւ կենսագրական տեղեկութիւններով Ադամեանի մասին. կը վերյիշէին Ադամեանի փառքի օրերը, կը դնահատէին անոր տաղանդին առանձնայատուկ կողմերը, կը յիշէին անոր թողած բարերար աղդեցութիւնը չատ մը ռուս դերասաններու վրայ, անձնական յուշերով կը ծանօթացնէին անոր բնաւորութեան գիծերը։

Ադամեանի վայելչատ երաժշտը, խղճը, ունէր նայ մշտապէս գործող, կայուն խաղացանկով, նիւթապէս ապահովուած հայ թատրոն մը, ծաղկեցնել թատերական արուեստը եւ հասարակութեան հասցնել համաչխարհային ու հայ թատերդութեան լաւագոյն երկերը, իրականացաւ միայն մեր օրերուն, Հայաստանի մէջ սովետական իշխանութիւն հաստատուելէն յետոյ, երբ իր պետականութիւնն ունեցող հայ ժողովուրդը կարճ ժամանակամիջոցի մէջ ոչ միայն կրցաւ իր բարձրութեան վրայ դնել հայ նոր թատրոնը, ստեղծել տաղանդաւոր ու չնորհալի դերասաններու կուռ հաւաքականութիւն մը, այլեւ ունենալ իր հայկական Օփերան, Օփերակ (Operette), եւ չարժանկարի արուեստը։

Ադամեանի սիրած խաղացանկը՝ Շէյքսփիր, Օստրովսկի եւայլն, հիմա ալ Հայաստանի թատրոնին խաղացանկին էական մասը կը կազմեն եւ դերասանները, որոնք իւրացնելով նոր, սովետական արուեստի նուաճումները, ընկերվարական իրապաշտութեան սկզբունքները, կը կերտեն անմահ դերեր, սիրով կ'օդտագործեն այն մեծ ժառանգութիւնը որ թողած է հանճարեղ դերասանը իր հետեւորդներուն վրայ եւ որու չնորհիւ անմահ է ան եւ կ'ապրի դարեր։

ԳԱՒՌԻԿ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՊՕՄՈՆԻ ՆՈՐԱՇԷՆ ԴՊՐՈՑ - ՍՐԱՀԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 4 Նոյեմբեր (Ցառաջ).— Մեր թաղի նորաշէն դպրոց - սրահի բացումը տեղի ունեցաւ խուռն բազմութեամբ մը նոյեմբեր 3ին, կիրակի։ Ժամանակին բակը լեցուած էր երկսեռ հասարակութեամբ։ Սրահի մէջտեղի դուռին մուտքը փակուած էր եռագոյն ժապաւէնով մը։ Ժամը 3.30ին օրուան նախագահ, Պ. Օննիկ Դաւիթեան (Ա. Հագինեան) յայտարարեց թէ՝ համաձայն ընկալեալ փորձառութեան, սրահ մտնելու համար պէտք է կարել կապուած ժապաւէնը, կնքահայրութեամբ։ Առաջին ազդանշանը տուաւ Ազդ. Առաջնորդարանը 5000 ֆրանքի նուէրով մը, ներկայ հասարակութիւնն ալ հետեւելով քերաւ իր սրտաբուխ նուէրի բաժինը։ Ժապաւէնը կտրելու պատիւը տրուեցաւ Ազդ. Առաջնորդարանին, եւ յանուն անոր մկրատը յանձնուեցաւ երաժշտապետ Պ. Լեւոն Ձէրահեանի։ Ցետոյ դռդռդունները բացուելով ներս հրաւիրուեցան ներկաները որոնք իրենց տեղերը գրաւեցին կարգադիր յանձնախումբի անդամներուն առաջնորդութեամբ։ Սոյն հանդէսին հրաւիրուած էին յատկապէս Ազդ. Առաջնորդարանն եւ կեդր. վարչութիւնը, Մայր եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութիւնը, հայ կաթոլիկ առաջնորդը, բողոքականներու ներկայացուցիչը՝ վեր. Պուտաքեան, զանազան արուարձաններու թաղ. խորհուրդները, կապոյտ Աչի եւ կարմիր Աչի տեղական մասնաճիւղերը, Հ. Ց. Դ. Ջաւարեան ենթակոմիտէի վարչութիւնը, Հ. Ա. Ճ. տեղական մասնաճիւղի վարչութիւնը, Հայ Ռազմիկներու միութիւնը, դպրոցի հոգաբարձութիւնն ու դպրաց դասը, եւ հայերէն թերթերու թղթակիցները։ Գեղարուեստական բաժնի փայլը աւելցնելու համար հրաւիրուած էին «Քնար երդչախումբը», Տիկին Պերճուհի Անդրէասեան եւ Պ. Գուրգէն Քրմոյեանը։

Նախագահը հանդէսը բանալով յայտարարեց. — «Հայ ոգին ալ ուրիշ ազգերու նման ունի առաւելութիւններ եւ թերութիւններ, առաջինն է իր աչխատասիրական ճիգը եւ չինարար ոգին, իսկ երկրորդը քննադատութիւնը։ Քննադատութիւնը ներելի է, եթէ անկեղծ է ու չի ծառայեր կատարուած աչխատանքը քանդելու։ Մեր հայրենիքի աչխարհագրական աննպաստ դիրքը - շրջապատուած մէկէ աւելի թշնամիներով, յաճախ մեր բոյնը ձգել հեռանալու հարկադրանքին տակ ձգած է մեզ։ Ես կը մաղթեմ որ յառաջիկային ասկէ աւելի չքեղ սրահներ չինենք մեր հայրենիքին, Հայաստանի մէջ»։ Ցետոյ բացատրեց թէ դարերէ ի վեր մեր դպրոցութիւնը կը պարտինք, մեր եկեղեցիին եւ անոր կողքին հաստատուած դպրոցին»։

Քնար երդչախումբը, դեկավարութեամբ Պ. Ց. Քիւրքճեանի յաջորդաբար երգեց. «Ով մեծա - սքանչ դու լեզու», «Զիզ դու քաչիր» (Կոմիտաս - սէն) եւ «Վուչ, վուչ» (Սպենդիարեանէն)։ Թաղական խորհուրդի կողմէ դրուատ դեկուցում մը կարդաց Պ. Միհրան Անդրէասեան, «ժողովուրդը վստահեցաւ եւ ղօրավիգ հանդիսանալով մեղի, ունեցանք այս սրահը, որ նպատակ մը չէ, այլ միջոց մը։ Գուրգուրանք անոր վրայ, որպէսզի ծառայէ իր նպատակին։ Մենք անտեղի փսիխուբներու կարեւորութիւն չտուինք, որովհետեւ գիտէինք թէ, մեծամասնութեան փսիխքին է որ ընդառաջ կ'երթանք»։ Տիկին Պերճուհի Անդրէասեան իր թրթռուն ձայնով մեներգեց «Գարուն», «Հայաստան» եւ «Մաղկոց մտայ», երկրորդ անգամ «Վարդը» եւ «Հօյ նար», խլելով ջերմ ծափեր։ Կ. Գուրգէն Քրմոյեան յաջողապէս արտասանեց Գուրգէն Բորեանի Հայաստանի բանաստեղծներէն մէկ դեղեցիկ կտոր, ինչպէս նաեւ Ա. Տարագիրէն քառեակ մը (Այս առաւօտ)։ Հայ Ռազմիկներու Միութեան կողմէ խօսք արուեցաւ Պ. Վահրամ Պալօխեանի, որ դնահատելով կատարուած աչխատանքը, հայ մչակոյթի դրուատականն ըրաւ եւ յանուն իր Միութեան 5000 ֆրանք նուիրեց սրահի կահաւորման։ Սրահի չինութեան ձեռնարկուն՝ Պ. Գ. Կարապետեան շրջապատուած էր իր հայ աչխատաւորներէն, բեմին վրայ չնորհակալութիւն յայտնեց Պատ. Թաղականութեան, որ իր ուսերուն վրայ ծանրացող այս դեղեցիկ սրահին չինութեան գործը քաչքաբար տարաւ, օժանդակութեամբ ժողովուրդի նիւթական աջակցութեան (ծափեր)։ Նախագահութեան կողմէ կարդացուեցան բացակայ Մարմիններու եւ անհատներու կողմէ ղրկուած չնորհաւորական եւ չնորհակալութեան նամակներ։ Պ. Վահան Խալօղլուեան որ սրահին դեղեցիկ պատիժամատոյց մը նուիրած էր, երկու խօսքով իր խնդակցութիւնը յայտնեց եւ չնորհաւորեց թէ՛ թաղականութիւնը եւ թէ Պ. Կարապետեանը։ Փոքրիկներ Վարդուհի Գալուստեան եւ Ժաքլին Ցակոբեան ինքնաբերաբար արտասանեցին դեղեցիկ մանկական կտորներ։ Նախագահ Պ. Դաւիթեան անգամ մը եւս յիչեցուց ներկաներուն թէ սրահը պէտք ունի վարագոյրի, աթոռներու եւ կահաւորման։ Շատ կարճ ժամանակի մը մէջ նուիրատուութեան ընդհ. դումարը բարձրացաւ 55.650 ֆրանքի եւ հանդէսը փակուած յայտարարուեցաւ հոգեւոր հովիւ Սահակ քահանայի պահպանիչով եւ դպրաց դասու կողմէ երգուած Տէրունական աղօթքով։

Թղթակից

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Նոյ. 3ին Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ալֆորվիլ - Իթալի մրցեալ խումբերը հանդիպեցան U. S. Melunի խումբերուն մասնց դաշտին վրայ։ Ներկայ էր հոծ բազմութիւն մը, բայց օտար։

Առաջին անգամ ըլլալով Հ.Մ.Ը.Մ.ի երկրորդ խումբը պարտուեցաւ 3-2ով։

Հ.Մ.Ը.Մ.ի առաջին խումբը, առաջին խաղամասին կը յաղթէր 4-1ով։

Երկրորդ կիսախաղին, թէեւ մարզիկները կրնային այդ թիւը բարձրացնել, անփութութիւն մը վարակեց բոլորը եւ հակառակորդին խուռն յարձակողականը յաջողեցաւ։ Աստղ մեծապէս օգնեց նաեւ դատաւորին կողմնակալութիւնը։ Մեր տղաքը բողոքեցին, բայց ի զուր։ Դատաւորը անիրաւաբար դաչտէն դուրս հանեց մեր լաւագոյն խաղցողներէն մին, մրեւնոյն ատեն թշնամիին չնորհելով penalty մը։ Քիչ վերջ, երկրորդ մը եւս վերջացաւ 5-5ով։ Մեր յարձակողական գիծը չատ լաւ էր, պաշտպանողականը տկար։

Դեռ ամիս մը չըներ որ Հ.Մ.Ը.Մ.ը խաղաց այս խումբին դէմ եւ յաղթեց 3-0ով, բայց Ligueը չվաւերացուց։

Զօհրապ Մուրատեան

ՍԷՆ-ԼՈՒԻ (Մարսէյլ), 4 Նոյ.— Մտորագրելու Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի անդամներէն Ցառաջի Նոյ. 1ի թիւին մէջ ուրախութեամբ կարդացի Մ. Դանիէլեանի թղթակցութիւնը Տէսինի մասնաճիւղի գործունէութեան մասին։ Այս առթիւ 1000 ֆրանք կը նուիրեմ մեր քոյր Մասնաճիւղին, ցանկալով առողջութիւն եւ յաջողութիւն բոլոր անդամներուն, որպէսզի միշտ բարձր բռնեն Հ.Մ.Ը.Մ.ի նչանաբանը։ Ցետոյ կը ճայնակցիմ Տէսինի Մասնաճիւղին, առաջարկելով դումարել Ֆրանսայի պատգամ. ժողովը։ Միայն մէկ տարբերութեամբ, — ոչ թէ փարիզն է որ պիտի հրաւիրէ այդ ժողովը, այլ Ֆրանսայի քոյր Մասնաճիւղերը։ Եւ իրրեւ ժողովի վայր կ'առաջարկեմ կեդր. Ֆրանսան, Վիչի կամ Տէսին, որպէսզի դիւրութիւն ընծայուի բոլոր մասնաճիւղերուն։

Վ. Ելէովաճեան

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (3)

ԽԱՑՈՑ ԽԱՑԸ

Ամառուայ արձակուրդներն էին։

Աւետիսի հետ ևկանք մեր տունը խաղալու։ Նա էլ որը էր ինձ նման. ինչպէս իմ հօրը, նրա հօրն էլ սպանել էին։ Երկուքս էլ միեւնոյն տարիքն ունէինք, երկուքս էլ նիհարակազմ եւ քնաւորութեամբ վախկոտ էինք... բայց դասերնիս լաւ էինք սերտում։

Մեր մառանում կար ալիւրի մի մեծ չուվալ, որի մէջ տարիներէ ի վեր մկեր էին խաղում, որովհետեւ երբեք այդքան ալիւր չէինք ունեցել այս չուվալը օգտագործելու համար։

— Եկուր, բարձրանանք վրան, ասացի Աւետիսին։

— Շատ բարձր է, առարկեց Աւետիսը։

— Դու ծուիր, բարձրանամ կռնակիդ վրայ ու վեր ելլեմ, յետոյ քեզ կը քաչեմ վեր։

— Լաւ, ասաց Աւետիսը ու մէջքը ծռեց։

Ես բարձրացայ վեր ու թաղուեցայ տարիների փոչու մէջ։ Ցանկարծ ուչադրութիւնս գրաւեց մի բան։ Վախեցայ ձեռք տալու։

Աւետիս, տուր ձեռդ, ասացի։

Երբ վեր ելաւ, Աւետիս, սա ի՞նչ է, հարցուցի։

— Սա՞... Զգիտեմ ...

— Եթէ ձեռք տանք, մայրս կը բարկանայ։

— Նորէն տեղը կը դնենք։

— Փոչին թափ տանք նախ։

— Թաչկինակս կ'ուզե՞ս։

— Ո՛չ, ո՛չ, մայրդ յետոյ կը բարկանայ։

— Ուրեմն ձեռք չտանք, ասաց Աւետիսը։

— Բայց, ինչպէ՞ս կարելի է ձեռք չտալ։

— Գուցէ մի օձ է, որ մեռել է...

— Իմ հասակիս չափ կայ...

— Եթէ մեռել է, ոչինչ չէ կարող անել։

— Իսկ եթէ ողջ է, կը խայթէ ասացի ես։

— Փոչու տակ ողջ չի կարող մնալ։

— Օձը սատանայ է, կը մնայ, ասացի ես...

— Ոչ, չի մնայ... = կը մնայ ...

— Իմնենք վար, ուրեմն... = ի՞նչպէս իմնենք... — Ես վախենում եմ։ = Ես էլ եմ վախենում... բայց ինչ օգուտ ... կարծես կը չարժի ...

— Կանչէ մայրդ։ = Եթէ գայ, կը ծեծէ։

— Աւելի լաւ է ծեծէ, քան թէ այստեղ սրտաճաք լիմնենք... = Ձայնս չի դուրս գալիս ...

— Ես էլ չեմ կարողանում յալ... = Աւետիս, դու երբևէ սուր տեսե՞լ ես... — Ոչ։ = Եթէ սա օձ չէ... — Հապա ի՞նչ է... = Սուր է... — Սո՞ւր է... = Գիտե՞ս, մայրս մի օր ասաց թէ, մեծ հայրս խրխմի պատերազմին է գնացել եւ մի սուր է բերել... դուցէ սա՞ է...

— Ուրեմն վախնալու բան չկայ ...

— Եթէ վախնալու բան չկայ, վերցրու...

— Դու վերցրու... ձեր ապրանքն է։

— Բայց՝ ես կը վախենամ... եկ՝ միասին վերցնենք...

Ու երկուսը միասին, հազար ու մի զգուշութեամբ նախ՝ փոչին սրբեցին իրենց թաչկինակներով, յետոյ՝ իրենց զգանգքով ու մի ծայրէն բռնած բարձրացրին իրենց հասակէն բարձր մի սուր, մի կեռ սուր, որի ծայրը դուրս էր գալիս պատեանէն...

— Ձիւղ հասակիս չափ է, ասացի ես։

— Տուր մէջքս կապեմ, ասաց Աւետիսը։

— Ո՛չ, ես իմ մէջքէն պիտի կապեմ... իմ մեծ հօրն է սա. — Աւետիս, միտքս մի բան եկաւ...

= Ի՞նչ։ — Քո հայրը մեռաւ, չէ՞։ = Այո։

— Մի տխրի, Աւետիս... գիտես որ իմ հայրն էլ մեռաւ...

— Դուն էլ մի տխրի, Օննիկ, գիտես որ իմ հօրը սպանեցին...

— Ինչպէս իմ հօրը...

— Այո... ուրեմն ի՞նչ...

— Ուրեմն... այսպիսի՞ մի սրով... = Հը ...

— Բայց կը ցաւինէ... ինչքա՞ն տառապած պէտք է լինեն ...

— Օ՛հ, գիտես, դա մի երկվայրկեան է... Դեռ ցաւը չզգացած կը մեռնեն...

— Գիտե՞ս, Աւետիս... ես էլ՝ չեմ վախենում.

— Ի՞նչ պատահեց որ...

— Հիմա... այս սուրը կայ...

— Հասակիդ մեծ սո՞ւրը... ես մեր տանը մի ուրիչ բան ունեմ, հաղիւ ձեռքիս չափ... մի օր որ դաս մեր տունը, քեզ ցոյց կըտամ... բայց էլի ես վախենում եմ... չեմ սիրում այս տեսակ խաղալիքները... բայց ինչ արած, մեր ճակատագիրն էլ հաւանաբար այս տեսակ խաղալիքներով խաղալ է. հիմա, այն չէ, բայց ինչպէս պիտի իմնենք այս տեղէն ...

Այդ պահուն մայրս ներս մտաւ, մեզ տեսաւ չուվալի վրայ, երկար սուրով, որի դոյութիւնը հաւանաբար ինքն էլ էր մոռացել... բարկացաւ, որովհետեւ փոչոտուել էինք լաւ եւ օգնեց որ իմնենք վար...

×

Գիչերը քունս չտարաւ...

Առաւօտեան վազեցի կանուխ Աւետիսի մօտ։

— Եկայ, ասացի։

— Բարի ես եկել, նստէ... գիտե՞ս... գիչերը չքնացայ... սար ու ձոր արշաւում էի քո սրի վրայ նստած ...

— Դէ՛հ ցոյց տուր։ = Ինչը՞ ...

— Այդ... քո ձեռքի չափ բանը ...

— Գիտե՞ս... իմինս քո երկաթի կտորի պէս չէ այլ՝ գոհար է գոհար... կարող ես մէկ անգամէն վեց մարդ սպանել... = Տեսնեմ։ = Բայց՝ սաստիկ ձայն կը հանէ... = Տեսնեմ։ — Ծուխ էլ կը հանէ... — Տեսնեմ։

ՏՕՔԹ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

Ուտելիքի տագնապը

Պարենաւորման միջազգային խորհուրդը յա-ռաջես տեղեկագիր մը կազմած է, աշխարհի պա-րենաւորման մասին: Տեղեկագիրը այժմէն կ'ազ-դարարէ իր անդամներուն,— Անգլիոյ, Մ. Նա-հանգներուն եւ եւրոպական պետութեանց, որ ու-շադրութեամբ առնեսեն իրենց պարենաւորման աղբիւրները: Անգլիան անդամ հարկադրուած էմէկ տարի եւս քաշքշել բաժնեչափի դրութիւնը: Մաս-նաւորապէս պակաս կուգան ցորենը, չաքարը եւ ճարպեղէնը որոնց վիճակը գրեթէ տագնապալի կը համարուի: Տեղեկագիրը կը հերքէ արմտիքի ա-ռատութեան մասին տարածուած լուրերը:

★ *Գերմանիոյ անգլիական շրջանին ընդհ. հրամանատարը Լոնտոն գնաց, ստիպողաբար օդ-նութիւն խնդրելու համար պարենաւորման մասին որ անելի մը մատնուած է: Վարչապետը արտա-կարգ ժողով մը գումարեց եւ որոշուեցաւ Մ. Նա-հանգներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել Պ. Պէվինի միջոցաւ: Ամերիկեան շրջանին մէջ, վեց շաբթուան ուտելիք ամբարուած է, մինչ անգլիականին ընա-կիչները կրնան անօթի մնալ մէկ օրէն միւսը: Եթէ ամերիկեան շրջանէն 35000 թոն արմտիք — 1 շաբ-թուան ուտելիք —եւ պալթեան նաւահանգիստնե-րէն 15.000 թոն ցորեն փոխադրուի անգլիական շրջանը, կարելի պիտի ըլլայ կանխել տագնապը, այլապէս կատարեալ աղէտի մը առջեւ պիտի դըտ-նուին:*

Նոյեմբեր 11ին նորէն պիտի կրճատուին ձուկի եւ արմտիքի բաժինները: Օրապահիկը անուանա-պէս 1550 գրլ է, չնորհիւ գետնախնձորի բաժնին յաւելման, բայց հետզհետէ պիտի պակսի, ձմրան ընթացքին:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՂՈՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ առթիւ, ժողովը-դականները (M. R. P.) իրենց յայտարարութիւննե-րով բացէ ի բաց պայքար կը մղեն համայնավար-ներուն դէմ: Վարչապետը անձամբ կը վարէ այս պայքարը, բայց քաղաքական - զաղափարական տեսակէտներէն — աղատութիւն կամ դիկտատու-րա — պայքարին գլխաւոր նիւթերն են հացը, կա-րագը, միսը, ապրուստի գինները, ֆրանքին վիճա-կը, խաղաղութի՞ւն թէ պատերազմ: Բոլոր հո-սանքներն ալ, ընկերվարականէն մինչեւ ծայրա-դոյն աջակողմը, զանազան ձեւերով կը մատնա-նշեն համայնավարական վտանգը: Պիտի ընտրուին 618 երեսփոխաններ:

250.000 ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ պէտք է բերուին Ֆրան-սա, 1947ին, պնդեց ազգ. անտեսութեան նախա-րարը, ներգաղթի յանձնաժողովին մէջ:

18 ՄԻԼԻՈՒՆ ՖՐԱՆՔԻ թղթադրամ աւելցած է վերջին չաբթուան ընթացքին, ընդհ. գումարը բարձրացնելով 696.924 միլիոն ֆրանքի:

ԳԻՆԻ ՀԱՄԱՐ 50 միլիոն յաճախորդներ ար-ձանագրուած են, մինչդեռ Ֆրանսայի բնակչու-թեան թիւն է 40 միլիոն: Այս խարդախութիւնը ե-րեւան հանած է պարենաւորման նոր օրէնքն մը:

ՄԱՏՐԻՏԷՆ կը հեռագրեն թէ նոր ձերբակա-լութիւններ կատարուեցան: Կառավարութիւնը դե-կոյց մը հրատարակեց, հաղորդելով ձերբակալ-ուած գլխաւոր համայնավարներուն անունները: Հանրապետական դրօշներ պարզուեցան զանազան քաղաքներու մէջ:

ՊԱՐԵՆԱԻՈՐՄԱՆ նախարարութիւնը կը ծա-նուցանէ թէ յաճախորդները պարտաւոր են պա-հանջել որ խանութպանները կտրօնին համապա-տասխան կշիռով տան իւրաքանչիւրին բաժինը, փոխանակ պակաս կշռելու, զանազան առարկու-թիւններով:— Կերպասի տոմսին M. չարքի MJ տառ կտրօնով կրնաք 1.50 մեթր մոմլաթ գնել (մուշամպա): Հինգշաբթի օր Փարիզ հասան 300 եղներ, 150 խոզեր, 80 հորթեր եւ 8300 ոչխարներ: Տագնապը սաստկացած ըլլալով եկող չաբթու սա-ռած միս պիտի բաժնուի:

ՆՈՐ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ ժիւլ Ռոմէնի ընդունե-լութիւնը կատարուեցաւ Երկ. օր: Հոչակաւոր վի-պագիրը կր յաջորդէ Մպէլ Պոնաոի, եւ ըստ սովո-րութեան անոր ներբողականը պիտի կարդար, բայց նախկին նախարարը վատուած ըլլալով իբրեւ գա-ւաճան, ժիւլ Ռոմէն ատանդութիւնը խզեց եւ ճառ մը խօսեցաւ ի փառս ժողովրդապետութեան:

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Արտաւազդ արք. ի նա-խաձեռնութեամբ եւ իր հսկողութեան տակ փա-րիզի կեդրոնի 8—14 տարեկան երկու սեռէ փոք-րիկներու համար յառաջիկայ նոյեմբեր 14էն սկը-սած, ամէն հինգշաբթի, ժամը 15ին եկեղեցւոյ մէջ պիտի բացուի կրօնական դպրոց մը, առանձին ծրագրով: Փարիզի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը ջերմօրէն կը խնդրէ յարդելի ծնողներէն անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները եւ աճանադրել: Ոեւէ վճարում պիտի չըլլայ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋի Փորթ տ'Իթալիի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է տէր եւ տիկին Կարապետ Սահակեանէ 500 ֆրանք, իրենց փոքրի-կին՝ ՄԱՐԳԱՐիտի տարեդարձին առթիւ:

ԴԱՀՆԿԱԳՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացու-ցիչը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն: 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ըն-դարձակ սրահին մէջ:

146 Ave. des Chartreux:

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացու-ցիչները:

FRANCIS LAENHARDT (*երեսփոխան*), JEAN MASSE (*անդամ նահանգային խորհուրդի*), LASSALARIÉ (*նախագահ նահ. խորհ.ի*):

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ՇՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օպերայէն), եւ յայտնի ջութակահար ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ: Կէս դիչերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պա-րեր ղեկավարութեամբ ՋԻՕՐՔԻՃԵԱՆ նուագա-խումբի, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ.— 16 Նոյեմբեր չաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քազաքապետարանի թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՄԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Պ. վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով: եւ Օր. Մառի Տէրվիշեան (երգ): Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով: Ներկայ պիտի ըլլան Մ. Ընկերվարականները: Մուտքը ազատ է:

Մեծ պատանեկիս

Կազմակերպուած **Institut Arménien**ի կողմէ
HOTEL GEORGE V*ի ՍՐԱՀՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ*

Նոյեմբեր 9, Շաբաթ իրիկուն, ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ: Ներկայ պիտի ըլլան միջազգային կարեւոր դէմքեր: Մասնակցութեամբ 3 նուագա-խումբերու Jazz, Orchestre Argentin, Bachicha, Yoska Nemeth եւ իր Ցիկանները Poisson d'Or Ca-baretէն:

Մուտք 300 ֆրանք: Ճոխ պիւֆէ:

Մատչելի դիներ: Երեկոյեան երկար զգեստ պարտաւորիչ կիներուն համար, այրերը մութ գոյն կամ Smoking:

Սեղաններ վարձելու համար հեռաձայնել Պ. Նուպարի Ely. 23-66:

ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹՒՈԶ

Ֆիլիփ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

Նոր տարեշրջանի առաջին նուագահանդէսը, Մարսէյլ, կիրակի 10 Նոյեմբեր, ժամը 15ին, Քա-զա տ'Իթալիայի (ռիւ տ'Ալժէ) թատրոնին մէջ:

Գին.— 150, 75, 50 ֆրանք:

Երկրորդ նուագահանդէսը՝ ՓԱՐԻԶ, կիրակի 24 Նոյեմբեր, ժամը 14.30ին, Կալոյի մեծ սրահին մէջ (45, ռիւ լա Պոէսի):

Այս նուագահանդէսներուն յայտագիրները կազմուած են հայ ու օտար երաժշտահաններու դերընտիր գործերէն:

ՃԱՇԱՐԱՆ BOSPHORE

74 Rue Sedaine, Paris 11me

Tél.: Roq. 53-70 (Métro: Voltaire)

Արեւելեան հրաշալի տէֆօր, ընդարձակ օդա-ւէտ սրահ, ամէն տեսակ համեղ կերակուրներ եւ ըմպելիներ պէսպիսուն աղանդերներով:

Արեւելեան նուագ, մասնակցութեամբ Պ. Պ. Հայկի (ուտ), Պօղոսի (քանուն), ինչպէս նաեւ չնորհալի երգչուհի եւ պարուհի ձէմիլէի:

Սպանիական մեծ օրքէսթր: Շատ մատչելի դին:

ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փա-փազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

Օր. ԱՆԱՀԻՏ ՍԷՐՃԱՆԵԱՆ
Պ. ԽԱՉԻԿ ԱՐԱՊԵԱՆ
Նշանուած
Gagny, 3 Նոյ. 1946

Երգահանդէս
ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Salle Gaveau, 45 - 47, Rue La Boëtie

Կիրակի, **10** Նոյեմբեր ժամը **16.30**ին

Յայտագիր.— *Օտար դասական հեղինակներ: Կոմիտաս վարդապետ՝ ծննդեան 75ամեակին առ-թիւ: Հայաստանի արդի քնարերգակ երաժշտու-թեան վարպետներէն եւ արտասահմանի հայ հեղի-նակներէն;*

Տոմսերու գիները՝ 25էն 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Սալ Կալօ եւ հայ գրավաճառներուն:

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓՓԷ Բ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւան-դանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբա-նական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստու-թեան: Լաւ վճարում: Դրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8): Հեռաձայն Ely. 18-72:

Գրել ֆրանսերէն լեզուով:

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՒՐԱԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème – poudre, brillantine parfumée ou non.

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ Catalogue կը դրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին:

ANTONIN

COIFFEUR – PARFUMEUR

24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տիկին Բ. Ամէմեան (Jacques), հնոէֆրիզապլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միզ–ան-փլի, մասաժ, մա-նիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մոր-թի եւ մազերու համար:

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

12 Rue Mulet ԼԻՈՆ — Lyon-Omnium — 12 Rue Mulet ԼԻՈՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԱԼՈՒՄԱԿԱՆ ԵՒ ԵԼՄԱԿԱՆ

Գնում եւ վաճառում Fonds de Commerceի, *կալ-ուածի, ճարտարարուեստի.*

S. S. P.ի *ամէն կարգի պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ:*

Դիմել ԳԵԼՓԵԹԻՆՃԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
Frères Kelpetindjian, Հեռաձայնի երեք գիծ,
BURDEAU 54-58
= 54–59
= 68-18

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 10 Novembre 1946 Կիրակի 10 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4850-Նոր շրջան թիւ 439 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻԿ ՉԻՆԱԴԱՒԱՐԸՆ ՄԻՒՍԸ

Շատ բան փոխուա՞ծ է 1918 Նոյեմբեր 11ի զինադադարէն մինչեւ այսօր : Ուրիշ խօսքով, մարդկէ աւելի լրջացած , նրբացա՞ծ են :

Պատասխանը կը գտնէք, վերլուծելով մէկ պատերազմէն միւսը անցած ժամանակաշրջանին պատկերը, այնքան վրդովիչ եւ եղերական :

1914—18ի սպանդէն ետք, որ վերջինը կը համարուէր, մարդիկ ապաւինեցան Ազգերու Դաշնակցութեան :Բայց, յուսախաբութիւնը չուշացաւ :

Նախ, բացակայ էին երեք տիրական ուժեր,— Մ. Նահանգներ, Ռ. Միութիւնը եւ Գերմանիա : Վերջին երկուքը հրաւիրուեցան առեն մը վերջը, բայց առաջինը մինչեւ վերջն ալ մնաց պարզ «դիտող» : Զուրկ մասը մոխիրը թաթխել, նախընթերլով իր չքեղ մեկուսացումի բարձունքէն դիտել խռովայոյզ աշխարհի մը ջղագրութիւնները :

Ցետոյ, մէնոլորտը արագօրէն պղտորեցաւ զանազան խաղերով եւ մրցակցութիւններով : Իրարու յաջորդեցին դաղտնի դիւանագիտութիւնը , ադդեցութեան պայքարը, աշխարհակալութեան **տենչեր**, հին ու նոր առելութիւններ : Մեծերը լայն ճեղք մը բացին, իրենց եռեւէն քաշելով զանազան խմբակցութիւններ : Իտալիա եւ Գերմանիա իրենց գլուխն առին գացին : Ազգաժողովը մատնուեցաւ անդործութեան :

Եւ պայթեցաւ նոր փոթորիկը,—1939 Սեպտ.3:

Աննախընթաց էր նախձիրը,բառին ամենալայն եւ ամենախոր իմաստով : Եւ այսօր անդամ, Աշխարհամարտին դադարումէն երկու տարի վերջը , ահաւոր մղձաւանջի մը տպաւորութիւնը կըզգործէ :

Բաւական չէ՞ր այսքանը, որպէսզի մարդիկ անդամ մըն ալ բերան չառնէին կարդ մը պայթուցիկ բառեր, դլուխն ըլլալով «պատերազմ»ը :

Մինչդեռ, ահա երկու տարիէ ի վեր : յաղթականները օրն ի բուն փոխասպասութիւն կը կատարեն նոյն անիծեալ բառերով,— զաղտնի դէնքեր, հիւլէական ռումբ, յաւերժում պարտաւորիչ զինադադարութեան, կատարելագործում սպառազինութեանց եւն. :

Եւ ճառե՞ր, փոխադարձ մեղադրանքներ, դաղտնապահութիւն՝ մէկ դինակիցէն միւսը : Թաքուն սպառնալիքներ.

— Հիւլէական ռո՞մբ, ես ալ կրնամ չունենալ : Հազարապատիկ աւելի ահաւոր :

— Բայց դուն չես դիտեր դաղտնիքը :

«Հիւլէական ռումբը աննկնկիալ զէնք մըն է : Մ. Նահանգները պէտք է պահեն անոր գաղտնիքը: Մենք չենք կրնար վստահիլ միւս կառավարութեանց խոնտումներուն, ոչ ալ Պոհան-Քէլլոկ նոր դաշինքի մը». (զօր. Պրէտլի, նախագահ ամերիկեան նախկին ռազմիկներու) :

Անշուշտ խաղաղասիրական ծրագիրներ այ կան,— սպառազինութեանց կրճատում, ինչպէս առաջարկեց խորհրդային պատուիրակութիւնը, Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին մէջ, դեռ անցեալ շաբթու :

Այդպիսի ծրագիրներ մէջտեղ նետուեցան նաեւ Ազգերու Դաշնակցութեան օրով : Եւ այն ատեն, Ռ. Միութիւնը ամէնէն արմատական առաջարկը դրաւ, պահանջելով ոչնչացնել բոլոր սպառազինութիւնները: Ցեղափոխական ծրագիր մը :

Այդ դեղեցիկ առաջադրութիւնները մնացին եդրաչ: Եւ իւրաքանչիւր պետութիւն քալեց իր ճամբով, մինչեւ ակռաները զինուած :

Այսօր այ բարեհաճութե՛մբ կը քննուին նոր ծրագիրները, որոնք մասնաւորապէս կապ ունին հիւլէական ռումբին հետ :

Եւ սակայն, երկու կողմերէն ոչ մէկը ընդառաջ կ'երթայ միւսին : Երկու կողմերն ալ խստիւ կը պահեն իրենց գաղտնիքը : Իսկ իրրեւ գործնականութիւն,— նորէն զինարշաւ «Արթուն կացէք, թշնամին չի քնանար » :

Ահաւասիկ այս է բուն անէծքը,— փոխադարձ անվստահութիւն : Թունաւոր կանակած մը, որ ժանգի պէս կը կրծէ Մեծերուն միտքը, մոլորեցնելով փոքրերն ալ: Եւ այդ կասկածին հետ՝ ահաւոր անարդարութիւններ, հակառակ յորդահոսան արիւնահեղութեան :

... Հազար անդամ աւելի ազդու պիտի չըլլա՞ր երթ, փոխան Անձանօթ Զինուորի դամբարաններու, ամէն մայրաքաղաքիմէջ կանդնէին վիթխարի արձաններ՝ արդիական պատերազմի բոլոր սարսափներով,— օգարշաւէն մինչեւ հիւլէ-ռումբը: Ամբողջ քաղաքներ քարուքանդ, միլիոններ հրակէզ կամ ջարդուած եւ ուրիչներ անծիր-ծարաւ...

Շ.

×

Մի խառնէք մեզ ձեր վայրի, արջի ցեղերին,—
Մեր երկիրը աւերուած, բայց սուրբ է եւ հին.
Որպէս լեռն է մեր պայծառ տեսել հազար ձիւն,
Այնպէս նոր չեն մեզ համար դաւ ու դառնութիւն:
Բաբելոնն է եղել մեր ախոյեանը՝ տես,—
Անհետ կորել, անցել է — չար մշուշի պէս .
Ասորիքն է եղել մեր թշնամին — ահա՛
Դաշտ է տեղը եւ չկայ էար էարի վրայ :

Ամրակուռ է մեր հոգին — դարերի զաւակ՝
Շատ է տեսել մեր սիրտը աւեր ու կրկակ.
Շատ է տեսել երկիրն իմ ցաւ ու խրխնաւիրք
Լաց է այնտեղ ամէն երգ եւ ողբ՝ ամէն գիրք:
Գերուած ենք մենք ո՛չ ստրուկ — գերուած մի արծիւ,

Զարուքեան դէմ վեհսիրտ միշտ ,վտի դէմ ազնիւ.
Բարբարոսներ շատ կը գան ու կ'անցնեն անհետ
Արքայական խօսքը մեր կը մնայ յաւէտ :
Չի հասկանայ ձեր հոգին ե՛ւ ծոյլ , ե՛ւ օտար,
Տաճար է մեր երկիրը, սուրբ է ամէն էար :
Եգիպտական բուրգերը փոշի կը դառնան,
Արեւի պէս, երկիր իմ, կը վառուես վառման :
Որպէս փիւնիկ կրակից կ'ելնես, կ'ելնես նոր
Գեղեցկութեամբ ու փառքով վառ ու լուսատոր:
Կանգնիր հպարտ որպէս լոյս լեռն է մեր կանգուն,
Արիացիր, սի՛րտ իմ, ե՛լ հաւատով տակուն :

ՎԱՀԱՆ ՏԷՐԵԱՆ

Յ. Օշականի յոբելեանը

Կ'իմանանք թէ խումբ մը մտաւորականներ նախաձեռնութիւնն ստանձնած են տօնելու Յակոբ Օշականի գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան 40ամեայ յոբելեանը, մասնակցութեամբ զանազան Միութեանց :

Նախապատրաստական աշխատանքները կը կատարուին արդէն եւ հաւանական է որ տօնակատարութիւնը տեղի ունենայ յունուարին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՄԱՐՏԱՆԱԻԵՐ պիտի այցելեն Միջերկրականի ափերը, Նոյեմբերի վերջերը եւ Դեկտեմբերի սկիզբը, մասնաւորապէս հանդիպելով Թրքական եւ յունական նաւահանդիստներ : Ամենամեծ մարտանաւը, որ 27.000 Թոն տարողութիւն ունի, ուրիշ մարտանաւերու հետ պիտի այցելէ Իզմիր եւ Մարմարիս , յետոյ պիտի երթայ Պէյրութ եւ Պիրէոն : Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեք ընդդիմադիր կուսակցութիւնները հաւաքական բողոքագիր մը ուղղած են երեք Մեծերուն, դանգատելով ընտրական բռնութեանց դէմ : Կ'ըսեն թէ ապօրէն ձերբակալութիւններ կը կատարուին, մարդիկ կը ծեծուին, հազարաւոր քուէներ կը ջնջուին, ընդդիմադիր թերթերը խիստ դրաքանութեան կ'ենթարկուին, ժողովները կ'արգիլուին եւն. : Կառավարութիւնը կը յուսայ շահիլ քուէներու 75 առ հարիւրը, քանի որ ամէն բան իր ձեռքն է :

ԱԼՊԱՆԻՈՑ ամերիկեան ներկայացուցիչը ետ կանչուեցաւ, այն առարկութեամբ թէ այդ երկիրը չի ճանչնար Մ. Նահանգներուն հետ կնքուած դաշինքները :

ԱԻՍՏՐԻՈՑ վարչապետը դառնօրէն գանգատեցաւ թէ չորս դրաւող պետութիւններն են երկրին թշուառութեան պատասխանատուները, քանի չորս ընդհաններու բաժնած են եւ իրենց ուզածին պէս կը դործածեն տնտեսական աղբիւրները : Այսպէս, Ամերիկացիները թոյլ չեն տար որ արդիւր եւ միսը ռուսական շրջանը մտնեն, Ռուսերը չեն ձգեր ամերիկեան շրջանը դրկել աւելորդ դետնախնձորը եւ արմտիքը, Ֆրանսական շրջանին արդիւնքները կը ծախուին Զուիցերիոյ, Պալարիայի եւ Իտալիոյ : Աւստրիական կառավարութիւնը որ եւ է իրաւասութիւն չունի արտադրութեանց վրայ : Ցաւիէն աւելի բռնադրաւումներ կը կատարուին զինուորական իշխանութեանց կողմէ : Անգլիացիներն ալ երկաթ, ապակի, ատաղձ, գինի եւն. կը դրաւեն : Ռուսերը բռնադրաւած են 169 դործարաններ, Ֆրանսացիները 900.000 տոլարի կերպաս փոխադրած են եւ կը դրաւեն կարագին 20 առ հարիւրը, պանիրին 25 առ հարիւրը եւն. :

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ նախագահը, մարէչալ Ճանկ Քայ Չէք հրամայեց կառավարական զօրքին դադրեցնել պատերազմը, որ կը շարունակուի ամիսներէ ի վեր, համաչափ բանակին հետ :

619 ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ
ՊԻՏԻ ԸՆՏՐՈՒԻ ԱՅՍՕՐ

Այսօր , կիրակի, 26.000.000 քուէարկուներ պիտի ընտրեն 619 երեսփոխաններ,— առաջին մնայուն Ազգ. ժողովը՝ նորԱահմանադրութեամբ : Թեկնածուներու թիւն է 3200, հաշուելով Ֆրանսան եւ գաղթավայրերը :

Ընտրական օրէնքին համաձայն, պայքարը պիտի մղուի քաղաքական կուսակցութեանց եւ ոչ թէ անհատ թեկնածուներու վրայ : Ընտրողները պարտին քուէ տալ կուսակց. ցանկերու վրայ : Ընտրող մը չի կրնար քուէ տալ մէկ ընկերվարականի եւ մէկ ժողովրդականի : Կրնայ նախընտրել կուսակցութեան մը այս կամ այն ընտրելին, բայց քուէն պիտի տայ միայն մէկ կուսակցութեան :

Զօր. տը Կոլ քանի մը անդամ նոր Սահմանադրութիւնը դատապարտելէ վերջ, այժմ դիտողի դիրք մը բռնած է : Ժողովրդական Շարժումը տրամադիր է ուժ տալու անոր ընտրութեան, իբրեւ հանրապետութեան նախագահ, եթէ իր թեկնածութիւնը դնէ : Բայց յարաբերութիւնները այնքան ալ տաք չեն զօրավարին եւ այդ կուսակցութեան միջեւ, որուն վարիչներուն համար «խղճամիտ, բայց անկարող» ըսած է եղեր նախկին վարչապետը, մտերմական խօսակցութեան մը մէջ :

Իրաղեկներու կարծիքով, ընտրութիւններէն վերջ մօտ երկու ամիս պիտի անցնի, մինչեւ որ վերջնապէս կազմուի նոր կառավարութիւնը : Միւս ժողովը, Հանրապետութեան Խորհուրդը առանձին պիտի ընտրուի եւ առաջին նիստը չի կըրնար դումարել Մնումդէն առաջ : Ցետոյ պիտի ընտրուի հանրապետութեան նախագահը, որ վարչապետ մը նշանակելով, պիտի ենթարկէ Ազգ. ժողովին վաւերացման :

Կը կարծուի թէ նորէն երեք մեծ կուսակցութիւնները պիտի շահին, հետեւաբար անխուսափելի պիտի դառնայ եռաթեւ կառավարութիւնը :

★ *Ընտրական պայքարը, որ կը շարունակուէր չորս շաբաթէ ի վեր, բաղդատաբար հանդարտ անցաւ : Բոլոր հոսանքներն ալ լայնօրէն կը շօշափէին օրուան հարցերը,— Ֆրանք, պարենաւորում, ապրուստի սղութիւն եւն. բայց ամէն մէկը իրեն յատուկ եղանակ մը կը հնչեցնէր : Ընկերվարականները հնդամեայ ծրագիր մը կ'առաջարկեն : Բոլորին համար ալ գլխաւոր հոգը Ֆրանքին փրկութիւնն է : Տնտեսական կացութիւնը այնքան ալ յուսահատական չի համարուիր, եթէ նոր կառավարութիւնը կարենայ միացեալ ճակատ կազմել բոլոր հարցերուն մէջ : Շարտարադործութեան զանազան ճիւղերուն մէջ արտադրութիւնը շատ ալ հեռու չէ նախապատերազմեան չափէն :*

Կ'ենթադրուի թէ այս անդամ շատ աւելի մեծ թիւ մը պիտի կազմեն ընտրողները քան հոկտ. 13ի քուէարկութեան առեն, երբ 31 առ հարիւր համեմատութեամբ ձեռնպահ մնացին : Բոլոր նախապարները դրած են իրենց թեկնածութիւնը (12 ժողովրդական, տասը ընկերվարական, տասը համայնավար) :

Անօրութեան մղձաւանջը

Գերմանիոյ անգլ. գրաւման արհեստակցական Միութեանց վարիչները յայտարարեցին թէ չեն կրնար որ եւ է պատասխանատուութիւն ստանձնել ժողովուրդին հանդէպ, եթէ անմիջապէս դարման չտարուի պարենաւորման տագնապին որ «սարսափելի է» : Այս աղաղարութիւնն ուղղեց Ֆրանց Շիլլեր, Համպուրկի Արհեստակցական Միութեան նախագահը, չչտելով թէ երկրին բարոյական կրօվը «մինչեւ յատակը իջած է, իբրեւ հետեւանք համատարած թշուառութեան» : Ծօսելով յանուն բոլոր Արհեստակցական Միութեանց, նախագահը կոչ մը ուղղեց Ամերիկայի ու «աշխարհի խղճին», որպէսզի ուտելիք հասցնեն 70 միլիոն սովահար բնակիչներու : Մինչեւ հիմա Արհեստակցական Միութիւնները վստահ էին թէ կը վայելեն բանուորներուն վստահութիւնը, բայց այս ձմեռ չեն կրնար երաշխաւորել թէ խռովութիւններ պիտի չծագին :

Վերջին յուրերու համաձայն, անգլիական շրջենաւ մը հասած է Համպուրկ, 7000 Թոն ալիւրով որ պիտի բաժնուի Հռենոսի սովահար շրջանին : Ուրիշ նաւեր ալ կը սպասուին : Բայց այս բոլորը դարման չեն կացութեան : Կը վախցուի որ ճարպէդինի բաժնեչափը ամսական 200 կրամէն իջնէ 150, նոյն իսկ 100 կրամի : Քանի մը չաբաթէն օճառ պիտի չգտնուի : Արդէն շատ մը գործարաններ փակուած են : Մէկ խօսքով, կացութիւնը բոլորովին անտանելի պիտի դառնայ ձմեռը, աւելի ծանր քան անցեալ տարի : Բոլոր առուներն առարկաները սպառած են, բոլոր փայտերը վառած : Մահերու համեմատութիւնը կ'աճի ամսէ ամիս, ինչպէս եւ հիւծախտը, մանաւանդ 4—8 տարեկան մանուկներու մէջ : Մորթային հիւանդութիւններն այ աւելցած են, քանի որ օճառ չկայ :

Անգլ. բանակը որոշեց օրական մէկ ճաշ տալ 120.000 Գերմաններու որոնք իրենց համար կ'աշխատին Հռենոսի շրջանին մէջ :

★ *Պերլինէն կը հաղորդեն թէ քաղաքին բնա-*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՊԱՏԻՒ ՀԱՅ ՄՏՔԻՆ

ԽՄԲ.— «Յուսաբեր» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ, Թարգմանչաց Տօնին նուիրուած խմբագրականի մը մէջ.—

Իրապէս, հրաշքի մը տպաւորութիւնը կ'ունենանք, երբ անդրադառնանք, որ այս փոքրիկ, այս աշխարհացրիւ ժողովուրդը, պատերհնդ դար առաջ գիր ու գրականութիւն ստեղծած է: Ունեցած է Մաքի գործիչներ, որոնք յեղաշրջած են հայ կեանքը, նոր պատմութիւն ստեղծած եւ նոր ու լոյս ուղիներ զծած Հայու գոյութեան: Անոնք գիտցած են հանճարային թափանցումով մը ըմբռնել պատմութեան մահաշուք վճիռը հայութեան հանդէպ, եւ դառած են միջոցը՝ դարէ դար ողջ ու առողջ պահելու զայն. ապահովելու անոր գոյութիւնը եւ ստեղծագործական թափը:

Ս. Գրոց թարգմանութիւնը դրուագ մըն է մեայն, առաջին քայլ մը՝ դէպի այն մեծ յեղաշրջումը, զոր հայութիւնը ե. դարուն իրագործեց, հաւատաւոր ու հանճարեղ գործիչներու ձեռքով: Ցեղաշրջում մը, որ հայ հոգիէն ու հայ մտքէն սկսաւ նախ, սեփական գիր ու գրականութիւն, աղգային մշակոյթ ունենալու եւ հայ կեանքն ու հոգին արտայայտելու համար: Հայ գործիչ վարդապետները օտար աղբիւրներուն դիմեցին, աշխարհը խուզարկեցին, օտար գիրն ու գիտութիւնը իւրացուցին, բայց ըրին այս բոլորը՝ ազգային մշակոյթ ստեղծելու համար. ազգային գրականութիւն, սեփական արժէքներ ստեղծելու կամ կատարելագործելու համար: Մշակութային, իմաստական կամ հոգեկան որեւէ չարժում նշանակութիւն մը ունի անշուշտ: Կասկած չկայ այս մասին: Բայց ժողովուրդի մը համար չարժումը ամբողջական իմաստ կ'առնէ ա՛յն ատեն միայն, երբ ազգային կը դառնայ ան: Գրականութիւնը, արուեստը, պատմութիւնը, մշակոյթի բոլոր ճիւղերը, ըստ էութեան, միշտ հետաքրքրական են եւ կը ներկայացնեն ներքին արժէքներ, անխափեր բոլորի համար: Բայց կը կրկնապատկուի, կը բազմապատկուի անոնց արժէքը, երբ անոնք ազգային դրոշմ կ'առնեն, երբ կ'արտայայտեն ազգային կեանքը, հոգին, պատմութիւնը: Առանց ազգային այս դրոշմին՝ լեզուն հաղորդակցութեան պարզ գործիք մըն է, ոչ թէ ժողովուրդի մը սրբութիւնը, ոչ թէ անոր ցեղային կարողութիւններուն ցոլարանը:

Առանց ազգային դրոշմի՝ Եկեղեցին ազօթարան մըն է պարզ, առանց սեփական ու հոգեկան տաճար դառնալու:

Առանց ազգային ոգիի ու հրեղէն երազներու, Հայրենիքը ծննդավայր մըն է, աշխարհագրական վայր մը, մինչ ազգային դրոշմը վրան՝ հողեղէն այն վայրը կը դարձրի հող ու քար ըլլալէ, ու կը դառնայ ազգային օրօրան, ցեղային ստեղծագործութեան աւազան, երազներու աշխարհ, ոչ միայն բանաստեղծի մը համար, այլ ծոյն ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն:

Ազգային դրոշմն է որ մտքին, մշակոյթին, եկեղեցիին, Հայրենիքին կուտայ սեփական թեւ, ստեղծագործական թափ, այսինքն՝ ազատ ու անկաշկանդ զարգացումի կարելիութիւն: Ազգը սերտօրէն ձուլուած է ազատութեան ու, հետեւաբար, ստեղծագործութեան զաղափարին հետ: Ազգը ազատութեան մէջ կը զարգանայ, հետեւաբար, չի կրնար կաշկանդել իր հոգին, ոչ ալ անոր ազատ թռիչքը:

Այս ըմբռնումով ոգեւորուեցան մեր Մեծ Վարդապետները տասնըհինգ դար առաջ եւ ապահովեցին հայ ժողովուրդի ազատ, անկաշկանդ զարգացումը: Նախ՝ գոյութիւնը եւ ապա՝ զարգացումը:

Զսխալինք սակայն:

Ազգը չի ժխտեր մարդկութիւնը: Ազգի մը անդամ ենք, բայց նաեւ մարդ ենք: Ինչ որ մարդկային է, չի կրնար օտար ըլլալ մեզի: Չի կրնար չչահագրգռել մեզ: Հազար չիտմ ունինք եւ պէտք է գիտնանք բան մը առնել, օգտուիլ, լաւագոյն տպաւորութիւններ քաղելով, փոխադարձաբար մեր լաւագոյնը տալով անոնց:

Այդ գերը հայ մտաւորականութեան կ'իյնայ առաւելապէս: Ան պիտի ըլլայ դրօշակիրը հայ մտքին ու մշակոյթին, հաւատալով ու աշխատելով: Ան պիտի ըլլայ օտար արժէքներէն օգտուողը՝ հայ կեանքը հարստացնելու համար:

Հայ մտաւորականութեան կոչումն է, առաքելութիւնը՝ անդուլ աշխատանքը, այս ղոյդ ճամբաներով:

Տադնապով ու զոհաբերութե՞մբ, — թո՛ղ այդպէս ըլլայ: Մեծ յաղթանակները չեն կրնար չահուիլ, առանց զոհաբերութեան: Մէկը պիտի զոհուի չատերու համար. չատերը պիտի տառապին բարձրութիւններուն համար: Հինգերորդ Դարու մտաւորական գործիչներու վաղանցը քի՞չ տառապեցաւ: Բայց Ոսկեդարը ստեղծեց:

Մեր օրերո՞ւն: Նոյն ժողովուրդը տօն կը սարքէ դեռ: Անշուշտ տօն է դեռ, մեծարանքի պարզ արտայայտութիւն մը, մինչ մտաւորականն ու մշակը տժգոյն կեանք մը կ'ապրին:

Մշակոյթի դաշտերը դեռ ամայի կը մնան. հեռու՝ բարձրութիւններու հետաքրքրութենէն:

Ղազարոս Աղայեան

ՄԱՀՈՒԱՆ 35ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԹԻԻ

ԽՄԲ.— «Սովետական Հայաստան» ամսագրի Յուլիսի թիւէն, մեր հայերէնով.—

Մեր նոր գրականութեան ու մանկավարժութեան մէջ Ղ. Աղայեան ինքնուրոյն տեղ մը կը գրաւէ:

Աղայեան իր իսկ բառերով՝ «բարոյապէս ուժեղ մարդու, ճշմարիտ առաքեալի եւ անկեղծ հայրենասէրի» հիանալի տիպար է, որ ուսանելի շատ բան թողուցեր է «յետնորդներուն կատակելու արժանի»:

Իր երկու մեծ նախորդներու՝ Խ. Աբովեանի ու Մ. Նալբանդեանի գրական-լուսաւորական գաղափարներուն, անոնց ժողովրդապետական գծի՝ հետեւողական չարունակողն է ան 19րդ դարու 2րդ կիսուն մէջ:

Կէս դար ընդգրկող իր բազմակողմանի գործունէութեամբ, Աղայեան կ'ուղեկցի հայ նոր գրականութեան եւ մանկավարժութեան պատմութեան, անոնց ձեւաւորման ու զարգացման դրեթէ ամբողջ ընթացքին:

Երիտասարդ հասակէն գործօն հետաքրքրութիւն հանդէս կը բերէ 60ական թուականներուն ծաւալող մտաւոր մշակութային չարժման եւ դեռ նոր ձեւաւորուող գաղափարական հոսանքներու պայքարի նկատմամբ, հաստատ կերպով հակելով դէպի առաջադէմ հոսանքը՝ ի հակադրութիւն կղերա-պահպանողական հոսանքին:

Երիտասարդ Աղայեանը ոգեւորուած ուս մեծ գործիչներ Գերցէնի, Չերնիչեւսկիի, Դոբրոլիւբովի, Նեկրասովի գաղափարներով, կանգնեցաւ այդ դարաշրջանի յառաջադէմ գաղափարներու մակարդակին, խանդավառուեցաւ ժողովուրդի զարգացման ու ազատագրութեան վեհ ձգտումներով:

Աղայեանի կեանքի բեթերպուրկեան շրջանը նշանաւոր կը հանդիսանայ անոր երկրորդ հանդիպումը Մ. Նալբանդեանի հետ, երբ վերջինս դուրս էր եկեր Պետրոպալովսկի բերդէն: Ինչպէս առաջին (1860 թուականին Թիֆլիսի մէջ), այս երկրորդ հանդիպումն ալ անջնջելի տպաւորութիւն կր ձգէ Աղայեանի վրայ: Նալբանդեան անոր խորհուրդ կուտայ հիմնաւորապէս զբաղիլ ժողովուրդի կրթութեան, լուսաւորութեան խնդրով:

Շատ տարիներ յետոյ, 90ական թուականներուն, Աղայեանը վերյիչելով 60ական թուականներու պայքարի շրջանը՝ ոգեւորութեամբ կը բացատրէ, «Մեր ժամանակ մենք Մոսկուայէն կր սպասէինք ոչ թէ «Ճոպաքաղ»ի մրուրը, այլ «Հիւսիսիսայլ»ի ոգին, Նալբանդեանի «կռուական դիւչիւնը»:

Աղայեանի մեծ սրտակից բարեկամը՝ Ցովհ. Թումանեան, ճիշդ կերպով նկատած է, որ Աղայեան իր շրջանին եւ իր սերունդին մէջ չատ պատուաւոր եւ առանձին տեղ մը կը գրաւէ: Անիկա մեր գրողներէն ոչ մէկուն կը նմանի: Ան ամէն ճիւղի մէջ ինքնուրոյն ճաշակ է ցոյց տուեր եւ երբեք երկրորդը չէ եղեր»:

Եւ իրօք, իբրեւ գրող, Աղայեան հայ նոր գրականութեան ամենամեծ դէմքերէն մէկն է: Վիպագրութիւն, բանաստեղծութիւն եւ հէքեաթագրութիւն,— ահա՝ դեղարուեստական խօսքի այն հիմնական ճիւղերը, որոնց մէջ կը փայլի Աղայեանի տաղանդը:

Ան իր գրական գործունէութիւնը վիպագրութեամբ սկսաւ:

«Արութիւն և Մանուէլ» վէպը, 60ական թուականներուն լուսաւորութեան չարժման ամենացայտուն արձագանգն է, հայ վիպագրութեան մէջ: Այդ վէպը նալբանդեանական գիւղացիական ժողովրդապետութեան վիպագրական մանիֆէստն (ցոյց) էր, զոր 70—80ական թուականներու երիտասարդ սերունդին ազատասիրական ու հայրենասիրական դաստիարակութեան ոգեշունչ աղբիւրներէն մէկն է եղած:

Վիպագրութենէն վերջ Աղայեան զուգահեռաբար կը զբաղի նաեւ բանաստեղծութեամբ եւ հէքեաթագրութեամբ, ըստ որում դեղարուեստական ստեղծագործութեան այս երկու ճիւղերուն ան կ'անցնի իբրեւ կազմակերպուած մանկավարժ, իր կրթական-դաստիարակչական դաղափարներու ուրոյն եղանակով, որ զարդացուցեր էր՝ ելլելով ռուսական ու արեւմտա-եւրոպական առաջադէմ մանկավարժութեան փորձէն:

Իբրեւ բանաստեղծ ու հէքեաթագիր, Աղայեան հայ մանկական աչխարհի մեծագոյն հեղինակն է. ամենամեծ դէմքը՝ որուն աչակերտելով Ց. Թումանեանը հասաւ իր փառքին, ուղղակի անցնելով Աղայեանի բացած ճամբէն:

Աղայեան այս մարզին մէջ մրցակից չունեցաւ ու մնաց հայ մանուկներու ամենասիրելի գրողը, որուն համայիչ երգերով ու հէքեաթներով անանց պահեր բազմաթիւ սերունդներ, 80ական թուականներէն սկսեալ:

Պէտք է մասնաւորաբար չեչտել Աղայեանի դերը, հայ գրական լեզուի զարգացման պատմութեան մէջ: Իր ստեղծագործական փորձերուն մէջ հետեւողականօրէն ղեկավարուելով գրականութեան ժողովրդականութեան սկզբունքով, ժողովուրդը՝ գրականութիւնը ժողովուրդին մօտեցնելու պահանջով, Աղայեան՝ բարբառներու լեզուական ու ոճական հարստութիւնը համօրէն օգտագործեց եւ ժողովուրդի բազմաբարբառ լեզուի հիմնական ոգին իւրացնելով, գրական լեզուի նոր որակ ստեղծեց:

80—90ական թուականներուն հանդէս եկած գրական սերունդի լեզուն, իր լաւագոյն դծերով՝ Աղայեանի լեզուին վրայ հիմնուած է:

Աղայեանի ստեղծագործութեան ու աչխարհայեացքին մէջ համախմբուած են՝ մէկ կողմէն հայ ժողովուրդի ազգային ազատագրութեան գաղափարը, մէւս կողմէն ընկերվարական հաւատքութեան հիմի վրայ, նոր, աղդասակարդ հասարակութեան ստեղծման երազանքը: Սակայն հայ հասարակական զարգացման յետամնաց պայմաններուն մէջ, Աղայեանի ընկերվարութիւնը մարքսէն առաջ տեղի ունեցած երազային ընկերվարութեան այլազանութիւններէն մէկն է: Խուսար Բելյամիի «100 տարի յետոյ» վէպին թարգմանութեամբ եւ անոր ոգիով գրուած իր «Ժամանակակից տեսնախօսութիւն» աչխատութեամբ, ան եւս մեւս երազատես ընկերվարականներուն նման՝ իր բառերով բանէ՝ «ապագային ներկան է քննադատեր», «իրականի եւ գաղափարականի, ներկայի և ապագայի պատկերները դնելով իրարու մօտ», ժողովուրդին մէջ մեզ դէպի ապագայի պատկերը:

Աղայեանի ամբողջ կեանքի ու գործունէութեան, անոր աչխարհայեացքի նկատմամբ մենք հարազատութիւն կը զգանք, որովհետեւ Աղայեանը նալբանդեանական ժողովրդապետութեան ներկայացուցիչը ըլլալով, չատ մօտ էր կանդնած այն ուղիներուն, որոնցմով անոր մայր ժողովուրդը հասաւ իր ազատագրման:

Անոր խոր ժողովրդապետութիւնը, օրկանական կապը աչխատաւոր ժողովուրդին հետ, ընկերվարական ճշմարտութեան եւ ժողովուրդի երջանկութեան ուղիներու անոր անդուլ որոնումը, աղնիւ հայրենասիրութիւնն ու ազատասիրութիւնը, անչուշտ որ պիտի յանդէր մեակ հետեւողական, բուն ժողովրդական ազատագրական չարժման համակրելուն:

Աղայեան իր նուիրական գաղափարներով մեր օրերուն միացած է: Անոր յիչատակը պայծառ պիտի մնայ դալիք նոր սերունդներու յիչողութեան մէջ եւս, իբրեւ մեր ժողովուրդին մեծ լուսաւորիչներէն ու անոր ազատագրական ճգտումներու ազնիւ արտայայտիչներէն մէկը, նախընթաց մտաւոր գարաշրջանին մէջ:

Ա.Ս. ԱՍԱՏՐԵԱՆ
(Թեկնածու բանասիրութեան)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Երեւանի Պետ. Հանրային Գրադարանին մէջ բացուած է Հայ տպագիր գիրքի պատմութեան ցուցահանդէսը, որուն ներկայ եղած են գիտութեան, արուեստի, գրականութեան եւ այլ կազմակերպութիւններու ներկայացուցիչները, նաեւ Հայաստանի Սովետ գրողներու համագումարին մասնակցող պատգամաւորները:

Բացման խօսքն արտասանած է մշակութային-լուսաւորութեան հիմնարկութիւններու կոմիտէի նախագահ Ա. Շահինեան: Ցետոյ խօսած են Գ. Լեւոնեանն ու Հր. Գրիգորեանը, ցուցադրուած հայ տպագիր գիրքի պատմութեան եւ անոր մինչեւ մեր օրերը զարգացման մասին: Ցուցահանդէսն ունի «Հայ տպագրութեան կարեւորագոյն օճախները» բաժինը, որ կը սկսի 1512ին լոյս տեսած առաջին գիրքի բնագրի ցուցադրութեամբ եւ կը վերջանայ Վիեննաիկի, Մոսկուայի եւ ուրիչ քաղաքներու մէջ լոյս տեսած գրքերու նմոյշներով:

Այս բաժինն ունի նաեւ առանձին ենթաբաժին մը, ուր ցուցադրուած են 1850-1920ին տպուած գիրքերը: Ուրիչ բաժին մը կը պատկերացնէ Հայ Գրքի տպագրութեան սովետական չրջանը —մարքսիզմ-լենինիզմ, գեղարուեստական, մանկական, քաղաքական — եւ բառարաններ:

Ցուցահանդէսը ունի բազմաթիւ նկարներ՝ տպագրական խումբերու, տպագրիչներու, խմբագիրներու, հրատարակիչներու եւ հեղինակներու:

Ցուցահանդէսը կազմած է նկարիչ Ս. Արուչեանը:

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

Քրիստոնեայ Թուրքեր

Որքա՜ն աղուոր կ'երթայ այս որակումը Պոլսոյ Թրքահայոց աղդավարներուն համար: Կաղապարէ նոր ելած փէսի մը պէս...

Այս մարդիկը իսկական Թուրք են: Հայրենասէր հպատակներ Թուրք «հանրապետական» կառավարութեան:

Կրօնքը տարբեր բան, աղգութիւնը բոլորովին տարբեր: Մարդիկը Թուրքի զաւակ Թուրք են, ուղղա-ծուծով, անուն-մականունով, նկարագիրով, բայց կրօնքով քրիստոնեայ:

Ասոնք «քրիստոնեայ» կոչելն ալ մահացու մեղք է: Պատահաբար, Հայ· Եկեղեցւոյ մկրտութեան աւազանին մէջ ինկած են, եւ մկրտող քահանան ալ, կ'երեւի թէ բնազդաբար մոռցած է միւռոն քսել ասոնց ճակատին: Ուրեմն, «մկրտուած Տաճիկներ» կրնանք որակել զիրենք:

Այս ինչցաուները, որ իբրեւ կ'արմկեն աղգային անտուկներու մօտ պահակ կենալու կամ Գրիգոր Օտեաններու եւ Ներսէս Վարժապետեաններու աթոռները մրոտելու համար, յայտնի է որ չեն կարղացած Րաֆֆիի «Ղարաբաղի Մելիքները»ը, ուր մեր անմահ վիպագիրը յաղող կերպով տուածէ այսօրուան Ստանպուլի ազգայինիներու պատկերը:

Այս վասակածինները վտահ են որ հայ աղգը պատժել չի գիտեր: Իրենց կռնակը տուած Թուրք «Հայրապետով» կառավարութեան՝ կ'առնեն – կը ծախեն աղգին գոյքերն ու պատիւը՝ առանց տիրոջը հաւանութեան:

Եւ սակայն, այս երանելիները, Ազդ· Սահմանադրութեան հանդէպ յարդանք ունին: Կը հետեւին պատրիարքական պահածոյ սրբապանին՝ «Պաշ-փաիաս վէֆիլի» հիւրմէթլու Գէորգ էֆէնտիին:

Այս «Ամենապատիւ»ը, որուն սիրան ու հոգին, իր հաղուստին հետ դունակից են, չրջապատուած իր կայիւրիայական գունդովը, անվախօրէն կը տնօրինէ Պոլսոյ հայկ· եկեղեցիներու եւ դպրոցներու գործերը՝ համաձայն իր «բարեխնամ» Թուրք տիրոջը կամքին:

Ասոնք գիտեն, որ Հայը քրիստոնէական կը ներէ բոլորին: Ոչ միայն կը ներէ, այլեւ կը վարձատրէ յաճախ՝ փոխանակ պատժելու: Փա՞ստ: Գացէք, օրինակի համար, կիրակի օր մը Փարիզի եկեղեցին՝ պատարագին ներկայ ըլլալու: Մտիկ ըրէք «ենս առաւել» մաղթանք-յիշատակութիւնը, ուր Ազգընտիր Հայրապետին հետ, համահաւասար մաղթանքով կը յիշուի Պոլսոյ Թուրքընտիր տեղապահ Գէորգ Ա.ալանեանին անունը՝ հանդուգնայ պատրիարքի անունին փոխարէն, ինչպէս սովորութիւն էր յիշել հոգելոյս Մարկն Ա· Կաթողիկոսի անունը՝ իր մահէն եառքը:

Քրիստոս իսկ պիտի ըմբռստանար՝ հայկական այս անօրինակ ներողամտութեան վրայ: Թերեւս ալ պիտի այրէր իր քարոզած սիրոյ Աւետարանը:

Եթէ ես Հայոց կաթողիկոսին տեղն ըլլայի, կ'արգիլէի անունս յիշատակել Պոլսոյ աթոռակալին առջեւ, կամ կ'արգիլէի անոր անունը յիշել հայ-քրիստոնեաներու եկեղեցիներուն մէջ:

Բայց խռովելու տեղի չկայ կարծեմ: Թուրքը միշտ երախտագէտ եւ վարձահատոյց եղած է իր կամակատարներուն հանդէպ: Օրը պիտի գայ: Պոլսոյ այս բոլոր աղղադաւներն ու լրտեսները պիտի վարձատրուին բուն իսկ Թուրքերու կողմէ, «չուաճ» կամ «եաթաղան» պատուանշանով, իրենց նախորդներուն պէս, եթէ մինչեւ այն ատեն աղգային արդար պատիժով մը իրենց հոգին չփչեն...

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ԿՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐՈՒԵՍՏԻ ՄԱՍԻՆ

(Գաղուած երեւանի թերթերէն)

Երեւանի Սովետական կերպարուեստագէտներու ընդհ· ժողովին մէջ Համ·Կեդր·Կոմիտէի Օգ· 14ի, 26ին եւ Սեպտ· 4ի որոշումներու՝ «Զվեզդա» եւ «Լէնինգրատ» ամսագրերու, ողբերգական թատրոններու խաղացանկին եւ անոր բարելաւման մէջ նոցներու, ինչպէս նաեւ «Մեծ կեանք» շարժապատկերի մասին դեկուցում տուաւ արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ա· Սարգիսեան:

Զեկուցանողը մանրամասն խօսելով կեդր· Կոմիտէի պատմական որոշումներուն մասին, հանգամանօրէն կանգ առաւ Խ· Հայաստանի կերպարուեստագէտներու գործերուն մէջ եղած թերու – թիւններուն վրայ, ցոյց տալով որ այդ պատմական որոշումները կերպարուեստի աշխատաղներուն ալ կը վերաբերին:

Այնուհետեւ մանրամասն խօսեցաւ դաղափարագործական գործերու, ինչպէս նաեւ այն մասին, որ Հայաստանի կերպարուեստագէտներուն զգալի մասին ստեղծագործութիւններուն մէջ՝ սովետական թեման (թէզը) իր արժանի տեղը չի զբաւեր:

Զեկուցման շուրջ միտքերու բուռն փոխանակութիւններ կատարուեցան: Ելոյթ ունեցան՝ Կ· Մինասեան, Բ· Քլդեան, Դ· Մանուէլեան, Թ· Չէօրէքճեան, ՀՍՍՌ նախարարներու Սովետին կից Արուեստի Գործերու վարչութեան պետի տեղակալ Ն· Կազրամանով, Օ· Բէջանեան, Վ· Շաքարեան, Թ· Աւետիսեան, Ա· Մամալեանան, Մ· Աւալամազեան, Ց· Նիկողոսեան, Ռ· Դրամբեան եւ ուրիշներ:

Խօսողները մատնանշեցին այն թերութիւններն ու բացերը, որոնք դոյութիւն ունին Հայաստանի սովետական կերպարուեստագէտներու ստեղծագործութիւններուն մէջ: Սովետական այժմեան թեմային հետեւանալու տրամադրութիւնները, սթալինեան նոր հնդամեակին մէջ ժողովուրդի առջեւ ծառացող խնդիրներէն ետ մնալը, փէյզաժի եւ նատիւրմորթի գերակշռող տեղը, ինչպէս նաեւ պատմական թեմայով տարուիլը՝ յատկանշական են մեր շատ մը կերպարուեստագէտներուն համար: Վերջին շրջանին՝ շատ նկարիչներ իրենց ստեղծագործութիւնները սահմանափակած են էթիւտային փէյզաժի եւ նատիւրմորթի նեղ շրջանակներով (Մ· Աբեղեան, Վ· Աղաբաբեան, Խ· Եսայեան, Է· Սարգսեան, Հ· Զարդարեան), քանդակագործութեան մէջ ինքնատիպ դեղագիտութիւն մը (էսթէթիզմ) կը նշմարուի (Ս· Թարեան), «Նաթիւրա – լիստական չեղումներ» (Ն· Նիկողոսեան, Թ· Զորէքճեան), կամ անմիտ «ալիկոռիք ֆիկուռաներ» (Ս· Ստեփանեան, Ա· Ուրարտու): Ստեղծուած են սալոնային, կեղծ, մեր սովետական իրականութենէն ամբողջովին կտրուած տրամադրութիւններ արտայայտող գործեր (Վ· Տէր Գրիգորեան, Ստեփանեան), գծագրութեան մէջ, յատկապէս վերջին շրջանին՝ լայնօրէն կիրարկուած է հին հայկական ղարդանկարներու անքննադատ մեքենական օգտագործումն ու ոճը (Տարագրոս, Ռ· Շահվերդեան)· իսկ գծագրական (կռաֆիք) ուրիշ տեսակներուն մէջ՝ պատմական հեռաւոր անցեալով տարուիլը (Ա· Մամաջանեան, Շ· Ծովհաննէսեան) կամ մասնագիտական անբովանդակ «բրիմո»ներու կրկնումը (Ա· Ղարիբեան):

Ուսումնասիրութիւններուն մէջ փոխանակ նոր կառուցումները, մեր նոր քաղաքներն ու նոր երեւանը արտայայտելու, շատ նկարիչներ առաջ քշած են անհետացող երեւանը, ազգագրական ձեւն ու ղղեստը: Նկարիչներու մօտ ուսումնասիրութիւնը, «էսքիզայնութիւնը» բացասական ազդեցութիւն կը ձգէ ստեղծագործութիւններուն գաղափարական բովանդակութեան խորացման վրայ: Ասոնք երբեմն հապճեպ, թեթեւակի, երբեմն ալ ձեւական խնդիրներու լուծման եռեւեռ փնտռելով ստեղծեցին իրականութիւնը ծուռ նայելու մէջ պատկերացնող գործեր (նկարիչներ Ե· Սաւայեան, Հ· Զարդարեան, Է· Սարգսեան, Լ· Խաչիկեան, Մ· Աբեղեան, Մ· Աւալամազեան, Խ· Եսայեան, Վ· Աղաբաբեան): Քանդակագործ-նկարիչ Ե· Քոչար, որ անցեալին մէջ ձեւականութեան ներկայացուցիչը կը հանդիսանար մեր մօտ, կ'աշխատի անկէց ձերբազատուիլ, սակայն տակաւին չէ կրցած յաղթահարել ձեւակերպութեան (փօրմալիզմ):

Ելոյթ ունեցող ընկերները նկատեցին որ սովետահայ կերպարուեստի գաղափարական, ստեղծագործական այդ սխալներն ու սայթաքումները՝ հետեւանք են Հայաստանի սովետական կերպարուեստագէտներու մէրութեան վարչութեան քաղաքական – գաղափարական աշխատանքի թուլութեան:

Ժողովին մէջ քննադատութեան ենթարկուեցաւ Հայկական ՍՍՌ նախարարներու Սովետին կից Արուեստի գործերու վարչութեան եւ կերպարուեստագէտներու միութեան վարչութեան անբաւարար աշխատանքը: Նկատի առաւ նաեւ, որ կերպարուեստի քննադատները բաւարար կերպով չեն դրաղած սովետահայ կերպարուեստագէտներու ստեղծագործութիւններով:

Ժողովին վերջաւորութեան խօսեցաւ արուեստի գործերու վարչութեան պետ ընկեր Զ· Վարդանեան:

Կերպարուեստագէտներու ընդհ· ժողովը բանաձեւ քուէարկեց:

ՄԱՍԻՆ, մանկական եւ պատանեկան ամսաթերթ, Բ· տարի, թիւ 16 (1946 Օգոստոս): Պատկերազարդ: Հասցէ·— Acevedo 1353, Buenos Aïres, (Argentine):

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (4)

ԽԱՉԻՑ ԽԱՉԸ

— Քո սրով՝ պէտք է մօտենաս, որ զարնես, իսկ իմինովս՝ հեռուէն... — Տեսնեմ: — Բայց պէտք է լաւ նշան առնել: — Տեսնեմ, տեսնեմ...

— Ցետոյ՝ բազուկդ պէտք է ուժեղ լինի, եթէ ոչ կը ցնցէ եւ պարապի կ'երթայ... — Շուտ, տեսնեմ...

— Բարձիս տակն է... դիշերը, քնելու ժամանակ միշտ կը դնեմ բարձիս տակ... յետոյ՝ ամէն օր կը լուղոտեմ, կը սրբեմ, կը փայլեցնեմ...

— Դէհ, ցոյց տուր, տեսնեմ...

Աւետիսը բարձը դէն նետեց եւ — սա ասաց, փամփշտակալ է... սրա վրայ կը շարես փամփուշտները... — Ցետոյ՝ կաշուի ամանը բանալով — սա էլ, ասաց, ձեռքիս չափ այդ բանն է... ատրճանակ է... բէվոլվէր է... դիտե՞ս, որուն պրաունինգ կ'ասես... մօրեղբայրս ասաց թէ fօlտ է: — Տուր, ձեռքս առնեմ...

— Ո՛չ, ո՛չ, վտանգաւոր է...

— Ինչպէ՞ս պէտք է առնել մարդ սպաննելու համար...

— Այսպէս· նախ՝ սա կը բանաս... տեսնո՞ւմ ես վեց հատ խողովակ ունի, իւրաքանչիւր խողովակի մէջ կը դետեղես մի մի փամփուշտ... թէեւ իմ փամփուշտները ոչ գափսիլ ունեն ոչ էլ կապար... բայց՝ վնաս չունի... յետոյ՝ կիւլլէն կը բերես իր տեղը, այսպէս... յետոյ՝ կը բարձրացնես աքաղաղը... այսպէս, յետոյ՝ տակէն կը քաշես... թէեւ քաշելիքդ կոտրած է, բայց վնաս չունի... դու քաշէ, եւ դնդակը կ'երթայ... հասկացա՞ր... եթէ լաւ նշան առիր, դնդակը կ'երթայ ու կը մտնէ մարդու փորին մէջ... եւ մարդը կը փըռուի դետին...

Երբ լսեցի այս նկարագրութիւնը պաղութիւն եկաւ վրաս... ատրճանակը այն չէր ինչ որ երեւակայում էի ես...

— Բայց ես միտք չունեմ մարդ սպաննելու ասացի:

— Աւելի լաւ... քո սրով ստիպուած ես կամ սպաննել, կամ սպաննուիլ... մինչդեռ իմ «քոլտ»ով թէ քո կեանքը կ'ազատես եւ թէ քոնիչնամուս...

— Ինչպէ՞ս: = Երբ թշնամին տեսնի քո ձեռքը այս ատրճանակը կը կարծէ որ մէջը փամփուշտ կայ եւ իմ բէվոլվէրը քաշելիք ունի տակը, այսինքն կը դործէ եւ... կը վախնայ ու կը փախչի... հասկանո՞ւմ ես... եւ ազատած կը լինես թէ քո կեանքը եւ թէ իր անիծեալ կեանքը... Խնդիրը միայն մարդ չսպաննելու մէջ չէ այլ նաեւ չսպաննուելու մէջ...

— Կրտա՞ս որ մէջքս կապեմ...

— Ո՛չ, ո՛չ, ... յետոյ՝ խենթութիւն կանես:

— Կը փոխե՞ս իմինիս հետ...

— Ոչ, պահէ քուկդ, ես էլ պահեմ իմը... եթէ մի օր պատահի, որ թշնամին իմանայ թէ իմ պրաունինգը մարդ չի սպաննէ ու վրաս յարձակի, դուն քու սրովդ դիս կը պաշտպանես...

×

Տուն վերադարձայ սրտաբեկ՝ մտածելով որ իմ ժանդոտած սրով պիտի պաշտպանէի իմ քնքուշ, ընկերոջ Աւետիսի վտանգուած կեանքը, թէեւ ինքն ունէր պրաունինգ, բէվոլվէր, «քոլտ» ատրճանակ, բայց որ չէր կրակի, մարդ չէր սպաններ...

Եկայ տուն եւ դրան սեմին նստայ·ղլուխս առի ձեռքերիս մէջ ու սկսայ ինքս ինձ հետ դրուցել: Ուրեմն՝ այս գլուխը, որ ունեմ հիմա ձեռքերիս մէջ, իմս չէ... կարող են, երբ իրենց միտքն իյնայ, գալ ու կտրել... իմ սրիս նման մի սրով... առանց ինձ լուր տալու... կամ իրենց առջեւէն փախչելու ժամանակ, մէկ հարուածով կը թռցնեն ... քանի որ իմս չէ, ի՞նչ պէտք կայ մէջը բան լեցնելու ... Թող պարապ մնայ... մայրս բարկանում է, երբ երեսս չեմ լուանում առաւօտը երբ առկանչիս մէջ կեղտ է տեսնում, կամ քիթս վազում է... քանի որ իմս չէ եւ մի օր իմ սրի նման մի սրով պիտի թռցնեն ...

Բայց, ինչպէ՞ս է պատահել որ 12 տարիէ ի վեր կ'ապրեմ... շատ փոքր եմ դեռ իրենց հարուածին համար թէ՞ մոռացան ինձ... եթէ ոչ մըտածում են թէ, սպաննուելու համար նախ պէտք է տառապիլ որքի յատուկ բոլոր զրկանքներով, սպաննուած հօրդ յիշատակով եւ մօրդ ամենօրեայ արտասուքով, տառապիլ ամէն րոպէ սպաննուելու մղձաւանջով... եւ յետոյ միայն երբ արիմը ցամքել է արդէն երակներիդ մէջ, դալուկ ես Աւետիսի նման եւ ունիս մի կոտրած ատրճանակ մի այն, որի վրայ կը ծիծաղի թշնամին, այն ժամանակ միայն դան ու տանձի պոչէն բարակ վիզդ ... խեղճ գլուխս· այս բոլորը գիտես, այս բոլորը մտածում ես, տառապում ես ու չես մեռնում ... դեռ երէկ պոռում էիր· «փամփշտակալդ չօք եաշա՛» ... հաւանաբար միւս երկիրների թագաւորներն էլ կը կոտրեն իրենց հպատակներին ...

Մերինի պէս նրանք էլ շատ խիստ եւ բարկացոտ պէտք է լինեն... եթէ ոչ նրանցէն մէկը — եթէ բարի էր — պիտի ասէր բարեկամաբար մերին, թէ չէ կարելի այդպէս յաճախ բարկանալ... մարդ Աստուծոյ, նրանք էլ մարդ են մեզի պէս, տուրք են տալիս, քեղ համար պալատներ են շինում... Մի թագաւորի դործը մարդ սպաննել չէ միայն... եթէ պարապ ժամանակ շատ ունիս, փոխանակ սուրդ քաշելու, ձիդ քաշիր, դնա, շրջէ, հարցուփորձ արա, տես թէ ի՞նչ են ուղում... մեղ էլ վարկաբեկում ես... մենք էլ մեր ձեռքր սուր ունինք, բայց երբեք մեր հպատակներին վրայ չենք քաշեր... եթէ ձանձրանում ես առ ձեռդ կիթառը ու նուագէ... կամ մի կոռը թուղթ ու գրիչ առ առջեդ մի ոտանաւոր գրէ·· եթէ ոչ՝ բոլորս կը հաւաքուենք ու քեղ գահէն վար կ'առնենք...»: Բնական է, եթէ բարի թագաւոր է՝ այսպէս պիտի ասէ... բա՛յց ...

ՏՕՔԹ· Ց· ԿԻԼԻԿԵՑԻ

կիչները խոզկաշին ժողվելով ալիւրի կը վերածեն, դետնախնձորը չաճախ կեղեւով կ'ուտեն եւ ուրիշ հնարքներ կը մտածեն, անօթի չմնալու համար: Քաղաքին մէջ ոչ պանիր մնացած է, ոչ ալ երշիկ, անուշեղէն կամ մարկարին: Ծխախոտն ալ սպառած ըլլալով, կարգ մը զործարաններ տնական ապարկաններ չինել սկսած են: Ելեկտրական ուժի պակասն ալ կը ջլատէ քաղաքին կեանքը: Անկարելի է խճողումը կառավարութիւնը եւ հանրակառքերու մէջ:

★ Մորհրդային զօրքերուն հրամանատարութեան որոշումով, կը քանդուին հրատարակչական երեք մեծ տուներ Լայպցիկի մէջ (Ֆիլիփ Ռէքլամ, Օսկար Պրանշթէթթեր եւ Ժ. Վէպէր): Մեքենաները Մ. Միւթիւն պիտի փոխադրուին ի հաշիւ հատուցումներու:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ընդդիմադիր թերթերը յայտարարութիւն մը հրատարակեցին ուրբաթ օր, բողոքելու համար վերջին ընտրութեանց դէմ «որոնք պուլկար ժողովուրդին կամքը չեն ներկայացներ»: Միեւնոյն ատեն կը պահանջեն արձակել իրենց կալանաւորները, անմիջապէս ջնջել հակասահմանադրական օրէնքները եւ արդելարանները: Այս յայտարարութիւնը պիտի կարդացուէր խորհրդարանին մէջ, բայց մեծամասնութիւնը հակառակեցաւ:

ԹՐԻԷՍԹԷի մասին մառէչալ Թիթոյի առաջարկը— փոխանակել Կորիցայի հետ — ըլջօրէն կը զբաղեցնէ քաղաքական շրջանակները: Վերջին լուրերու համաձայն, իտալական կառավարութեան մերժումը վերջնական չէ: Եթէ այս առաջարկն ընդունուի, վերի վայր պիտի շրջուին Զորս Մեծերուն ծրագիրները: Կորիցան անշնչան քաղաք մըն է, բաղդատելով Թրիէսթէի հետ, բայց մեծ արժէք ունի ռազմագիտական տեսակէտով եւ կ'իջխէ անոր վրայ:

ՀԱՋԱՐԱՒՈՐ ԻՏԱԼԱՑիՆԵՐ զաղտնօրէն սահմանը կ'անցնէին, Ֆրանսա զալու եւ ապրուստ ճարելու համար: Ձամբորդութիւնը տաժանելի է այս ձիւն-ձմրան, չատ մը կիներ եւ մանուկներ մեռած են լեռներու եւ ձորերու մէջ: Ֆրանսական կառավարութիւնը նկատի առնելով այս պարագան, որոշեց փութացնել բանակցութիւնները, իտալացի բանուորներու ներգաղթը արտօնելու համար: Քանի մը ամսուան մէջ զաղտնապէս Ֆրանսա մտած են աւելի քան տասը հազար Իտալացիներ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանրապետական կուսակցութիւնը, սպասելով նորընտիր խորհրդարանին բացման որ տեղի պիտի ունենայ յունուարին, մաս-մաս մէջտեղ կը հանէ իր ծրագիրները: Այսպէս, պիտի պահանջէն 43 միլիառ տոլարէն 25 միլիառի զեղչել ելմտացոյցը, հրատարակել Րոզվէլթի եւ Սթալինի միջեւ կնքուած զաղտնի զաշնագիրները եւն.:

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ՎիԺՈՒՄՆԵՐ կատարուած ըլլալով Շուադի լը Ռուայի մէջ, քսան հոգի ճերբակալուեցան: Գլխաւոր ամբաստանեալը շրջուն բանջարավաճառ մըն է, Լուի Պլօնտօ, որ ծուղակի ինկաւ, երբ հազար ֆրանք կը զանձէր «յաճախորդէ» մը: Մարդը քանի մը անգամ վիժումի ենթարկած էր իր 27 տարեկան կինը, որ արհեստին վարժուելով, թանկագին օդնական մը զարձած էր եւ երկուքը միասին «կը զործէին» երեք տարիէ ի վեր: Ընդհանրապէս 1500—3000 ֆրանք վարձք կը պահանջէին: Ոստիկանութիւնը մինչեւ հարիւր կը հաշուէ վիժումներուն թիւը: Գործողութեանց կեդրոնատեղին էր նպարավաճառի խանութ մը:

ՎիէննաՑի մէջ հօթը երիտասարդներ 30 ամիս բանտարկութեան դատապարտուեցան ամերիկեան դատարանի մը կողմէ, որովհետեւ կտրած էին քանի մը աղջիկներու մազերը, երբ կը դարպասէին ամերիկացի դինուորներու հետ:

ԱՇԽԱՐՀԸ ՊԻՏԻ ԿՈՐՇԱՆի 36 տարիէն, եթէ հաւատանք սպանիացի տէրտէրի մը, Հայր Փուիկ, որ դասախօսութիւն մը կարդացած է այս առթիւ, ուրբաթ օր: Իր դուշակութիւնը հիմնուած է Մաղաքիայի մարգարէութեան վրայ, իսկ գիտնականներ կը կարծեն թէ աշխարհը կրնայ կործանիլ արեւին պայթումովը:

ՓԱՐԻԶի ԱԼԻԱՏԱՒՆԱՄի տաբեկան պարահանդէսը՝ Hôtel Continentalի սրահներուն մէջ, դեկտեմբեր 21, շաբաթ ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ:

ՌՈՄԱՆի ֆութպոլի հայ ակումբի վարչութիւնը կազմակերպած է գեղարուեստական երեկոյթ մը 16 նոյեմբեր, շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին l'Edenի սրահին մէջ, մասնակցութեամբ կապոյտ Աչի Սանուհիներուն, որոնք պիտի փայլին իրենց հայկական պարերով եւ սիրուն տարազներով:

ԳԵՂԵՑիԿ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴՈՒՄ ՄԸ, եւ տեւական գանդուրներ (permanente) ունենալու համար, ինչպէս եւ ներկ, մանիֆիւր եւն. դիմել SALON GHAMBARIAN, Lyon, 24 Place Jules Grandelement:

Այս կտրօնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին 20 զեղչ:

ԴԱՀՃՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶի ՄէՋ — 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախազահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

×

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄէՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն: 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaiseի ընդարձակ սրահին մէջ:

146 Ave. des Chartreux:

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները:

FRANCIS LAENHARDT (եբեսփոխան), JEAN MASSE (անդամ նահանգային խորհուրդի), LASSALARIÉ (նախազահ նահ. խորհ.):

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օփերայէն), եւ յայտնի ջութակահար ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ: Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ ՋԻՕՐՋԻՔ ՃԵՄՃԵԱՆ նուագախումբի, ձոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

×

Վիէննի ՄէՋ.— 16 Նոյեմբեր շաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Պ. Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով: եւ Օր. Մառի Տէրվիշեան (երգ):

Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով: Ներկայ պիտի ըլլան Ֆր. ընկերվարականներ: Մուտքը ազատ է:

ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՎիՐԹիՒՈՋ

ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

երկրորդ նուագահանդէսը՝ ՓԱՐԻԶ, կիրակի 24 Նոյեմբեր, ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue la Boétie):

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու ընտիր գործերէն:

ՅՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսկ լէ Մուլինոյի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները Նոյեմբեր 14ին, ժամը 8.30ին Խրիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Կարեւոր օրակարգ: Նոր վարչութեան ընտրութիւն:

« ՑԱՌԱՋ » ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Պ. Ս. Գալենտէրեան Լա Պարէն մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ Տօքթ. Քիւչիւկեանի, Պուա Քոլոմպ:

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Խարբերդի Փէրչէնճ գիւղի Ուսումն. ընկ. վիճակախաղէն չահած են հետեւեալ թիւերը.— 51 (Ազգ. վիճակահանութեան մէկ տասներորդ տոմս մը): 446 չիչ մը 0 ոը քօլոնները, 638՝ մէկ զոյգ կօշիկ, կնոջ չափի վրայ, 560՝ հաւ մը, 604՝ նապաստակ մը, 5՝ հինգ տուփ սիկարէթ, 4՝ զոյգ մը գուլպայ: Դիմել 57 rue Bernard du Bois, Balikian Boghos:

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ Արտաւազդ արք. ի նախաձեռնութեամբ եւ իր հսկողութեան տակ փարիզի կեդրոնի 8—14 տարեկան երկու սեռէ փոքրիկներու համար յատուկ յայտագիր Նոյեմբեր 14էն սկսած, ամէն հինգշաբթի, ժամը 15ին եկեղեցւոյ մէջ պիտի բացուի կրօնական դպրոց մը, առանձին ծրագրով: Փարիզի եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնը ջերմօրէն կը խնդրէ յարդելի ծնողներէն անձամբ առաջնորդել իրենց զաւակները եւ արձանագրել: Ոեւէ վճարում պիտի չընլայ:

ԿԱՐԴԱՑԵՔ

ՋԵՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹիՒՆԸ

Գ. ՏԷՕՎԼԷԹի, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԿԵՍԱՐիՈՑ ԵՒ ՇՐՋԱՆի Վեր. Հայր. Մխիթեան ցերեկոյթ - պարահանդէսը ի նպաստ Ներդաղթի Ֆոնտին, նախագահութեամբ զօր. Թորգոմի այսօր ժամը 14.30էն մինչեւ կէս գիշեր, 51 rue de Clichy, métro Trinité կամ Place Clichy: Կը մասնակցին յայտնի արուեստագէտներ: Երգ, պար, արտասանութիւն: Նուագախումբ Սարեան:

Օր. ԱՆԻԹԱ ԶՈՒՀԱՃԵԱՆ
Պ. ԳԵՂԱՄ ԱՂԱՊԱՊ
Նշանուած

Փարիզ 3 Նոյեմբեր, 1946

Երգահանդէս

ՀԱՅԿԱՆՈՒՇ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Salle Gaveau, 45 - 47, Rue La Boëtie

Կիրակի, **10** Նոյեմբեր ժամը **16.30**ին

Ցայտագիր.— Օտար դասական հեղինակներ: Կոմիտաս վարդապետ՝ ծննդեան 75ամեակին առթիւ: Հայաստանի արդի քնարերգակ երաժշտութեան վարպետներէն եւ արտասահմանի հայ հեղինակներէն:

Տոմսերու գիները՝ 25էն 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Սալ Կավօ եւ հայ գրավաճառներուն:

ՊԼԵՎԼիԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆի ՆԵՐԳԱՂԹի արձանագրութիւնները կը սկսին չաբաթ, 9 Նոյեմբերէն սկսեալ: Դիմել ինքնութեան թուղթերով, ամէն չաբաթ օր, ժամը 15—20, եւ կիրակի օրերը ժամը 9—13, իսկ տեղեկութեանց համար ամէն երեքշաբթի օր ժամը 20—22, Պ. Դանիէլեանի, 7 rue de Vaucouleur, Paris (11):

ՇԱՎԼիԻ մէջ ներգաղթի արձանագրութիւնները ամէն կիրակի առաւօտ, ժամը 9էն 11, մառաւուին մէջ, կամ իրիկունները Արամ Տէտէեանին բնակարանը, 13 rue Alfred Fournier եւ Տաճատ Տօդրամաճեանին, 6 Sente des Mouchets:

ԱՂԱՃԱՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ Ամերիկայէն նոր եկած, կը փնտռէ Միհրան Մելիքեանը որ Փարիզ կը զտնուէր 1923էն իվեր: Տեղեկացնել Mr. Y. Melikian, 50 rue de la Paroisse, Versailles (S. et. O.):

KODOYAN père & fils

ՆԵՐԿԱՅԱՐ ԵՒ ԱՊԱԿԵԳՈՐԾ

Կը սահմանեն ամէն կարգի ներկի, պատի թուղթի, զարդանկարչական եւ ապակիի գետեղման աշխատանքներ:

Դիմել՝ **3 Impasse Chastier, Paris (5)**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8): Հեռաձայն Ely. 18-72: Գրել փրանսերէն լեզուով:

ՌՈՒՍԵՐԷՆի ԴԱՍԵՐ

Հայաստան գացողներուն պատեհութիւն ռուսերէն սորվելու: Դիմել՝ ԳԱՐԵԳԻՆԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

ԿՈՒԶՈՒԻՆ արհեստանոցի մէջ աշխատելու, խնամուած գործի համար, գործատուր, գործատուհիներ: Դիմել՝ գերձակատուն Jacques Bakalian, 4, rue d'Alexandrie, Paris (2): Tél. Gut. 70-92:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:

Կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանտուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մասնաւոր գին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 12 Novembre 1946 Երեքշաբթի 12 Նոյեմբեր

ԺԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4851-Նոր շրջան թիւ 490 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՓՐ

ՐԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԿԱՆՉԷ՛, ԿՌՈՒՆԿ, ԿԱՆՉԷ՛»

Կիրակի օր, Սալ Կափօն կը թնդար խանդավառ ծափերու մէջ, Հայկանուշ Թորոսեանի երդահանդէսին առթիւ:

Այս անգամ աւելի ստուարաթիւ բազմութիւն մը խռնուած էր այդ դեղեցիկ սրահին մէջ, որ դարձած է տեսակ մը հայկական ժամադրավայր, գրական - գեղարուեստական ներկայացումներու համար: Լեցուած էին ոչ միայն օթեակներն ու կեդրոնը, այլեւ վերնաստունը, իր երկու յարկերով: (Սրահին այն մասը ուր «Ժողովուրդը» կը նստի):

Այս անգամ չատ աւելի ճոխ էր եւ պէսպիսուն՝ յայտագիրը: Երեք չորրորդ մասով հայկական, ուրկէ լայն տեղ մը տրուած էր Հայաստանեան արտադրութեանց:

Մասնագէտներուն կը մնայ դատել թէ ո՛րքան յաջող էին ընտրուած կտորները, իրրեւ ստեղծագործութիւն եւ երաժշտութիւն: Կը կարծենք թէ նախապատրաստ մըն էր եղածը, այնքան դժուարին պայմաններու մէջ:

Հիմա որ դաշնակները բացուած են, անշուշտ աւելի լայն ճաշակ մը պիտի վայելենք հայրենիքի արտադրութիւններէն: Անհրաժեշտ է կազմակերպել հայրենիքի գրական - գեղարուեստական ստեղծագործութեանց «արտահանումը», փոխանակ պատահականութեան ձգելու:

Ուրիշ խնդիր մըն է որ կը զբաղեցնէ մեզ, այս երգահանդէսին առթիւ:

Շաբաթ օր, Արագ ցաւով դիտել կուտար թէ Հայկանուշ Թորոսեան չհեռացաւ Ֆրանսայէն: Եւ կ'առաջարկէր պատյտ մը Սուրիա-Լիբանանէն մինչեւ Ամերիկա:

Իրականութիւնն այն է որ, մեր գաղութին ալ դեռ չէ վայելած անոր ազդ· երգը, ինչպէս ուրիշ գեղարուեստական վայելքներ:

Արդարեւ, երդչուհի թէ երգչախումբ կամ ջութակահար, վերջապէս ինչ որ ունինք իրրեւ գեղարուեստական արժէք, ընդհանրապէս կ'երեւան Փարիզէն Մարսէյլ, չատ քիչ անգամ՝ ուրիշ քաղաքներ,— Լիոն, Վալանս եւայլն:

Ճիշդ է, «գաւառ»ի այդ քաղաքներէն իւրաքանչիւրը յաջողած է բան մը ստեղծել տեղական ուժերով,— երգչախումբ, պարախումբ եւ ուրիշ ինչ որ կարելի է: Որքան խանդաղատանքով կ'արձանագրուին այդ ճիգերը, գաւառական թղթակցութեանց մէջ:

Բայց, ինչո՞ւ միայն Փարիզն եւ Մարսէյլը պիտի վայելեն միւս բացառիկ, ոչ-տեղական արժէքները:

Այնքան դժուա՞ր է պարբերական պատյտներ սարքել դէպի բոլոր հայաչատ կեդրոնները: Գաւառի տարադիր բազմութիւնները չատ աւելի կը տպակուին հայրենիքի, հայրենի ձայներու կարօտով: Անոնք, իրենց ամենօրեայ համեստ կեանքին մէջ, չատ աւելի պէտք ունին դուրդուրանքի:

Պատերազմէն առաջ, յաճախ արձարձած ենք այս գաղափարը, մասնաւորապէս ծանրանալով երգչախումբերու վրայ: Բայց մարդիկ վարանած են նիւթական դժուարութեանց առջեւ: Եւ իրաքանչիւր արուեստագէտ սոխլուած է զոհանալ իր անհատական ջանքերով:

Կը թուի թէ Գաւառը աւելի ձեռներէց է, այս տեսակէտով ալ: Հոն ուժերու փոխանակութիւնները կը կատարուին քաղաքէ քաղաք, մեծ ոգեւորութիւն ստեղծելով: (Երգչախումբ, պարախումբ եւն·):

Այո՛, «կանչէ, կռունկ, կանչէ՛»: Բայց ամէն տեղ: Ամէն ուր որ հայկական համրանք մը բոյն դրած է, սպասելով աւետարեր ձայնին:

Այդ ձայնը հասած է արդէն,— ներդաղթ: Կարաւան մը աւելի կրնայ կազմուիլ երբ այդ երգին սարսուռը տարածուի Փարիզէն մինչեւ ամենէն խոնարհ Հայնոցը: Ինչպէս աւելի հեռուները:

Նոյնիսկ մնացորդներուն կորովը բարձրացնելու, անոնց հայրենասիրութեան կայծերը հրահրելու եւ ճաշակը նրբացներու համար, անհրաժեշտ է կազմակերպել շրջանային պատյտներ:

Աւելի լաւ, եթէ մասնաւոր երգչախումբ մըն ալ երեւանէն հասնի:

Բանի մը տարի առաջ, չորս ներկայացում - ներ սարքուեցան դերձակներու խումբի մը կողմէ, Կաւան Փալէյի մէջ, եւ մինչեւ այսօր ալ բերնէ բերան կը շրջին անոնց բերած երգերը:

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ»

Հոկտեմբեր - Նոյեմբերը շրջանն է պատմական տօնակատարութեան մը, մեր միակ յեղափոխական ազգային կազմակերպութեան, Դաշնակցութեան:

Աչքն ու ձախէն կը հասնին հանդէսներու նկարագրութիւններ, նոր նոր ազդեր որոնք ցոյց կու տան այն ոգեւորութիւնը որ յատուկ է իսկապէս կենսունակ եւ ժողովրդական կազմակերպութեան մը շարքերուն:

Յիսունըվեցը գեղեցիկ տարիք մըն է որ եւ է Միութեան համար, իսկ հայ բաղաքական կազմակերպութեան մը համար՝ ճշմարիտ փառք մը:

Այդ յիսնամեակը, հայ ժողովուրդին ամէնէն տագնապալի շրջանը, անհնարին փորձութեանց շարք մը եղաւ Դաշնակցութեան համար:

Տաք ու պաղ որքա՛ն ջուրեր անցան մեր հայրենի կամուրջներուն տակէն: Ուրախ ու տխուր ի՛նչ ժամեր ապրեցաւ Դաշնակցութիւնը, մեր ժողովուրդին հետ անոր ցաւերով եւ անոր ուրախութիւններով նոյնացած:

Այսօր, իր հակառակորդները հէքեաթներ կը հիւսեն անոր մասին, իրենց երազները շփոթելով իրականութեան հետ:

Թող մէկը բանայ անոր միշտ քաքախուն սիրտը եւ տեսնէ այն հրճուանքը որով համակուած է Դաշնակցութիւնը, ի տես իր հայրենիքին զարգացման:

Դաշնակցութիւնը չէ՞ր որ «դէպի երկիր» աղաղակեց տարիներով, եւ այսօր խնդութեամբ կ'ողջունէ ներգաղթը:

Ամէն անգամ երբ «Օրուան» տօնակատարութեան խօսք կ'առնէ Դաշնակցական բանախօսը, ան իր կազմակերպութենէն վեր կը յառէ իր աչքերը դէպի հայ ժողովուրդը, դէպի իր հայրենիքին: Կը խանդավառուի ու կը խանդավառէ իր շարքերը, կը վերանորոգէ անոնց ուխտը,—

Ծառայել իր ժողովուրդին եւ հայրենիքին:

ՍՕՍԻ

Առ որ անկ է

Հայ Գրողներու Ընկերութեան վարչութիւնը յայտարարութիւն մը տպել տուած էր երեք թերթերու մէջ, «Յառաջ»ի խմբագրին դէմ, անոր հոկտեմբեր 20 թուակիր խմբագրականին առթիւ (խորհրդածութիւններ Յ· Օշականի յոբելեանին ձգձգման մասին):

Ոչ մէկ ստորագրութիւն՝ այդ տպօրէն եւ ամարդի յայտարարութեան տակ, այլ պարզ կնիք մը: (Յառաջին ալ ղրկեր էին, եւ նոյնութեամբ վերադարձուցի վարչութեան նախագահին):

Որպէս արձագանգ յայտնելով այդ սմսեղուկ խաղին առթիւ, կը յայտարարեմ·—

1. Ես երբեք իրական անդամ եղած չեմ Գրողներու Ընկերութեան, ոչ ալ մասնակցած որ եւ է ժողովի: Ուրեմն, սխալ հասցէի դիմած են: Այն ալ առանց դիմացինը լսելու:

2. Պարզ կեղծիք մըն է այդ յայտարարութիւնը, իրապէս «Ընկերութիւնը վարկաբեկող եւ անարդող»: Հետեւաբար ընկերութեան կը մնայ վրկել իր վարկը եւ կանոնադիրը:

Բոլն անցուդարձր տխուր պատմութիւն մըն է, անպատասխանելի՝ վարիզահայ մտաւորականութեան համար:

Շ·

1946ի ՋՕՐԱԴԱՍԻՆ Բ· չարքը դրօշի տակ պիտի առնուի հետեւեալ թուականներուն·— Նոյեմբեր 15—20 այն երիտասարդները որ ծնած են 1926 յունիս 1ի եւ նոյ· 30ի միջեւ,— 1947 յունուար 15էն սկսեալ այն երիտասարդները որ ծնած են 1926 յունիս 1ի եւ նոյեմբեր 30ի միջեւ:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ տեղեկատու նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ պուլկարական մեքենաշարժ ուժեր եւ օդանաւեր համախմբուած են պուլկարեւ - յունական սահմանագլուխին վրայ: Զեկոյցը չի յիշեր այդ ուժերուն քանակը, բայց կ'ըսէ թէ Տրամայի հրամանատարութիւնը պուլկար զինուորներու համախմբում նշմարած է եւ թէ նորէն պուլկարական օդանաւեր երեւցած են այդ շրջանի օդակայաններուն վրայ:

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Համայնավարները առաջին գծին վրայ

Կիրակի օր տեղի ունեցան Դ· հանրապետութեան առաջին երեսփ· ժողովին ընտրութիւնները: Բոլոր թերթերն ալ կը չեշտեն թէ մեծ խանդավառութիւն չկար եւ ձեռնպահները մեծ թիւ մը կը կազմէին: Ամէնէն չատ քուէ չհաւաքեցին համայնավարները, աւելի քան 29 առ հարիւր, մինչ յունիս 2ին 26.35 էր: Չատ կարեւոր կորուստներ կրած են ընկերվարականները, աստիճան մըն ալ ժողովրդականները (M. R. P.): Անակնկալ յաջողութիւններ չհաւաքեցին եւ չափաւորը եւ թունդ աջակողմեան հոսանքները:

Առաջին արդիւնքները հազիւ հաղորդուած, համայնավար երեսփոխան Ժլարիմոն Պոնթ յայտարարեց, իբրեւ անդամ կեդր· կոմիտէի·

— «Մեր ստացած արդիւնքները յայտնապէս կը ցուցնեն համայնավար կուսակցութեան յառաջխաղացումը եւ կրնան մեծ յաղթանակ մը համարուիլ, առաջին տեղը տալով երկրին բոլոր քաղաքական կուսակցութեանց մէջ: Համայնավար կուսակցութիւնը պատրաստ է ստանձնելու իր ամբողջ պատասխանատուութիւնը: Ան այս յաղթութիւնը կը նկատէ յաղթանակը ժողովուրդին միութեան՝ Ֆրանսայի վերաշինութեան, աղէտին անկախութեան եւ մեծութեան համար»:

Կուսակցութեան քարտուղարը, ժաք Տիւքլո եւս հաստատեց այս յայտարարութիւնը: Իսկ ընկերվարական կուսակցութեան Բ· ընդհ· քարտուղարը հաստատեց·— «Անվիճելի է որ մեր կուսակցութիւնը լուրջ կորուստներ կրած է զոր կը ծանրացնէ քուէարկութեան ներկայ եղանակը: Կը թուի թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը զոհ գացած է կարգ մը զրպարտութեանց, բայց այս օրուան քուէարկութիւնը չատ աւելի ծանրակչիռ իմաստ մը ունի,— ան կը մատնէ ընտրողներուն իրարանցումը մեր տնտեսական եւ ելմտական կացութեան ծանրացման առջեւ: Ընկերվարական կուսակցութեան ազգ· խորհուրդը, որ նիստ պիտի ղումարէ յառաջիկայ կիրակի, պիտի քննէ նոր կացութիւնը եւ պիտի ճշդէ իր դիրքը անկէ բխած հարցերուն հանդէպ»:

Պ· Ֆրանսիսկ Կէ, ժողովրդական կուսակցութեան ներկայացուցիչը, կը կարծէ թէ ուժերու հաւասարակշռութիւնը զգալի փոփոխութիւն մը պիտի չկրէ·— «Ժողովրդական Շարժումը, որուն դէմ մասնաւորապէս մոլեգնած էին աջն ու ձախը, անշուշտ զգալապէս պիտիվերադառնայ այն ուժը զոր ունէր նախորդ ժողովին մէջ: Կը մաղթեմ որ բեղնաւոր համաձայնութիւնմը հաստատուի Ֆրանսացիներու միջեւ, դլօնլա հանելու համար վերաշինութեան եւ վերակազմութեան մեծ գործը»:

★ Առաջին պաշտօնական տեղեկագիր մը, որ հաղորդուեցաւ կիրակի կէս գիշերին, հետեւեալ թիւերը կր հաղորդէր 63 նահանգներու համար·— Ընտրուած են 368 երեսփոխաններ, որոնց 109ը համայնավար, 102ը ժողովրդական, 63ը ընկերվարական, 32ը ձախակողմեան խմբակցութեան (արմատական եւն·), 62ը Ազատութեան կուսակցութեան (աջ) եւ չափաւորներ:

Ուրիշ հաշիւ մը,— 270 ընտրական շրջանակներու վրայ ընկերվարականները չահած են 49 աթոռ, մինչ յունիս 2ին 60 էր, որով 11 կորուստ: Համայնավարները՝ 76 (յունիս 2ին 69) ուրեմն 7 չահած են:

★ Վերընտրուած են երեք մեծ կուսակցութեանց դրեթէ բոլոր նախարարները եւ երեսփոխանները:

★ Առաջին պաշտօնական զեկոյցին համաձայն, 9.659.087 քուէներու վրայ համայնավարները չահած էին 2.810.172 ձայն (29.09 առ հարիւր), ժողովրդականները՝ 2.270.000 (23.50 առ հարիւր), ընկերվարականները՝ 1.716.514 (17.70 առ 100), Ազատութեան կուսակցութիւնը եւ չափաւորները՝ 1.519.647 (15.70 առ հարիւր):

Նախորդ Ազգ· ժողովին մէջ ժողովրդականները չահած էին 5.589.059 քուէ, համայնավարները՝ 5.199.111, ընկերվարականները՝ 4.187.818: Զեռնպահներու թիւն էր 4.481.749:

★ Նշանակելի յաջողութիւն մը չահած է նաեւ Կոլեան կուսակցութիւնը:

★ Վերջին հեռագրի մը համաձայն, ընտրուած են 165 համայնավարներ (նախապէս 146), 161 ժողովրդական (165), 93 ընկերվարական (120), ձախակողմեան խմբակցութիւն 46, Ազատութեան կուսակցութեան 36 եւն·:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ ընդհ· ժողովը նոյեմբեր 9ին վաւերացուց Շուէտի, Ֆինլանտայի եւ Իսլանտայի ընդունելութիւնը, որով կազմակերպութեան անդամներուն թիւը կը բարձրանայ 54ի:

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ քննութիւնը յունուարին յետաձգել կ'ուզէ Ֆրանսական կառավարութիւնը, մինչդեռ Անգլիա եւ Մ· Նահանգները կր փոքձեն փութացնել: Ֆրանսա դիտել կուտայ թէ չարք մը ընտրութեանց հետեւանքով, պ· Պիռօ պիտի չկրնայ Նիւ Եորք երթալ, մասնակցելու համար Զորսերու Խորհուրդին:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ՖՐԱՆՔԻՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ֆրանսայի մէջ, օրուան կենսական հարցը Ֆրանքին վիճակն է: Երկրին մէջ թէ դուրսը, պարբերաբար լուրեր կը չրջին դրամին արժեզրկման մասին: Ըստեցաւ թէ անգլեւֆրանսական առեւտրական բանակցութեանց ատեն՝ անգլիացի ներկայացուցիչները թելադրած են որ Ֆրանսա արժեզրուկ ընէ իր դրամը: Ելմտական նախարարութիւնը հերքեց այս զրոյցները, աւելցնելով թէ ո եւ է քէֆինէֆ պատճառ չկայ Ֆրանքին արժէքը վոխելու համար:

Մինչ կողմէ սակայն, երբ ելմտական նախարարը, Ռ. Շուման, Ֆրանքին ներկայ սակը հաղորդեց Միջ. Դրամական Հիմնարկութեան, Նիւ-Եորքի մէջ առարկեցին թէ այս սակը չի համապատասխաններ իրական կացութեան, եւ թէ՝ Ֆրանքը տոլարին 1/120էն նուազ կ'արժէ: Ճիշտ է որ Շուման ի վերջոյ յաջողեցաւ դէթ առ այժմ — ընդունիլ տալ ներկայ սակը, բայց, խնդրին վիճաբանութեան նիւթ դարձած ըլլալն իսկ բարեդուշակ չէ:

Ելմտական նախարարը հաստատ կը մնայ իր լաւատեսութեան մէջ: Հոկտ. 30ին, Ըմէրիքըն Քլըպի մէջ յայտարարեց թէ Ֆրանսայի ճարտարարուեստական արտադրութեան ցուցանիշերը նըպաստաւոր են. ածուխի եւ կրաղիւսի արտադրութիւնը 1938ի քանակին 84%ին հասած է. թէ՝ 1946ի առաջին ինը ամիսներուն մէջ, պետական եւ կամուտները 300 միլիառը անցած են, մինչ 1945ի նոյն չրջանին 130 միլիառ միայն եղած էին. հետեւաբար, վստահութեամբ կրնայ ըսել որ, 1947ին, եկամուտներն և ծախքերը հաւասարակշիռ վիճակ պիտի ստանան:

Նախարարին տուած տեղեկութիւնները բաւական չեն լաւատես եղրակացութեան յանգելու համար: Դրամին արժէքին վրայ ազդող ուրիշ շատ մը պատճառներ կան, որոնց մասին լուռ կը մնան: Գլխաւորը պետական ելմտացոյցին երեսուն, ան-կայուն վիճակն է: Տարին վերջանալու վրայ է, և ոչ ոք կրնայ որոշապէս ըսել թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ բացը, ծախքերու այս կամ այն զլուխին դումարը: Օրինակ մը կը բաւէ.— Սահմանադիր Ժողովի վերջին նիստերէն մէկուն մէջ ելմտական նախարարը հարցումի մը պատասխանելով, կարելի չէ ճշտել, ըսաւ, թէ՝ ի՞նչ պիտի ըլլայ, պետական պաշտօնեաներու նոր կանոնադրութեան հետեւանքով, կառավարական զանձին ստանձնելիք բեռը: Այս կանոնադրութիւնը պատրաստող նախարարն ալ, Թորէզ, չկրցաւ այս դումարը ճշտել:

Իրականութիւնը այն է որ 25% յաւելումէն առաջ, 160 միլիառ Ֆր. կը վճարուէր պաշտօնէութեան. հիմայ այս դումարը 200 միլիառը անցած է, եւ յառաջիկայ տարի, ապահովաբար 250 միլիառի մօտ դումարի մը պիտի հասնի: Ասիկա ծանր բեռ մըն է ելմտացոյցի մը համար, որուն ընդհ. դումարը հազար միլիառ Ֆրանքի պիտի մօտենայ 1947ին:

Արդ, այս խոչոր բեռը թեթեւցնելու չեն բաւեր պետութեան սովորական հասոյթները, այսինքն՝ դլխաւորաբար տուրքերը: Ճիշտ է որ Գանձը մինչեւ հիմայ դուռչացաւ մեծաքանակ թղթադրամ հրապարակ հանելով վճարել իր ծախքերը: Բայց, եթէ ասիկա յաջողեցաւ ընել, պատճառը այն էր որ դրամ ճարելու զանազան միջոցներ ունէր: Ինչպէս յայտնի է, կառավարութիւնը ճարտարուեստի եւ առեւտուրի տուներուն ըրած ներածումներուն փոխարժէքը ինք կը վճարէր տակէով կամ յարդի դրամներով, որոնց փոխարժէքը այդ տուներէն կը սառնար թղթադրամով: Ըստ օրինի, պէտք է որ մասնաւորներէ եկած այս թղթադրամները Գանձ տը Ֆրանսի յանձնուէին, քանի որ անոնք արտասահմանի հայթայթիչներուն վճարելու համար կառավարութեան այս դրամատունէն փոխ առած իր ոսկիներուն եւ յարդի դրամներուն փոխարէնն են:

Կառավարութիւնը ներածումներու գործածած է նաեւ անհատներէ դրաւած օտար արժեթուղթերը, որոնց ի փոխարէն պէտք է թղթադրամ տայ ուշ կամ կանուխ:

Դարձեալ, մինչեւ հիմայ, կառավարութիւնը, փոխանակ կանխիկ դրամով վճարելու իր ներքին հայթայթիչները, մէկ տարուան պայմանաժամով փոխանակագիրներ կուտայ անոնց: Այսպէսով, կրնայ տարի մը սպասել, պայմանաւ որ այս փոխանակագիրներու տէրերը չզեղչեն զանոնք: Բայց, երբ — ինչ որ իրենց իրաւունքն է — հայթայթիչները պայմանաժամէն առաջ Գանձ տը Ֆրանսի կը ներկայացնեն զանոնք զեղչի համար, այս Դրամատունը հարկադրուած կ'ըլլայ նոր թղթադրամ հրապարակ հանելու, զանոնք վճարելու համար:

Կայ նաեւ Գանձատոմսեր հրապարակ հանելու միջոցը: Մեծ դրամատուներն են ասոնք գնողները: Միայն թէ՝ որպէսզի կարենան մեծաքանակ գնել, հարկ է որ տրամադրելի դրամ ունենան: Արդ, գիներու եւ օրավարձերու չարունակական յաւելման հետեւանքով, աւելցած են նաեւ առեւտրական եւ

Չարիքը գոյն կը փոխէ. .

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ճառագ»ի)

Սիրելի «Ճառագ»,— քանի մը տող ալ նոր չափքի մասին:

Օգոստոսի կէսէն ի վեր, առաջին անգամն ըլլով «նորագոյն» պատմութեան մէջ, «յառաջդիմական» թէ «յետադիմական» մամուլ՝ Հալէպի մէջ, («Արեւելք», «Եփրատ» եւ «Սուրիա») դիտել կուտան — իւրաքանչիւրը՝ խօսելու իր եղանակով, — թէ Ներդաղթի Տեղական Կոմիտէները կը գտնուին անհրաժեշտ հարկին տակ անհրաժեշտ ճշդում մը ընելու.

— Հոկտեմբերի մէջ, կամ Հոկտեմբերէ վերջ ռեէ նոր կարաւան պիտի մեկնի՞ դէպի Հայրենիք: Եւ որո՞նք պիտի մեկնին:

Այս հարցումը ուղղելու «քաջութիւնը» թելադրուած է այն իրողութենէն՝ որ ներդաղթի գան-կերուն մէջ արձանագրուած տասնեակ հազարաւոր մարդիկ, այն յոյսով թէ կրնան նոր կարաւաններ մեկնիլ Հայաստան, չեն ուզեր իրենց զաւակները արձանագրել վարժարան, ու կը թողուն զանոնք իրենց բախտին՝ փողոցներուն մէջ, կամ աշկերտութեան իրենց պաշտօնին՝ զանազան կրպակներու մէջ ...

Հոկտեմբերը վերջացաւ, դասաւանդութիւնները սկսած են, մօտաւորապէս ամիսէ մը ի վեր, բայց ազդ. դպրոցներու աշակերտութիւնը 2—3 հազարի մէջ է, երբեմն 5—6 հազարին տեղ: «Հայկազնեան»ը, որ անցեալ տարի 832 հոգի ունէր, 560 հոգի ունի այսօր, ու ամէնէն բախտաւորն է: «Կիւլիկիան» «յառաջդիմականը» չատ խղճալի կացութեան մէջ է, [illegible] իր լուսեղբայրները, որոնք երբեմնի հինգ հարիւրներուն տեղ, մէկ-երկու հարիւրով կը տագնապին ...: Այս թուական ճըշդումները կ'ընեմ պարզապէս այն առաջադրութեամբ՝ որ մտքերու մէջ տրտունջի այս բառերը տեղի չտան ընթացիկ կասկածներու.

«Որովհետեւ «յետադիմական» վարժարաններէ երես դարձուց հայ ժողովուրդը, հիմա ալ ա՛յս ձեւը դտան պայքարելու» ...

Ճի՛շտ է, որ մեր տղմուռը («Եփրատ») Ճուլիսէն իսկ սկսաւ թոյն ու չողիք հոսեցնել «Դաշնակցութեան ձեռքն եղած դպրոցներուն» հոգաբարձութեանց հասցէին, ու ճիղ չխնայեց ներդաղթողներու հայրենասիրութիւնը չահագործելու համար ա՛յս մարզին վրայ եւս, բայց բանից դուրս եկաւ՝ որ տուժողները եղան իրե՛նք, հրաչդները: Ինչպէս կը յիշէի քիչ անդին, «յետադիմական» դպրոցներու աշակերտութիւնը կրկնապատիկն է նորաբեւուր «յառաջդիմականներուն»:

Մինչ այս, մինչ այդ, քանի մը չաբաթ առաջ ծայր տուաւ ընդհանուր դժգոհութիւնը: Նո՛յն օրը, նոյն ժամուն, Հալէպի երեք հայ թերթեր, (յիշեցի քիչ անդին յականէ անուանէ) զարմանալի զուգադիպութեամբ մը դիտել տուին՝ թէ այս պարագան բոլորովին տարբե՛ր պարագայ է, (ու այս «տարբերութիւնը» անոր համար՝ որ տուժողները

ճարտարարուեստական տուներուն ծախքերը, այնպէս որ ասոնք կը ստիպուին իրենց դրամատուներէն փոխառութիւն ընելու. դրամատուներն այ անոնց կը յատկացնեն իրենց տրամադրելի պատրաստ թղթադրամները, որով, իրենք ալ, կամ բոլորովին կը հրաժարին պետական դանձատոմսերը դնելէ եւ կամ կը սահմանափակեն իրենց գնումները, այնպէս որ դրամ չի մտներ Պետական Գանձը:

Չենք ուզեր աւելի խորը մտնել այս մասնագիտական նկատողութիւններուն, որոնք մեզ չատ հեռուները կը տանին, եւ անհակնալի կը մնան չատերուն: Սա միայն ըսենք որ անոնք դրամ ճարելու յետին կամ առժամեայ միջոցներ են: Ելմտադիտութիւնը չի պախարակեր զանոնք, եթէ չափաւոր սահմաններու մէջ մնան: Բայց, երբ կը սպառնան ցամքեցնել դրամահայթայթման աղբիւրները եւ տեւական հանդամանք կ'առնեն, այն ատեն կ'ըլլան վտանգաւոր:

Եթէ այս վիճակը ատեն մըն ալ տեւէ, ելմտական եւ դրամական տագնապը անխուսափելի կը դառնայ, մանաւանդ որ ազգային ընդհ. եկամուտին դումարը — 2000 միլիառ — չատ ցած մակարդակի մը վրայ կը գտնուի, բաղդատմամբ պետական ելմտացոյցին, որուն դումարը, ինչպէս յիշեցինք, 1947ին մօտաւորապէս 1000 միլիառ պիտի ըլլայ, այսինքն՝ ազգային եկամուտին կէսը: Հարկ պիտի ըլլայ ուրեմն առնել արմատական միջոցներ Ֆրանքը փրկելու համար:

Այսպիսի պարագաներու մէջ, դասական միջոցը փոխառութիւնն է, արտաքին կամ ներքին: Արտաքինը սպառելու վրայ է. իսկ ներքինը դժուար թէ մեծ արդիւնք տայ, ներկայ պարագաներուն մէջ: Պառն Լուիի նման ճարպիկ ելմտական նախարար մը պէտք է, կամ Փուանքարէի պէս ամէնուն համարումը գրաւող վարչապետ մը, որպէս զի վստահութիւնը զօրանայ:

Շատ բան կախում ունի նոր դահլիճին կազմութենէն, հիմա որ բնտրութիւնները վերջացան:

ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

նոյնի՛նքն «յառաջդիմական»ներն են), եւ թէ անհրաժեշտ է որ Ներդաղթի Կոմիտէն յստակ ճշտում մը ընէ. «քանի՞ կարաւան, եւ որո՞նք պիտի մեկնին»:

Անշուշտ, այս ներդաչնակ խնդրանքը եւս պիտի բախի Ներդաղթի լիազօրներու թմբուկին, ու պիտի ամբի այլեւեղ: Որո՞ւ հոգ, որ հազիւ քանի մը տարիէ ի վեր կարգ-կանոնի մտած կրթական կեանքը տակնուվրայ կրնայ ըլլալ վերստին, ու «վարժապետ» թէ աշակերտ կրնան մատնուիլ անստոյգ կացութեան:

Հարիւրաւոր ծնողներ, տունք կը պահեն հազարաւոր տղաք, այն յոյսով թէ իրենց «թիւը կ'ելլէ» եւ կը մեկնին: Իսկ կարգ մը հոգաբարձութիւններ՝ այն մտահոգութեամբ թէ կրնան պիտուճէի դժուարութիւններ ունենալ յետադային, «դուրս ձգած» են կարգ մը ուսուցիչներ:

Մնացեալը զրամարումի եւ հանումի խնդիր է: Խորհեցէ՛ք ու ... հրճուեցէք:

Մ.

ԱՆՀԵՏԱՑԱՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Վիէն.— Այս վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին Հ. Ը. Դ. Վիէնի կոմիտէն կորանցուցած է հինգ ընկերներ, բոլորն ալ տակաւին երիտասարդ, լի յոյսերով:

Առաջին.— Ընկեր Արսէն Կարապետեան, բնիկ Առանացի, հազիւ 35 տարեկան, առոյգ եւ խան-դավառ երիտասարդ մը, վոչքր հասակէն նուիր-ուած կուսակցական աշխատանքներուն: Պատե-րազմէն առաջ կամովին յանձն առած էր սկաուտական կազմին խմբապետութիւնը ու կը կառավա-րէր, խիստ կարզապահութեամբ: Եղանակի համե-մատ կը հագնէր իր պաշտօնական հագուստները ամէն կիրակի եւ տօն օրերը, կը հաւաքէր իր տղաքները պինուորական կարգով կը չարէր զա-նոնք, իրենց խորհրդանիշով եւ քայլերգով կ'առաջնորդէր բանակումի: Ինչպէս իր տարեկից բոլոր հայ երիտասարդները, ինքն ալ զօրակոչի ենթարկուեցաւ 1939 Սեպտեմբերին: 1940 Ցունիս 5ին պատերազմի ճակատէն կը գրէր իր վերջին քանի մը տողերը,— « Այսօր կը մեկնինք կրակին բերանը, Փարիզէն 60 քիլոմեթր անդին, թշնամին դիմաւորելու համար»: Եւ նոյն օրը վոչ կ'երթայ թշնամին ռումբերու տեղատարափին: Իր գերեզմանն անգամ կը մնայ անյայտ մինչեւ այսօր, իր սիրելիներուն եւ դաղափարի ընկերներուն:

Երկրորդ.— Միհաս Տէրվիշեան, 45 տարեկան, մեկնեց իր աչքերը 1942 Օգոստոս 28ին, բնական մահով: Հ. Ը. Դ. դրօշին տակ թրծուած հերոս մը, որ մինչեւ իր վերջին վայրկեանները հաւատարիմ մնաց իր պաշտած դաղափարին: Իր կատարած դործունէութեան մասին, առանձին յօդուածով մը խօսած ենք այս սիւնակներուն մէջ:

Երրորդ.— Յովհաննէս Գալայճեան, ծնած Բալմաչէնի մէջ (Մարբերդ) 39 տարեկան: Աչքերը փակեց յաւիտեան, 1942, Ցուլիս 11ին, թունաւորուած ըլլալով իր աշխատած դործարանի փոչիներէն: Կայտառ երիտասարդ մը, միշտ հաւատարիմ Դաշնակցութեան: Իրեն համար սրբութիւն սրբոց մըն էր Դաշնակցութիւնը: Զափազանց բծախնդիր ժողովներու մէջ: Վերին աստիճանի սակաւախօս, ուչի ուչով կը հետեւէր բոլոր ընկերներուն արտայայտութեանց, վա՛յ անոր որ պզտիկ թերութիւն մը ունենար, անմիջապէս դրպանէն կը հանէր Դաշնակցութեան ծրագիր կանոնադիրը: Իր ամէնէն մեծ երդումն էր Հ. Ը. Դ. երրորդութիւնը:

Չորրորդ.— Յովհաննէս Զիլինկիրեան, ծնած Ռօզաթի մէջ (Տէրսիմի չրջան), 31 տարեկան: Ցանկարծամահ եղաւ, 1944 Ցուլիս 25ի առաւօտ, երբ կը պատրաստուէր դործի երթալու: Բոցավառ աչքերով, Տէրսիմի հին Հայոց չառաւիղներէն, Թունդ Դաշնակցական: Պատրաստ էր իր կեանքը զոհելու յանուն իր պաշտած դաղափարին: Ակնդէտ կը սպասէր որ Թուրքիան պատերազմի մտնէ այս կամ այն կողմը բռնելով: Երդում ըրած էր երթալ կամաւոր դրուիլ Թուրքիոյ հակառակ կողմի բանակներուն մէջ: Իր այս մտադրութեան ծանօթ ընկեր մը, օր մը կը մտնէ իր աշխատանոցը.— Ցովհաննէս, աչքդ լոյս, Թուրքիան ալ պատերազմ է յայտարարած, ճիշդ հիմա խմացայ ու եկայ չուտով լուր տալու քեզի»: Ցովհաննէսը առանց հարցնելու թէ որո՞ւ հետ կամ որո՞ւ դէմ, անմիջապէս կը կանչէ իր դործատէրը ու կ'ըսէ.— « Ես պիտի երթամ, չուտով հաշիւս բէր», զարմանք պատճառելով բոլորին: Երբ կ'իմանայ որ պարզ խաղ մըն է, չափազանց կը նեղուի, այդ օրը դործը կը ձգէ եւ դուրս կ'ելլէ:

Հինդերորդ.— Վաղարշակ Աւօյեան, 38 տարեկան, ծնած Բալուի Հաւաս դիւղին մէջ: Տարիներէ ի վեր կը տառապէր չնչարգելութենէ: Աչքերը փակեց 1942 Նոյեմբեր 29ին: Հակառակ իր անբուժելի հիւանդութեան, երբեք չէր բացակայեր ժողովներէն: Կը նստէր մինչեւ վերջը, անխօս արձանի մը պէս ու կը դիտէր ընկերները, որոնք տաք վիճաբանութենէ կը բռնուէին օրակարգերու չուրջ: Ճաճախ կը խնդրէինք որ ժողովներուն

ԱՐՇԱԼՈՒՅՍ ԱՐԵՎԱԾԱԳԱՅԻ

— Ախ որ այդպես է՝ որ ես չեմ, որ կան վախեր են... հարամ լինի մեծ խաշլամա կեա... դուրս, աչքս չտեսնի... Շուտը մայր Աստված տա, որ գիշերուսոյգ տուն գնանք...

Ասիկա ասաց Աստղիկ Ոսկանյանը, որ Ծաղկաձորի հյուրանոցի ճաշասենյակում ընթրիքի ժամանակ նստած էր Արշալույս Արեվածագյանի հանդիպակաց կողմում։ Ասիկա ասաց, որ ինքն ու Արշալույսը միայնակ են հյուրանոցում, որովհետև ուրիշ հյուրեր չկան

պահուքեամբ: Կը յուսանք թէ այսպէս նոր երի-տասարդ ուժերով եւ իրարհասկացողութեամբ Հ· Մ· Ը· Մ·ը աւելի պիտի բարձրանայ, չհելով նոր նոր բաժակներ եւ տիտղոսներ :

Ահաւասիկ դասաւորումը Հ· Մ· Ը· Մ·ի խումբերուն ախոյենական խաղարկութեան·— minimes-ներու խումբ 4 մրցում, 4 յաղթութիւն, Ա·ը իրենց groupeին : Cadetներու խումբ 4 մրցում, 4 յաղթութիւն, Ա·ը իրենց groupeին : Juniorներու խումբ 4 մրցում, 4 յաղթութիւն, Ա·ը իրենց groupeին : Երկրորդ խումբ 4 մրցում, 3 յաղթութիւն, 1 հաւասար, Ա·ը իրենց groupeին : Առաջին խումբ, 4 մրցում, 2 յաղթութիւն, 2 պարտութիւն, 4րդը իրենց groupeին :— Վահան Շամլեան

Հրեական ապառնագիտ Անգլիոյ դէմ

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ մասնաւոր դժուարութիւններ ձեռք առնուած են, պաշտպանելու համար հանրային չէնքերը եւ բարձր պաշտօնատարներ, որովհետեւ նոր ապառնալիքներ ուղղած է Հրեաներու ահաբեկչական կազմակերպութիւնը, Իրգուն Զվայ· Շաբաթ օր պահակները աւելցած էին այն պաշտօնատուներուն մէջ որ մասնաւորապէս կը զբաղին Պաղեստինի գործերով: Ինթելլըճընս Սըրվիսի պաշտօնատան մէջ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են: Հակառակ թիւնը այնքան խստացած է որ հետապնդումներ կը կատարուի եթէ հեռաձայնով խօսակցութիւններ ըլլան առանց անունի :

Միւս կողմէ ահաբեկչական արարքները կը շարունակուին Պաղեստինի մէջ: Երեք անգլիացի ոստիկաններ ծուղակը իյնալով սպանուեցան եւ երեսուսմի մէջ: Անծանօթ մը հեռաձայնով լուր տուած էր թէ պայթուցիկներ կը գտնուին այսինչ տեղը: Երեք ոստիկանները հաղիւ մտանանչուած տունը մտած էին, երբ ահռելի պայթիւն մը սարսեց ամբողջ թաղը:

Անգլիացիները ստիպուած են զգուշական միջոցներ ձեռք առնել եւրոպական մայրաքաղաքներու մէջ ալ, որովհետեւ միշտ սպառնալիքներ կ'ըլլան :

Տարագիրներու խնդիրը

Միացեալ Ազգերու ընկերային եւ մարդասիրական յանձնաժողովին մէջ, բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Անգլեսաքսոններուն եւ Մոմլութեան պատուիրակներուն միջեւ: Տիկին Րոզվէլթ մասնաւորապէս ըմբոստացաւ խորհրդային պատուիրակութեան այն տեսակէտին դէմ թէ՝ որ եւ է օգնութիւն պէտք է դադրի այն տարագիրներուն որոնք կը մերժեն իրենց երկիրը վերադառնալ: Տիկինը դիտել տուաւ թէ այս տեսակէտը կը հակասէ Լոնտոնի ընդհ· ժողովին մէջ արուած որոշումին, որ կը տրամադրէր օգնութիւն ընծայել պատերազմի հետեւանքով տեղահանուած կացութեան զոհերուն: Եւ բացատրեց, մասնաւորապէս ակնարկելով Պալթեան երկիրներու քաղաքացիներուն,— «Բոլոր այն տարագիրները որ կը մերժեն իրենց երկիրը վերադառնալ փաշականներ չեն » :

Այս առթիւ խօսք առաւ նաեւ Ֆռանսայի ներկայացուցիչը, Պ· Լէոն Ժուհօ, յիշեցնելով թէ արդար չէ բռնութեամբ իր երկիրը վերադարձնել ոեւէ տարագիր: Միւսներն ալ նոյն թելադրեց պատմ կատարել կայանները մէջ, երեսուն հազար տարագիրներուն համար պատերազմի ճգրագործները: Բայց, դիտել տուաւ թէ տարագիրներու միջազգային կազմակերպութիւնը պէտք չէ դառնայ առեւտուր մը որ կասկածելի կը նկատէ ամէն տարագիր: Հետեւաբար Ֆրանսական պատուիրակութիւնը չի կրնար բնդունիլ խորհրդային առաջարկը,— օգնութիւնն պրկել անոնք որ չեն ուզեր իրենց երկիրը վերադառնալ :

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍի անգլ· օրօքը վերջնապէս պիտի պարպուի 1949 Սեպտեմբերին, համաձայն Ալ Մբասի թերթին տեղեկութեանց որոնք իրենց թէ քաղուած են անգլեւեգիպտական նոր դաշնագրէն: Այս լուրը մեծ վրդովում պատճառեց պաշտօնական շրջանակներու մէջ եւ կառավարութիւնը զեկոյցով մը հաղորդեց թէ հրատարակուած վաւերագիրները անկատար են: Նոր դաշնագրին համաձայն, Գահիրէն, Ալեքսանդրիան եւ Նեղոսը պարպուած պիտի ըլլան 1947 մարտ 31ին, եւ անգլ· զօրքը պիտի մնայ միայն Սուէզի շրջանին մէջ, մինչեւ 1949 Սեպտեմբեր 1 :

ԹՐԻԷՍԹէի հարցին քննութիւնը յետաձգուեցաւ Զորսերու Խորհուրդին կողմէ, որպէսզի Եուկոսլաւիա եւ Իտալիա կարենան ուղղակի բանակցել, մասնչալ Թիթոյի նոր առաջարկին վրայ (Թրիէսթէն Իտալիոյ ձգել, փոխարէն յանձնելով կորեցան) :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶի մէջ·— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը : Դեղարուեստական ճոխ բաժին :

×

ՄԱՐՍԷՅԼի մէջ·— Նախաձեռնութեամբ Հ· Ը· Դ· Շրջ· կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն : 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ:

146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները :

FRANCIS LAENHARDT (*Լեւսփոխան*), JEAN MASSE (*անդամ նահանգային խորհուրդի*), LASSALARIÉ (*նախագահ նահ· խորհ·ի*) :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր· ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (*Լիոնի Օպերայէն*), կէս դիչերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ ԶԻՕՐԻՒ-ՃԵԱՆ նուագախումբի, ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է:

×

ՎԻՆՆԻ մէջ·— 16 Նոյեմբեր չարաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քազաքապետարանի Թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկ· Ս· ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ Պ· Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով: եւ Օր· Մառի Տէրվիշեան (երգ) : Պիւֆէ պարին սանուհիները տոհմիկ տարազներով: Ներկայ պիտի ըլլան Փր· ընկերվարականներ : Մուտքը ազատ է:

ՖՐ· ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Իսկ լէ Մուլինոյի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները Նոյեմբեր 14ին, ժամը 8.30ին Խրիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Կարեւոր օրակարգ: Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ԱՐԱՆԹինէն Գրիգոր Քէօշկերեան կը փընտռէ հօրեղբօրորդին՝ Փանոս Քէօշկերեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Գրել Calle Portela, 1630 Buénos-Aires :

ՕՐ· Ս· ԿԻՒՄԻՒՇԵԱՆ անգլերէնով չատ հետաքրքրական բանախօսութիւն մը պիտի ընէ հին եւ նոր երաժշտութեան եւ դործիքներու մասին, Նոյեմբեր 15ին ուրբաթ իրիկուն, ժամը ճշդապոյն 20ին, Palais Berlitz, Bld. des Italiens (*Փարամուն սինէմային դէմը*) :

ՄՈՒՆՈՒՎԻԼի հայ մշակութային յանձնախումբը չնորհակալութեամբ ստացած է Տիկին Նուրիա Մաշխաշեանի մահուան առթիւ փոխանց Ծաղկեպահակի 200 ֆր· Պ· Սահեան Տիլիկեանէ եւ 200 ֆր· Պ· Նիկողոս Նիկողոսեանէ :

ՊՈՒԼԿԱՐ սպայ մը, զնդ· Իվան Քոլչակովի, անձնասուր եղաւ սահմանապլուխի հելլենական իշխանութեանց, յայտնելով թէ կը փախչի երկրին մէջ տիրող ահաւասրասիկին :

ՄՈՍԿՈՒԱՅի անթելը կը ծանուցանէ թէ 712 հազար կոլխոզներ վերահաստատուած կամ նոր հիմնուած են վերջին երեք տարիներու ընթացքին:

ԳՈՂՑՈՒԱԾ Է թղթատարական պայուսակ մը որ կը պարունակէր վեց միլիոն ֆրանք, (Լուվրի եւ Սէն Լազարի կայարանին միջեւ) :

ԻՆԸ ՄԻԼԻՈՆ «ԿՈԼՈՒԱԶ» կրակի տրուած է Իսկ լէ Մուլինոյի մէջ, վնասակար համարուած ըլլալով: Թերթերը կը գրեն թէ իւղ եւ նաֆթալին խառնուած է այս գլանիկներուն :

ԵՐԵՔ ՌՈՒՄԲԵՐ պայթեցան Աւստրիոյ Ֆըրտնական շրջանին մէջ: Վերջերս հակահրէական թռուցիկներ բաժնուած էին այդ շրջանին մէջ : Աւստրիական կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ ամբողջ երկրին մէջ ցուցակագրուած է 536.662 նախկին Նացիներ :

ԴԱՆՈՒԲի հարցին քննութեան առթիւ, Պ· Մոլոթով նորէն ընդդիմացաւ որ անոր ազատ նաւարկութեան դարմանը դրուի ռումանական դաշնագրին մէջ :

ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՕԴԱՆԱԻԸ փորձի ենթարկեցին Ամերիկացիները: Օդանաւը կրնայ առնել 180 ճամբորդ, ժամական արագութիւնը պիտի ըլլայ 480 քիլոմեթր, բեռը՝ 31.250 քիլօ:

Հ· Ը· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴի Փարիզի մասնաճիւղին Գ· դասախօսութիւնը՝ այս հինդչաբթի, ժամը 8.30ին: Դասախօսը՝ ընկ· Հրանտ Սամուէլ, նիւթը՝ «Հ·Ը· Դաշնակցութիւնը»: Sociétés Savantes, G. սրահը :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ·— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս հինդչաբթի իրիկուն ժամը 8ին :

ՀԵՒԵԼԱՆԻԻի երիտասարդ ախոյեանը, Փանոս Եադուլեան, անցեալ չաբթու մասնակցելով չարք մը մրցումներու, առաջին հանդիսացած է :

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷ Ր

Փարիզի Բժիշկ· համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնիէ հիւանդանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82-68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Ներկի եւ էլեկտրական զետեղման աշխատանքներու համար գրաւոր դիմել՝

ԼԻՊԱՐԻՏ ՍԵՐՈԲԵԱՆԻ

29 Rue le Pelletier, Paris (9)

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԴՈՐԳԵՐՈՒի նորոգութեան համար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ· Ա· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : *Հեռաձայն* Ely. 18-72: Գրել ֆրանսերէն լեզուով :

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՅԱԿՈԲ ՄՈՒՐԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938 , Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ Catalogue կը ղրկուի: *Աւտոսահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին :*

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի *եւ հիմա* Hotel Windsorի *մէջ:*

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանառութներու, ինջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մասնաւոր դին : Դիմել՝ G. Sarian , 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61 :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Յ· Գ· Փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 եւ 14—18, *գոց է* ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը: *Հաղորդակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Աբոնաս. 10 ֆր.

Mercredi 13 Novembre 1946 Չորեքշաբթի 13 Նոյեմբր

ԹՂ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4852–Նոր շրջան թիւ 491 Խմբագիր Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Փր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿՈՒԼԻՆԵՐՈՒ ԼԵԶՈՒՆ

Ազատագրութենէն ի վեր, երրորդ անգամն է որ ընդհ. ընտրութիւններ կը կատարուին այս երկրին մէջ, մօտաւորապէս նոյն պատկերը ներկայացնելով,— յարաճուն պայքար՝ աջերուն եւ ձախերուն միջեւ:

Առաջին ընտրութիւնը տեղի ունեցաւ 1945 Հոկտ. 21ին, երկրորդը՝ 1946 Ցունիս 2ին, երրորդը՝ այս կիրակի:

Առաջին երկուքը կոչուած էին նոր Սահմանադրութիւնը մշակելու, մինչեւ եօթը ամիս: Ա. Սահմանադիր ժողովը արդէն յօրինած ըլլալով նախագիծ մը, երկրորդը վաւերացուց զայն եւ իր նստաշրջանը փակեց պայմանաժամէն առաջ: Եւ այժմ նոյեմբեր 10ին ընտրուած երեսփ. ժողովն է որ պիտի պաշտօնավարէ, հինգ տարի:

Օրուան լուրերէն կ'իմանաք ընտրութեանց պատկերը: Համայնավար կուսակցութիւնը, որ առաջին հանդիսացած էր Ա. Սահմանադիր ժողովին ընտրութեան առեն, իսկ երկրորդ՝ երկրորդին, այս անգամ նորէն կը գրաւէ առաջին տեղը: Իրմէ վերջը կուգայ ժողովրդական Շարժումը, որ առաջին էր Ցունիս 2էն ի վեր: Իսկ ընկերվարական կուսակցութիւնը կը մնայ իր տեղը, երրորդ, բայց շատ աւելի ծանր կորուստներով:

Քանի մը թուանշաններ, իրրեւ լրացուցիչ պատկեր.—

1945 Հոկտեմբեր 21ի ընտրութիւններէն ի վեր, ընկերվարականները կորսնցուցած են աւելի քան մէկ միլիոն քուէներ (այս կիրակի՝ 744.000 ձայն): Ժողովրդական Շարժումը որ աւելի քան մէկ միլիոն ձայն չհաւած էր անցեալ յունիսին, նոյ. 10ին կորսնցուցած է 550.000 ձայն: Թունդ աջակողմեան հոսանք մը, Ազատութեան կուսակցութիւնը, որ գանցառելի քանակութիւն մը կը կազմէր անցեալ անգամ, այս կիրակի չհաւած է աւելի քան 500.000 ձայն: Իսկ համայնավար կուսակցութիւնը նոր չհաւեր կ'արձանագրէ, մէկ ընտրութենէն միւսը: Ցունիս 2ին իր քուէները աւելցած էին մօտ 200.000, այս կիրակի՝ 273.000: Ահա թէ ինչո՛ւ կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» միշտ կը յիշեցնէ խոշոր գլխագիրներով, թէ իրենք Ֆրանսայի առաջին, ամենամեծ կազմակերպութիւնն են:

Համայնավար կուսակցութիւնը այս յարաւեւ յաջողութիւնները կը պարտի իր կուռ կազմակերպութեան, ամուր կարգապահութեան, ճկուն քաղաքականութեան եւ նիւթական անսպառ աղբիւրներուն: Իր շարքերուն մէջ տիրական, յայն և հաստատուն տեղ մը կը գրաւեն մեռաղազործութեան, հանքերու, չինութեանց, հաղորդակցութեանց եւ ուրիշ բանուկ արհեստներու բանուորները: Այս անգամ դիւղացիներն ալ հրապուրուած կ'երեւան անոնց խոստումներէն:

Այս իրողութիւնը՝ պատկերին մէկ երեսն է միայն: Նոյ. 10ի ընտրութիւնները ուրիշ երեւոյթ մըն ալ կը պարզեն:

Այս անգամ աւելի չեշտուեցաւ պայքարը՝ ա. ջին եւ ձախին միջեւ: Աւելի բաց խօսելով, խնդիրը կը դառնար համայնավարութեան չուրջը: Ուրիմն, կա՛մ թէր, կամ դէմ: Անոնք որ միջին ճամբայ մը բռնած էին, չարաչար կորսնցուցին:

Արդ, օրուան թերթերը կը հաշուեն որ թէեւ Նոյ. 10ին առաջին հանդիսացաւ համայնավար կուսակցութիւնը, բայց իրականին մէջ, աջերն են որ ամէնէն շատ քուէ չհաւած են, զանազան անուններու տակ:

Այսպէս, 1946 յունիսին համայնավարները եւ ընկերվարականները միասին չհաւած էին 9.302.147 քուէ, իսկ 1946 Նոյ. 10ին՝ 8.864.495 (միասին հաշուելով Թրոցքիականները): Իսկ հակամարքականները, որ 9.551.868 ձայն ունէր Ցունիս 2ին, այս անգամ չհաւած է 10.292.057 քուէ, ուրեմն 740.189 ձայն աւելի:

Այս թիւերը ամբողջական չեն տակաւին, բայց կը ներկայացնեն 1.367.735 ձայնի մեծամասնութիւն մը,— արմատականներ, չափաւորներ եւ աջեր՝ մարքսեան հոսանքին դէմ: Դեռ կարելի էր աւելցնել թէ՝ ընկերվարական կուսակցութիւնն ալ շատ մը տեսակէտներով կը բաժնուի բուն մարքսեան հոսանքէն, համայնավարներէն, միշտ անոնց երեսին տալով թէ իրենց ներշնչումը եւ հրահանգները կը ստանան Մոսկուայէն:

Ամէն պարագայի մէջ, նորէն փոխանցումի, երկունքի շրջան մըն է որ կ'անցընէ Ֆրանսան: Շ.

Ներգաղթի հանգամանքները

Կաթող. պատուիրակ եւ Ներգաղթի կեդր. Յանձնախումբի նախագահ Արտաւազդ արք.ի հրաւէրով, շաբաթ կէս օրէ վերջ հանդիպում մը տեղի ունեցաւ Բարեգործականի Նուպարեան մատենադարանին մէջ:

Հրաւիրուած էին յարանուանութեանց եւ նահան Միութիւններու, մամուլի ներկայացուցիչներ եւ ծանօթ դէմքեր: Ֆրանսահայ Կաթոլիկ Աշէը եկած էր իր Շրջ. վարչութեան երեք անդամներով: Ներկայ էր նաեւ «Յառաջ»ի աշխատակիցը:

Բժ. Քօլօլեան քանի մը խօսքով պարզեց Բարեգործականի հանգանակութեան ձեռնարկը, համաձայն Հայաստանի կառավարութեան նամակին: Ցետոյ խօսք առաւ Արտաւազդ արք. որ հայրենադարձ յորդորով մը հրաւիրեց ներկաները մասնակցիլ հանգանակութեան: «Իարերու տառապանքէն վերջ, այսօր վերջապէս արտագաղթին յաջորդած է ներգաղթը: Գաղթականի ցուցը այլեւս բարեգործականի թանգարանը պիտի մնայ»:

Ցիշեց թէ Պէյրութ եղած ժամանակ, երկու անգամ 200.000ական տոլարի չէք ստացած էին ներգաղթին համար, Ամերիկայէն: Ներգաղթողներու համար 66 սուրբիական ոսկի աւհրաժեշտ էր, ի՞նչպէս պիտի կրնային վճարել այդ գումարը եթէ բարեգործականը ճիշդ ժամանակին օգնութեան հասած չըլլար: Ցետոյ սկսաւ տեղական հանգանակութիւնը, մեծ գումար մը կազմելով:

Կաթող. պատուիրակը ուրախութեամբ յայտարարեց թէ, գրեթէ երեք ամսուան ընթացքին մօտաւորապէս 67 հազար ներգաղթողներ եղած են, մինչ կը նախատեսուէր, այս տարուան համար միայն 45 հազար:

Գրաւոր ողջոյնի ճառ մը կարդաց Պ. Ա. Զաքրեան: Մօսեցան Պատուելի Մսրլեան եւ Ֆրանսահայ Կաթոլիկ Աշէի կողմէ Տիկին Շ. Միսաքեան, որ ներգաղթի բացառիկ հանգամանքը չեշտելէ վերջ, յայտնեց թէ իրենց Միութիւնը պիտի մասնակցի շատ կարեւոր գումարով մը:

Արտաւազդ արք. այս առթիւ կարդաց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին Ցունիս 1թուակիր պաշտօնագիրը: (Կոնդակը ղրկուած էր հայրապետական պատուիրակին եւ պատճէն մըն ալ Բարեգործականին: Արտաւազդ արք. կարդաց «Յառաջ»ի հրատարակած պատճէնը): Պատուիրակին մաղթանքներէն վերջ, Բժ. Քօլօլեան ներկաները հրաւիրեց յարակից սենեակը ուր տեղի ունեցաւ ընդունելութիւնը՝ թէյասեղանով մը: Այդ առթիւ էր որ արձանագրութիւններ տեղի ունեցան եւ քառորդ ժամուան մէջ գոյացաւ պատկառելի գումար մը: Արձանագրութիւնները պիտի շարունակուին այսպէս, շաբաթ շաբաթ:

Բարենչան էր առաջին ձեռնարկը եւ կը յուսանք թէ այդպէս ալ պիտի շարունակուի: Ն.

Ներգաղթը Եգիպտոսի մէջ

«Տէյլի Մէյլ» հետեւեալ հեռագիրը հրատարակած էր երէկ, «կը նախընտրեն Ռուսիան» խորագրով.—

Գահիրէ, երկուշաբթի.— Եգիպտոսի 30.000 Հայերէն տասը հազար դիմում կատարած են Խ. Հայաստան երթալու համար, համաձայն Փոռկրէ Թերթին:

ՆՈՅ. 11Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ հայրենասիրական ցոյց մը կատարուեցաւ երկուշաբթի օր: Առտուն կանուխ շարք մը պաշտօնական արարողութիւններ տեղի ունեցան: Հանգանակութեան ուսանողներն ալ արարողութիւն մը սարքած էին, յարգելու համար երկու պատերազմներու մէջ մեռած ուսանողներու յիշատակը: Իրիկուան դէմ ընդհանրացութիւն մը տեղի ունեցաւ ուսանողական արարողութեամբ:

ՊՈՒԻՔՐԻՇԻ մէջ սկսան դատել 91 դաւաճաններ որոնց 56ը միայն ներկայ են: Գլխաւոր մամբաստաններուն մէջ կը գտնուին զօր. Ռոտոս (փախստական), նախկին ներքին նախարարը՝ զօր. Ալտեա, բազմաթիւ բարձրաստիճան սպաներ եւայլն:

ՅՈՒՆ ՓՍՓԷՆ պիտի դատուի Լայփցիկի գերմանական ատեանին առջեւ, իրրեւ մեղսակից հիթլերական իշխանութեան:

ՆՈՒԱՃՄԲԵՐ 40Ի ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ ԱՐԴԻՒՆՔԸ

Ներքին նախարարութեան տեղեկագրին համաձայն, կիրակի օրուան երեսփ. ընտրութեանց արդիւնքը եղած է (Ֆրանսա, Ալժերիա եւ Քորսիքա).— Համայնավար 168 (Իւմանիթէ կը հաշուէ 175, անշուշտ բարդելով ուղեկից խմբակները), Ժողովրդական Շարժում (M. R. P.) 160, ընկերվարական 93, արմատական ընկերվարական 45, Ազատութեան կուսակցութիւն (ազ) 42, անկախ հանրապետականներ 23, Կոլեան Միութիւն՝ 9, պիւղացիական՝ 8, անկախ իսլամներ՝ 5 եւն.: Ընդհ. գումար 575: Դեռ կան 39 աթոռներ:

Բաղդատելով Ցունիս 2ի ընտրութեանց հետ, համայնավարները չհաւած են 20 աթոռ աւելի, ժողովրդականները կորսնցուցած են 2 աթոռ, ընկերվարականները՝ 27, ձախակողմեան խմբակցութիւնը (արմատականներ եւն.) չհաւած են 19, Ազատութեան կուսակցութիւնը՝ 7, ուրիշ աջակողմեան խմբակցութիւնները՝ 9:

Քուէներու համեմատութիւնը.— Համայնավար կուսակցութիւնը չհաւած է 5.475.955 (28.2 առ հարիւր), ժողովրդականները՝ 5.033.430 (26 առ հարիւր», ընկերվարականները՝ 3.971.660 (17.9 առ հարիւր), ձախակողմեան խմբակցութիւնը՝ 1.971.660 (11 առ հարիւր), Ազատութեան կուսակցութիւնը եւ ուրիշ աջակողմեան խմբակցութիւնները՝ 3.136.630 (16 առ հարիւր):

Ընտրուած երեսփոխաններուն մէջ կան 33 կիներ, որոնց 21ը համայնավար են, երեքը ընկերվարական, 9ը ժողովրդական:

Կարեւոր փոփոխութիւններ տեղի ունեցած են Սէնի նահանգին մէջ, ուր աթոռներու թիւը 53էն բարձրացած էր 57ի: Համայնավարները, որոնք 41.840 քուէ աւելի չհաւած են բաղդատելով Ցունիս 2ի ընտրութեանց հետ, կ'ունենան 24 երեսփոխան փոխան 20ի: Ընկերվարականները կորսնցուցած են 150.920 քուէ (32.8 առ հարիւր), որով երեսփոխաններու թիւը 11էն իջած է 6ի: Ժողովրդականները կորսնցուցած են 14.650 ձայն, բայց չհաւած 3 աթոռ, որով կ'ունենան 15 երեսփոխան, փոխան 12ի: Ընկերվարականներուն կորուստը քիչ մը աւելի զգալի է Փարիզի մէջ (80.000 քուէ) քան նահանգին միւս մասերուն մէջ (68.000): Բաղդատելով Ցունիս 2ի ընտրութենէն հետ, ձեռնպահներու թիւը աւելի եղած է Փարիզի եւ ամբողջ նահանգին մէջ:

ԻՆԶՈՒՄ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄՈՒԻ ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃԸ

Ընտրութեանց արդիւնքը որոշ դժուարութիւններ կը ներկայացնէ, քանի որ ոչ մէկ հոսանք ձախձախիչ մեծամասնութիւն մը չհաւած է, առանձին կազմելու համար նոր դահլիճը: Համայնավար կուսակցութիւնը ամէնէն մեծ թիւը չհաւած ըլլալով հանդերձ, կը նախընտրէ միացեալ կառավարութիւն մը կազմել ձախակողմեան տարրերու մասնակցութեամբ: Վարչապետութեան համար իր առաջին թեկնածուն է Մօրիս Թորէզ, կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, նախկին աղիւսագործ, իսկ երկրորդը՝ օգնական քարտուղարը, Ժաք Տիւքլօ, որ նախապէս կը ծառայէր խմորեղէնի խանութի մը մէկ, ինչպէս կը պատմեն տեղական մերթերը: Ազատագրութենէն վերջ, համայնավար կուսակցութիւնը ամենամեծ թիւր չհաւած ըլլալով առաջին Սահմանադիր ժողովի ընտրութեանց մէջ, իրեն կ'իյնար նոր կառավարութեան կազմութիւնը. բայց զօր. տը Կոլ ընդդիմացաւ Թորէզի թեկնածութեան, դիտել տալով թէ Մոսկուայէն կը ստանայ իր հրամանները: Այժմ գօրավարը դիւղ մը քաշուած ըլլալով, Թորէզ եւ Ժաք Տիւքլօ աւելի լայն ազատութիւն կը վայելեն:

Ինչպէս կ'երեւայ հրատարակուած թիւերէն, աջերը միասնաբար աւելի շատ քուէ չհաւած են քան ձախերը:

Կը կարծուի թէ ժողովրդականները վճռական դեր պիտի կատարեն նոր խորհրդարանիմէջ, կշռոր այս կամ այն կողմը ծռելու համար, քանի որ ամէնէն աւելի քուէ չհաւած են, համայնավարներէն վերջը:

★ Մոսկուայի անթիլը հաղորդելով ընտրութեանց արդիւնքը, կ'եզրակացնէ.— «Այս ընտրութիւնները ձախձախիչ ձախողանք մը կը կազմեն հակահամայնավար ճակատին համար»: Եւ կը բացատրէ թէ ընկերվարականները ծանր պարտութիւն մը կրեցին, պարզապէս անոր համար որ դիրք բռնած էին համայնավարութեան դէմ:

Իսկ Մ. Նահանգներուն մէջ կը կարծեն թէ ընկերվարականները պարտուեցան, որովհետեւ համայնավարներուն դէմ դիրք չբռնեցին վերջին ամիսներու ընթացքին ...

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՌՈՄԷն կը հեռագրեն թէ քաղաքապետական ընտրութեանց առթիւ ձախերը մեծ յաղթանակներ չհհեցան մայրաքաղաքին, Ձեներալ Լեվիտրենցայի մէջ: Ձեռնպահները շատ մեծ թիւ մը կը կազմէին Փալէրմոյի (63 առ հարիւր), Նափոլիի (53 առ հարիւր) եւ Հռոմի մէջ (42 առ հարիւր): Ամէնէն մեծ պարտութիւնը կրած է վարչապետին կուսակցութիւնը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԽՄԲ.— վերջերս տեղի ունեցաւ Հայաստանի Գրողներու Համագումարը, Երեւանի մէջ, մասնակցութեամբ արտասահմանէն հրաւիրուած կարգ մը հատընտիր գրող-բրացներու եւ հասարակ լրագրողներու: Այս առթիւ «Ս. Հայաստան»ի Հոկտ. 6ի թիւէն կ'արտատպենք հետեւեալ խմբագրականը, որ գաղափար մը կուտայ կատարուած աշխատանքներու, մանաւանդ պարտադրուած տեսակէտներու մասին.—

Սովետական գրողներու երկրորդ համագումարը մեծ իրազարձութիւն մըն էր մեր Հանրապետութեան գրական – մշակութային կեանքին մէջ: Համագումարը Համ.Կ.Կեդր. Կոմիտէի 1946 Օգ. 14ի, 26ի, Սեպտ. 4ի պատմական որոշումները լոյսին տակ, քննութեան առաւ սովետահայ գրականութեան արմատական հարցերը, համայնավարական քննադատութեան եւ ինքնաքննադատութեան նշանաբանի տակ, ի յայտ բերաւ մեր գրականութեան մէջ եղած թերութիւններն ու սխալները եւ վճռական միջոցներ որոշեց ինչպէս այդ թերութիւններն ու սխալները բառնալու, նոյնպէս եւ Համ.Կ.Կեդր.Կոմիտէի պատմական որոշումները անշեղ իրագործելու համար:

Սովետահայ գրականութիւնը սովետական գրականութեան յառաջացեալ «Լոկատներից» մէկը հանդիսացեր է: Մասնաւորաբար վերջին տասնամեակին մեր գրողներուն լաւագոյն ստեղծագործութիւններուն մէջ պատկերացուած են մեր տնտեսական-հասարակական կեանքի նուաճումները: Հայրենական մեծ պատերազմի ընթացքին, Հայաստանի սովետական գրողները դէնքով ու գրիչով գործօն մասնակցութիւն ունեցան ժողովուրդի մղած հերոսական պայքարին: Պատերազմի ծանր փորձութիւններու տարիներուն, սովետահայ գրողները պատուով կատարեցին իրենց պարտքը հանդէպ ժողովուրդին, ստեղծեցին շարք մը արժէքաւոր ստեղծագործութիւններ, որոնք հարստացուցին ոչ միայն սովետահայ, այլեւ առհասարակ սովետական գրականութիւնը:

Սակայն հակառակ մեր գրականութեան ժխտելի նուաճումներուն, գրողներու համագումարը իրաւամբ արձանագրեց, որ սովետահայ գրականութեան գաղափարական աշխատանքներու մէջ եղած են լուրջ թերութիւններ ու սխալներ, որոնց չուտափոյթ սրբագրութիւնը կարեւոր նախապայման է մեր գրականութեան յետագայ զարգացման համար:

Համագումարին մէջ խիստ քննադատութեան ենթարկուեցան կարգ մը գրողներու (ընկերներ Դ. Դեմիրճեան, Ն.Զարեան, Էմին, Ս.Կապուտիկեան, Մ. Մարգարեան, եւն.) առանձին ստեղծագործութիւններուն մէջ հանդէս եկած «ապոլիտիկ», «ազգայնական-անկումային» եւ յոռետեսական արտայայտութիւնները, ինչպէս նաեւ առանձին գրողներու այն ստեղծագործութիւնները, որոնց մէջ աղաւաղուած են սովետական իրականութիւնն ու սովետական մարդկանց տիպարները. սխալ պատկերացուած է Հայրենական պատերազմը (Լ. Թարդուլի Սահականուշ» պատմուածքը, Վ. Մեհրմանեանի «Սմէն օր լուսաբացին», Հ. Մկրտիչեանի «Մօր նուէրը», Աբաքսմանի «Գետաղբել լերան գաղտնիքը», Տ. Հախումեանի «Երկու ամիս ռազմաճակատում» եւն):

Համագումարը գրողներու ուշադրութիւնը հրաւիրեց այն երեւոյթին վրայ, որ վերջին տարիներու ընթացքին Հայաստանի սովետական գրականութեան մէջ ստորագնահատուած է սովետական «թեմատիկայի» առաջնակարգ դերը: Գրողներու դպալի մասը մեխանիկօրէն տարուելով պատմական «թեմատիկայով», թերագնահատած է սովետական կեանքի զեղարուեստական արտացոլման անհրաժեշտութիւնը, ըստ որում պատմական «թեմատիկայով» զբաղած գործերու զգալի մասը զուրկ է զեղարուեստական արժանիքներէ: Դեռ աւելին: Այդ կարգի առանձին գործերուն մէջ հեռաւոր անցեալը «ռոմանտիկ -իդիալականացուած» գծերով պատկերացուած է:

Համագումարը սովետական գրականութեան մէջ «բուրժուա – նացիոնալիստական տենդենցներ» դրսեւորումների վտանգի մասին գրողներու լուրջ ուշադրութիւնն հրաւիրեց: Կեդր. Կոմիտէի Օգոստ. 14ի որոշման մէջ յիշուած սովետական գրականութեան խորթ տրամադրութիւնները եւ պատմական անցեալը «իդիալականացնելու» փորձերը սովետահայ գրականութեան մէջ կը քողարկուին ազգային պատեհանով, ընթերցողներու ազգային զգացումներու չարաշահումով: Այդ «տենդենցներ» վտանգը այն է, ինչպէս դրուած է Հայաստանի Կ. Կեդր. Կոմիտէի «Երեւան քաղաքի գրողներու ժողովի մասին» ընդունուած որոշման մէջ, որ անոնք հող կը ստեղծեն զեղարուեստական գրականութեան մէջ «բուրժուական նացիոնալիզմի ռեցիդիվներ» համար, որ ուղղուած է պանդուխտներու Կոմունիստական դաստիարակութեան եւ սովետական կարգերու դէմ:

Գրողներու համագումարը դիտել տուաւ նաեւ, որ անցեալի գրական ժառանգութեան քննադատական օգտագործման լէնինեան սկզբունքը խախտուած է վերջերս, երբ անցեալի ամբողջ ժառանգութիւնը անխտիր յառաջդիմական, ժողովրդական եւ հասարակապետական կը յայտարարուի: Այդ սխալ մերձեցումը առանձին գրողներու ստեղծագործական աշխատանքներուն մէջ ալ արտայայտուած է: Անցեալի գրական ժառանգութեան անքննադատ օգտագործման հետեւանքով, մասնաւորաբար սովետահայ «պոեզիայի» մէջ, գրական հին ձեւերու հետ կը վերակենդանացուին մեղ համար խորթ գաղափարախօսութեան տարրեր, որոնց հետեւանքով երբեմն սովետական հայրենիքի եւ հայրենիքի «բուրժուա-նացիոնալիստական» պատկերացման սահմանները կը ջնջուին:

Համագումարը իրաւացիօրէն խիստ քննադատութեան ենթարկեց նաեւ գրական մամուլը՝ «Սովետական գրականութիւն եւ արուեստ» մատենադիրը եւ «Գրական Թերթ»: Գրական մամուլը իր ներկայ մակարդակով իրեն ներկայացուած պահանջներուն ոչ մէկ կերպով կը բաւարարէ: Ան տակաւին չի հանդիսանար գրական-քննադատական մտքի կեդրոն, անհրաժեշտ ազդեցութիւնը չի գործեր ո՛չ այդ մտքի կազմակերպման, ոչ ալ սովետահայ գրականութեան զարգացման ընթացքին վրայ, ժամանակին մատնանիշ չընելով գրականութեան մէջ նկատուած թերութիւններն ու վրիպումները, իսկ երբեմն ալ կը տպագրէ գաղափարագրկական, սովետական կեանքն աղաւաղող, գրական տեսակէտէն անորակ գործեր:

(Մնացեալը յաջորդով)

Նամականեւ Քաղաքէն

ԹՈՒՆԱՍ (Քուպա), 11 Սեպտ.,— *Հաւանական հայ գաղութի համբանքը ներկայիս կը տատանի 250—300ի մէջ: Անտարակոյս որ հետզհետէ պիտի նուազի մեկնումներով — ամանք Մ. Նահանգները, իսկ ուրիշներ Երկիր —այսպէս քանի մը տարի վերջ հազիւ նշմարելի հետքեր մնան: Շատեր ստիպուած պիտի մնան, իրրեւ հետեւանք թէ՛ կամ ոչ ղժուարութեանց, եւ հոգով չետոյ պիտի կերպարանափոխուին եւ անվնաս:*

Տնտեսական մարդին մէջ չենք տեսներ ուշագրաւ փոփոխութիւն մը: Թէեւ թչուառութեամբ ապրողներ չկան, բայց չկան նաեւ ճոխ եւ ունեւոր կեանք ունեցողներ: Գաղութը միշտ եղած է երեսուն, այլուր վոխադրուելու դիտաւորութեամբ:

Ազգային երբեմնի յորդուն կեանքը չկայ: Հ. Ը. Դ. «Իշխան» կոմիտէի երբեմնի խիտ շարքերը նօսրացած են, թէեւ քանի մը ընկերներ կոմիտէն կենդանի կը պահեն: Այս կոմիտէն զարկերակն էր ազգային կեանքի: Տարբեր չէ պարագան Հայ Գաղթ. Միութեան, որ իր հայ դպրոցով, երեկոյթներով հայ մշակոյթի եւ կեանքի հուսր անչէզ կը պահէր: Հիմա՝ չի կրնար, որովհետեւ նօսրացած են իր շարքերը եւ դժուար կը չարունակէ իր օգտաչատ դործը: Դպրոցը փակուած է տարիներէ ի վեր: Հայ Բարեգործականի անմիջական հովանաւորութեամբ եւ 3-400 տոլարի պիւտճէով վերջէն բացուած դպրոցն ալ փակուեցաւ տարիէ մը ի վեր է:

Հայ եկեղեցի երբէք ջունեցաւ Հաւանան: Հայ Օգնութեան Խաչի կեանքն ալ կարճ եղաւ: Ռամկավարներու մանաւանդ չատոնց չքացած է եւ լեցուցած այսպէս կոչուած «Յառաջդիմական»ներու փարախը: Այս վերջինները աւեն աւեն աչքի կը զարնեն, այն օրէն ի վեր որ պայմանները իրենց նպաստաւոր դարձան:

Հայկ. Դատին պաշտպանութեան ամբողջ բեռը իր վրայ առած է Թունասի հայ գաղութը, ոչ միայն Քուպայի, այլ մասամբ լատին Ամերիկաներու մէջ: Արդար ըլլալու համար ըսենք թէ պատուով վարած է այդ գործը, որուն համար միշտ, ոչ միայն գնահատուած է Նիւ Եորքի մեր Ազգ. Ցանձնախումբէն, այլ եւ բազմաթիւ անհատներէ, ինչպէս նաեւ «Հայրենիք» եւ «Արմենիա» օրաթերթերէն որոնք առանձին խմբագրականներով յատնած են հիացում իր ժրաջանութեան համար:

Քուպահայ գաղութի ընդհանուր թիւը կը տատանի 300էն 350ի մէջ:

Ս. Գ. ՆԻԿՕԼԵԱՆ

կան օգտագործման լէնինեան սկզբունքը խախտուած է վերջերս, երբ անցեալի ամբողջ ժառանգութիւնը անխտիր յառաջդիմական, ժողովրդական եւ հասարակապետական կը յայտարարուի: Այդ սխալ մերձեցումը առանձին գրողներու ստեղծագործական աշխատանքներուն մէջ ալ արտայայտուած է: Անցեալի գրական ժառանգութեան անքննադատ օգտագործման հետեւանքով, մասնաւորաբար սովետահայ «պոեզիայի» մէջ, գրական հին ձեւերու հետ կը վերակենդանացուին մեղ համար խորթ գաղափարախօսութեան տարրեր, որոնց հետեւանքով երբեմն սովետական հայրենիքի եւ հայրենիքի «բուրժուա-նացիոնալիստական» պատկերացման սահմանները կը ջնջուին:

Համագումարը իրաւացիօրէն խիստ քննադատութեան ենթարկեց նաեւ գրական մամուլը՝ «Սովետական գրականութիւն եւ արուեստ» մատենադիրը եւ «Գրական Թերթ»: Գրական մամուլը իր ներկայ մակարդակով իրեն ներկայացուած պահանջներուն ոչ մէկ կերպով կը բաւարարէ: Ան տակաւին չի հանդիսանար գրական-քննադատական մտքի կեդրոն, անհրաժեշտ ազդեցութիւնը չի գործեր ո՛չ այդ մտքի կազմակերպման, ոչ ալ սովետահայ գրականութեան զարգացման ընթացքին վրայ, ժամանակին մատնանիշ չընելով գրականութեան մէջ նկատուած թերութիւններն ու վրիպումները, իսկ երբեմն ալ կը տպագրէ գաղափարագրկական, սովետական կեանքն աղաւաղող, գրական տեսակէտէն անորակ գործեր:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՍԱՆԱՀԻՆի գիւղացիները մեծ յաջողութիւն չահած են այդմնչակութեան մէջ: Վերջին քանի մը տարուան ընթացքին կոլխոզը տնկած է վեց ու կէս արտավար խնձորենի եւ քսան եւ ութ արտավար խաղողի, դեղձի, տանձի եւ ուրիշ պտղատու ծառեր:

Մասնաւորաբար խնձորի բերքը չատ յաջող եղած է: Երկու ու կէս արտավար տարածութենէն կը յուսան քաղել աւելի քան տասը թոն լաւագոյն տեսակի խնձոր:

Ա. ՍԻՈՎԵԱՆի արձանին բացումը կատարուեցաւ Քանաքեռի մէջ, Հոկտ. 5ին: Ներկայ եղած են Ա. Միութեան Գրողներու Միութեան փոխքարտուղար Ն. Տիխոնովը, արտասահմանէն հայ գրողներ, Ա. Հայաստանի գրողները, կազմակերպութիւններու եւ մամուլի ներկայացուցիչներ ևն:

Գիտական ասուլիս

Կարդ մը գիտնականներու կարծիքով, ծովերու ջուրերը ծծուելով ընդծովեայ հողմամասերէն կամ անցնելով երկրի կեղեւին ճեղքերէն, կը հասնին երկրադունտին ներքին խաւերը, ուր տիրող սաստիկ ջերմութիւնը կը չոգիացնէ ջուրերը, եւ ուժական ամենաշօրեղ ազդեցութիւններուն ներքեւ կը ժայթքեն երկրաշարժի ցնցումները:

Ուրիշ երկրաբաններ երկրաշարժը կը վերագրեն երկրիս կեղեւին բաղադրող տարրերուն հասասարակչռութեան մէջ տեղի ունեցած չանկարծական կամ չօրդորական փոփոխութիւններուն կամ խախտումներուն:

Զօրավար Շոփէլ բոլորովին նոր տեսութիւն մը կը պարզէ երկրաշարժներու մասին:

Իր կարծիքով, աստղակերպ կոչուած երկնաքարերը պատճառ կը հանդիսանան երկրին կրած բոլոր մեծ չեղաշրջումներուն: Գիտենք թէ աստղային այդ նիւթերը երկնային մեծ մարմիններու կազմութեան մնացորդներն են, այսինքն՝ մանր աստղեր, որոնք խմբովին կը շրջին անջրպետին մէջ եւ պարբերաբար կ'իյնան երկրի վրայ, մթնոլորտին մէջ չատ բերելով աստղներու կամ օդաքարերու երեւոյթներ:

Մարդ բոլորովին անվնաս կը կարծէ այդ օդաքարերը, որոնք երեւութապէս առանց արգելութեան կ'իյնան եւ քիչ խորութեամբ կը թաղուին հողին մէջ, մինչդեռ իրականին մէջ անոնք օժտուած են աներեւակայելի արագութեամբ, այնքան՝ մէկ երկվայրկեանի մէջ 15-75 քիլոմեթր ճամբայ կը կտրեն: Այդ արագութեան մասին թեթեւ դաղափար մը կազմելու համար, կը բաւէ ըսել թէ՝ ամենաարագընթաց ռումբերը մէկ երկվայրկեանի մէջ հազիւ մէկ քիլոմեթր տարածութիւն մը կը կտրեն, իսկ 20 մեթր արագութիւն ունեցող հով մը կրնայ չէնքեր կործանել եւ ծառեր արմատախիլ ընել:

Վերջապէս, մէկ քիլօ ծանրութիւն ունեցող օդաքար մը օժտուած է մեքենական ա՛յնպիսի ուժով մը, որ կը համապատասխանէ 100 վաճառաքարձ վակոններէ բաղկացած կառախումբի մը, որ մթնոլորտի բարձր խաւերէն ամենամեծ արագութեամբ ղէպի վար կ'իյնայ:

Օդին եւ հողին մէջ օդաքարերուն առաջ բերած էլեկտրական ամենաղօրեղ անհատապարակռութիւնը ծնունդ կուտայ երկու հակառակ էլեկտրական խտացումներու: Այդ չետադարձ բախումը, որ արդիւնք է էլեկտրական չէզոքացումնեբրու, կը կազմէ երկրաշարժը:

★ *Ամերիկացի մասնագէտներ վերջերս արձակած են V2 հրթիռ մը, որուն արագութիւնը մէկ ժամուան մէջ 5150 քիլոմեթրի հասած է, իսկ բարձրութիւնը օդին մէջ 163.000 մեթրի: Արտաձգման դրութեամբ մը, յաջողած են այդ ռմբաձիգ հրթիռին անկումը դանդազեցնել եւ 11 վայրկեան օդին մէջ պահել:*

Հրթիռին ծայրը հաստատած են լուսանկարչական գործիքներ, ինչպէս նաեւ աստեղային ճառագայթումները արձանագրող ամենանուրբ դործիքներ:

★ *Օդանաւի անգլ. գործարանի մը մէջ աւարտելու վրայ են չինութիւնը շարք մը օդանաւերու, որոնք առանց օդանաւորդի չարժման մէջ պիտի դրուին հրթիռով, եւ ձայնի արագութենէն աւելի արագ պիտի ընթանան (ձայնի արագութիւնը մէկ երկվայրկեանի մէջ 340 մեթր է):*

Այդ օդանաւերը պիտի կախուն երկու չարժիչ մեքենաներով օժտուած «Մոսքիթօ»ի տակէն, եւ այդ ձեւով պիտի փոխադրեն Ատլանտեան ովկիանոսին վրայ մեծ բարձրութեան մը մէջ, ուրկէ ապատ պիտի ձգեն:

Այդ արագընթաց օդանաւերը ամէնքն ալ միեւնոյն մեծութիւնը եւ միեւնոյն ուժը պիտի ունենան, սակայն անոնց թեւերուն եւ պոչին մեծութիւնն ու ձեւը պիտի փոխուին համաձայն կատարելիք փորձերուն:

Առաջին օդանաւին թեւերուն տարածութիւնը ութ ոտք պիտի ըլլայ, եւ արագութիւնը մէկ ժամուան մէջ 1400 քիլոմեթրի պիտի հասնի: Ամէն բան ինքնաչարժիկ գործիքներով պիտի արձանագրուի եւ ռատարի միջոցաւ պիտի փոխանցուի գետնքի առեն:

★ *Կրընոպլէն Լուի Թամիան անուն 25 տարու երկրաչափ մը, դինուորական մասնագէտներու ներկայութեան փորձած է աղմուկը չէզոքանցելու նոր մեթոտ մը, որ պիտի յեղաշրջէ արդիական կեանքը եւ ապագայ պատերազմները: Իր գիւտին չնորհիւ, այսուհետեւ կարելի պիտի ըլլայ ամէն աղմուկ չէզոքացնել եւ պատերազմի առեն առանց աղմուկի հրազէն կամ թնդանօթ արձակել:*

Հ. ՏԷՐՕՍԿԻ

ՍՏԱՑՄԱՆՔ

ՈՍԿԵԳԵՏԱԿ, Տարեդիրք, Բ. տարի, նուիրուած Արարկիրի եւ չրջակայքի պատմութեան – ազգագրութեան: Խմբագրեց Ս. Բախչիկեան: Հրատ. Արարկիրի Հայր. Միութեան Պէյրութի եւ Հայկի մասնաճիւղերուն: 1946, դին 350 Ֆրանք կամ 3 տոլար:

Ի ՍՏԱՑ ԻՆՁ

— Հիմա, մի բան ասա մեզ Մեհրիս, ապաստան գտար մորթի՞ մեջ ու ...

— Ազատուեցանք մորթի՞ց ու ... Նա մի տեղ մորթի՞ չէ, այլ ամբողջ մի ոչխարի կաշի է, որ ինձ ծածկել է ... Ես ու Ասպազ ոչխարի կաշու մեջ ենք մտել, որ գիշերով գնանք Ասպահան ու ազատուենք ...

Ես ու Ասպազ ոչխարի կաշու մեջ ենք մտել, որ գիշերով գնանք Ասպահան ու ազատուենք ...

Ասպազ ոչխարի կաշին ծալեց, ծալեց, մինչև որ դարձաւ մի փոքրիկ կապոց, ու ինքն էլ ոչխարի կաշու մեջ մտաւ, որ ինձ ցոյց տայ, թէ ինչպէս պէտք է մտնել ոչխարի կաշու մեջ ...

Ես ոչխարի կաշու մեջ մտայ, ինքն էլ ինձ ծալեց, ծալեց, մինչև որ ես էլ դարձայ մի փոքրիկ կապոց ...

Ասպազ ինձ ասաց, որ ես պէտք է ոչխարի կաշին ուսիս գցեմ ու գնամ ...

Ես ոչխարի կաշին ուսիս գցեցի ու գնացի

Արտակարգ խստութիւններ Անգլիոյ մէջ

Երէկ, երեքշաբթի, արտակարգ զգուշութիւններ ձեռք առնուած էին Լոնտոնի մէջ, խորհրդարանին բացման առթիւ, ի դերեւ հանելու համար հրէական յեղափոխական կազմակերպութեանց սպառնալիքները :

Քանի մը օրէ ի վեր առնելով սպառնալիքներ կ'ըլլային զանազան երեւելիներու, մասնաւորա - պէս մառէչալ Մոնթկոմըրիի, ազդարարելով թէ պիտի սպաննուին ; ելէկ դահլճում չորուի պաղեստինի հարցին մէջ : Այս սպառնալիքներուն վրայ, որոշուեցաւ որ այսուհետեւ երկու երեք զինեալ պահակներ ընկերանան բոլոր նախարարներուն, վարչապետարան գացած առեն : Իսկ երէկ, երբ արքայական թափորը խորհրդարան կ'երթար, շարժման մէջ դրուած էին ոչ միայն ոստիկանները, այլեւ զինուորները : Խորհրդարանը խուզարկուած էր վերէն վար : Հրէական ահաբեկչական կազմակերպութեան անդամներուն լուսանկարները բաժնուած էին գաղտնի ոստիկաններու : Միեւնոյն ատեն կապ հաստատուած էր ցամաքային Եւրոպայի դիմաւոր կեդրոններուն եւ մասնաւորապէս Փարիզի հետ, որովհետեւ կասկածներ կան թէ ահաբեկչական շարժման մը կ'ղեկավարուի Ֆրանսայի մայրաքաղաքէն :

Լոնտոնէն հասած լուրերու համաձայն, հինգ հազար ոստիկաններ դիրք բռնած էին պալատին խորհրդարան,— 750 մեթր, երբ թագաւորը եւ թագուհին կ'անցնէին բաց կառքով մը : Հրէական գաղտնի կազմակերպութիւններէն «Իրկուն Զվայ» կ'ազդարարէր մէկ օր առաջ.

—«Այժմ Անգլիացիներն են որ կը վախնան Հրեաներէն : Մասնաւոր միջոցներ ձեռք առնուած են, պաշտպանելու համար Պէվինը եւ ուրիշ նախարարներ : Բայց ոչ մէկ զգուշութիւն՝ պիտի կրնայ արգիլել որ մեր ռազմիկները իրենց նպատակին հասնին » :

Տակաւին փաստ չկայ թէ ահաբեկիչները Անգլիա հասած են, բայց սպառնալիքը լուրջ կր համարուի :

Լուրի մը համաձայն, ահաբեկիչները մահուան դատապարտած են հետեւեալ Անգլիացիները.— Զօր. Պարքըր, ընդհ. հրամանատար Պաղեստինի, Սըր Ճօն Շօ, նախկին ընդհ.քարտուղար Պաղեստինի կառավարութեան եւ գաղթային նախարարը, Դերհոմս Հօլ : Անգլիոյ բարձրաստիճան կոչ մը ուղղեց Հրեաներուն, որպէսզի տեղեկութիւններ հաղորդեն ահաբեկիչներու գործունէութեան մասին :

Մեծերը միշտ կը վիճին

Միացեալ Ազգերու խնամակալութեանց խորհուրդին մէջ, խորհրդային պատուիրակը, Նովիքով ճառ մը խօսելով, ցաւ յայտնեց որ առկախ կը մնայ Պաղեստինի ճակատագիրը : Հարցուց թէ Անգլիա ինչո՞ւ տեղեկութիւններ չի հաղորդեր : «Մէկ բան բացորոշ է,— Միացեալ Ազգերու դահլիճին սկզբունքներուն հակառակ է Անգլիոյ այն փորձը որ կը ձգտի Պաղեստինի խնդիրը լուծել բանակցելով Մ. Նահանգներուն, ինչպէս եւ Արաբ եւ հրեայ ներկայացուցիչներուն հետ» :

Նովիքով խօսեցաւ մէկ ժամ եւ եզրակացնելով, պահանջեց Պաղեստինի խնամակալութիւնը յանձնել Միացեալ Ազգերուն :

★ *Զորսերու խորհուրդը, որ իր նիստերը յետաձգած էր ուրբաթ օրէն ի վեր, Բշ. օր նորէն քննեց Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ դաշնագիրները, առանց վերջնական համաձայնութեան մը յանդելու : Ոչ սահմաններու, ոչ ալ հատուցումներու եւ ուրիշ վիճելի կէտերու մասին :*

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը, Պ. Թրումըն խօսելով վերջին ընտրութեանց մասին, կրկնեց թէ անփոխարէն պիտի մնայ ամերիկեան քաղաքականութիւնը, ներքին թէ արտաքին ճակատի վրայ : «Ամերիկեան քաղաքականութիւնը ազգային է, ոչ թէ կուսակցական » :

ՆՈՐ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ծագեցան Նոր Տէլհիի մէջ (Հնդկաստան), երբ մօտ հինգ հարիւր հազար փոշեթաթախ ուխտաւորներ ճամբայ ելած էին դէպի Գանգէս, անոր սրբազան ջուրերուն մէջ լուացուելու համար : Կ'ըսուի թէ 300 հոգի սպաննուած են : Կռիւները կը շարունակուին խլամներու եւ Հնդիկներու միջեւ :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՈՋ

ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

կիր. 24 Նոյ. ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, ռիւ լա Պոէսի) :

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու գերընտիր գործերէն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— 15 Նոյեմբեր, ժամը 8.30ին, Նախկին Petit Journalի սրահը, Նախագահութեամբ

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ
ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'երգէ Օր. ԱՃԷՄԵԱՆ : Կ'արտասանեն ընկերներ Զ. ԳԱՐԻՊԵԱՆ եւ Բ. ՀԱՊԻՇԵԱՆ : «Րաֆֆի» երգչախումբ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի : Մուտքը ազատ է

×

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն : 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ :

146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները :

FRANCIS LENHARDT (երեսփոխան
JEAN MASSE (անդամ նահանգային խորհուրդի)
LASSALARIÉ (նախագահ նահ. խորհ.ի) :

Գեղարուեստական բաժնի կը մասնակցի Օր. ՅՈՎՀԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օփերայէն), կը դիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ ԶԷՕՐԷՓՃԵԱՆ նուագախումբի, ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :

×

ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ.— 16 Նոյեմբեր չաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ : Կը նախագահէ ընկ. Մ. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրքնոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Պ. Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով : եւ Օր. Մառի Տէրվիշեան (երգ) :
Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով : Ներկայ պիտի ըլլան Փր. ընկերվարականներ : Մուտքը ազատ է :

ՓՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ Իսկ լէ Մուլինոյի մասնաճիւղը ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամուհիները Նոյեմբեր 14ին, ժամը 8.30ին Մրմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense : Կարեւոր օրակարգ : Նոր վարչութեան ընտրութիւն :

ՕՐ. Ս. ԿԻՄԻՒՇԵԱՆ անգլերէնով չատ հետաքրքրական բանախօսութիւն մը պիտի ընէ հին եւ նոր երաժշտութեան եւ դործիքներու մասին, Նոյեմբեր 15ին ուրբաթ իրիկուն, ժամը ճշդադրոյն 20ին, Palais Berlitz, Bld. des Italiens (Փարամուն սիներմային դէմը) :

ՋՈՒՐԹՆԱՑ

ԵՒԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բաղուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ : Նոր շաբաթի Ա. թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ Նոյեմբ. 15ին նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին : Բովանդակներ ունին.— Արսէն Բահ. Սիմէոնեան, Զիթունի, Գասպար Իփէճեան, Շ. Նարդունի, Շ. Միսաճեան, Ելլէն Բիւզանդ, Տ. Փիրանեան, Տիկին Գեղամ Փափազեան, Տիգրանուհի, Հաւրի Խիճէեան, Ար. Սրապեան, Միսաք Միրզէ, Ն. Շինական, Բարսեղ Հապէշեան, Կ. Երանեան, Ս. Ընտրիկեան : Ա. Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր : Նոյն - պէս բրոնիկի շատ ճոխ բաժին մը :

Տարեկան բաժ. չորս թիւի համար 400 ֆր. : Արտասահման՝ 500 ֆր. : (Հատուածաւ չկայ) :
Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9) :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԼԻՈՆ-ՏԷՍԻՆ մասնաճիւղին քարտուղար Օննիկ Եղիազան հրաժարած ըլլալով, նոր քարտուղարի նոր հասցէն է.— Diran Bédjidian, 165 Grand rue, Guillotière:

ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նոր Արաբկիրի հիմնարկութեան 21րդ տարեդարձի առթիւ : *Նախաձեռնութեամբ Արաբկիրի Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին, 24 Նոյեմբեր կիրակի երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ լոյս Brebant Marseillaisի մէջ : Ինամուած գեղարուեստական բաժին :*

ԿԱՐԴԱՑԻՔ

ՋԷՅԹՈՒՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ
Գ. ՏԷՕՎԼԷԹԻ, ՀԱՏՈՐ Բ., ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

ԲՈՒՇԱՏԵՍՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին Գ. դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին : Դասախօսը՝ ընկ. Հրանտ Սամուէլ, նիւթը՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը» : Sociétés Savantes, G. սրահը :

ՍԻՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Վարդգէս» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին :

ՎԱԼԱՆՍ.— «Նոր Սերունդ»ի բոլոր ընկեր - ընկերուհիները, ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը :

Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի Քրիստոփոր, Զախարեան, Վռամեան, Ակնունի, Հայաստան, Համազասպ, Արամ, Ընկեր Կարօ, Թաթուլ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկեր - ընկերուհիները, այս շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 7ին, Café Noaillesի ներքնասրահը :

Այրի Տիկ. Կ. Սարաֆեան, Պ. ժագ Սարաֆեան, Այրի Տիկ. Զարուհի Սարաֆեան, ինչպէս նաեւ Հալաճեան, Գէորգեան, Մարքոյեան, Դասարեան, Վարդերեսեան, Սէմէրճեան, Միքայէլեան, Փափազեան, Արթինեան, Մանուկեան, Փեռնայեան, Արնօ, Զօլաքեան, Եաղմուրեան, Ճակոբեան, Պախչէճեան, Փառմաք, Դանիէլեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն մահը՝ իրենց ամուսնոյն, հօր, զաւկին եւ ազգականին՝

Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ (48 տարեկան)

որ տեղի ունեցաւ իր խանութին մէջ, յարձակման մը ենթարկուելով :

Յուղարկաւորութիւնը կը կատարուի այսօր չորեքշաբթի, ժամը ճիշդ 15.30ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, ուրկէ մարմինը պիտի ամփոփուի Նէօյի Նուվօին գերեզմանատունը, ընտանեկան դամբարանին մէջ :

ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴՈՒՄ ՄԸ, եւ տեւական դանդուրներ (permanente) ունենալու համար, ինչպէս եւ ներկ, մանիֆիւր եւն. դիմել **SALON GHAMBARIAN,** Lyon, 24 Place Jules Grandelement:

Այս կտրօնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին 20 զեղչ :

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներբին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւանդանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան : Լաւ վճարում : Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ, 9, rue du Boccador, Paris, (8) : Հեռաձայն Ely. 18-72 :
Գրել ֆրանսերէն լեզուով :

ANTONIN
COIFFEUR – PARFUMEUR
24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տիկոջն Բ. Ամէմեան (Jacques), էնտէֆրիզապլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միզ–ան-փլի, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար :

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝* **métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, Ճամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 14 Novembre 1946 Հինգշաբթի 14 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4856-Նոր շրջան թիւ 492 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

«ԹՕՍՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԸ»

Նոյ. 7ին, Մօնթէլիմար բնակող բարեկամի մը կողմէ հիւրասիրուած ըլլալով, բոլորուած էինք հայկական սեղանի մը շուրջ։

Երկու Դաշնակցական, հին Հնչակեան մը, նախորդ պատերազմի կամաւորներէն ծերունի մը, քանի մը հայրենաբաղձ անկուսակցականներ, համայնավար մը եւ քանի մը կիներ, աղջիկները ու երիտասարդներ կը ներկայացնէին հրաւիրեալներու խումբը։

Ճաշկարճ «Թօսում է երեւանը», հնչեց յստակ ու դիւթական ձայնը, որ կուգար հեռուներէն, դեռ չղթայակապ ու դերի Արարատի ստորոտէն, մեր պանծալի մայրաքաղաքէն։

Անակնկալի եկած, լռեցինք եւ սկսանք ուշադրութեամբ լսել դեկուցումը,— «Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան» 29րդ տարեդարձին առթիւ։

Բաւ չէար մեր ուրախութիւնը ճշդրտօրէն բնորոշելու համար։

Շուրջս կը նայիմ, բոլորին աչքերը թրջած են։ Եղբայրօրէն իրարու սեղմուած, ուշի ուշով կը հետեւին հայրենի ալիքներուն, մոռնալով քիչ առաջուան վիճաբանութիւնները։

Ձայնը հեղհեղէ բարձրացաւ եւ հասկնալի դարձաւ։ Խօսողը «Հոկտեմբերեան յեղափոխութեան» ծագման, զարգացման մասին արտայայտուելէ վերջ, թուեց անոր բարիքները Միութեան բոլոր երկիրներու եւ Հայաստանի համար, ապա ռաբանեց Սպարապետ Ստալինը եւ խօսքը վերջացուց օրուան ոգին վայել «կեցցէ»ներով։

«Թօսում է Երեւանը» կարծես կը կրկնուէր ամէն անգամ երբ կարճ ընդհատումէ մը ետք, նորէն ի վիճակի կ'ըլլայինք լսելու մերհայրենիքի ձայնը։

— Փա՛ռք քե՛զ Տէր, Փա՛ռք քեզ, մրմնջեց ծերունի կամաւորը, Թուրքը հարիւր հազարաւոր Հայեր Տէր - Զօր քշեց եւ կոտորեց, Հայն ու հայկական հարցը ընդ միշտ թաղելու համար, բայց չյաջողեցաւ »։

Դժբախտաբար ուրիշ ռատիօներու ընդմիջումները յաճախ կը խանգարէին ունկնդրութիւնը։ — Ահա՛, ահա կը բացագանչեն բոլորը, «Պիտի երգէ ժողովրդական արուեստագիտուհի... (անունը չլսեցինք)։ Եւ կը լսենք չնաշխարհիկ երգչուհի մը, որ կ'երգէ Սայաթ - Նովայի « Ուստի՛ կուգաս»ը, աշուղական զգլխիչ եղանակ մը, ընդելուզուած սքանչելի ձայնով մը։ Ուրիշ մը եւս, զարձեալ Սայեաթ Նովան անմահացնող կտոր - ներէն։ Նաեւ կոմիտասէն « Հով արէք »ը ։ Եւ զարձեալ ընդհատում մը։

— Կարելի չէ՞ դիմում կատարել Լոնտոն եւ աբաբերէն երգի ժամը փոխել տալ, որպէսզի չխեղդէ մեր սիրելի Հայաստանի ձայնը, կ'ըսէ հայ մտիկ մը ։

Երաշներու աշխարհին մէջ կ'օրօրուինք։

Կը խօսուի՝ տարադրութեան կարաւաններու կրած սահմռկեցուցիչ վիճակի մասին, դժբախտութեան մատնուած հայ հանճարի — կոմիտասի մասին եւ ինչե՛ր, ինչե՛ր...

Հետաքրքրութիւն, հարց ու պատասխան նաեւ դժբախտ Ա. Ահարոնեանի մասին։

Ծերունի կամաւորն է խօսողը։— Կը զարմանամ թէ ինչո՞ւ Հայաստան չեն տանիր Ա.Ահարոնեանը, քանի որ Կոմիտասի մարմինը, տեղափոխեցին։ Հաւատացէք, հաւատացէք, որ եթէ Ահարոնեանը անգամ մը Մասիսը տեսնէ, անհուն հըրճուանքէն լեզուին կապերը պիտի քակուին, պիտի խօսի, պիտի առողջանայ ...»։

Քովի սենեակէն կը թելադրեն լսել։— Շարա Տալեան սկսած է երգել «Ալակիօզ աչերդ»։ Մենք ղրկուած ենք, իրենց մեքենայէն լսելի եղած է, մինչ մերինը դեռ կ'աղմկէ ։

Կը խուժենք քովի սենեակը ։

«Հայկական պարր» կը նուագէ Ալէքսան Ալէքսանեա՞ն թէ Ալիխանեան, սքանչելի եղանակ մը, որ կը յիշեցնէ հայրենի հարսնիքներ, խնջոյքներ եւ ուրախատարութիւններ եւ վերամշակուած է տաղանդաւոր երաժշտագէտի համբերատար ու խղճամիտ աշխատանքին չնորհիւ ։

— «Ժողովրդական արուեստագիտուհի Հայկանուշ Դանիէլեան» երգում է « Ծիծեռնակ »ը , մշակուած, սքանչելի՛ ձայն, համակ զգացում , հեռուներէն , հեռուներէն անգամ կախարդիչ ։

— « Ա՛լ, թուիր ծիծեռնակ հայրենի տունս Աշտարակ , անդ շինիր բո բոյնը հայրենի կտուրին տակ» ։ Ինչ կայ այնքան զգայուն, այնքան խօսուն քան վերի տողերը ։

Զարձեալ նոյն երգչուհին.—«Ես լսեցի», հայրենի սէր ու պաշտամունք, ծնողական սէր, ազատութեան փառաբանութիւն։

Ահա նաեւ «հարսանեկան պար»ը, Ովսաննա Համբարձումեանի զմայլելի երգը, խմբերգ մը, Լեւոն Մանուէլեանի «Ժողովրդական պարը» (նը - ւագ), Վարդան Ղազարեանի «Հանդէս» պարանուագը, ապա «Ժողովրդ. երգչուհի» Արաքսի Կէչիճեանի «Մանկալ ես» երգը եւ դեռ շատ բաներ...

Երկու ժամ արձանացած, հեւի հեւ կը հետեւինք երգին, խօսքին, ջութակի, թաւջութակի եւ թառի վրայ ճարտարօրէն նուագուած եղանակներուն ։

Ահա նորէն օտար լեզուով երգ մը, որ կը խառնէ, կը խանգարէ, կը զրկէ մեզ մեր հայրենի քաղցրահունչ ձայնէն։ Կարծէք դիտմամբ կ'ընէ։

Կը սրտնեղին բոլորը...

Բայց պիտի խօսին, պիտի խօսին Երեւանն ու Վանը, Կարինն ու Տարօնը, հակառակ բոլոր արգելքներուն ։

Վ. ՀԱՄԱՋԱՍՊ

ՕԹՕ ԱՊԻՑ, Փարիզի դերմանական նախկին դեսպանը, պիտի դատուի Գերագոյն Ատեանին առջեւ, դաւաճանութեան եւ լրտեսութեան փաստեր ալ երեւան հանուած ըլլալով ։

Ներգաղթի դադրած Սուրիա - [illegible]ի մէջ

ԽՄԲ.— Սուրիա - Լիբանանի ներգաղթի կոմիտէն հետեւեալ գեկոյցը հաղորդած է մամուլին։

Հայաստանի Ս. Ս. Հանրապետութեան նախարարներու խորհուրդի կից կազմուած, արտասահմանեան Հայերու Ընդունման եւ Տեղաւորման կոմիտէի նախագահ Տօքթ. Բ. Աստուածատուրեան 25 Դեկտ. 1945 թուակիր նամակին ընդառաջելով, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ կազմուած Ներգաղթի Կոմիտէները աշխատանքի ձեռնարկեցին Յունուարի վերջերուն, Սուրիացին եւ Լիբանանէն ներգաղթը կազմակերպելու համար։

Ցիշեալ կոմիտէները Հայաստանի պատուիրակներուն հետ համաձորհուրդ, կազմակերպեցին ներգաղթի կարաւանները, որոնց առաջինը մեկնեցաւ 23 Յունիսին։ Ցարդ մեկնած են Մայր հայրենիք 8 կարաւաններ, 20.000 Հայեր փոխադրելով։ Այժմ արդէն սկսած են մթնոլորտային անյատ պայմանները որոնց հետեւանքով անհնար դարձած է նոր կարաւաններու մեկնումը։ Այս պատճառով ժամանակաւորապէս դադրած է 1946ի համար նոր կարաւաններու ուղարկումը դէպի հայրենիք, յառաջիկայ տարի վերսկսելու համար։

1947ի գարնան առաջին կարաւաններուն մաս պիտի կազմեն Սուրիոյ եւ Լիբանանի այն հայրենակիցները որոնց մեկնելու ձեւակերպութիւնները ատարած են (Քէսապ, Լաթաքիա, Աֆրին, Պէյրութ, Սուր)։ Ցառաջիկայ տարուան կարաւաններուն մաս պիտի կազմեն նաեւ գաւառային շրջաններուն Հայերը ։

Ներգաղթի կոմիտէները ձմրան ընթացքին եւս պիտի չարունակեն գործել սովորականին նման, յառաջիկայ տարուան համար ներգաղթի նախապատրաստական աշխատանքներ կատարելու ։

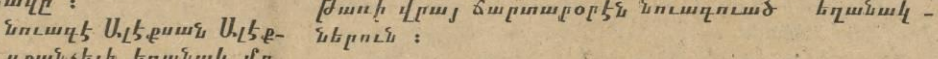
Բոլոր այն հայրենակիցները որոնք ներգաղթի վերաբերեալ հարցեր եւ խնդիրներ ունին, կրնան դիմել ներգաղթի գրասենեակները։ Անոնք որոնք չեն արձանագրուած տակաւին կրնան ներկայանալ գրասենեակ եւ արձանագրուիլ ։

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Երկկ հաղորդած էինք թէ տասը հազար հոգի արձանագրուած են Եգիպտոսի մէջ, ներգաղթի համար։ «Իսկանդէթ» եւս հաստատելով այս լուրը, կ'ըսէ թէ ցանկը չէ փակուած տակաւին եւ չարունակ նոր դիմումներ կը հասնին խորհրդային դեսպանատուն։ Կը կարծուի թէ հայրենիք պիտի վերադառնան 20—25.000 հոգի, այսինքն Եգիպտոսի հայ հասարակութեան երկու երրորդը ։

10.000 տոլար ներգաղթի համար

«Հայրենիք»էն կ'իմանանք թէ Տարօն - Տուրուբերանի Հայր. Միութեան պատգամ. ժողովը, որ գումարուեցաւ Սեպտ. 1ին, էջմըձին (Օհայօ, Մ. Նահանգներ), միաձայնութեամբ որոշած է տասը հազար տոլար տրամադրել ներգաղթին, Բարեգործական միջոցաւ ։

րենի սէր ու պաշտամունք, ծնողական սէր, ազատութեան փառաբանութիւն։

Ահա նաեւ «հարսանեկան պար»ը, Ովսաննա Համբարձումեանի զմայլելի երգը, խմբերգ մը, Լեւոն Մանուէլեանի «Ժողովրդական պարը» (նուագ), Վարդան Ղազարեանի «Հանդէս» պարանուագը, ապա «Ժողովրդ. երգչուհի» Արաքսի Կէչիճեանի «Մանկալ ես» երգը եւ դեռ շատ բաներ...

Երկու ժամ արձանացած, հեւի հեւ կը հետեւինք երգին, խօսքին, ջութակի, թաւջութակի եւ թառի վրայ ճարտարօրէն նուագուած եղանակներուն ։

Ահա նորէն օտար լեզուով երգ մը, որ կը խառնէ, կը խանգարէ, կը զրկէ մեզ մեր հայրենի քաղցրահունչ ձայնէն։ Կարծէք դիտմամբ կ'ընէ։

Կը սրտնեղին բոլորը...

Բայց պիտի խօսին, պիտի խօսին Երեւանն ու Վանը, Կարինն ու Տարօնը, հակառակ բոլոր արգելքներուն ։

Վ. ՀԱՄԱՋԱՍՊ

«ԱՆԿԱՐԵԼԻ Է ՆԱԽԱՏԵՍԵԼ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՃԱԿԱՏԱԳԻՐ Ը»

Անգլիոյ խորհրդարանին բացման առթիւ, պատասխանատու ընտրեցուածէն վերջ Պ. Զըրչիլ խօսք առնելով, նորէն յոռետես կարծիքներ յայտնեց աշխարհի կացութեան մասին, որ «չէ բարւոքած», իր աչքով կ'ամփոփենք ճառին հիմնական մասերը.

— « Ընդհ. ընտրութեանց առեն մեզի ըսին թէ աշխատաւորական կառավարութիւնը մասնաւորապէս լաւ պիտի երթայ խորհրդային կառավարութեան հետ. բայց յարաբերութիւնները յարատեւ օրէն վատթարացան։ Մենք կառավարութիւնը չենք ամբաստաներ իրրեւ պատասխանատու արտաքին բոլոր չարիքներուն։ Գերմանիոյ անձնատուութենէն 18 ամիս վերջը, եւ հակառակ Մ. Նահանգներուն յուսալից գործունէութեան, աշխարհի տեսարանը մութ է տակաւին, մի անձկութեամբ եւ չփոթութեամբ, եւ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը ցարդ չէ արդարացուցած մեր յոյսերը։ Աշխարհի կացութեան մէջ առաջին տեղը կը բռնէ Գերմանիա,— պարտուած ազգ մը, որ սակայն չէ խորտակուած։ Վաղեմի, ընդունակ եւ գործօն ցեղ մը 70—80 միլիոն այրերն ու կիները մատնուած են աւերակ եւ սովահար վիճակի մը, Եւրոպայի սրտին վրայ։ Մենք եւ Ամերիկացիները կը շարունակենք կառավարել մեր երկու շրջանները, տարածապատման, դրեթէ անտանելի ծախք մը ստանձնելով եւ յարաճուն դժգոհութիւն մը պատճառելով Գերմանիոյ։ Բոլորս ալ համաձայն ենք թէ անհրաժեշտ է այնպէս վարուիլ որ Գերմանները ճաշեն իրենց ապրուստը եւ իրենք վարեն իրենց գործերը։ Եւ մենք պէտք է օգնենք, միեւնոյն առեն խափանելով վերաշինութեան բոլոր ձեւերը։ Պէտք է վերջ տալ վրէժխնդրութեան եւ պատիժին։ Քանի որ նոյն վարիչները կախուեցան, աւելորդ է պատժել ժողովուրդը »։

Անդրադառնալով ընդհանուր կացութեան, նախորդ վարչապետը հետեւեալ կարծիքը յայտնեց.

— « Եւրոպայի անգլիական եւ ամերիկեան ղօրքերը հալեցան, իսկ ռուսական բանակը, որ հիմնուած է բռնապետական կարգուսարքի մը վրայ, կը պահէ իր ուժը, մեծ մասով պատերազմական վիճակի մէջ։ Եւրոպայի աւելի քան մէկ երրորդը կը գտնուի ռուսական տիրապետութեան տակ։ Միջերկրական ռազմանաւերը Էլպայի վրայ կը գտնուի։ Անկարելի է նախատեսել Թլուանայի ապագան եւ ճակատագիրը »։

Զըրչիլ Պաղեստինի մասին ալ խօսելով, կրկնեց թէ քանի որ չեն կրնար կատարել իրենց խոստմունքը պէտք է հրաժարին հոգատարութենէն եւ զայն յանձնեն Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան։ Իսկ եթէ Մ. Նահանգները հակառակ են այս տեսակէտին, պէտք է օգնեն Անգլիոյ, ոչ միայն դրամով, այլեւ զօրքով, լուծելու համար Պաղեստինի հարցը։

★ Թագաւորը իր գահաճառին մէջ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պիտի ջանայ, համաձորհուրդ միւս Դաշնակիցներուն հետ, խրախուսել ժողովրդավար կարգուսարքի մը հաստատումը Գերմանիոյ մէջ։ «Կը յուսամ թէ մօտերս դաշնագիր մը պիտի կնքուի Աւստրիոյ հետ եւ պիտի կրնանք մեր զօրքը քաշել այդ երկրէն»։

Ներքին քաղաքականութեան առթիւ, գահաճառը յիշեց թէ պիտի ազգայնացուին էլեկտրականութիւնը եւ փոխադրութեան միջոցները, թէ պարտաւորիչ զինուորութեան օրինագիծ մը պիտի ներկայացուի եւն.։

Իտալիոյ կացութիւնը երեսփ. ընտրութիւններէն վերջ

Նախարարական խորհուրդը նիստ գումարեց չորեքշաբթի օր, քննելու համար կացութիւնը, երեսփ. ընտրութիւններէն վերջ։ Վարչապետը դժուարին հրաժարականը պիտի ներկայացնէ նորընտիր երեսփ. ժողովի նախագահին. բայց, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ կառավարութիւնը պիտի չարունակէ վարել ընթացիկ գործերը, մինչեւ հանրապետութեան նախագահին ընտրութիւնը ։

Ցաղթական հոսանքները այժմէն միջոցներ կը խորհին, նոր դժուարին կազմութեան համար։ Կարգ մը չրջանակներու կարծիքով, այս անգամ պիտի կազմուի ոչ թէ եռաթեւ, այլ հնգաթեւ կառավարութիւն մը, բաղկացած համայնավարներէ, ընկերվարականներէ, արմատականներէ, ժողովրդականներէ եւ անկախ պահպանողականներէ ։

Առ այժմ ամէնուն ուշադրութիւնը կեդրոնացած է Հանրապետութեան Մորհուրդին ընտրութեան վրայ որ պիտի կատարուի Նոյ. 24ին։ Այդ օրը պիտի ընտրուին այն ներկայացուցիչները որ պիտի ընտրեն Հանրապետութեան Մորհուրդին 315 անդամներէն 200ը։ Կուսակցութիւնները մեծապէս չահագրգռուած են այս ընտրութիւններով։

Նորընտիր երեսփ. ժողովը պիտի գումարուի Նոյ. 28ին։ Իր առաջին գործը պիտի ըլլայ ընտրել ժողովին նախագահը եւ դիւանը ։ Այն ատեն կրնայ նոր վարչապետ մը ընտրել, որպէսզի կազմէ կառավարութիւնը, եւ կամ խնդրել Պ. Պիտոյի

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՀԱ ՁԵԶԻ ՀԱՒԱՏԱՔԻՆՆԻԶՆԵՐ

Դժբախտաբար միշտ դարուն չենք ապրիր, ապա թէ ոչ, Հաւատաքինական Ատեանը կարեւոր պաշտօններու պիտի կոչէր Հայ Գրողներու Ընկերութեան արդի վարչութեան անդամները, իրենց յուցադրած մատնութեան համար :

Բարեբախտաբար, խորհրդային վարչութեան տակ ալ չենք, քանի որ, ոեւէ ողջամիտ կոմիսար, տեսնելով նոյն վարչութեան անդամներուն անմիտ եռանդը, առնուազն պիտի ապտակէր զանոնք եթէ չնորհազուրկ ալ չըլլար :

Օշականի պէս բազմավաստակ եւ արդիւնաշատ աշխատաւորի մը յորելեանը տօնել կը պատկանէր հայ գրողներու ընկերութեան : Նախորդ վարչութիւնը նախաձեռնելով կազմած էր յորելենական մարմին մը զոր հաղորդած էր ընդհ. ժողովին իր տեղեկագրին մէջ, եւ ժողովը զայն առանց դիտողութեան ընդունած ըլլալով, լռելեայն իւրացուցած կ'ըլլար եւ կը փոխանցէր նոր վարչութեան ի գործադրութիւն :

Նոր վարչութիւնը ամիսներ քաշքշեց գործը, ինքնագովական թէկյասեղան մը սարքեց ուր ակնարկութիւն իսկ չըրաւ այդ մասին (զարմանալի է որ ներկաներէն ոչ ոք ալ հարց չուղղեց), բերանացի հարցումներու ի խուսափեցաւ պատասխանել, իսկ երբ «Ճառալ» չէշտակի դրաւ հարցը՝ վախցաւ հրապարակ իջնելէ, եւ իր յանդգնութեան այնքան խուճապային դոյն մը տուաւ որ, Շ. ի չատ չափաւոր, նոյնիսկ թոյլ եւ բարեացակամ վերջաւորութեամբ մէկ քննադատականը առիթ բռնելով դուրս թափեց իր չարաւը, ոչ թէ գործին՝ այլ անձին դէմ :

Շ. Մխաքեանը կախակայելով, այդ Վարչութիւնը ոչ միայն մտքի աղքատութեան ու ոգիի պզտիկութեան օրինակ մը կը յուցադրէ այլ նաեւ անզիտակցութիւն տարրական օրինականութեան ու կանոնադրին տրամադրութեանց բոնաբարում :

Ահա՛ թէ ինչու :

Օշականի յորելեանը խանդարել կը նշանակէ գրական պատկառելի վաստակի մը առջեւ կուրանալ կուսակցական զեռւռ հաշիւներէ կամ անձնական զրպարտութիւններէ խթանուած : Անկախ ու առողջ միտք մը չի կրնար հանդուրժել նման ուրացումի մը : Օշական նշանաւոր է իբր «հարթող» — ասկից իր տկար կամ անարժէք կողմը կրնայ համարուիլ — բայց զայն խարդախի վրայ բարձրացնել Ա. Հայտատանի գրադէտներուն հատուած չըլլալուն համար, կարճամտութեան միւսացած փոքրոգութիւն մը չէ՞, երբ անդին տարիներու գրական վաստակն ու տառապագին արտադրութիւնը կայ որ կը չարու նակուի գիւ :

Ուրեմն մարդ իրաւունք չունի՞ Հայաստանի գրականութեան մասին քննադատական խօսք արտասանելու : Երբէ՞ն ի վեր կարծիքի ու քննական աղատութիւնը փաշական չղթաներու տակ է առնուած : Երբէ՞ն ի վեր բառարանէն սրբուած է գրաղատութիւն բառը ու ո՞ր օրէնքով խցարգելութեան կը դատապարտուի գրադատ մը, ըլլայ իսկ ան պարսաւագիր մը : Փարիզի տա՞կը կ'ապրինք թէ վրան :

Այդ պարոնները որ խորհրդային իշխանութեանց հաճելի ըլլալու անափառութեամբ այնքան գեռնամած կեղծաւորութեան ու կեղծարարութեան կը դիմեն, չե՞ն տեսներ խորհրդային թերթերը եւ Հայաստանի գրողներու ընկերութեան համարատուութիւնները ուր գրողներ գիրար կը յօշոտեն իրը գաղափարական քննադատութիւն, անվախ ու համարձակ, մինչ ազատ Փարիզի ազատ թուղթերուն վրայ մարդիկ քարիւղ կը թափեն վառելու համար հեղինակ մը որ համարձակած էր անախորժ խօսք մը արձակելու խորհրդահայ գրականութեան մասին :

Մենք երբեք գայրացա՞ծ ենք երբ խորհրդային գրողները մերգրականութիւնը պարսաւածուարհամարհած են — եւ մինչեւ այսօր — իբր պուրժուական ոգորմելի մտայնութեան արտայայտութիւն : Եթէ մեր Գրողներու Ընկերութեան արդի վարչութեան դծած օրէնքին հետեւինք, պէտք է միանգամ ընդ միշտ փակենք մեր դռներն ու աչքերը անոնց արտադրութեան դէմ եւ պօյքոթ հռչակել : Ինչ անմտութիւն :

Գոնէ թող հարցնէին Հայաստանէն նոր դարձող իրենց ընկերոջ՝ Որբունիի թէ Հայաստանի մէջ գրաղատական ազատութիւն կա՞յ թէ ոչ. քննադատները կը բանադրուին ու կը պատժուի՞ն թէ ոչ : Ինչ որ մենք «քննադատութիւն» կը կոչենք անոնք կ'անուանեն ինքնաքննադատութիւն» — այս է միայն տարբերութիւնը :

Գանք կանոնականին.—

Հայ գրողներու կանոնադրին դծած առաջին նպատակն է «սատարել հայ գրականութեան» : Մինչ արդի վարչութիւնը այս սատարել բառը կը յետաշրջէ ու կը գործէ ձախողելու համար գրական վաստակաւորի մը ընծայուելիք պարգ յարգանքն իսկ :

Կանոնադրին 11րդ յօդուածը կ'ըսէ թէ «այն անդամը որ... իր ոեւէ արարքով կը դառնայ անդադալի, կը կորսնցնէ առժամապէս իր իրաւունքը : Իր պարագան կը ներկայացուի ընդհ. ժողովին (տես նաեւ յօդ. 19 դ.) որ իրաւասու է վճռելու իր արտաքսումը ձայներու 2)3ով » :

Նախ առնենք սա աքրագնալի բառը որ այնքան առաձգական է, որ կրնայ ամէն ձեռքի մէջերկարիլ ու փրթիլ : «Անդադալին» եթէ գաղափար ներու անկիւնէն առնենք, կրնանք ըսել թէ՝ նախ Վարչութեան բոլոր անդամները իբրեւ մէջ անդադալի են (այս մասին նախագահը արդէն խոստովանած է իր մէկ բարեկամին մտերմաբար) եւ յետոյ բոլոր մարդիկ իրարու անդադալի են առաջելկամ նուազ : Հայ Գրողներու Ընկերութիւնը անկախ ու ոչ - քաղաքական, պարզ արհեստակցական կազմակերպութիւն մը ըլլալով չի կրնար, իրաւասութիւն չունի քաղաքական կամ կուսակցական ակնոցով ու կշիռով դիտելու ու կշռելու իր անդամներուն ոեւէգաղափարական ելոյթը : Ուրեմն արդի Վարչութիւնը դիտակից փոքրոգութեամբ ու խարդախութեամբ կը մեկնէ այդ բառը որ կը վերաբերի պարզապէս քրէական կամ օրէնքով անբարոյ նկատուած արարքներու :

Յետոյ, իրաւունք չունի զայն հրապարակելու առանց ընդհ. ժողովի կարծիքին : Նոյնիսկ ընդհ. ժողովի որոշումը հրատարակելու պատասխանութիւն չկայ : Նախորդ կանոնադրին մէջ դոյ եղող պատասխանութիւնը նոր կանոնադրի վիճաբանութեան առին ջնջուեցաւ իբր անպատեհ :

Ուրեմն հոս ալ դեռնամած հաճոյակատարութիւնէ կամ անձնական առերեսութիւններէ տարուած նոյնիսկ կանոնադրի տրամադրութեանց ոտնահարում :

Սպասելով որ Գրողներու Ընդհ. ժողովը իր որոշումը տայ, մենք դոհանանք հանրութեան ներկայացնելով թէ որո՞նք են մեր այսօրուայ այդ ինքնակոչ հաւատաքննիչները.—

Ահաւասիկ իրենց ցանկը.— Պ. Պ. Հրաչ Զարդարեան, Հրաչ Սարդիսեան, Լեւոն Զօրմիսեան, Հ. Պէրպէրեան, Զ. Որբունի, Պ. Զարոյեան եւ Տիկին Ամմաճեան :

Քայտարարութիւնը ստորագրուած չըլլալով, — այդ ալ քաղաքագիտութեան նմոյշ մը — բոլորն ալ պատասխանատու կը համարենք այս որքան փոքրոգի նոյնքան անափառ արարքին :

×

Հիմա, որպէսզի նոյն վարչութիւնը հետեւողական ըլլայ իր ընթացքին մէջ, կը խնդրեմ որ զիս ալ բանադրէ, ու կախակայէ :

Բայց սպասեցէք, զիս կանխողները կան :

Ի՞նչ պիտի ըսէ իր նախագահի մասին որ անցած չաբթու Դաշնակցական հաւաքոյթի մը մասնակցելով Դաշնակցական ոդիով ճառ մը խօսած է :

Ի՞նչ պիտի ըսէ իր երկու անդամներուն որ հակառակ Օշականի մասին տրուած խնդրվճիռին, զացած եւ յորելենական յանձնախումբին յայտնած են թէ «իրենց բոլոր կարելի միջոցներով պիտի աշխատին այդ յորելեանին յաջողութեան » :

Դատեա զանձն քո :

ՅԱԿՈԲ ՏԻՐ - ՅԱԿՈԲԵԱՆ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՆՈՐ ՏԱԳՆԱՊԸ

Յունաստանի ելեմտական եւ տնտեսական վիճակը խանգարուած է այս օրերս : Ծախքերը իր եկամուտին կրկինն են : Ապրիլի ելմտական տարեշրջանէն ի վեր եկամուտները սպասուած դումարը չեն տուած, իսկ ծախքերը նախատեսուածէն աւելի :

Նոր թղթադրամներու շրջաբերութիւնը շատ հաւանական կը համարուի եւ մասնագէտներ չեն դիտեր ինչպէս աւորը առաջքն առնել :

Կորովի քանք կը թափուի պահելու համար տրախմիին արժէքը որ վերարուարէն ի վեր կայուն էր, մեծ մասով չնորհիւ Անգլիոյ ելեմտական օժանդակութեան : Եթէ նոր թղթադրամ տպուի, ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ, մասնաւորաբար խեղճ դասակարգին համար, որ պատերազմի միջոցին շատ նեղութիւններ կրեց :

Քաղաքային պաշտօնէութեան վիճակը բարեկարգելու գլխաւոր դժուարութիւնն այն է, որ անոնց ամսականներու յաւելման պարագային,ամբողջ երկիրը օրավարձքերու յաւելում պիտի պահանջէ, որուն հետեւանքով ապրանքներու գիները դարձեալ պիտի աւելնան, ինչ որ պիտի նպաստէ թղթադրամիդ շրջաբերութեան յաւելման :

Յունաստանի ներկայ քաղաքականութիւնն է, ուրեմն, ապրանք ճարել երկրին համար եւ պահել օրավարձքերու ներկայ չափը :

Անգլիան կ'օգնէ իր զինակցին : Յունաստան վերջերս 500.000 սթերլինի հողագործական մեքենաներ եւ հանդերձեղէն գնած էր Լոնտոնի մէջ ուներեցած վարկերուն փոխարէն : Անգլ. կառավարութիւնը իրրեւ նուէր արձանագրեց այս գնումները :

Տնտեսական վերելքի յոյսը կախում ունի հաղորդակցութեանց արագ բարելաւումէն :

Ծովային փոխադրութիւնը զգալապէս կը զարգանայ, աւելի պիտի լաւանայ, եթէ վերաբացուի Կորնթոսի ջրանցքը որ քանդուած է Գերմաններու կողմէ : Բայց անհրաժեշտ դրամը կը պակսի : Գալով երկաթուղիներուն, յոյն բանուորները լաւ գործ կը կատարեն : Աթէնքի մասամբ նորոգուած երկաթուղին, որ մեծ մասով Պելոպոնէսի հետ կը հաղորդակցի, քանի մը չաբաթէն բոլորովին պիտի բացուի : Միւս գլխաւոր գիծը Աթէնք - Սելանիկ, կրնայ վերաբացուիլ երկու տարիէն :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԵՐԿԱՐԱՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Լուրջ յանդիմանութեան արժանացաւ նաեւ գրական քննադատութիւնը : Համադումարը նկատեց որ, մեր քննադատները բաւարար չափով չեն գրաղիր սովետական գրականութեան խնդիրներով, որ բանասիրութեան մարզին մէջ գիտահետազօտական միտքը գրաղեր է բացառապէս նախասովետական հայ գրականութեան ուսումնասիրութեամբ, իսկ սովետական գրականութեան հարցերու գիտական ուսումնասիրութիւնը գրեթէ մոռացութեան տրուած է : Գրական մամուլի տեսական-քննադատական բաժիններուն մէջ տպագրուած են մեծ մասամբ մակերեսային գրախօսութիւններ, որոնք տարակուսանք միայն կ'առաջացնեն գրողներու մօտ եւ ընդունակ չեն որեւէ բան տրվեցնելու : Առանձին գործերու բազմակողմանի վերլուծման եւ գնահատման հետ միասին՝ մեր քննադատներէ պէտք է գրաղին նաեւ առանձին գրողներու եւ ստեղծագործութեան ամբողջական ուսումնասիրութեան հարցերով, սովետահայ գրականութեան արմատական հարցերու, անոր զարգացման առանձին «էտապ»ներու ուսումնասիրութեան հարցերով : Գրական քննադատութիւնը պարտաւոր է հետեւիլ սովետահայ գրականութեան զարգացման ընդհանուր ընթացքին, վեր հանել այդ ընթացքի մէջ արժէքաւորը, նորը, խրախուսելին, միաժամանակ բացատրել այն թերութիւնները ու սխալները, որոնք գրականութեան զարգացման արգելք կ'ըլլան : Ի զուր չէ, որ Կորքի կը պահանջէր քննադատներէն, որպէսզի անոնք հանդէս գան սովետական գրականութեան տարեկան տեսութիւններով : Գրական քննադատութիւնը որ կոչուած է սովետական գրականութեան «իդէոլոգիական» ղեկավարութեան հզօր միջոցներէն մէկը գառնալ, իր առջեւ գրուած հարցերը կարող է յաջողութեամբ լուծել, եթէ մշտապէս ղեկավարուի մեր մեծ առաջնորդներ՝ Լենինի եւ Սթալինի մշակած դաղափարախօսութեամբ : Կանխակալ կարծիքներէ զերծ, ամէն մէկ խմբակային, անձնական ու մտերմական նկատումներէ վեր, Մարքս-Լենինեան առաջադէմ տեսութեան եւ կեանքի խոր ու բազմակողմանի հասկացողութեան վրայ հիմնուած քննադատութիւնը, սկզբունքային «պարտիական» (կուսակցական) քննադատութիւնը միայն կարող է լուրջ աղդեցութիւն գործել, սովետական գրականութեան ընթացքին վրայ : Միայն այդ քննադատութիւնը կարող է վճռական պայքար մղել կեղծիքի և «չարլոնի» դէմ, «ֆորմալիզմի» եւ ինքնանպատակ «էսթետիզմի» դէմ, գաղափարազուրկ եւ անարուեստ գործերու դէմ, «ապոլիտիզմի», «դեկադենտականանկումային» տրամադրութիւններու, յոռետեսութեան եւ պատմական անցեալը «իդեալականացնելու» դէմ :

Համագումարը դիտել տուաւ որ, Հայաստանի Սովետական գրողներու միութեան նախագահութիւնը, գրողներու գրական - ստեղծագործական աշխատանքները ղեկավարելու եւ ամէնց Մարքս-Լենինեան դաստիարակութեան հարցերով բաւականաչափ չէ զրաղած :

Համ. կեդր. կոմիտէի պատմական որոշումներէն եւ ընկեր Ժդանովի ղեկուցումներէն վերջ, այժմ ամէն մէկուն համար պարզ է, որ մեզ մօտ, սովետական երկրին մէջ գրականութիւնը եւարուեստը մանաւոր, ընտանեկան կամ անձնական գործ չէ, այլ ժողովուրդի հարազատ գործը, որ սովետական գրականութիւնը կ'ապրի եւ պիտի ապրի ժողովուրդի չահերով, հայրենիքի չահերով : «Սովետական գրականութեան, աշխարհիս ամենայառաջադէմ գրականութեան ուժն այն է, որ ըստուած է Համ. կեդր. կոմիտէի Օգոստոս 14ի որոշման մէջ,— որ նա կը հանդիսանայ այնպիսի գրականութիւն մը, որ չունի եւ չի կարող ունենալ այլ չահեր, քան ժողովուրդի չահը, պետութեան չահը :

Սովետական գրականութեան պարտականութիւնն է օգնել պետութեան՝ ճիշդ դաստիարակելու երիտասարդութիւնը, պատասխանել անոր պահանջներուն, դաստիարակել նոր, կայտառ սերունդ, որ կը հաւատայ իր գործին, խոչընդոտներէն չի վախնար, պատրաստ է յաղթահարել ամէն մէկ խոչընդոտի» :

Համ. կեդր. կոմիտէի պատմական որոշումներէն եւ ընկեր Ժդանովի ղեկուցումէն յետոյ, այժմ ամէն մէկ գրողի համար պարզ է, որ սովետական գրողները կանգնած են կրակի առաջին գիծին վրայ : Այդ պատճառով ալ սովետական գրողը պարտաւոր է ընթանալ ժողովուրդի առաջաւոր չարքերուն մէջ, ժողովուրդին ցոյց տալով անոր զարգացման ուղին : «Ժողովուրդըը պետութիւնը, «պարտիան » կ'ուզեն, որ գրականութիւնը ոչ թէ հետեւանայ արդիականութեանէն, այլ գրականութիւնը «ակտիվորեն նեբխուժի» սովետական կեանքի ամէն կողմերուն մէջ : Համայնավարները բարձր կը գնահատեն գրականութիւնը, բացորոշ կը տեսնեն անոր պատմական մեծ «մխսիան» եւ դերը, ժողովուրդի բարոյական մխանութեան ամրապնդումի եւ անոր համախմբման եւ դաստիարակման գործին մէջ :

Հ. Մ. Ը. Մ.
(Նամակ խմբագրութեան)

ՄԱՐՍԷՅԼ.— *Հ.Մ.Ը.Մ.ը իր հիմնուած օրէն մինչեւ այսօր եղած է ժողովրդական մեծ կազմակերպութիւն մը, չնորհիւ իր ծրագիր-կանոնագրին, իր սկզբունքներուն որոնց դաւանանքը կը նմանի «Տաճնաբանեայ Պատուէրներու»:*

Հ.Մ.Ը.Մ.ի դրօշին տակ հաւաքուած բոլոր դաղափարի ծառայող ուժերը, անկախ գետնի մը վրայ աշխատեցան: Մանաւանդ Պոլսէն դուրս օտար երկիրներու մէջ, այս ազգօգուտ կազմակերպութիւնը միջոց մը եղաւ Հայերը ծանօթացնելու տեղացիներուն, յաճախ արժանանալով օտար թերթերու գնահատման:

Դժբախտաբար քանի մը տարիներէ ի վեր, Հ.Մ.Ը.Մ.ը փափուկ շրջան մը կ'անցընէ եւ դարձած է տեսակ մը կռուախնճոյր: Կարդ մը անհատներ կամ կազմակերպութիւններ կ'ուզեն այսօր զայն գործիք դարձնել անուղղակի կերպով:

Սկաուտ 1918ին, յետոյ մարզիկ ու վարիչ երկար տարիներէ ի վեր, ցաւ կը զգամ այս տխուր պայքարին առջեւ:

Հ.Մ.Ը.Մ.ը մարմնակրթանքի կազմակերպութիւն մըն է որ կը ձգտի պատրաստել ու մարզել երիտասարդները, առողջ մտքով եւ առողջ մարմնով, որպէսզի նախ ըլլան օգտակար իրենց, յետոյ ազգին: Հ.Մ.Ը.Մ.ը հասած է իր բարձրութեան իր մարզիկներուն մկանութիւնով ուժով ու քրտինքով, իր հին վարիչներու անխոնջ ու անկախ գործունէութեան շնորհիւ:

Պէտք չէ աշխատիլ նոր ուղեղիծ մը տալ, այնպէս ալ պէտք է շարունակէ, ապա թէ ոչ ան դատապարտուած է կորնչելու իր 28 տարուան ժողովրդականութիւնը:

Պատերազմը թոյլ չտուաւ որ ան ի գործ դնէ իր ծրագիր կանոնագիրը: Ներկայիս ասպարէզ կայ աշխատելու, գործելու, բայց պէտք է անոր վարիչները ըլլան գործին գիտակից մանաւանդ անկախ մարզիկ վարիչներ:

Կուսակցական վարիչներ պէտք չէ պատասխանատու դեր ստանձնեն այս կազմակերպութեան մէջ: Աւելի լաւ է որ ամէն անհատ իր դիտցած գործով զբաղի, ի շահ աղգին:

Chacun son métier, les vaches seront bien gardées, կ'ըսէ տեղական առածը: Մարմնակրթանքը, կարգապահ, հնազանդ, համերաշխ երիտասարդներ կը պատրաստէ:

Ա՛լ կը բաւեն անմիտ պայքարներն ու կռիւները: Ժամանակն է համերաշխութեամբ աշխատելու: Եւ թող կատակցութիւնները չփորձեն Հ.Մ.Ը.Մ.ը իրենց գործիք դարձնել կամ իբրեւ փորպականոի միջոց գործածել:

Մարզիկներ մէկ կողմ, քաղաքական պայքարի մարզիկ մէկ կողմ: Հ.Մ.Ը.Մ.ը պիտի մնայ, ինչպէս անցեալին մէջ հայկական միակ անկախ մարզական կազմակերպութիւնը: Մարզիկներուն կը մնայ կուրծք դնելառանց բացառութեան բոլոր այն կազմակերպութեանց որ կ'ուզեն պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալ:

Անհատական կամ դաւանական դիտումներով հիմնուած բոլոր մարզական միութիւնները յանցաւոր են: Ցանցաւոր են նաեւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի այն մանանճիւղերը որ կը հակառակին միանալ փափաքող մարզական կազմակերպութիւններուն:

Մէկ Միութիւն, — Հ.Մ.Ը.Մ., մէկ խոչոր մարմնակրթանք:

Լաւ կ'ըլլայ որ բոլոր մասնաճիւղերը ենթարկուին Առժ. Կեդր. Վարչութեան:

Սպասելով շրջ. ընդհ. ժողովին որ ընտրէ, իր հին հիմնադիրներով, նոր եւ վերջնական կեդր. վարչութիւնը:

Ուր կայ միութիւն, հոն կայ ուժ ու համերաշխութիւն որոնց պէտք ունի հայ ժողովուրդը: Հ.Մ.Ը.Մ.ը պէտք է ըլլայ միութեան վառարան մը, իր նշանաբանով,— Բարձրացիր, Բարձրացուր:— Հ. Աբգարեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՍԵՒԱՆԻ ՋՐԱԿԱՑԱՆԸ

ԽՄԲ.— Խ. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդի վերջին նստաշրջանին մէջ ճառ մը խօսած է դեսպոտատ (երեսփոխան, պատգամաւոր) Ս. Սարգսեան: Կը բաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Հայկական ՍՍՌ 1946ի պետական եկամտացոյցի ծախքերը որոշուած են 856 միլիոն 174 հազար րուպլի, այսինքն 1945ի բաղդատմամբ 30.9 առ հարիւր աւելի, իսկ նախապատերազմեան 1940ին համեմատութեամբ 72.2 առ հարիւր աւելի:

Հանրապետութեան ժողովրդական տնտեսութեան յատկացումներու ընդհ. դումարը կը կազմէ 238 միլիոն րուպլի, ինչ որ 1945ի համեմատութեամբ 51 առ հարիւր աւելի է: Ասկէ զատ, Հայաստանի ճարտարարուեստի յետագայ զարգացման համար միջոցներ նախատեսուած են նաեւ ընդհ. միութենական եկամտացոյցով:

Արագ թափով կը կատարուին Սեւանի լիճին ճիշդ ափին մօտ գտնուող Սեւանի ստորերկրեայ էլեկտրաջրակայանի շինարարական աշխատանքները: Ինը ամսուան մէջ Սեւաշինը շինարարական աշխատանքներու ծրագիրը կատարած է 110 առ հարիւր եւ առաջին տեղը կը գրաւէ էլեկտրակայանի շինարարութեան կառուցումներու շարքին մէջ:

Սկսած են Խ. Միութեան ամէնէն մեծ ջրակայաններէն մէկուն՝ Գիւմիւշի շինարարական աշխատանքները, որով գրաւիչ հեռանկար մը կը բացուի հանրապետութեան ծանր արդիւնաբերութեան նոր ճիւղերու զարգացման համար: Սեւանի ապագային լեռնային շրջանները երկաթուղիով պիտի կապուին Երեւանին հետ: Այդ կերպով բարենպաստ պայմաններ կը ստեղծուին Հայաստանի լեռնային շրջաններու բնակչութեան տնտեսական ու մշակութային արագ վերելքին համար: Գիւմիւշի Ջրակայանի Սեւան – Զանգուի ջրվէժի այդ կարեւորագոյն օղակին շինարարութեան աւարտումով Սեւանի լիճէն բաց ձգելով Թանգիգին ջուրերը, աւելի արդիւնաւորապէս պիտի օգտագործուին ուժի եւ ոռոգման պէտքերու համար:

«Սակայն, բաղդատմամբ Սեւանչինի, պէտք է նչեմ Գիւմիւշի Ջրակայանի շինարարական աշխատանքներու անբաւարար ընթացքը: Կ'ուզեմ ելեկտրակայաններու նախարարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել այդ կարեւորագոյն մասին շինարարութեան թափն արագացնելու համար ամենավճռական միջոցներ ձեռք առնելու անհրաժեշտութեան վրայ»:

1946ի նախահաշիւով եւ ժողովրդատնտեսական ծրագիրով կը նախատեսուի Հայաստանի քիմիական եւ պղնձահանքային արդիւնաբերութեան յետագայ զարգացումը: Տեղի պիտի ունենան կիրովականի ազոթային պարարտութիւններու եւ Ալավերտիի սիւպըր – ֆոսֆատի գործարաններու շինարարութիւնը, որոնք հանրապետութեան գիւղատնտեսութեան կ'ապահովեն հանքային արժէքաւոր պարարտանիւթեր: Պիտի կառուցուին պղնձի ելեկտրալուծութեան գործարան՝ Ալավերտիի մէջ Արզնիկի գործարան՝ Երեւանի մէջ եւ սկսած է Քաջարանի պղնձա – մոլիբդենի հանքավայրերու արդիւնաբերական իւրացումը: Քաջարանի հարուստ հանքավայրերը արմատապէս կը փոխեն Հայաստանի դունաւոր մետաղագործութեան դիմագիծը եւ քանի մը անգամ աւելի կը բարձրացնեն անոր տեսակարար կչիռը Խ. Միութեան պղնձահանքային արդիւնաբերութեան մէջ:

Աճձնասպանութիւնները կ'աճին

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ 1940ի անձնասպանութենէն ի վեր Ֆրանսայի անձնասպանութեան դէպքերը այնքան բազմացած են, որ, լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառեն:

Անձնասպանութեան միջոցին կատարուած ամէնէն նշանաւոր դէպքն էր ուղեղի մեծ վիրաբոյժ Թիէռի տը Մարթէլի անձնասպանութիւնը: Բժիշկը Գերմաններու Փարիզ մտած օրն իսկ իր կեանքին վերջ տուաւ: Իր օրինակին հետեւեցան շատ մը անծանօթ այրեր ու կիներ, չկրնալով հանդուրժել երկրին պարտութեան:

Գրաւման միջոցին անձնասպանութիւնները յաճախադէպ դարձան: Շատեր կեդրոնացման կայաններու սարսափներէն «խուսափելու», կամ չարչարանքներու տակ իրենց դիմադրական ընկերներու անունները չյայտնելու համար, նախընտրեցին կամաւոր մահը: Օրինակ, ընկերվարական տաղանդաւոր գրագէտ Ռոպէր Ժիրօ, որ Գերմանիոյ հետ հաշտութեան դաշնագրի ստորագրութենէն քանի մը ժամ առաջ ինքզինքը սպաննեց:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութիւնները ամենէն շատ կատարուած են Փարիզի մէջ, ուր 1940ին 1,200 հոգի ինքզինքը սպաննած է, 1941ին 1,400, 1942ին 1,600, 1943ին 1,800, 1944ին 2,000 եւ 1945ին 2,400:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն սիրուած միջոցը գազն է: Ասկէ զատ, կան նաեւ ատրճանակ, կախուիլ, ջուրը նետուիլ, թունաւոր դեղեր առնել, երակները կտրել եւ այլն:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ ենթարկուողները 20 – 30 տարեկան երիտասարդներն են:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան պատճառները տարբեր են: Ոմանք կը սպաննեն ինքզինքնին տնտեսական դժուարութիւններու պատճառով, ուրիշներ՝ ընտանեկան կռիւներու, ոմանք ալ՝ սիրային հիասթափութեան պատճառով:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ժամերն են՝ առաւօտեան ժամը 6 – 7 եւ կէսգիշերէ ետք ժամը 2 – 3:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ամիսները՝ Յունուար, Մարտ եւ Հոկտեմբեր են:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած շաբաթ օրերն են՝ Երկուշաբթի, Ուրբաթ եւ Շաբաթ:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած տարիքը 30 – 40 տարեկան է:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած վայրերն են՝ Սէն գետը, Էյֆէլեան աշտարակը, Նոթր Տամ եկեղեցին եւ Ֆրանսայի մէջ գտնուող ամրոցները:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ամսաթիւերն են՝ 1, 15 եւ 31:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած տարեթիւերն են՝ 1940, 1941 եւ 1945:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած տարուան եղանակը գարունն է:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ժամանակամիջոցը՝ Ազատագրութեան շրջանն է:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ամսաթիւերն են՝ 1, 15 եւ 31:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած տարեթիւերն են՝ 1940, 1941 եւ 1945:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած տարուան եղանակը գարունն է:

Ֆրանսայի մէջ ինքնասպանութեան ամենէն շատ կատարուած ժամանակամիջոցը՝ Ազատագրութեան շրջանն է:

«Պարահայի» կեդր. կոմիտէն կը փափաքի, որ մեզ մօտ հոգեւոր մշակոյթը զարգանայ, որովհետեւ անոր մէջ կը տեսնէ ընկերվարութեան խնդիրներէն մին (ժողովով):

Հայաստանի սովետական գրողներու երկրորդ համագումարը միահամուռ վստահացուց կեդր. կոմիտէին եւ. Սթալինը, որ Հայաստանի գրողները կարճ ժամանակին, պիտի ուղղեն իրենց աշխատութիւնները մէջ եղած սխալներն ու թերութիւնները եւ Հայաստանի կենդկոմի ղեկավարութեամբ, անշեղ կերպով իրագործելով Համ. Կեդր. կոմիտէի պատմական որոշումները, սթալինեան մեծ դարաշրջանի արժանի գեղարուեստական գործեր պիտի արտադրեն:

ԹԱՇՏԻՑ ԹԱՇՏԸ

(6)

«ՁԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

— Այսօր աւելի շատ բան տրվեցինք, մանաւանդ ես — քան ամբողջ տարին... Եկ, գնանք ու բարձրանանք մեր չեմարանի վրայ... հիմա որ ցեխոտել եմ, փոչուց չեմ վախենում... ինչպէս դու ամէն օր, ես էլ ուզում եմ մաքրել ու փայլեցնել իմ սուրը ...

×

Մի կիւրակի օր մեծ մայրս ինձ տուաւ երկու խնձոր, վարմիր թշերով երկու մեծ խնձոր: Վազեցի անմիջապէս Աւետիսի մօտ:

Ըստ իր սովորութեան Աւետիսը իր կուրատ ատրճանակն էր մաքրում:

— Ահա՛, ասացի, մէկը՝ քեզ, միւսը՝ ինձ:

Ան առանց բառ արտասանելու, ատրճանակը մէկդի ձգեց, խնձորները առաւ ձեռքէս ու ասաց.

— Օննիկ, դու յիմար ես... կէսը քեզի, կէսն էլ՝ ինձ, իսկ միւսը մի ուրիշ օր...

— Ինչո՞ւ, բոլոքեցի ես, խնձորները ես էլ բերել...

— Շատ խելացի դործ արեցիր որ բերիր... երբ ես ասում եմ քեզ թէ յիմար ես, անցեալ դէպքի պատճառով է...

— Չեմ հասկանում: = Դու ինձ այն ասա. Աւլին քո կարծիքով թագաւո՞ր պիտի լինի...

— Է արդէն, քանի որ թուրք է... Բնական է որ Աւլին լինի թագաւոր ոչ թէ ես կամ դու...

— Սուլթան Համիտն էլ լակոտ էր մի ժամանակ, այնպէս չէ՞...

— Այո, եւ հաւանաբար Աւլիի պէս էլ վեղոտ.

— Եւ այսօր նստել է ոսկի գահի վրայ:

= Այո:

— Եւ այսօր իր պատճառով դուն էլ որբ ես, ես էլ:: = Ճիշդ է:

— Սա՝ սիրտ տալու համար է... ինչ արած, եթէ սեւ աչքերով մարդը այստեղ լինէր, նա գիտէր խօսելու ձեւը, մեզ ոգեւորելու, քաջալերելու, սրտաճմլելու ձեւերը... բայց ես ոչ նրա ճարպիկութիւնը ունեմ, ոչ էլ դու այդքան վախկոտ ես որ մի խնձոր չբաւէ քեզ սիրտ տալու... հիմա անցնենք գործի... ժամանակը ոսկի է...

— Աւետիս... սպասիր մի րոպէ մտածեմ... այսպէս դիւրաւ թագաւոր չի սպաննուի.. մենք երկուսս միասին քսանեւչորս տարեկան չկանք... մինչեւ հիմա մի աքլոր չենք մորթած... մեր մեծերին խորհուրդ հարցնենք ... = Որո՞ւ:

— Ինչ դիտնամ... օրինակ՝ մեր Թորոս վարժապետին ...

— Նրան որ ասացիր՝ վերջացաւ... այս տեսակ խնդիրները պէտք է որ գաղտնի մնան... նոյն իսկ այնքան գաղտնի որ ոչ անողը իմանայ, ոչ էլ ենթական... մանաւանդ քո Թորոս էֆէնտին... անմիջապէս նա քեզ պիտի ասի, համոզէ, որ նման բան չանես... գիտե՞ս ինչո՞ւ ...

— Որովհետեւ վտանգաւոր է...

— Ոչ ... որպէսզի ինքն անի... = Ինքն անի... = Ի հարկէ... մի թագաւոր սպաննել մի մեծ պատիւ է... մի մեծ հերոսութիւն է...

— Է՛... ո՞ւր պիտի սպաննենք ...

— Ամենայարմար տեղը ձեր ախոռումն է...

— Ախոռի մէջ թագաւո՞ր կը սպաննուի, խենթ...

— Հապա ինչ... ձեր տան վերի յարկում ... քո անկողնո՞ւմ մէջ...

— Ինչո՞ւ ոչ ձեր ախոռում ..

— Մեր ախորը շատ կեղտոտ է եւ առաստաղն էլ շատ ցած ...

— Ինչ նշանակութիւն ունի մի դիակի համար իր պահած տեղը կեղտո՞տ է թէ ոչ... երկրորդ՝ առաստաղի ցածութիւնը ինչ կարեւորութիւն ունի:

ՏՕՔԹ. Ց. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

ԹՈՒՒՑԻԿ ԴԻՏՈՒՄՆԵՐ

(Հ. Յ. Դ. ՕՐՈՒԱՅ ԱՌԹԻԻ)

Հայ հանրային քաղաքական կեանքում Դաշնակցութեան հետ գրեթէ միաժամանակ ծնած է հակա-Դաշնակցութիւնը:

*Վերջին կէս դարի ընթացքում մեր կուսակցութիւնից դուրս հրապարակ եկած այլ հոսանքներ ոչ մի դէպ չեն արել, քան յարձակիլ Դաշնակցութեան վրայ: Անգամ համամարդկային վարդապետութեան դրօշ պարզած մարքսեան եւ ոչ-մարքսեան ընկերվարականները, մեր իրականութեան մէջ, առաջին իսկ օրից, լքել են իրենց հիմնական անելիքը — տարածել ընկերվարութեան սկզբունքները հայ բանուորների մէջ, եւ Դաշնակցութեան քննադատութիւնը դարձրել են կուսակցական քարոզչութեան առանցք: Ի վերջոյ այդ մարդում նրանք նոյնացել են կղերականի եւ մանր քաղքենի դասի ներկայացուցիչ կեղծ ռամկավարի հետ: Ազատական պայմանները՝ բազմութիւնները լուսաքանելու, դաստիարակելու եւ նրանց սիրելի դառնալու, աւելի ծանր են եղել Դաշնակցութեան, քան որեւէ այլ կուսակցութեան համար: Իրօք, մարտական յեղափոխական բանակ հարստահարուած մի ազգի, նուիրուած ամբողջովին արիւնոտ պայքարի, նա հնարաւորութիւն եւ ժամանակ չի ունեցել իր դաղափարաբանութիւնը խորացնելու և տարածելու: Մինչդեռ հայ Սոցիալ-Դեմոկրատները, ընդհանուր ոստիկանական սեղմումներից բացի, որեւէ բան չէր արգելում մտնել մեր բանուորների մէջ ու առաջնորդել նրանց դէպի դասակարգային ազատագրում: Սակայն միջազգայնական, մեծամասնական, փոքրամասնական եւ այլ ընկերվարականներ մնացին վակուած իրենց խմբագրատներում, հեռու իրական կուսակցական սեւ աշխատանքից եւ անձնատուր եղան Դաշնակցութիւնը «քայքայելու» զառանցանքին, թերթ մրոտելով: Մի քանի երկչոտ, համոզումից ու յամառութիւնից դուրկ փորձեր աշխատաւորութեան հետ չխուճապ, համոզել են այդ պարոններին, որ հայ համեստ խաւերը զանգուածօրէն վարած են Դաշնակցութեան եւ տոզորուած մասնաւորապէս ազգային ազատագրման տենչով: Անմիջապէս նրանք ընդդիմել են իրենց համար վնասակար մի տեսակէտ — Նախ ոչնչացնել Դաշնակցութիւնը, ապա դառնալ քաղաքական ուժ հայ իրականութեան մէջ: Այսպիսով եղը լծուել է գութանի հետեւից եւ չուրջ յիսուն տարի մեր ժողովուրդը ճանաչել է միայն երկու կուսակցութիւններ — Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը և նրա հակառակորդների դաշնակցութիւնը.

Ինչպէս այսօր, այնպէս էլ անցեալում Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը տարուած կլանիչ պայքարով օտար թշնամիների դէմ, վատահ իր ղրահին — հայ աշխատաւորների հաւատարմութեան, զանց է առել տնաթոյն նիզակաւորների անվտանգ հարուածները: Մեծ ընկերվարական Ա. Բեբել ասում էր. — Երբ քաղքենի թերթերն ինձ հայհոյում են ես հանգիստ եմ, գիտեմ, որ ճշմարտօրէն եմ պաշտպանում բանուորների շահերը. բայց երբ նրանք ինձ գովում են, ես չեմ քնում, մտածելով, որ սխալ եմ դործել ու չեղուել ընկերվարութեան ճանապարհից:

Թւում է թէ մենք, Դաշնակցականներս, իրաւունք ունենք պիտի մատնանշենք այն օրը, երբ ճակատական կամ ռամկավար թերթում լաւ խօսեն մեր մասին: Մինչ այդ մենք կարող ենք ժպտալ միայն նրանց քննադատութիւններից և անվրդով լուսացնել մեր դիշերը::

Իրօք ես ժպտացի, երբ մի քանի օր առաջ թերթի մը մէջ կարդացի «Դաշնակցութիւնը ընկերվարական կուսակցութիւն չէ» վերնագրով յօդուածը: Ահա չուրջ քառասուն տարի է, ինչ մեր հակառակորդներից մի քանիսը պարբերաբար կրկնում են այդ յանկերգը՝ յուսալով մեզ ընկճել ու խեղճացնել: Յիշում եմ, Թիֆլիսում, 1907ին մի ընկերվարական նոյնիսկ դասախօսութիւն կարդաց այդ մասին: Ընկերը եղիչէ Թոփչեանից նա ստացաւ ջախջախիչ պատասխան:

Ուրեմն հարկ է յիշեցնել այս օրուան նորելուկներին, թէ մենք ընկերվարական ենք սկզբից և եթ ու մանաւորապէս 1906ին Կովկասեան Մրագրին ընդունելուց ի վեր, թէ ժամանակին մասնակցել ենք Ռուսաստանի ընկերվարական յեղափոխական կուսակցութիւնների (որոնցից մէկը — Պ. Պ. Ս.-Լեհ ընկերվարական կուսակցութիւնը իշխանութեան դլուխ է Լեհաստանում) խորհրդակցութեան եւ ստորագրել նրանց հրովարտակը,

թէ՝ 1907ից ի վեր տասնեակ տարիներ անդամ ենք ընկերվարական միջազգայինի,

թէ՝ Դաշնակցութեան ծրագրի նախաբանը, մը չակուած հիմնադրերի կողմից, ընկերվարական տեսութեան խտացումն է,

թէ՝ Բագու, Թիֆլիս, Երեւան կատարել ենք ընկերվարական աշխատանք, հիմնել արհեստակցական միութիւններ, դեկավարել գործադուլներ, ընդդէմ շահագործողների ու վաշխառուների,

թէ՝ Հայաստանի Հանրապետութեան կարեւոր ձեռնարկներից մէկն է եղել հողային կալուածատիրութեան բարձումը, անուէր հողերի բաժանումը գաղթական աշխատաւորութեան, կօօպերատիվների խրախուսումը պետական միջոցներից եւ այլն:

ԴԵՒԵՆԻԿ ԴԵՄԻՐՃԵԱՆ

ՄՄԲ.— «Սեվեռական Հայաստան»ի 1946 Յունիսի թիւէն, մեր հայերէնով.—

Դերենիկ Տէմիրճեան կը պատկանի այն դրագներուն, որոնք միշտ համաքայլ գացեր են, իրենց ժամանակին հետ: Իր արտադրել սկսելու թուականէն ի վեր չիսուն տարի է անցեր, եւ այդ չիսուն տարիները եղած են ստեղծագործական որոնումներու, իր ժողովուրդի կեանքն արտացոլացնող իսկական, մեծ երկի ստեղծման ձգտելու տարիներ:

Դեմիրճեանի ստեղծագործական անհանդիստ միտքը արտայայտուած է ոչ միայն նիւթի ընտրութեամբ, այլեւ ամէնէն առաջ գրողին գեղարուեստական եւ մտաւոր որոնումներով:

Դեմիրճեան ծնած է 1877ին, գաւառական փոքրիկ Ախալքալաք քաղաքին մէջ: Ուսումն ստացած է ծխական դպրոցին, յետոյ հոգեւոր ճեմարանին. իր միջնակարգ կրթութիւնն աւարտած է Ներսէսեան հոգեւոր դպրոցին մէջ: Գրել սկսած է 90ական թուականներուն, հանդէս գալով որպէս բանաստեղծ:

Ան կը պատկանի գրական այն խումբին, որուն մէջ կը մտնէին նշանաւոր դրողներ Ղ. Աղայեանը, Յովհ. Թումայեանը, Ա. Իսահակեանը: Անիկա դրական խմբակ մըն էր, որ իր ամբողջ ստեղծագործութեամբ կապուած էր հայ ժողովուրդի կեանքին, տառապանքին եւ ուրախութեան հետ: Դեմիրճեան ստիպուած էր աշխատիլ որպէս մասնագէտ քարտուղար, օդերեւութաբանական հսկիչ, նամականատան վերակացու: Չնայած հիւծիչ եւ դրողի համար չնչին այս աշխատանքներուն, կը շարունակէր դրականութեամբ զբաղիլ, կը դիմէր դէպի իր ստեղծագործ նպատակը:

1905ին Դեմիրճեան Եւրոպա կը մեկնի՝ կրթութիւնը շարունակելու համար եւ ժընեւի համալսարանը կը մտնէ, ուր դասախօսութիւններ կը լսէ մարդաբանութեան, կենսաբանութեան ու բուսաբանութեան մասին, բայց կ'աւարտէ մանկավարժական համալսարանը: Մի ժամանակ կը հետեւի երաժշտանոցի ջութակի դասարանին: 1910ին Թիֆլիզ վերադառնալով, ողեւորութեամբ ձեռնամուխ կ'ըլլայ դրական ու մանկավարժական աշխատանքի: Բանաստեղծութիւններու առաջին ժողովածուէն յետոյ, զոր լոյս տեսաւ 1899ին, 1912ին կը հրատարակէ երկրորդ մեծ ժողովածուն՝ «բանաստեղծութիւններ» խորագրով:

Դեմիրճեանի սկզբնական շրջանի բանաստեղծութիւններու համար բնորոշ են տխրութեան, մենութեան, այր ընդհանրի կեանքի որոնման տարաբնութիւնները, որ չհային դինքը շրջապատող իրականութեան մէջ: Կեանքի մէկ փոքր պատուհիչ վերանկատում, ձգտում դէպի փիլիսոփայական ընդհանրացումները, ահա այն դիծերը, որոնք յատուկ են Դեմիրճեանին՝ որպէս բանաստեղծ:

«Կեանքի տեսիլ» բանաստեղծութեան մէջ հեղինակը կը ձգտի հասկնալ մարդուն յաւերժական ձգտումը դէպի պայքար, որ կը հանդիսանայ անոր դոյութեան բովանդակութիւնը:

Դեմիրճեանի բանաստեղծութիւններուն ամենատարբերականն է «Լենկթիմուրը», որուն մէջ հեղինակը դեղարուեստական կերպով կը պատկերայ հայ ժողովուրդի պատմութեան ողբերգական էջերէն մէկը: Լենկթիմուրը, որ բազմաթիւ երգեր էր նուաճեր, ծունկի է բերեր միջին-ասիական պետութիւնները, օսմանեան Սուլթանը, կէս հասարակ ծեր հայ գիւղացիի մը խօսքերը, (տեսոյ դլխատեց ցաման մոլուցքի մէջ), — նճռղները կուդան ու կ'երթան, բայց յաւերժ կ'րի ժողովուրդը, կեանքի ստեղծարարը:

Լենկթիմուրը մահուան, աւերածութեան խորհրդանիշն է, ան չկրնար մշտապէս թագաւորել: Դերենիկ Դեմիրճեան գեղարուեստականօրէն դերծատած է հայ ժողովուրդի՝ իր ազգային դոյութեան համար մղած պայքարը, անոր բարոյական յաղթանակը թշնամիին դէմ, որ որոշեր է անոր յաղագ պատմական բախտը:

«Լենկթիմուր» բանաստեղծութենէն յետոյ, Դեմիրճեան յաճախակի կ'անդրադառնայ պատմական նիւթերու, բայց ոչ բանաստեղծութեան, այլ խոհերդութեան եւ արձակին մէջ: Անիկա դրած է տանջ աւելի թատերդութիւնները, որոնցմէ լաւագոյնները նուիրուած են հայ ժողովուրդի պատմական անցեալին:

Անոր 1912ին դրած առաջին խաղը բեմադրուեցաւ Թիֆլիզի Արտիստական թատրոնին մէջ: Հնդամակը վերցուցած էր հայ ժողովուրդի պատմութեան ճակատագրական էջերէն մէկը՝ Վարդանանց ատերազմը: Պարսիկ Ցաղկերտ Բ. թագաւորին ահանձը՝ հրաժարիլ քրիստոնէական հաւատքէն եւ ընդունիլ զրադաշտական հաւատքը՝ կը նշանակէր վերականդնել հին կրակապաշտութիւնը, որ ազգն անցած հանդրուան էր հայ ժողովուրդի պատմական կեանքին մէջ:

Ցաղկերտ Բ.-ի առաջարկը կատարելու չընդունելը երկու մասի բաժնեց. իշխաններու խումբ մը պղպան վահանի դլխաւորութեամբ՝ կը դտնէր, Հայաստանը չկրնար դիմադրել հզօր Պարսկաստանին եւ այս պատճառով պէտք է հաշտուի ի բախտին հետ ու դիջէ Պարսից արքային: Միւս խումբը, որ կը դլխաւորէր հայ նշանաւոր զօրավար Վարդան Մամիկոնեան, կը պահանջէր դինուած դիմադրութիւն կազմակերպել բռնակալին դէմ:

Ցաղթանակը տարաւ Վարդանի խումբը, որ 51 թուականին, խումբ մը իշխաններու եւ զօրավարու հետ Աւարայրի դաշտին մէջ ճակատամարտն ալաւ. իր ժողովուրդի գոյութեան, պատուի համար: Վարդան ինքը ինկաւ քաջերու մահով, բայց Աւարայրի ճակատամարտն յետոյ, Ցաղկերտ հզօրագրկացաւ հայ ժողովուրդը ծունկի բերէն: Այս իսկ պղերգական դրութիւնը նիւթ կը հանդիսանայ ոչ միայն «վասակ» խաղի, այլեւ սովետական նշանաւոր պատմավէպերէն մէկուն՝ «Վարդանանքի» համար:

Դեմիրճեանի ողբերգութեան կեդրոնական դէմքը դատաճան մարզպան վասակն է: Ան խորհրդանիշ, փառասէր, վրիժառու մարդ մըն է: Անիկա պատրաստ է ընդունիլ Ցաղկերտի առաջարկը՝ ելլելով իր անձնական շահերէն: Անոր այնպէս կը թուի որ, եթէ ինքը անցնի պարսկական սատրապի կողմը, որպէս փոխ հատուցում դինքը կը կարդեն Հայոց թագաւոր, պարսկական հզօր տէրութեան հովանիին ներքեւ: Այլ է Վարդանի դիմադիծը, անիկա ռազմիկ է, զօրավար: Անոր համար պարզ է պայքարի նպատակը, ան կը դիմադրէ Պարսիկ-ներուն եւ այն հայ իշխաններուն, որոնք դաւաճանած էին իրենց հայրենիքին:

Ռ. ՎԱՐԴԱԶԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

ԿԵՆԴԱՆԻՆԵՐՈՒ ԲԱԶՄԱՑՈՒՄԸ

(ՔԱՂՈՒԱԾ ԵՐԵՒԱՆԻ ԹԵՐԹԵՐԷՆ)

Կառավարական հնդամեայ ծրագիրը կը նախատեսէ նաեւ կենդանիներու բազմանալը: Կոյ-խողներուն մէջ ձիերը պիտի ածին 48 առ հարիւր համեմատութեամբ, խոշոր եղջիւրաւոր անասունները 18,1, ոչխարներն ու այծերը՝ 52.4 եւ խոզերը 84: Անցեալ ամիսներու ընթացքին աճումը եղած է հետեւեալ համեմատութեամբ.— ձիերը 12 %, խոշոր եղջիւրաւոր անասունները՝ 2.5, ոչխարներն ու այծերը՝ 17.8, խոզերը՝ 9:

Բայց այս գործին մէջ դեռ դժուարութիւններ կան, որոնք պէտք է սրբագրուին: Կարդ մը շրջաններու մէջ կովերու ամլութեան տոկոսը բարձր է, որուն հետեւանքով կոլխոզները բաւարար հորթ չեն ստանար: Օրինակ՝ Ալավերդիի Ուզունլար դիւղի կոլխոզի 180 կովէն 95 հորթ միայն ստացած են, 626 մայր ոչխարէն՝ 444 գառ: Ուրեմն 30 առ հարիւր ամլութիւն: Արտաշատի շրջանին Մեհրաբլու դիւղի կոլխոզի տասներկու կովէն միայն մէկը ծնած է: Այս վնասակար երեւոյթի հիմնական պատճառն այն է, որ անասունները անբաւարար խնամք կը ստանան ու կը կերակրուին, ինչպէս նաեւ զուգաւորման յստի կազմակերպումը: Ընդհակառակն լաւ կազմակերպուած շրջան-

ԻՆՉՊԵՍ ԵՎ ՈՐՏԵՂ

— Ճիշտ... Ինչո՞ւ ինձ առաջ չէիր ասում...

— Ե՞ս ինչպես իմ իրավունքս...

— Չէ՛, ես լավ եմ տեսնում... Ես պրծա՛, ես պրծա՛... Ես ինչպե՞ս պիտի ապրեմ...

Նիհար... Ես ի՞մ նիհարությունից եմ նեղանում... Ես ինչպե՞ս կարող եմ ինձ ուրիշ կնոջ հետ պատկերացնել... Ես ինչպե՞ս կարող եմ ինձ ուրիշ կնոջ հետ տեսնել, որ նա ինձ չհամարի...

— Չլինի՞ որ իմ որոշ պահեր ես էլ սխալ...

Ո՛չ... Ես ոչ մի բան չեմ ուզում հիշել... Ես ոչ մի բան չեմ ուզում հիշել... Ես ոչ մի բան չեմ ուզում հիշել

Ելեկտրականութեան խաւգարումներ

Զօրէքշաբթի օր երեք անգամ դադրեցաւ ելեկտրական հոսանքը, ժամը 8ին, 14ին եւ 18ին, կէս ժամէն մինչեւ մէկ ժամ, որով ոչ միայն թերթին տպագրութիւնը ուշացաւ, այլ եւ առաքումը:

Նոյն ընդհատումները՝ ամբողջ Փարիզի մէջ, առանց ազդարարութեան, ինչ որ մեծ դժգոհութիւն պատճառեց գործի մարդոց եւ ժողովուրդին: Թերթերը կը դրեն թէ ելեկտրական ճուլարան մը 600.000 ֆրանք վնաս կրած է, հոսանքի դադարման հետեւանքով: Սինէմայի մը մէջ ներկայացումը ընդհատուեցաւ եւն.:

Զեռնհաս իշխանութիւնը կը ծանուցանէ թէ կացութիւնը, որ ծանր էր քանի մը օրէ ի վեր, յանկարծ աւելի դժուարացաւ: Առտուան եւ իրիկուան դէմ ժամը 7ին 300.000 քիլովաթ կը պակսի Փարիզի պէտքերուն համար: Ամբողջ երկրին ելեկտրականութեան սպառումը աւելցած է 30 առ հարիւր: Անցեալ տարի այս առեն օրական սպառումը 57 միլիոն քիլովաթ էր, այս տարի բարձրացած է 78 միլիոնի: Ածուխի ներածման նուազումն ալ ծանր վտանգ մը կը կազմէ: Եթէ Ռուրէն սպասուած ամսական 120.000 թոն ածուխը յանկարծ դադրի, կացութիւնը աւելի պիտի ծանրանայ: 120.000 թոն ածուխը հաւասար է 120 միլիոն քիլովաթ հոսանքի: Հետեւաբար, կրճատումներու նոր ծրագիր մը պատրաստուած է որ պիտի գործադրուի յառաջիկայ չաբթու: Ծրագիրը կը նախատեսէ չաբաթական 24 ժամ կրճատում ամբողջ երկրին մէջ, անջուկա բաժնուած ժամերու վրայ, առտուան ժամը 7էն իրիկուան 7:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիւմֆէի ՄԱՍԻՆ վէճերը վերսկսան խորհրդային եւ անգլեսաքսոն պատուիրակութեանց միջեւ, ինչպէս կը հետագրեն Նիւ Եորքէն: Մոլոթով առաջարկեց կարգ մը փոփոխութիւններ աւելցնել Փարիզի մէջ տրուած որոշումներուն վրայ: Օրինակ, յօդուած մը որուն համաձայն օտար պինուորները (անգլեւամերիկեան) պիտի հեռանան, դաշնագրին ղրծադրութենէն 3—4 ամիս վերջը: Ֆրանսա միջին բանաձեւ մը առաջարկած վերջը: Ամերիկա եւ Եուկոսլաւիոյ միջեւ:

ԳԱՀԻՐԷի ՄԷՋ հարիւրաւոր ոստիկաններ յարձակում գործեցին վաճառ կուսակցութեան Ակումբին վրայ, երբ ցուցարարներ կը փորձէին արգելք ըլլալ, «Ցեղափոխութի՛ւն, յեղափոխութի՛ւն» աղաղակներով: Ակումբին մէջ մնացողները աթոռներ եւ քարեր նետեցին պատուհասնէն եւ պատշգամներէն, արգիլելու համար ոստիկաններուն մուտքը: Ակումբին դիմացը տեղաւորուած վրան մը վառեցաւ: Ընդհարումը տեղի ունեցաւ երբ Վաճառի նախագահը՝ Նահատ փաշա նոր խօսած էր իր ճառը, ուր «դիկտատոր» կը կոչէր վարչապետը, Սրտքի փաշա:

ԵՐԵՍՓ. ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆՑ վերջին տեղեկագրին համաձայն, համայնավար երեսփոխաններու թիւն է 170 (յուղեկիցներով 186), ընկերվարականներ՝ 104, ժողովրդականները՝ 163, արմատական-ներ եւ ուղեկիցներ՝ 63, չափաւորները, պահպանողականներ եւ անկախներ՝ 87 (603 աթոռի վրայ, բուն թիւն է 618):

30 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ ոսկի բռնուեցաւ (4500 կտոր ոսկեղրամ); Սէն Մանէ, նախկին ազգորածական Շանլէի կառքին մէջ, որ բռնկած էր: Տասը միլիոն ֆր. արժողութեամբ օտար դրամներ ալ բռնուեցան Ռուլմպի եւ Փարիզի մէջ:

60 ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱԿԱՆ երեսփոխաններ ըմբոստացած են իրենց կուսակցութեան դէմ, ընդդիմանալով պարտաւորիչ դիսուրութեան: Վերջնագիր տրուեցաւ, համակերպելու համար, այլապէս պիտի արտաքսուին (Անգլիա):

200.000 ԻՏԱԼԱՑԻ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ Ֆրանսա պիտի գան, աշխատելու համար: Բանակցութիւնները կը վերջանան մօտերս:

ՊՕՂՈՍ ՄԱԼԵԱՆ (Հարաւային Ամերիկայէն), կը փնտռէ հօրաքրոջ որդին Վահագն Թուրսարգիսեանը, հօրը անունը՝ Սեդրակ, մօրը Ագապի, Համբոյճ: Տեղեկացնել Պ. Մալեանի, Y. Vicente Arcos 31777 Montevideo:

Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ կը փնտռէ իր ազգականները Տիկին Մարգարիտ Զէյթունցեանը որ Լիոն ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկանալ Գ. Նիկողոսեանի, Camino Ariel 4805 Sayago, Montevideo:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՀ

«ՏԱՆԶՈՒԱԾՆԵՐԸ», հեղինակ կարօ Մխիթարեան, վէպ իրական կեանքէ, ապրիլեան օրերէն: Կը ծախուի Ծերիկեան գրատուն Մարսէյլ եւվալանս, Գէորգեան Պ.ի մօտ, 98 Quai de la Verrerie, Bourg les Valence Drôme: Հեղինակի հասցէ.— 57 rue Bernard du Bois, Marseille:

ԴԵՂԵՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՕՐԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ.— Այսօր, ՈՒՐԲԱԹ, 15 Նոյ. ժամը 8.30ին, նախկին Petit Journalի սրահը, 21 rue Cadet, métro Cadet, նախագահութեամբ՝

ԸՆԿԵՐ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԻ ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները, CAMARADES HENRI BARRÉ եւ MARCEL LIVIAN:

Կ'երգէ Օր. ԱՃԷՄԵԱՆ: Կ'արտասանեն ընկերները Զ. ԴՈՒՐԻՊԵԱՆ եւ Բ. ՀԱՊՊԵՆԵԱՆ: «Րաֆֆի» երգչախումբ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի: Պիտի նուագէ, ֆէմանչէի վրայ, Պ. ՅՈՎՍԷՓ ՅՈՎՆԱՆԵԱՆ, Սայաթ Նովայէն:

ՄՈՒՏՔը ԱԶԱՏ է

×

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ Նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն: 17 Նոյեմբեր, կիրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ:

146 Ave. des Chartreux:

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները, FRANCIS LEENHARDT (երեսփոխան), JEAN MASSE (անդամ Ազգային խորհուրդի), LASSALARIÉ (նախագահ Հհ. խորհ.ի):

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի Օր. ԾՈՎԻՆՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (Լիոնի Օպերայէն): Կէս դիւերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ ԶԻՕՐԷՔՃԵԱՆ նուագախումբի, Ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

×

ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ.— 16 Նոյեմբեր չաբաթ իրիկուն, ժամը 20.30ին Քաղաքապետարանի թատրոնին մէջ: Կը նախագահէ ընկ. Ս. ՍԻՍԼԵԱՆ (Կրընոպլէն)

ԿԸ ԽՕՍԻ ԸՆԿԵՐ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ Պ. Վարդգէս Մխիթարեան իր նուագախումբով: եւ Օր. Մառի Տէրվիշեան (երգ):

Պիտի պարեն սանուհիները տոհմիկ տարազներով: Ներկայ պիտի ըլլան Փր. ընկերվարականները:

Մուտքը ազատ է:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Այրի Տիկին Նեկտար Ղազարոս, Տէր եւ Տիկին Գառնիկ Ղազարոս, Թրդատղոչ, զարմիկները եւ բոլոր ազգականները խորին շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց, բարեկամներ եւ ծանօթներ, որոնք խունկ բաշխութեամբ ներկայ եղան իրենց ամուսնոյն, հօրը, քեռայրին եւ ազգականին՝

ԿԱՐԱՊԵՏ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

յուղարկաւորութեան կամ իրենց յաւակցութիւնը յայտնեցին գրաւորապէս եւ ծաղկեպսակով (Տէր սին):

Երգահանդէս Լիոնի մէջ

Օր. Ծովինար Տէր Պետրոսեանի (Լիոնի Օպերայէն), 15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ:

Տոմսերու դիները 50, 75 եւ 100 ֆրանք:

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ԴԻՒԱՆԷն

Ընդառաջ երթալով կաթ. լիազօր ներկայացուցիչ Տ. Արտաւազդ արք.ի բաղձանքին, կը հրաւիրենք Հ. Մ. Ը. Մ.ի մարզական խումբերն ու բոլոր սկաուտները անխտիր, առանց բացառութեան, ընդհատելով ամէն գործունէութիւն, ներկայ ըլլալ, այս կիրակի, 17 Նոյեմբեր, ժամը 10ին, Ս. Պատարագի արարողութիւններուն, փարիզի Հայոց եկեղեցին, խոստովանիլ խմբովին եւ հաղորդուիլ: Այս առթիւ, հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի ննջեցեալ յիշատակին:

ՏՈՒՆՍ ԾԱԽՈՒ Է մեկնումի պատճառով: Դիմել՝ Alex, 10 rue des Roses, Alfortville:

ՊԼԵՎԻԼԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ՆԵՐԳԱՂԹԻ արձանագրութիւնները տեղի կ'ունենան, ամէն չաբաթ օր, կէս օրէ վերջ ժամը 15—18 եւ ամէն կիրակի առտուները ժամը 10—12, Պ. Դանիէլեանի գործարանի դրասենեակին մէջ: 7 rue Vaucouleur, Paris (11), métro Belleville: Ներկայանալ ինքնութեան թուղթերով, իրենց հետ ունենալով 9ական լուսանկար դիմացէն քաշուած ու երկուական օրինակ ինքնակենսագրականներ: Տեղեկութիւններ առնելու համար դիմել ամէն երեքշաբթի ժամը 20—22, 1 rue de Bellevue, Paris (19), métro: Place des Fêtes:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՑՈՒՇԱՏԵՏ

ՎԱԼԱՆՍ.— «Նոր Սերունդ»ի բոլոր ընկերընկերուհիները, ժողովի կը հրաւիրուին այս ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը:

*Հ. Ց. Դ. ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի Քրիստափոր, Զաւախեան, Վռամեան, Ակնունիի, Հայաստան, Համազասպ, Արամ, Ընկեր Կարօ, Թաթուլ ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերընկերուհիները, այս չաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 7ին, Café Noailles*ի *ներքնասրահը:*

Լիոն.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Միամանութ» խումբիդասախօսութիւնը՝ 18 Նոյ. երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, 137, Rue Paul-Bert. Կը դասախօսէ ընկ. Միսաք Միրզէ: Նիւթ՝ «Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եւ ազատագրական շարժումը»:

Ֆ. Կ. ԽՍԶի միջմասնաճիւղային ժողովը չաբաթ, 16 Նոյեմբեր, ժամը 4ին, Սոսիէթէ Սավանթի E սրահին մէջ:

ՍԷՕԼԷՕԶի Հայր. եւ Վերաշինաց Միութիւններու բոլոր անդամները անխտիր ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուին այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին Իսի լէ Մուլինոյի «Ռըիմեան» դպրոցը, 2 rue de la Défense, ընտրելու համար մնայուն վարչութիւն մը եւ պատրաստելու անմիջական աշխատանքի ծրագիր մը:

Պ. Ս. ՉՈՊԱՆԵԱՆ Նոյեմբեր 16ի չաբաթ օրը, ժամը 5ին, Հ. Բ. Ը. Միութեան Պօղոս Նուպար Մատենադարանին մէջ (11 Square Alboni), պիտի խօսի եղիչէ արք. Դուրեանի բանաստեղծութեանց մասին: Ցաջորդ դասախօսութիւնները (23 Նոյեմբեր, 7 Դեկտեմբեր, 21 Դեկտեմբեր, 15 օրն անդամ մը, նուիրուած պիտի ըլլան Վահան Թէքէեանին, Ատոմ Եարճանեանին, Դանիէլ Վարուժանին, Միսաք Մեծարենցին, Վահան Տէրեանին, եղիչէ Չարենցին:

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(ՏՇօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel Tél. Odé. 34-83
Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու եռոյ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ Փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի Mme. SONIA KARAKACHÉ: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը:

MEUBLES MODERNES
60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE
Բացուած է Վ. ՔԻՒՓԼԷԱՆի կահ-կարասիներու մեծ վաճառատունը: Ինկատ մատչելի դիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի եւ գրասենեակի կահ-կարասիներ: Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ:
Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր զեղչ:

ՆՈՒԱԳԱԽՕԽՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ
Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:
Նուագախումբը տրամադրելի է հարսանիքներու, նշանուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մանաւանդ դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ
Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի, 9, rue du Boccador, Paris, (8): Հեռաձայն Ely. 18-72:
Գրել ֆրանսերէն լեզուով:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Զեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* **métro: Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 16 Novembre 1946 Շաբաթ 16 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4855 — Նոր շրջան թիւ 494 Խմբագիր՝ Շ. ս[illegible]ՐՅԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՓՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐԸ»

Ցաւախ գործածեր ենք այս բառը, զանազան իմաստներ տալով անոր : Համաձայն տեղական պայմաններուն :

Այն դաղութներուն մէջ ուր դպրոցները կը պահենք իբրեւ տեւական եւ ոչ թէ պատահական հաստատութիւն, ամէն մարդ դիտէ բաւին տարբերակեր, տարական իմաստը,— կրթարանին շրջանը աւարտած աշակերտ :

Այստեղ ալ, անշուշտ կան շրջանաւարտներ , չաբաթական ծաղկոցներէ կամ դասընթացքներէ : Բայց մենք այս անգամ եւս բառըսխալի գործածենք տարբեր իմաստով :

Ներկայ պայմաններուն մէջ, եւ այս ափերուն վրայ, մեզի համար շրջանաւարտներ են անոնք որ ընդհանրապէս կը կոչուին որբերու սերունդ, ապատաէն եկած ըլլան թէ տունէն: Նաեւ անոնց տարեկիցները, աւելի բախտաւոր : Մէկ խօսքով սերունդ մը որ «կ'ուսանի», հանրային կեանքին մէջ կը թրծուի 1922էն ի վեր :

Մեծ մասով քառասունի դուռները հասած են այս տղաքը : Շատեր ալ արդէն անցած :

Արդ, անոնք որ սկիզբէն ի վեր կը հետեւէին հանրային - քաղաքական կեանքի ելեւէջներուն, կարդալով - դրելով, դործելով, խօսելով, պէտք է իրենք զիրենք նկատեն շրջանաւարտ :

Կ՚թե չ 20—25 տարին, «Վկայական» ստանալու համար : Զեղչելով հանդերձ ապրուստի, ընտանիքի հոգերու յատկացուած ժամանակը :

Եւ արդէն չատեր կան որ կ՚երեւան հրապարակի վրայ, առանց վկայականի սպասելու :

Անոնք ոչ միայն կը գրեն տարիներէ ի վեր , այլեւ սկսած են ճառել, դասախօսութիւններ տալ, սերունդ կրթել : Իրենց դերը կատարել, իբրեւ միչին սերունդ :

Դաշնակցութեան չարքերուն մէջ, այս շրջանաւարտներուն դլխաւոր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ եղբայրաբար մարդել, առաջնորդել անոնք որ հասակ նետած են իրենց ետեւէն : Այն ինչ որ կը կոչենք Նոր Սերունդ, իբրեւ յատուկ անուն, կամ ընդհանուր առումով :

Եւ անշուշտ բան մը աւելի պիտի սորվին, որպէսզի սորվեցնեն :

Կեանքը անընդհատ չարժում է եւ վերանորոգում : Վա՛յ անոր որ կը զոհանայ իր դիտցածով : Կաղապարեալ, դոց եղած, մաշած դիտելիքներով :

Ամէն երիտասարդ ի քնէ հետամուտ է նորութեան, թարմութեան : Նոյն ձգտումը, նաեւ, հանրային կեանքի մէջ : Ատոր համար ալ՝ տարբերական պահանջ է տեւական ճիգը : Այլապէս հետեւանքը պիտի ըլլայ միջակութիւն, եթէ ոչ լճացում :

Այս տարբերական պայմանը չի նշանակեր թէ մեր շրջանաւարտները պիտի կանգնեն աժեմ-չաժեմ «նորութիւններ», ծաղրանկարի վերածելով աշխատելու, նորոգուելու արուեստը :

Որ եւ է չարժում՝ ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ պաչար : Նոյն իսկ եղած դիրքերը պահելու համար անհրաժեչտ է պաչար ամբարել : :

Հաւատա՞նք թէ մեր շրջանաւարտները դատած են չիտակ ճամբան, այս ճակատին վրայ :

Խօսելու, դասաւանդելու, ճառելու, դատելու եղանակներն անգամ պէտք է որոշ յառաջդիմութիւն ցուցնեն, մէկ սերունդէն միւսը :

Որքան ինքնուրոյն, այնքան լաւ :

Հանրային, քաղաքական, կուսակցական կեանքն ալ դիտութիւն մըն է, ուր մարդ կ՚եկի, ամէն բանէ առաջ, սեփական աչխատանքով : Հետեւելով, պրպտելով, մաղելով, մարսելով :

Այսօրուան շրջանաւարտները վաղուան ժամանդորդներն են : Ուրեմն, իրենց իսկ չահը կը պահանջէ կէս ճամբան չմնալ : Այսինքն չգոհանալ եղածով, անճնատուր չըլլալ մտքի ծուլութեան :

Մէկ նչանախօսք, — քալել ժամանակին հետ : Մասնաւորապէս Դաշնակցականը պիտի դիտնայ քալել ժամանակին հետ : Առանց չեղելու իր հիմնական դաւանանքէն :

Ընդհակառակն, որքան աւելի պաչար ամբարած եւ արդիացած ըլլայ, այնքան աւելի նոր չունչ եւ զոյն տուած կ՚ըլլայ իր աւետարանին :

Միչտ քայլ մը յառաջ :

Ցառա՛ջ, մանաւանդ անոր համար որ հասուն ուժերը կը սպառին, կը նօսրանան հետզհետէ, իսկ պահանջները կ՚աւելնան տարուէ տարի : Ամէնէն առաջ, այս համայնակուլ ափերուն վրայ :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵՐԳԵՐ ՈՒ ՎԷՐԲԵՐ

Նո՛ր երգեր : Նոր մեզի համար անշուշտ : Թէ բեւս էսաւ եւ հինգ տարուան հնութիւն մը ունէին կիբակի օրուան «Ալագեազի Մանիներ»ը, բայց իրենց շուկով կարծես կուգային թարմացնել մեր յիշողութեան մէջ հայրենի լեռներն ու հովիտները, աղբերակները ու հովիւին սրինգը :

Ի՛նչ զարմանալի ուժ է հայրենի կարօտը : Ինչ սեփական հոդիդ ու հովիդ, լճակիդ ու գետակիդ թեթեւ, հեռաւո՛ր արձագանգը կամ տեսիլքը արդէն ինչ կ՚առնէ կը տանի :

Ըսին թէ շատ յաչող չէր անոնց հիւսուածքը : Ըսին թէ այս երգերը չեն կրնար մոռցնել վարդապետը :

Ի՞նչ փոյթ : Առանց մեծ ֆուրմը իր պատուանդանէն վար առնելու, մենք դարձեալ սիրով ու յափշտակութեամբ կը ծծենք մեր նոր երգերուն նեկտարը :

Ինչ գեղարուեստի պահանջներէն վեր, այն պարզ գիտակցութիւնը թէ նոր տաղանդներ միչտ նորը կ՚ուզեն ստեղծել ու զարգացնել մեր մշակոյթը, արդէն բաւական է որ գուրգուրանք մը ծնի մէջդ ու չնայիս անոր գոյնին, համին կամ հոտին, պաղ աչերով եւ փակ սիրտով :

Ահա կապը հայրենիքիդ հետ ամուր եւ տեւական : Հազար մնամէջ բարով, հազար ներքոդ, ճառու ծափ չեն կրնար մէկ երգ փախարինել :

Հարցնե՞ր Հայկանուշ Թորոսեանին թէ ուրկէ՞ ձեռք ձգեց Հայաստանի այս երգերը :

Վստահ եմ թէ պիտի խոթ-արուէր տպատուրիւնս, իր տարած աշխատանքին ու «դարձ - դոյզ» ճիգերուն առջեւ :

Ո՞վ պիտի կրնար պատասխանել թէ ինչո՞ւ մենք զանոնք առաջին անգամ կը լսենք :

ՍՕՍԻ

«Պիտի պաշտպանեմ հայերու արդար իրաւունքները»

Հ. Ց. Դ. Ամերիկայի Կ. Կոմիտէի հովանաւորութեամբ կազմակերպուած վերջին մեծ դաչտահանդէսին մէջ, ուր զանազան քաղաքներէն աւելի քան 5000 Հայեր հաւաքուած էին, խօսած է նաեւ Ներկուսակական Ուղղ, չեչտելով.—

« Ես իմ լաւագոյնս պիտի ընեմ, որպէսզի Միացեալ Ազգերու կողմէ իրագործուին Հայերու ամենաարդար պահանջները : Աչխարհի վրայ խաղաղութիւն չի կրնարըլլալ, եթէ չի յարգուին փոքր ազգերու իրաւունքները : Հայաստանը ուր ծնած է ու ապրած, պէտք է ըլլայ ձերինը եւ միա՛յն ձերինը : Հայ ժողովուրդն է անոր արդար եւ օրինաւոր տէրը : Դուք այսօր կ՚ապրիք Ամերիկայի մէջ եւ ծառայեցիք ու կը ծառայէք անոր լաւագոյն կերպով : Դուք անոր տուիք ձեր արիւնը : Դուք հաստատեցիք թէ որքան լաւ քաղաքացիներ էք : Բայց դուք կը պատկանիք նաեւ ազգի մը, որ ձեզի ծնունդ տուած է եւ դուք անոր հանդէպ նոյնպէս ունիք նուիրական պարտականութիւններ : Կրկին կը յայտարարեմ, պիտի ընեմ կարելիս օգտակար ըլլալու համար հայ ժողովուրդին ու Հայաստանին : Հողերը որոնց վրայ բունի նստած է Թուրքը դարերէ ի վեր, ձեզի պէտք է դարձուին» :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ անթելը կը ծանուցանէ թէ երկու ռուս գիտնականներ «էքսիտէին» անուն դեղ մը դտած են, որ գրեթէ վայրկեանապէս կը բուժէ կեղծմաչիը : Ռուսգիտնականները այժմ նոյն դեղը կը փորձեն ուրիչ մանկական հիւանդութիւններ դարմանելու համար :

ԱՇԽԱՐՀԱԺՈՂՈՎ ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏԸ, Մանուէլ Ցալլա (ապահիացի) մեռաւ Պուէնոսայրէսի մէջ : Մեր դարաչրջանի մեծ վարպետներէն մէկն էր :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ նոր հանդանակութիւնը 28.574.846 ֆրանքի հասած էր երէկ (53րդ ցանկ), ինչպէս կը ծանուցանէ Իւմանիթէն :

ԱԼՊԱՆԻԱ. Նորէն բողոքեց Անգլիոյ դէմ, որ մարտանաւեր ղրկած է ալպանական ջուրերը, ականներ հաւաքելու համար :

ՊՈՒՔՐԻՇԷՆ կը հեռադրեն թէ մահափորձ մը կատարուեցաւ գիւղացիական կուսակցութեան փոխ - նախագահին՝ Իօն Միխալաքէի դէմ : Գնդակը վրիպեցաւ, իսկ ահաբեկիչը ձերբակալուեցաւ անցորդներու կողմէ :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻՆ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐԸ ՄԻԱՍԻՆ ԿԱԶՄԵԼ ԴԱՀԼԻՃԸ

Համայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն նիստ գումարելով Նոյեմբեր 14ին, յայտարարութիւն մը ուղղեց Նոյեմբեր 10ի հանրապետական յաղթանակին առթիւ : Այդ յայտարարութեան համաձայն, ընդհ. քուէարկութիւնը բացորոչապէս հաստատեց թէ ժողովուրդը կ՚ուզէ որ համարձակութեամբ եւ հաստատակամութեամբ դործադրուի անտեսական վերածնութեան եւ ընկերային յառաջդիմութեան քաղաքականութիւն մը, դրամական հաստատուն կացութեան եւ ելմտացոյցի խնայողութեանց քաղաքականութիւն մը, Վիչիի մնացորդներուն հաչուեյարդարի եւ ժողովրդապետական օրէնքներու ամրապնդումի քաղաքականութիւն մը, եղբայրական քաղաքականութիւն մը որ բարօրութիւն եւ ազատութիւն ապահովէ Ֆրանսական Միութեան ժողովուրդներուն, սահմաններու ապահովութեան եւ Գերմանիոյ կողմէ հատուցումներու վճարման քաղաքականութիւն մը՝ հիմնուած Ֆրանսայի վստահելից դործակցութեան վրայ դաչնակից մեծ երկիրներուն՝ Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ, Խ. Միութեան հետ : Քաղաքական Բիւրօն կը հաստատէ որ Ազգ. Նոր ժողովին մէջ կայ հանրապետական մեծամասնութիւն մը որուն չնորհիւ կարելի է ի կատար ածել այդպիսի քաղաքականութիւն մը : Ապա ուրախութիւն յայտնելով որ Ֆրանսայի ընտրողներն ու ընտրողուհիները միւս բոլոր կուսակցութեանց գլուխը դրած են համայնավար կուսակցութիւնը, կը յայտարարէ թէ պատրաստ են ստանձնելու այն բոլոր պարտականութիւնները որ կը բխին առաջին կուսակցութիւնն ըլլալու դիրքէն : «Հետեւաբար, յարդելով ընդհ. քուէարկութեան վճիռը, կուսակցութիւնը կը պահանջէ պատիւը եւ պատասխանատուութիւնը Ֆրանսական Հանրապետութեան վարչապետութեան» : Կուսակցութիւնը կ՚ուզէ վարել ժողովրդապետավար, աչխարհական եւ ընկերային քաղաքականութիւն մը, սերտ դործակցութեամբ բոլոր հանրապետականներուն հետ, յարդելով իւրաքանչիւրին համոզումները եւ հաւատալիքները : Այս առաջադրութեամբ, կուսակցութիւնը որոչած է դիմել ընկերվարական կուսակցութեան Ազգ. Ներհուրդին որ նիստ պիտի դումարէ Նոյեմբեր 17ին (վաղը), եւ առաջարկներ ներկայացնել ժողովրդապետական, աչխարհական եւ ընկերային միութեան դահլիճի մը կազմութեան մասին, համայնավար նախագահութեամբ : «Համայնավար կուսակցութիւնը եւ ընկերվարական կուսակցութիւնը նորընտիր Ազգ. ժողովին մէջ ունին բաւարար ուժեր, դործադրել տալու համար ընդհ. քուէարկութեան կամքը, համախորհուրդ բոլոր անկեղծ հանրապետականներուն հետ» :

Ընկերվարական պաչտօնաթերթը պարզապէս իբրեւ լուր հաղորդելով այս յայտարարութիւնը, կը յիչեցնէ թէ Նոյ. 17ի իր Ազգ. Ներհուրդը պիտի զբաղի վերջին համագումարին որոչումներուն դործադրութեան եղանակներով, իսկ երկրորդ ժողով մը պիտի դումարուի յարմար առենին, յատկապէս քննելու համար կառավարական մեծամասնութեան խնդիրը : «Միայն այն առեն կուսակցութիւնը պիտի կրնայ վճռել իր դիրքը մեծամասնութեան եւ կառավարական կազմութեան մասին» :

Այս տեղեկութենէն կը հետեւի թէ ընկերվարական կուսակցութիւնը պիտի չկրնայ վերջնական պատասխան տալ Դեկտեմբերէն առաջ : Թերթերը կ՚ըսեն թէ միւս ձախակողմեան կուսակցութեանց վարիչներն ալ չատ տաք չեն երեւար, չատ մը պատճառներով : Մնաց որ համայնավարները եւ ընկերվարականները միասին մեծամասնութիւն չեն կազմեր Ազգ. ժողովին մէջ :

Թէեւ համայնավար յայտարարութիւնը անուններ չի յիչեր, բայց դժուար չէ կռահել թէ իր հրաւէրը ուղղուած է ձախակողմեան խմբակցութեան, որուն կորիղը կը կազմեն արմատականները, նախագահութեամբ Պ. Էռիոյի : Յայտարարութեան «աչխարհական» բառէն կը հետեւի թէ համայնավարները չեն ուզեր դործ ունենալ ժողովրդական Շարժումին հետ, որ մեծամասնութեամբ կաթոլիկ է :

★ *Համայնավարները երկու դլխաւոր թեկնածուներ ունին վարչապետութեան համար, Պ. Պ. Մորիս Թորէզ եւ Ժաք Տիւօ : «Ռիւթէրի» թղթակիցը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թորէզի հետ, որ բացատրեց թէ իրենք վարչապետութիւնը պահանջելով, միտք չունին կուսակցական կառավարութիւն մը հաստատելու, այլ պիտի կազմեն Ֆրանսայի կառավարութիւն մը : Այս առթիւ չեչտեց թէ պատրաստ են «վաղն իսկ դինակցութիւն մը կընքելու Անգլիոյ հետ, եթէ կարգադրուի գերմանական հարցը, բանաւոր դոհացում տալով մեզի : Մենք ամէն բանէ առաջ պէտք ունինք ապահովութեան եւ հատուցումներու : Մենք երախտագիտութեան ժխեւոյն զգացումները կը տածենք մեր բոլոր Դաչնակիցներուն հետ եւ կը մերժենք խորութիւն դնել անոնց միջեւ : Անոնց միութիւնը էական*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅՐԵՆԱՓԱՐՁԸ ԻՐԱՆԷՆ

ԹԵՀՐԱՆ, 1 Նոյ. (Ցառաջ).— Իրանում սկըսուած հայրենադարձի աշխատանքները այս տարի, 1946ի համար, սկսան մատնանշուած ժամանակէն բաւական ուշ. այն է Յունիսի երկրորդ կէսին եւ վերջացան Հոկտեմբերի առաջին կէսին:

Սոյն ժամանակամիջոցում ամբողջ Իրանից պարբերաբար մեկնող ազգայինների ընդհանուր թիւը մօտ 20.000 է,— 6000 Աորպատականի շրջանից, 6000 Աբաքից (Սուլթանաբադ), 6000 Սպահան-Զարմահալից եւ 2000 Թէհրանից, Ղազվինից, Մէշէդ, Համադան եւ Քիրմանշահ քաղաքներից:

Այս առաջին տարուայ համար 20.000ի հասնող այս թիւը պիտի համարել խիստ գոհացուցիչ:

Ընդհանուր կերպով կարելի է ասել թէ մեկնողների ճնշող մեծամասնութիւնը — 70-75% — բուն պարսկահայ երկրագործ գիւղացիներ են, որոնց մէջ շատ է թիւը վարպետ եւ մասնագէտ դորգագործների, Պարսկաստանին յատուկ բարձր որակով եւ արհեստով: Մնացեալները քաղաքացի տարրեր են, արհեստաւորներ, մանր առեւտրականներ, խանութպաններ, ուսուցիչ, բժիշկ, մեքենավարներ, մեքենագէտներ եւ ուրիշ զբաղումի տէր անձեր:

Մենք կարծում ենք Թէհրանի եւ Թաւրիզի ներգաղթի երկու կ. կոմիտէները պէտք է ձեռքի տակ ունենան վիճակագրական եւ թուական տախտակ: Ներանք անհրաժեշտ լուսաբանութեամբ պէտք է հրատարակուին համաձայն ժողովրդապետական համարատուութեան սկզբունքներին: Սրան զուգընթաց տնտեսական-նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւնը խիստ անհրաժեշտ է:

Այս - բոլորը անպայման անհրաժեշտ են ներկայացնել հանրութեան, որպէսզի փարատին չրջան ընդ աննպատակ լուրերը՝ տնտեսական եւ թէ բարոյական խնդիրների շուրջ: Միւս կողմէ կը կանխուին մի շարք խոչընդոտներ յաջորդ տարբերջանների հայրենադարձի աշխատանքների համար:

Այս կէտի վրայ յատկապէս չեշտում ենք նկատի ունենալով գիւղացիական զանգուածների փոխադրութեան հետ կապուած տնտեսական խնդիրները: Աչքաթող չի կարելի անել, քանի որ լուրջ եւ ծանրակչիռ վատնումների մասին յամառ ղրոյցներ են չրջում, գիւղացիութեան կենդանիների (ոչխար, եզ, կով ձի եւն.), անշարժ կալուածների (տուն, այգի, ծառեր, բերք ունեցող արտերի հասոյթը) չուրջ կատարուած առ ու ծախ, կամբիւնացիաներ եւ այլն: Միմիայն Սուլթանաբադի չրջանից մեկնող (եւ մի մասը չմեկնած) գիւղացիութեան այս կարգի վաճառումների գումարը մէկ միլիոն թումանի (35 միլիոն ֆրանք) հասնող հարստութիւն է կազմում, թերեւս ալ աւելի:

Այստեղ իբրեւ ցաւալի իրողութիւն պիտի մատնանշել որ Աբաքի Բուլվարի չրջանի 13 գիւղերի ազգաբնակութիւնը, ազգարարութիւն ստանալով մեկնումի համար, ծախել եւ ծախծխել են եղած չեղածը: 5000 անձի չափ այս գիւղացիները այսօր-վաղը սպասելով յանկարծ գտնւում են այն իրողութեան առջեւ որ այս տարի ներգաղթել չեն կարող, պէտք է սպասեն 47ի տարեչրջանին: Եւ այժմ հարց է ծագում թէ ի՞նչպէս պիտի պահեն իրենց ֆիզիքական գոյութիւնը ապրուստի տեսակէտէն, միւս կողմից կալուածատէրերի, որանց արբանեակների եւ պինուած հարեւանների սար - սափից...

Այս բոլորը այսպէս թէ այնպէս խոչընդոտներ են յառաջիկայ ներգաղթի համար. եւ պէտք է ամէն չանք ու ճիգ թափել, նման անցանկալի արգելքներ մէջտեղից վերացնել կամ դարմանել: Իսկ դա, մեր համոզումով կարող է լինել այն որ ներգաղթի կոմիտէները պատչաճ պատրաստուեթեամբ հաչիւ տան համայն իրանահայութեան, Սփիւռքին եւ Հայաստանի իշխանութեան, կեդրոնական մարմնի առջեւ:

Հազար ու մի քարոզութիւնից աւելի հզօր եւ աւելի գործօն դեր կը կատարի նման հրապարակային մէկ հաչուետուութիւն:

1947ի հայրենադարձի աշխատանքի բեղուն արդիւնքը մեծ մասամբ կապուած է այս առաջին չրջանին կատարուած գործնական աշխատանքի դասերի եւ փորձի հետ:

ԱՐԳՈՍ

Դերենիկ Դեմիրճեան

(Բ. եւ վերջին մաս)

Դեմիրճեան այդ ըմբռնումէն ըստ էութեան չէ հրաժարած իր «Վարդանանք» վէպին մէջ: Բայց այստեղ Վասակը, ինչպէս եւ Վարդան Մամիկոնեանը, աւելի խոր պատկերացուած են: Վասակը սկիզբները երկմիտ խաղ կը խաղայ. ան ալ Հայաստանի անկախութիւնը կ'ուզէ, բայց միայն այն պայմանով, որ ինքը գահ նստի: Ու անոր կը թուի, որ Պարսից զէնքն օգտագործելու միջոցով, ինք պիտի կարենայ ոչնչացնել իր հակառակորդներն ու գահին տիրանալ: Ուստի իր այդ կերպ իշխանութեան ձգտիլը անխուսափելի կերպով պիտի յանգէր դաւաճանութեան:

Դեմիրճեան հոգեբանական մեծ խորութեամբ դրսեւորած է հեռաւոր անցեալի կերպարները, առանց զանոնք արդիականացնելու: Ճշմարիտ դեղարուեստագէտի վարպետութեամբ, ան պատկերացուցած է թէ՛ գիւղացիութեան, թէ հոգեւոր ականութեան եւ թէ իշխաններու կենցաղն ու բարքերը: Մինչեւ իսկ երկրորդական անձնաւորութիւնները գծագրուած են ամփոփ, պայծառ:

«Վարդանանք»ը Դեմիրճեանի ստեղծագործութեան գագաթն է: Առ այժմ առաջին հատորը լոյս է տեսած: Երկրորդ հատորը, որուն մէջ նկարագրուած է Աւարայրի ճակատամարտը, լոյս կը տեսնէ մօտերս:

Դ. Դեմիրճեանի պատմական լաւագոյն խաղերէն մէկն է «Երկիր Հայրենին», զոր գրուած է 1937ին: Անիկա առաջին սովետահայ պատմական խաղն է, որուն մէջ հեղինակը կը ձգտի ըմբռնել եւ գեղարուեստականօրէն վերաստեղծել այն աղբիւրները, որոնց չնորհիւ հայ փոքր ժողովուրդը կարողացաւ պահպանել իր մշակութային ու ֆիզիքական գոյութիւնը: Գրեթէ պատանի, Գաղիկը. Թագաւորը՝ Բագրատունիներու վերջին չառաւիղը Անիի մէջ, հանդէս կուգայ տատանող ու դաւաճան մարդոց դէմ, առանց նկատի առնելու թէ ինչ դասակարգի կը պատկանին անոնք:

Ուշագրաւ աշխատանք է Դեմիրճեանի «Քաջ Նազար» կատակերգութիւնը, որ լեցուն է ժողովրդական զուարթամտութեամբ (հիւմէոռ) եւ որ հեղինակին թատերական վարպետութիւնը կը հաստատէ:

Դեմիրճեան իր կատակերգութեան նիւթը վերցուցած է «Քաջ Նազար»ու յայկական յայտնի հէքեաթէն: Այս նիւթի գրական մշակումը կատարած էին Ցովհ. Թումանեան եւ Ա. Իսահակեան: Բայց առաջին անգամ Դ. Դեմիրճեան թատերգութեան վերածեց զայն եւ տուաւ անոր գեղարուեստական մեկնաբանութիւնը:

Նազարը,— վախկոտ մարդ մը,— իրաղարձութիւններու եւ հանգամանքներու բերումով կը դառնայ հերոս եւ նոյն իսկ Թագաւոր: Հէքեաթի նիւթը օգտագործելով, Դեմիրճեան ուզած է ըսել-սեւորել կառավարողներու դէմքը դասակարգային հասարակութեան մէջ, ուր շատ մը դէպքերու մէջ, պատահականութիւնը վճռական դեր կը խաղայ: Շատ չէ պատահած, որ անբաղձալի տիրակալներ ունենան այն անձնական յատկութիւնները, որոնք դիրենք կարենան դարձնել թագաւորներ, ժողովուրդի բախտը տնօրինողներ: Այդ աչխարհին մէջ տարբերքն էր իշխողը եւ այն անհատը, որ այդ տարբերքի ալիքը կը բարձրացնէր պատահմամբ, կարող էր զինքը չրջապատողներուն «պատմական անձնաւորութիւն» թուիլ: Արտաքին դիտողներուն համար ատիկա առօք երեւութական բան մըն է: Դ. Դեմիրճեան զմայլելի սրամտութեամբ եւ զուարթամտութեամբ դրսեւորած է ողորմելի մարդու դիմագիծը,— այն մարդուն, որ ոչ միայն երկիր կառավարել չգիտեր, այլ եւ իր կնոջ հետ իսկ գլուխ չկրնար ելլել:

Հայ ժողովուրդի ստեղծած այս նիւթին, Դեմիրճեան տուած է փիլիսոփայական եւ ընկերային բանձրացեալ բովանդակութիւն:

Մարդկային կեանքին մէջ հակասականը դատելու, արտաքին երեւոյթի տակ էականը տեսնելու ձգտումը՝ Դեմիրճեանի ստեղծագործութեան բնորոշ գիծերէն մէկն է, որ նոյն ձեւի պարզութեամբ հանդէս կուգայ անոր արձակին մէջ:

1916էն սկսեալ գրած է պատմուածքներ, աւելի ճիշտ՝ գեղարուեստական ակնարկներ, որոնց մէջ կը ձգտի ի յայտ բերել, գտնել մարդկային հոգիի գաղտնարանները: Մարդկային բնաւորութեան մէջ զինքը հետաքրքրողը միայն այն ընդհանուր տիպարային չէ, որ նախորոշուած է միջավայրով, ժամանակով կամ դարաչրջանով: Ցաւուկ տիպարին տակ, ան կը փնտռէ համամարդկայինը, այն որ տարբեր ժամանակներու եւ տարբեր պատմական դէպքերու պատկանող մարդիկ իրարու կը կապէ:

Անոր առաջին փիլիսոփայական աւանդավէպը — «Ջուխակը եւ սրինդը», կը խօսի պայքարի, տխրութեան, տառապանքի եւ կեանքի ուրախութեան մասին: Ցաղթողը կ'ըլլայ Հայանտին՝ կեանքի խորհրդանիշը:

Դեմիրճեան գրած է շատ մը պատմուածքներ ու վիպակներ. անոր նշանաւոր պատմուածքները՝ «Աւելորդը», «Թափուր», ինչպէս նաեւ «Ցուլնան մեծատունը» նուիրուած են 1915-1916ի հայկական կոտորածներուն:

Նշանաւոր է իր «Ընկերները», ուր կը նկարագրէ քաղաքացիական պատերազմի չրջանի տռվեստական մադոց իսկական բարեկամութիւնը, որոնք վստահ են յաղթանակի մասին, պատրաստ են իրենց կեանքը զոհել ո՛չ միայն հայրենիքի, այլ եւ ընկերոջ համար:

Անցեալ տարի Հայաստանի գրական հասարակութիւնը յիշատակեց Դերենիկ Դեմիրճեանի գրական գործունէութեան յիսնամեակը:

Ամերիկայի Հ. Ը Մ.ի գործունեութիւնը

Հայ Օգնութեան Միութեան 26րդ պատգմ. ժողովը, որ գումարուեցաւ (Տիթրոյթի մէջ, անցեալ Յուլիս 8-13, չարք մը կարեւոր որոշումներ տուած է: Ժողովին մասնակցած են 57 իրաւասու մասնաճիւղեր 67 ձայնով, հինգ չրջ. վարչութիւններ 10 ձայնով, կեդր. Վարչութիւնը մէկ ձայն, ընդամէնը 78 ձայն: Եօթը մասնաճիւղեր միայն ղրկած են իրենց ձայնը: Տասներեք մասնաճիւղեր, որոնք թէեւ իրաւասու, բայց ձայն չեն ղրկած: Եղած են նաեւ մասնաւոր հրաւիրեալներ:

Կատարուած է զանազան յանձնախումբերու ընտրութիւն:

Մասնաճիւղերու բնականացի զեկոյցէն վերջ, կեդր. վարչութեան քարտուղարուհի Ս. Տէստէ - կիլ կարդացած է միամեայ տեղեկագիրը, որու մասին պատգմ. ժողովը հետեւեալ բանաձեւն է քուէարկած.—

Թէ՝ Ա. կեդր. վարչութիւնը բոլորած է նիւթական ու բարոյական գործունէութեան բեղնաւոր տարեչրջան մը: Բ. մասնաճիւղերը լրիւ կամ առնուազն երեք չորրորդով կատարած են իրենց նիւթական եւ բարոյական պարտականութիւնները: Գ.— Հեռաւոր չրջաններ՝ Ֆրանսա, Լիբանան, Սուրիա, Յունաստան եւ այլուր, հակառակ պատերազմի հետեւանքով ստեղծուած աննպաստ, չաճախ չափազանց ծանր պայմաններուն, ունեցած են կենդանի գործունէութիւն: Դ.— կեդր. վարչութիւնը իր յարաբերութիւնը մասնաճիւղերուն եւ չրջաններուն հետ, ինչպէս իր հաչիւները պահած է կանոնաւոր, ուղարկած է ուտելիքի ծրարներ եւ հագուստներ կալիֆորնիոյ, ա - ղէտեալներու ֆոնտէն ստացուած գումարներէն կարեւոր մաս մը յատկացուցած է Հայաստանին, ուղարկելով դեղեր, բժշկական գործիքներ, եւն.: Ընդ առաջ գացած է օգնութեան համար իրեն եղած դիմումներուն: Հրաւարտկած է եռամսեայ պարբերաթերթը կանոնաւոր կերպով, աչխատելովանոր ելեւմուտքը հաւասարակչռել եւն.:

Իանաճեւը կը թելադրէ՝ ուժ տալ ուտելիքի եւ հագուստներու ծրարներու առաքման, ուր որ անոնց պէտքը կայ:

Պատգմ. ժողովը մասնաւոր բանաձեւ մը քուէարկած է Ֆրանսայի չրջանին համար.— «Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան զեկոյցէն տեղեկանալով պատերազմի ընթացքին Ֆրանսայի մէջ կատարուած աչխատանքներու մասին, ժողովը գոհ է վերին աստիճանի գնահատելի եւ որոշեց գնահատանքի խօսք ուղղել Ֆրանսայի Շրջ. վարչութեան եւ իր միջոցաւ Ֆրանսայի բոլոր մասնաճիւղերուն»:

Նոյն գնահատանքի խօսքը ունեցաւ նաեւ Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Յունաստանի Շրջ. վարչութեանց:

Պատգմ. ժողովը հետեւեալ որոշումները տուած է եւ ըրած կարգ մը թելադրանքներ.—խուսափիլ յաճախակի հանդէսներէ ու ներկայացումներէ: Տարուան մէջ քանի մը ձեռնարկ միայն կատարել որ ըլլան լուրջ ու բովանդակալից:

Մասնաճիւղերուն համար ծանօթ արուեստագէտներու մասնակցութիւնն ապահովել: Դաստիարակիչ չարժանկարային ցուցադրութիւններ ունենալ, կազմել թատերական խումբեր եւ տալ չինիչ ներկայացումներ, զուուշանալ թրքական դռնհիկ երգերէ եւ պարերէ եւ վերջապէս խուսափիլ աւելորդ խճողումներէ, որոնք կրնան ձանձրոյթ պատճառել:

Որոշած է ընդհ. արչաւի սկսիլ 1946—47 չրջանին միութեան անդամներու թիւը 2100էն առնուազն 2500ի բարձրացնելու համար: Երիտասարդ ուժեր առնել մասնաճիւղերէն ներս եւ առաւելագոյն չափով օգտուելու համար անոնց ուժերէն՝ քաջալերել պանդք, տալով անոնց ամէն պատեհութիւն: Ժողովները հանելի դարձնելու համար, հերթական խնդիրներէ վերջ կազմել ընկերային ժամանցներ եւ չաճախակի դասախօսութիւններ ունենալ: Կազմակերպել հայերէն լեզուի եւ պատմութեան դասընթացքներ եւն.:

Ներգաղթը համարելով մեր ազգային չահերու տեսակէտէն ամէնէն կարեւոր ձեռնարկը, պատգմ. ժողովը կը թելադրէ ամէն կերպով դրական վերաբերում անոր հանդէպ:

Դ. Դեմիրճեանի ստեղծագործելէն ի վեր յիսուն եւ մէկ տարի անցեր է: Անոր ուղին խակական հերոսի՝ մարդասէր, անձնուրաց, հայրենասէրի որոնման ուղին է: Ան այդ հերոսը դուսա սթափչեան դարաչրջանին մէջ եւ պատահական չէ, որ անոր լաւագոյն երկերը մեր օրերուն ստեղծուած են:

Ռ. ՎԱՐԴԱԶԱՐԵԱՆ

ԴԵՐԱՍԱՆ Մ. ՄԱՐՈՒԹԵԱՆ Հալէպ հասած է Իրանէն եւ չարք մը ներկայացումներ պիտի տայ Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայաչատ կեդրոններուն մէջ:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՆՈՐ « ՀԱՄԼԷԹ »Ը

Երեք յաջորդական յօդուածներով Յառաջը տուաւ խնամուած ուսումնասիրութիւն մը Պետրոս Ադամեանի մասին, ուր մեր պանծալի արուեստագէտը փառաբանուած էր ժամանակին օտար եւ մասնաւորաբար ռուս քննադատներու կողմէ : Մեր սերունդը անունով ծանօթ է Շէյքսփիրի հայ երկրպագուին, բայց Համլէթը ըլլալով միջաղգային խաղացանկերու յաւերժական հերոսը, Ֆրանսական բեմի վրայ երեւցած Համլէթներով կրնանք ոգոչ բաղդատութեան եզրեր գտնել եւ գաղափար մը կազմել Ադամեանի խաղին մասին :

Այդ մտածումով ալ գացի տեսնելու Jean Louis Barrault*ի ներկայացուցած «Տանըմարքայի իշխան»ը : Կարելի՞ է տալ քանի մը տողով այդ ներկայացման ամբողջ պատկերը : Պէտք է սակայն երեք պէսպէս կէտեր նկատի առնել. նախ* André Gide*ի Համլէթը. երկրորդ ժան Լուի Պառոյի մանմնաւորածը եւ երրորդ բեմադրութիւնը : Հռչակաւոր դրագէտին թարգմանութիւնը ամբողջութեան մէջ չատ գոհացուցիչ է, մանաւանդ երբ նկատի առնենք այն ճիղը զոր կատարած է պահելու համար երբեմն երբեմն եւ լեզուի գեղեցկութիւնները, հաւատարիմ մնալով բնագրին : Շէյքսփիրը այնքան խրթին է որ ամէն մէկ նախադասութեան իմաստին հետ կարելի է խաղալ :*

Ի՞նչպէս էր ժան Լուի Պառոյի Համլէթը. բաղդատելով Ադամեանի մասին գրուածին հետ, կը տեսնենք որ եթէ իրենց խաղարկութիւնը տարբերութիւններ ունի, երկուքն ալ գրեթէ նոյն ձեւով հասկցած են Տանըմարքայի թագաւորագունը : Ֆրանսացի արուեստագէտին համար Համլէթը այդ հիւանդ, տկար տղան չէ : Մեղմ, բայց միշտ պատրաստ պոռթկալու, համբերող բայց հեզհեզիկ ջղային, հանդարտ այլ ըմբոստ եւ պատրաստ խենթ ձեւանալու. ահա ժ. Լ. Պառոյի Համլէթը : Կարելի՞ է ամբողջապէս ընդունիլ զայն, ո՛չ, ինչպէս ըսինք այս կարգի հերոսները մեկնաբանելը սահմանափակ տուեալ մը չէ. ունկնդիրը կրնայ վերապահ մնալ (ինչպէս էինք անցեալ կիրակի), բայց դերասանը իրաւունք ունի որոշ ազատութիւններու : Ժան Լուի Պառօ կրնայ յաւակնութիւնը ունենալ որ մինչեւ հիմայ մարմնաւորուած Համլէթներէն լաւագոյններէն էր իրը : Ինք դերասան մըն է բառին լայն առումով, խաղարկութեամբ, ճայնով, նոյնիսկ նկարագրով : Կը զգաք որ արհեստին գիտակցութիւնը ունի, ինչ որ կարելի չէ պնդել ամէն դերասանի մօտ, որուն մէկ նոր ապացոյցն է իր վերջին խաղը : Շէյքսփիրի հերոսին փիլիսոփայական կողմն է որ կը չեշտէ ինք. «քարոզչական» կողմը պիտի ըսէի եթէ բառը քիչ մը խրտչեցուցիչ չըլլար : Պառօի Համլէթը աքանչելի էր. բայց ա՞յս է անդլիացի աչխարհահրչակ թատերագրին Համլէթը. ահա միակ վերապահութիւնը զոր կարելի է ունենալ :

Բեմադրութիւնը նոյնքան դնահատելի ճիգ մըն էր, ուրուականին երեւումը յաջող ամէն տեսակէտով, «ծիծաղելի»էն ազատած էր զայն բեմադրիչը, իսկ շատ յատկանշական Arthur Honneger*ի նուագը : Միւս դերակատարները բացի մէկ երկուքէն համապատասխան չէին խաղին պահանջին, հակառակ իրենց ծանօթ անուններուն, ինչպէս Փիէռ Ռիշուար :*

Օֆելիան, արդէն շատ տկար, խենթութեան տեսարանը ծիծաղելի դարձուց ամբողջապէս : Հաւասար տաղանդով խաղացին Անտրէ Պրիւնօ (Փոլոնիոս) եւ ժան Տեպայի (Հորատիո) : Ներկայացումը ամբողջութեամբ վերամուտի թատերական չրջանին համար յաչողութիւն մըն է : Կը սպասենք Պ. Փիէռ Պլանչարի Համլէթին Ֆրանսական Ազգ. Թատրոնին մէջ :

★ *Ուրբաթ օր հուգարական դեսպանատան մէջ, պատմական ցուցահանդէս մը կազմակերպուած էր որուն հրաւիրուած էին բացի մամուլի ներկայացուցիչներէն Ֆրանսացի եւ հունգար ծանօթ դէմքեր : Ցուցահանդէսը կը ներկայացնէր վերջին չորսուն տարուան աղատագրութեան վաւերագիրները, պատմական էջեր, նկարներ, քարտէսներ Հունգարիոյ նախկին սահմաններուն : Պէտք է ընդունիլ սակայն որ, ինչպէս դիտել տուաւ դեսպանը ճիտպաղելի դարձուց ամբողջապէս : Հունգարացի լրագրող մը, այս ցուցահանդէսը իր քարոզչական ձեռնարկ պիտի չկատարէ այն դերը որ կը սպասուի իրմէ : Շատ մանաւանդ հոն կային աւելի շատ թանգարանի առարկաներ քան արուեստահանդէսի : Հունգարիա դարերէ ի վեր բաղկամ երկիր մը եղած է Ֆրանսայի, լայն տեղ մը գրաւելով Ֆրանսայի պատմութեան մէջ : Այս ընդունելութեան առթիւ հիւրերը մեծարուեցան հունգարական գինիով եւ թէյով :*

★ *Նոյեմբեր 7ին, հինգշաբթի իրիկուն 6էն 8 Տիկ. Անրի Պլաթ, ծանօթ իր նուրբ հիւրկէնիներով (թրիքօ) եւ այլ կարգի ղգեստներով, ընդունելութիւն մը սարքած էր մամուլի ներկայացուցիչներուն համար իր առաջին անուչահոտութեան (№ 1) հրապարակ ելլելուն առիթով : Մէքր Սիլվէն հոն կը ստորագրէր իր «երգ երգոցը» եւ կը նուիրէր դնորդներուն : Ճիգ մըն ալ այս միչտ բարձր պահելու համար Ֆրանսայի աւանդական տեղը, վայելչութեան, ճաչակի, դեղեցկութեան ու կնոջական արդուզարդերու մչակման մէջ :*

ԱՐՓԻԿ

ԵՐԳԻՉԱՆՔ

Բեւեր խաւնուք չէ

... Ալ մնաք բարեաւ բաց օդ եւ արեւ, թատրոնին պէտք է տալ այժմ բարեւ :

Նոյեմբեր ամիսն է որ կը բանայ թատերական տաճարին դռները, որոնց առջեւ կը վխտան մրչիւններու պէս անոնք որ կոչում ունին սպասարկել ու ծառայել նուիրական խորանին՝ բեմին :

Առանց պրպտելու ու քրքրելու տեղական թատերական կազմակերպութիւններու այս տարուան խաղացանկերը՝ իրենց մանրամասնութեամբ եւ ճոխութեամբ, փափաքս ու նպատակս է զբաղիլ պահ մը մեր թատերական կեանքով :

Հակառակ օտարութեան անհատնում դրկումներուն, քիչ թէ չատ յաջողած է մեր գաղութը ունենալ իր բեմը, հայ թատերական խումբերը, և հայ ներկայացումները :

Ինչ որ կը պակսի այս չինարար ձեռնարկին, սա է թէ, թատրոն չունինք, դերասանական կազմակերպութիւն չունինք, դերասանութեան մեն - տոր, ուսուցիչ չունինք, դերասանական մնայուն վարչութիւն չունինք, մէկղմէկու հետ համերաչխութիւն չունինք, դրամագլուխ մը չունինք, անձն իւր աստիճանի ճանաչողութիւն չունինք, կատարելութեան գաղափարը եւ անոր հասնելու փափաքը չունինք եւ այս կարգ մը չունիճէներուն մօտ կարեւորը՝ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՉՈՒՆԻՆՔ :

Իսկ յաւակնոտութիւնը՝ յատաչդիմութեան արգելք առաջին :

Avant d'être capitaine, il faut être matelot, *կ'ըսէ ֆրանսական առածը, չէ՞ : Մեր Պ. Պ. դերասանները մէկ երկուանգամ բեմը չափած ըլլալու յաւակնոտութեամբ, ոչ թէ* capitaine, *մէկ մէկ* amiral *դարձած են : Անչուչտ խաղարկութեան վրայ խօսելով :*

Դժբախտութիւն է, բայց իրականութիւն. այս երիտասարդները բեմը խանութ նկատած են, ուրկէ կ'ակնկալեն դրամը, «ինչպէս է նէ կ'անցնի », կ'ըսեն, խաղը, տառմը :

Այս բոլորին պատասխանատուութիւնը ես պիտի համարձակիմ վերագրել յարգելի վարպետին՝ Աչօ Շահխաթունիի անտարբերութեան :

Ի՞նչ բան կը պակսի իրեն ու կ'արգիլէ զինքը ղլուխ կանգնիլ, ընտրանւօք հաւաքել՝ քիչ թէ չատ բեմ ելած ուղերասանութեան նուիրական կոչումին դիտակից ուժեր, եւ անոնց ճանչցնել դերասանութիւնը, բեմին սրբութիւնը եւ թատրոնին վեհութիւնը :

Ես կը վստահեցնեմ զինքը, որ եթէ ղլխովին զբաղի այս կարեւորադոյն պակասով, ինքն ալ իր կարգին ֆիզիքապէս պիտի պակսի, ու չատ պիտի յարմարի Համլէթի վտիտ դերին եւ Օֆելլոյի մարմնացումին :

Մեր դրամաթափէն յափրացած երեւելիները չե՞ն կրնար արդեօք հայ թատերական փօն մը սրամադրել ու հաստատել, կարող յանձնախումբի մը ֆօնքցիոնէն տակ եւ այսպէսով ապահովել հայ դերասանական խումբի մը գոյութիւնը, որուն անդամները պէտք չունենան բեմը խանութ նկատել ու անկէ յուսալու իրենց պիճքէէը :

Զեմ գիտեր ի՛նչ կը խորհի Աչօն, եթէ նիւթական տրամադիր ըլլայ այս գործին եւ խումբը՝ ներկայանալի :

Եթէ հարցը իր սաղմնային վիճակէն անցնելով մարմին եւ հոգի առնէր, պիտի առաջարկէի, նոր կանոնագրին գլուխը, իրրեւ առաջին յօդուած արձանագրել հետեւեալ աղդարարութիւնը.—

Դերասանը ո՛վ ալ ըլլայ, չի կրնար ուզած աստեն ո՛եւէ պէտքի համար կանխավճար պահանջել սնտուկէն... :

Այս աղդին բնաւական հետեւողութեան մէջ են գործին յաջողութիւնը, կարգը կանոնը եւ յարատեւութիւնը :

ԼԻԼԱ.

Խ Ա Ճ Ո Ղ Խ Ա Ճ Ը

Թուքս կլլեցի եւ չուրջս նայեցայ, տեսայ որ բոլոր աչակերտները ծիծաղելով ինձ են նայում, այսինքն ուղում են ասել թէ. «ասկէ դիւրին բա՞ն կայ, յիմար, ... ո՞վ չգիտէ Սուլթանի անունը... օրօրոցի երեխան անգամ գիտէ... ասա՛ էլի, ասա՛ Սուլթան... բայց ես մոռացայ, յիմարի պէս մոռացայ մեր թագաւորի անմոռանալի անունը եւ բերանս չորացաւ, կոկորդս սեղմուեց ու սեղմուած կոկորդէս դուրս ելաւ իւղի պէս սահելով, վազելով Թուրքիոյ թագաւորի սրբազան անունը... ես ասացի. — Ալի...

Ձախ ձեռքով մի այնպիսի ապտակ իջաւ ձախ երեսիս վրայ, որ ղլուխս զարնուեցաւ կոխքի ընկերոջս ղլխին :

Ուսուցչիս հեռանալէն վերջը, երբ ինքզինքս ժողվեցի ու չուրջս նայեցայ, տեսայ որ բոլորը իրենց մատներով քիթերը սեղմած խեղդում էին իրենց ծիծաղը... իսկ Աւետիսը յօնքերը կիտած, ծնօտը սեղմած ինձ էր նայում... հիմա որ դուրս դանք դործս բուրդ է. մտածեցի :

Չէի սխալած : Երբ դասարանէն դուրս ելանք, Աւետիսը մօտեցաւ ինձ ու ասաց.— «Կեցիր..» : Երբ բոլոր աչակերտները հեռացան, նա փայտէ սանտալով կոխեց ոտքիս վրայ ու ճկոյթ մատս սեղմեց ու աչքերիս մէջ նայելով ասաց.— «Քսանը չորս ժամը վերջացաւ...» :

Արդար էր Աւետիսի առարկութիւնը, բայց ես այնքան էի չզայնացել, որ ասացի.— Թէ որ այդպէս է, մի քսանը չորս ժամ էլ տուր, միւս խնճորն էլ կեր ...

×

Միւս օրն առաւօտ անկողնէն վեր չեղայ : Թոքոս էֆէնտիի ապտակի հետքը կար դեռ երեսիս վրայ եւ ականջս ցաւում էր, երանի թէ խլանայի, մտածեցի ես, խլանայի ոչ միայն մի ականջով այլ՝ երկու... դէթ՝ Աւետիսի սպառնալիքը չէի լսի ... Դպրոց էլ չէի երթայ, քանի որ խուլ եմ եւ ոչինչ չեմ կարող սորվել ...

Տեսնելով որ առաւօտը դպրոցէն բացակայ եմ կէսօրին Աւետիսը եկաւ մեզ մօտ...:

— Ի՞նչ ունիս : Ասաց :

— Զեմ լսում, պատասխանեցի ես, թէեւ հրաշալի լսում էի :

= Ակա՞նջդ կը ցաւի՞ :

— Զեմ լսում, պոռացի աւելի բարձր քան ինքը :

— Պայմանաժամը վերջանալու վրայ է...

— Ինչքան ուղում ես պոռա. — չեմ լսում ...

— Վեց ժամ մնաց որ երկրորդ քսանը չորս ժամը վերջանայ... պոռաց բերանը մօտեցնելով չցաւող ականջիս...

— Խուլ եմ, խուլ, հասկանո՞ւմ ես... Առանց պատասխանելու Աւետիսը կուրծքը քակեց ու հանեց մի դիրք ու ասաց.

— Եթէ խուլ ես, կոյր ալ չես...այս դիրքը կարդա մինչեւ երեկոյ...

— Այս ի՞նչ դիրք է, հարցուցի, իրը թէ չեմ լսել իր ասածները եւ կարդացի անունը — «Ազատութեան ճանապարհին» : Սեւ աչքերով մա՞րդն է դրել հարցրեցի :

Ցետոյ դրպանէն հանեց իմ իրեն տուած խնճորը ու ասաց կէս ծիծաղելով՝

— Պարապ ձեռքով հիւանդտեսի չեն գալ...

— Զեմ լսում ինչ որ ասում ես, պոռացի երեսին... բայց կարծում եմ որ մի խնճորով ուղում ես ինձ խաբել...դու լսո՞ւմ ես ինչ որ ասում եմ... Գլխով նշան արաւ թէ լսում է.

— Երեկոյեան դպրոցէն յետոյ պիտի գամ... կարծում եմ որ պատասխանդ պատրաստ կը լինի :

— Խուլ եմ, խուլ, հասկանում ես, ոչինչ չեմ լսում... բայց կը խոստանամ կարդալ ...

Ցետոյ՝ բերանը մօտեցնելով ականջիս, ասաց. Թուրքիոյ թագաւորի անունը ի՞նչ է...

— Խուլ եմ, խուլ.... օրհնեալ լինի Թորոս էֆէնտիի ձեռքը, ասացի եւ ծիծաղեցի, ինքն էլ ծիծաղեց ու մեկնեցաւ :

Խնճորն էլ հետը տարաւ :

Մինչեւ որ Ալին չսատկեցնեմ, խնճորը չպիտի կարողանամ ուտել, մտածեցի ես...

×

Հաճելի է երբ հիւանդ չես եւ պառկած ես, ձեռքդ չահեկան մի գիրք ունես եւ սրտումդ... Չտապենք, սպասենք տեսնենք թէ դէպքերը ինչ ընթացք պիտի ստանան ...

Մայրս ներս մտաւ :

— Կէս օրէն յետո՞յ էլ՝ դպրոց չպիտի գնաս տղաս, ասաց անհանդստութեամբ :

— Ոչ, չպիտի երթամ, թէեւ հիւանդ չեմ : Տեսնո՞ւմ ես այս գիրքը.. Աւետիսը բերաւ... մինչեւ երեկոյ պէտք է կարդամ վերջացնեմ... այդպէս հրամայեց ...

— Կարդա՛, տղաս, կարդա՛ որ չուտ դրամ չահես ու մեզ պահես... էլ յոգնեցի, ուժ չմնաց վրաս ուրիշների լուացքը անելէն ...

— Դէհ, որ այդպէս է, ինձ մի խանդարէք, գնա մի պնակ պտուղ բեր, դիր մօտս ու դուրը փակէ.. եթէ ոչ (ծիծաղելով) այնպիսի մի գործ կ'անեմ որ ամբողջ կեանքդ լուանաս ու չմաքրուիս ...

— Ի՞նչ ասացիր... = Ոչինչ, ոչինչ... ծիծաղեցի մի քիչ Թորոս էֆէնտիի վրայ... նաեւ Աւետիսի վրայ... հա՛, մայրիկ, Աստղիկը այստե՞ղ է :

Աստղիկը մեր դրացու աղջիկն էր :

— Այս պահուն նա դպրոց կը լինի, դուակս :

ՏՕՔԹ. Ե. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

է մեզի համար : Մենք կը քննադատենք Անգլեւսաքսոններու դիրքը, որովհետեւ այն եղանակը որով կ'ուզեն վերահաստատել Գերմանիան կը նշանակէ նորէն զրաւման տիրապետութիւն : Մեր խորհրդարանական բարեկամները կ'ըսեն «Միջդաշնակցային հսկողութիւն» Ռուրի վրայ : Մենք կ'ըսենք՝ »միջազգայնացում Ռուրի» : Պէտք է համաձայնութեան քանաձեւ մը գտնենք »:

Ելեկտրականութեան կրճատումը

Ելեկտրական հոսանքի ընդհատումները կը շարունակուին երեք օրէ ի վեր, առանց մանաւանդ կանոնի, խանգարելով գործերու սովորական ընթացքը (ինչպէս եւ թերթերու տպագրութիւնը) : Երկ թերթերը կարդ մը տեղեկութիւններ հրատարակած էին կրճատումներու նոր ծրագրի մասին որ պիտի գործադրուի երկուշաբթի օրէն սկսեալ : Այդ լուրերուն համաձայն, իւրաքանչիւր շրջան վեց մասի պիտի բաժնուի , եւ ամէն օր հոսանքը պիտի ընդհատուի այդ վեց մասերէն երկուքին մէջ, ժամը 7էն 19.30 : Հետեւաբար միեւնոյն մասը հոսանքէ պիտի զրկուի չորեքթը երկու անդամ : Գործարանները պիտի չկրնան բանիլ այդ 48 ժամերու ընթացքին, բայց պիտի կրնան կոր սուած ժամերը վերահաստատել հոսանք եղած օրերը :

Բայց, հոսանքը կտրուած մասերուն մէջ անդամ, ելեկտրականութիւնը պիտի ապահովուի կէս օրուան դէմ տանտիրուհիներուն համար, ինչպէս ժամը 17.30ին, սովորական բաժանորդներուն համար :

Այս տեղեկութիւնները հրատարակելով հանդերձ, թերթերը դիտել կուտան թէ վերջնական կարգադրութիւնը նոր պիտի հաղորդուի, պաշտօնապէս :

Աւելի ծանր վտանգ մը,— ելեկտրականութեան եւ կազի պաշտօնեաները կը սպառնան գործադուլ հռչակել, եթէ գոհացում չտանան 12ու կէս առ հարիւր յաւելման համար : Աղօրիքներու բանուորներն ալ յաւելում կը պահանջեն : Առջի օր հազար բանուորներ գործադուլ հռչակեցին :

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

Թրիէսթէի կազմական կանոնադրին քննութեան առթիւ, Պ. Մոլոթով 14 փոփոխութիւններ առաջարկեց, Զորսերու Խորհուրդին եչ. օրուան նիստին մէջ որ դռնփակ էր : Մանրամասնութիւնները պահուն մէջ որ դռնփակ էր : Մանրամասնութիւնները զաղտնի կը պահուին :

Աթէնքին կը հետաքրքրէ թէ կառավարութեան ճակատամարտ մը տեղի ունեցաւ Սկրա գիւղին մէջ, կէվկէլլէն 12 մղոն հեռու, կառավարական զօրքին եւ հազար սպառազէն համայնավարներու միջեւ . կառավարական զունդը ունեցած է 200 մեռեալներ, որոնց մէջ են պահակազօրքը, 40 գինուոր եւ երեք սպայ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, համայնավարական զօրաւոր հրոսախումբ մը կը գտնուի Տիտի Մոթիխոն (արեւելեան Մակեդոնիա) եւ կամուրջ մը օդը հանուած է Վերիայի մէջ (արեւելեան Մակեդոնիա) : «Լոթիա» թերթը վերլուծելով կացութիւնը, կ'ըսէ թէ Յունաստան պատերազմի մէջ է առանց յայտարարութեան : Վարչապետը խորհրդակցութեան հրաւիրեց պատերազմական նախարարը, սպայակոյտը եւ ուրիշ հրամանատարներ :

Ռումրի Աշոխէն Ֆրանսայի բաժինը պիտի զեղչուի ամսական 40.000 թոն, ինչպէս կը գրեն թերթերը : Հոկտեմբերի ընթացքին անպ· շրջանէն Ֆրանսա զրկուած էր մօտ 130.000 թոն : Որոշուած է ամսական 350.000 թոն ալ կրճատել 18 եւրոպական երկիրներու յատկացուած բաժինէն, որով հետեւ արտադրութիւնը չի բաւեր : Այս կրճատումներէն վերջն ալ, ամէն ամիս 500.000 թոն պիտի ստանան վերոյիշեալ 18 երկիրները :

Եգիպտոսի թագաւորը խորհրդարանին բացման առթիւ յայտարարեց թէ Անգլիացիները Գահիրէն, Աղեքսանդրիան եւ Նեղոսի Տելթան բոլորովին պիտի պարպեն մինչեւ հինգ ամիս : Եւ յոյս յայտնեց թէ դինակցութեան դաշնագիրը պիտի ապահովէ բարեկամութիւնը երկու երկիրներուն միջեւ : Սուտանի մասին ալ խօսելով, թագաւորը յայտնեց թէ բանակցութիւնները լաւ ճամբու մէջ են, այդ երկիրը եգիպտոսի միացնելու համար :

Անգլիոյ աշխատաւորական կուսակցութեան մէջ խլրտումները կը չարունակուին արտաքին քաղաքականութեան դէմ : Ըմբոստները, 60—70 հոգի, կարգապահական պատիժ պիտի կրեն, եթէ յամառին դիրք բռնել կառավարութեան դէմ :

26 Հոգի Մեռան ամերիկեան օդանաւի մը մէջ, որ Լոնտոնէն մեկնելով ինկածէր դանիական օդակայանի մը վրայ, բոցավառ :

Սուրիոյ կառավարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստած է, որով իւրաքանչիւր 50.000 հոգիի մէկ լրագիր կը սահմանէ : Այս առթիւ փոթորիկ մը պայթեցաւ խորհրդարանին մէջ : Համայնավար կուսակցութեան անդամներ եւ ուրիշներ դիտել կուտան թէ այս օրինագիծը կը բռնարարէ մամուլի եւ խօսքի ազատութիւնը եւ մենատիրութեան կը ձգտի : Կառավարութիւնը կը պատասխանէ թէ չափազանց շատ են օրաթերթերն ու պարբերականները եւ թէ ոչ մէկը կրնայ լայն սպառում ապահովել, թուղթի տագնապին հետեւանքով ::

ԴԱՀՆԵԿՈՒԹԻՒՆ ՕՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Շրջ· կոմիտէի, *մասնակցութեամբ բոլոր խումբերուն եւ նոր Սերունդի վարչութեան եւ 9 մասնաճիւղերուն : 17 Նոյեմբեր , կէրակի ժամը 8.30էն մինչեւ լոյս*, Brébant Marseillaisի ընդարձակ սրահին մէջ :

146 Ave. des Chartreux :

Կը խօսի ընկեր

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ

եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները, FRANCIS LEENHARDT (*երեսփոխան*) , JEAN MASSE (*անդամ նահանդային խորհուրդի*) , LASSALARIÉ (*նախադահ նահ· խորհ·ի*) :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի Որ· ՏՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ (*Լիոնի Օփերայէն*) : *Կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր ղեկավարութեամբ* ԶԷՕՐԻՖՃԵԱՆ *նուագախումբի , Ճոխ պիւֆէ : Մուտքը ազատ է :*

Յարկոտ պարահանդէս

Փարիզի Տիկնանց Միութեան եւ Հայ Կարմիր Խաչի, Դեկտեմբեր 1 , ժամը 4էն 12 , Georges V.ի *սրահներուն մէջ : Գեղարուեստական ճոխ բաժին :*

ԱՂԱՃԱՆ ՄԵԼԻՔԵԱՆ , Ամերիկայէն նոր եկած կը փնտռէ Միհրան Մելիքեանը որ Փարիզ կը գտնուէր 1923էն ի վեր : Տեղեկացնել Mr. Y. Melikian, 50 rue de la Paroisse, Versailles (S. et O.) :

ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴՈՒՄ ՄԸ , եւ տեւական դանդուրներ (permanente) *ունենալու համար, ինչպէս եւ ներկ, մանիքիւր եւն· դիմել* **SALON GHAMBARIAN,** Lyon, 24 Place Jules Grandelement:

Այս կտրօնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին 20 *զեղչ :*

ՏԷՍԻՆԻ ազգ· դպրոցի կրթական մարմինը ստացած է հետեւեալ նուէրները·— *Տիկին Համազասպեան Ժամկոչեան , Բիւզանդ Փափազեան , Մուրէն Գարակէօզեան , Սարգիս Առաքելեան , Սարգիս Ղազարեան , Գուրգէն Տապաքեան 1000ական ֆր· , Վահան Հիւսեան , Վահրամ Կարապետեան , Տիգրան Պօղոսլեան , Մկրտիչ Տէմիրճեան , Յովհաննէս Զաքարեան , Մուկիս Պզարճեան 500ական : Կարապետ Ժամկոչեան 400 , Մինաս Պարտաքճեան , Յովհաննէս Ղազարեան , Տիկին Օվիկեան 300ական : Յովսէփ Պետրոսեան , Նշան Էլբէյլէթեան , Թորոս Շահեան , Ոսկիան Պալեան , Օրիորդ Սօնա Բագրճեան , Ոմն , Պօղոս Գալէնճեան , Վարդերակ Եափունճեան , Գէորգ Զէմպէրճեան , Վահան Քէչիճեան , Թէրզիպաշեան , Օննիկ Ճիվէլէկեան , Յարութիւն Շահզատեան , Գուրգէն Պօյաճեան , Մեսրոբ Ղազարեան , Լեւոն Աատուրեան , Պօղոս Տէր Պօղոսեան 200ական : Ոմն 300 : Տիկին Հաճի Շուշան Պանօքեան , Ռուբէն Պօյաճեան , Վահան Ալոյեան , Յակոբ Ղազարեան , Մարտիրոս Մուրատեան , Վահան Հազվէրտեան , Փիլիպպոս Մանուկեան , Ռուբէն Կէնճոյեան , Յովհաննէս Զիլինկիրեան , Արամ Միքայէլեան , Վահրամ Սէֆէրեան , Օր· Մարգրիտ Աւետիսեան , Վարդուհի Տէրտէրեան , Աւագ Լուսարեւեան , Ոմն 100ական : Ոմն 50 ֆր· , Հ· Ց· Դ· կոմիտէն 5800ֆր· : Փոխան Ծաղկեպսակի Հ· Ց· Դ· կոմիտէէն 2225 ֆր· , փոխան Ծաղկեպսակի Վասպուրականցիներէն 1350 ֆր· , փոխան Ծաղկեպսակի , ֆր· Կապոյտ Աչէն 915 ֆր· , փոխան Ծաղկեպսակի Գ· Ֆէրմանեանէն (Փարիզ) 500 ֆր· Նուէր Պ· Ճիհանեանէն (Մարսէլ) 500 ֆր· ընդհ· գումար՝ 27.840 ֆրանք :*

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անպ· շրջանին վարչութեան դէմ բուռն քննադատութիւններ ըրաւ նախկին արտաքին նախարարը, Իարն, եւ պահանջեց նախապայման մը դրկել, օգնելու համար հրամանատարութեան : Իր կարծիքով, պարենաւորման տագնապին պատասխանատուն ալ այդ վարչութիւնն է :

ԵՕԹԸ ԴՊՐՈՑԱԿԱՆՆԵՐ դատարան հանուեցան իրենց ծնողներուն հետ : Ամբաստանեալները, աշակերտ Լիսէ Պիւֆոնի, 1945 Մայիս 22ին գողցեր էին վաճառականի մը 30 միլիոն ֆրանքը (25.000 սթերլին, 130.000 տոլար , մնացեալը թղթադրամ) , այ - ձախ բաժնելով աւարը : Մինչեւ անդամ պետական դանձատոմսեր գնած էին : Վճիռը պիտի արուի դալիք շաբթու :

Ուշադրութիւն գործակարուներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց· Գ· Փափազեան վաճառատունը* , **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝* **métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Ց· Դ· ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ· կոմիտէն ընկերական ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի Քրիստափոր , Զաւխրեան , Վռամեան , Ակնունի , Հայաստան , Համազասպ , Արամ , Ընկեր կաթօ , Թաթուլ Ենթակոմիտէներու եւ խումբերու բոլոր ընկերընկերուհիները , այս շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշդ 7ին , Café Noaillesի *ներքնասրահը :*

ԼԻՈՆ·— *Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբ դաստիարակչութիւնը՝* 18 *Նոյ· երկուշաբթի երեկոյեան ժամը* 8.30ին , 137, Rue Paul-Bert. *Կը դասախօսէ ընկ· Միսաք Միրզէ : Նիւթ՝ «Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը եւ ազատագրական շարժումը»:*

Ֆ· Կ· ՀԱՁԻ մէջմասնաճիւղային ժողովը շաբաթ , 16 *Նոյեմբեր , ժամը* 4ին , *Սոսիէթէ Սավանթի* E *սրահին մէջ :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Սէնթ Ամի Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ , «Քեռի» խումբին հիւդերորդ դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի , ժամը 8ին : *Կը դասախօսէ ընկեր Արամ Ադմաղանեան : Կը հրաւիրուին ծնողներն ու բարեկամները :*

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Համախաբրեղբդիական Միութեան մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը՝ վաղը կիրակի , կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին *Ազգ· Միութեան սրահը :*

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՇԽԱՏԱԻՈՐ ՄԸ կը փնտռուի «Ցառաջ»ի Թղթատարական ճիւղին համար :

ԱԶՔԻ ՀԻԻԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ· համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւանդանոցին , անդամ ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

12 Rue Mulet ԼԻՈՆ — Lyon-Omnium — 12 Rue Mulet ԼԻՈՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԿԱԼՈՒԱԾԱԿԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ

Գնում եւ վաճառում Fonds de Commerceի , կալուածի , ճարտարարուեստի :

S. S. P.ի ամէն կարգի պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն , ամբողջ Ֆրանսայի մէջ :

Դիմել Գելֆեթինճեան Եղբայրներուի
Frères Kelpetindjian, Հեռաձայնի երեք գիծ ,
BURDEAU 54-58
= 54–59
= 68-18

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՄՈԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938 , Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն ևմոյշներ եւ **Catalogue** կը դրկուի : *Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին :*

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար , որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան : Լաւ վճարում : Գրաւոր դիմել Պ· Ա· ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ , 9, rue du Boccador, Paris, (8) : *Հեռաձայն* Ely. 18-72 : *Գրել ֆրանսերէն լեզուով :*

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 17 Novembre 1946 Կիրակի 17 Նոյեմբեր

ՓԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4856-Նոր շրջան թիւ 495 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՒՐԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Աիելի քան երբեք

Եթէ Դաշնակցութիւնը իրական, տիրական ուժ մը դարձած չըլլար իր ծնունդէն ի վեր, ինչո՞ւ պիտի հալածուէր այնքան կատաղօրէն: Ոչ միայն դուրսէն, հայ ժողովուրդի օտար թշնամիներուն կողմէ, այլեւ ներսէն, հայկական ճակատի վրայ:

Ինչո՞ւ սրբազան դաշինք են կնքեր աշն ու ձախը, ճերմակն ու սեւը, կարմիրն ու դեղինը, ժամկոչն ու փաստաբանը, Երեւանի պրոֆէսոր - խմբագիրն ու Արտասահմանի գոյդոյն թուրքակները, օր առաջ «թաղելու» համար զայն:

Ամէնէն յետամնաց ժողովուրդին մէջ իսկ, մարդիկ ճակատ չեն յարդարեր դանցաւելի քանակութեանց դէմ: Շատ-չատ, կը քրթմնջեն: Կը քրտուին ու կ'անցնին:

Դաշնակցութիւնը չատոնց մէկդի դրած է իր գաղափարական պայքարի զէնքերն անգամ, յանուն հայ ժողովուրդի ներքագոյն շահերուն:

Եթէ ուզէր պատասխանել բոլոր բութ, ժանգահար եւ քինախնդիր յարձակումներուն, իր մամուլը չէր որ պիտի անձրկէր: Եւ լուտանքներու փոխարէն լեռնակուտակ փաստերու լախտն էր որ պիտի պայթէր կարմիր-կանանչ խաչակիրներու գլխուն:

Բայց Դաշնակցութիւնը դիտէ զանազանել հիմնականն ու երկրորդականը:

Ան գիտէ մնալ արթուն եւ պաղարիւն: Մինչեւ անգամ երբ Ներքաղաքի լիազօրներ արիւն կը պըղտորեն Միջերկրականի ափերուն վրայ, խախտելով իրենց պաշտօնին լրջութիւնը: (Կը խօսինք, իր կարգին):

Անոնք որ դիչերը ցերեկ սաղմոս կը կարդան, «լուծարք»ի ենթարկելու համար Դաշնակցութիւնը, իսկապէս հանրօգուտ, իրենց բառով՝ ազգօգուտ գործ մը կատարած պիտի ըլլային, այդ փորձը նախ իրենց վրայ կատարելով:

Դաշնակցութիւնը պարտականութիւն չունի հաճոյք պատճառելու այս կամ այն խմբակցութեան: Ան իր միտքէն չանցըներ մարել որ եւ է Միութեան կամ կազմակերպութեան աւելի կամ նուազ «փայլուն» ճրագը:

Բայց, երբեք չի հանդուրժեր որ մարդիկ փորձեն խափանել իր արեւը, եւ մոխիրի վերածել իր բնածին կրակը:

Մեր կազմակերպութիւնը դուրսէն չատանար իր ներչնչումներն ու հրահանգները:

Ինչպէս իր բազուկը, երկկ, այսօր ալ իր միտքըն է որ կը գործէ անընդհատ: Միշտ առոյգ եւ անկախ: Համաճայն հայ ժողովուրդի կենսական շահերուն:

Հաղար աղբիւրէ ջուր բերեն, չեն կրնար ապացուցանել թէ Հայկական Արտասահմանի կեանքը բուրաստան մը պիտի վերածուէր, եթէ Դաշնակցութիւնը գոյութիւն չունենար:

Եւ, քանի՜ հինգ տարի վերջն ալ, չեն կրնար հաստատել թէ այսուհետեւ աւելորդ է ան:

Մարդիկ պարզապէս իրենց տգիտութեան եւ ապիկարութեան վկայականները կ'ուզեն ստորագրեն, անվերջ կապկելով Քաջազունին: Միեւնոյն ատեն հրճուանք պատճառելով հայ ժողովուրդի ոխերիմ թշնամիներուն:

Եթէ Դաշնակցութիւնը գոյութիւն ունեցած չըլլար 56 տարիէ ի վեր, պէտք էր ստեղծել: Եւ անմիջապէս:

Այո՛, նոյնիսկ Արտասահմանի մէջ, ուր մէկ միլիոն ժողովուրդ ունինք այսօր:

Այդ ժողովուրդը ունի քաղաքական տենչեր եւ տեսակէտներ որոնց գլխաւոր եւ ամէնէն հարազատ արտայայտիչը Հ· Յ· Դաշնակցութիւնն է:

Ան ունի անապատ մշակոյթ մը, որուն ամէնէն եռանդուն եւ բեղնաւոր մշակը դարձեալ Դաշնակցութիւնն է:

Եւ ունի վառվռուն երիտասարդութիւն մը որ ամէն բանէ առաջ Դաշնակցութեան առնական չունչին կը կարօտի, ամուր պահելու համար իր կապը այս ժողովուրդին հետ:

Պատնէշին վրայ, աւելի քան երբեք: Աւելի վճռական, աւելի խանդավառ եւ աւելի գործօն:

Եթէ պատահի որ Դաշնակցութիւնը փլի, անոր աւերակներէն անդամ կրնան յիսուն տարի զբաղեցնել հակառակորդներն ու թշնամին:

Փոխանակ այդ չարաբաստիկ — եւ անկարելի — օրուան սպասելու եւ ամերիկեան կամ ասիական ձիւթ ծամելու, չարագուշակ մարգարէները լաւ կ'ընեն որ իրենց գործերով զբաղին:

Շ·

ՄՕՐՍ ՀԱՄԱՐ ԳԱՋԷԼ

Ցիշում եմ դէմքը էտ ծեր, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին
Լոյս խորշոմներ ու գծեր, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Ահա նստած ես տան դէմ ու կանաչած թթենին
Դէմքիդ ստուեր է գցել, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Նստել ես ու լուռ ու տխուր, հին օրերն ես յիշում այն,
Որ եկել են ու անցել, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Եւ յիշում ես էտ որդուն, որ հեռացել է վաղուց,—
Ո՞ւր է արդեօք հեռացել, մա՛յր իմ աւուշու անգին:

Ո՞ւր է արդեօք նա հիմա, ո՞ղջ է արդեօք, թէմեռած,
Եւ ի՞նչ դաներ է ծեծել, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Եւ երբ յոգնած է եղել, եւ երբ խարուել էսիրուց—,
Ո՞ւմ գրկում է հեծեծել, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Մտորում ես դու տխուր եւ օրրում է թթենին
Տխրութիւնը էտ անծիր, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Եւ արցունքներ դառնագին ահա ընկնում են մէկմէկ
Քո ձեռքերի վրայ ծեր, մա՛յր իմ աւուշ ու անգին:

Ե· ՉԱՐԵՆՑ

Դաշնակցական Օրը Փարիզի մէջ

Դաշնակցութեան Օրը մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ ուրբաթ դիչեր, նախկին Petit Journal*ի սրահին մէջ: Հակառակ լուր օր ըլլալուն, սրահը լեցուած էր խուռն բազմութեամբ, ամէն դասակարգէ: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան ընկեր Հր·Սամուէլ(Նախագահ), ընկ·Գասպար Իփէքեան, ընկ· Շ· Միսաքեան եւ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչը, քաղաքագէտ* Henri Barré*, Գեղարուեստական բաժնին մէջ տեղի ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ:*

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀԱՑ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Հայ Գրողներու Միութեան վարչութեան անդամներէն՝ Տիկ· Մ· Աթմաճեան դիմելով Օշականի յորելենական յանձնախումբին անդամ Պ· Բալուեանի, յայտարարած է թէ լինք բոլորովին համակիր է Օշականի, թէ պէտք է յորելեանը տօնուի երբ թրքահայ ժամանակակից ամենամեծ գրողի եւ թէ լինք անհատաբար կը տրամադրուի յանձնախումբին՝ իր մասնակցութիւնը բերելու համար յորելեանին յաջողութեան:

Տիկ· Աթմաճեանով չորս կ'ըլլայ եօթը հոգիի վրայ որ տրամադիր են մասնակցելու յորելեանին: Ուրեմն մնացեալ երեք հոգի՞ն են — եւ որո՞նք կը կազմեն այս տխուր եռաժանին — որ համարձակած են իրենց ընկերներուն քիթին տակ կամայաբար խաղալ, նոյնիսկ խարդախօրէն յայտարարութիւններ փութացնելով թերթերուն:

Կը սպասենք դեռ լուսաբանութեանց:

Ե· Տ-Ե·

ԿԱԹՈՂ· ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ դիւանէն կը հաղորդեն թէ Նոյեմբեր 7ին Արտաւազդ արք· պատասխանելով Փարիզի սովետական դեսպան Պ· Ֆոկոմոլովի հրաւէրին, ներկայ եղաւ հոկտեմբերեան յեղափոխութեան տարեդարձի առթիւ դեսպանատան մէջ սարքուած պաշտօնական ընդունելութեան եւ իր բարեմաղթութիւնները ներկայացուց Տէր եւ Տիկին Ֆոկոմոլովի որոնք իրենց շնորհակալութիւնները յայտնեցին:

Արտաւազդ արք· այցելած է նաեւ Առաքել փաշա Նուպարի ի ընկերակցութեամբ եկեղեցւոյ վարչական ժողովի նախագահ Պ· Գամէր Պաղտասարեանի եւ անդամ Պ· Յակոբ Գալըպճեանի:

ՇԱՏ ՄԸ ԲԱՂԱՔԱՑԵՏԻԹԻՆՆԵՐ հրաժարեցան Օպէ նահանգին մէջ, որովհետեւ վերջերս քանի մը հողագործներ դատապարտուած էին, իբրեւ պատասխանատու գերման գերիներու փախուստին:

ԲՈՒԻՐԴի համաշխարհային մթերքը 2ուկէս միլիոն թոնի հասած է, առանց հաշուելու Ֆ· Միութիւնը: Տասներեք ազգերու ներկայացուցիչներ ժողով գումարեցին Լոնտոնի մէջ, սպառման միջոցներ գտնելու համար:

Ամուսարասիր Յունաստանի մէջ

ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԷ ԴՐԱՑԻՆԵՐԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն նոյեմբեր 15 թուակաւով·— Վարչապետը, Պ· Ցալտարիս, որ միեւնոյն ատեն նախագահն է արքայական կուսակցութեան, չատ ծանր ամբաստանութիւն մը ուղղեց: Խօսելով Իսկրա դիւղին մէջ պատահած կռիւներու մասին (Մակեդոնիա), ըսաւ թէ յարձակումները դուրսէն ուղղուած են Յունաստանի դէմ: Մատնանշորապէս չեչտեց թէ Իսկրայի դէպքերը «չարունակութիւնն են համանման գործողութեանց որոնք սարքուած են սահմանագլուխի միւս կողմէն, Յունաստանի հիւսիսային գծին ամբողջ երկայնքը, Թուրքիայէն մինչեւ Ադրիական»: Առանց անունները տալու, Պ· Ցալտարիս այս յայտարարութեամբ մատնացուցած Ալպանիան, Եուկոսլաւիան եւ Պուլկարիան:

Եչ· օր Իսկրայի մէջ պատահած դէպքին առթիւ, կառավարական վերջին դեկոյցը կ'ըսէ թէ դիւղը ետ առած են ապստամբներուն ձեռքէն եւ թէ ամբողջ շրջանը «մաքրուած է»: Միւս կողմէ կ'ըսուի թէ դիւղը, որ Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ կը դտնուի, հրկիզուած կամ քանդուած է հրոսախումբի մը կողմէ, ծանր գնդացիրներով եւ հրասանդներով: Թերթերու տեղեկութեանց համաձայն, 55 քաղաքացիներ սպանուած են դիւղին մէջ որ կը բաղկանայ 646 բնակիչներէ եւ բազմաթիւ դիակներ յօչոտուած են: Պաշտօնական ադբիւրէ կը հաղորդեն թէ ըմբոստները կորսնցուցած են հարիւր հոգի:

Այս առթիւ եւրոպական թերթերը դիտել կուտան թէ Իսկրայի դէպքը մէկ պարզ դրուագն է այն արիւնալի պայքարին որ կը չարունակուի ամիսներէ ի վեր, կառավարական զօրքին եւ ըմբոստներուն միջեւ, Մակեդոնիոյ լեռնային չըրջաններուն մէջ: Դժուար է ստուգել թէ Ալպանացիները, Եուկոսլաւները եւ Պուլկարները իրապէս կ'օգնե՞ն իրենց սահմանին վրայ հաստատուած այս «մաքի»ներուն: Ձիշդ է, Սոֆիա, Թիրանա կամ Պելկրատ պատերազմի մէջ չեն Աթէնքի հետ, բայց, այդ չրջանին մէջ կը դտնուի վտանգաւոր գօտի մը որ կ'երկարի մինչեւ Քորֆու նեղուցը (Անգլիացիները ականներ կը մաքրեն այս նեղուցին մէջ, հակառակ Ալպանիոյ բողոքին):

Ամէն պարագայի մէջ, կացութիւնը չատ ծանր է Յունաստանի համար: Հաղորդակցութիւնները խզուած են Աթէնքի եւ Սելանիկի միջեւ: Տասնեւրեք երեսփոխաններ պահանջեցին խառն կառավարութիւն մը կազմել: Հակառակ պատերազմական նախարարութեան հաստատիքներուն, բարոյական կորովի թուլացումներ կը նշմարուին կառավարական զօրքին մէջ: Առջի օր յոյն սպայ մը դասալիք ըլլալով ապստամբներուն միացաւ քսան զինուորներու հետ: Կ'ըսուի թէ անգլիացի զօր· Տոլինկս եւ Յունաստանի ընդհ· սպայակոյտին նախագահ Լոնտոն պիտի երթան, կացութիւնը պարզելու եւ օգնական ուժ պահանջելու համար:

★ Նոր հեռագրի մը համաձայն, յունական կառավարութիւնը տեղեկագիր մը պիտի ուղղէ Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան, բողոքելով արտաքին միջամտութեան դէմ: Արտաքին նախարարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ սահմանագլուխէն երկու մղոն հեռու, յունական երեք պահականոցներու դէմ կատարուած յարձակումներու մէջ, 300 ըմբոստներ Եուկոսլաւիայէն եկած էին: Ապստամբները երկու օր իրարու վրայ յարձակեցան, մինչեւ որ Սելանիկէն հասած օգնական զօրքը յաջողեցաւ վերագրաւել պահականոցները եւ շրջակայ գիւղերը: Յարձակումներուն առջեւ ականներ տեղաւորուած էին ճամբուն վրայ եւ հաղորդակցութիւնները խզուած էին:

Միացեալ Ազգաժողովի մէջ

Միացեալ Ազգերու ընդհ· ժողովին ուրբաթ օրուան նիստին մէջ, Մ· Նահանգներու ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ իր կառավարութիւնը բոլորովին հակառակ է դաշինքին փոփոխութեան: Վեթոյի մասին ալ խօսելով, բացատրեց թէ այդ իրաւունքը պէտք է գործադրուի «չափաւոր, միայն բացառիկ պարագաներու մէջ»: Այս առթիւ չեչտեց·— «Մենք միաձայնութեան սկզբունքը չատ կարեւոր կը գտնենք, Միացեալ Ազգերու յաջողութեան համար: Կազմակերպութեան ուխտը կը տրամադրէ որ մեծ պետութիւնները ամէն ջանք ի գործ դնեն, համաձայնութեան յանգելու համար կարեւոր հարցերու մասին, Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ: Վեթոյի իրաւունքը չի կրնար ոեւէ պետութիւն ազատ կացուցանել իր հիմնական պարտաւորութիւններէն: Պէտք չէ որ Ապահովութեան Խորհուրդին մնայուն անդամները իրենց վեթոյի իրաւունքը գործադրեն կամովին խափանելու համար անոր աշխատանքը: Այդ իրաւունքին կամայական կամ կամաւոր գործադրութիւնը ատեն մը վերջը պիտի յանգի Խորհուրդին կազմալուծման: Մ· Ա· Կ· դաշինքին կեանքը կախում ունի Ապահովութեան Խորհուրդին անդամներուն անշահախնդիր գործունէութենէն:

★ Զորս Մեծերը տակաւին չեն համաձայնած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱ՛ՌՔ ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

56 տարեկան է այսօր Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը:

Հաղուագէպ է տեսնել անդիր պատմութեան մէջ, քաղաքական կուսակցութիւն մը, որ այսքան երկար կեանք ունենայ:

Ժամանակը, քաղաքական դէպքերը, ընկերային վերիվայրումները խոպան ասպարէզն քշած, ալած, սրբած են քանի՛ քանի կազմակերպութիւններ, որոնք էր երբեմն առաջնակարդերխաղացած են: Ու այս՝ դրեթէ ամէն երկրի մէջ: Անոնցմէ շատեր անուն իսկ չեն ձգած պատմութեան մէջ:

Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը աւելի քան կէս դար դիմակալած է քաղաքական զարհուրելի պայմաններու և աչխարհակործան փոթորիկներու, կուրծք տուած է մահացու հարուածներու, դլուխ հանած է յեղափոխական խիզախ ձեռնարկներ, որոնք մատ խածնել տուած են օտարներու. զարկած է ու «զարկուած»՝ անհամեմատօրէն գերակչիռ ուժեր ունենալով իր դէմ, մերթ յաղթած է և մերթ պարտուած, լաւ ու վատ օրեր է անցուցած, շատ ձիւն ու մրրիկ է տեսած, երբեմն տատանած է ուժգին ցնցումներէ, սակայն երբեք չէ ընկղմած, ու այս օր 1946ի վերջալոյսին, երբ աչխարհ ջղաձգիկ փորձեր կը կատարէ սթափելու համար մահասարսուռ մղձաւանջէ մը վերջ, ահա՛ Դաշնակցութիւնը կանդուն է դարձեալ, մի՛շտ պատնէշի վրայ, առաջմարտիկ չարքերու մէջ, հայ ժողովուրդի կողքին, «սարի պէս կանդնած անոր մէջքին»:

Ո՞ւր է ասոր դաղտնիքը:

Ինչո՞ւ կանդուն է միշտ Դաշնակցութիւնը:

Ինչո՞ւ հայ ժողովուրդը ամէն տեղու ամէն տեսակ կը համախմբուի Դաշնակցութեան չուրջ եւ զօրավիդ կը հանդիսանայ անոր:

Ինչո՞ւ հակառակ տասնեակ տարիներու դբաւոր եւ բանաւոր քարոզչութեանց՝ Կովկասէն մինչեւ Ամերիկա, հակառակ ամէն կարգի դրպարտութեանց, չարախօսութեանց եւ քսութեանց, հայ ժողովուրդին առողջ դանդուածը կառչած կը մնայ Դաշնակցութեան դաղափարին, կը կարդայ անոր մամուլն ու դրականութիւնը, կը լսէ անոր բեմբասացները եւ կը քաչալերէ բոլոր ձեռնարկները:

Ինչո՞ւ երբ վտանգ մը կը սպառնայ հայ ժողովուրդին, անիկա իր փրկութիւնը կը յուսայ Դաշնակցութենէն, աչքերը պղտատպին յառած անոր եւ զայն կը նկատէ իր միակ ազատարարը:

Ու փոխադարձաբար, ինչո՞ւ նեղ օրերուն, Դաշնակցութեան թէւ թիկունք կ'ըլլայ ժողովուրդը ինք,— անտարբեր կամ չէզոք կարծուածներն ալ մէջն ըլլալով, վախնալով որ մի դուցէ ակռան կամ թուլնայ Սփիւռքի հայութեան միակ ապաւէնը:

Ինչո՞ւ հայութեան ընտրանին, մտաւորական տարրը միշտ կը փնտռէ Դաշնակցութիւնը եւ անոր տակ չունչին կը կարօտի՝ իր ստեղծագործութեանց ազատ թռիչք տալու համար:

Վերջապէս, ի՞նչ մագնիսական ուժ է, որ դէպի Դաշնակցութիւն կը քաչէ երիտասարդու-թիւնը, նոր սերունդը, նոյնիսկ անոնք՝ որ այս օտար աստղերուն տակ հասակ կը նետեն:

Այս բոլոր հարցումները մէկ պատասխան միայն ունին.

Որովհետեւ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը նոյն ինքն հայ ժողովուրդը կը ներկայացնէ, անոր հարատաւ, մաքուր եւ անաղարտ գաղափարականը:

Դաշնակցութիւնը հայ հայրենասէր ժողովուրդին մինչեւ ուղն ու ծուծն է թափանցած: Անոր ոսկորէն ոսկոր, արիւնէն արիւն է դարձած:

Դաշնակցութիւնը ազատատենչ հայութեան դրօչակիրն է եղած միշտ:

Ազատութեան ճանապարհին վրայ առատօրէն է թափած իր արիւնը:

Դաշնակցական հերոսը անձնազոհութեան օրինակն է տուած իր կարմիր արեան գնով: Արհամարհած է բանտ ու կախաղան:

Դաշնակցութիւնը դէնք է դրած դարաւոր սորվութեան մէջ տուայտող հայ մարդուն ձեռքը եւ սորվեցուցած կռուիլ բռնակալութեանց դէմ:

Դաշնակցութիւնը հրապարակ է եկած յուծելու համար Թրքահայ Դատը եւ ամբողջ 56 տարի հաւատարիմ է մնացած իր գաղափարականին:

Դաշնակցութիւնը հայրենիքի գաղափարն է ներչնչած հայրենազուրկ Հայուն եւ ազատ Հայրենիք մը նուիրած՝ անոր:

Դաշնակցութիւնը կարգապահութիւն է սորվեցուցած անկարգ եւ անիշխան ժողովուրդին:

Երբ հայութեան նուիրականութիւնները վտանգի են ենթարկուած, Դաշնակցութիւնն է առաջնորդած անոր, պաշտպանելու իր սրբազան աւանդները:

Այսօր ալ Դաշնակցութիւնը կը մնայ արթուն պահակը հայ լեզուին, հայ մշակոյթին, հայ պատմութեան, մեր հին ու նոր դրական գանձերուն, մեր բոլոր սրբութեանց ու մանաւանդ Հայ Դատին:

Ահա՛ թէ ինչու միշտ կանդուն է Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը եւ պիտի մնայ անսասան:

Առանց Դաշնակցութեան չատ մռայլ ու յուսահատական պիտի ըլլար հայ ժողովուրդին ճակատագիրը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Հ.Ց Դաշնակցութեան Հուրիւրը

Հայ ժողովրդական դիւցազնավէպին մէջ մէկ սիրուն պատկեր կայ: Կ'ըսուի թէ դիւցազնը երբ լարեց աղեղն ու արձակեց նետը՝ այս վերջինը հասնելու օդը բարձրացած՝ ստացաւ իր ուղղութիւնը, կարեց անջրպետը, խոյացաւ միջոցն ի վար՝ եւ երբ դիւցազիները վեր կ'առնէին իրենց հայեացքը, կը տեսնէին թէ նետը կը սուրար մէկ հորիզոնէն միւսը: Ու այսպէս օրեր, ամիսներ, տարիներ անընդհատ: Բայց հրա՛շքը այս աւանդավէպին. նետը ա՛յնքան ուժգին է արձակուեր, որ տակաւին չէ հասեր իր նպատակակէտին...:

Ես աւելի յստակ, աւելի գունագեղ, աւելի ճչդրիտ պատկեր մը չեմ գտներ բնորոչելու համար Հ.Ց.Դաշնակցութեան դերը հայ իրականութեան մէջ: Ան ալ որպէս աղեղ մը լարուեցաւ 1890 թուականին եւ արձակեց իր նետը, ու այդ օրուընէ ի վեր սահեր են 56 երկար տարիներ եւ Դաշնակցութիւն-աղեղը կը սուրայ Հայոց քաղաքական երկնակամարին վրայ միչտ բարձրէն, պայծառ հորիզոններէն, դաղափարական ոլորտներէն: Եւ երբ չարախինդ հոդիներ իրենց ակնարկը կը բարձրացնեն վեր, չլացած Դաշնակցական նետէն, անմիջապէս գետնին կը վերադառնան, ցածը կը լզլզեն, և ուրիչ բան չեն գտներ հեգնելիք՝ եթէ ոչ — թէ նետը ահա իջաւ յատակին, հասաւ վերջակէտին ու Դաշնակցութիւնը ալ ոչինչ մնաի ընելիք:

Իրենց այս գոռում-գոչումին՝ երբեմն կը խառնուին «նախկին»ներ ալ, հոգեպէս թոյլ եւ վհերոտ էակներ, կուսակցութենէն վտարուածներ և բախտախնդիրներ: Ասոնք իրենց քէնն ու դժգոհանքը արժեցնելու համար կ'ապաւինին «սրամտութիւններու», եւ կամ քայլ մըն ալ առաջ երթալով, երեւոյթները փրկելու մտադրութեամբ, կ'ուզեն բոլոր կուսակցութիւնները արմատախիլ քանդել եւ դուրս նետել հայ իրականութենէն, անչուչտ տեղը զետեղելու համար իրենց արդահատելի պարապուրթիւնը:

Եւ հրաչէկ նետը կը սուրայ հայ երկնակամարէն՝ ինչպէս պիտի ըսէր անծանօթ եւ դունագեղ, դիւցազներգակ բանաստեղծը: Այո՛, կը սուրայ ան եւ տարուէ տարի ա՛լ աւելի թափ կ'առնէ, կը բարձրանայ, կը բիւրեղացնէ հայ կեանքը եւ ի՛նչ միջավայրի մէջէն որ անցնի, կը դաշնակցականացնէ իր չրջապատը: Ու ասիկա ճչմարիտ է անցեալին, ներկային եւ թէ գալիք ապագային համար ալ:

Բայց խօսինք փաստերի տուեալներով:

Ինչո՞ւ կազմուեցաւ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը Երիւակ ատաքեայներ Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի կողմէ: Պարզապէս Թրքահայ հատուածին արժանավայել կեանք մը, ինքնավարութիւն, սեփական անկախ դէմքին մը կազմաւորելու համար: Ուրեմն 1890 թուականներու սկիզբէն զոհաբերութեան ոգիով մը ո՞վ տրամադրուեցաւ հայ կեանքին՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը:

Կովկասի հայ-թաթարական ընդհարումներու ժամանակի օրերուն ոգի ի բուին ո՞վ էր պատնէշին վրայ՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը:

Մէկ կողմ ձգենք Ամասորի, Պանք-Օթոմանի նման մասնակի բայց յոյժ էական ըմբոստացումներն ու ցոյցերը եւ առնենք ամբողջական իմաստ ունեցող քաղաքական երեւոյթներ:

1911—1913: Բարենորոգումներու խնդիր: Կաթողիկոսի պատուիրակութեան եւ Պոլսոյ պատրիարքարանի աչխատանքներուն նուանդուն կերպով ո՞վ դարձած էր թէ ու թիկունք, ո՞վ էր ծրագիրները որոճացողը՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը:

1914—1917 թուականներ: Ահռելարսափ ամէն կողմ եւ այդ կոտորածներուն մէջէն մասնակի, մասամբ տեղական ինքնապաշտպանութիւններ: Այսպէս Վանի հերոսամարտը, Շապին-Գարահիսարի, Ուրֆայի, Բազուի ըմբոստացումներ: Բայց ո՞վ էր ոգին այս ազգային սլացքներուն, ո՞վ էր ղեկավարը այս չարժումներուն՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը:

1917 թուական եւ Ազգային Մորհուրդ իր վեց կամաւորական գունդերովը: Դարձեալ ո՞վ էր ոգին եւ ղեկավարը այս վիթխարի աչխատանքներուն՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը:

Հասանք արդէն թուականներու գերագրական նին.— 1918.Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծում եւ Մայիս 28: Ո՞վ էր հիմնադիրը հայկական պետականութեան, Անկախ Հայաստանին՝ եթէ ոչ Դաշնակցութիւնը:

1920 Օգոստոս ամիս: Սեւրի դաշնադիր: Հայաստանի ճանաչում իրապէս և իրաւապէս միջազգային տառեաններու առջեւ: Ո՞վ էր այդ դաշնադիրը ստորագրողը՝ եթէ ոչ՝ Դաշնակցութիւնը, յանձին Ա. Ահարոնեանի:

1921էն սկսեալ մեր թափառումները մէկ խորհրդաժողովէն միւս խորհրդաժողովը, Փարիզ, Սան-Ռէմօ, Լոնտոն, Ժընեւ, Լոզան: Այս դիւանագիտական լարծուն դետիններուն վրայ, ո՞վ է հայկական Դատին եռանդուն, հաւատաւոր հետապնդիչը՝ եթէ ոչ Դաշնակցութիւնը:

1921էն մինչեւ 1946 հայ դաղթավայրերու, հայ նորահաս սերունդի պաշտպանութիւն ձուլումի դէմ: Իր ձեմարանովը, բազմատեսակ մամուլովը, դասախօսութիւններով, քարոզութիւններով եւ այլ մշակութային ձեռնարկներով, ո՞վ է որ այսէնն աւելի կը սիրի Հայր հայ պահել, եթէ ոչ Դաշնակցութիւնը:

Դաշնակցութիւնը չէ՞ր որ տարիներով ներդաղթ եւ Հայաստանի հողերու միացում, ընդարձակում կը պահանջէր՝ Ուիլսընեան սահմանագծով: Դաշնակցութեան դաղափարական պայքարը խորհրդային վարչաձեւին դէմ ոչ թէ դասակարգային էր, այլ առաջնորդուած զուտ հայկական նուիրեան իտէալէն: Դաշնակցութիւնը ինքնին արդէն ընկերվարական՝ աչխատաւորներէ կազմուած կուսակցութիւն մըն է: Կ'ըսէինք. եղէ՛ք Ամենայն Հայոց կառավարութիւնը եւ զրաղեցէք Թրքահայ դատով: Կը քալէ՞ն մեր ճամբէն, կը ստանձնէ՞ն Դաշնակցութեան առաջադրութիւնները. այդ պարագային ոչ մէկ տարակարծութիւն իրենց եւ մեր միջեւ: Դաշնակցութիւնը հիմնուեցաւ հայ ժողովուրդին ազատ հայրենիք մը ստեղծելու համար: Եթէ Դաշնակցութեան բոլոր պահանջները իրականացած ըլլան, այդ օրն իսկ բանաստեղծը կրնայ պատգամել թէ աւանդավէպին արձակած նետը հասաւ իր նպատակակէտին եւ այլեւս Դաշնակցութիւնը իսկապէս ընելիք չունի:

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Մտածումներ
«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ» ԱՌԹԻՒ

Տարուան բոլոր օրերէն այսօր, «Դաշնակցութեան Օր»ուան առիթով, վստահ եմ թէ, բոլոր Դաշնակցականներս աւելի տենդոտ մտածմունք մը ունինք մեր կուսակցութեան մասին:

Բազմատեսակ են մեր այս մտածումները, խառնուած ե՛ւ քաղցր ե՛ւ դառն խոհերով եւ յոյզերով:

Դէմքեր՝ սրբացած իրենց գործովն ու եղերական վախճանովը. դէպքեր եւ գործողութիւններ՝ մեր նորագոյն պատմութեան դիւցազնական էջը կազմած իրենց կարեւորութեամբ, Դաշնակցութեան 56 տարիներու պատմութիւնն է, որ կը վերապրի բոլորիս մէջ:

Նոյնը չեն անշուչտ ամէն մէկ Դաշնակցականի մտածումները այս առթիւ, ինչպէս որ նոյնը չէ ամէն մէկ Դաշնակցականի տարիքն ու ընկերային ծագումը: Որքա՜ն մասնակի պարագաներ կան, որ կեանք կ'առնեն նման առիթներով դաշնակցական անհատներու մէջ, առանց սակայն թուղթին յանձնելու...

Մասնակի այս պարագաներէն անկախ, կան սակայն խնդիրներ, որոնց մասին նոյն եւ միօրինակ պիտի ըլլայ Դաշնակցականի մտածումները:

Դաշնակցական ամէնէն երէց վէթէրան դեկավարէն մինչեւ ամենավերջին նորընծայ երիտասարդն ու պատանին, «Դաշնակցութեան Օր»ուան առիթիւ, բնազդօրէն պաչտամունքի զգացում մը կ'ապրին ամէն բանէ առաջ՝ մեր այնքան բազմաթիւ սրբացած մեռելներու հանդէպ:

Դեռ չէ հաչուուած թիւը այս դաղափարական առաքեալներուն, եւ ոչ իսկ ճչտուած ինքնութիւնը այն բազմութիւններուն, որոնք Քրիստափորի, Զաւարեանի եւ Ռոստոմի պարզած դրօչին տակ պայքարեցան և զոհուեցան, իւրաքանչիւրը իր ընդունակութեան եւ կարողութեան սահմաններուն մէջ: Մէկտեղ ալ չեն ամփոփուած ասոնց մասունքները, ինչպէս որ մէկ կէտի վրայ չէ սահմանափակուած Դաշնակցութեան պայքարը: Ամէն տեղ են անոնք, հայկական բոլոր հողերուն վրայ, հայկական բոլոր մեծ և փոքր դաղթավայրերուն մէջ:

Հիւրընկալ աչխարհի բոլոր մասերուն մէջ Դաշնակցութիւնը իր մեռելներն ունի, ինչպէս նաեւ հայութեան դահիճ-թշնամիներու աքսորավայրերու եւ արդելարաններու մէջ՝ անչնչացած նահատակներ: Մեծ թէ փոքր՝ իրենց գործովն ու կարողութեամբը, հին թէ նոր՝ մեր 56 տարուան պատմութեան չրջանին մէջ, անոնք բոլորը նոր ժամանակներու սուրբեր են Դաշնակցականներուս համար, իսկ վաղը բովանդակ հայութեան անտրտունջ:

Բոլորին, բոլորին համար մենք ունինք մեր պաչտամունքը, մեր ջինջ սէրն ու յաւիտենական երախտագիտութիւնը:

Մեղմէ անդարձ հեռացողներէն անմիջապէս ետք, Դաշնակցականի միտքը կ'երթայ բոլոր այն վայրերը, որոնք մեր բազմատեսակ բռնակալ թշնամիներու կողմէն ստեղծուեր են կապտելու եւ ոչնչացնելու ազատութեան եւ արդարութեան դաղափարները:

Քաղաքակրթութեան եւ մարդկային ամենաբարձր դաղափարներու վրայ սեւ նետող այս վայրերուն մէջ, խոշոր է թիւը այն կենդանի ողջակէզ-

---

կական Դատին եռանդուն, հաւատաւոր հետապնդիչը՝ եթէ ոչ Դաշնակցութիւնը:

1921էն մինչեւ 1946 հայ դաղթավայրերու, հայ նորահաս սերունդի պաչտպանութիւն ձուլումի դէմ: Իր ձեմարանովը, բազմատեսակ մամուլովը, դասախօսութիւններով, քարոզութիւններով եւ այլ մշակութային ձեռնարկներով, ո՞վ է որ այսէնն աւելի կը սիրի Հայր հայ պահել, եթէ ոչ Դաշնակցութիւնը:

Դաշնակցութիւնը չէ՞ր որ տարիներով ներդաղթ եւ Հայաստանի հողերու միացում, ընդարձակում կը պահանջէր՝ Ուիլսընեան սահմանագծով: Դաշնակցութեան դաղափարական պայքարը խորհրդային վարչաձեւին դէմ ոչ թէ դասակարգային էր, այլ առաջնորդուած զուտ հայկական նուիրեան իտէալէն: Դաշնակցութիւնը ինքնին արդէն ընկերվարական՝ աչխատաւորներէ կազմուած կուսակցութիւն մըն է: Կ'ըսէինք. եղէ՛ք Ամենայն Հայոց կառավարութիւնը եւ զրաղեցէք Թրքահայ դատով: Կը քալէ՞ն մեր ճամբէն, կը ստանձնէ՞ն Դաշնակցութեան առաջադրութիւնները. այդ պարագային ոչ մէկ տարակարծութիւն իրենց եւ մեր միջեւ: Դաշնակցութիւնը հիմնուեցաւ հայ ժողովուրդին ազատ հայրենիք մը ստեղծելու համար: Եթէ Դաշնակցութեան բոլոր պահանջները իրականացած ըլլան, այդ օրն իսկ բանաստեղծը կրնայ պատգամել թէ աւանդավէպին արձակած նետը հասաւ իր նպատակակէտին եւ այլեւս Դաշնակցութիւնը իսկապէս ընելիք չունի:

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Դաշնակցութեան Օրը

Երկնեցին սար ու ձոր, երկնեց «Ազխարհն Հայոց Մեծաց»: Անոնց ծիրանի երկունքէն ծնաւ նոր Վահագնը—Հայու ոյժին, կամքին, յանդգնութիւններու Նոր Տիտանը — Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութիւնը:

Վեց տաժանագին, արիւնալի դարեր տեւեց այդ երկունքը, եւ Հայ ցեղը գալարուեցաւ անլուր ցաւերով, չղթայակապ նետուած սրկութեան անարդ Խորվիրապին մէջ:

Խուլ ու ցնցող ճիչեր պոռթկացին Զէյթունի, Սասունի, Վասպուրականի, Կարնոյ երկրամերձ բարձունքներու ընդերքներէն, սարսռաց հայ հողը և նրա հետ ու բոցամօրուս «վազեր Պատանեկիկը»:

Օրհնութի՛ւն եւ փա՛ռք իր ծնունդին:

Եւ ահա յիսուն եւ վեց գարուններով պսակուած, անոր պերճ հասակը կը կոթողուի հայ կեանքին վերեւ, իբրեւ ուղեցոյց հրեղէն սիւն, լուսաւորելու մութ ու խաւար զիւղերուս մէջէն, անոր ճամբան դէպի նոր արշալոյսներ:

Նոր վիշապաքաղն է Ան, ոդորումներէն, մարմնջումներէն յաղթական, միշտ ոտքի եւ պատրաստ զգեստնելու բազմագլխանի վիշապներ, որոնց վիթխարի զանգուածները կը փակեն ճամբան դէպի Ազատութիւն, դէպի «Ազբիւրը Լոյսին»:

Ան ծնունդն է Հայուն ներգիտակից հաւատքին, հանդէպ իր դարաւոր կոչումին:

Այդ կոչումն է գեղակերտել, հրաշակերտել ու Տեղ···

Դնել իր ընարարութեան դրոշմը ամէն տեղ, ուր կեանքի եւ ժամանակի ալիքները կը նետեն զինքը:

Այդ կոչումն է՝ մանաւանդ՝ ամրապնդել թեթեւուն հոգիներու մէջ, գալափարի, ոգիի յաւերժականութեան հաւատը: Համբառնալ խաչերու վրայէն եւ չիրմավէմերու ներքեւէն, դէպի նոր կեանք, նոր գոյութիւն, բանալով առողջացան ուղիներ երկրի եւ երկնի վրայ, ճախրելով բարձունքէ բարձունք, ի խնդիր՝ մտածումի եւ զգացումի անհուն ոլորտներու մէջ, նոր ու լայն հորիզոններու:

Այդ կոչումն է, մաքառիլ բռնութեան բիրտ եւ քանդիչ ուժերուն դէմ, Չարին դէմ ու Խաւարին, եւ ձգտիլ ազատագրելու Հոգիի Թռիչքը նիւթին կաչկանդող ճիրաններէն:

Եւ արտոյտի նման թռած երկնային կապոյտին, հեղեղել իր գեղգեղները հոգեմայլ արշալոյսի չողերուն հետ, վար դէպի մարդերն ու իրերը:

Հայու՝ երիցս տասնեակ դարերու գոյութեան ձգտումն է իրականացնել այդ կոչումը:

Այդ կոչումն է նաեւ իտէալը, Հայութեան հարազատ ու առնական զաւկին՝ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան:

ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆ

ներուն՝ որոնց յանցանքը Դաշնակցական ըլլալն է, իսկ ոճիրը՝ ազատութեան պահանջը:

Դաշնակցութեան այս կենդանի զոհերուն համար, Դաշնակցականը իր լաւագոյն զգացումներէն զատ, կը զարթնէ իր պայքարի կորովը, միշտ աւելի վճռականօրէն կուրծք տալու ազատութեան եւ արդարութեան թշնամիներուն:

«Դաշնակցութեան Օր»ուան խորհուրդի այս նախամուտէն ետքն է միայն, որ Դաշնակցականը պիտի մօտենայ մեր իրական կեանքին:

Այստեղ մենք պարտական ենք, առողջ եւ հասուն ինքնաքննադատութեան միջոցով հիմնաւորել ոչ միայն մեր գոյութեան իմաստը, մանաւանդ ներկայ օրերուն, երբ այնքան շատ կը կրկնուի «Դաշնակցութիւնը լուծարքի ենթարկելու անհրաժեշտութիւնը, — այլեւս մեր կուսակցութեան կատարած դերը հայ քաղաքական պատմութեան մէջ:

Եթէ դժուար է եւ անժամանակ նման վերաքննութիւն մը այս պարագային, անհնար չէ խոշոր գիծերով գոնէ ցոյց տալ մեր կուսակցութեան դերը, մանաւանդ վերջին քանի մը տասնեակ տարիներու ընթացքին, սկսելով առաջին համաշխարհային պատերազմէն: Այս շրջանէն անոր համար մանաւանդ, որ մինչեւ այդ Հայկական Հարցը Թրքահայոց վիճակի բարւոքումի իմաստն ունէր միայն, եւ տակաւին ձեւակերպուած չէր հայ ազգային դատը այն ըմբռնումով, որ յայտարարուեցաւ 1918 Մայիս 28ին ԵՏՔ:

Մեր պատմութիւնը ով որ ալ գրելու ըլլայ եւ ինչ նկատումներ ալ ունենայ, չի կրնար պնդել եւ հաստատել, թէ 1914ին գոյութիւն ունէր Հայաստան եւ հայ ազգ քաղաքական ըմբռնումով: Աւսր փոխարէն, անժխտելի իրողութիւնը այն է, որ 1915ի ահաւոր եւ աննախընթաց Եղեռնին մէկ միլիոնի հասնող Թրքահայութեան ոչնչացումէն ետք, կովկասահայութիւնը իր կարգին դատապարտուած էր Թրքահայութեան ճակատագրին: Ի՞նչպէս խնայուեցաւ մեզի այս վերջին եւ մահացու ազէտը:

ՍԷ-ՍԱՐ

Սրբլոս

Հ· Յ· Դ· Օրուան առթիւ

Սո՛ւրբ-Լո՛յս: Ուրիշ անուն չունէը այն ուխտատեղին ուր ամէն տարի աշնանամուտին՝ կալըկուտը ապահոված բազմութիւններու ժամադրավայր կ'ըլլար: Սերունդէ սերունդ փոխանցուած սովորութեամբ, անյիշատակ ժամանակներէ ի վեր: Ու մենք ամբողջ տարին կարօտով կը սպասէինք իր օրուան, մեր ամէնէն հեռաւոր քայց նուիրական այդ վայրը հաւաքուելու համար:

Բնութիւնը զլացած է մեզի արահետներ եւ հոն երթալու համար՝ առատուրէ, մութն ի լուսոն պէտք է անցնէինք կածաններէ, այծուղիներէ, ոտք մը ոսվելիք ճամբաներէ, իջնելով անդնդախոր ձորեր, բարձրանալով քարանցքներէ, միշտ մին հատ, անկարելի ըլլալով քալել քով քովի: Ու մինչ յառաջապահները փարոսներու լոյսին պէս՝ պահ մը կ'անհետանային իջնելով խորխորատներ, վերերեւալու համար նորանոր կատարներու վրայ լուսաշող՝ մարդկային չղթան կը քակուէր հեռուէն, զիւղը յանձնելով դարը չուռ տուած անկարներու:

Շղթային օղակները կը կպմուէին տէր ու տէրտէրով, զէնք ու խաչվառով, փող ու թմբուկով, խայտալով մեծ ու պզտիկով: Նոյնիսկ տարի մը պատահեցաւ որ մեր զիւղին հիւր Առաջնորդն ալ առնենք ու տանինք նստեալ ի վերայ իշոյ եւ յաւանակի:

Երբ վերջին բլուրին վրայ կը հասնինք, հանդուցիչ համայնապատկեր մը կը պարզուի ամէն կողմ: Ճանկարծ ուրիշ կիրճերէ, պուրակներէ, հողմարներէ մարդկային հեղհեղատներ կը հոսին դէպի կեդրոնը արբաւայրին: Շրջակայ զիւղերէն էին անոնք, Մամասցիներու սակառներով խնձորներու անմահական բոյրը տալուէ տարի արբանուչ: Սիանացիներու խաղողի կթոցներուն վրայ Հաղարիի մեղուները պարս կուտան: Բաղէբոնցի հարսներու զօտիներէն սերկեւելի հոտ կուգայ: Մօրիշխանցի հրաւառ աչքերով աղջիկներու վազքէն իրենց զոգնոցները լեցուցած նուռերը կը ճաթին···: Անոնք մեր զիւղը պիտի պարպուին լեցուելու համար սերով ու մեղրով:

Վերջին տասնեակ մըն ալ ու հասած ենք ահա: Ողջագուրումներ, ուրախութեան արցունքներ կարօտի զիրկընդխառնումներու հետ:

Տարօրինակ վայր մըն է մեր ուխտատեղին եւ անհապոյր օտարի մը համար:

Ջորս դին լերկ բլուրներով, դաճաճ թուփերով վայրի հողաշերտերու պարին մէջ տասներկու դուռով ցամքած աղբիւր մը:

Աղբիւրը հնաւանդ մատուռի մը պէս կերտուած է· եւ վրան մաշած զիրերը կիսովին ծածկուած թաւշային մամուռով: Մարմարակերտ դուռերուն մէջ լեցուած հողերուն մէջ աճած են անհամար ծանօթ կամ անանուն ծաղիկներ, բուրումնաւէտ բոյսեր, ծլարձակ՝ տարիներով չորցած արմատներու վրայ:

Ու տարօրինակ երեւոյթ այս վայրի, անջրդի, կորզացած սարահարթին մէջ, երեւութապէս ցամքած աղբիւրին պոչեւ կը տարածուի ընդարձակ մարգագետին մը, անապատին մէջ ծնած ադամանդ ովասիսի մը պէս:

Աւանդութիւնը մեզ հասած է ցամքած ակի մը երակին պէս նիհար ու խորհրդաւոր: Աղբիւրի փրփրակէզ ժայթքը օր մը յանկարծ դադրած է անբարեխիղճ անցորդներու կողմէ անմեղ մանկան մը վորհարութիւնը մէջը լուացուելու սրբապղծութեամբ···: Ու մարմարեայ աղբիւրը սրդողած փակած է ջուրի երակը վերապահ գաղտնիքովը:

Սակայն անոր առչեւ կը տարածուի ահա՛ անօրինակ մարգագետինը՝ պերճագեղ, լեցուն, հոյլով ու բոյրով, խանդով եւ ածով: Հոն առաւօրէն կ'ածին ծաղիկներ երբներանդ ու բոյսեր հրաշագործ, ներդաշնակ ու անմահական· որովհետեւ Ակը իր երակները տարածած է յատակէն եւ աննուխն ու ծագերինը, զամպուրն ու կոտեմը, խնկահոտ գնդածաղիկը խրած իրենց արմատները անոր ջուրերուն, ու անթիւ արարածներու բոյն զարճած՝ իրենց գոյութեան պայքարը կը մղեն:

Հոն միշտ ալ զմրուխտ կանանչը թանկագին գորգի նման պիտի տարածուի ու Լոյսը միշտ ալ պիտի իջնէ երկնքէն, մինչեւ որ սրբուի, անէծքը դադրի, մինչեւ որ Աղբիւրը նորէն ժայթքի ծիածանները չորեր տարածելով չուրջը, քարացած տարածութիւններու վրայ կենսապարգեւ զօրութեամբ: Մինչեւ որ օր մը նորէն ուխտի երթանք անչէջ հաւատքովը Լոյսին, Սուրբ Լոյսին:

Վա՛յ այն սուրբերուն որ Օր չունին, Օր ունին ուխտաւոր չունին:

Թող լոյսը իջնէ ուրեմն ձեր ալ հօրն ու մօրը գերեզմանին վրայ, որ կ'ամրապնդէք տարագիր բազմութիւններու հաւատքը, ոճնական ուխտագնացութիւններ ստեղծելով օտար երկրի այս փարթամ ոստանին մէջ նոյն խոկ:

ԽՈՍՐՈՎ ՎՇՑՈՒՆԻ

×

Հայոց աշխարհի պանծալի հերոս,
Դու անպա՛րտ ոգի, դու անշէջ փարոս,
Բռնութեան ոսոխ, դու ազատութիւն,
Վեհ հոգիներուն Սո՛ւրբ Դաշնակցութիւն:
Ամէն գաղափար թշնամի ունի,
Ամէն մի հերոս դաւադիր ունի,
Ամէն սրբութիւն ուրացող ունի,
Ամէն մի արարք պատմութիւն ունի:
Հերոսապատում մարտերդ վկայ,
Դեռ չսպիացած վէրքերդ վկայ,
Գործդ գովերգող երգե՛րդ վկայ,
Հայ ժողովուրդը ես չի՛ ուրանայ:

ԷԼԲԻ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան հետ

Ճիսունը վեց տարիներ վերջը խօսիլ Հ· Յ· Դաշնակցութեան մասին՝ կը նշանակէ խօսիլ հայ ժողովուրդի պատմութեան ամէնէն փառապանծ եւ լուսաւոր էջերու մասին, որոնց վերյիշումը պարծանք եւ հպարտութիւն կը պատճառէ բոլորիս:

Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը ծնած հայ ժողովուրդի հարապատ ծոցէն, ամբողջութեամբ նուիրուեցաւ անոր: Միշտ ներկայ եղաւ հոն՝ ուր ճիչն ու աղաղակը, տանջանքն ու զրկանքը, անիրաւութիւնն ու բողոքը զինքը կանչեցին եւ եղաւ պահապան հրեշտակը բարեկամներէ լքուած՝ ու թշնամիներէ հալածուած, անհունօրէն քարի մեր անբնման ժողովուրդին:

Հերոսապատում մըն է Հ· Յ· Դաշնակցութեան կտրած ճամբան ֆէտայական խումբերէն մինչեւ կամաւորական դունդերն ու Հայաստանի Հանրապետութեան ստեղծումը:: Հերոսապատում բաղդատութեան, անձնուիրութեան եւ յարատեւութեան:

1890ի ամառը սրբազանդակ թուական մը եղաւ հայ յեղափոխութեան համար, երբ հրաշադործ Քրիստափորը, կորովաբիբ Ռոստոմը, եւ արդարամիտ Զաւարեանը հիմը դրին Հ· Յ· Դաշնակցութեան, որուն զլխաւոր նպատակն էր օգնութեան հասնիլ երկրի չինական ժողովուրդին, պաշտպան կանդնելով անոր մարդկային տարրական ու անբռնաբարելի իրաւունքներուն:

Միշտ հայրենասէր, խիզախ եւ արի, Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը անհամար զոհեր տուաւ իր այդ նպատակներուն եւ դաղափարներուն իրականացման եւ յաղթանակին համար:

Զոհեր ինչպէս Աղբիւր Սերոբը, Գէորգ Զավարը, Քեւին, Նիկոլ Դումանը, Մուրատը, Թորգոմը, Եօթնեղբայրեան եւ այլ հարիւրաւոր ու հազարաւոր հերոսներ, որոնք սրբագան մասունքները պիտի կազմեն վաղուան հայրենիքին մէջ կառուցուելիք հայկական պանթէոնին:

Հակառակ կազմակերպուած ամենաբարբարոս հալածանքին, արիւն-աւերին, կախաղանին ու բանտ-աքսորին, հետզհետէ երկրի մէջ եւ այլուր պարարտ հող դտան Հ· Յ· Դաշնակցութեան գաղափարներն ու գործունէութիւնը, եւ վարակեցին երիտասարդութիւնը, որ հրապարակ նետուեցաւ յանուն հայ ժողովուրդի փրկութեան եւ Հայաստանի ազատագրութեան գործին: Մա՛հ կամ ազատութի՛ւն ···

1918 Մայիս 28ին մղուած մահու եւ կենաց կատաղի հերոսամարտներէն յաղթական դուրս գալով՝ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, առաջին անգամն ըլլալով՝ հինգ հարիւր տարիներէ վերջ, հիմը դրաւ Հայաստանի անկախ պետականութեան, իր գաւակներուն թափած ազնիւ արեան գնով: Իրականացած էր «ափ մը հող»ը:

Այսօր տարագիր է Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, ինչպէս իր հարազատ ժողովուրդին մէկ կարեւոր մասը: Բայց կանգնած անոր կողքին, միշտ կը յուսադրէ զայն, ներշնչելով լաւագոյն օրերու խոր հաւատքը:

Մեր հակառակորդներն ու թշնամիները ի զուր կը փորձեն «թաղել» Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, որ միս ու ոսկոր դարձած է հայ ժողովուրդին հետ:

Հակառակ սարքուած խաչակրութեանց, Հ·Յ· Դաշնակցութեան չարքերը կը մտնեն բոլոր անոնք, որոնց սրտին մէջ Հայն ու հայրենիքը ամէնէն զօրաւոր կերպով կը խօսին:

Երիտասարդներ, նոր սերունդի պատանիներ հարիւրներով կը դիմեն մեր չարքերը, որովհետեւ Հ· Յ· Դաշնակցութեան ընտանիքին մէջ, կը զգան եւ կ'ըմբռնեն հայ ժողովուրդի իսկական ազատութիւնն ու բարիքը, եւ անոր հզօր չունչին տակ, հայրենիքի համար բաբախող իրենց սրտերը կը գտնեն լիակատար զոհացում եւ յագեցում միանդամայն:

Ինչպէս անցեալին՝ այժմ ալ հայ երկսեռ երիտասարդութիւնը ինքզինքը այնքան հարազատ չզգար որ եւ է տեղ, որքան Հ· Յ· Դաշնակցութեան մեծ ընտանիքին մէջ: Գաղտնիք չունի Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը: Հայրենիքի եւ ազատութեան բանաւոր պահանջը դաղտնիք չի մերցներ:

Անմահ է Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը, որովհետեւ անմահ է եւ յաւերժական անոր մայրը՝ հայ ժողովուրդը:

Ուրեմն յառաջ Հ· Յ· Դաշնակցութեան հետ դէպի մեր հիմնական մեծ խոչընդոտը:

Ս· ԳՈՒՄԱՆ

Թրիէսթէի ինքնավար շրջանին կազմակերպութեան մասին: Արեւմտեան պետութիւնները մերժեցին խորհրդային պատուիրակութեան առաջարկած փոփոխութիւնները, մասնաւորապէս կառավարիչին իրաւասութեանց կրճատման մասին: Անոնց կարծիքով, կառավարիչը, որ պիտի նշանակուի Ազահովութեան խորհուրդին կողմէ, պէտք է չափ լայն իրաւասութիւններ վայելէ:

Երէկ նորէն զաղտնի նիստ գումարուեցաւ, վերջնական համաձայնութեան մը յանգելու համար:

Թրտուններ Իրանի մէջ

Լոնտոնի թերթերը վրդովիչ տեղեկութիւններ կը հրատարակեն Իրանի կացութեան մասին: Մեծ դժգոհութիւն կը տիրէ դաւառներու մէջ: Ժողովուրդը կը զանգատի թէ երկրին եկամուտին մեծ մասը կը ծախսուի Թեհրանի վրայ, կառավարութեան պաշտօնէութեան, չէնքերու եւ քաղաքին բարեզարդութեան համար, և վնաս դաւառի: Մինչ Թէհրանի մէջ դպրոցները, երկրորդական վարժարանները եւ հիւանդանոցները խիստ շատ են, դաւառին մէջ հանրային կրթութիւնը եւ բժշկական խնամքը երեսի վրայ ձգուած են:

Ատրպատականի մէջ, տեղական ինքնավարութեան պահանջին հետ՝ ցեղային գիտակցութիւնը աւելի ուժեղացած է: Ժողովուրդին մեծ մասը թրքական ծագում ունի եւ իր հիւսիսային դրացի Սովետ Ատրպատականի ալ շատ մօտիկ է: Ատրպատականի մէջ կան նաեւ քրտական փոքրամասնութիւն մը արեւմտեան կողմէ, եւ շատ մը Հայեր ։աղաքներուն մէջ:

1945ին Ատրպատականի ազգային ինքնավար կառավարութեան մը կազմութիւնը խոր տպաւորութիւն գործեց միւս դաւառներուն ժողովուրդներուն վրայ եւ Խուժիստանի մէջ ուր մեծ թիւով արաբ ժողովուրդ կայ: Սպահանի, Ֆարսի եւ Քիւրտիստանի մէջ, ազգեցիկ խմբակցութիւններ կազմուեցան, կեդրոնական կառավարութենէն պիջումներ եւ առանձնաշնորհներ ստանալու համար Ատրպատականի պէս: Քիւրտերը եւ Արաբները իրենց սեփական լեզուին ճանաչումը պահանջեցին:

Դաւառական կարգ մը շրջաններու մէջ գժգոհութիւնը աւելի սաստկացած է, իբրեւ հետեւանք Ատրպատականի վայելած առաւելութեանց:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումները միչտ կը շարունակուին, օրը քանի մը անգամ: Վերջնական ծրագիրը պիտի գործադրուի երկուշաբթի օրէն սկսեալ: Մանրամասնութիւնները կրկին կը քննուին զանազան կազմակերպութեանց կողմէ: Կրճատման գլխաւոր պատճառներէն մէկն ալ այն է որ նուազած է ածուխի ներածումը Ռուրէն: Մինչեւ ինը ամիս առաջ Ֆրանսա կը ստանար ամսական 250.000 թոն, դեկտեմբերին պիտի ստանայ 86.000, իսկ երկու ամիս վերջը՝ 60.000: Եթէ անձրեւները շարունակուին, կացութիւնը զգալապէս պիտի բարւոքի: Թերթ մը կը գրէ թէ ելեկտրականութեան տագնապը պիտի շարունակուի մինչեւ... 1950 :—

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ (Բ. ժողով) ընտրութեան առթիւ, որ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի, բոլոր հոսանքները, մինչեւ անգամ Փարիզի արքեպիսկոպոսը կը յորդորեն քուէ տալ ամէն գնով: Ժողովրդականները կ'ապդարարեն թէ Ֆրանսա պէտք է ընտրութիւն մը կատարէ իրենց եւ համայնավարութեան միջեւ: Ինչպէս երեսի· ընտրութեանց առեն, այս անգամ ալ համայնավարները ասպարէզ իջած են իրենց ամբողջ ուժով, ընտրելու համար 85.000 պատուիրակները որոնք պիտի ընտրեն Հանրապետութեան խորհուրդին 315 անդամներէն 200ը:— Պ. Թորէզի յայտարարութեան համաձայն, իր կուսակցութիւնը ի հարկին պիտի օգտուի նաեւ ժողովրդականներէն, նոր դահլիճին կազմութեան առեն:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ P. P. F.ի (Տոքիոյի կուսակցութեան) 8 անդամները, Լիոնի մէջ:

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ անգլ· դեսպանը արտաքին նախարարին այցելեց, Մոսկուայի վերջին ծանուցագրին առթիւ, որ կը պահանջէր աւղղակի բանակցութիւններ կատարել Թուրքիոյ հետ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ կը հաւատան թէ Թուրքիա նորէն պիտի մերժէ, եթէ Մ. Միութիւնը պնդէ միասին պաշտպանել Նեղուցները:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ «Նոր ժամանակները» հանդէսը կը հերքէ այն լուրերը թէ դաղտնի քաղաք մը հաստատուած է Մ. Միութեան մէջ, «Ազգում կրաս» անունով, հիւլէական ռումբեր շինելու համար:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԷն կը հեռագրեն թէ Հրեաներուն ազդարարուած է կառախումբ չնստիլ, որովհետեւ ահաբեկիչները նոր յարձակումներ պիտի կատարեն: Սպառնալիքները կը շարունակուին անգլ· բանակին դէմ: Լոնտոնի մէջ ալ արտակարգ միջոցներ ձեռք առնուած են, որպէսզի ահաբեկիչները չհասնին:

ԴԱՀՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, յառաջիկայ կիրակի, 24 Նոյեմբեր: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՈՋ

ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

կիր· 24 Նոյ· ժամը 14.30ին, Կաւոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue de la Pompe):

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու ընտիր գործերէն:

ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նոր Արաբկիրի հիմնարկութեան 21րդ տարեդարձի առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Արաբկիրի Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին, 24 Նոյեմբեր կիրակի երեկոյ ժամը 9ին մինչեւ լոյս, Brebant Marseillaise մէջ: Խնամուած դեղարուեստական բաժին:

ՏԻԿԻՆ Պ. ԱՃԷՄԵԱՆ եւ զաւակները 500 ֆր· կը նուիրեն Աղքատախնամին, փոխան ծաղկեպսակի, Պ. Մարտիրոս Ադամեանի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցարաջ»էն:

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Ե. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ կը ծանուցանեն իրենց երկրորդ զաւկին Անդրիկի ծնունդը Նոյեմբեր 10ին: Villemomble

ՎԻԼՆ.— Մարաշի Հայր· Միութիւնը վերակազմուած է 37 անդամներով: Վարչութեան անդամ ընտրուեցան Պ. Պ. Սուրէն Թէլլէեան (ատենապետ), Սողոմոն Թէլլէեան (ատենադպիր), Ֆէյրուզ Փարթամեան (դանձապահ), Արմենակ Զաքմաքեան եւ Աբրահամ Քէլէչեան (խորհրդականներ): Պիտի ջանանք ամէն գնով չարունակել հայրենասիրական աշխատանքը:

ՋՈՒԱՐԹՆՈՑ

ԵՒԱՄՍԵԱՑ ՀԱՆԴԷՍ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏՆԵՐՈՒ

Խմբագրութեամբ՝ Հր. Բալուեանի

80 մեծադիր էջ եւ պատկերազարդ: Նոր չըրջանի Ա. թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ Նոյեմբեր 15ին նուիրուած ամբողջութեամբ Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին: Բովանդակներ ունին.— Արսէն Քահ· Սիմէոնեան, Զիքուն, Գասպար Իփէճեան, Շ· Նարդունի, Շ· Միսաճեան, Էլլէն Բիւզանդ, Տ· Փիրանեան, Տիկին Գեղամ Փափազեան, Տիգրանուհի, Հուրի Խիճէեան, Ար· Սրապեան, Միսաք Միրզէ, Ն· Շինասական, Բարսեղ Հապէշեան, Կ· Երանեան, Ս· Ընտրիկեան: Ա· Ահարոնեանէն անտիպ եւ այլ բազմաթիւ էջեր: Նոյն պէս բռնիկի շատ ճոխ բաժին մը:

Տարեկան բաժ· չորս թիւի համար 400 ֆր·: Արտասահման՝ 500 ֆր·: (Հատուածաս չկայ):

Հասցէ.— H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris (9):

ՄԱՐՍԷԼ, THÉATRE D'ALGER
23 Մարտ, 1947, կիրակի օր
ՄԵԾ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Հայ սէնֆոնիք երաժշտութեան, դեկավարութեամբ ԱՐՄ. ՊԱՐԹԵԼԵԱՆԻ: Պիտի նուագուին գործերը Սպենդիարեանի, Տ· Ղեւոնդեանի, Բարխուդարեանի, Պարթեւեանի, եւն·:

ԱՐԹԱՆԹԻՆԷՆ Գրիգոր Քէօշկերեան կը փընտռէ հօրեղբօրորդին՝ Փանոս Քէօշկերեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Գրել Calle Portela, 1630 Buénos-Aires:

ԼՈՑՄ ՏԵՍԱԻ

«ՏԱՆՋՈՒԱԾՆԵՐԸ», հեղինակ կարօ Մխիթար, վէպ իրական կեանքէ, ապրիլեան օրերէն: Կը ծախսուի Ծերիկեան դրատուն Մարսէյլ եւվալանս, Գէորգեան Պ·ի մօտ, 98 Quai de la Verrerie, Bourg les Valence Drôme: Հեղինակի հասցէ.— 57 rue Bernard du Bois, Marseille:

ԳԵՂԵՑԻԿ ՎԱՐՍԱՑԱՐԴՈՒՄ ՄԸ, եւ տեւական դանդուրներ (permanente) ունենալու համար, ինչպէս եւ ներկ, մանիֆիւր եւն· դիմել SALON GHAMBARIAN, Lyon, 24 Place Jules Grandelement:

Այս կտրօնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին 20 զեղչ:

Գ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ կը փնտռէ իր ազգականներէն Տիկին Մարգարիտ Զէյթունցեանը որ Լիոն ըլլալ կը կարծուի: Տեղեկանիլ Գ. Նիկողոսեանի, Camino Ariel 4805 Sayago, Montevideo:

ԲՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբիդասախօսութիւնը՝ 18 Նոյ· երկուշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին, 137, Rue Paul-Bert. Կը դասախօսէ ընկ· Միսաք Միրզէ: Նիւթ՝ «Հ· Ց· Դաշնակցութիւնը եւ ազատագրական շարժումը»:

ՄԱՐՍԷԼ.— ՍԷՆԹ Ան Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդ, «Քեռի» խումբին հինգերորդ դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի, ժամը 8ին: Կը դասախօսէ ընկեր Արամ Արմաղանեան: Կը հրաւիրուին ծնողներն ու բարեկամները:

ԱՆԻԼԻՈ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ Հ· Ց· Դ· Արամ ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ ՄԸ կը փնտռուի «Ցարաջ»ի Թղթատարական ճիւղին համար:

ՊՕՂՈՍ ՄԱԼԵԱՆ (Հարաւային Ամերիկայէն), կը փնտռէ հօրաքրոջ որդին Վահագն Թուրսարգիսեանը, հօրը անունը՝ Սեդրակ, մօրը Ագապի, Հաճընցի: Տեղեկացնել Պ. Մալեանի, Y. Vicente Arcos 31777 Montevideo:

ՃԱՇԱՐԱՆ BOSPHORE

74 Rue Sedaine, Paris 11me
Tél.: Roq. 53-70 (Métro: Voltaire)

Արեւելեան հրաշալի տէֆօր, ընդարձակ օդաւէտ սրահ, ամէն տեսակ համեղ կերակուրներ եւ քմպելիներ պէսպիսուն աղանդերներով:

Արեւելեան նուագ, մասնակցութեամբ Պ. Պ. Հայկի (ուտ), Պօղոսի (քանուն), ինչպէս նաեւ չնորհալի երգչուհի եւ պարուհի ձէմիլէի:

Սպանիական մեծ օրքէսթր: Շատ մատչելի գին:
ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻԷՆ

ANTONIN

COIFFEUR – PARFUMEUR
24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տիօրէն Բ. Ազէմեան (Jacques), էնթֆրիզապլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միզ-ան-փլի, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար:

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

KODOYAN père & fils

ՆԵՐԿԱՐԱՐ ԵՒ ԱՊԱԿԵԳՈՐԾ

Կը ստանձնեն ամէն կարգի ներկի, պատի թուղթի, զարդանկարչական եւ ապակիի գետեղման աշխատանքներ:

Դիմել՝ **3 Impasse Chastier, Paris (5)**

Կ'ՈՒԶՈՒԻ ՀԱՅ ԽՈՀԱՐԱՐ ՄԸ

Փարիզեան ճաշարանի մը համար, որ մասնագէտ ըլլայ թէ եւրոպական եւ թէ արեւելեան կերակուրներու պատրաստութեան: Լաւ վճարում: Գրաւոր դիմել Պ. Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ, 9, rue du Boccador, Paris, (8): Հեռաձայն Ely. 18-72:

Գրել ֆրանսերէն լեզուով:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Ց· Գ· Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանուքներու, խնջոյքներու եւ հանդիսներու համար: Մասնաւոր դին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Le Gérant: L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 19 Novembre 1946 Երեքշաբթի 19 Նոյեմբեր

ԺԲ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4857–Նոր շրջան թիւ 496 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 ֆր.

Դաշնակցութեան Օրը Փարիզի մէջ

Ուրբաթ գիշերը նախկին «Փըթի Ժուրնալ»ի սրահը լեցուած էր ծայր ծայր, Դաշնակցութեան Օրը առիթ: Ներկաներուն մէջ կը նշմարուէին ամէն դասակարգէ հայրենակիցներ:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյեզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով զոր երգեց Շավիլի «Րաֆֆի» երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեանի:

Նախագահը ընկեր Հ. Սամուէլ կէս ժամէ աւելի խօսեցաւ կուռ եւ փաստացի, Հ. Յ. Դաշնակցութեան 56տարուան կեանքի մասին: «Դաշնակցութիւնը, հայ ժողովուրդի մէկ մանրանկարը, ապր մըն է հայ ազգին մէջ, ունի անոր նման իրեն յատուկ պատմութիւն, հերոսներ, մարտիրոսներ եւ սուրբեր, ինչպէս ժողովուրդ մը կ'ունենայ: Իր մարքի հերոսները եւ նահատակները, Ակնունի, Խաժակ, Զարդարեան, Վարուժան կամ Սիամանթօ եւ այնքան ուրիշներ, իրենց կողքին բազուկի հերոսները, Գէորգ Զաւարշ, Անդրանիկ, Մուրատ, Հրայր, Սեւրը, յարգանք կը պարտադրեն բոլորին. (Ժողովուրդը յոտնկայս եւ խոր լռութեամբ քանի մը վայրկեան ամփոփուեցաւ անոնց յիշատակին առջեւ): Մեր կուսակցութիւնը այսօր անգամ մը եւս կուգայ ըսել թէ ի՞նչ եղած է իր դործը 56 տարիէ ի վեր: Ան էր որ ստեղծեց հայկական Դատը, պահանջելով իր ժողովուրդին ազատագրումը բարբարոս լուծէ մը, եւ միշտ ան է որ իր ուսերուն վրայ առած է Թրքահայաստանի ազատագրման պահանջը եւ երբեք չէ մեղանչած իր իտէալին որ է Հայուն տալ իր ազատ հայրենիքը:

Ան էր որ դէնք տուաւ մեր ժողովուրդին ձեռքը եւ ստեղծեց այնպիսի հերոսներ որոնք իրենց քաջագործութիւններով զարդարեցին մեր պատմութիւնը: Անոր պայքարը բռնութեան դէմ չդադրեցաւ նաեւ Թուրքիոյ մէջ, սահմանադիր անդին եւս ան ծառացաւ ցարական բռնակալութեան դէմ: Դաշնակցութեան ահաբեկչական - յեղափոխական եւ մարտական գործերը ծանօթ են ձեզի:

Իր դիւանագիտական աշխատանքներն էին որ Հայկական Դատը հանեցին եւրոպական բեմի վրայ, միջազգային մեծ դէմքեր կապեցին այդ արդար դատին, լոյս ընծայեցին Pro-Armenia եւ այնքան ուրիշ օգտակար եւ անհրաժեշտ հրատարակութիւններ եւ արձանագրեցին դիւանագիտական յաղթանակ մը Սեւրի դաշնագրով: Եւ իր այս բոլոր աշխատանքներն ու գոհողութիւնները դուր պիտի ըլլային եթէ չստեղծէր, չկերտէր այն մեծ թուականը որ կը կոչուի 1918 Մայիս 28:

Այսօր կը յայտարարենք ճակատաբաց,—Դաշնակցութիւնը ի դին անլուր զոհողութեանց, իր աքիւնովն իսկ չհեցաւ փոքրիկ երկիր մը որ 26 տարի վերջ դարձեալ կը կազմէ կորիզ մը որուն պէտք է միանան մեր պատմական հողերը, ինչպէս կը պահանջէ 26 տարիէ ի վեր: Մենք 26 տարի անընդհատ բախեցինք հայրենիքին դուռները եւ ուրախ ենք որ բացուած են այժմ:

Ինչպէս երէկ, այսօր ալ Դաշնակցութիւնը կանգնած է հայ ժողովուրդի կողքին, իբրեւ հարատեւ արտայայտիչը անոր բաղձանքներուն, եւ պիտի չդիտի այդ ճամբէն, մինչեւ որ իրականանայ Միացեալ Մեծ Հայաստանը:

Նախագահը ապա բեմ հրաւիրեց օրուան բանախօսը, ընկեր Գասպար Իփէքեան.

— «Տեսակ մը հաշուետուութեան եւ քննութեան օր է մեր Օրը, տեսնելու համար թէ Դաշնակցութիւնը որքան հաւատարիմ մնացած է իր սկզբունքներուն: Գեղեցիկ յանդգնութիւնը եւ երկինքը դինակից իրեն, ան քալեր է դէպի պայքար, դէպի ազատագրութիւն: Մեր երեք սուրբերը ուխտեր էին «Ազատութիւն հայ ժողովուրդին, հայրենիք մը հայ ժողովուրդին», որովհետեւ առանց այդ ազատութեան եւ այդ հայրենիքին, ան չէր կրնար դուրս պալ իր սարսուռ վիճակէն եւ վերստեղծել մշակոյթ, երգ, գեղարուեստ: Դաշնակցութիւնը չդաւաճանեց երբեք իր հիմնադիր-ներուն առաջադրութեանց: Ան առաջեց հայրենի հողը իր արիւնով, իր ընտիր զաւակներուն արիւնով, որպէսզի տիրանայ այդ ազատութեան, այդ հայրենիքին, մայիս 28ին: Մէկուկէս միլիոն մեր զոհերու արիւնը թաց է տակաւին: Այդ նախճիր-ներէն սակայն հպարտ, բարձրացուց գլուխը եւ ըսաւ «ես ոտքն եմ իմ հայրենիքիս»:

Զեմ թուեր Դաշնակցութեան բոլոր գործերը: Կ'ուզեմ որ հոս պահպերացնէք մեծ ոճիրէն ազատուած մեր բազմութիւններուն վիճակը: Սուրիոյ անապատներէն մինչեւ Եւրոպայի կամ Հարաւ. Ամերիկայի մէջ ցրուած այն միւս մէկ միլիոնը, որ ոչինչ ունէր, գրեթէ մերկ, բայց կրցաւ վերականգնել չուտով իր հանրային կեանքը, իր անտեսութիւնը, իր դժնդակ օրերուն իսկ մէկ օր մոռցականիձեռքը չերկարեց օտարին, չէնայուց չի-նեց աւանները, ճամբաներ, ստեղծեց իր եկեղեցին, դպրոցը, մզդ. կեանքը եւ դիմադիմ տուաւ դաղթականի, կեանքին: Եթէ այս յատկանիշն էմեր ժողովուրդին, գործն է, մասնաւորապէս Դաշնակցութեան որ տարաւ ոեւ աշխատանքը, թերթ. լեզու, դրականութիւն ծաղկեցուց ամէն տեղ: Եթէ ասոնք անհնարին իսկ անկնին, չեն կրնար մեր պաղթականութեան պատմութեան մէջ ալ մոռցուիլ:

Պարզէք տեսէք չինարարութիւնը Սուրիոյ, Լիբանանի, Պաղեստինի մէջ: Հայ ժողովուրդը ուր ալ ըլլայ, իր երկրին մէջ թէ անկէ դուրս, դիտէ կերտել եւ ամէն տեղ մեծ դեր է ունեցեր դարձեալ Դաշնակցութիւնը: Չէք կրնար զայն բամնել հայ ժողովուրդէն որ հարատեւ մայրն է մեր կուսակցութեան եւ որ ըսել կուտայ ինծի այսօր «Որ դարդը ի քոյոց քեզ մատուցանեմ ...»

Անոնց մը խօսք ալ իր խոհականներուն մասին,— ե՞ւ հայրենիքին ամբողջացումը Սեւրի դաշնագրով զոր սատրաղեց մեծ Հայը, Ահարոնեան որուն սիրտը միշտ բարախած է իր ժողովուրդին հետ եւ որ տուայտի այժմ, իբրեւ զոհ մը:

Առանց այդ դաշնագիրը յիշելու չեն կրնար պահանջ դնել հայկական հողերու միացման մասին: Ամբողջացնել այդ սահմանները՝ պահանջն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան, որպէսզի կարելի ըլլայ հայրենի հողերուն վրայ հաւաքել բոլոր Հայերը, որպէսզի չդադրի թէ մենք «Ամենայն Հայոց կաթողիկոսարանութիւն չենք»: Մենք կ'ուզենք որ ան դառնայ Ամենայն Հայոց կառավարութիւն:

Հայրենիքը այսպէս է, այնպէս է, ընկեր, իր գովքն զայն անվերջ իր զեղեցիկ հիներուն, թատրոններուն եւարտն համար: Եթէ հոն աչխոյժ այ ըլլայ, սուրբ է ան զարձեալ եւ նուիրական մեղի համար: Չեղի կը թողում դատել «Հայաստան-ատեանը, ան ալ Դաշնակցութեան համար: Այն երկիրը որուն համար 56տարի զոհեր ենք ամէն ինչ, մենք ենք սիրցուցեր զայն գաղթաշխարհին, մենք ենք պահէր անոր ոգին հայ, մենք ենք դրեր մեր դիրուցան բազմութիւններու մէջ այն կրակը որ բռնկեր է այսօր: Աւիկա մեր փառքն է, մեր պարծանքն է: Մէկ ընդհ. դատ,— միացում մեր մեռ հողերուն սով. Հայաստանի: Ասով կ'ողջունեմ Դաշնակցութեան Օրը, որովհետեւ ան կը մնայ պատնէշին վրայ, որովհետեւ դիտէ միշտ զոհուիլ որպէսզի հաւաքուին իլ երկրին մէջ բոլոր Հայերը եւ մեծնայ իր երկիրը, Հայաստան:»

Երկու բանախօսութիւններն ալ դնահատուեցան բուռն ծափերով:

Գեղարուեստական բաժնին մէջ ընկեր Զ. Դալուկեան արտասանեց Սիամանթոյի «Գաղափար-ըին»ը եւ Դ. Վարուժանի «Գուշակ»ը, իրեն յատուկ ոգեւորութեամբ եւ յուզումով: Պ. Ճուվենեան «քեմէնչէ»ի վրայ նուագեց զեղեցիկ կտորներ, երկուքը Սայաթ Նովայէն, մէկը Աչուղ Ջիւանիէն: Ընկեր Բ. Հապէչեան արտասանեց Ռ. Զարդարեանի Բագինին Փառաբանութիւնը եւ ինքնապէր ոտանաւոր մը, «Մաղթանք» յատակ առողջանութեամբ: Նոր Սերունդէն Օր. Մ. Ամէմեան երգեց «Բարձր սարեր», «Նաղեր»եւ«Պճինկօ»ն համեղի ձայնով մը: Իսկ երգչախումբը վակեց զեղարուեստական բաժինը քանի մը ժողովրդական եւ ազգ. երգերով:

Յայտագրէն դուրս, ներկաներու բաղձանքին վրայ խօսեցաւ նաեւ ընկեր Շ. Միսաքեան, պարզելով Դաշնակցութեան վճռական դերը՝ ոչ միայն ազատագրութեան, այլ եւ մշակոյթի ճակատին վրայ: «Դաշնակցութիւնն էր որ ձեւ ու մարմին տուաւ ազգի եւ հայրենիքի գաղափարին, ընդելով կրօնական դաւանանքի, ծննդավայրի տարբերու-թիւնները: Ան էր որ բառին տառական իմաստով Հայնոցի վերածեց այսօրուան Հայաստանը: Եթէ մեր կազմակերպութիւնը իրական ուժ մը չըլլար, մարդիկ այնքան մոլեգնօրէն պիտի չհալածէին զայն, ներսէն թէ դուրսէն: Զարաչար կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ պիտի կրնան անձնատուրութեան մղել Դաշնակցութիւնը կամ չեղեցնել զայն իր հիմնական նպատակէն, սուտերով, ղրպարտութիւններով, մատնութիւններով: Այդ օրը չեն տեսներ»:

Վերջին բանախօսն էր մեր ընկերվարական եւրեսփոխանը, քաղաքացի Henri Barré, երեսփոխան, որ կրակոտ ճառով մը թուեց ընկերվարութեան համամարդկային դաղափարներու յաղթանակը:

Ներգաղթկեդր. յանձախումբին Բ. խորհրդակցական ժողովը

Շաբաթ, 16 Նոյեմբեր, տեղի ունեցաւ Ներգաղթի Կեդր. Յանձնախումբին երկրորդ խորհրդակցական առաւելսը, Բարեգործականի դրասեն-եակին մէջ:

Ժողովը նշանակուած էր ժամը 16ին, մինչդեռ կաթող. նուիրակը գայն բացաւ 17.30ին: Ներկայ էին 15—20 հոգի, որոնց կարգին «Յառաջ»ի թղթակիցը: Բժ. Քօլօլեան յայտնեց թէ ինք ներգաղթի յանձնախումբին մաս չի կազմեր թէեւ, բայց կաթող. պատուիրակին խնդրանքով եկած է: Այս առթիւ յորդորեց ներկաները որպէսզի ամէն կերպով օգնեն հանգանակութեան գործին, վասն զի միակ տեղը ուր կրնանք ապրիլ ու տակալ՝ Հայաստանն է, մասնաւորապէս նոր սերունդին համար: Ցետոյ յիշեցնով Մրմհեան Հայրիկի այն պատառուչ կոչը որ հրատարակուած էր Յառաջի մէջ (3 նոյեմբեր), թերթը յանձնեց Արտաւազդ արք.ի: Կաթող. պատուիրակը կարդաց գայն, իր կողմէ եւս բացատրութիւններ տալով: Օրինակներ յիշեց օտար մեծ դէմքերու հայրենասիրական զոհողութիւններէն.— Ցունաստանի Ավերովը՝ իր բազմազան ձեռնարկներով, հրեայ հարուստները Պաղեստինի համալսարանով եւն.: «Այդ մարդիկը թերեւս չեն ճանչնար իրենց երկիրը: Հայ ժողովուրդն ալ միշտ ընդունակ է զոհողութեանց: Թէեւ արմատախիլ, բայց կ'ապրի ու կը վերընձիւղի»: Այս առթիւ ուրախութիւն եւ չորհակալութիւն յայտնեց որ ներգաղթի նուիրական հարցին մէջ բոլոր հոսանքները իրենց անվերապահ աջակցութիւնը կ'ընծայեն: Եւ խնդրեց որ դալ չաբթուան ժողովին ամէնքն ալ ներկայ ըլլան:

Ցետոյ կաթող. պատուիրակը երկրորդ անդամ ըլլալով «Յառաջ»ի առաջին էջէն կարդաց կաթողիկոսին կոնդակը ներգաղթի մասին: Քանի մը օր առաջ հեռադրով պատասխանած են կաթողիկոսի այս կոնդակին: Արտաւազդ արք. ըսաւ նաեւ թէ իր ներկայութեամբ տեղի ունեցած հացկերոյթի մը մէջ հանգանակուած է 110.000 ֆրանք: Ցարդ հանգանակուած դումարը «պատկառելի» թէեւ, բայց պէտք է աւելին:

Ցետոյ հրաւիրեալները հիւրասիրուեցան յարակից սրահին մէջ, ուր կարծիքի փոխանակութիւններ տեղի ունեցան արդիւնաւորման մասին:

Ա.

Արեւելեան կուլիսներ եւ ներքաղաքական Մակեդոնիոյ մէջ

Աքենեէն կը հեռագրեն կիրակի օրուան թուականով.— Ազատամարտ առաջնորդները այսօր ինքնավարութիւն հռչակեցին Ֆլամպօ լեռներուն մէջ, Կրեվենայի արեւմտեան կողմը, համաձայն մամուլի տեսչութեան մէկ զեկոյցին: Ազատամարտութեան երեք վարիչները հրամանագիր մը հրատարակեցին որով կը դինուորագրեն բոլոր զօրագրները, 1939—1945: Մաս մը երիտասարդներ պատսխանած են արդէն: Վարիչները հրամայեցին վերաբանալ բոլոր դպրոցները, բայց արդիլած են կրօնի ուսուցումը:

Ասիկա երկրորդ ինքնավարութիւնն է որ կը հռչակուի արեւմտեան Մակեդոնիոյ մէջ: Երեք օր առաջ յոյն երեսփոխան մը պատմեց խորհրդարանին մէջ թէ Քարտիցա — Թրիհալա— Քալամաքա շրջանին մէջ 18 դիւղեր կը կառավարուին ազգատամբներու կողմէ, որոնք տուրքեր կը գանձեն, հանրօգուտ գործողութիւններ կը կատարեն եւ կը վարեն տեղական իշխանութիւնը: Հեռաձայնի հաղորդակցութիւնները խղուած են Ամէնքի եւ Սելանիկի միջեւ, բայց հեռադիրը կը բանի: Մամուլի տեղեկատուն կ'ըսէ թէ ութ աշակողմեան քաղաքացիներ մահուան դատապարտուած են Կրեվենայի գիւղերուն մէջ, իսկ ուրիշ երեք հոգի սպանուած:

Ցունաստանի բարեկարգութեան նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ հրոսախումբերը գիւղեր գրաւած են հիւսիսային Թեսալիոյ եւ Թրակիոյ մէջ, թէ 50—150 հոգինոց խումբեր աւելի կուտան այդ գիւղերը եւ կ'առեւանդեն հակառակորդները: Ուր որ կառավարական զօրք կը դտնուի ապստամբները ետ կը մղուին, բայց ուրիչ վայրերու մէջ, կը բռնեն գիւղերը, մինչեւ որ վտարուին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«Նոյնիսկ Ֆրանսայի այս տագնապալի օրերուն, մեր երկիրը աւելի հեռուն ուղղած է իր աչքերը, երբ Եւրոպայի Միացեալ Նահանգները պիտի դան վերջ դնել մեծերու եւ փոքրերու չարաղէտ պայքարին ու պիտի ստեղծեն բոլորին համար լաւագոյն օրեր, խաղաղութեան մէջ»:

Հանդէսը վերջացաւ մեծ խանդավառութեամբ, կէս գիշերին եւ ժողովուրդը թարմացած իր յոյսերուն մէջ, ոգեւորուած իր հայրենիքին սիրով, ակամայ հեռացաւ սրահէն:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՈՍԿԻ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Ամպիսի առեն մը՝ երբ ամէն տեղ ոսկին — դրամի ձեւով ըլլայ թէ ձոյլ վիճակի մէջ —, պետական դրամատուներու արկղներուն մէջ ամբօրէն պակուած է, որպէսզի դուրս չելլէ, զարմանալի թուի թերեւս որ Զուիցերիա որոշած ըլլայ ազատ թողուլ անոր առեւտուրը: Արդարեւ, հելվետական թերթերը կը հաղորդեն թէ՝ կառավարութիւնը եւ Ազգ. Դրամատունը որոշեցին ջնջել ոսկիի առուծախին վրայ դրուած հակակշիռը:

Ինչպէս յայտնի է, ոսկի գնողներն ու ծախողները պարտաւոր էին յայտնել իրենց ինքնութիւնը: Այս պարտաւորութիւնը հիմայ ջնջուած ըլլալով՝ ամէն ոք ազատ է Ազգ. Դրամատունէն գնելու զուիցերական 20 Ֆր.-նոց ոսկեդրամ, փոխարէնն 32 զուից. թղթադրամ տալով: Միայն թէ՝ առաջուան պէս, պէտք է մասնաւոր արտօնութիւն ստանալ ոսկին արտածելու համար: Եւ որովհետեւ, սահմանակից բոլոր երկիրներուն մէջ ոսկիին վրայ դրուած հակակշիռը վերցուած չէ, այս արտօնութիւնը աստցողը պարտաւոր է, ուրիշ երկիր ոսկի ներմուծած առեն, յայտարարել զայն մաքսային պաշտօնեաներուն: Զուիցերիայէն Ֆրանսա ոսկի բերողը, օրինակի համար, չի կրնար զայն օգտագործել հոս, իր ուզածին պէս, ուրիշ բան, եթէ դաշնօրէն ներածած ըլլայ:

Զուիցերիոյ առած որոշումը խոկոյն իջեցուց ոսկիի գինը Ֆրանսայի մէջ, ո՛չ միայն զուիցերական 20 ֆրանքնոցինը՝ այլ եւ, նավոլէոնինը, տոլարինը եւ անդլիականինը, ինչպէս կ'երեւայ հետեւեալ ցուցակէն.

	Զուից. (Գիները ֆրանս. թղթադրամով են)	Նափոլէոն	Տոլար	Անգլ.	
Հոկտ.	17	4425	5125	1185	6000
,,	24	4650	5350	1260	6000
,,	31	4625	5425	1265	6150
Նոյ.	7	4025	4800	1100	5500

Երբ կ'ըսենք թէ 20 ֆրանքնոց զուից. ոսկի մը դնելու համար 32 ֆր. զուից. թղթադրամ վճարել պէտք է, անշուշտ ասիկա պաշտօնական գինն է: Զուից. ֆրանքին «զուգահեռական»ը, այսինքն՝ պարզապէս սեւ շուկայի գինը մօտ 105 ֆր. ֆրանք ըլլալով, իրականին մէջ 20 ֆրանքնոցը կ'արժէ 3360 ֆր.- Այս գումարին եւ վերի ցուցակին մէջ նշանակուած վերջին գումարին (4025) տարբերութեան (665 ֆր.) պատճառը այն է որ զուից. ոսկին դեռ գաղտնօրէն կը մտցուի Ֆրանսա, եւ զայն բերողները կ'ընեն այս յաւելումը՝ դրամով եւ ուրիշ ղեպքերու հետեւանքով իրենց կրելիք հաւանական վնասը փոխարինելու համար: Ահա թէ ինչո՛ւ զուից. եւ ֆրանս. 20 ֆրանքնոցները ոսկի մետաղի նոյն ծանրութիւնը (մօտ 6 կրամ) ունենալով հանդերձ, գինի այսքան մեծ տարբերութիւն ունին:

Զուիցերիոյ առած որոշման պատճառն է, արդելք ըլլալ, մէկ կողմէ, իր ոսկիի մթերքին տարապայման աճումին, եւ միւս կողմէ, Ֆրանքին ինքնաբերական արժեզրկումին եւ այսպէս, առաջքը առնել թղթադրամի առատութեան (Էնֆլասիոն) որ կրնայ երեւան գալ, եթէ, ոսկիի առեւտուրը ազատ ըլլալուն պատճառով, առուծախերը սեւ շուկայի միջոցաւ տեղի ունենան: Ոսկիի առեւտուրին ազատութեան չնորհիւ, թղթադրամի չրջաբերութիւնը կը պակսի: Շրջաբերութեան չափազանցումը մղձաւանջն է Զուիցերիոյ, որովհետեւ գիներու բարձրացում յառաջ կը բերէ, իսկ գիները բարձրանալով, կը դժուարանայ տեղական ապրանքներու, եւ մասնաւորաբար մեքենաներու եւ մետաքսեղէններու արտածումը:

Հոս, միջանկեալ դիտել տանք որ Էնֆլասիոնը՝ որուն կ'ականարկենք, Զուիցերիոյ մէջ յառաջ կուգայ ոսկիի ծայրայեղ մթերքէն, մինչ, Ֆրանսայի մէջ, անոր տարապայման նուազումէն: Բայց այս երկու պարագաներուն մէջ ալ, պատճառ կ'ըլլայ գիներու բարձրացման:

Զուիցերիոյ ոսկիի առատութեան վրայ դադափար մը ունենալու համար, կը բաւէ յիշել որ 1944էն ի վեր 740 միլիոն Ֆրանք աւելցած է (1.200 միլիոն՝ փոխանակ 460 միլիոնի): Այս գումարէն դուրս են Զուիցերիոյ սեփական եւ Միաց. Նահանգներու մէջ արդիլափակուած (bloqué) ոսկիները, որոնք ամերիկեան կառավարութեան վերջերս առած որոշումով, կրնան հիմայ երկրէն դուրս ելլել: Բայց, Զուիցերիա կը զգուշանայ առնք ներածելէ, որովհետեւ չի կրնար ընել այդ, առանց նոր թղթադրամ հրապարակ հանելու, բան մը՝ ուրկէ — ինչպէս տեսանք — կը խուսափի դիներու բարձրացում առաջ չբերելու համար:

Փափաքելի պիտի ըլլար որ ուրիշ երկիրներ ալ հետեւէին Զուիցերիոյ օրինակին: Առ այժմ, Թուրքիա է միայն որ, թէեւ Զուիցերիոյ չափ առատ ոսկի չունի, անոր պէս որոշած է ազատ թողուլ այս թանկագին մետաղին առուծախը, թղթադրամի չրջաբերութիւնը սահմանափակելու դիտումով: Սակայն, հետու ենք դեռ այն օրէն՝ երբ ոսկիին չրջաբերութիւնը անհրաժեշտ տեղի պիտի ունենայ: Շատ մը երկիրներու մէջ, ինչպէս Ֆրանսա, յոյս չկայ որ թանկագին մետաղը, մօտաւոր ապագայի մէջ, կարենայ վերստին կատարել իր սովորական պաշտօնը, աղգային տնտեսութեան մէջ:

Յարդ կատարուած փորձերը — որչափ ալ սահմանափակ ըլլան — կոչուած են անմիջական ազդեցութիւն գործելու սեւ շուկայի գիներուն վրայ, ինչպէս տեսանք վերը: Անոնք չուարմանը կը մատնեն պատերազմի հարուստները որոնց ամբողջ հոգն է ոսկիի վերածել իրենց թղթադրամ հարստութիւնը: Դժուար պիտի ըլլայ իրենց որոշել թէ՝ ե՞րբ պիտի գնեն եւ ե՞րբ ծախեն: Այս մտահոգութիւնը փրկագործն է դիւրին կերպով չահուած դրամներու կուտակման: Շատեր կան որ, այս պատճառով, իրենց քունը կորսնցուցած են, ինչպէս Լաֆոնթէնի առակին հնակարկատը:

ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Հայկ թեկորներն Անատոլուի մէջ

ԽՄԲ.— կեսարիոյ հոգեւոր հովիւ Հայկազուն Ա. Քահանայ Կարապետեան հետեւեալ շահեկան տեղեկագիրը ղրկած է «Հայաստանի Կոչնակ»ին.—

Երբեմնի հայաշատ գաւառներու հայութիւնը այսօր աստ ու անդ թափառական՝ աննպատակ կեանք մը կ'տպրի: Անատոլուի մէն մի դիւղի մէջ կայ հայ ընտանիք մը՝ որ ղրկուած է մայրենի լեզուէն ինչպէս նաեւ տոհմային նիստ ու կացէն. չատեր երկու անուանով կը կոչուին եւ տքնալուն աշխատութեամբ իրենց օրապահիկը կը հայթայթեն: Հայը թէեւ աղքատ է, բայց չի մուրար: Անիկա յարմարելով տեղական միջավայրի պայմաններուն եւ հրս հպատակ իր պատկան կառավարութեան՝ կ'ապրի այնպէս ինչպէս իր դրացի դիւղացին: Երբեմն քաղաքս կ'այցելեն Հայեր որոնք բոլորովին անտեղեակ են կրօնական արեւէ պաշտամունքի եւ արարողութեան. ոմանք խաչակնքել անգամ չեն գիտեր: Երբեմն չափահասներ, նոյն իսկ զաւակներու տէր ծնողքներ, իրենց փոքրիկներու հետ կը մկրտուին: Այսօր Անատոլուի ամէնէն հայաշատ կեդրոնն է Կեսարիան որ իր Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ չուրջը թողուած է աւելի քան 450 ընտանիք որոնք 53դիւղերէ եկած ու հաստատուած են քաղաքիս մէջ լոկ ապրուստի մը համար, ասոնց մեծամասնութիւնը գործաւորդասակարգեր կազմելով կ'աշխատին հարեւան դիւղացիներու արտերուն եւ ապուխտի գործարաններուն մէջ: Ասոնց կիներն ալ յամառ աշխատութեամբ նեցուկ եղած են իրենց այրերուն որոնք հազիւ հաց կ'ապրուին, եւ աղքատ բնակարաններու մէջ բնակելով հիւանդկան վիճակ մը ունին: Ուրախ ենք յայտնելու որ տեղւոյս բարեխնամ կառավարութեան հայրական հոգածութեանը չնորհիւ առաւօտ եւ երեկոյ կանոնաւոր ժամերգութիւն կը կատարենք և գոնէ զաղթական Հայը հոգեւոր մխիթարութիւն մը կը գտնէ, ինչ որ ամբողջ գաւառի Հայերուն ուխտատեղի եղած է: Թէեւ չունինք Ազգ. կրթարան, սակայն կառավարական վարժարանները սիրայօժար կ'ընդունին հայ մանուկները եւ եկեղեցւոյ զպիրներն անգամ ժամերգութիւնները լատինական տառերով կ'տւսանին, եւ առանց բառ մը հասկնալու կ'երգեն Ս. Պատարագի ամբողջ արարողութիւնը:

Չինադադարի չրջանէն մնացած որբանոցի բեկորները այժմ անկեանոցի վերածուած ըլլալով՝ անտէր ու անօգնականներու հոգածութիւն կը տրուի Ս. Եկեղեցւոյ չրջափակին մանուկներմէկ վայրկին մէջ. ասոնց օրական կանոնաւոր երեք անգամ ճաշ կը տրուի. որչափ որ Բ. Պատերազմէն առաջ արտասահմանէն պատահական հասոյթներ կ'ընդունէինք, սակայն այժմ դադրած ըլլալով՝ տեղական աղքատիկ միջոցներով կը պահուին: Սոյն կէտը նկատողութեանը կը յանձնեմ Նիւ Եորքա - բնակ կեսարիոյ Հայրենակց. Միութեան, որպէս զի, ինչպէս ասկէ առաջ, նոյնպէս եւ այսուհետեւ չզլանան իրենց լումաները ի սպաս դնելու սոյն բարեգործական ձեռնարկին: Դժբախտաբար երբեմն պատահական կարիքներու դէմ յանդիման գտնուելով բախտաղուրկները չենք կրնար պատասխարել:

ԳԱՒԱՌԻ ՀԱՑՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

Քաղաք	Ընտանիք	Անհատ	Գումար	
Կեսարիա	450	2250		
Թալաս	20	77		
Կիւնեան	10	50		
Մունճուսուն	25	110		
Բումտիքին	5	30		
Զինճիտէրէ	1	4		
Էվրէկ - Ֆէնէսէ	130	640		
Կիկի (զուտ հայ)	25	120		
Բունարպաչը	12	60		
				3341
Եօզղատ	50	260		
Պօղազլեան	25	130		
Ուզունլու	12	75		
Սարայր	30	150		
Ինճիրլի	25	130		
Քէսիլէր	10	60		
Գարապըյըդ	6	30		
Գումգումյու	15	75		
Էյլէնճէ	12	60		
Պէպէք	5	40		
Գարա Եաղուզ	5	75		
Զաթ	15	80		
Թէքգիւլի	30	220		
Սօրկուն	10	50		
Սաարհամզա	1	5		
Մէյէդ	15	70		
Պուրունգըչլա	15	75		
Այլեւայլ գիւղերու մէջ	25	100		
Սունկուրլու	10	50		
	250	1250		1735
Սրվազ	40	245		
Կէմէրճկ	20	100		
Թրքմէն	15	80		
Շարգըչլա	80	400		
Եէնի Խան	40	240		
Ուլաչ	50	240		
Զառա	20	100		
Գօչհիսար (Հաճիք)	70	350		2655
Թօզաթ	4	15		
Թահտալա	3	15		
Զիլիթլիկ	4	12		
Զիլէ	100	500		392
Ամասիա	20	110		
Մէրզիֆուն	75	375		
Կիւմիւչ Հաճը Քէօյ	3	16		985
Զօրում	5	25		
Մէճիտ Իօզիւ	250	1250		41
Ամասիա	150	750		
Խարբերդ	200	1000		
Տիարպագըր	100	500		
Մալաթիա	40	200		
Օրտու	10	50		
Սամսոն	25	100		
Գոնիա	25	100		
Տէսարտ	74	250		
Գոնիա Էրէյլի	5	20		
Ատանա	30	150		
Ադն	8	25		
Մերսին	1	6		
Մութ	260	1500		
Անդարա	30	150		
Սինոպ	1	6		
Գարաքէօսէ	150	700		
Կլասիդ				6757
		Ընդհ. գումար՝		15906

Վերոյիշեալ ծանօթութիւնները առնուած են քաղաքս եկողներէն. դեռ կան մեզ անծանօթ վայրեր, ուր կը գտնուին ցիրուցան հայորդիներ:

Փառք դիտուն եւ վնգամիտ Տիսանիճ

Փա՛ռք ծննդեանդ, ո՛վ հօքն անդամ հօքը խաչուած, բազմաչարչար հայ ցեղիս հարազատ ծնունդ եւ նեմեսիսեան չունչով անած անվեհեր Ոգի:

Փա՛ռք քեզ, որ երկաթէ անընկճելի կամք ունեցար փչրելու սարկութեան անարգ չղթան եւ արհամարհելիր մահը՝ ձեռք բերելու համար խոշտանգուած ցեղիդ ցանկալի Ազատութիւնը: Դի - տակցօրէն զրկեցիր դուն քեզ, մարգկային բոլոր հաճոյքներէ եւ ընտանեկան վայելքէ: Քու բնակարանդ եղան անիրաւուած Հայրենիքիդ արիւնաներկ սարերը:

Փա՛ռք քու մայրին, որ երկաթէ մարդ, բարէ հոգի կոչումը ստացար եւ քու տուած ուղղակի հարուածներուդ չնորհիւ սանձեցիր հայ ժողովուրդի կեղեքիչներն ու մատնիչները: Քու աննկուն կամքիդ ուժովն էր որ կարմիր Սուլթանն անգամ սարսեցաւ, իր ոճրապարտ գահին վրայ ու աշխարհ մարտիկի համբաւդ լսեց:

Փա՛ռք քու անձնազոհութեանդ, որուն չնորհիւ Ազատութեան մշտավառ ջահը բարձրացուցիր բռնակալութեան անողորմ ճիրաններուն մէջ տրաւմայող տառապեալ ցեղիդ: Դուն սրտիդ մայրերակը պայթեցուցիր աստուածատիպ քրիստոնեաներու փաղանգին, որոնց բռնորակոյր արեան մէջ մկրտուեցան բազմահազար անձնուրաց երիտասարդներ եւ որոնք անան ու դաստիարակուեցան, հրաչունչ պատգամներովդ՝ իրականացնելու համար հայ ժողովուրդի դարաւոր երազը.— Ազատութիւն եւ Հայրենիք:

Փա՛ռք քու անսպառ համբերութեանդ եւ տառապանքին: Դուն եղար միշտ ցեղիդ հետ եւ ցեղիդ համար: Տառապեցար անոր տառապանքով ու հրճուեցար անոր ուրախութիւնով եւ օրհասական պահուն, երբ ցեղիդ կէսը արդէն ջարդուած էր, փիւնիկի նման կեանք առիր ու առաջնորդեցիր աբիւնաներկ մնացորդացը դէպի Ազատութիւն: Բայց աւաղ... աշխարհի պոռնիկ դիւանագիտութիւնը չխնայեց քու մարտիրոսագործութեանդ ու հեղեղանման թափած արեանդ ու զոհուեցար անդամ մը

ԹՈՒՅՆ ԹՈՒԹԱՌ

— Գնա, ասա, թեթևաոտ ։ ։ ։ տաս հանչ։

Դիմեցաւ, ելաւ ամբողջ գիշեր մինչեւ առաւօտ, վերադարձաւ, բայց դեռեւս չկրցաւ հասկնալ ամբողջ իրողութիւնը։ Յետոյ, հետզհետէ, սկսաւ ինքզինքին պատմել, որ ինքը ոչ միայն թուղթ չէ, այլ նաեւ թուղթ մը, որուն վրայ գրուած է ուրիշի մը ճակատագիրը։ Ան ալ ինքզինքին կրկնեց, որ ինքը ոչ միայն թուղթ մը

Ընդհ. սպայակոյտը մանրամասնութիւններ հաղորդեց հիւս. Ցունաստանի ներկայ կացութեան մասին, անգլ., ամերիկեան եւ ֆրանսական կցորդներուն: Վերջին լուրերու համաձայն ընդհարումները կը շարունակուին Իսկրայի շրջանին մէջ, թէեւ կ'ըսեն թէ դիւղը եւս առնուած է, 700 ապստամբներու հետ մղուած ճակատամարտէն վերջը: Ուրիշ լուրի մը համաձայն երկու հարիւր յիսուն ապստամբներ պաշարուած են Փայքոն լեռան վրայ եւ կը չնայն միանալ իրենց ընկերներուն որոնք Եուկոսլաւիոյ ապաստանած են: Զինուորական շրջանակներու մէջ կը յայտարարեն թէ յարձակողները եկած են Եուկոսլաւիոյ Պուլքիս գօրակայանէն: Պատերազմական նախարարութեան խորհրդականը կ'ըսէ թէ քառասուն զինուորներ եւ եօթը սպաներ դիմադրած եւ հերոսական պայքար մը մղած են աւելի քան 800 ըմբոստներու դէմ եւ յետոյ բոլորն ալ սպաննուած կամ գերի բըռնուած են:

« Իրական պատերազմ է այս», աւելցուց խորհրդականը, չեշտելով թէ կառավարութիւնը պէտք է խիստ միջոցներ ձեռք առնէ վերջ տալու համար»: Իր յայտարարութեան համաձայն, Իսկրայի յարձակումը տեղի ունեցած է յունական հողի վրայ, բայց 200 հոգինոց հրոսախումբը որ ճամբայելած էր Մանասթըրի մօտակայ կէտէ մը, օդնութիւն առացաւ 800 համակրեստաւոր ռազմիկներէ որոնք եկած էին Եուկոսլաւիոյ սահմանադըլէխէն: Սելանիկի թերթերը կ'ըսեն թէ ամբողջ հիւսիսային Ցունաստանը ահ ու սարսափի մէջ կ'ապրի եւ թէ անոնք որ սոխպուած են դուրս ելլել, կենք կրելու արտօնութիւն խնդրած են: Թերթերը կ'ըսեն թէ «աւազակները» կեցուցած են Սելանիկէն մինչեւ Թրքական սահմանապլուխը բանող կառամբուդը, կողոպտած են ճամբորդները, սպաննած են ոստիկան զինուոր մը եւ գերի բռնած սպայ մը որ փորձած էր դիմադրել: Նոյն աղբիւրներուն համաձայն յունական բանակին «Ռիմինի» չոկատը վերջնապէս խորտակած է Քիսաւոս լերան (Լաքիսա) ապստամբութիւնը, վերջին 15 օրուան մէջ դրաւած է մեծաքանակ զէնք եւ ուտելիք, սպաննած կամ վիրաւորած է 100 ըմբոստներ եւ գերի բռնած է ուրիշ 500 հոգի: Հրամանատարը կ'ըսէ թէ ապստամբները այսօեղ հաստատած էին իրենց պարեհաւորման կեդրոնը: Չոկատը բռնած է 50 թոն ցորեն, 7 թոն ընդեղէն, աւելի քան մէկ թոն ազ, 2500 ոչխար, 30 կով, տասը ջորի եւ մեծաքանակ զէնք:

Աթէնքի ոճրագործներ ահուսան դատապարտուած

Աթէնքի «Ապաս Օր»էն (9 հոկտ.) կ'իմանանք թէ մեր նահատակուած ընկերներէն Միհրան Փափազեանի, տիկնոջը՝ Արշալոյսի, զաւկին՝ Սերգօի եւ բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեանի սպանիչները՝ Մուրատ Կէօտէլէկեան եւ Աստուր Պահար - եան դատուած են Խալքիտայի Եղեռնադատ Առեւանին առջեւ, Հոկտեմբեր 5ին եւ 6ին: (Այս խուժդուժ ոճիրը գործուած էր 1944 դեկտ.ին):

Դատարանը միաձայնութեամբ չորս անգամ մահուան դատապարտած է Մուրատ Կէօտէլէկեանը եւ չորս անգամ ցմահ բանտարկութեան Աստուր Պահարեանը:

Թրտումներ միջին Արեւելքի մէջ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ անգլիական չորս նոր զօրաբաժիններ պիտի հասնին Պաղեստինի, զօրացնելու համար պահակազօրքը, որ կը բաղկանայ 100.000 զինուորներէ, տեղաւորուած՝ Հայֆայի, Թել Աւիվի, Եաֆայի եւ Հարաւ. Պաղեստինի մէջ: Միեւնոյն ատեն պիտի բազմապատկուի ոստկանական ուժը:

★ Եգիպտոսի համալսարաններուն եւ դպրոցներուն վերաբացման առթիւ, 30.000 ուսանողներ ցոյց մը կատարեցին Գահիրէի մէջ: Այս առթիւ անոնց վարիչները կրակոտ ճառեր խօսեցան, ազդարարելով թէ «ժողովուրդը արդէն զինուած է եւ դեկավարութեան կը սպասէ, յեղափոխութիւն մը յարուցանելու համար դրամատիրութեան եւ բրիտանական ազդեցութեան դէմ»: Երբ ցոյցը քարները Թուատ Ա. համալսարանը կը մտնէին, վարիչներէն Մուսթաֆա Մուսա յայտարարեց թէ «Ռուսիա պիտի օգնէ Եգիպտոսի դատին, ինչպէս արդէն համակրանք յայտնած է Եգիպտոսի պահանջներուն հանդէպ», պարպել տալու համար բրիտանական զօրքը: «Տարակոյս չունինք թէ Մ. Նահանգները եւ Ֆրանսան ալ մեր կողմը պիտի բռնեն »:

Ուսանողները տետրակ մը գրուեցին որով կը յայտարարեն թէ ուսումը պիտի չշարունակեն, մինչեւ որ ազգային պահանջները չիրագործուին: Ուրիշ ուսանողներ քննադատեցին վարչապետը, Սըտքի փաշա: Բազմաթիւ ոստիկաններ զինք բռնած էին համալսարանին շուրջը: Տասներկու ուսանողներու կողմէ ստորագրուած յայտարարութիւն մը կ'ըսէ·

— 64 տարուան բրիտանական գրաւումէն վերջ, երբ քամուեցաւ Նեղոսի Հովիտին արիւնը, ուսանողները կ'ուխտեն պայքարիլ Եգիպտոսի միութեան եւ կատարեալ անկախութեան համար: Այս պահանջները գլուխ հանելու համար մենք պիտի կռուինք ո եւ է կառավարութեան դէմ որ կը հաւանի իրատախոհութեան: Մենք կը մերժենք վնասակցութիւն կնքել Անգլիոյ հետ: Մենք պիտի միացնենք աշխատաւորները եւ ֆէլլահները, մեծ ճակատ մը ստեղծելու համար: Մենք յարաբերութիւններ պիտի հաստատենք ուսանողներու մի - ջազգային կազմակերպութեանց հետ, որ կը պայքարին աշխարհակալութեան դէմ: Մենք պիտի քանդենք Անգլիոյ տնտեսական լուծը »:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատման նոր ծրագիրը պիտի գործադրուի վաղը, չորեքշաբթի: Վերջին պահուն կարգ մը խոտութիւններ մէկդի դրուած են, որպէսզի գործարանները չփակուին:

ԹԻՀՐԱՆԷն կը հեռագրեն թէ վաչկատուն ցեղախումբի մը՝ Ահմէտիներու 600 ռազմիկներ կը կռուին կառավարական զօրքին դէմ, Ապատանի սեւեւելեան եւ Շիրազի հիւսիսային կողմը: Ուրիշ ցեղախումբեր ալ կը կռուին լեռնային շրջաններու մէջ: Պաշարման վիճակ յայտարարուած է Փէրսէպոլիսի մէջ (Կասպից ծով), ի նախատեսութիւն խռովութեանց:

ԿԻՊՐՈՍԻ առաջնորդը, Լէոնտիոս արք. Աթէնք հասաւ պատուիրակութեան մը հետ որ Լոնտոն պիտի երթայ, խնդրելու համար որ կղզին Ցունաստանի կցուի: Այս առթիւ խանդավառ ցոյցեր կատարուեցան մայրաքաղաքին մէջ:

50 ԿՐԱՄ ԿԱՐԱԳ պիտի բաժնուի Նոյեմբերի դանազան ուտելիքներու GL կտրօնով: Չէթի բաժինը 200 կրամէն վեդչուած է 150 կրամի: Պակսած 50 կրամին փոխարէն է որ 50 կրամ կարագ պիտի բաժնուի:

ՌՈՒՄԱՆԻՈ նոր ծանուցագիր մը ատացաւ ամերիկեան կառավարութենէն, որ պիտել կուտայ թէ յուսախաբ եղած է հոկտեմբեր 28ի ծանուցագրին տրուած պատասխանէն: Նոր ծանուցագիրն ալ կը պնդէ որ ազատ ընտրութիւններ կատարուին, համաձայն Եալթայի ժողովին որոշումներուն:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ դիւանապետը, Գ. Ալպէօ Պրոս, յարձակում կրեց Ֆէնթէնէպլոյի անտառին մէջ, ուրբաթ գիշեր, երկու կառավարիներու հետ: Զարտադրծները 30.000 ֆրանք, վերարկու մը, ժամացոյց մը եւ դանազան թուղթեր գրաւելէ վերջ, երեքը մէկ ծառի մը կապեցին: Քանի մը ժամ առաջ ուրիշ երկու հոգի եւս նոյն ձեւով կողոպտած եւ ծառին կապած էին:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ անգլիական, ամերիկեան եւ ֆրանսական շրջաններէն 70 քաղաքապետներ ժողով գումարելով, հանրադրութիւն մը ուղղեցին դաշնակից իշխանութեանց, որպէսզի օր առաջ կնքեն հաշտութեան դաշնադիրը եւ օդնեն Գերմանիոյ անտեսական վերակազմութեան: Այս առթիւ Շթութկարտի քաղաքապետը, Տոքթ. Ադնօլտ Քլէթ յայտարարեց թէ թշդանօթները լռած են մէկուկէս տարիէ ի վեր, բայց «միայն ժողովուրդ առուելը մը կ'երեւայ հորիզոնին վրայ, իբրեւ նշան պատերազմի դադարման: Անօգուտ են բոլոր ճիդերը, մինչեւ որ չունենանք հաստատուն հիմք մը, դործելու համար: Ժողովուրդին թշուառութիւնը կը ստիպէ մեզ մեր կարծիքը յայտնել հաշտութեան խնդիրներու մասին»: Հորհրդային շրջանին ալ հրաւէր ուղղուած էր, բայց պատասխան չեն տուած: Գերմանիոյ միացեալ ընկերվարականները, որոնք կը գործեն ռուսական շրջանին մէջ, սահմանադրութեան նախագիծ մը հրատարակեցին: Կը պահանջեն Գերմանիան ճանչնալ իբրեւ անբաժանելի հանրապետութիւն մը: Նախագիծը արմատական բարենորոգումներ կը տրամադրէ: Առանց տնտեսութեան պիտի դրաւուին 100 հէքթարէն աւելի եղած հողերը եւ նացիներու գոյքերը: Կիներու հաւասար օրավարձ պիտի ատանան:

ԵՐԿՈՒ ԳԵՐՄԱՆ ԳԵՐԻՆԵՐ խոստովանեցան թէ փորձած էին խանգարել Սէն Սիրկի ջրաելեկտրական կայանը (Հորէդի նահանդ): Եթէ դաւը ժամանակին երեւան հանուած չըլլար, էլեկտրականն հոսանքը պիտի դադրէր եւ նորոգութիւնները երկու տարիէն հազիւ կրնային աւարտիլ:

ԿԱՋԻ ԵՒ ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ պաշտօնեաները որոշեցին ընդհանուր գործադուլ հռչակել, եթէ պահպանում չտանան մինչեւ չորեքշաբթի: Նախ օրական մէկ ժամ պիտի դադրեցնեն ամէն աշխատանք, յետոյ, ութ օր վերջը, ընդհանուր գործադուլ պիտի յայտարարեն:

ԿԵՒ ԵՒԱՉԻ նշաններ գծուած ըլլալով Աւստրիոյ Ֆրանսական շրջանի երկրորդական գծի մը կառախումբի վակոններուն վրայ, Ֆրանսական իշխանութիւնները արդիլեցին երթեւեկը եւ 30.000 չիլին տուղանքի դատապարտեցին դիւղ մը, իսկ 20.000 չիլինի՝ երկաթուղիներու ընկերութիւնը:

ԹՐԻԵՍԹԻ կանոնադրի մասին միջին բանաձեւ մը առաջարկեց Ֆրանսական պատուիրակը: Ցոյս կայ որ չորս նախարարները համաձայնին, ի վերջոյ:

ՏՄՍԸ ՏԱՐԻ տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուեցաւ ժողովրդական դերասան մը, Ռոպէր լը Վիկան (Ռոպէր Քոթիյյոն), որ տասնամեակ մը բանտարկուած էր թէ ծառայած է գերման չարժանկարներու, մարմնացնելով Զըրչիլը եւ զօրավար Կոլը, եղած է խօսնակ Ռատիօ-Փարիզ, Սիկմարինկէն (Գերմանիա) վախած է Փէթէնի հետ, այնուհետեւ չարունակած է թշնամական քարոզչութիւններ կատարել, յետոյ դարձած է աւելցուածներ Վիչիի տահմերձ կառավարութեան: Փաստաբանը ի զուր ջանաց ապացուցանել թէ Վիկան կէս խենթ է: Ամբաստանեալը մերթ եղերական, մերթ զուարճալի տեսարանները պարգեւէ վերջ, Ռատիօ Փարիզի իր երգերէն մէկը երգեց, երբ վճիռը կը կարդային:

ՍՈՒՐԻՈՑ կառավարութեան նոր օրինագծին քննութեան առթիւ, որ կը տրամադրէ տահմանափակել թերթերու թիւը, ներքին նախարարը յայտարարեց թէ Դամասկոս 300.000 բնակիչ եւ 28 օրաթերթ ունի, որոնցմէ չատերը «չանթաժ»ով կ'ապրին, մինչդեռ Գահիրէ միայն եօթը օրաթերթ ունի 2.000.000 բնակչութեամբ, իսկ Լոնտոն՝ 12 տար, 7 միլիոն բնակչութեամբ:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԱՐՍԱԼԻ ՄԷՋ, յառաջիկայ Կիրակի, 24 Նոյեմբեր: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի խումբին գասախօսութիւնը՝ այս չորեքշաբթի ի - րիկուն «Հրայր» ակումբի մէջ ժամը 8.30ին: Կը խօսի ընկեր Հր. Բալուեան: Նիւթ՝ Միհաս Չերազ:

ԱՆԻԼՈ ՊՈՒԱ. ՔՈԼՈՄԲԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Անթակոմիէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻԻ Հ. Ց. Դ. ՁԱՒԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան դըպրոցը: Կարեւոր օրակարգ:

Համերգ Մատեմի մէջ

Théâtre de la Rue d'Alger

15 Դեկտ. Կիրակի գիշեր, ժամը 21ին Հայաստանեայց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ Առաջնորդ Գերշ. Տ. ՏԻՐԱՅԷԼ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի:

«Արմենիա» երկսեռ երգչախումբին կողմէ, դեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Ցայտապիրը ամբողջովին կազմուած է ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏի եկեղեցական թէ աշխարհիկ գործերէն, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ:

Ծանօթ.— Համերգին օրը կիչէն տոմս չի ծախուիր: Կանուխէն ապահովել դիմելով Պ. Պ. Ց. Մալաքեանի՝ 3, Bld. Th. Thurner, Tél. L. 09.02: Եւ Ամիէնի՝ 39, rue St. Savournin, Tél. G. 76.83, Ս. Ալթունեանի՝ 2 rue des Petits St. Jean եւ երգչախումբի անդամներուն:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ ՄԸ կը փնտռուի «Ցառաջ»ի Թղթատարական ճիւղին համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԳՈՐԳԵՐՈՒ նորոգութեան համար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

ՏՈՒՆՆ ԾԱԽՈՒ Է մեկնումի պատճառով: Դիմել՝ Alex, 10 rue des Roses, Alfortville:

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. ՓԻԼԷ ՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէէ հիւանդանոցին, անդամ փրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Զեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան *վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, դոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 20 Novembre 1946 Զորեքշաբթի 20 Նոյեմբր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4858–Նոր շրջան թիւ 497 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՒԱՆՑ ԲԱՆ ՄԸ ՀԱՍԿՆԱԼՈՒ»

Կարդացիք անշուշտ այն տեղեկագիրը որ հրատարակուած էր երէկ, «Յառաջ»ի մէջ, Անատոլուի հայկական բեկորներու մասին :

Ո՛րքան սրտառուչ պարագաներ...

— « Անատոլուի մէն մի գիւղի մէջ կայ հայ ընտանիք մը որ զրկուած է մայրենի լեզուէն ինչպէս եւ տոհմային ինքնութենէն: Շատեր երկու սերունդով կը կոչուին եւ տճկացած աշխատանքով կը ճարեն իրենց ապրուստը: Հայը թէեւ աղճատ է, բայց չի մոռցած :

... Երբեմն խաղաթղթախաղի ընթացքին կամ ընկերական հաւաքոյթներու ատեն կը լսուին հայերէն խօսքեր, ինչպէս՝ «Ես քեզի կը սիրեմ», «Ես քեզի չեմ սիրեր», «Ես քեզի կ'ատեմ» եւ այլն: Ասոնք են հայերէնի միակ բառերը որ կը մնան անոնց յիշողութեան մէջ: Ուրիշ ոչինչ :

Ամէն տարի Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէն հարիւրաւոր հայ ուսուցիչներ կը ղրկուին Անատոլու՝ հոն գտնուող հայ զանգուածներուն հայերէն սորվեցնելու համար: Ասոնք կը հաստատուին գիւղերու մէջ, կ'ապրին գիւղացիներու հետ, կ'ուտեն անոնց հացէն, կը խմեն անոնց ջուրէն, կը քնանան անոնց տուներուն մէջ, կը սորվեցնեն անոնց զաւակներուն հայերէն, կը կարդան անոնց հետ հայերէն գիրքեր, կը գրեն հայերէն նամակներ, կը խօսին հայերէն, կ'երգեն հայերէն, կ'աղօթեն հայերէն, կը սիրեն հայերէն, կ'ատեն հայերէն, կը հայհոյեն հայերէն, կը մեռնին հայերէն...

Ամէն ինչ հայերէն, բայց ոչ մէկ հայ :

Ինչո՞ւ :

Որովհետեւ Անատոլուի մէջ ոչ մէկ հայ դպրոց կայ, ոչ մէկ հայ եկեղեցի, ոչ մէկ հայ ընտանիք, ոչ մէկ հայ հաստատութիւն, ոչ մէկ հայ կազմակերպութիւն, ոչ մէկ հայ թերթ, ոչ մէկ հայ գիրք, ոչ մէկ հայ ձայն, ոչ մէկ հայ շունչ :

Ինչո՞ւ :

Որովհետեւ Անատոլուի մէջ հայ չկայ

Ներքին շարժառիթը ու զայն շահարկելը

Ես հիշում եմ «Ճուտը» պատմվածքի հերոսներից մեկի՝ Ղեկոսյանի ծանձրալի մենախոսությունը, որի ընթացքում նա ձգձգելով ու տատանվելով «շտապում» էր ասել մի բան, որ ինքն էլ լավ գիտեր, բայց ասել չէր ուզում։ Ղեկոսյանի դժվարությունը հասկանալի էր։ Նա ուզում էր ասել մի բան, որ ինքն էլ լավ գիտեր, բայց ասել չէր ուզում։ Ղեկոսյանի դժվարությունը հասկանալի էր։ Նա ուզում էր ասել մի բան, որ ինքն էլ լավ գիտեր, բայց ասել չէր ուզում։

ԹՈՒՅՑ ԹՈՒՅՑ

— Շատոսյանը, Նաումն ու ուրիշները ոչինչ, ոչինչ, բայց ես չգտա նրանց մոտ մարդ, որ ինձ հետաքրքրեր, ինչպե՞ս եմ ես ապրում, ինչո՞վ եմ զբաղվում, ինչպե՞ս եմ ես ուտում, խմում, քնում... Ոչ ոք, ոչ ոք չհետաքրքրվեց ինձ հետ, ոչ ոք չհարցրեց, թե ինչպես եմ ես ապրում, ինչպես եմ ես ուտում, խմում, քնում...

եվմատական կացութեան մասին եւ չեշտած է թէ անհրաժեշտ է նոր կառավարութիւնը կազմել մինչեւ յունուար 15, բոլոր կուսակցութեանց մաս-նակցութեամբ: Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Պ. Օրիոլ ըսած է թէ Պանք տը Ֆրանսի պահեստը պիտի սպառի յունուարի կիսուն, եւ նոր կառավարութիւն մը պէտք է կազմուած ըլլայ մինչեւ այն ատեն, որպէսզի կարենայ նոր համաձայնութիւն մը կնքել դրամատան հետ, վճարել պաշտօնեաներու թոշակները, հոգալ ծախքերը եւն.: Ամէն պարագայի մէջ, կորսնցնելիք ժամանակ չկայ: Պ. Օրիոլի տեղեկութեանց համաձայն, Պանք տը Ֆրանսի պահեստն է 45 միլիառ ֆրանք, իսկ պետութեան ամսական ծախքը՝ 15 միլիառ: Դրամատունը չարունակ նոր թղթադրամներ կը տպէ, իսկ տոլարին գինը 325 ֆրանքի բարձրացած է սեւ շուկային մէջ:

ԹՈՐԼԷԶԻ ՆՈՐ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ միեւնոյն ատեն փոխ-վարչապետն է կարեւոր յայտարարութիւններ ըրած է «Թայմզ»ի թղթակցին:

«Նոյեմբեր 10ի ընտրութիւնները անդամ մը եւս չեշտեցին Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութեան ազգային եւ ժողովրդապետական հանդամանքը: Աշխատաւորները, հանրապետականները կը վստահին Ֆրանսական համայնավար կուսակցութեան, որովհետեւ պայծառատեսութեան եւ քաջութեան կուսակցութիւն է ան: Պատերազմէն առաջ, ան միակն էր որ մատնանշեց Միւնիխի անձնատուրութիւնը, այսինքն պիջումներու քաղաքականութիւնը որ քաջալերեց Ֆաշական նախայարձակները»:

Այս խօսքերէն վերջ, Պ. Թորէզ բացատրած է թէ իրենց ծրագիրը ընդունելի է բոլոր հանրապետականներուն համար եւ հետեւեալ նշանակալից ճշդումները կատարած է.

— Շնորհիւ ժողովրդապետութեան յառաջդիմութեան ի սիրտս աշխարհի, հակառակ ցանցառ բացառութեանց որոնք կանոնը կը հաստատեն, կրնանք ընկերվարութեան յառաջխաղացութեան համար նախատեսել ուրիշ ճամբաներ քան անոնք որոնց հետեւեցան ուրիշ համայնավարները: Ամէն պարագայի մէջ, ճամբան ի հարկէ տարբեր է իւրաքանչիւր երկրի համար: Մենք միշտ խորհած եւ յայտարարած ենք թէ Ֆրանսայի ժողովուրդը, որ օժտուած է փառաւոր աւանդութեամբ մը, ինքնին պիտի գտնէ իր ճամբան դէպի աւելի ժողովրդապետութիւն, յառաջդիմութիւն եւ արդարութիւն: Սակայն պատմութիւնը կ'ապացուցանէ թէ չկայ յառաջդիմութիւն առանց պայքարի: Չկայ ճիշդ ու ճիշդ գծուած ճամբայ մը որուն վրայ մարդիկ կարենան յառաջանալ առանց ճիգի: Միշտ պէտք եղած է անցնիլ խոչընդոտներէ: Այս իսկ է կեանքին իմաստը: Ֆրանսայի համայնավար կուսակցութիւնը, զոր կը խորհինք կազմել համայնավարներու եւ ընկերվարականներու ճուլումով, պիտի դառնայ առաջնորդը մեր նոր ժողովրդապետութեան: Ան յայնօրէն պիտի բանայ դուռները կոթողիկ աշխատաւորներուն որոնց եղբայրական ձեռք երկարեցինք մենք պատերազմէն շատ առաջ, ձեռք մը զոր շատեր բռնեցին»:

Պ. Թորէզ բացատրած է նաեւ թէ իր կուսակցութիւնը չի պահանջեր գործադրել տասնապէս համայնավարական ծրագիր մը, արմատական փոփոխութեան ենթարկելով ներկայ կարգուսարքը:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

400.000 ՀԱՆՔԱԳՈՐԾՆԵՐ գործադուլի սպառնալիք ուղղած ըլլալով, Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը արդիւնց հանքածուխի բոլոր արտածումները: Դաշնակցային դատարանը արդիւնց գործադուլը: Թերթերը կը գրեն թէ Մ. Նահանգներու ածուխի պաշարը հազիւ 37 օր կը բաւէ:

ՀՌՈՄԻ ՄԷՋ, անդլ. առեւանի մը առջեւ կը դատուին երկու գերման գօրավարներ, Մաքէնզէն եւ Քիւրթ Մալցէր, որոնք ամբաստանուած են թէ Յարդել տուած են 335 Իտալացիներ, մայրաքաղաքին անկումէն երկու ամիս առաջ, իբրեւ փոխարէժ 32 S. S.ներու սպանութեան: Երկուքն ալ կը մերժեն մեղադրանքը, ընդհ. հրամանատարին՝ մարշէյլ Քէսէրլինկի վրայ ձգելով պատասխանատուութիւնը:

ՍԻՄԱ Ֆրանսայի վերադարձուց 70.000 քառ. քիլոմեթր հող (500.00 բնակչութեամբ) Հնդկաչինի մէկ տասներորդը, որ իրեն յանձնուած էր Վիշիի կառավարութեան կողմէ:

ՆԱՑԻՆԵՐԸ ԵՐԲԵՔ ԶԻՆ ՓՈՐՁԱԾ Անգլիա արշաւել, բաւ Անգլիոյ վարչապետը, երեսփ. ժողովին մէջ: Թէեւ 25 գօրաբաժին պատրաստած էին 1940 Սեպտ. 21ին բայց արշաւանքը չէրփորձուած:

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ կը չարունակուի: Օրէ օր աւելի պակաս մսացու կը հասնի Փարիզ: Անասնավաճառները եւ մսավաճառները առջի օր Վիլէթի մէջ յարձակեցան պարենաւորման պաշտօնեաներուն վրայ որոնք ստիպուեցան օգնութեան կանչել ոստիկանութիւնը: Կարգ մը ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Բարեկարգութիւնը վերահաստատուեցաւ մեծ դժուարութեամբ, երեք ժամէն:

ԴԱՀՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ վարդան ենթակոմիտէի: Այս կիրակի կէս օրէն վերջ, ժամը 3.30էն երեկոյեան մինչեւ 10.30, Salles des Nocesի մէջ, 81 rue de Paris: Հանդէս - ինքնօյգով: Դեղարուեստական բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն: Ճոխ սեղան, նաեւ բացառիկ պիւֆէ: Շոգեկառքի ժամերը 1.05 եւ 2.20 անցած Gare du Nordէն:

×

ԴՕՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Այս շաբաթ ժամը 8.45ին, ընկերվարականներու նախկին սրահին մէջ:
Կը խօսի Ընկեր ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ: Մուտքը ազատ է:

×

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի:
Կը խօսի Ընկեր ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

Երգահանդէս Լիոնի մէջ
ԾՈՎԻՆԱՐ ՏՔՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ
(ԼԻՈՆԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ)

15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ:
Տոմսերու գինը 50, 75 եւ 100 ֆրանք:

ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆԻ մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ք. Կաղոյա Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին կը նուիրեն Տիկին Ա. Մ-նէլեան եւ Ց. եւ Վ. Մինէլեաններ 1000ական ֆր., Տիկին Ժ. Պլանեան եւ Օր. Լ. Ճիվէլէկեան 500ական: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԷՆ Գրիպոր Քէօչկերեան կը փընտռէ հօրեղբօրորդին՝ Փանոս Քէօչկերեանը, որ Փարիզ ըլլալ կը կարծուի: Գրել Calle Portela, 1630 Buénos-Aires:

ՍԹԱՆՈՂԻ Հայր. Միութիւնը (Փոն տը Շէրիւի) ընդհակառակ ըլլալ ամացած է, Փարիզէն կղեմէս Տէր Թումանեանէ 1420 ֆրանք, Ցակոբ Նշանեանէ 1000, Խորէն Յօսէեանէ 500, Սահակ Պոյաճեանէ 250 ֆրանք:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ՅԱՐԲԵՐԴԻ ԻՄՄԷ դիւղէն Մի-նաս Գրիգորեան որ նախապէս Փարիզ կը գտնուէր: Տեղեկացնել Աբրահամ Մարտիրոսեանի, 12 rue Pesteur Gardanne (B. du R.):

ԿՈՉ Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԻՆԹ ԱՆԻ ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԽՈՒՄԲԻ.— Մարսէյլ.— Սինթ Անի նորակազմ սկաուտական խումբը Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց Մայր եկեղեցիին մէջ երդման հանդիսաւոր արարողութիւն պիտի կատարէ, այսկիրակի, պատարագէն վերջ: Միեւնոյն ատեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի բոլոր հանդուցեալ անդամներուն համար հոգեհանգստի պաշտօն պիտի կատարուի:

Սինթ Անի սկաուտական խումբը կազմակերպած է իր բացման հանդէսը 28 Դեկտեմբերի շաբաթ իրիկուն, Սալ Մաղընոյի մէջ:

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԷՆ Սարան Ներսէս (Ներսէս Ցարութիւնեան, Վանի կարճկան-Վանիկ դիւղէն կը փնտռէ իր եղբօր աղջիկը՝ Թագուհի Ցարութիւնեան որ 1914—1918ի չրջանին անդլ. որբանոց մը կը գտնուէր, իսկ 1926ին Մարսէյլ եւ ամուսնացած էր եղէգի դիւղացի Ցակոբին հետ: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ին:

ՌՈՒՍԵՐԷՆԻ ԴԱՍԵՐ

Հայաստան զացողներուն պատեհութիւն ռուսերէն սորվելու: Դիմել՝ ԳԱՐԵԳԻՆԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նոր Արարկիրի հիմնարկութեան 21րդ տարեդարձի առթիւ: Նախաձեռնութեամբ Արարկիրի Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղին, 24 Նոյեմբեր կիրակի երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ յոյս Brebant Marseillaisի մէջ: Ինամուած գեղարուեստական բաժին:

«JE SUIS PARTOUT» շաբաթաթերթին խմբագիրներէն Ռոսթօ, ժանթէ եւ Լիւսիէն Ռըպաթէ (կը յիչէք անշուշտ), կը դատուին երկու օրէ ի վեր: Ուրիշ երեք խմբագիրներ փախած են:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ երեսփ. ընտրութիւնները կատարուեցան երէկ: Առաջին ընտրութիւնն է այս, ինչ սարիէ ի վեր:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ռոտտամ խումբին առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուրբաթ իրիկուան ժամը 7.30ին Սալ Palais de la Chope, 18 Bld. Garibaldi: Նիւթը՝ Քրիստափոր Միքայէլեան: Դասախօս՝ ընկեր Ա. Քէօսէեան:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաշանի խումբին դասախօսութիւնը՝ այսօր չորեքշբ. ի-րիկուն «Հերայր» ակումբի մէջ ժամը 8.30ին: Կը խօսի ընկեր Հր. Բալուեան: Նիւթ՝ Միհնաս Ձերազ:

ԱՆԻԷՒ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԻԻ Հ. Ց. Դ. Արամ Անթակոմիտէի ժողովը՝ այս հինգշաբթի սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԻՍԻԻ Հ. Ց. Դ. ՋԱՒԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան Հայրիկ-ի տունը: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ թէյասեղանը Դեկտ. 8ին, կէսօրէ վերջ, Salle Voltaire, 21 rue Odéon:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. ԿԱՊՈՑՑ ԽԱԶԻ ընդհ. ժողովը, Նոյեմբեր 28ին, ժամը 5ին, Société Savantesի մէջ:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՈՋ
Ֆիլիփ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆի

կիր. 24 Նոյ. ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue Pasteur):

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու դերընտիր գործերէն:

«ՑԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԻ

Ռօաննէն Պ. Մ. Թորոսեան վեց ամսեայ «Ցառաջ» կը նուիրէ Պ. Տ. Սահակեանի (Լիոն) եւ Պահամեանի (Ռօան):

Փարիզէն Սեդրակ Քիւրտեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր քրոջ եւ քեռայրին Տէր եւ Տիկին Բեզրոչեանի (Խոր), իրենց գաւիթին ծննդեան առթիւ:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ ՄԸ կը փնտռուի «Ցառաջ»ի Թղթատարական ճիւղին համար:

SALON GHAMBERIAN

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն *Էնտէֆրիզակլ* (տաք եւ պաղ) *օնտիւլասիօն* ներկ, *մէքօրօրասիօն* եւ *միզ-ան-փլի*:
Այս կտրոնը ներկայացնող յաճախորդներուն հարիւրին **20** զեղչ
24, Place Hôtel de Poste, 24
Villeurbanne Tél. 68-74 V.

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՑԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique
JAC-MOT
136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème – poudre, brillantine parfumée ou non.

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ **Catalogue** կը դրկուի:
Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին:

ANTONIN
COIFFEUR – PARFUMEUR
24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10
Արանց եւ կանանց մանուածր բաժիններ, Տէր եւ Տիկնոջ Ց. Անէմեան (Jacques), էնտէֆրիզակլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միզ-ան-փլի, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար:
Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն
Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան *վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 21 Novembre 1946 Հինգշաբթի 21 Նոյեմբեր

ԾԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4859 - Նոր շրջան թիւ 498 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿ ԱՅՍ ԴԻՒՐԸ, ՄԷԿ ԱՅՆ

Ինչպէս պիտի կարդաք այսօր, Իթթիհատա - կան Թուրքիոյ արտաքին նախարարը, Հալիլ Մէնթէշէ սկսեր է իր յուշերը հրատարակել «Ձիւմհուրիյէթ»ի մէջ: Եւ առաջին առթիւ, կը բանայ Հայկական Հարցին ծալքերը :

Երբեմնի Խալիլ պէյն է այս, նախագահ Ադդ - ժողովի, որ ողբացեալ Գ. Զօհրապի տունը կ'ա - պաստանէր լեղապատառ, երբ ծպտեցաւ յետադիմական չարժումը ,— «Շէրիաթ խթէրուք» (1909 Մարտ 31):

Այդ ճգնաժամուն ուրիշ երեւելիներ ալ ապահովութիւն կը գտնէին հայկական տուներու մէջ : Բայց, երբ օրերը փոխուեցան (1915), ոչ Զօհ - րապն ու Վարդվէսը կրցան փրկել, ոչ ալ, օրինակ, Վարուժանը, որուն հետ լուսանկարուած, ճառ խօսած ըլլալը պատիւ կը սեպէր ծանօթ բանաս - տեղծը, Մէհմէտ Էմին ...

Այս միեւնոյն Հալիլն էր դարձեալ որ, Հայաջինջ Սարսափներու ամէնէն յուսահատական պա - հերուն, չոր ու ցամաք պատասխան մը կուտար Զաւէն պատրիարքի պաղատագին կոչերուն.

— Տեղահանութեան ծրագիրը գոյութիւն ու - նէր պալքանեան պատերազմին օրերէն (1911—12), բայց այն առեն քաղաքային իշխանութիւնը զօրաւոր ըլլալով, կրցաւ առաջքը առնել: Հիմա դինուորական իշխանութիւնն է որ կը տիրապետէ, եւ մենք անզօր ենք ...

Ճուշերու առաջին տողերէն իսկ, Թրքական դիւանագիտութեան գոհարներն են որ կը պսպղան :

Ուշաթափած՝ Հայկական Հարցի մասին է - դած քարոզութիւններէն, Մէնթէշէի նախկին է - րեսփոխանը չունէը կ'առնէ ժողովի մօտ, որ կը յանձնարարէ անմիջապէս ձեռնարկել բարենո - գումներու :

Պոլիս վերադարձին, իր մտահոգութիւնները յայտնելով Մահմուտ Շէվքէթ փաշայի, կ'առա - ջարկէ անգլիացի մասնագէտներու յանձնել արե - ւելեան նահանգներու բարենորոգումը :

— « Այդ պարագային վերակենդանացուցած կ'ըլլաք կիպրոսի անգլիերէնուրէ դաշնագիրը, ո - րուն համաձայն Անգլիա յանձն առած է մեզ պաշտ - պանել արեւելքէն գալիք ռուսական յարձակումի մը դէմ » :

Արդարեւ, անոնք չատ լաւ հասկցած են Պերլի - նի Վեհաժողովին առթիւ սարքուած գաբշելի խա - ղը, որ 16րդ յօդուածը վերածեց 61ի եւ դեսերով արիւն արժեց հայ ժողովուրդին :

Մահմուտ Շէվքէթ փաշա կը հաւանի այս ծրագրին, եւ, Թալէաթի կարծիքն ալ առնելէ վերջ, կը հեռագրէն Լոնտոնի օսմ. դեսպանին, որպէսզի գործի ձեռնարկէ :

Անդլ. կառավարութիւնն ալ հաւանութիւն կը յայտնէ, ընդհ. քննիչ նշանակելով գաղթային պաշտօնատար մը, լորտ Միլները: Բայց, ռուսա - կան դեսպանը հոս կ'առնէ, կը դիմէ բրիտանական կառավարութեան, եւ ծրագիրը ջուրը կ'իյնայ :

Ուրիշ խօսքով, կ'որոշուի բարենորոգումները կատարել միջազգային հսկողութեամբ, ծրագրին մշակումը յանձնելով Ռուսերուն :

Մնացեալը երկհատոր պատմութիւն է :

Դաշնակիցները չհետեցան պատերազմը, ինչ - պէս այսօր: Թուրքիան փլաւ եւ Հայաջինջ Սար - սափներու կազմակերպիչները Թոան դէպի Գեր - մանիա եւ Ռուսիա, որ նոյնպէս պարտուած եւ ճա - կատն քաշուած էր :

Այս անգամ անոնք զարկին բոլշեւիկ Մոսկուա - յի դուռները, որոնք լայն բացուեցան իրենց առջեւ :

Հաչակաւոր Զիչէրինն էր որ հեռագիրներ կը փոխանակէր Մ. Քէմալի հետ, հաչակելով, ի լուր աշխարհի, թէ մէկ են երկու պետութեանց իտէալ - ները,— պայքար Համաձայնութեան (Անտանտա!) եւ մասնաւորապէս բրիտանական աշխարհակալու - թեան դէմ (1921):

Մնացեալը նոյնպէս երկհատոր պատմութիւն է : Սիրակցորդ, գործօն բարեկամութիւն եւ դի - տակցութիւն երկու դարաւոր թշնամիներուն մի - ջեւ, բոլոր ճակատներուն վրայ: Մինչեւ նոր Աչ - խարհամարտը, ուր Թուրքիան դարձած էր նորէն աչքի լոյս, իբրեւ իրական ուժ :

Եւ հիմա նոր պատմութիւն,— Մ. Մութթիւնը կռնակ դարձուցած, Մեծն Բրիտանիան թիկնապահ Անգարայի, ընկերակցութեամբ Մ. Նահանգնե - րուն, որ միշտ պատրաստ է կաթ եւ ալիւր ղրկե - լու զոհերուն, երբ կրնար մէկ թռիչքով խափանել ջարդն ու աւերը ...

Շ.

ՕՐ ԸՍՕՐԻՆ

ԼՈՑՍ ՔԱՂԱՔԸ

Փարիզն է այդ, համաշխարհային մայրաքա - դաքը լոյսի, որ երբեք իր տեղը չզիջեցաւ ոչ իսկ շաղշոդուն Նիւ - Եորքին եւ մնաց միշտ «Լոյս»ը շալկած, իր ամէնէն մութ օրերուն ալ :

Այդ որակումը կրնայ խոտոր համեմատիլ լամբերու թիւին հետ, բայց Փարիզը կը մնայ դարձեալ Լոյս - Քաղաք, իր մտքով, մշակոյթով, գիտութեան կաճառներով ու տաճարներով, իր արուեստի ու գեղեցկութեան մեհեանններով, իր անթիւ ու անհամար լուսապքիւրներով :

Պատերազմին, լոյսը փախաւ օդանաւերուն ռումբերուն եւ թնդանօթներու առջեւէն: Մարդիկ էիք - բերան կոտրեցին ծառերու եւ պատերու դէմ, շատեր էանի մը անգամ գետնամած համբու - բեցին սալայատակները, անհամբեր սպասելով լոյ - սին ծագմա՞ :

Զարհուրանքը վերջանալու մօտ, երբ կը սպա - սէիք որ խաւարը փարատի, յանկարծ լոյսը կ'ան - հետանար, սեղանին առջեւ պատառաքաղը մեր ձեռքին մէջ, կամ աշխատանքի ամէնէն եռանդուն ժամուն, մեբենայի մով :

Ու վերջապէս ծագեցաւ Արեւը բարերար ու փրկարար, տարցնելով բոլորին սիրտը :

Եւ սակայն, կարմ տեւեց մեղրալուսինը, եւ խաւարը նորէն ցցեր է գլուխը, սպառնալից :

— Այո, պիտի աշխատիս շաբթուան չորս օրը միայն, եւ օրական 12 ժամ, աներեւակայ: Միւս եր - կու օրերը՝ կրճատում էլեկտրական հոսանքի ...

Եւ հիմա թող «Ճառաչ»ը հառաչէ.— «Լուսա - ցնցուղ», «Լուսապքիւր», «Լուսաշող», «Լուսա - փայլ», վերջապէս լո՛յս, լո՛յս որ խոյս կուտայ չեմ գիտեր որքան ժամանակի համար :

ՍՍՍՐ

Ներգաղթը Եգիպտոսի մէջ

Եգիպտոսի ներգաղթի կեդր. կոմիտէի նա - խագահ Մամբրէ արք. պաշտօնական զեկոյցով մը կ'իմացնէ թէ ներգաղթի արձանագրութիւնները պիտի չարունակուին ցնոր տնօրինութիւն: Դահի - րէի, Աղեքսանդրիոյ եւ գաւառներու արձանագրու - թիւններու թիւը 12.000ը անցած է :

ՀԻԻԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲԸ հսկողութեան տակ առնելու համար Թախանճադին կոչ մը ուղղեցին ութ ամերիկացի դիտնականներ, առաջնորդու - թեամբ աշխարհահռչակ Ա.Այնշթայնի: Կոչը կը յայ - տարարէ.— 1. Հիւլէական ռումբերը այժմ կրնան չինուիլ ածան եւ մեծ քանակութեամբ: Անոնք չատ աւելի քանդիչ պիտի ըլլան.— 2. Որ եւ է դինուո - րական պաշտպանութիւն չկայ հիւլէական ռումբին եւ չի կրնար յուսացուիլ.— 3. Ուրիշ ազգեր կրնան դտնել մեր գաղտնիքը.— 4. Անօգուտ է պատրաս - տուիլ հիւլէական պատերազմին դէմ եւ եթէ փոր - ձուի, պիտի կործանէ մեր ընկերային կարգու - սարքը.— 5. Եթէ պատերազմ ծագի, հիւլէական ռումբերը պիտի գործածուին եւ ապահովաբար պիտի կործանեն մեր քաղաքակրթութիւնը :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ օդանաւով Փարիզ եկան խումբ մը խորհրդային դիտնականներ, փասթէօրի 50րդ տարեդարձին առթիւ:— Մոսկուայի Գիտութեանց Ակադեմիան կառավարութենէն արտօնութիւն ստացաւ 43 նոր անդամներ ընդունելու: Այս կա - րեւոր յաւելումով եւ 81 թեկնածուներու մօտա - լուտ ընդունելութեամբ, ակադեմականներու թիւը պիտի բարձրանայ 160ի: Մ. Միութիւնը որոշած է բոլոր երկիրները գերազանցել դիտութեան ճակա - տին վրայ :

ՄԱՐՍԷյԼի մէջ կը դատուին չորս դաղեր, մէ - կը՝ Բժ. Մալէ, որոնք ամբաստանուած են թէ 1945 Մայիս 26ին Թուլուզի մօտ առեւտրական Լուի Պրիւտոնի տունը մտեր էին Դիմադրական ճակա - տի անունով եւ պահանջեր էին պահած ոսկին: Վաճառականին մերժումին վրայ, չորս դաւադիր - ները աթոռի մը կապած են զայն, եւ կօշիկները հանելով հրկիզած են ոտքերը: Ցետոյ սպառնացած են ողջ ողջ վառել կնոջը հետ, կաթսին մէջ: Վա - ճառականը ճարահատ յանձներ է պահած ոսկին որ կ'արժէր քանի միլիոն Ֆրանք: Գանձը չէ դտնուած տակաւին :

ԿԸ ՀԵՐՔՈՒԻ փէթէնի մահուան լուրը:

ԹՈՐԻԶ ՎՃՌԱՊԷՍ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

«Ամէն բան առաջ փրանկը»

Մորիս Թորէզ, համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, որ նախապէս կարգ մը յայ - տարարութիւններ ուղղած էր Տէյլի Մէյլ»ի եւ «Թայմզ»ի, առջի օր լրացուցիչ լուսաբանութիւն - ներ հաղորդեց ամերիկեան գործակալութեան մը, ի պատասխան անոր թղթակցին հարցումներուն :

Փոխ-վարչապետը նախ բացատրեց թէ նոր նախարարութիւններ ստանալու համար չէ որ այժմ կը պահանջեն վարչապետութիւնը : «Կը յայտարա - րեմ վճռապէս,— Համայնավար կուսակցութիւնը կը պահանջէ վարչապետութիւնը իբրեւ ամէնէն բազմանդամ կուսակցութիւնը : Մենք կ'ուզենք ստանձնել վարչապետութեան բոլոր պատասխա - նատուութիւնները » :

Ցետոյ խօսելով ընկերվարականներու պա - տասխանին վրայ, հաստատեց թէ դոհ չեն մնա - ցած : «Մենք ըսեր էինք,— Ձուլենք մեր երկու կու - սակցութիւնները եւ կազմենք Ֆրանսայի բանուո - րական կուսակցութիւնը» : Ընկերվարականները կր պատասխանեն այս առաջարկին,— « Միւս կու - սակցութիւնները պիտի գործակցի՞ն կառավարու - թեան» : Ընկերվարականները ոչ միայն չեն պա տասխաներ մեր դրած հարցին, այլեւ չեն ուզեր վերակազմել մեր երկու կուսակցութեանց գոր - ծակցութեան կոմիտէն : Անոնք ըսել չեմ ուզեր թէ կը մերժեն, զուտը բաց կը մնայ խօսակցու - թեանց համար, բայց չեմ հասկնար որ համայնա - վարները չարունակեն մերժել միութիւն մը որ անհրաժեշտ է առաւելագոյն չափով ծառայելու համար բանուոր դասակարգի շահերուն : Ընկեր - վարականները կը վախնան որ կը կլանուին համայ - նավարներուն կողմէ, մեր առաջարկած բանուո - րական կուսակցութեան մէջ : Սխալ է այդ : Կր յիշեցնեմ թէ համայնավար կուսակցութիւնը մի - ութեան միեւնոյն պահանջը կը ներկայացնէր ըն - կերվարականներուն, երբ համայնավարները ու նէին 30.000 անդամ, իսկ ընկերվարականները 100 հազար, երբ համայնավարները 80.000 ձայն կը ստանային, իսկ ընկերվարականները 1.900.000» :

Անցնելով ուրիշ մեղադրանքի մը, Թորէզ յայ - տարարեց.— Մեզ կը մեղադրեն թէ Մոսկուայէն կախում ունինք, թէ միջազգային ենք: Ֆրանսա - կան համայնավարութիւնը ծնո՞ւնդ Մոսկուայ... Մէկ դարձեալ որ համայնավարութիւնը ծնաւ Ֆրանսայի մէջ եւ իր ռահվիրաները ունի: Սթա - լին ինքն այ բանաւոր ձեւով յայտարարեց թէ ռուսական յեղափոխութիւնը իր աղբիւրները, իր դասական - եւ իր գաղափարաբանութեան կարեւոր մէկ մասը քաղած է Ֆրանսական յեղափոխութենէն: Լէնին Ֆրանսա ապրեցաւ: Կրնամ ըսել թէ ռուս համայ - նավարներն են որ նախ իրենց աչքերը յառեցին դէ - պի Ֆրանսա, երբ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու համայնավարները տակաւին վառ հետաքրքրու - թեամբ չէին նկատած թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Ռուսիոյ մէջ: Մեզ կը մեղադրեն թէ միջազգային ենք. բայց միջազգային կազմակերպութիւնները, բրըսք - ները եւ Բարբէնները: Կաթոլիկ եկեղեցին որ ամե - րական կը կոչուի, միջազգային գաղափարա - կան կազմակերպութիւն մը չէ՞: Ամէն երկիր յա - ռաջ կ'երթայ համաձայն իր սեփական տեղերուն: Համայնավարութիւնը արտածելի ապրանք մը չէ, ինչպէս անուշահոտութիւն մը: Եթէ բանուորական բազմութեանց տնչերը յարեւմտան են չատ մը աղ - դերու մէջ, ես կատարելապէս կ'ըմբռնեմ թէ ամէն երկիր իրեն յատուկ պայմաններ, սեփական կլիմայ մը կր ներկայացնէ: Բայց չեմ հասկնար թէ ինչո՛ւ մենք, Ֆրանսայի համայնավարներս պիտի չկըր - նանք մեր խորհրդային բարեկամներու փորձառու - թենէն քաղել ինչ որ լաւ է եւ օգտակար մեր երկ - րին համար » :

Պ. Թորէզ այս առթիւ կրկնեց թէ համայնա - վար կուսակցութիւնը իշխանութեան գլուխ անցած աւեն համայնավարական ծրագիր մը չէ որ պիտի դործադրէ :

— « Քանիցս յայտարարած եմ արդէն,— Ֆը - րանսայի վերականդնումը կրնայ գլուխ հանուիլ միայն հաւաքարար : Մեկի համար երկրին մէջ ու - թիւնը անհրաժեշտ պայմանն է Ֆրանսայի վերա - կանդնումին: Մեր գլխաւոր հոգը պիտի կազմէ Ֆրանքին պաշտպանութիւնը : Հաւասարակշռել ել - մտացոյցը, առանց նոր տուրքեր աւելցնելու, զարկ տալ արտադրութեան եւ Ֆրանքը հաստատուն վի - ճակ պիտի ունենայ » :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ որ տեղի ունեցան Գշ. օր, արձանագրուած էին 8 միլիոն քուէարկուներ: Բոլոր դինեալները եւ դրօսավայրերը փակուած էին: Վերջնական ար - դիւնքը ճշդուած չէ տակաւին, բայց տարակոյս չկայ թէ 414 աթոռներու վրայ 75 աւ հարիւր չա - հած են կառավարութեան կուսակիցները, մօտ հարիւր աթոռ ալ ընդդիմադիրները :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄի դինուորական ակումբը պայ - թեցաւ: Բաղմաթիւ զոհեր կան :

Հայ. հարցի ծրագիրը Եվրոպայի աչքին

ՆԱԽԱԳԱՀ ՑԱՐԵԼԻՆ

Ա. Ստեփանովիչ Ստեփանովի հետ ունեցած հարցազրույցը

— Ձեր կարծիքով, ինչպիսի՞ն պիտի լինի Ռուսաստանի ներքին քաղաքականությունը ներկա պատերազմի ավարտից հետո։

— Ռուսաստանի ներքին քաղաքականությունը, ինչպես ամեն մի պետության, կախված է արտաքին քաղաքականությունից։ Ռուսաստանի արտաքին քաղաքականությունը ներկա պատերազմի ավարտից հետո կորոշվի Եվրոպայի ընդհանուր դրությամբ։ Ռուսաստանի ներքին քաղաքականությունը կորոշվի ռուսական հասարակության պահանջներով։

— Ռուսական հասարակության ներկայացուցիչները ի՞նչ կարծիք ունին Հայկական հարցի մասին։

— Ռուսական հասարակության ներկայացուցիչները կարծիք ունին, որ Հայկական հարցը պիտի լուծվի Եվրոպայի ընդհանուր դրության հետ միասին։ Ռուսական հասարակության ներկայացուցիչները կարծիք ունին, որ Հայկական հարցը պիտի լուծվի Եվրոպայի ընդհանուր դրության հետ միասին։ Ռուսական հասարակության ներկայացուցիչները կարծիք ունին, որ Հայկական հարցը պիտի լուծվի Եվրոպայի ընդհանուր դրության հետ միասին։

— Ռուսական հասարակության ներկայացուցիչները ի՞նչ կարծիք ունին Հայկական հարցի մասին։

—

Ինչ կը վերաբերի բարենորոգումներուն, իսկոյն պէտք է ձեռնարկել անոնց, պայմանով որ կատարուին ռուս կամ եւրոպացի պաշտօնեաներու բացարձակ հակակշռին տակ: Միւս կողմէ այժմէն պէտք է ձեռք առնենք անհրաժեշտ միջոցները, որպէսզի մեր բանակները կարենան դրաւել Արեւելեան Նահանգները, եթէ բարենորոգումները օգտակար արդիւնք չտան ու եթէ կարելի չըլլայ ապահովել անդորրութիւնը:»

ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏՈՔԹ. ԶԱԻՐԻԵԻԻ

Ռուս դիւանագիտութիւնը այլեւս սկսած էր առնձարձակ գործադրել իր հնաւանդ քաղաքականութիւնը. Սազոնով նախ իր դեսպանին կը յանձնարարէ բարեկամական խրատներ տալ Օսմ. կառավարութեան: Ասոր վրայ ռուս դեսպանը Բ. Դրան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ Հայկ. Հարցին մասին, ուշադրելով որ օտար միջամտութիւնը անհրաժեշտ պիտի դառնայ, եթէ տեղին չեզոքացուրդի բարենորոգումները, նկատելով որ սահմանակից Ռուսիա չի կրնար անտարբեր մնալ, եթէ խանգարուի անդորրութիւնը:

Ռուսիա միւս կողմէ հետեւեալ յանձնարարութիւնները կատարած է Դաշնակցութիւն կուսակցութեան ներկայացուցիչ Տոքթ. Զաւրիեւի.

— «Կայսերական կառավարութիւնը ամենայն չեզրմ կերպով նկատողութեան կ'առնէ Հայաստանի ճակատագիրը. այսուհանդերձ, կացութեան բացառիկ փափուկ բնոյթը նկատի ունենալով, Հայերը պարտաւոր են խուսափիլ ուեւէ անխոհեմութենէ որ կրնայ ծանրակշիռ հանգամանք տալ իրենց վիճակին: Պէտք չէ որ Հայերը Եւրոպայի աչքին արեւին իբրեւ հասարակ յեղափոխականներ, որոնք կ'ուզեն օգտուիլ Թուրքերու վիճուորական պարտութիւններէն. հետեւաբար պէտք չէ զրկուել Թուրքերը: Մանաւանդ պէտք է զգուշանալ յեղափոխութիւն յառաջ բերելէ եւ Եւրոպայի մէջ քաղաքական պահանջներ ներկայացնելէ:

Աւար փոխարէն կարելի է մամուլով եւ ուրիշ միջոցներով բողոքել Թուրք պաշտօնեաներու եւ Քիւրտերու բռնութեանց դէմ:»

ԻՍԹԱՆՊՈՒԼԻ ՀԱՅԵՐԸ

Ինչպէս միշտ, Ռուսիոյ նպատակը եղած է այնպէս մը ներկայացնել թէ գոյութիւն ոսմին բռնակալ Թուրքիա մը եւ հարստահարուած բիստոնեայ ազգ մը, զոր պէտք է ազատել՝ յանուն մարդկութեան:

Ռուս հիւպատոսը այդ նպատակով կը դրդէր Հայոց Պատրիարքը, որ ամենափոքր դէպքերն իսկ չափազանցնելով «թագրիր»ներ կը տեղացնէր Բ. Դուռը: Հոկտեմբերէն մինչեւ Մայիս, Պատրիարքարանը ճիշտ 173 «թագրիր» տուած էր եւ ռուս դեսպանն ալ իր կողմէ հաստատած էր այդ «թագրիրներու բովանդակութիւնը: Էջմիածնի Կաթողիկոսն ալ Խաչանպուլի Պատրիարքարանի ժողովները կը դրդէր ցուցական որոշումներ տալու:

Աւրդարեւ, 21 Դեկտ. 1912ին, Հայոց Ազգ. ժողովը միաձայնութեամբ վստահութիւն յայտնեց Խան Ցանձնաժողովի մը, որուն պաշտօնն էր ապահովել բարենորոգումներու գործադրութիւնը: Այդ միջոցին Հայոց գրեթու դիւտին չեմ գիտեր քանի՞ երորդ տարեդարձին առիթով Իսթանպուլի Հայերը հանդիսութիւններ եւ ցոյցեր կը կատարէին ու այդ առիթով անոնք չքաշուեցան նոյնիսկ փողոցներուն մէջ հայկական դրօշակի ցոյներով «քօնֆէթթի»ներ նետելէ:

1913ի *Փետրուարին Էջմիածնի Կաթողիկոսը փոխանորդութիւն տուաւ Պօղոս Նուպար փաշայի, որպէսզի Լոնտոնի Վեհաժողովին փոխարէն եւրոպական պետութիւններու դիմէ՝ Ռուսիոյ հակակշռին տակ բարենորոգումներու գործադրութիւնը պահանջելու համար: Ուշադրաւ է որ Ռուսիա Հայերուն կ'արգիլէր Լոնտոնի Վեհաժողովին դիմել:*

Ռուս կառավարութիւնը անդլ. մասնագէտներու մասին Լոնտոնի կառավարութեան մօտ մեր կատարած դիմումին առիթով Անգլիոյ հաւանութիւնը ձեռք բերելէ վերջ, հրահանգներ տուած էր Պերլինի, Վիէննայի եւ Հռոմի ռուսական դեսպաններուն:

Թեհրանի բեմը եւ իրթեւակացը

ԹԷՀՐԱՆ.— Կաթող. կարգադրութեամբ Թէհրան մայրաքաղաքը, իր հետ ունենալով Արաքի շրջանը, Համատան, Ղազուին եւ Քիրմանշահ քաղաքները, ներկայիս կազմում է մի նոր ազգային կրօնական թեմ, անջատուելով Իրան-Հնդկաստանի նախկին թեմական շրջանից: Այս նպատակով կազմուեցաւ յատուկ թեմական կանոնադրութիւն, որ նոյնպէս հաստատուեցաւ Մայր Աթոռէն:

Սակայն ցարդ սոյն կանոնադրութիւնը չգործադրուեցաւ, նախկին Թեմականը կազմալոյծ վիճակում շարունակում է իր գոյութիւնը, առանց արդարացուցիչ պատճառների:

Թեմի ազգային, կրօնական եւ մշակութային կեանքը իր կանոնադրական հունի մէջ դնելու համար էջմիածնէն եկած առաջին թեմակալը՝ Վահան ծ. վարդապետ Կոստանեանը (յետոյ եպիսկոպոս) մէկեւկէս տարի պաշտօնավարելով չկրցաւ այդ աշխատանքը ի կատար ածել եւ ժողովրդի ընտրական իրաւունքներով օժտուած դեկավար մարմնին դործի վրայ տեսնել:

Սրան յաջորդեց Ռուբէն եպիսկոպոս Դրամբեանը, որ յատկապէս զրկուեցաւ Ս. Էջմիածնէն թեմական կանոնադրութեամբ Ազգ. իշխանութիւն ստեղծելու Թեհրանում: Ահա վեցերորդ ամիսը լրանում է, սակայն գործնական յուրջ աշխատանք չէ կատարուած տակաւին: Եւ թւում է թէ համաբաշխութեան ու համագործակցութեան դեանի վրայ առաջնորդը խուսափում է աշխատանքի ձեռնարկելուց: Յարդ եղած նախանշանները այդ են ցոյց տալիս:

Իր ժամանումի առաջին օրէն իսկ եպիսկոպոսը եկեղեցու բեմից իր քարոզների մէջ հնչեցնում է Հայոց Հայրապետարանի պատուէրները, սիրոյ, եղբայրական գործակցութեան, համերաշխ կենակցութեան անհրաժեշտութիւնը: Սակայն այս եւ նման բոլոր վայրկեան եւ արժէքաւոր խօսքերը հենց ինքը չի գործադրում իր պաշտօնավարութեան ընթացքին, լինելով կենդանի օրինակ ժողովրդին: Առաջնորդի այս ընթացքին հետեւում է թեմի Ընտրական գործի ձգձգումն ու անկերպարան վիճակի չարունակութիւնը:

Յատկապէս հարկ է նշել որ առաջնորդը տեղ հասնելուց, առաջին իսկ առթիւ հարկ էր ներկայանար երկրի վեհապետին եւ բարձրպաշտ իշխանութեան: Սակայն ցարդ տեղի ունեցած չէ:

Տխուր վիճակի մէջ է ներկայիս Թեհրանի կրթական-դպրոցական գործը: Նոյեմբեր ամսի մէջ ենք, սակայն, 1000էն աւելի հայ աշակերտներ ուսնեցող դպրոցը ո՛չ լրիւ ուսուցչական կազմ ունի, ո՛չ լրիւ դասատւութիւն, ո՛չ ամբողջական դասացուցակ եւ ո՛չ էլ պատասխանատու տեսչական դեկավարութիւն: Առաջնորդը աւելի կը ձգտի, ուսուցչական կազմի ընտրութեան մէջ հոգ տանիլ հատատաքննական աշխատանքներին, անհարազատ տարրերին արձակելով կամ հեռացնելով, կարեւորութիւն չտալով ուսուցչի կարողութեան եւ փորձառութեան:

Իբրեւ բարձրպաշտ աստիճան ունեցող հոգեւորական (թէեւ առանց փորձառութեան), իբրեւ էջմիածնական միաբան, իբրեւ առաջնորդ մի կարեւոր թեմի, նա պարտաւոր է իրեն պահել համապատասխան դիրքի եւ բարձրութեան վրայ՝ լինելով հատատարապէս հոգեւոր ներկայացուցիչ հայ հասարակութեան բոլոր հոսանքների համար: Գործնականօրէն ցոյց տալու համերաշխութեան, սիրոյ եւ համագործակցութեան ուղիները: Յատուկ պէտք է յիշել որ հանրութիւնը այս չտեսաւ իր առաջնորդի մէջ:

Նա չարունակ յօդուածներ ու ոտանաւորներ է գրում կուսակցական օրգանների մէջ: Այս անհամապատասխան է արդէն իր կոչման, դիրքին ու հեղինակութեան: Իրնման աշխատակցութիւնները յարմարագոյն տեղն է էջմիածինը, երուսաղէմի Սիոնը կամ Անթիլիասի Հասկը, այլ ոչ Թուդեհ կուսակցութեան օրգանը:

Կը սպասենք որ Դրամբեան եպիսկոպոսը լուրջ սրբագրութեան ենթարկէ իր առաջնորդական գործունէութիւնը, նուիրուելով թեմի կազմակերպման գործին, եկեղեցու եւ դպրոցի պայծառութեան ու էջմիածնի հեղինակութեան բարձրացման:

ԱՐԳՈՍ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՇԻՆՈՒԻ «Գ. Սունդուկեան» անունով պետական թատրոնի նոր շէնք մը, Սթալինեան պղտոտային վրայ: Թատրոնը պիտի ունենայ 60—70 հազար խորանարդ մեթր տարածութիւն, 1200 հոգիի համար եւ բոլոր կողմերով պիտի ծածկուի Երեւանի պազալտ քարով: Նախագիծին վրայ կ'աշխատին ճարտարապետ Կ. Հալապեան եւ փրոֆ. Ս. Սաֆարեան:

ԱՐԱԳԱԾ ԼԵՐԱՆ ՎՐԱՑ (Երեւանէն 16 քիլոմեթր հիւսիս) կառուցուած դիտարանին շինութիւնը աւարտած է: Թերթերը կը գրեն թէ այս դիտարանը իր արդիական կազմածներով եւ սարքաւորումով կը դերազանցէ Ամերիկայի, Անգլիոյ եւ Փարիզի հսկայ դիտարաններն անգամ:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

Խ Ա Ց Ո Յ Խ Ա Ց Ը

— Ես աղօթել չգիտեմ,— ոչ մի Աստուծոյ անունն անգամ չգիտեմ... ոչ էլ հասկըն... ես փախայ Ալիէն, որպէսզի չսպաննեմ... եւ փախայ Աւետիսէն որ բռնել է Ալին, պատկերել է գետնին ու ինձ ասում է.« տեսնո՞ւմ ես... քեզ մնում է մի պայն սուրդ իջեցնել... տեսնեմ..» :Իսկ ես խաղալ եմ ուզում, դպրոց գնալ եմ ուզում... իրել եմ ուզում... ես ապրել եմ ուզում առանց սպանելու... ես մեռնել եմ ուզում առանց սպանուելու... Ո՞վ դրաւ այս մղձաւանջը երիտասարդ հոգուս մէջ... փոխանակ պարտէզների ծաղիկը քաղելու, թիթեռների եռեւէն վազելու, երգելու, խնդալու... եւ ահա ինձ ասում են «սպանէ՛»:Ո՛վ Թագաւոր,դու մտայլ, լռակեաց այս ժայռի նման... չգիտեմ ուրիշ երկիր էլ ունի՞ քեզ նման Թագաւոր... Եթէ ունի, ուրեմն աշխարհը դժոխք է եւ բոլոր երեխաները էլ ինձ նման որբեր են, ունեն վրէժ իրենց հայրերն ու մայրերը սպանողներից... Ես ինչո՞ւ եմ ծնուել այս աշխարհում, ինչո՞ւ եմ ես ապրում... Ես ինչո՞ւ եմ ես ուզում խաղալ, ուսանել, սիրել... ինչո՞ւ աստւածների հունաց դրիր իմ սրտում... յանցանքը Աւետիսին չէ որ ինձ փոստում է անվերջ ...

Իմ բարի Թագաւոր, փոխանակ ուրիշների զբաղմունքները կործելով քո Թագը ապահովելու, նեսիր այդ Թագը ծուլը... իմ բարի Թագաւոր, ես խաղալ եմ ուզում, ես սիրել եմ ուզում... Հանէ իմ սրտէն կոստրածի մշտական մղձաւանջը... տես, ինչպէս դունատ եմ ...

Սեւաչեայ մարդու, Աստղիկի, Աւետիսի եւ Ալիի պատկերները չքացան յանկարծ ու ես մնացի մենակ իմ մտմտուքիս, դէմ առ դէմ խոժոռադէմ ժայռի հետ ...

Վախցայ անչուշտ... վախցայ որ սկսայ բարձրաձայն երգել... կցկտուր, անիմաստ բառեր էին օրտիս ալեկոծութիւնէն փրթած՝ որ արձագանգում էր դիմացի լեռներէն ու նուաղում տակաւ ...

Մթնել էր: Վախցայ մենակութենէն, Սուլթան Համիտէն եւ ժայռէն... Գիրքը հաւաքեցի ու ելայ ոտքի, է՛ ի՞նչ պիտի տանեմ Աւետիսին: Ի՞նչ ուրշեցի:— Ի՞նչ տուաւ ինձ այս ժայռը: Զրեր կանանց երեխայ տուող ժայռը ինձ մի գաղափար անգամ չտուաւ.. ի՛նչ մութ է, ինչպէ՞ս տուն պիտի հասնիմ... կարծես ժայռը հետեւում էր ինձ ... սեւաչեայ մարդը վրան նստած՝ քշում էր այդ հրսկայ ժայռը իմ ետեւէն...

Յանկարծ յիշեցի Աստղիկը ...

Սեւաչեայ մարդը, կարծես, ինձ ասում էր.— Քայը միայն արժանի է սիրելու...

Ոտքս քարին եկաւ ու ընկայ, գիրքը փախաւ ձեռքէս... Սուլթան Համիտ, այս բոլորին պատճառը դու ես, ասացի ինքնիրենս ...

Մութին մէջ խարխափելով որոնում էի գիրքն ու ճամբաս, երբ մի ձայն ասաց.«առ գիրքդ եւ տուր ձեռքդ...»:

Աւետիսն էր...

Երբ հասանք մեր դրան առջեւ՝

— Աւետի՛ս, ասացի, Աւետի՛ս ...

Բայց Աւետիսը արդէն անյայտացել էր... Ի՞նչ պիտի ասէի նրան — չգիտեմ: Պիտի ասէի՞ թէ ոչինչ դուրս չեկաւ իմ ուխտազնացութենէն, ժայռը ոչ մի խորհուրդ չտուաւ եւ ես դատւում եմ կոյս, չգիր կանանց վիճակում նորէն չգիտեմ: Արդեօք, պիտի ասէի թէ Աւետիս, վաղն իսկ բեր Ալիին,... քանի որ ձեր ախտը շատ ցածր է եւ խնայում ես փամփուշտդ, բեր ինձ վաղն իսկ, մեր ախտում իմ իսկ սուրով նրա վիզը պիտի կտրեմ... վճռականօրէն այսպէս պիտի ասէի՞ — նորէն չգիտեմ..

Թերեւս պիտի ասէի. Աւետիս, իմ սիրելի եւ ազնիւ ընկեր, քանի որ ինձ այսմղձաւանջի երազէն հանեցիր, եկ վաղը մեր տունը խաղանք ...

ՏՕՔԹ. Ե. ԿԻԼԻԿԵՑԻ

Կացութիւնը Ցունաստանի մէջ

100 ԳԻՒՂԵՐ ԸՄԲՈՍՏՆԵՐՈՒՆ ՁԵՌՔԸ

Աթէնքէն կը հեռագրեն նոյեմբեր 19 թուա-կանով.— Պ. Յալտարիս այսօր ունկնդրութեան ընդունելով անգլիական եւ ամերիկեան դեսպան-ները, անոնց հաղորդեց ընդհ. սպայակոյտին ա-ռաջին տեղեկագիրը, որուն համաձայն Ցունաս-տանի սահմանային պահականոցները 61 անգամ յարձակում կրած են վեց չաբթուան ընթացքին:

Թերթերը կը գրեն թէ ապստամբները յեղա-փոխական առեան մը կազմած են Անթրաքիա գիւ-ղին մէջ, Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ, եւ մա-ուան դատապարտած 18 գիւղացիներ: Ուրիշ 60 գիւղացիներ ալ որոնք կառավարական զօրքին միացած էին, մահուան դատապարտուած են ի բացակայութեան: Քազանայի շրջանին 104 գիւղ-երէն չորսը միայն մնացած են ոստիկան-զօրքին ձեռքը: Ուրիշ աղբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ Իսկրա գիւղին բնակիչներուն 90 առ հարիւրը ջարդուած է: Ապստամբները կրակի տուած են ուրիշ գիւղ մը, Քիլքիս:

★ Պ. Եորկիոս, էմի (Ազատագրական կոմի-տէ) ներկայացուցիչը Փրանսայի մէջ, կը տեղե-կացնէ թէ յոյն ժողովուրդին ինքնապաշտպանու-թեան պայքարը չի սահմանափակուիր Ալպանիոյ, Եուկոսլաւիոյ Պուլկարիոյ սահմանամերձ շըր-ջաններուն մէջ, այլեւ գոյութիւն ունի Թեսալիոյ, կեդրոնական Ցունաստանի, Պելոպոնէսի, մինչեւ անգամ Մթիլլիի մէջ:

★ Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը շատ խառնակ է: Ապստամբները հետզհետէ դէ-պի հին կը շահին արեւմտեան Մակեդոնիոյ մէջ: Կա-ռավարական զեկոյցը կ'ըսէ թէ շատ մը ապըս-տամբներ Եուկոսլաւիա անցած են, իրենց դիմացը դանելով կառավարական զօրքը: Կրեվենայի շըր-ջանին մէջ (արեւմտեան Մակեդոնիա) ապստամբ-ները տէր տիրական են եւ անկախութիւն հռչակած են առաջնորդութեամբ երկու նախկին ուսուցիչնե-րու: Պաշտօնական յայտերու համաձայն, Սելա-նիկի մօտ սպաննուած են հրոսախումբի մը հինգ անդամները որոնց մէկը կին է: Ցունաստանի ընդհ. սպայակոյտին նախագահը, զօր. Սֆոլրոս-փուլոս Լոնտոն դնաց օդանաւով, խորհրդակցելու համար պատերազմական նախարարութեան հետ: Անգլիա եւ Մ. Նահանգները առ այժմ խորհուրդ չեն տար որ Ցունաստան Միացեալ Ազգերու կազ-մակերպութեան դիմէ, դրացիներու ոտնձգու-թեանց առթիւ:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթի մասին համաձայնութիւն գոյա-ցաւ Զորսերու Խորհուրդի նոյեմբեր 19ի նիստին մէջ, որուն կը նախագահէր Մոլոթով: Վերջնապէս ճշդուեցան ինքնավար շրջանի կառավարիչին փրա-ւատութիւնները: Կառավարիչը պիտի նշանակուի Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ, պիտի հսկէ բարեկարգութեան, պիտի նշանակէ ոստիկանու-թեան վերատեսուչը եւն.: Նիստը վերջացած ա-ւելն Պ. Մոլոթով յայտարարեց, *ժպտադին*.—«Չի-նոմներ ըրի ձեղի, մի մոռնաք միշել, երբ նորէն խօսինք օտար զօրամասերու պարպումի մասին»:

Միացեալ Ազգերու կազմակերպութիւնը այժմ կը բաղկանայ 54 անդամներէ: (Վերջին ե-րեքը՝ Շուէյտ, Իսլանտա եւ Աֆղանիստան): Ընդհ. ժողովի նոյեմբեր 19ի նիստին մէջ ծափերով ըն-դունուեցաւ Եգիպտոսի պատուիրակութեան մէկ բանաձեւը որ կը դատապարտէ ցեղային խտրու-թիւնը: Ցետոյ ընտրուեցան Ապահովութեան Խոր-հուրդին երեք ոչ-մնայուն անդամները,— Սու-րիա, Քոլոմպիա եւ Պելժիա, երկու տարուան հա-մար:

Սուրիոյ կառավարութիւնը կը ծանուցանէ թէ Եփրատի, Ձէզիրէի եւ Լաթաքիոյ շրջանները փակուած են բոլոր եկուորներուն եւ օտարական ներուն համար: Եփրատի եւ Ձէզիրէի շրջաններուն տարածութիւնն է 150.000 քառ. մղոն, բարեբեր հողերով:

UNESCOի պաշտօնական բացումը տեղի ունե-ցաւ երեքշաբթի օր, Սորպոնի մէջ, նախագահու-թեամբ Պ. Պիտոյի, որ ցաւ յայտնեց թէ Խ. Մի-ութիւնը չի մասնակցիր մօտ 40 ազգերէ բաղկա-ցած այս կազմակերպութեան (Միացեալ Ազգերու Կրթական, Գիտական եւ Մշակութային կազմա-կերպութիւն): Ուրիշներ ալ խօսեցան եւ ամերիկ-եան պատուիրակութեան նախագահը դիտել տուաւ թէ հատատութիւնը պիտի ձախողի, եթէ Խ. Մի-ութիւնը ի վերջոյ չմասնակցի: Պ. Կասթոն Ռուսի, Փարիզի համալսարանին վերատեսուչը, յայտա-րարեց թէ Միացեալ Ազգերու մտաւոր գործօն ու-ժերը կ'ուխտեն իրենց բոլոր ճիգերը, դիտութիւ-նը, հաւատքը նուիրել խաղաղութեան դատին: Կազմակերպութեան կեդրոնն է Օթել Մաժէսթիք:

Վեց միլիոն ֆրանքի թղթադրամ գող-ցուած էր նոյեմբեր 7ին, կատ. որ Լիոնի մէջ: Գո-ղերը երկու թղթատարական պաշտօնեաներ են որ ամէն բան խոստովանած են: Մէկը վաճառ է 400 հատ 5000նոցներ, մնացեալը իրենց միջեւ բաժ-ներ են:

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

Սարսելի մէջ.— Նախաձեռնութեամբ վար-դան հնթակոմիտէի: Այս կիրակի կէս օրէն վերջ, ժամը 3.30ին երեկոյեան մինչեւ 10.30, Salles des Nocesի մէջ, 81 rue de Paris: Հանդէս - ընթրիք-ով: Գեղարուեստական բաժին, նուագ, երգ, արտա-սանութիւն: Ճոխ սեղան, նաեւ բացառիկ պիւֆէ: Շոգեկառքի ժամերը 1.05 եւ 2.20 անցած Gare du Nordէն:

×

Դոմանի մէջ.— Այս շաբաթ ժամը 8.45ին, ընկերվարականներու նախկին սրահին մէջ:

Կը խօսի Ընկեր ԴԱՄՊԱՐ ԻՓԻՒԲԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ: Մուտքը ազատ է:

×

Փոն տ'Օպնաձի մէջ.— Այս կիրակի:

Կը խօսի Ընկեր ԴԱՄՊԱՐ ԻՓԻՒԲԵԱՆ

Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

×

Պոռտոյի մէջ.— Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանսական երիտասարդ ընկերվարա-կաններու սրահը, Սընօն: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ ԽԱՐԲԵՐԻՒ ԻՄԱՑ գիւղէն Մի-նաս Գրիգորեան որ նախապէս Փարիզ կը գտնուէր: Տեղեկացնել Աբրահամ Մարտիրոսեանի, 12 rue Pesteur Gardanne (B. du R.):

ՌՈՄԱՆԻ Հ. Ց. Դ. Անդրանիկ խումբը իր խո-րին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Բ. Պալեան ըն-տանիքին, վոքրիկն Միհրանի մահուան առթիւ:

ՄԵՆ ՆՈՐ ԳԻՒՂԻ վերաշ. Հայր. Միութեան ընտանեկան խնջոյք hանդէսը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 2.30էն մինչեւ 8, Պ. Յովհաննէս-եանի սրահին մէջ, 13 rue Curie, Crémlin Bicêtre: Գեղարուեստական բաժին: Ճոխ պիւֆէ: Հաղոր-դակցութիւն մէթրօ Porte d'Italie կամ օթօպիւս թիւ 125, իջնել Mairie de Bicêtre:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՅԱՆՕՔ ՎԻՐԹԻՈՋ ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

Կիր. 24 Նոյ. ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue լա Պոէսի):

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու դերընտիր գոր-ծերէն:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ ԿՐՃԱՏՈՒՄԸ սկսաւ երէկ, Տամ - Թրիւտէն - Պարպէս շրջանակէն, որ կը ներկայացնէ Փարիզի հիւսիսային շրջանը: Պի-տի չարունակուի այսօր ալ, առտուան ժամը 7.30էն իրիկուան 7.30: Վաղը, ուրբաթ եւ շաբաթ հո-սանք չկայ Պուասիէ - Կրընէլ - Ռէն - Իթալի շրջանակին մէջ (մօտաւորապէս արեւմտեան եւ հարաւային Փարիզ, մէջն ըլլալով «Ցառաջ»ի խմ-բագրատունը): Էթիէն Մարսէլ - Սէնթ Ամպրուաղ Շառօն շրջանին (արեւելք) հոսանքը պիտի կարուի երկուշաբթի եւ երեքշաբթի:

JE SUIS PARTOUT թերթին խմբագիրներուն դատավարութիւնը կը չարունակուի: Քլօտ Ժանթէ խոստովանեցաւ թէ սխալ բրած էր մահչպլին հետեւելով եւ թէ հոտառութիւն չէր ունեցած: «Եթէ պիտանայի որ Մ. Նահանդները պիտի միջա-մտեն եւ Ռուսիան դիրք պիտի փոխէ, ուրիշ ճամ-բայ մը բռնած պիտի ըլլայի»: Լիւսիէն Ռըպաթէ —ան որ միշտ կծու բաներ կը գրէր Հայերուն դէմ — պատմեց թէ ինք տող մը բան գրած չէ դրամի համար, թէ իր տնօրէնին ազդեցութիւնը կրած էր եւն.:

ՏԱՒԸ ՓՐԱՆՔՈՎ նիքել դրամներ ջրաներու-թեան պիտի հանուին մօտերս:

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ

Կը խորհիմ թէ կարդացիք Հայ Գրողներու Ընկ. Վարչութեան յայտարարութիւնը՝ Պ. Շա-ուարշ Միսաքեանի մասին: Կը յուսամ թէ այդ օրէն փակ մտածեցիք որ ընդհ. ժողով մը անհրաժեշտ էր, երկու շատ կարեւոր խնդիրներու շուրջ խոր-հրդակցելու, եւ ամէնուն կարծիքները առնելէ վերջ որոշում մը տալու համար:

Այդ երկու խնդիրները կը ներկայանան այս-պէս.— Ա. Շաւարշ Միսաքեանի խնդիրը իր գրած մէկ յօդուածին շուրջ, որ կը պաշտպանէր Ցակոբ Օշականի յորելեանը եւ այս առթիւ կը քննադատէր Գրողներու Ընկերակցութեան վարչութիւնը:

Բ. Վարչութեան տուած որոշումը, այդ խմբ-բագրականին առթիւ:

Կը յուսամ թէ պիտի փութաք ի գործ դնել ձեր բոլոր իրաւունքները, որպէսզի անպայման եւ ան-յապաղ տեղի ունենայ ընդհ. ժողովը որուն կը սպասեն ինծի պէս նաեւ մեր միութեան միւս ան-դամները: — Ց. Ֆրէնկեան

ՕՐՇԱՏԵՏՐ

Մարսէյլ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Ռոս-տամ խումբին առաջին դասախօսութիւնը՝ այս ուր-բաթ իրիկուան ժամը 7.30ին Սալ Palais de la Chope, 18 Bld. Garibaldi: Նիւթը՝ Քրիստափոր Միխայէլ-եան: Դասախօս՝ ընկեր Ա. Քէօսէեան:

Անիէն Պոիւ. Քոլոմպի Հ. Ց. Դ. Արամ հն-թակոմիտէի ժողովը՝ այսօր հինգշբ. սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Իսիի Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէին ժո-ղովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Խրիմեան դըպ-րոցը: Կարեւոր օրակարգ:

Փարիզի Ֆ. Կ. Խաչի թէյասեղանը Դեկտ. 8ին, կէսօրէ վերջ, Salle Voltaire, 21 rue Odéon:

Փարիզի Ֆ. Կ. Պոլոցց Խաչի ընդհ. ժողովը, Նոյեմբեր 28ին, ժամը 5ին, Société Savantesի մէջ:

Սերաստացիներու Նահանգային Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի առաւօտեան ժամը 10ին, Շառթրօնի արճարանի սրահին մէջ, 221 rue de Belleville, métro Place des Fêtes: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

Տարօն Տիրոիրեցիի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին Café des Sports, 4 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Օրակարգ.— 1. Ներդաղթի հարցը: 2. Նամակներ Ամերիկայէն: 3. Վարչութեան հրաժա-րականը եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան: 4. Շրջ-յաններու կազմակերպութեան հարց: 5. Ընթացիկ հարցեր:

Ներդաղթի Արնուվիլի յանձնախումբը կը ծանուցանէ Արնուվիլի, Կուէնվիլի եւ չրջանի հայ-բնակիչներուն որ ժամադրութեամբ ներկայանան արձանագրութեու համար Պ. Սողոմոն Նիկողոսեա-նի, 2bis, rue du Parc, Arnouville les Goness (S. et O.), հեռաձայն Arnouville 113, միասին բերել 16 տարե-կանէն վեր անձերու համար 9ական լուսանկարներ, ինքնութեան ու անցագրի վերաբերեալ բոլոր թուղթեր:

Երիտասարդ աշխատաւոր մը կը փնտռուի «Ցառաջ»ի թղթատարական ճիւղին համար:

Արեւելեան Գործերու նորոգութեան հա-մար դիմել՝ Մկրտիչեանի, 27 rue Chaptal, Ca-chan (S):

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՑԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non.

Փափաքողներուն ևմոյշներ եւ Catalogue կը դրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին:

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. **ՔԼԷՓԷՐ**

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէք հիւան-դանոցին, անդամ փրանսական Ակնաբա-նական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փա-փազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 22 Novembre 1946 Ուրբաթ 22 Նոյեմբեր

ԺԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4860–Նոր շրջան թիւ 499 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՂՈՒԱՆ ՖՐԱՆՍԱՆ

Մէկ շաբթուան մէջ երեք զրոյց անդլեւսաքսոն մամուլի ներկայացուցիչներուն հետ լուսաբանելու համար հանրային կարծիքը :

Այս փորձն էր որ կատարեց Պ· Մորիս Թորէզ, համաչափաւոր կուսակցութեան ընդհ· քարտուղարը, փոխ-վարչապետ ներկայ դահլիճին մէջ :

Առաջին խօսակցութիւնը տեղի ունեցաւ աջակողմեան թերթի մը, «Տէյլի Մէյլ»ի թղթակիցին հետ : Պ· Թորէզ ուելի չատ խօսեցաւ միջազգային հարցերու մասին, չհետեւով թէ կուսակից է անգլեսֆրանսական դիւանագիտութեան : Յայտնեց նաեւ իր տեսակէտները՝ պերմանական հարցի մասին· — միջազգայնացում Ռուրի եւայլն : Ներքին քաղաքականութեան առթիւ, դիտել տուաւ թէ իրենք ոչ թէ կուսակցական, այլ աղգային կառավարութիւն մը պիտի կազմեն :

Երկրորդ զրոյցը «Թայմզ»ի հետ էր :

Այս անգամ ուելի բաց խօսեցաւ ընդհ· քարտուղարը, մանաւորապէս Չանալով փարատել կարգ մը նախապաշարումներ : Ուղեց ապացուցանել թէ Յրանսայի համաչափաւոր կուսակցութիւնը ենթակայ չէ ռուսական վարդապետութեան :

— « ... Կրնանք ընկերվարութեան յառաջդացութեան համար նախատեսել ուրիշ ճամբաներ քան անոնք որոնց հետեւեցան ռուս համայնավարները : Ամէն պարագայի մէջ, ճամբան ի հարկէ տարբեր է իւրաքանչիւր երկրի համար» :

Այս թանկագին խոստովանութիւնը ուելի չեշտուեցաւ երբոր տեսակցութեան առեն, ամերիկեան դրծակալութեան մը թղթակցին հետ :

Պ· Թորէզ բարձրաձայն յայտարարեց·— Համայնավարութիւնը ծնաւ ոչ թէ Մոսկուայի, այլ Փարիզի մէջ, ուելի քան մէկ դար առաջ :

— « կրնամ ըսել թէ ռուս համայնավարները են որ նախ իրենց աչքերը յառեցին դէպի Ֆրանսա, երբ Ֆրանսայի եւ ուրիշ երկիրներու համայնավարները տակաւին վառ հետաքրքրութեամբ չէին նկատած թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ Ռուսիա» :

Ակնարկ է յիշել թէ այս լուսաբանութիւնները անհրաժեշտ համարուած են անոր համար որ, համայնավար կուսակցութիւնը կ'ուզէ ձեռք առնել իշխանութիւնը, ամենամեծ թիւը չհաւաքելով նոյեմբեր 10ի ընտրութեանց մէջ : Ոչ միայն Թորէզ, այլեւ միւս բոլոր վարիչները հրապարակաւ կը պահանջեն վարչապետութիւնը, այդ ընտրութիւններէն է վեր :

Ի՞նչ տպաւորութիւն գործեցին ընդհ· քարտուղարին եւ միւսներուն հաւաստիքները : Համոզուեցա՞ւ, հանդոստացա՞ւ հանրային կարծիքը, Ֆրանսայի թէ արտասահմանի մէջ :

Այս հարցումին պատասխանը երկ տեղական եւ միջազգային մամուլին մէջ փնտռենք, տպաւորութիւնը այնքան ալ տաք չէ :

Այսպէս, Փարիզի թերթերէն անոնք որ որոշ դիմադիծ եւ կշիռ ունին, տեսակ մը վերապահութեամբ կ'արտայայտուին :

Անոնց կարծիքով, համայնավար կուսակցութիւնը ուղէ ալ, չի կրնար աղգային, իրապէս Ֆրանսական քաղաքականութիւն մը վարել, առանց դաւաճանելու իր սկզբունքներուն :

Անոնք չեն հաւատար թէ կուսակցութիւնը ան կամ է : Եւ վերջապէս, կը նախատեսեն թէ ան իշխանութեան դլուխ անցնելով, հետզհետէ պիտի դառնայ ամենակալ :

Դիմադրական ճակատի թերթ մը, Résistance, դիտել կուտար առջի օր·

— « Երեսփ· ժողովի ընթացքին մէջ, շատեր կը յիշէին կուսակցութեան մը ցաւալի օրինակը Հռենոսէն անդին : Կը յիշէին թէ այդ կուսակցութիւնը անգամ մը իշխանութեան գլուխ հասնելէ վերջ, երբեմ չուզեց թողուլ զայն, ճարտարօրէն լուծարքի ենթարկելով ընդդիմադիր ուժերը, որպէսզի աւելի վստահ ըլլայ մնալու» :

Խնդիրը այն է որ Ֆրանսայի ժողովուրդը բնազդաբար կը խորշի որեւէ մենաշնորհէն (դիկտատուրա) : Եւ համայնավարները, որոնք չարունակ Ֆրանսայի նուիրական աւանդութիւնները կ'արծարծեն, սկսելով Ժան տ'Արքէն, չատ լաւ սերտած են այս ճշմարտութիւնը :

Միւս կողմէ, իրենց մեծամասնութիւնը այնքան ալ դերակշիռ չէ, նորընտիր երեսփ· ժողովին մէջ : Այնպէս որ չատ մը մտավախութիւններ ինքնին կը փարատին :

Ամէն պարագայի մէջ, նոր դիմադիծ մը պիտի ունենայ վաղուան Ֆրանսան :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԻՐՈՊԱՆ ԵՒ ՄԵՆՔ

Այո՛, բաւն եւ հինգ տարիէ կը մաշեցնենք եւրոպայի մայրաքաղաքներուն սալայատակները : Փարիզէն Պուէրէշ, Լոնտոնէն Թիրանա, ամբողջ ցամաքամաս մը կոխկռտեցինք իբրեւ զաղթական, բռնի աշխատաւոր կամ առեւտրական :

Մեզի հետ բերինք անսպառ ուժ դիմանալու բոլոր տեսակի փորձութեանց, փիզիքականէն մինչեւ ամէնէն սուր տագնապը մեր ապահովութիւնները, մեր լեզուին եւ մեր ընտանեկան գեղեցիկ բարքերուն դէմ :

Անշուշտ այժմէն չենք կրնար հաշուեյարդար մը կատարել եւ ցոյց տալ թէ ի՛նչ շահեցանք եւ ի՛նչ կորսնցուցինք :

Կարելի է սակայն «ցուցակ վարուց մը» շինել երբեմն, գոնէ մենք մեզի, տեսնելու համար թէ շահով թէ վնասով դուրս եկած ենք մեր անողոք ճակատագրին այս հազար տեսակ խաղերէն :

Նախ՝ աշխարհագրութեան մեր հմտութիւնը աւելցաւ : Թուրքը Անատոլուն թիզ թիզ սերտել տուաւ մեզի : Ամէնէն հեռաւոր անապատներէն, ամենախոր անդունդներուն յատակը չափեցինք : Մնացածը, այսինքն աշխարհի հինգ մասերուն աշխարհագրութիւնը մեր գաղթականի ցուպով գծեցինք բիչ մը ամէն տեղ :

Շա՛հ - թէ վնաս, դուք նշանակեցէք թուրքին վրայ :

Լեզուագէտ դարձանք անկասկած : Այժմ ամէն հայ առնուազն երեք լեզու կը խօսի : Իր մայրենի լեզուն գիտցեր է կամ ոչ՝ նշանակութիւն չունի : Մանաւանդ «շեշտի» տեսակէտով : Հապա եթէ յանկարծ փրանսերէնը խօսին հայկական շեշտով, ի՛նչ դժբախտութիւն... Թուրքերէնը կամ ռուսերէնը կրնան ազատօրէն խօսիլ տունին մէջ· սեռնիք «շեշտ»ին չեն վնասեր :

Սորվեցանք հագուիլ, պարել, շամփանիա խմել, տասը հազարնոց ծաղկեփունջեր նուիրել, հարիւր հազարնոց հացկերոյթներ, կնունիքներ սարքել : Կան տակաւին շատ մը «գոց եղած բաներ» : Օրինակ՝ հոգեհանգիստներու շարքը, առ նուազն տասը հատ իրարուետեւէ :

ՍՕՍԻ

1947ի ներգաղթը դէպի Հայաստան

Մոսկուայէն կը հեռագրեն ամերիկեան **A. P.** գործակալութեան, չորեքշաբթի օրուան թուականով —

Խ· Հայաստանի հանրապետութիւնը, ուր աւելի քան 50.000 Հայեր վերադարձան այս տարի, այսօր հաղորդեց իր ծրագիրները՝ որոնց համաձայն քանի մը հազար հոս պիտի ընդունուին 1947ին : Այս առթիւ յայտարարուեցաւ թէ Հայաստան վերադառնալու դիմումներ ստացած են Մ· Նահանդներէն, Քանատայէն, Եւրոպայի չատ մը մասերէն եւ Մօտաւոր Արեւելքէն :

Այս տարուան ժամանումները մեծ մասով եղած են Իրանէն, Սուրիայէն եւ Լիբանանէն, մաս մըն ալ Թուրքիայէն(?) , Պուլկարիայէն, Ռումանիայէն եւ Յրանսայէն(?) : Հանրապետութեան կառավարութիւնը կ'օգնէ վերադարձողներուն : Գիւղական շրջանները հաստատուած ներգաղթողները ազատ են հողագործութեան եւ ամուրիներու տուրքերէն :

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ ՎԻՆՆԻ ՄԷՋ

Վիէն·— Դաշնակցութեան Օրը նոյեմբեր 16ին, չատ յաջող անցաւ, հակառակ սարքուած խանչաձեւումին : Զանազան բաղմութիւն մը ներկայ էր : Բացի ընկերներ Սիսակէն եւ Գ· Իփէքեանէ, խօսեցաւ նաեւ ընկերվարական քաղաքապետը, Hussel, որ վերընտրուած է իբրեւ երեսփոխան : Միայն զարդանիշներէն զոյացաւ տասը հազար Ֆրանք :

750 ԿՐԱՄ ՇԱՔԱՐ պիտի բաժնուի M. C. եւ V. դասերուն, յատուկիկայ յունուար, փետրուար եւ մարտ ամիսներուն : E դասուն բաժինը կը մնայ 1ուկէս քիլօ, Յինը՝ մէկ քիլօ : Այսպէս որոշեց Նախարարական խորհուրդը, բայց, պիներն ալ պիտի աւելնան (քիլօն 39 Ֆրանքի) :

ՄԵԾԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ՎԵՃԻՒ

«Դուէ ըսէ, մանէ ալ կ'ըսանի»

Չորեքշաբթի օր տաք վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ Միացեալ Ազգերու Քաղաքական Յանձնաժողովին առջեւ : Պ· Մոլոթով նորէն յարձակեցաւ Մ· Նահանդներուն եւ Անգլիոյ վրայ, դիտել տալով թէ պինեալ ուժեր կը պահեն Չինաստանի եւ Ճունաստանի մէջ : Իր կարծիքով, պատճառ չկայ որ ռազմական զօրք դանուի ուրիշ բարեկամ երկրի մէջ, բացի փոքր չոկատներէ, հաղորդակցութեանց պաշտպանութեան համար : «Խ· Միութիւնը քաշուած է Նորվեկիայէն, Տանիմարքայէն, Եուկոսլաւիայէն, Չեխոսլովաքիայէն եւ Իրանէն : Մենք պատրաստ ենք յայտնելու Խ· Միութենէն դուրս եղած զօրքին թիւը, եթէ Մ· Նահանդները եւ Մեծն Բրիտանիան ալ այդպէս ընեն : Ինչ կը վերաբերի Խ· Միութեան մէջ եղած զօրքին, տեղեկութիւններ պիտի հրապարակենք, անմիջապէս որ Մ· Նահանդներն ընդունին սպառազինութեանց կրճատման ծրագիրը : Աչխարհս անհանդիստ է, որովհետեւ պատերազմէն երկար առեն վերջն ալ բրիտանական եւ ամերիկեան զինուորներ կամ խարխնեներ փռուած են երկրագունդին չուրջը, չորս ցամաքներու եւ երեք ովկիանոսներու վրայ : Եւ Խ· Միութիւնը անհանդիստ է որովհետեւ կարդ մը պետութիւններ օդանաւային եւ ծովային խարխնեներու համատարած ցանց մը սարքած են իրենց սահմանապլուխներէն չատ հեռուն : Կարդ մը երկիրներու մէջ բրիտանական եւ ամերիկեան զինուորները իբրեւ զործիք կը ծառայեն օտար միջամտութեան, այդ երկիրներու ներքին գործերուն մէջ եւ կը ճնշեն պետութեանց յարաբերութեան վրայ » :

Այս յայտարարութեանց պատասխանեց ամերիկեան ներկայացուցիչը, ծերակուտական Քոնըլլի, հերքելով այն մեղադրանքը թէ 800.000 ամերիկեան զինուորներու ներկայութիւնը աչխարհի զանազան մասերուն մէջ սպառնալիք մը կը կազմէ խաղաղութեան համար : Յետոյ դիտել տուաւ թէ Խ· Միութիւնն է պատճառը որ կ'ուչացնէ եւրոպական դաշնագիրներու կարդադրութիւնը եւ պահանջեց յայտնել զինուորական ուժերը, իւրաքանչիւր երկրի մէջ թէ դուրսը : «Մենք նախապատճառման դիտումը չունինք, ոչ մեր բանակներով, ոչ ալ քաղաքական դաւանանքով : Մենք կ'ուզենք որ ամէն ազգ իր սեփական քաղաքականութիւնը վարէ : Մենք ոչ եւ է հող չենք պահանջեր, չենք փորձեր փոխել մեր սահմանները եւ մեր երկրին կցել մեր դրացիները : Մենք հաւատացած չենք պահանջեր եւ չենք փորձեր քամել պատերազմի զոհերուն կենսական ուժերը, հարստանալու համար» :

Յօսեցաւ նաեւ բրիտանական ներկայացուցիչը, որ հարցուց Մոլոթովի թէ ի՛նչ նպատակով տեղեկութիւններ կը պահանջէ զինուորական ուժերու մասին : Յետոյ Պ· Մոլոթով բանաձեւ մը ներկայացուց, որուն համաձայն ընդհ· ժողովը պիտի յանձնարարէ Ապահովութեան Խորհուրդին հրաւիրել Միացեալ Ազգերը որ հետեւեալ տեղեկութիւնները հաղորդեն :—

1. Ո՞ւր են եւ ո՞րքան իրենց զինուորները՝ ոչթչնամի երկիրներու մէջ :— 2. Ո՞ւր են եւ ո՞րքան զինուորներու թիւը թչնամի երկիրներու մէջ :— 3. Ո՞ր կէտերուն վրայ օդանաւային եւ նաւային խարխներ հաստատուած են եւ ի՞նչքան է պահակազօրքին թիւը :— 4. Տեղեկութիւնները պէտք է պարզեն մինչեւ 1946 Նոյեմբեր 1 եղած կացութիւնը :

✠ Նիւ Եորքի իտալական պատուիրակութիւնը հրահանգ ստացաւ ուղղակի յարաբերութիւն հաստատել Եուկոսլաւիոյ պատուիրակութեան հետ, ի հարկին ուղղակի բանակցելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատման հետեւանքով, իւրաքանչիւր մարդու ամսական բաժինը պիտի ըլլայ 16 քիլովաթ - ժամ, անոնց համար որ կերակուր չեն եփեր էլեկտրականութեամբ : Անոնք որ միայն էլեկտրական հոսանքով կ'եփեն, պիտի դործածեն 48 քիլովաթ, իսկ անոնք որ միայն էլեկտրականութեամբ չեն եփեր եւ կ'ապացուցանեն թէ իրենց կազի կամ ածուխի բաժինը կէս առ կէս կրճատուած է, ամսական 24 քիլովաթ : Պաչտօնաթերթը ուրիչ մանրամասնութիւններ ալ կը պարունակէ, վարչական եւ առեւտրական հաստատութեանց համար :— Թերթերը կը դրեն թէ կրճատման առաջին փորձերը չատ խիստ չեն եղած եւ չորեքշաբթի օր տեղ տեղ հոսանքը բանած է մինչեւ կէս օր : Իսկ ուրիչներ կ'ըսեն թէ ծանր կացութեան մասնուած են հիւանդանոցները եւ բժիչկները, քանի որ կարելի չէր որ եւ է դործողութիւն կատարել, առանց էլեկտրական հոսանքի :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒ ՄԸ կորսուեցաւ Ալպեան լեռներուն մէջ, Պրիանսոնի մօտերը : Երեք օդանաւեր թռան դէպի լեռները, փրկելու համար 13 արկածեալները որոնց մէջ կը դտնուին ամերիկացի զօրավար մը, երեք զօրավարներու կիներ եւ 12 տարեկան պատանի մը : Կ'ըսուի թէ ուղեւորները հինդը ծանրապէս վիրաւորուած են : Օդանաւը ճամբայ ելած էր Միւնիխէն, Մարսէյլ երթալու համար, եւ խորտակուեցաւ երեքշաբթի օր, լեռնային խոր ձիւնին մէջ, ահաւոր փոթորիկի մը տակ :

ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԵՐԵԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

ԵՐԲ ՁԵՆ ՔԺՆԻ՛...

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

Սեպտեմբերի ղով օրերուն, — խօսքը 1946ի Սեպտեմբերի մասին է—, հիլէն լրագրողներու խումբ մը՝ այցելեց Թուրքիոյ մայրաքաղաքը եւ Պոլիս: Մնաց մօտ երկու շաբաթ: Կերաւ, խմեց, պտտեցաւ ծակն ու ծուկը: Թուրք մամուլ ու ռատիօ, օրը օրին, ժամը ժամուն արձագանգ հանդիսացան չղջղուն բաժակաճառերու, բարեկամութեան եւ եղբայրութեան հանդիսաւոր խոստումներու, անյատակ սէրերու եւ մեղրալուսնի յաւերժարարութիւններու: Թերթերու առաջին էջերը յորդեցան մեղրախորիսխ նկարագրականներու չարոյնեղով: — Մէկ խօսքով, ունեցանք այն տպաւորութիւնը, թէ հարսնիք ու ոտն է երէկուան թշնամիներուն միջեւ:

*Եւ պատահեցաւ որ կախարդանքի զիշերները վերջ գտնեն, եւ լրագրողներու խումբը դառնայ Ա.թէնք: Ամբողջ ամիս մը, Թուրք թերթերու աչքը ճամբան մնաց, տեսնելու համար թէ հիլէն մա-մուլը ինչ քաղցրալուր եղանակով պիտի հատու-ցանէ իր պարտքը: Թուրքին «աւանդական հիւրա-սիրութիւնը» Անզարայի մունիսիփալիտէն կողմէ միշտ իր մէկ երեսով ցոյց կը տրուի, ու չատերու համար ըմբռնելի չէ՝ թէ ինչպէս անոնք այսքան համբաւ ապահոված են միջազգային կեանքի մէջ: Որովհետեւ, Թուրքը միայն այդ «հիւրասիրութիւնը» ունի իրրեւ հմայք եւ կարծ միանգամայն՝ որպէսզի իր սեղանէն վար կշտացնողը վազը երախ-տիքի քանի մը քաղցր խօսք ընէ, փոխադարձէ աս-տիճ

Անկախ պատմութիւն

Չմտրմռած թեթեւ քայլերով, այս ան-կանչ ձիերուն վրայէն կիյնայ Հրանդ Ալիշանի հսկայ կերպարանքը, որ ամբողջ կեանքը իր հոգւոյն մէջ կրեց Հայրենիքի ցաւերը, ինչպէս իր ժողովուրդին ամենէն սրտակից զաւակը։ Ան ոչ միայն ապրեցաւ ու ստեղծագործեց հայրենի հողին վրայ, այլ նաեւ իր ամբողջ էութեամբ ներկայացուց հայրենի հողը։ Ան ոչ միայն հայրենասէր էր, այլ հայրենի հողի մարմնացում։

Ալիշանի պատմական աշխատութիւնները ոչ միայն հարուստ նիւթ կը մատակարարեն հայ պատմագրութեան, այլ նաեւ կը ներկայացնեն հայ ոգիին ամենէն վսեմ արտայայտութիւնները։ Ան կը գրէ ոչ թէ որպէս անկախ դիտող մը, այլ որպէս ներքին մասնակից մը։ Ան կը զգայ իր ազգին ցաւերը, կը կիսէ անոր յոյսերը, կը տառապի անոր անկումներուն հետ եւ կը ցնծայ անոր վերածնունդներուն հետ

դարէն վերջ սկսաւ Բ. կիսախաղը : Հ. Մ. Ը. Մ. նեղը կը դնէր հակառակորդը, բայց մեր յառաջապահները չկրցան օգտագործել առիթները : Զգալի էր Հ.Մ.Ը.Մ.ի երկու լաւագոյն խաղացողներուն պակասը : (Նոյ. 10ի խաղի ընթացքին երկուքն ալ վիրաւորուած ըլլալով, չկրցան մասնակցիլ) : Խաղը լրանալու քառորդ ժամ մնացած, Ա. Պալեան դէմու դեղեցիկ հարուածով մը չահեցաւ հաւասարկացուցիչ նշանակէտը : Հակառակորդը կ'ուզէր ապահովել յաղթական նշանակէտը, բայց Հ.Մ.Ը.Մ.ի պաշտպանողական գիծը կատարեալ բերդ մըն էր : Ինչպէս միշտ այս անգամ եւս գնահատանքի արժանի էին Հ.Մ.Ը.Մ.ի վերջապահները : Դաշտին վրայ փայլեցան, իրենց լաւ խաղարկութեամբ Կ. Զարդարեան, Ա. Պալեան եւ Ա. Նաճարեան : Նոյնպէս բաւական լաւ էին Մ. Բարխեանը եւ Ա. Մարգարեանը : Այս երկուքը կրնային աւելի լաւ խաղարկութիւն մը ցոյց տալ : Խաղը վերջացաւ հաւասար, 1—1 :

Այս կիրակի, 24 Նոյեմբեր, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. Բ. եւ պատանի խումբերը պիտի մրցին Հ. Մ. Ը. Մ.ի սեփական մարզադաշտին վրայ : Պատանիները առաւօտեան ժամը 9.30ին C. S. Chasseի պատանիներուն դէմ, ախոյենական Բ. խումբը C. S. V. Բ. խումբի դէմ բարեկամական, ժամը 1.30 : Ա. խումբը ժամը 3ին (Քուպ Լիոնէ) ընդդէմ C. S. V.ի Ա. խումբին :— Յ. Մարտոսեան

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՄԱԿԵԴՈՆԻՈՑ կացութիւնը աւելի ծանրացած է, համաձայն վերջին լուրերու : Կռիւները կը շարունակուին լեռներու մէջ : Սոսկալի բան օգնական ուժ պրկուեցաւ : Անգլ. զօրամասերը չեն մասնակցիր կռիւներուն : Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ զօր. Վաթըլաս, Գ. զօրաբաժնին հրամանատարը, Սելանիկ վերադարձած է, կատարի կռիւներէ վերջը որոնք տեւած են ութ օր, սահմանամերձ նահանգին մէջ : Բազմաթիւ ռազմագիտական դիրքեր ապստամբներուն ձեռքն անցած են :— Փարիզի, Լոնտոնի եւ Ուշինկթընի յունական դեսպանները իրենց կառավարութեան մտահոգութիւնը յայտնեցին Մակեդոնիոյ կացութեան մասին : Կ'ըսուի թէ Յունաստան տեղեկագիր մը կը պատրաստէ, ապացուցանելու համար Եուկոսլաւիոյ մեղսակցութիւնը Մակեդոնիոյ դէպքերուն մէջ :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷՆ կը հեռագրեն թէ հրեայ ահաբեկիչները չորեքշաբթի օր պայթեցուցին եկամուտի տուրքի պաշտօնատունը, քաղաքի կեդրոնին մէջ : Վիրաւորուեցան հինգ սպանիր : Հեռաձայնով սպառնալիքի մը վրայ, նամակատունն այ պարպուեցաւ :— Սիոնականները ընդհ. ժողով պիտի գումարեն Զուիցերիոյ մէջ, դեկտ. 9ին : Կազմակերպութեան անդամներուն թիւը կը հաշուեն երկու միլիոն, 60 երկիրներու մէջ :

ՍՈՒՐԻՈՑ ֆրանսական զբօսոյներուն մեծ մասը վերաբացուած է : Կը կարծուի թէ մնացեալ մասն ալ շուտով պիտի վերաբացուի, ինչպէս յայտարարեց վարչապետը :

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ կրթական եւ գիտական կազմակերպութեան (Unesco) ընդհ. ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ, միաձայնութեամբ, Պ. Լէոն Պլում : Այս առթիւ բրիտանական պատուիրակը ճառ մը խօսելով, յոյս յայտնեց նոր կազմակերպութեան ապագայի մասին : Լէոն Պլում նախագահական աթոռը գրաւելով չէշտեց թէ «մեր կարելին պէտք է փորձենք, նախատեսուած յոյսերը իրականացնելու համար» : Կազմակերպութեան գործադիր կոմիտէին քարտուղարը, անգլիացի Հըքսլի տեղեկագիր մը կարդաց որ կը բաղկանար 12.000 բառերէ : Այս առթիւ նոր կոչ մը ուղղեց, որպէսզի Ս. Միութիւնն ալ մասնակցի :

ՓԱՍՔԷՕՐԻ մահուան 50ամեակը տօնուեցաւ (մէկ տարի յապաղումով), Սորպոնի մէջ, նախագահութեամբ Պ. Պիաոյի : Կը մասնակցէին բազմաթիւ պատուիրակութիւններ արտասահմանէն :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ փոսպանները որոշեցին գործադուլ հռչակել նոյեմբեր 26ին, եթէ իրենց ի նպաստ չկարգադրուի ալիւրին գինը :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց մէջ քուէներու 72 առ հարիւրը չահած է կառավարական ճակատը, համաձայն վերջին լուրերու :

ՊՈԼԻՍ հասած է ամերիկեան ծովակալ մը, օգնանալով : Միջերկրականի ամերիկեան տորմիղին հրամանատարն ալ Իզմիր հասած է եւ հաւանաբար Անգարա պիտի այցելէ, օգնանալով :

ՇԹՈՒԹԿԱՐՏԻՆ Սարան Ներսէս (Ներսէս Ճարութիւնեան, Վանի Կարճկան-Վանիկ գիւղէն կը փնտռէ իր եղբօր աղջիկը՝ Թագուհի Ճարութիւնեան որ 1914—1918ի չրջանին անգլ. որթանոց մը կը գտնուէր, իսկ 1926ին Մարսէյլ եւ ամուսնացած էր Եղէգի գիւղացի Ճակոբին հետ : Տեղեկացնել «Ճառաջ»ին :

Կ. ԽԱՉԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄԸ ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ

« Սայաթ Նովա», այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Պրէյեա-Քագինոյի սինեմային մէջ :

ԴԷՊՔԵՐԻ ՕՐԸ

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ.— Նախաձեռնութեամբ վարդան ենթակոմիտէի : Այս կիրակի կէս օրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ երեկոյեան 10.30— Salle des Nocesի մէջ, 81 rue de Paris : Հանդէս - խնջոյքով : Գեղարուեստական բաժին, նուագ, երգ, արտասանութիւն : Ճոխ սեղան, նաեւ բացառիկ պիւֆէ : Շոգեկառքի ժամերը 1.05 եւ 2.20 անցած Gare du Nordէն :

×

ԴՕՄԱՆԻ ՄԷՋ.— Այս չաբաթ ժամը 8.45ին, ընկերվարականներու նախկին սրահին մէջ :
Կը խօսի Ընկեր ԳԱԱՊԱՐ ԻՓԻՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է :

×

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՅԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի :
Կը խօսի Ընկեր ԳԱԱՊԱՐ ԻՓԻՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ՊՈՒՏՈՒՑԻ ՄԷՋ.— Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ֆրանսական երիտասարդ ընկերվարականներու սրահը, Սըճոն : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՈՋ
ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

կիր. 24 Նոյ. ժամը 14.30ին, կաւոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue la Boétie) :

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու զեբլնաիր գործերէն :

ԲԺ. Մ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆի մահուան տարեթիւ, Լա Կառէնէն այրի տիկին Տէրվիշեան կը նուիրէ 500 ֆրանք Ֆ. Կալոյա Ֆաչին եւ 500 ֆրանք Հայ Կարմիր Ֆաչին : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ, ՆԵՐԳԱՂԹԻ արձանագրուիլ փափաքողները, որոշեալ վայրերէն դատ, կրնան դիմել նաեւ Յ. Պիւլպիւլեանի, 7 rue du Printemps եւ Դ. Նազարեանի, 1 rue Ernest - Renan :

ՏԻՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Կ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ (8 rue Danton, Lyon) եւ պարագաները, խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն այն բոլոր ազգականներու, ծանօթներու եւ բարեկամներու, որոնք անձամբ, ծաղկեպատկով կամ նամակով մասնակցեցան իրենց սուգին, յիրենց սիրելի աղջկան՝ Օր. ՀԱՅԿՈՒՀԻ ՓԱՓԱՋԵԱՆի կսկծալի մահուան առթիւ :

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ԴԻՒԱՆԷՆ

Ցառաջիկայ ամսուան ընթացքին կը գումարուի Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ֆրանսայի Շրջանի Պատգ. ժողովը : Այս առթիւ, ձայներու արդար բաշխում մը կատարելու մտահոգութեամբ, կեդր. վարչութիւնս կը հրաւիրէ Հ. Մ. Ը. Մ.ի վարչութիւնները, մինչեւ Դեկտեմբեր 7 իրեն տեղեկացնել. — Ա.— Մարմիններու կազմը (անուն եւ պաշտօն) : Բ.— Խումբերու անուանացանկը :

Պայմանաժամը լրանալէ վերջ, այն խումբերը որ ընթացք չեն տուած այս հրաւէրին, պիտի զրկուին պատգ. ժողովին մասնակցութեան իրաւունքէն, եւ իրենց պարագան պիտի ենթարկուի պատգ. ժողովի գնահատութեան :

ԼԻՈՆԷՆ Աղեքսանդր Կ. Կիւլպէնկեան իր չնորհակալութիւնը կը յայտնէ Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէին, Լիոնի եւ Փոնտըշէրիի Ազգ. եկեղեցական իշխանութեանց, Լիոնի բողոքականաց հովիւ փրօֆ. Թայիկեանի, Լիոնի հոգեւոր հովիւ Տէր Գիւտ քհնյ.ի եւ ամէն անոնց որոնք նամակով, մամուլով եւ անձամբ ցաւակցութիւն յայտնեցին, իր տարաբախտ եղբօր՝ Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆի մահուան առթիւ :

CAFÉ DES SPORTS
4, rue de la Défense , Issy les Moulineaux, (Seine)
Tél.: Mic. 37.03

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԻՆ Ս. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հարսնիքի, նշանուքի, մկրտութեան, ընկերական եւ հայրենակցական բոլոր հանդէսներու եւ խնջոյքներու համար տրամադրելի սրահ : Կը հայթայթենք ամէն տեսակ ըմպելիքներ, մատչելի գիներով : Դիմել 8 օր առաջ : Métro Mairie d'Issy օթօպիւս Mairie d'Issyէն առնել 23 եւ 190 թիւ եւ իջնել կառ տ'Իսի :

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ՍԵՐՈՎԲԷ ՏԻՐԱՏՈՒՐԵԱՆ ուրախութեամբ կը ծանուցանեն իրենց երկրորդ մանչուն՝ ՍԱՐԳԻՍԻ (Paul) ծնունդը :

Մարսէյլ, 9 Նոյեմբեր 1946 :

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Dameme – 13e

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը՝ այս կիրակի առտու ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԻՍԻՐ Հ. Ց. Դ. ԶԱՒԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻՆ ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը 8.30ին, Մրիմեան դէպրոցը : Կարեւոր օրակարգ :

ՎԻԷՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 8.30ին, «Մուրատ» ակումբին մէջ (Սէն Մարթէն) : Կարեւոր օրակարգ :

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկեր-ընկերուհիները այս չաբաթ իրիկուն, ժամը 7ին, Café Noaillesի ներքնասրահը : Ներկայ պիտի ըլլայ ընկ. ԳԱԱՊԱՐ ԻՓԻՔԵԱՆ :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Սէնթ Անթի «Քեւռի» խումբին ընկերական - համակրական խնջոյքը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, իր ընդհանուր սրահին մէջ : Գեղարուեստական բաժինն կը մասնակցի նորակազմ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ընկեր Հ. Համբարձումեանի : Բանախօսութիւն : Մուտքը ազատ է :

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարուժան» ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8ին, սովորական վայրը :

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «Հրայր» ակումբին մէջ :

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵԲԱՆի Հայր. Միութեան ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին Café des Sports, 4 rue de la Défense, Issy les Moulineaux : Օրակարգ.— 1. Ներդաղթի հարցը : 2. Նամակներ Ամերիկայէն : 3. Վարչութեան հրաժարականը եւ ընտրութիւն նոր վարչութեան : 4. Շրջանները կազմակերպութեան հարց : 5. Ընթացիկ հարցեր :

Հաւերգ Մատիկի առջեւ

Théâtre de la Rue d'Alger

15 Դեկտ. կիրակի գիշեր, ժամը 21ին Հոգեանգարութեամբ կաթող. լիազօր պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի :

«Արմենիա» երկսեռ երգչախումբին կողմէ, գեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Ցայտագիրը ամբողջովին կազմուած է ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏի եկեղեցական թէ աշխարհիկ գործերէն, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ :

Մուտք.— Համերգին օրը կիչէն տոմս չի ծախուիր : Կանուխէն ապահովել դիմելով Պ. Պ. Ց. Մալաքեանի՝ 3, Bld. Th. Thurner, Tél. L. 09.02 : Ե. Ամրմէնի՝ 39, rue St. Savournin, Tél. G. 76.83, Ս. Ալթունեանի՝ 2 rue des Petits St. Jean եւ երգչախումբի անդամներուն :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐ ՄԸ կը փնտռուի «Ցառաջ»ի Թղթատարական ճիւղին համար :

MEUBLES MODERNES

60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. ՔԻՒՓԷԼԵԱՆի կահ - կարասիներու մեծ վաճառատունը : Խիստ մատչելի գիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիներ : Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ :

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր գեղչ :

TAM-TAM

BAR RESTAURANT

(Տնօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒՒԱՌ)

28, rue St. Séverin, Paris (V)

Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր նաշ : Աղանդերներու եոխ զանազանութիւն : Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ : Կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE** : Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափազեան **վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 23 Novembre 1946 Շաբաթ 23 Նոյեմբեր

ԺԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4861 - Նոր շրջանի 500 Հմբագիր ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԲԱՆ ՄԸ ՓՈԽՈՒԱ՞Ծ Է

ԵԹԷ մէկը փորձէր աչքէ անցընել մեր ժամանակից մամուլը, սկսելով 1900էն, ո՛րքան պատկերազարդ վկայութիւններ պիտի գտնէր, ուսումնասիրութեան համար :

Ամէնէն առաջ հում նիւթեր մատուռ եւ բարոյական թշուառութեան : Մանաւանդ կուսակցական - քաղաքական ճակատի վրայ : Եւ առաւելապէս Արտասահմանի մէջ, ուր սանձարձակ ազատութիւնը թո՛ւռ կուտայ յեսին համբակին :

Այդ բարքերը վայելեցինք Պոլսոյ մէջ ալ, 1908—1914, երբ մամուլը բաղդատաբար ազատ էր : Եւ 1918էն 1922, Դաշնակիցներու իշխանութեան տակ :

Բայց, բուն հանքը պէտք է փնտռել միշտ Արտասահմանի մէջ, ուր չատ քիչ բան փոխուած է, 40—50 տարուան ընթացքին :

Մամլակցութիւններ, գրոյ - բրոցներ կան, որոնց մատուռ պաշարը, լեզո՛ւն անգամ չեն բարեփոխուած :

Կարծես ժառանգական ախտ մը մէկ սերունդէն միւսին փոխանցած է նոյն բարքերը, նոյն կիրքերը նո՛յն բառերով :

Գլուխներ կան որոնք անմիջապէս փոթթուց կը կապեն, իսկոյն «Հ· Ց· Դ·» տառերուն :

Օրակարգը կրնայ ըլլալ բոլորովին անմեղ նիւթ մը : Ոչինչ· անպատճառ խայթ մը, թոյն մը պիտի սրսկեն, այլապէս օրը սեւ անցած կ'ըլլայ :

ԵԹԷ չգրեն, պիտի խօսին : ԵԹԷ չխօսին, իրենց մաղձը պիտի թափեն ղէմքով, ոտքով, ձեռքով :

Բացատրէ՛նք թէ պայքարիլ եղանակներն այ չեն փոխուած : Շատ մը պարագաներու մէջ, կրկնապէս չարափոխուած են : Աւելի թունաւորուած :

Այսպէս, երբ խաչակրութիւնը մոլեղնութեան կը հասնի, սրատաւուչ կանչեր կ'արձակեն .

— Ի՞նչ պիտի ըսէին Քրիստափորը, Ռոստոմը, Ակնունին, Մուրատը, Զարդարեանը կամ Արմէն Գարօն, ԵԹԷ ողջ ըլլային··· Մի՛ խարուիք անոնց անարժան յաջորդներէն ···

Կը կարծէք թէ այս դպիրներն ու փարիսեցիները չէ՞ն պիտեր երէկուան պատմութիւնը :

Շատ աւելի լաւ պիտեն, քան թէ ես ու դուն : Կրնան ձեզի ցուցնել թերթերու հատաքածոներն ալ, ուր պիտի գտնէք դէղերով քսութիւն, լերկութիւն, լուտանք, հայհոյանք, զրպարտութիւն, կռտոչտուր տուտեր եւ գիւտեր՝ այդ բոլոր նահատակներու եւ ուրիշներու մասին : Անոնց անձին եւ գործունէութեան դէմ :

Անոնք նոյնքան կ'ատէին եւ կ'ատեն այդ մեղաւորները, որքան ողջ մնացողները :

Բայց, «իմաստութիւնը»կը պահանջէ սուտ խենդ ձեւանալ, կէզծել, մոլորեցնելու համար այն չարքերը որ տեղեակ չեն երէկուան անցուդարձին :

Ինչպէս որ, այդ միեւնոյն ասիական վարպետութիւնը կը դրդէ դէմ դիմաց հանել «չէֆ»երն ու չարքերը :

— Տղա՛ք, դուք անկեղծհայրենասէրնո՛ր էք, բայց ձեր «չէֆ»երը կը խաբեն ձեզ· ղղուչայէ՛ք···

Իրենց չար բախտէն, չարք ու «չէֆ» աւելի կը մօտենան իրարու : Կը կազմեն միացեալ ճակատ մը կուռ : Եւ փոխանակ Դաշնակցութեան ներքին ճակատին, ներքինի դաւադիրներու խելքն է որ կը ճեղքուի :

Այս մարդիկը միայն նենգամիտ չեն, այլեւ անմիտ : Կրնաք ըսել նաեւ՝ ոչէտ :

Բան մը փոխուած չըլլալով իրենց հոգեբանութեան եւ բարքերուն մէջ, անոնք տեսակ մը մոլեռանդութիւն կը յարուցանեն չարքերուն մէջ : Կը մղեն զանոնք չհանդուրժել որ եւ է քննադատութեան, թոյլ չտալ որ որպէսզի ոեւէ դաւադիր ծուռ նայի :

Այսպէ՞ս է որ մեր չարքերը յաճախ կը տրտնջան, ի տես Դաշնակցական ղեկավարութեան եւ մամուլին տարապայման համբերութեան : Ոչ մի՛ այն այստեղ, այլեւ մինչեւ Արեւելք եւ Ամերիկա :

Տրտնջալով հանդերձ, անոնք չատ լաւ գիտեն թէ Դաշնակցական մամուլը չի կրնար մինչեւ փողոց իջնել, ուրիշներու պէս :

Մնաց որ, համբերութիւնն ու պաղարիւնն այ ձեղափոխական, Դաշնակցական առաքինութիւններ են : Գիտակից կարզապահութիւն մը ա՛յդ կը թելադրէ ամէնուն : Մանաւանդ այն պահուն երբ հիմնական հարցեր պիտի լուծուին :

Որքան հզօր, այնքան լուրջ :

Շ·

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆԱՑԱՆՔ···

Երէկ կէս ճամբան ձգած էի մեր սորված երեւելի եւ աներեւոյթ գիտութիւնները ցուցակը : Մասնաւորաբար ըսած ու անցած էի մեր հոգեհանգիստներու Եւրոպական ? ձեւին վրայէն :

Կ'արժէ որ այս յո՛յժ արդիական առվորութիւնը,.. Բանը միասին յայտարարելու, ցանկը կարդալու եւ մեռելներուն հոգին հաւաքաբար լուսաւորելու, անցընենք մեր գործի տետրակին«շահումն» կողմը· Բանի որ շատ խնայողական է ժամանակի, լոյսի եւ մոմի տեսակէտով :

Տակաւին փառ պէտք է տանիլ որ այս տարի Կոմիտասի, Անդրանիկի, Մանթաշեւի եւն·ի համար եղած արարողութիւնները եկեղեցւոյ հաւատացեալներուն«վնասուց»կողմը անցընել հանած էին :

Ուրիշ նորութիւն մը,.. Պատերազմը կրնատեց մարդոց ախորժակները : Օրինակ, ո՞ւրկէ կարելի էր *ամոքինկ, ֆրաք* եւ ասոնց լրիւկերները գտնել : երկար կանացի հագուստ երազ էր :

Եւ եղեւ առաւօտ, եւ եղեւ երեկոյ : Օր··· երեկոյթներու : Երկարատեւն հագուստները դարձան պարտաւորիչ, փրարը անհրաժեշտ եւ հարիր հագարը թռաւ շատերու բակէն : Կը վայլէ՞ մեղանչել վայելչութեան դէմ, այն ալ Փարիզի մէջ :

Եւրոպականացման շահաւէտ կողմերն ալկան :

— Ինչո՞ւ գոյնդ նետեր է, հիւա՞նդ ես·

— Գրեթէ, Քագինոն էի երէկ գիշեր· պզտիկ փորձի մը ենթարկեմ, ըսի, բախտս եւ կորսնցուցի, չար սատանայ, **200.000**ի չափ :

—Ի՞նչ պէտք ունէիր այդքան պահելու վրադ :

— Ապրանք պիտի գնէի :

Ու տակաւին կրնայի երկարել շարքը մեր «շահ ու վնասին»: Բարեբախտաբար «Ներգաղթի հանգանակութեան յանձնաժողովի» նիստին հրաւիրուած ըլլալով, մտածեցի որ բուն հաշուեյարդարը կրնաւէ երկրին մէջ կատարել շուտով :

ՍՕՍԻ

ՀԱՋԱՐ ՏՈԼԱՐ Հ· Մ· Ը· Մ·Ի

«Հայրենիք»ի Հոկտեմբեր 31 թիւէն կ'իմանանք թէ, Ամերիկայի Մէքսիկօ Սիթի քաղաքը ըրնակող եւ Ցունաստանի նախկին Հ· Մ· Ը· Մ·ի կազմին պատկանող Առաքելեան Գոստալ, Յարութիւն եւ Քերովբէ, երեքեղբայրներ հազար տոլար նուիրած են Ցունաստանի եւ Սուրիոյ Հ· Մ· Ը· Մ·ին, խորապէս վրդովուելով անոնց դէմ մղուած դեհիկ պայքարէն : «Մենք կը խորհինք, որ ասիկա լաւագոյն պատասխանը պիտի ըլլայ բոլոր անոնց, որոնք, ներգաղթի առիթը չհասկնալով, կ'ուզեն քայքայել մեր սիրելի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Միութիւնը : »

Նամակը պիտի արտատպենք ամբողջութեամբ :

ՈՒԻԼԵԼՄ ՍԱՐՈՑԵԱՆ յայտարարած է դերասան եղիչէ Յարութի թէ՝ 33 օր ու գիշերուան մէջ գրած է դիրք մը, «որ 16 լեզուներու պիտի թարգմանուի : Սպասէ եւ տես թէ չորս հինգ տարի վերջ քննադատները ինչ պիտի ըսեն այս գրքին մասին » :

Ներկայիս Սարոյեան կը մշակէ նոր թատերախաղ մը, «Մ'իրանի հրեշտակ» : :

400.000 *ՀԱՆՔԱԳՈՐԾՆԵՐ գործադուլ հռչակեցին Մ· Նահանգներուն մէջ, որոշուած պայմանաժամէն առաջ, ինչ որ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ նաեւ երկրէն դուրս : Ածուխի առաքումը պիտի դադրի մասնաւորապէս Ֆրանսայի, Հոլանտայի, Իտալիոյ եւն· համար : Բանակը կազմ եւ պատրաստ կը սպասէ, ի հարկին պահպանելու համար բարեկարգութիւնը : Բանթողները հետեւեալ պատասխանը տուած են պատերազմական նախարարութեան ղեկոյցին .— «Ածուխը տունիով չեն հաներ» : ԵԹԷ հանքագործներու ակնհայելին նախագահը ձերբակալեն, գործադուլը կրնայ ծանրանալ :*

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Ֆրանսայի Կէսթափոյին նախկին պետը, պնդ· Քնօչէն, որ Փարիզ մտած էր 1940 Յունիս 13ին : Գերմանիոյ պարտութենէն վերջ փախած էր իր երկիրը, ուրկէ փոխադրուած է Փարիզ Շէրչ Միտիի բանտը :

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատման առթիւ, գործադուլներու ազդ· խորհուրդին նախագահը՝ առաջարկէ վերահաստատել չաբաթական հինգ օր աշխատանքը : Իր կարծիքով, եԹԷ երկար տեւէ չաբաթական չորս օրը, չատ ծանր հետեւանքներ պիտի ունենայ արտադրութեան եւ գիներուն վրայ :

ԾԱՆՐ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ
Ցունական Մակեդոնիոյ մէջ

Ամերիկեան *Խաչիկ Թրքա* գործակալութեան թղթակիցը կը հեռագրէ Աթէնքէն, նոյեմբեր 21 թուականով ·— *Այսօր ձեռքս անցաւ վաւերագիր մը, փողոցի մը անկիւնը, խորհրդաւոր սուրհանդակի մը միջոցաւ որ ժամադրութիւն տուած էր ինծի : Այդ վաւերագիրը թիւ 1 զեկոյցն է «Հիւսիսային Ցունաստանի ժողովրդավար բանակին», եւ կը կրէ հարիւրապետներ Իփսիլանթիսի եւ Լասանիսի տորակղրութիւնները : Զեկոյցը կը հերքէ այն լուրերը թէ ժողովրդավար բանակը օգնութիւն կը ստանայ արտասահմանէն, կ'ըսէ թէ իր զէնքերը ձեռք կը ձգէ բանակին եւ ոտիկան զօրքին մթերանոցներու աւարառութենէն եւ մանաւանդ Անգլիացիներու կողմէ զինուած միապետական - ֆաշական հրոսախումբերու պերիներէն : «Ժողովրդավար բանակը ծնած է բրիտանական նոր գրաւումէն եւ նոր-ֆաշական կարգուսարքին բըռնութիւններէն : Ան անգամ մը եւս վճռապէս կը հերքէ թէ իր գործունէութիւնը ուղղուած է երկրին դէմ եւ ենթակայ օտար սպղեցութեան : Կը հերքէ նաեւ իր անդամներուն վերագրուած վայրագութիւնները, ջարդերն ու հրկիզումները մեր թշնամիներու գործն են : Առաջին յայտարարութիւնն է այս եւ ապահովաբար կուգայ արեւմտեան Մակեդոնիայէն ուր ապստամբները ինքնավարութիւն հաստատած են 104 գիւղերու վրայ » :*

★ *Եուկոսլաւիոյ արտաքին նախարարութիւնը պաշտօնական յայտարարութեամբ կը բողոքէ իրեն դէմ ուղղուած «պրպարատութիւնները», դիտելով թէ այդ պայքարը կը սպառնայ անկարելի դարձնել յարաբերութեանց պահպանումը Պելկրատի եւ Աթէնքի միջեւ :*

Գերմանիոյ տնտես. տագնապը

Մ· Նահանգներու գինուորական կառավարութեան տնտեսական ճիւղին պետը զօր· Ուիլլըմ Տրէյփըր, Գերմանիոյ տնտեսական վիճակին մասին տեսութիւն մը հրատարակած է «Փոցտամէն տարի մը վերջ» խորագրով :

Զօրավարին համաձայն Դաշնակիցներուն գրաւումէն աւելի քան մէկ տարի վերջ, Գերմանիոյ տնտեսութիւնը ջլատուած է եւ դատապարտուած է փլուզումի : Ասոր առաջքն առնելու միակ դարմանը Փոցտամի յայտարարութիւնը յարգելուն կամ դայն բարեփոխելուն մէջ կը կայանայ :

Յիշելէ վերջ Ամերիկացիներուն մէկ տարուան աշխատանքները՝ Գերմանիոյ զանազան շրջաններու վերաչման մասին, դիտել կուտայ թէ առանց Գերմանիոյ մնացեալ շրջաններուն հետ ազատ առուտուրի, ամերիկեան շրջանը առանձին բան մը չի կրնար ընել :

« Այսօր , կը դրէ զօրավարը, Գերմանիան՝ Եւրոպայի մեծ մասին նման անօթի է : Անտուղութեան յաջորդած է փիղիքական քայքայումը : Ածուխ չկայ : Մեր առջեւ ունինք երկրորդ ձմեռ մը անբաւական տաքութեամբ : Նուազութիւններուն պատճառը հատուցումները չեն, այլ որովհետեւ Գերմանիոյ մնալիք ճարտարարուեստը չկրցանք վերականգնել : Գերմանիա չատ սուղ կը վճարէ իր ստեղծած քանդումին համար : Ան հիմակ անօթութենէն աւելի ուրիշ մեծ վախ մը ունի, Գերմանիոյ չորս շրջաններու բաժնուած մնալու վախը, որ տնտեսական քայքայում կը նշանակէ» :

Ու կը թելադրէ Փոցտամի որոշումին համաձայն, Գերմանիոյ յանձնել բաւականաչափ ճարտարարուեստ ինքզինքը ապրեցնելու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ երկաթուղիներու 7000 բանուորները, մեծ մասով արաբ, ընդհ· գործադուլ հրաւիրակեցին, բողոքելով Հրեաներու ահաբեկչական արարքներուն դէմ : Անգլիացի զինուորներ կ'ապահովեն երթեւեկը :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ նախագահին կինը կոչ մը ուղղեց ազգին, յիշեցնելով թէ միայն կառավարութիւնը չի կրնար լուծել չարաճոյն անգործութենէնեւ թշուառութեան խնդիրները : Հաղարաւոր արձակուած զինուորներ սպրուստ չունին : Միայն Փէշթայի մէջ 130.000 ընտանիքներ նպաստով կ'ապրին : Կառավարութիւնը կը յուսար թշուառութիւնը մեղմացնել հաղարաւոր բանուորներ ղրկելով Եւկոսլաւիա եւ Ռուսիա, ուր իրենց օրավարձերը պիտի հաշուէին հատուցումներու փոխարէն, բայց ժողովուրդը ընդդիմացաւ եւ ծրագիրը մէկդի դրուեցաւ : Հարիւրաւոր կիներ արտասահման, մասնաւորապէս Անգլիա կ'երթան, իբրեւ սպասուհի ծառայելու համար : Կառավարութիւնը արգիլեց այս արտագաղթը, առանց յայտնելու պատճառները :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 1.070.000 հոգինոց պահեստի բանակ մը պէտք է ունենան, կատարեալ զինավարժութեամբ եւ սպառազինութեամբ, ինչպէս յայտարարեց զօր· Այզընհաուըը : «Այս կը պահանջէ մեր ապահովութիւնը, նոր պատերազմի մը ղրալի պարագային» :

Հ. Օ. Մ.Ի ԳՈՐԾՈՒՆԷՈՒԹԻՒՆԸ

«Յառաջ» կարգ մը չահեկան տեղեկութիւններ հաղորդած էր Ամերիկայի Հայ Օգնութեան Մարմնի 26րդ Պատգամ. ժողովի մասին:

Կանացի այս ծաւալուն ու կենսունակ կազմակերպութիւնը իր անունը կը փոխէ ըստ երկրի ու պարագայի, (Հ.Օ.Մ., Գիմուխեան Միաչ, Կապոյտ Միաչ եւն.), բայց երբե՛ք իր հիմնական ուղեգիծը, — գթութիւն, գաստիարակութիւն, երախաներու առողջապահութիւն — որ թարգմանի ազգապահպանում:

Հայ կինը հնագոյն դարերէ սկսեալ իր աչխատանքն ու քրտինքը խառնած է իր երկրին մեծութեան ու վերելքին համար այրերու կողմէ կատարուած ձեռնարկներուն: Հայրենիքի պաշտպանութեան ու անկախութեան համար մղուած պայքարներուն՝ քիչ չէ թիւը հայ կիներուն, որոնք զէն ի ձեռին կռուի են դուրս եկած թշնամիին դէմ:

Հայրենիքի մէջ անոր փառքին ու բարգաւաճման համար աչխատող հայ կինը՝ Հայրենիքէն դուրս, Սփիւռքի մէջ, անչուշտ պիտի չանճրկէր: Ու ահա նոյն թափով, գործի կը լծուի ան, երկրին մէջ հաստատուած իր կազմակերպութեան աւելի մղում տալու, հիմա Արտասահմանի մէջ:

Բանաւէտ տարի անընդհատ գործեր է այս Միութիւնը, հակառակ աչքն ու ձախէն իր դէմ ուղղուած տմարդի սլաքներուն: Թիւ մըն է ասիկա որ հպարտութեամբ կ'ուտեցնէ մեր սիրտը, երբ նկատի ունենանք որ մեր Միութիւնները առհասարակ չատ կարճ եւ խարուսիկ չրջան մը կրցոլրէն:

Հայ կինը որ ընտանեկան չարկին տակ թանկագին օժանդակ մըն է եղած իր ամուսինին, վերջին քսան տարուան ընթացքին մանաւանդ, իր ընդունակութիւնները ցոյց տուաւ նա'եւ հանրային ասպարէզի մէջ:

Տիկիններ ու օրիորդներ, որոնք հայկական համեստութեամբ մը չէին համաբաձակեր ժողովի նստիլ եւ քանի մը բառ փոխանակել, այսօր չնորհիւ Կապոյտ Միաչի մէջ ձեռք ձեռք ձգած իրենց փորձառութեան, կը խօսին, կը վիճին ու դրական որոչումներ կուտան: Գաւառի իր մասնաճիւղերու անդամներուն կարեւոր մէկ մասը չարքաչ աչխատաւորուհիներէ կը բաղկանայ: Կ. Միաչը զանոնք աչխատանքի լծելով, ուղղակի նպաստեց անոնց մտաւոր զարգացման: Արտասահման ծնած կամ հոն մեծցած աղջիկներուն օրրանն է ան, կամ պէ՛տք է ըլլայ, ուր պիտի Թրծուին հայկական չունչով, հայկական զոհաբերութեամբ կեանքը խմաստաւորելու համար:

Անոր գործունէութեան դաչտը տարածուն է եւ բազմակողմանի, ինչպէս հայ ժողովուրդին կրիքները: Անոր բոլոր ձեռնարկները կարելի է նախախնամական կոչել: Օրինա՞կներ, — բայց չատ են անոնք:

Համազգայինի Պէյրութի ձեմարանը՝ ուր տարիներէ ի վեր երիտասարդ մտաւորականներու սերունդ մը կը պատրաստուի, ղեկավարութեամբ երկու մեծ գրադէտներ Լ. Շանթի եւ Ն. Աղբալեանի, իր դոյութիւնը մեծ մասով Կ. Միաչին կը պարտի: Նմանապէս Աթէնքի «Զաւարեան» վարժարանը: Անթիւ են իր նիւթական որոչ չատկացումները, գաղթաչխարհի զանազան գիւղերու եւ քաղաքներու հայկ. դասընթացքներուն համար:

Ան առաւելագոյն չափով մասնակցած է ու կը մասնակցի համահայկական բոլոր ձեռնարկներուն, Հայաստանի մէջ թէ անկէց դուրս:

Ճունաստանի, Պուլկարիոյ, Սուրիոյ, Լիբանանի, Եգիպտոսի, Ֆրանսայի փոքրիկներուն եւ չքաւորներուն չատկացուցած պնակ մը ապուրը կազդոյր ու կորով կը ներչնչէ չուսահատ հայուն:

Սահմանափակուելով միայն իր Ֆրանսայի չրջանի ձեռնարկներուն, յիչենք պատերազմի միջոցին հայ զինուորներու եւ գերիներու ղրկած ծրարները: Իր մասնաճիւղերը հակառակ իրենց վատ նիստուկներուն, իրենց կարելին ըրին ծրար մը աւելի ղրկելու համար իրենց գերի եղբայրներուն, առանց խորական տղի: Փոխադարձ իւնչ սրտառուչ պատասխաններ. որովհետեւ եթէ զոյդ մը դուլպան եւ մատիկ մը չոքոլան իր արժէքն ունի, (եւ անչուշտ որ ունի, մանաւանդ երբ ամէնօրեայ ուտելիքդ Էրզաց ապուրէ կը բաղկանայ), անդին կայ եւ բարոյական արժէքը,— այն երջանիկ զգացումը թէ՝ մտածողներ կան իր մասին:

Իսկ ամէնէն կարեւորը որ Կ. Միաչին համար գեղեցիկ կիրճ մը դարձած է այլեւս մանուկներու հայեցի դաստիարակութիւնն ու անոնց առողջապահական հոգատարութիւնն է:

Ամէն տարի կազմակերպուած օգտախնութեան կայանները զինքը կը քամեն ֆիզիքապէս ու նիւթապէս: Ի'նչ սրտմաչուք ժողովներ ու խորհրդակցութիւններ, կայանը լաւագոյն պայմաններու տակ դնելու ու երախաներու արդար եւ անխտրական ընտրութիւն մը կատարելու համար: Այս ձեռնարկը կատարեալ նուիրում մըն է իրեն համար ու մեր քոյրերը հաճոյքով կը կատարեն զայն, կ'երեւի, մայրական բնազդական մղումէ դրդուած:

Ամերիկայի Պատգամ. ժողովի զեկուցումէն յայտնի կ'ըլլայ թէ՝ ուրիչ ձեռնարկներու օգնութեան կարգին՝ Հայաստանին ալ օգնած է ուղարկելով դեղեր, բժչկական գործիքներ եւն: Իսկ «Ներգաղթը համարելով մեր ազգային չահերու առաջնէն ամէնէն կարեւոր ձեռնարկը, ժողովը կը թելադրէ ամէն կերպով դրական վերաբերում անոր հանդէպ»:

Ներկայիս իր անդամներուն ընդհ. թիւը տասը հազարը կ'անցնի: Այսքան կուռ, զնահատելի անցեալով եւ գործնական առաջադրութիւններով ժողովուած միութիւն մը պէ՛տք է որ ապրի:

Մեր տիկիններու քսանեւվեց տարուան յոգնաջան աչխատանքի արդար հպարտութիւնն է ան:

Դուրգուրանք անոր վրայ:

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Խօսք առ Հայաստան

(Պատանի մըն է որ կ'աղաղակէ)

ՀԱԼԷՊ.— Սիրելի մայր Հայաստան, ահա իմ թշուառ ու անտէր հոգին այս խաւար աչխարհին, հեռաւոր մէկ անկիւնէն, իր դողդոջ ձայնով քեզի կը խօսի: Գիտա եւ լսէ որբ զաւկիդ պահ մը:

Կը գրկին թերթերը, կը զրուցէին ծերերը, թէ ներգաղթական ըլլայ ու մենք Հայաստան պիտի երթանք: Ի՜նչ երջանիկ լուր, ամէն Հայ, անհամբեր կը սպասէր հայրենիքի հրահանգին: Եկաւ այդ օրը որ պիտի բերէր աւետիսը խնդութեան: Ամէն հայ մարդ, ընդառաջ գնաց հրաւէրին ու արձանագրուեցաւ հայրենիք երթալու: Ես ալ դիմեցի: Ձմեռ ժեցին դիմումս ու արձանագրեցին դիս ա-ռանց հարցու փորձի:

Նոյնպէս, մա՛յր, եկան պատգամաբերներդ՝ մեր մօտ, խօսքերդ մեզի ըսելու: Բերին մեզի քու մայրական ողջոյններդ: Ըսին չատ բան քու վերելքիդ մասին: Ըսին նաեւ թէ սովետական Հայաստանը զրկարաց կը սպասէ մեր բոլորին: Ինչ հրաչալի խօսքեր էին ասոնք: Որքա՜ն ամուր հաւատք եւ յարգանք ունէի, Հայաստանի պատգամաբերներուն հանդէպ եւ ինչքան յոյս՝ դէպի ապագան:

Բաչխեցին մուտքի տոմսերը, անուչ մայր: Ձըսին.— Այս մարդը հարուստ է, միւսը՝ աղքատ: Այլ, ըսին բոլորովին տարբեր բան մը: Բոլորովին նոր զաւեչտ մը հանեցին բեմ եւ սկսան ներկայացնել:— «Այս մարդը Դաչնակցական է, այդ Հ. Մ. Ը. Մ.ական, իսկ միւսը՝ սատանայի ձագ»: Բայց ինչո՞ւ, եւ վասն ինչի այս անակնկալը, մայր: Ո՞ւր մնացին խոստումները պատուիրակներուդ: Հո՞վը տարաւ իրեն հետ, թէ կեղծ խօսքեր էին միայն մեղ մոլորեցնելու:

Ներգաղթը սուրբ գործ մըն է, բայց ոչ այս ձեւով: Կը խնդրեմ, մայր, եթէ կը սիրես զաւակներդ բոլոր, եղիր քիչ մը ներող, եղիր քիչ մը համբերող, ու մանաւանդ անուչ մայր, սա ներ-պղպէի գործին, եղիր լաւ հսկող: Եթէ կը սիրես զաւակներդ բոլոր, եթէ կը սիրես անխտիր, երկաբէ մայրական քնքուչ ձեռքդ մեզի, ու ան հողովն քու մարմնիդ, օրհնէ զաւակներդ տարագիր: Այն ատեն բոլորն ալ, պիտի ըլլան իրար չատ սիրող, պիտի ըլլան միաբան, ու պիտի կենան քեզի պաչտպան, մայր Հայաստան:

Գիտես կամ կը լսե՞ս արդեօք թէ ներկայիսինչ խառնիճաւն կը դնեն գաւակներուդ միջեւ: Բայց եթէ կը լսես ու անտարբեր կը մնաս, ներէ ինձ սա խօսքը ըսելու.— Այլասերուա՞ծ ես մայր:

Այո, Դաչնակցական եմ, պաչտելի մայր, չատ բան կը պարտիմ այդ կուսակցութեան: Որովհետեւ ան ինձ սորվեցուց քեզ սիրել, ան ինձ թելադրեց որ պէտք է տալ ամէն հարստութիւն քեզ համար: Ան չվարանեցաւ ինձ ըսելու.— «Պէտք է կուրծք տալ, պէտք է կռուիլ, պէտք է մեռնիլ պիտնալ հայրենիքին համար»: Բայց, կեղծ հայրենասէրներ, որոնք երէկ՝ մութ անկիւնները քարշ տալով, քեզի դէմ կը դաւէին, այսօր՝ մուտքիդ թիկնապահ են կեցած: Կ'արգիլեն դիս ներս մտնել եւ կոչտ ձայնով մը կը գոռան.— «Քանի Դաչնակցական ես՝ դուռը փակ է քեզի համար, գնա՛ մկրտուէ — թօթափէ Դաչնակցութիւնը — որպէսզի կարենաս երթալ, այլապէս՝ հոս կը մեռնիս»:

Ինչո՞ւ այս ոդին, սիրելի մայր: Չէ՞ որ դուն ծնար Դաչնակցութիւնը, չէ՞—որ ան քու հարազատ զաւակդ է, ի՞նչպէս կ'ուրանաս: Եթէ վատ էր, ինչո՞ւ ծնար զայն: Եթէ վատ էր, ինչո՞ւ կռուեցաւ քեզ համար ու իր լաւագոյն զաւակները զոհեց քու սրբազան հողիդ համար: Միթէ մոռցա՞ր, այնքան չո՞ւտ, որ Դաչնակցութիւնը աւերակներուդ մոխիրին վրայ ծնար, երբ արիւնաթրոյն կ'ուղէր քեզ յօչոտել: Մոռցա՞ր, կրնա՞ս մոռնալ, կրնա՞ս ուրանալ: Գիտես, լաւ գիտես, որ եթէ մոռնաս, անդունդներէդ խոր ու մութ, Արարատի սառոյտէն, հեռաւոր դաչտերէն, ձորերէն բոլոր հերոս զաւակներդ — Փէտայիներու սերունդը —իրենց լերկ դանկերը դէպի վեր ցցած, միաձայն պիտի բողոքեն քեզի դէմ: Հայոց պատմութիւնը պիտի ընդվզի:

Ո՛վ դուն մայրը բոլոր Հայերու, Հայաստան, ահա ես, այդ Դաչնակցական տղան, ճակատագրած եւ, մայրական բնազդական մղումէ դրդուած:

Ամերիկայի Պատգամ. ժողովի զեկուցումէն յայտնի կ'ըլլայ թէ՝ ուրիչ ձեռնարկներու օգնութեան կարգին՝ Հայաստանին ալ օգնած է ուղարկելով դեղեր, բժչկական գործիքներ եւն: Իսկ «Ներգաղթը համարելով մեր ազգային չահերու առաջնէն ամէնէն կարեւոր ձեռնարկը, ժողովը կը թելադրէ ամէն կերպով դրական վերաբերում անոր հանդէպ»:

Ներկայիս իր անդամներուն ընդհ. թիւը տասը հազարը կ'անցնի: Այսքան կուռ, զնահատելի անցեալով եւ գործնական առաջադրութիւններով ժողովուած միութիւն մը պէ՛տք է որ ապրի:

Մեր տիկիններու քսանեւվեց տարուան յոգնաջան աչխատանքի արդար հպարտութիւնն է ան:

Դուրգուրանք անոր վրայ:

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Թուրքիա օդարշաւեն վախճալով չաւսևակցեցաւ պատերազմին

Լորտ Ուիլսըն, Միջին Արեւելքի բրիտանական բանակին նախկին ընդհ. հրամանատարը, «Լընտըն Կազէթ»ի Նոյ. 13ի թիւին մէջ առաջին անգամ ըլլալով կը ներկայացնէ զինուորական բանակցութեանց ամբողջական պատմութիւնը: Թուրքիոյ մասին կը գրէ.—

Եթէ Թուրքիա 1943ին պատերազմի մտնէր Դաչնակիցներու կողքին, Զըրչիլ անոր պիտի ղրկէր 45 անգլ. օդատորմիղ, երկու զրահապատ զօրաբաժին, հակաօդային եւ հակահրասայլի զօրաբաղադրիչներ, Թուրք բանակին օգնելու համար:

Առանցքի պետութիւններուն դէմ պատերազմ յայտարարելէ առաջ՝ 7500 զինուորներ, քաղաքային հագուստներով, Թուրքիա պիտի մտնէին: Այս «քաղաքացի»ներէն 250 հոգի արդէն ղրկուած էին:

Բայց Թուրքերը չատ կը վախնային Գերմանիոյ օդային ուժէն եւ բանակցութիւններն այնքան երկարեցան որ ի վերջոյ այս ծրագիրը մէկ կողմ ձգուեցաւ: Սակայն Թուրքիոյ մեր կողքին կռուելու համար մեր չանքերուն ապարդիւն անցնելուն դիմաւոր պատճառը կարելի է ըսել, որ Թուրքերը մեր ուժին վրայ կը կասկածէին, թէ գերմանական սկզբնական օդային յարձակումներուն դէմ զոնէ պիտի չկրնայինք դիմադրել պաչտպանել:

Արձանագրելէ վերջ Թուրքերուն հետ կատարուած տժգոհելի եւ անվերջ բանակցութիւնները, լորտ Ուիլսըն դիտել կուտայ թէ անոնք դրեթէ անկարելի պահանջներ կը դնէին զինուորական պիտոյքներու մասին եւ կ'ասէր.—

— «Զափազանց տարակուսելի է թէ անոնք պիտի կարենային տրամադրուած պիտոյքը իր տեղին գործածել»:

Միջին Արեւելքի բրիտանական ուժերը կը դանուէին այն մչտական վտանգին առջեւ թէ քաղաքական նկատումները կրնան վնասել զինուորական խնդիրներու:

Տեղեկագիրը որ 1943—1944 Փետրուար չրջանը կ'ընդգրկէ, բացի Մ. Նահանգներէն, Միջին Արեւելքին երկիրներու մասին ալ կը խօսի:

«Եգիպտոս, Պաղեստին, Սուրիա եւ Լիբանան բոլորն ալ կը տառապէին քաղաքական խռովութիւններէն: Եգիպտոս՝ անոր համար որ Վաֆտ կառավարութիւնը չէր կրցած գտնել ընկերային եւ տնտեսական պայմաններուն: Պաղեստին տառապեցաւ հրեայ բնակչութեան կարգ մը տարբերու փառամոլութեան, կասկածամտութեան եւ օրինազանցութեան պատճառով: Սուրիա եւ Լիբանան՝ որովհետեւ անկախութեան համար իրենց պահանջները կ'ընդհարէին Ֆրանսայի հոգատար իչխանութեանց տեսակէտներուն:

Երկոտասան Կղզիները դրաւելու ծրագիրը բարդութեան մատնուեցաւ, չնորհիւ Ճոյներուն եւ Թուրքերուն փառամոլ վէճերուն, որոնց իւրաքանչիւրը կ'ուզէր ի վերջոյ տիրանալ կղզեխումբին:

Նախկին ընդհ. հրամանատարը դժկամով կը խօսի Եուկոսլաւիոյ մարաչալ Թիթոյի եւ իր արձակագիններու մասին, որոնք զսպեցին տասնըվեց զերման եւ վեց պուլկար զօրաբաժիններ, ինչպէս եւ զերման հրամանատարութեամբ կռուող բազմաթիւ խրուաթ եւ սերպ խումբեր:

եկած զրանդ սեմին, զուռդ կը բախեմ: Ե՛լ, բա՛ց, ես կ'ուզեմ ներս մտնել, կ'ուզեմ տեսնել քեզ: կ'ուզեմ խօսիլ քարերուդ հետ, որոնք զարերու ընթացքին քու զաւակներուդ արիւնովն են ներկուած: կ'ուզեմ խօսիլ, քու կողքէն հոսող աղբիւրներուդ հետ, որոնց զարերու ընթացքին քու զաւակներուդ սարկութեան արցունքն է խառնուեր: կ'ուզեմ հրթալ, ասօնիներուդ հովանիին տակ ներհոգ իմ պապերուն անյայտ հողակոյտին առջեւ, ծնրադիր աղօթել եւ հարցնել իրենց, թէ վատ չէ՞ այն Հայը, որ Հայու միջեւ խորութիւն կը դնէ: Ու մանաւանդ մա՛յր, կ'ուզեմ քանի մը բառ թոթովել քեզի, թէ քանի տեսակ Հայ ես ծներ:

Սա ալ աւելցնեմ ու հաւատա, մայր,— ան որ կը հրաժարի իր անցեալէն, ան որ կը հայհոյէ իր արբունիններուն.— վկայ պատմութիւնը մեր — օր մը պիտի հրաժարի իր հայութենէն եւ պիտի հայհոյէ քեզի:

Կ'ըսեն.— «Հրաժարէ, հայհոյէ, թէ ոչ...»: Ոչ եւ երբեք, պիտի մնամ Դաչնակցական, պիտի մնամ պանդուխտ, քանի խորութիւն կայ:

Ու այս ամբողջէն վերջ, մայր, եթէ տակաւին չամառիս եւ ըսես՝ թէ ինձ համար արգիլուած է քու ծոցը մտնել, այն ատեն յուսախաբ ու չուար, պանդխտութեան բեռան տակ ճաթած ցուլը ձեռքիս, ես պիտի չրջիմ հողէ հող, քարէ քար, ջուրէ ջուր, իմ հարազատ հայրենիքին հողը, քարը ու ջուրը երազելով: Իմ վիրաւոր ու հէք սրտիս միխիթարանքը, երդերուդ մէջ պիտի փնտռեմ, ու պիտի մեռնիմ քեզ սիրելով, քեզ երգելով, քեզ օրհնելով, տէր Հայաստան, իմ անուչ հայրենիք, որպէս դի ըլլաս մեծ, մնաս յաւիտեան ու դառնաս տէր որբ զաւակներուդ տարագիր, Հայու հայրենիք:

ՍԱՄՈՒԷԼ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

1943ի վերջերը Թիթոյի արձակագիններուն թիւը 250.000ի հասած էր։ Միւս կողմէ՝ զօրավար Միխայլովիչի հրոսախումբերը մեծ թիւով կը յանձնուէին Գերմաններուն, այնպէս որ տարուան վերջը այլեւս արժէք մը չէին ներկայացներ Դաշնակիցներուն համար։

Զօրավարը երկարօրէն նկարագրելով Եգիպտոսի կացութեան ելեւէջները, կ՚ըսէ թէ Անգլիացիներուն համար ամենալուրջ վտանգը հակառակ լիական զգացումներու ազումն էր։

Ցետոյ կը պատմէ թէ Պաղեստինի մէջ Հրեաներու անբարեացակամութիւնը Անգլիոյ հանդէպ երթալով ծաւալեցաւ։ Շարժումին քաջալերողներն էին Հրէական Գործակալութիւնն ու իր միացեալ մասնաճիւղերը։

«Այս Գործակալութիւնը ինքն իրեն հրէական անկախ պետութեան մը հեղինակութիւնն ու իրաւունքները կուտար։ Պահուած զէնքերու գոյութիւնը այլեւս չէր ուրանար եւ իրականութեան մէջմէր կառավարութեան ասպարէզ կը կարդար. կարելի է ըսել թէ ըմբոստութիւնը կար արդէն այդ ատեն։

Անդորրութեան տեսակէտով Պաղեստինի Արաբները նեղութիւն չպատճառեցին։ Շարունակեցին զէնքերու հայթայթումը եւ ուշի ուշով հետեւեցան Սիոնական գործունէութիւններուն, բայց չկրցան իրենց տարակարծութիւններուն վերջ տալ (ինչ որ Հրեաները յաջողած էին)։ այդ պատճառով իրենց կազմակերպութիւնը բաւականաչափ զէնքի պաշարէ զրկուեցաւ։

«Թէ՛ Սուրիոյ եւ թէ Լիբանանի մէջ իմ դէմ ունէի մեծամասնութեան չարժում մը, եւ ժամանակ մը եղաւ որ լուրջ բարդութիւններ պիտի ստեղծէր։

Ֆրանսայի հոդատար իշխանութեան դէմ տեղական աղգայնական պայքարը մեծ համակրանք ու աջակցութիւն ստացաւ դրացի արաբերկիրներէն եւ Լիբանանցիները զարմանալիօրէն միացեալ, հանդարտ բայց վստահ ընթացք մը բռնեցին՝ սպասելով բրիտանական կառավարութեան հետեւելիք դիրքին։

Լիբանանի վիճակին ստիպեց մեզ նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել, Ֆրանսայի ձախողման պարագային երկրին բարեկարգութիւնը վերահաստատելու համար։ Սակայն մինչեւ զօր. Քաթրուի ժամանումը հանդարտութիւնը չխանդարուեցաւ, մեծ մասով այն պատճառով որ Լիբանանցիները վստահութիւն ունէին անգլիական կառավարութեան և տեղական մնգլ. դինուորական վարչութեան վրայ։

Անգլիական եւ Ֆրանսական զին. իշխանութեանց յարաբերութիւնները Սուրիոյ մէջ, լաւ էին։ Նոյեմբերի ապստամբութեան միջոցին մեր յարաբերութիւնները թէեւ քիչ մը լարուեցան, բայց չուտով բնականոն վիճակը վերահաստատուեցաւ։

Զօրավարը յետոյ կ՚անդրադառնայ 21 Մայիս 1943ի որոշումին, որով Ֆրանսայի Ծովակալ Կոնֆրուա Դաշնակիցներուն պիտի յանձնէր Աղեքսանդրիոյ Ֆրանսական նաւատորմը։ Այս որոշումը յարաբերութեանց ղգալի ձգտում մը ստեղծած՝էր պահ մը։

Իր հրամանատարութեան միջոցին Հոդոս կղզին զրաւելու համար չորս անգամ զինուոր համախմբուած եւ մասամբ պատրաստութիւններ տեսնուած են։ Ապրդարեւ 8րդ Հնդկ. զօրաբաժինը այդ նպատակով Սուէզ փոխադրուած էր, երբ Իտալիան զինադադար յայտարարեց եւ գրաւման ուժերը ցրուեցան։

Այս առթիւ լորտ Ուիլսըն կը զրէ թէ՝ նոյնիսկ զինադադարէն անմիջապէս ետքը, Գերմանները եղկեանի եւ Ծովնական կղզիներուն վրայ յարձակում մը ծրագրած էին։ Ապէնքի իտալական 11րդ բանակին հրամանատարը, զօր. Վէչիարէլլի, որ մերժեց մեզ հետ զործակցիլ եւ որուն զինուորները ի վերջոյ զինաթափ եղան, անկասկած Գերմաններուն կ՚օժանդակէր որպէսզի անոնք իրենց դիրքերը զօրացնեն։

Հոդոսի զերման պահակազօրքին ուժեղացումէն առաջ ուղեցինք պատեհութենէն օգտուիլ ու կղզին գրաւելու համար որոշուեցաւ վաշտ մը զրկել հոն։ Սակայն մեր երկու օդնկեց սպաներու առաքումը ուշացաւ։ Մինչ այդ իտալացի կառավարիչ Ծովակալ Գամփիոնի վախցած՝ անոնց կղզին մտնելու արտօնութիւնը մերժեց։ Գերմանացի հրամանատարը, Ֆօն Քլէման՝ մեզմէ առաջ չարժեցաւ եւ օգտուելով Գամփիոնիի տկարութենէն ու անվճռականութենէն Հոդոսի հակակշիռը իր ձեռքն առաւ»։

Լիսէ Միշելի թատերախումբը չարաթ եւ կիրակի կէսօրէ վերջ ներկայացուց Ռասինի յայտնի դասական ողբերգութիւնը Britannicus, 5 արար., ոտանաւոր։ Այս թատերախումբին ՀՀ դիմաւոր դերը ստանձնած էր ընկեր Հրանտ Սամուէլի աղջիկը՝ Օր. Ալիս Սամուէլեան, որ մեծ յաջողութեամբ կատարեց Ներոնի մօր՝ Ագրիպպայի դժուարին դերը, անթերի արտասանելով յիշեալ ողբերգութեան աւելի քան 600 տողերը եւ արժանանալով թոլոր ներկաներու, ինչպէս նաեւ Լիսէի ներկայացուցիչներուն ջերմ շնորհաւորութեանց։

Կրօնագիտութեան Ա. դասը

Սոյն Նոյեմբերի 14ին, ժամը 3ին տեղի ունեցաւ կրօնի առաջին դասը Փարիզի Հայոց Եկեղեցւոյ սրահին մէջ։ Կաթող. պատուիրակ Տ. Արտաւազդ արքեպիսկոպոսի կոչին արձագանգ տուած էին 12 ընտանիքներ՝ ուղարկելով իրենց երկտեղ պատկները այդ առաջին դասին։

Տէրունական աղօթքից ու կաթող. պատուիրակի օրհնութեան խօսքից յետոյ՝ Աղդէ քահանան պատմեց Աւետման եւ Քրիստոսի ծննդեան պատմութիւնները, որի ընթացքում սրբազան հայրն առնում էր իր բացատրութիւններն ու լրացումները։ Ապա աշակերտներից մէկն իր ըմբռնած ձեւով պատմեց դասը եւ աշակերտներու յիշողութեան մէջ աւելի տպաւորուեց։

Տղերքիս զբաղը մատչելի լեզուով բարոյախօսութեան խրատներ տուաւ, բերելով կեանքից մի պատկեր, թէ ինչպէս անբարոյական կեանքը ապականիչ զրաշմ է թողնում ոչ միայն մարդու հոգեկան աշխարհի, այլ եւ նրա արտաքինի – դէմքի վրայ։

Այնուհետեւ Սրբազան հայրը տովարեցոյց Ներ – սէս Շնորհալիի Առաւօտ Լուսոյ»ի առաջին տունին բառերը եւ եղանակը, զոր հաճոյքով երգում էին փոքրիկները։

Դասը տեւեց մէկ ժամ եւ քառորդ։

Այս դասերը նիւթապաշտութեան եւ զազափարականութեան, տկարութեան ու անտկութեան այս աղջամղջային դարում — նախ՝ փոքրիկներուն պիտի ուսուցանեն Աւետարանի սրբազան սկզբունքներն ու մանուկներու հոգիների մէջ արծարծեն — զարգացնեն եղբայրութեան, համերաշխութեան եւ մարդասիրութեան վեհ ոգին, ապա՝ նպաստեն նաեւ հայեցի դաստիարակութեան։

Լիայոյս ենք, որ առաջին դասին ծնողաց Քրիստոսի առաքեալներու նուիրական 12 թիւը հետզհետէ պիտի աճի եւ հաւատարիմ Փրկչի աշակերտուհեան 72 թուին...

Կիւրակէ օրը Նոյեմբեր 17ին «պատարագին Հայոց եկեղեցւոյ մէջ ներկայ էին Հայ Մարզիկներու հոծ բազմութիւնը, որոնք նախ՝ «հաղորդութիւն ընդունեցին, եւ ապա՝ երդում ըրին սրբութեամբ նուիրուիլ իրենց կոչմանը։ Հարիւրի մօտ մարզիկներ հաղորդութիւն առին։ Շատ բնորոշ էր եւ յուզիչ մի 16—17 տարեկան պատանու պատասխանը Արտաւազդ Սրբազանին.— « Տղաս քանի՞ անգամն է, որ Ս. Հաղորդութիւն կ՚ընդունիս »— « Հայոց եկեղեցւոյ մէջ առաջին անգամն է»...

Այդ օրը Ս. Պատարագից յետոյ Փարիզի հայութեան հին պատկառելի ու համակրելի ծերունիներից մէկի — հանգ. Գէորգ Մոսոիչեանի մահուան քառասունքի հոգեհանդիստը պէտք է տեղի ունենար, մի ծերունի, որ մինչեւ իր մահը չնայած իր մեծ տարիքին, չկորսնցուց իր հոգու եւ մտքի կորովն ու արիութիւնը։ Հանդուցեալը սիրահար էր Կոմիտաս վրդ.ի պատարագին, եւ այդ օրը մեր եկեղեցում հնչեում էր մեր անմահ երաժիշտի բազմաձայն պատարագը, որ առիթ տուաւ մեր պատանի ու երիտասարդ երկտեղ մարզիկներն ճաշակելու եւ զաղափար կազմելու հայ ժողովրդի ստեղծագործական բարձր հոգու զերազոյն թռիչքների եւ վեհագոյն ապրումներու մասին ...

Եւրոպայի Համաչխարհային քաղաքին կեդրոնին մէջ հայկական փոքրիկ մասունին մէջ թունդ առին մեր հայ երիտասարդներու հայկական ոգին – ները լսելով մեր բարձր զեղարուեստական , թովիչ եւ զողտրիկ երաժշտութիւնը ...

ԱՐՍԷՆ Ա.Ի. ՔԱՀ. ՍԻՄԷՈՆԵԱՆՑ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ Աբբահայր վերընտրուած է Հ. Սրապիոն Վ. Ուլուճեան Սեպտ. 2ին։Այս առթիւբրահայրըթափօրով ու երգերով առաջնորդուածէ, ուր զոհարանական մատեանները կատարուած են։ Հայր Ուլուճեան բեղուն գործունէութիւն ցոյց տուած է դպրցական ձեռնարկներու մէջ։ Եգիպտոսի մէջ Մխիթարեաններու դաստիարակչական գործունէութիւնը իր օրով սկսաւ, ինչպէս եւ Փարիզի Մուրատեան վարժարանին վերաբացումը։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ Հայր. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը լոյս ընծայած է Ճիչտատարան մը, նուիրուած Վասպուրականի 1896ի եւ 1915ի հերոսամարտերուն։

Լաւ թուղթի վրայ տպագրուած եւ հարիւրաւոր նկարներով պատկերազարդուած, 350 մեծադիր էջերով այս գիրքը Վասպուրականի աւելի քան մէկ դարու պատմութիւնը կը ներկայացնէ։ Ասոր մէջ իրենց տեղը կը գրաւեն Մրմիեան Հայրիկն ու Մ. Փորթուգալեանէն սկսած մինչեւ մեր օրերու երիտասարդութիւնը, Ամերիկեան բանակին եւ նաւատորմին մէջ վերջին պատերազմի ընթացքին իրենց պարտականութիւնը կատարած հայորդիներու նկարներն ու անոնց մասին համառօտ ծանօթութիւնները։ Կան նաեւ մարտիկներու եւ մտաւորականներու նկարներ, նաեւ իգական սեռի

Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի թէյասեղանը

Հ.Ը.Դ.Նոր Սերունդի Փարիզի մասնաճիւղը թէյասեղան մը սարքած էր ի պատիւ իր դաստիարակներուն։ Թէեւ սահմանափակ էր հրաւիրեալներուն թիւը, բայց մեր երիտասարդները կրցան ջերմիկ մթնոլորտ մը ստեղծել սեղաններու չուրջ։

Փարիզի մասնաճիւղին կողմէ հաւաքոյթը բացաւ Պարոնվարդեան, եւ խօսք տուաւ Կեդր. Վարչութեան անդամներէն ընկեր Ժ. Դատուրեանի որ ջերմ շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր դաստիարակներուն։

Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Յովիկ Եղիազարեան որ գիտցաւ ստեղծել զուարթ եւ խանդավառ մթնոլորտ մը։ Ողեւորութիւնը սկսաւ խմբական երգով, «Մշակ բանուոր»։

Նախկայ դասախօսներէն առաջին խօսքը տրուեցաւ ընկեր Շ. Մխաքեանի որ զնահատեց երիտասարդներուն ճիզը հայ մնալու համար։ Յորդորեց որ քաղմապատկեն իրենց եռանդը միշտ աւելին տոչնելու առաջադրութեամբ։ Հետզհետէ խօսք տրուեցաւ ընկ. Հրանդ Բալուեանի որ ծանրացաւ մասնաւորաբար գաւառի երիտասարդութենէն իր ստացած տպաւորութեան վրայ եւ չչեշտեց միշտ աւելին ձգտելու, խորանալու պէտքը։ Ընկեր Շ. Նարդունի անդամ մը եւս փառաբանեց Դաշնակցական գաղափարախօսութեան, մթնոլորտին, խանդավառութեան եւ ներշնչման ուժը։ Պ. Զարդարեան եւս քանի մը խանդավառ խօսքեր ուղղեց։ Պ. կարօ Ուշաղեանի քանի մը համով խօսքերէն վերջ ընկեր Ա. Քէօսէեան նկարագրեց Մարսէյլի Նոր Սերունդին կազմը իբրեւ երիտասարդական միութիւն, աւելի քան 400 անդամներով։ Կրընդոպէէն ընկեր Ս. Սիսլեան նոյնիսկ իրենց ատենոյներու խումբը կորիզ մը նկատեց երիտասարդական հաւաքական ճիզի մը։ Ընկեր Հ. Սամուէլ իր կարդին խոստացաւ ամէն աջակցութիւն Նոր Սերունդին, որ արժանի է ամէն խանդաղատանքի եւ հոգածութեան։ Ատենն նաեւ ընկեր Մ. Պարսամեան եւ Հայաստանցի ընկեր մը, որ սկիզբէն հետեւած է Բաֆֆիի» խումբին աշխատանքներուն։

Մթնոլորտ տեղի ունեցան երգեր եւ արտասանութիւններ, ինքնաբուխ, պարզ եւ խանդավառ։ Մխիթարները եւս ողեւորեցին ներկաները, ինչպէս եւ հոյակապ սրինգը մեր հայրենի լեռներու։

Պ. Ա. Զօպանեան նամակով մը ցաւ կը յայտնէր որ կամքէ անկախ կարեւոր պատճառով մը չէր կրցած ներկայ ըլլալ թէյասեղանին։ Ժամը8ին հանդիւ սկսան հեռանալ հրաւիրեալները «Եայլա՛ Սօֆիկ»ին բառերը իրենց չրթունքին վրայ։

Շրջուն թղթակից

ԼԻՈՆ - ՏԷՍԻՆ Հ.Մ.Ը.Մ.Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

ՏԷՍԻՆ, — Կիրակի, 17 Նոյ. տեղի ունեցաւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի Ա. խումբի 5րդ ախոյենական մրցումը մեր մարզադաշտին վրայ, հակառակորդի կողմէ նշանակուած դատաւորով։ Երկուստեք արագ խաղարկութեամբ, մերթ գնդակը կը հասնէր մինչեւ մեր վերջապահները, ու մերթ անոնց։ Այսպէս խաղը կէս ժամ չարունակուեցաւ, հաւասար արդիւնքով։ Եւ ահա մեր յառաջապահներէն Տէր – Մարտիրոսեան գլխու դեղեցիկ հարուածով մը նշանակեց Ա. նշանակէտը, բուռն ծափերու մէջ։

Հաղիւ հինգ վայրկեան անցած, Թիւթիւնճեան նշանակեց 2րդ նշանակէտը։ Կիսախաղը լրանալու մօտ չահեցանք 3րդ նշանակէտը։ 2րդ կիսախաղին Saint-Foy-Largentiaireի խումբը աւելի կրակոտ ու վայրագ խաղարկութիւն մը ունեցաւ։ Հակառակ ատոր, մեր մարզիկները աւելի տոկուն ու վճռական խաղացին եւ եկէքեանի քաշած «փէնալթի»ն հակառակորդի բերդէն ներս մտաւ։

Մեր միջնապահին սխալ մէկ չարժումին վրայ, հակառակորդը առիթէն օգտուելով նշանակեց Ա. նշանակէտը։ Մերոնք սկսան բուռն յարձակողականի եւ կեդրոնի յառաջապահը նշանակեց 5րդ նշանակէտը։ Հակառակորդ խումբը իր վերջին ճիզը փորձելով, «փէնալթի»ով չահեցաւ 2րդ նշանակէտը։ Մեր կեդրոնի յառաջապահը Թիւթիւնճեան նշանակեց 6րդ եւ վերջին նշանակէտը։ Խաղը վերջացաւ մերոնց յաղթանակով, 6—2։

Մեր պահեստի խումբին ալ վիճակուած էր խաղալ U. S. Azieքի դէմ։ Հակառակորդ խումբը ներկայ չըլլալուն forfaitով չահեցանք։

Juniorներու խումբը յաղթեց Craponneի 2—0, իսկ կրտսերներու (Cadet) խումբը F.C.Charles 1—1 հաւասար արդիւնք։

★ Հանդիսատեսներուն կրկին կը յիշեցնենք ըլլալ պաղարիւն ու փափկանկատ։

Մ. ԴԱՆԻԷԼԵԱՆ

ներկայացուցիչ Զարուհի Տէրոյեանի եւ Հ. Մխրզայեանի նկարները, Աղթամարի, Վարագի, եւ տուրիչ վանքերու պատկերները, մխիթարեցը, բնութեան տեսարանները եւն։

Այս հատորին մէջ ամփոփ գրութիւններ ունին գրական ծանօթ դէմքեր գրուած Վանայ հերոսամարտերուն առթիւ։

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒԻ ժողովին մէջ, ֆրանսական պատուիրակն ալ ծրագիր մը ներկայացուց, որ կը տրամադրէ աստիճանական զինաթափու – թիւն,— նախ պարպել գրաւեալ երկիրները, յետոյ կրճատել ազգային բանակները, վերջապէս հսկո – ղութեան տակ առնել մասնաւոր զէնքերը, մանա – ւանդ հիւլէական ռումբը :

ՄԻՍԻ ՑԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒ նախագահը, Պ· ժաքոպ, ձերբակալուեցաւ, իբրեւ պատասխանա – տու Վիլէթի սպանդանոցին մէջ պատահած դէպքե – րուն, որոնց ընթացքին քանի մը հարիւր մսավա – ճառներ յարձակած էին պարենաւորման պաշտօն – եաներուն վրայ :

ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ կազմութեան մասին խորհրդակցութիւն մը կատարելով, ժողովրդա – կանները (M. R. P.) որոշեցին առելի ազդու կեր – պով փակել ճամբան համայնավարներուն առջեւ, կիրակի օրուան ընտրութեանց առթիւ : Միեւնոյն ատեն համաձայն չեն որ վարչապետութիւնը հա – մայնավարներուն յանձնուի :— Ընկերվարական – ներն ալ տեղեկութիւններ կը հաւաքեն, իրենց վերջնական դիրքը ճշդելու համար :— Կ'ըսուի թէ պիտի յետաձգուի հանրապետութեան նախագահին ընտրութիւնը :

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ամերիկեան չրջանի հրամանա – տարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ձերբակալուած են 16 նախկին հիթլէրական երիտասարդներ, որոնք կազմակերպիչներն են վերջերս Շթուտկարտի եւ Էսլինկընի մէջ կատարուած ռումբի պայթումնե – րուն : Դաւադիրները ծրագրած էին ուրիշ ռումբեր ալ պայթեցնել : Շթուտկարտի մէջ ամերիկեան ոս – տիկանութիւնը երեւան հանեց փոքր զինարան մը· —75 նոց թնդանօթի ռումբեր եւ 8 տորճանակներ : Ռումբին զեկավարն է 23 տարեկան նախկին S. S. հազարապետ մը, Քապիւս որ 1945ին փախած էր Ֆոնթէնպլէոյի զերիներու հիւանդանոցէն :

«ԿԵԴՐ· ԵՒՐՈՊԱՑԻ ԴԱՇՆԱԿՑԱՑԻՆ Ա – ԿՈՒՄԲ» անունով միջազգային կազմակերպութիւն մը հիմնուած է Հռոմի մէջ, մասնակցութեամբ քա – ղաքական փախստականներու, որոնց մէջ կան Լե – հեր, Հունգարացիներ, Խրուաթներ, Սերպեր, Սլովաքներ, Խրուաթիոյ «Ուսթաշի»ները, լեհ զօր· Անոէրսի հետեւորդները եւն· : Լոնտոնի թերթերը այս լուրը հաղորդելով, կ'ըսեն թէ կազմակերպու – թեան նպատակն է «գործակիցլ բոլոր այն անհատ – ներուն եւ երկիրներուն հետ որ կը պայքարին հա – մայնավարութեան դէմ, յանուն ազատութեան» : Այս կազմակերպութեան գոյութիւնը երեւան հա – նած է Տուրքանքի, երբեմնի Սլովաք հանրապե – տութեան արտաքին նախարարը : Իր յայտարարու – թեան համաձայն, կազմակերպութեան միւս երկու վարիչներն են հռչակաւոր խրուաթ դաւադիրները, Փավէլիչ եւ Եուկոսլաւիոյ նախկին փոխ-վարչա – պետը, Մաղէք :

ՋՈՒԲԻՆ խորանարդ մեթրը 3.50էն 5 ֆրանքի բարձրացնելու առաջարկ ներկայացուցած է փա – րիզի քաղաքապետական խորհուրդը :

Երգահանդէս Լիոնի մէջ
ԾՈՎԻՆԱՐ ՏՔՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ԼԻՈՆԻ ՕՓԵՐԱՅԷՆ)

15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ:
Տոմսերու գիները 50, 75 եւ 100 ֆրանք :

ՏԷՄԻՆԷՆ ՏՔր եւ Տիկին Արամ Միքայէլեան հինգ հարիւր ֆրանք կը նուիրեն Սէն Շամոնի Ֆր· Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին, ի նպաստ Սէն Շա – մոնի դպրոցին կարօտ աշակերտներուն, փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Արմենակ Գույում – ճեանի վաղամեռիկ զաւկին՝ ԳՐԻԳՈՐԻԿի մահ – ուան տարելիցի եւ հոգեհանգստեան արարողու – թեան առթիւ : Տառնալ «Յառաջ»էն :

ՍԷՆՖՕՆԻԻ ԵՐԱԺՇՏ· ՄԵԾ GALA

Կաթոլիկոսական նուիրակ՝ Արտաւազդ արք· Սիւրմէեանի նախագահութեամբ կազմուած յանձ – նախումբ մը ստանձնած է հովանաւորութիւնը հայկական սէնֆօնիք երաժշտութեան մեծ դէպ – կոյթին որ տեղի պիտի ունենայ յունուար 26ի կի – րակի օրը Salle Gaveauի մէջ Պ· ՕՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՔ – ԵԱՆի զեկավարութեամբ : Կեդր· յանձնախումբը դիւանը կը կազմեն Պ· Պ· Պալըճեան, փոխ նախա – դահ Թօսունեան՝ դանձապահ եւ Օր· Սրապեան քարտուղար :

Կ· ԽԱՉԻ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄԸ ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ

« Սայաթ Նովա», այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Պիվէռի Քազինոյի սինեմային մէջ :

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ·— Նախաձեռնութեամբ վար – դան Ենթակոմիտէի : Այս կիրակի կէս օրէն վերջ, ժամը 3.30էն մինչեւ երեկոյեան 10.30— Salle des Nocesի մէջ, 81 rue de Paris : Հանդէս – խնջոյքով : Գեղարուեստական բաժին, նուագ, երգ, արտա – սանութիւն : Ճոխ սեղան, նաեւ բացառիկ պիւֆէ : Շոգեկառքի ժամեր 1.05 եւ 2.20 անցած Gare du Nordէն :

×

ԻՕՄԱՆԻ ՄԷՋ·— Այս չաբաթ ժամը 8.45ին, ընկերվարականներու նախկին սրահին մէջ :
Կը խօսի ընկեր ԴԱՄՊԱՐ ԻՓէՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ : Մուտքը ազատ է :

×

ՓՈՆ ՏՕՊՆԱՑԻ ՄԷՋ·— Այս կիրակի :
Կը խօսի ընկեր ԴԱՄՊԱՐ ԻՓէՔԵԱՆ
Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

×

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ·— Այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, ֆրանսական երիտասարդ ընկերվարա – կաններու սրահը, Սըճոն : Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՇԱՆՕԹ ՎԻՐԹՒՈՋ
ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

կիր· 24 Նոյ· ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue Lamարկ) :

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու ընտիր գործերէն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այսր Տիկին Վերժին Զամպազճեան կը յայտնէ թէ՝ իր ամուսնոյն ողբացեալ Դաւիթ Զապաֆ – եանի, մահուան քառասունքին առթիւ, պա – տարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի մատուցուի, վաղը կիրակի, 24 Նոյեմբեր, Մարսէյլ, Փրատոյի մայր եկեղեցւոյն մէջ : Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

Հ· Մ· Ը·Մ·Ի ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ՑԵՐԵԿՈՑՔ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Այս կիրակի, ժամը 15ին Salle Gallement, Place de la Gare Villier le Bel : Ճոխ պիւֆէ, բնտիր նուագա – խումբ, չոգեկառքը կառ տիւ Նորդէն ժամը 14.16ին իջնել Villires le Bel Gonnesse :

ՏՔՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՍԻ ԴԱՒԻԹԵԱՆ, Այրի Տիկին Միհրաճեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի հազար ֆրանք կը նուիրեն, Պէյրու – թի հայ ճեմարանին : Տառնալ «Յառաջ»էն :

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème – poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն ևմոյշներ եւ **Catalogue** կը դրկուի :
Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք* Յ· Գ· Փա – փազեան *վաճառատունը*, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղոր – դակցութիւն՝* métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

KODOYAN père & fils

ՆԵՐԿԱՐԱՐ ԵՒ ԱՊԱԿԵԳՈՐԾ

Կը աստանձնեն ամէն կարգի ներկի, պատի թուղթի, զարդանկարչական եւ ապակիի գետեղ – ման աշխատանքներ:

Դիմել՝ **3 Impasse Chastier, Paris (5)**

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ· Յ· Դ· ՌՈՍՏՈՄ խումբի ժողովը՝ այս կի – րակի առտու ժամը 9.30ին, ծանօթ հաւաքատե – ղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԻԷՆ·— *Հ· Յ· Դ· կոմիտէի ընդհ· ժողովը այս կիրակի առտու ժամը 8.30ին, «Մուրատ» ա – կումբին մէջ (Սէն Մարթէն) : Կարեւոր օրակարգ :*

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ· Յ· Դ· Շրջ· կոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ենթակոմիտէներու եւ խումբերու ընկեր-ընկերուհիները այս չաբաթ իրի – կուն, ժամը 7ին, Café Noaillesի *ներքնասրահը : Ներկայ պիտի ըլլայ ընկ· ԴԱՄՊԱՐ ԻՓէՔԵԱՆ :*

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆի «Արծիւ» ենթակոմիտէի ընդհ· ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին «Հրայր» ակումբին մէջ :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— *Բացառիկ դասախօսութիւն, կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի Շրջ· վարչութեան կողմէ, երեքշաբթի ժամը 7ին,* Café Noaillesի *ներքնասրահը : Դասախօս՝ ընկեր Գաս – պար Իփէքեան, նիւթ՝ Հ· Յ· Դաշնակցութիւնը եւ Նոր Սերունդը : Կը հրաւիրուին նոյնպէս սանուհի – ները եւ իրենց ընկերները : Այս բացառիկ դասա – խօսութեան առիթով՝ Շրջ· վարչութիւնը կը հրա – հանգէ բոլոր շրջանիս խումբերուն յետաձգել այդ օրուան իրենց հայերէն դասերը, խմբական դասա – խօսութիւնները կամ ժողովները :*

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջ· վարչութեան ներկայացուցիչները պիտի սկսին այ – ցելել խումբերուն : Ուստի կը հրահանգէ վարչու – թեանց որ ընդհ· ժողովէն առաջ ճիշդ ժամը 8ին ներկայ ըլլան սովորական հաւաքատեղիները, խումբի, զանձի եւ առենապետութեան տետրակնե – րով : Այն անղամատետրերը որոնք չեն կնքուած պէտք է լեցուած ըլլան :

Ժամանակացոյց Գշ· 26 Շբ· Նոյեմբեր Ste. Anne, *Ուրբ· 29 Նոյեմբեր Մարսէյլ քաղաք, Բշ· 2 Դեկտեմբեր* St. Loup, *Գշ· 3 Դեկտեմբեր* Bld. Oddo, *Եշ· 5 Դեկտեմբեր* Beaumont : *Միւս խումբերուն համար առանձին ազդով :*

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ· համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէք հիւան – դանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբա – նական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

ANTONIN

COIFFEUR – PARFUMEUR

24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տնօրէն Բ· Աճէմեան (Jacques), *հնէֆրիզապլ, նէրկ, օնտիւլասիոն, միզ–ան-փլի, մասաժ, մա – նիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մոր – թի եւ մազերու համար :*

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն :

12 Rue Mulet ԼԻՈՆ — Lyon-Omnium — 12 Rue Mulet ԼԻՈՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԱԼՈՒՍՏԱԿԱՆ ԵՒ ԵԼՄՏԱԿԱՆ

Գնում եւ վաճառում Fonds de Commerceի, *կալ – ուածի, ճարտարարուեստի :*

S. S. P.ի *ամէն կարգի պաշտօնաթուղթերու խմբագրութիւն, ամբողջ Ֆրանսայի մէջ :*

Դիմել ԳԱԼՓԵԹԻՆՃԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ
Frères Kelpetindjian, Հեռաձայնի երեք գիծ,
BURDEAU 54-58
= 54–59
= 68-18

ՃԱՇԱՐԱՆ BOSPHORE

74 Rue Sedaine, Paris 11me

Tél.: Roq. 53-70 (Métro : Voltaire)

Արեւելեան հրաշալի տէօր, ընդարձակ օդա – ւէտ սրահ, ամէն տեսակ համեղ կերակուրներ եւ ըմպելիներ պէսպիսուն աղանդերներով :

Արեւելեան նուագ, մասնակցութեամբ Պ· Պ· Հայկի (ուտ), Պօղոսի (քանուն), ինչպէս նաեւ չնորհալի երգչուհի եւ պարուհի ձէմիլէի :

Սպանիական մեծ օրքէսթր : Շատ մատչելի գին :

ԱՄԷՆ ՕՐ ԲԱՑԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻՆ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տլ.

Dimanche 24 Novembre 1946 Կիրակի 24 Նոյեմբեր

ԹՂ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4862 - Նոր շրջան թիւ 501 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔՆԵՐ

Զարաչար կը սխալին անոնք որ կը կարծեն թէ տ՛րքան ճկին, ջնին ու կեղծեն, այնքան հաճելի կը դառնան խորհրդային իշխանութեան : Ո՛եւէ իշխանութեան :

Թո՛ւրքն անդամ կ՛ատէր այդ կարգի տիպար-ները : Ո՛ւր կը մնայ յեղափոխական հոսանք մը :

Անշուշտ ամէն ճշմարտութիւն ամէն ժամա-նակ չըսուիր : Բայց երբ ըսուի պիտի պիտի, ի հար-կին ճակատ ճակտի, տպաւորութիւնը որքան ալ դառն ըլլայ, չատ աւելի կ՛արժէ, քան կեղծա-ւոր, նկուն, չողիքոտ չապլարանութեանց ոսկե-մատեան մը :

Այդ կարգի ճշմարտութիւններէն մէկն է այն որ արտասանուեցաւ Մորիս Թորէզի կողմէ, երկու անդամ, ի պատասխան անպէտաքոն մամուլի հարցումներուն :

ԱՌԱՋԻՆ .— «Կրնաք ընկերվարութեան հա-մար նախատեսել ուրիշ ճամբաներ բան այն որուն հետեւեցան ռուս համայնավարները : Ամէն պարա-գայի մէջ, ճամբան ի հարկէ տարբեր է իւրաքան-չիւր երկրի համար» :

ԵՐԿՐՈՐԴ .— « Համայնավարութիւնը արտա-ծելի ապրանք մը չէ, ինչպէս անուշահոտութիւն մը : Ամէն երկիր յառաջ կ՛երթայ համաձայն իր սե-փական տեսիլներուն : Եթէ բանուորական բազմու-թեանց տեսիլները յարեւմտեան են շատ մը ազգերու մէջ, ամէն երկիր իրեն յատուկ պայմաններ, սե-փական կլիմայ մը կը ներկայացնէ» :

Կորոլամիա Լէնինն ալ նոյն դիտողութիւնը չէ՞ր ուղղեր Հանդուցեալ Մխանիկեանի, երբ դայն Երեւան կը ղրկէր 1921ին, իբրեւ վարչապետ, յիշեցնելով թէ Հայաստանը Ռուսաստան չէ :

Մենք այս խնդիրներն անդամ չենք յուզեր , վերջին Աշխատաւոր չ՝երր : Ուշ ու կանուխ մար որ տեսակէտներ չունինք, այլ պարզապէս խուսափելով կարդուսարքի վիճաբանութիւններէ :

Մէկ հիմնական խնդիր կը զբաղեցնէ մեզ, ներկայ պայմաններուն մէջ,— իրականացած տես-նել արեւելեան եւ արեւմտեան Հայաստաններու միացումը : Եւ, այդ ամբողջացման չնորհիւ, դիւ-բացնել զարգութիներու պարպումը,— վերադարձ դէպի երկիր :

Արդ, այս կենսական մտահոգութիւնը մեզ կը ղրկէ՞ ամէն իրաւունքէ :

Արտօնուած չէ՞նք որ եւ է կարծիք, տեսակէտ յայտնելու զանազան հարցերու մասին, «Հակահա-յաստանեան» կոչուելու մտավախութեամբ :

Օրինակ, երբ մարդիկ հիմնովին կ՛աղճատեն լեզուն, ծուլութեամբ, տգիտութեամբ կամ բթա-մտութեամբ ,

Երբ ազատ չեն ձգեր հայկազեան բառարանին բառերն անդամ զործածելու ,

Երբ յամառօրէն կը չարունակեն իբրեւ թէ դի-տական ուղղագրութիւն մը, վերիվայր չջնելով քերականութիւնն անդամ , պարտադրելով գրել «կիլիկիո» , «կղմամաորե» , «հետո» ,

Երբ օրն ի բուն գլուխ կը տրորեն (bourrage de crâne) «կոմպարտիա»ներով ,«ռեսպուբլիզա»ներով, «դեպուտատ»ներով , «դելեգացիա»ներով , «վիցե-պրեզիդենտ»ներով , «ռեվոլիւցիոն»ով եւ «կոնտր-ռեվոլիւցիոն»ով , «էվակուացնել»ով եւ «մոբիլի-զացնել»ով ,

Հայրենասիրութիւնը կը տրամադրէ ձայն չհանե՞լ : կը պահանջէ բարեւի կենալ եւ խա՞չ հա-նել , որպէսզի օրուան իշխանաւորը չբարկանայ :

Մեզի համար բոլորովին խորթ է , հայրենա-սիրութեան այս եղանակը : Համաղօր՝ ֆաշական-նութեան :

Ոչ միայն խորթ , այլ եւ ըմբոստացուցիչ :

Ի վերջոյ մենք ոչ «լայա»ներ ենք , ոչ ալ «ղո-չամ»ներ : Մեր կոնակն ունինք մէկ միլիոնի բազ-մութիւն մը : Ձիշդ է , ցիրուցան , ոչ-պետական , բայց կենդանի դանձարան՝ դարաւոր մշակոյթի մը, զոր բազմապատկած , ճոխացուցած է նոյնիսկ օ-տարութեան մէջ : Ցանախ գերադանցելով հայրե-նականը :

Ո՞վ է հակառակ՝ այս տարբական ճշմարտու-թեան : Ո՞վ է որ ճակատ կը չարդարէ մեզի դէմ , հաճոյախտարարութեամբ կամ նենգամտութեամբ :

Ամէնէն թեթեւ «յառաջդիմական» իսկ , եթէ որ եւ է բան կը հասկնայ Հայկական Մշակոյթէն եւ հայրենիքի գաղափարէն , չի կրնար ձեռնպահ մնալ այս հարցին մէջ, առանց կասկածելի դառնալու :

Շ·

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

ՔԱՌԱՍՄԲԱԿ ԱՐԴԱՐՈՒԹԻՒՆԸ...

— Ատեան հրամեցէ՛ք, Սիւնեաց Իշխան վա-սա՞կ ...

Հազար հինդ հարիւր մը տարիներ , Տիզբոնի նկուղներուն մէջ չարչարուելէ ետքը, այսօր «Վա-սակ դաւաճան»ը իբրեւ հայրենիքի թշնամիին հետ դործակցող կը ներկայանայ արդարութեան հայ Արիստպագոսին առջեւ, պաշտպանելու համար ինք-զինքը եւ փաստելու՝ իր «մեղմացուցիչ դէպք յան-ցանաց»ը :

Տարի մը առաջ , Մարսիլիոյ մէջ կատարուե-ցաւ նախնական դատավարութիւն մը : Ներկայիս , իշխան Վասակ , կ՛երեւայ դիմած է վերաքննու-թեան , որ տեղի կ՛ունենայ Փարիզի չքեղ սրահնե-րէն մէկուն մէջ :

Ամբաստանողներ եւ պաշտպաններ : Երկոտա-սանեակ մըն ալ երդուեալներ դիրք պիտի բռնեն բեմին վրայ , դուրս բերելու համար արդարութի-նը՝ պարերու փոչիներուն տակէն : Պիտի սրբեն-մաքրեն , հայ նախարարի մը ճակատէն՝ դաւաճանի կնիքը : Ի՜նչ վեհ եւ սրտառուչ գործ : Քիչիկ մը ուշ չէ՞ ...

Մամիկոնեանց եւ Սիւնեաց Տուներէն երկ-երկու պաշտպաններ նշանակուած են : Զեմ գիտեր թէ՝ այս վաստաբաններէը փոխանորդպիր եւ իրա-ւաբանի վկայական ունի՞ն : Նախագահին կ՛իյնայ ճշդել այդ կէտերը :

Ես չեմ կասկածիր սակայն վկայականի մա-սին : Դատը քաղաքական հանդամանք ունի : Եւ ա-մէն Հայ , որուն չափով՝ քաղաքական փաստաբանի բնածին տաղանդը ունի : Ամէն զրիչ բռնող Հայ , պոնչ Իրաւաբանական համալսարանի դոնասպանին բարեւ մը տուած է :

Ժամահակին , գաւառէն Պոլիս ինկած ամէն բնակարան մը ճարելէ առաջ , ուղղակի երեւան բանական դպրոցին դրանը առջեւ կ՛օթեւանէր՝ իր խուրջինովը ...

Վասակի երկու ամբաստանողները , կարծեմ կը պատկանին չրջահռչակ եւ «խելօք կենանք»ի կու-սակցութեան : Զարմանալի է որ պիտի պաշտպանեն Մամիկոնեանց յեղափոխական Տան իրաւունքը : Իսկ Սիւնեաց Իշխանին պաշտպանները , երկուքն ալ «պարենք - փչրենք»ի կողմնակիցներ՝ պիտի թեւարկեն դիւանագէտ եւ զգուշաւոր Վասակի ի-րաւունքը : Զէ՞ք զարմանար ...

Եթէ , երդուեալները բաղկացած ըլլային Պոլ-սոյ հին էֆենտիներէն կամ ներկայ Ալանեան Տե-ղապահէն եւ իր Ջուիրէն , անպայման բոլորն ալ Վասակի կողմը պիտի բռնէին :

Այս դատը կրնայ ճոխ նիւթ հայթայթել ի-րաւագիտական զրականութեան : Մի եւնոյն առեն խիստ հետաքրքրական է :

Դաւաճան Վասակ Սիւնին , «Նորին Վսեմու-թիւն Վասակ Սիւնեաց իշխան»ի վտխակերպուած դուրս կրնայ զալդատարանէն եւ երթալ Հայաստան իր նախարարական աթոռը զրաւելու համար :

Ալեխսիկն եղիչէն դատապարտուելով իբրեւ զրպարտիչ , կը պարտաւորուի զրել «Հերքումն Վարդանանց Պատերազմին» հատորը նոր եւ մա-քուր աչխարհաբարով մը , կարեւոր դումար մըն ալ տուզանք վճարելով :

Իսկ Վարդանանք պաշտօնական մեղադրան-քի ենթարկուելով՝ կ՛ամբաստանուին իբրեւ անդի-ւանապետ - յեղափոխականներ եւ իմպերիալիստ պետութեան մը ագենտներ ...

Կարեւոր պարագայ մըն ալ : Վասակ եւ Եղիչէ ոչինչ պիտի հասկնան ներկայ հայերէնէն : Արդ , տեիպատած՝ ոսկեզարու զրաբարի ծանօթ թարգ-մանի մը պէտք պիտի տեսնուի այս դատավարու-թեան միջոցին , ինչպէս եւ արեւելահայ յեղուն թարգմանողի մը՝ նախագահին համար :

Կարգ մը նորութիւններ եւս : Վասակի արդա-րացումով , անարդանքի առաջք մըն ալ պիտի պակսի հայ ազարանէն : «Դաւաճա՜ն , Վասա՜կ դու» : Իսկ անուններու չտեմարանը պիտի ճոխա-նայ անունով մըն ալ : Օր մը պիտի կարդանք թեր-թերու մէջ.— «Արտաւանեց փոքրիկն Վասակ Ար-դարեան» : Չանդէսին կը նախագահէր Տիար Վա-սակ Հայրենասէրեան»ի պէս նախագաւոութիւնները :

Հաւանական է որ , տուն օր մըն ալ նչանակուի օ-րացոյցին մէջ,— «Սրբոյն Վասակայ Սիւնեցւոյ եւ ընկերացն նորա , որք չարչարեցան եւ նահատակե-ցան ի չահ եւ ի սէր հայրենեաց» ...

Կ· ՊԵՏՈՒՇ

ԱՁՄՈՐՈՒԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈՒԳԵՐ

Այսօր , կիրակի , տեղի կ՛ունենան Հանրապե-տութեան Նորհուրդին ընտրութիւնները :

Բոլորովին նոր հաստատութիւն մըն է այս , եւ կարեւոր դեր մը պիտի կատարէ , իբրեւ խորհր-դատու մարմին :

*Ինչպէս զրած էինք երէկ , ժողովրդական Շարժումը (M. R. P.) ճշդած է արդէն իր դիրքը , եւ չուզեր որ վարչապետութիւնը յանձնուի հա-մայնավարներուն : Իր ընտրական պայքարին առ-թիւ ալ յիշեցուց այս պարագան : Ընկերվարական կուսակցութիւնը նոյնպէս վերապահ դիրք մը բռ-նած է : Համայնավար կուսակցութեան Քաղաքա-կան Բիւրօն առջի օր զեկոյց մը հրատարակեց , ո-րով կ՛ըսէ թէ «ընկերվարական Ազգ . Նորհուրդը չպատասխանեց երկու կուսակցութեանց սերտ զործակցութեան առաջարկներուն , կազմելու հա-մար կառավարութիւն մը համաձայն ղերիչխան ժողովուրդի կամքին : Իր պատասխանը ստորագա-սելով միւս կուսակցութեանց վերաբերումին , ըն-կերվարական կուսակցութիւնը լռելեայն կը քաջա-լերէ այդ կուսակցութիւնները ընդդիմանալու հա-մայնավար նախագահութեամբ կառավարութեան» :

Զեկոյցը միեւնոյն ատեն կը ծանուցանէ թէ Քաղաքական Բիւրօն վերջնապէս մշակեց կառա-վարական զործունէութեան ուղեգիծ մը որ Կեդր . Կոմիտէին հաւանութեան պիտի ենթարկուի նոյ . 27ին , մասնակցութեամբ համայնավար երեսփո-խանները :

Մինչ այս մինչ այն , բանավէճը կը չարու-նակուի համայնավարներուն եւ ընկերվարական-ներուն միջեւ , իրենց թերթերուն մէջ : Լէոն Պլում վերլուծելով Մորիս Թորէզի հանդուցացուցիչ յայ-տարարութիւնները անդլեւսաքսոն մամուլին , պար-զապէս ռազմավարութիւն մը կը նկատէ դանոնք :

Զախակողմեան համբակցութիւնն ալ , որուն պլուխը կը զտնուի արմատական կուսակցութիւնը , համաձայն չերեւար եռաթեւ կամ քառաթեւ կա-ռավարութեան մը : Այս առթիւ մանրագիտներ դի-տել կուտան թէ նոյեմբեր 10ի ընտրութեանց մէջ մայր - երկիրը 1.300.000 քուէներու առաւելութիւն մը տուաւ հակամարքսեան հոսանքներուն :

*Ինչ ելք ալ ունենան վաղուան ընտրութիւննե-րը , բոլորին վրայ կը ճնշէ ամէնէն ծանր հոգը,— անտեսական եւ ելմտական տագնապ : Ելմտական նախարարը անգամ մը եւս չեչտեց թէ անհրաժեշտ է բացառիկ զոհողութիւններ եւ կրճատումներ կա-տարել , հալասարակշռութեան համար ելմտական թիւններէ զատ , կրճատել պետական պաշտօնեանե-րուն 1)3ը , մնացեալին թոշակը 50 առ հարիւր ա-ւելցնելու յոյսով :«Ցիմարութիւն պիտի ըլլար ար-ժեզրկել ֆրանքը , յայտարարեց նախարարը , Պ· Ռոպէր Շուման . խօսելով ամերիկեան թերթի մը թղթակցին հետ : Իր յայտարարութեան համա-ձայն , 1946ի սովորական ելմտացոյցը առ նուազն 120 միլիառ ֆրանքի բաց մը կը ցուցնէ . 1947ի բա-ցը պիտի ըլլայ 155 միլիառ , եթէ խիստ միջոցներ ձեռք չառնուին , անյապաղ : Անհրաժեշտ է այս բացէն 30 միլիառ զեղչել ամէն եռամսեայի : «Ան-միջական եւ ելմտական տագնապ : Ելմտական նախարարը անգամ մը եւս չեչտեց թէ անհրաժեշտ է բացառիկ զոհողութիւններ եւ կրճատումներ կա-տարել . Հալասարակշռութեան համար ելմտական թիւններէ զատ , կրճատել պետական պաշտօնեանե-րուն 1)3ը , մնացեալին թոշակը 50 առ հարիւր ա-ւելցնելու յոյսով :«Ցիմարութիւն պիտի ըլլար ար-ժեզրկել ֆրանքը , յայտարարեց նախարարը , Պ· Ռոպէր Շուման . խօսելով ամերիկեան թերթի մը թղթակցին հետ : Իր յայտարարութեան համա-ձայն , 1946ի սովորական ելմտացոյցը առ նուազն 120 միլիառ ֆրանքի բաց մը կը ցուցնէ . 1947ի բա-ցը պիտի ըլլայ 155 միլիառ , եթէ խիստ միջոցներ ձեռք չառնուին , անյապաղ : Անհրաժեշտ է այս բացէն 30 միլիառ զեղչել ամէն եռամսեայի : «Ան-միջական եւ ելմտական տագնապ : Ելմտական նախարարը անգամ մը եւս չեչտեց թէ անհրաժեշտ է բացառիկ զոհողութիւններ եւ կրճատումներ կա-տարել ,

ԳԻՆԸ ԲԱՑԱԿԱՅ

(ԳՐՈՒԱԾ 35 ՏԱՐՎԱ ՄԱՍԻՆ)

«Անհե տղս է արդեօք Էլմլի աստուած,
Ցայգ խրնկիկ է Էլմլուն, որ կռչուրէ Է Էլմլուած» :

Գնաց ու գնաց Էլմլ, հետզհետէ ծերացաւ, ալեւորեցաւ, ուժասպառ ինկաւ գետնին ու մեռաւ :

— Ո՞ւր, տե՛ր մեր Աստուած

Ծ Ո՛ Վ...

Անգամ մըն ալ ինձ այց տուր ափերէդ ,
Մըրմունջիդ ներշդ նոյն գաղտնի ծըփանքով ,
Երբ եկար պատմել օրօրացիս ծով ,
Օրօրըդ անուշ աչքերուդ վէտ վէտ ,
Ու հոգիս ըրիր հաղորդ բեզ յաւէտ ··· :

Ձիշդ այն օրուան պէս, եկո՛ւր, գիս իսկոյն,
Թեւերուդ մէջ տար, հոն ուր կը խայտա՛ր ,
Արցունքներու տեղ խինդը անդադար ,
Հոն ուր թիթեռներ շուրջըդ գոյնզգոյն ,
Բացին հէքեաթիդ դուռները թաւուն ··· :

Ու թող յաւիտեան անդարձ ու անտես ,
Մընամ աշխարհիդ խորերը դիւրիչ ,
Հըմայքը կախարդ կաթիլներուդ ջինջ,
Սըրբակեմ անվերջ սըրտիս սեմէն ներս,
Ու ծոցդդ դիտեմ աստղերը վարդագէս··· :

Ո՛րքա՜ն փոխուած ենք, սակայն ես ու դուն,
Հիմա կը լըսեմ փոխան օրօրի,
Թափիր թեւերուն լըռութեան վայրի,
Ու վերջալոյսի կըծու հովերուն
Կառչող հըծծիւնը իղձերու փըխրուն ··· :

Ծառ ու ծիլերու ժըպիտէն հեռու ,
Վըտակին ընդմէն էջիդ մէջ շըփոթ ,
Կ'ըզգամ օրերուս ըշտապը տենդոտ ,
Դէպի եզրերը մըթար խութերու,
Կեանքին մէկ աղօտ բըմայքին հըլու··· :

Իսկ դո՛ւն, վեհութեան ծըփանքըդ անդորր ,
Ուր Աստուած մը իր գաղտնիքն օրօրեց ,
Մոլուցքիդ մէջ զայն ըրած փրփրահեղձ,
Կուգաս մակընթաց հեւիով մը մոլոր,
Ժայռերուն բանալ հոգիդ մեղատր ··· :

Ինչո՞ւ այս լեռ լեռ կռհակներդ ահեղ,
Ու ամպրոպը գոռշ գագաթներէն վեր,
Ահազանգներու վանկերը կերկեր ,
Ինչո՞ւ մութին մէջ կուլան վըշտահեղ,
Ու ամէն փարոս եղեր խելայեղ ··· :

Քեզի պէս՝ ես ալ չունիմ պատասխան ,
Հոգիս փոթորկող ցունցերուն համար ,
Ու կը թափառիմ կամքով մը յամառ ,
Գրտնելու խորշ մը խաղաղ ըսպասման,
Մինչեւ որ անցնին ամպերը ցասման ··· :

Գոնէ այն ատեն՝ եկո՛ւր, միասին,
Աւազներուն մէջ ափի մը անկոխ,
Փնտռենք դարերու լմաստը անոխ ,
Ու անով օծուն՝ նաւերս երազին ,
Աշխարհին ամէն մասերը յածին ··· :

Ցետոյ ալիք մը գայ խաղաղօրէն,
Սըրբել աւազէն հետքը բայլերուս,
Ու աննետանայ հոգիս լոյսէ լոյս··· :
Ըստեղծիչ շունչին գաղտնիքը նորէն,
Ծըփայ օրօրուն ջուրերուդ խորէն ··· :

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

«Կանանչ բաժակով» եւ «Ծաղկամատեան»

Շ. Նարդունին աւելի հաճելի է երբ իր ոճին մէջէն կը մտածէ, որ է ըսել երբ իր ոճը կը խորհրդածէ անձնատրուելով եւ խորանալով չարու-նակ: «Կանանչ Բաժակով»ը առանց ըլլալու գրական արուեստի ստեղծագործական երկունք մը՝ սակայն եւ այնպէս մեզի կը բերէ գեղեցիկ եւ արդիւնաւոր տաղանդի մը մտային կշիռը:

«Կանանչ Բաժակով»ին մէջ չկայ պարբերութիւն մը որ թօթափէ հեղինակին եսը: Նարդունին միշտ անփոփոխ է ու ներկայ ինքն իր մէջ: Ան իր անձն է որ տարիներէ ի վեր կը գրականացնէ յամառ եւ չդեղչիդ գնացքով մը: Ու հոս պէտք է փնտռել Նարդունիի ոճին այլազանութիւնը, անոր երանգավորակից թարմութիւնը, որուն վրայ կ'աշխատի մերթ իբրեւ արձակագիր, մերթ իբրեւ բանաստեղծ ու մերթ ալ իբրեւ վերլուծող եւ խորհրդածող: Այս երկը անշուշտ մը եւս կու գայ հաւաստել որ հեղինակին համար գիրն ու գրականութիւնը զարձած են հաւատամք, նուիրում եւ ինքնամոռացութիւն: Ասիկա այն բարձունքն է որուն համար է Նարդունին հաղորդուելու համար յաւիտենական ճշմարտութիւններուն հետ:

«Կանանչ Բաժակով»ը ուսումնասիրութիւններու շարք մըն է, ընտիր իրերու լեզու, իրերու ոճաբանութիւն, արտայայտութեան անմիջականութիւն եւ մանաւանդ իրերու գիտականօրէն մարդուած մոքի տրամաբանական անխոնջ վերելք, հոլովոյթ եւ կշռոյթ:

«Ծաղկամատեան»ը կը պատկանի տարբեր գրական ուղղութեան: Այս հատորին մէջ օտար պարտէզներէ քաղուած հէքեաթներ եւ պատմուածքներ մարմին եւ կեանք կը ստանան բարբառուն լեզուի մը մէջ, որ միշտ կը մնայ ճկուն, պատկերալից եւ քնարական: Հեղինակը մասնայատուկ կարողութիւն կը յայտնաբերէ տարբեր մշակոյթի, նկարագրի ըմբռնումի եւ սովորութեան

Խե՛ր ըլլի...

Աստուրը այն մարդն էր գիւղին մէջ, որուն չուքէն կարելի էր ճանչնալ: Ոչորը գլուխ մը, կարմիր փէս՝ մինչեւ ականջները հասած եւ խուրձ մը պէխ քթին տակ: Գո՞րծը: Կալ չափող էր: Համբիչը ձեռքին, Աստուրը կ'անցնէր գիւղի փողոցներէն ու երբ միտքը դրած ըլլար տունէ մը գինի խմելու՝ կանգ կ'առնէր, քթախոտը կը տանէր քթին ու կը սկսէր փռնդտալ :

— Ի՞նչ կայ, վարպետ Աստուր, կ'ըսէին գիւղացիները :

— Խե՛ր ըլլի· բան չկայ, ոտքերս այս կողմ նետեցի·

Ամէն նշանաւոր՝ Աստուրը ներկայ էր, ամէն հարսնիքի՝ գինի կը խմէր, ու ամէն մեռելի տուն՝ կը լսուէր անոր ժանդոտած ձայնը.— «Խե՛ր ըլլի··:

Հայ երիտասարդ մը իր գրացիին աղջիկը փախցուցեր էր, եւ լուրը հասած էր Աստուրի ականջին: Կալ չափողը առտուն կանուխ տղուն հօրը դրան առջեւ կեցած կը փռնդտար, ու լսելի ձայնով կը կրկնէր.— խե՛ր ըլլի, խե՛ր ըլլի, Մուրատին հարսնիքը լա՛ւ ըլլի···

Ամրան գիշեր մը գիւղը իրարանցումի մատնուած, ժխոր ձգած էր ամէն կողմ: Աստուրը ընդոստ վեր կեցաւ եւ կնոջը ոտքերէն բռնած կը քաշքշէր զայն արթնցնելու ճիգով :

— Արթնցիր, կնիկ, արթնցիր, գիւղին մէջ բան է պատահեր:

— Գիւղը գլխուդ վրայ փլէր որ ես ալ ապատէի, կ'ըսէր խեղճ կինը:

— Վա՛յ քեզի չունչանորդի, այդ խօսքերդ պահակի օրը ի՛նչու չէիր ըսեր, հը՞···:

— Պահակդ տէրտէրին մօրուքը···

— Ձայնդ քեզի քաշէ, հիմա լեզուդ կը կըտրեմ հա՛···

Խեղճ կինը ոտքի ելաւ ու աչքերը չիմելով կանչնեցաւ Աստուրին քով:

— Հիմա դուրս դնա եւ Մարսուպին հարցուր թէ ինչ է պատահեր: Աստուրը իր կինը կը ղրկէր դրացիին տունը՝ գիւղին մէջ պատահած ադմուկին եղելութիւնը հասկնալու համար: Աստուրին կինը արքան ալ հնազանդ էր իր ամուսնոյն խօսքերուն, այնուամենայնիւ՝ իր դժդոհանքի խօսքերը չըսած՝ չէր ուզեր երթալ :

— Քեզի պէս մարդուն վրայ թքնեմ, որ գըլխուդ՝ փէս ունիս եւ ոլորած պէխ՝ քթիդ տակ···

— Այդ սաղայէլի լեզուդ պիտի կտրեմ օր մը, պոռալով կ'ըսէր Աստուրը ու ղրկանէն համբիչը հանելով՝ կը մրթմրթար.— Տէր Աստուած, դուն ողորմիս, էս կնկան խելք տաս :

Քիչ վերջը Աստուրին կինը տուն վերադարձաւ ու բացականչեց.— Շուն մը պակաս :

—Ի՞նչ կայ, կնիկ, ի՞նչ ըսաւ Մարսուպը :

—Ի՞նչ պիտի ըլլայ, այծիմմէկը վար ինկեր է:

— Ո՞ր այծը: = Էն այծը, որ ամէն օր երեք անգամ կը պոռայ:

Աստուրը աչքերը խոչոր մը բացած, կը նայէր իր կնոջ վրայ, առանց հասկնալու անոր խօսքերուն իմաստը:

— Աղջի Մարթա, սկսար դրաբա՞ր խօսիլ, ո՞ւն այծը ինկեր է:

— Թուրքերուն այծը, հասկցա՞ր հիմա:

Աստուրը այլեւս չկրցաւ համբերել, եւ դուռը բանալով գնաց ուղղակի դրացի Մարսուպին տունը:— Մարսուպ··· : = Ի՞նչ կայ, Աստուր :

— Ի՞նչ է պատահեր էս գիւղին մէջ :

— Ա՛յ մարդ, կինդ չըսա՞ւ քեզի:

— Ծօ եղբայր, կինս հանելուկներով կը խօսի հիմա :

Մարսուպ սկսաւ քրքջալիր խնդալ ու մօտեցաւ կալ չափող Աստուրին: — Շուն մը պակաս, Աստուր, ըսաւ Մարսուպ կամացուկ:

— Ո՞վ է: = Ալի հոգան, Աստուր, այս գիշեր «էղան» տուած պահուն յուիքն վար ինկեր եւ գլուխը ջախջախուած կպեր է գետին:

— Սանկ չըսե՞ս որ ես ալ հանպիտ ըլլամ, չընչաց մեր կայ չափողը :

Ու երկուքը միասին՝ ուղղուեցան հօճային ինկած տան առջեւ: Թուրքերը տխուր էին: Իրենց հոճային մահը ցնցած էր բոլորը: Թրքական Պայրամի օրը չեկած՝ հոճային արկածը տարածուեցաւ բոլոր Խալամներու տուներէն ներս ու անոնք, կը կարծէին թէ այդ արկածին մէջ «կեավուր» Հայերու մատը կայ: Այդ էր պատճառը որ, հոճային դիակին չուրջ հաւաքուած Թուրքերը չէին ձգեր որ ոեւէ Հայ մօտենար: Նախապաշարեալ Թուրք գիւղացիները սկսան զրմանազան պատմութիւններ հիւսել պարզ արկածի մը հետեւանքով :

Տարիքը առած Թուրք մը կ'ըսէր թէ երէկ իրիկուն հայ տէրտէր մը այդ փողոցէն անցեր է, եւ դէշ ոգիները հոճային բնակած տունէն ներս մտեր են, զայն սպանութեան մղելու համար:

Հայերը պարզ հետաքրքրութեան համար կը մօտենային ճչզրիտ լուր մը առնելու դիտաւորութեամբ :

Աստուրը երբ հեռուէն նշմարեց գիւղին պատկած հոճային դիակը՝ զրպանէն համբիչը հանեց, քանի մը հատիկներ քաշեց ու դառնալով իր դրացի Մարսուպին՝ կամացուկ մը փսփսաց.— էս բանը էն սեւ կատուին գործն է:

— Ո՞ր կատուն, Աստուր:

— Էն սեւ կատուն, որ միշտ ցուիքներու վրայ կը պտտի:

— Սեւ կատուն ի՞նչ գործ ունի այս արկածին մէջ :

— Դուն չես դիտեր, Մարսուպ, որ գիտնաս՝ ա՛լ չես խօսիր:

— Ծօ՛ կալ չափող, սանկ պարզ խօսէ որ ես ալ հասկնամ :

Եւ Աստուրը սկսաւ իր պատմութիւնը: Համաձայն իր պատմածներուն, երբ հոճան ձեռքերը ականջներուն տարած կը սկսի պոռալ բերանը հաւասէն եկած հովին դէմ, Անտոյենց սեւ կատուն ցուիքէն միւս կողմը կ'անցնի եւ կ'երթայ հոճային մերկ սրունքներուն քսուիլ: Այդ պահուն հոճան յանկարծակիի կուգայ եւ կ'ուզէ ոտքը փոխել, առանց իր ձայնը կտրելու:Ջար կատուն սակայն իր գլուխը միշտ հոճային սրունքներուն կը քսէ ու առնուշ-անուշ կը մրմռայ· հոճան կը փորձէ ոտքով ետ հրել իր ոտքերուն քսուող կատուն, ու երբ կը ծռի՝ իր մարմնի ծանրութիւնը կ'իյնայ պարապին մէջ ու թաւալդոր վար կուգայ:

Աստուրը երբ իր պատմութիւնը վերջացուց, քթախոտի տուփը բացաւ ու երկու անգամ բարակ փոշին քաշեց քթէն ներս, յետոյ՝ սովորականին պէս սկսաւ փռնդտալ ու կրկնել իր յաւիտենական խօսքերը.— խե՛ր ըլլի··· Մարսուպը զարմացաւ Աստուրին հնարած պատմութեան վրայ, քանի որ գէպքը պատահած առեն Աստուրը իր կնոջը կողքին խըռ խըռ կը քնանար: Ուզեց նեղը դնել Աստուրը, քանի մը հարցումներ ընելով անոր·

— Դուն կատուն տեսա՞ր հոճային ոտքերուն տակ, հարցուց Մարսուպ :

— Հա տեսայ: = Ե՞րբ: — Այս գիշեր:

— Ի՞նչպէս:

— Երազիս մէջ հոճային գիրկը սեւ կատու տեսայ : Մարսուպ ձայնը կտրեց ու սկսաւ մտածել: Գիւղին մէջ նախապաշարումի կամ երազներու հաւատալը իրականութեան համապատասխան բան մըն էր: Թուրքերը կը հաւատային որ հայ տէրտէրը չար ոգիները հոճային տունէն ներս մտցուցեր է, իսկ Հայերը՝ Աստուրին հնարած սեւ կատուի պատմութեան :

×

Ապրիլեան օրերուն հայ գիւղացին իր սիրտը դրած էր հայրենի հողին տակ, սպասելով դաշտերու կանանչութեան ու ծաղիկներու բուրումին:

Երգ էր ամէն ինչ, երգ՝ տուներէն, երգ՝ դաշտերէն, երգ ճամբաներէն ու աղբիւրներէն: Թրքական բարբարոսութիւն մը ծնունդ կ'առնէր տարածուելու համար հայկական քաղաքներն ու գիւղերը: Այդ արհաւիրքը ծանրօրէն նստաւ նաեւ Աստուրի գիւղին վրայ:

Սպանութիւն, գերեվարութիւն, տեղահանութիւն ու անարդ խենթերութիւններ յաջորդեցին իրարու: Քաղաքներ կրակի տրուեցան ու գիւղեր՝ հիմնայատակ կործանեցան: Գաղթականներու տըխուր երթ մը կը քակուէր գիւղերէն դէպի ամայի լեռները եւ անդնդախոր ձորերը:

Աստուրն ալ, իր գիւղացիներու կարաւանին խառնուած, կ'երթար դէպի անծանօթը, դէպի հայկական նոր դողգոթան··· Ու երբ վերջին անդամ աչքերը դարձուց դէպի հայրենի գիւղը, ծանօթ դաշտերն ու արօտավայրերը, այգիներն ու առուները՝ Աստուրին սիրտը փլաւ, ծունկերը սկսան դողալ ու աչքերուն լոյսը աղօտնալ: Արցունքները կը հոսէին իր մաղոտ այտերէն վար, սիրտը մը մղկտար, կալերու համայնապատկերները չի-չնալով: Աստուրը բնազդօրէն կը դարձ թէ ալ վերջին տեսութիւնն է որ կ'ունենայ, վանդի, բլուրէն անդին, ամէն բան կորսուած պիտի ըլլար իր աչքերու տեսողութենէն: Ու սկսաւ կարօտի աչքերով կրկին դիտել հայրենի գիւղը, բերդը, պուռճերը, դարաւտակը, Նոր Աղբիւրին ծփուն կանանչութիւնները ու հեռաւորութեան մէջ թաղուած Դամմայ վանքը: Աստուրը կը փղձկէր, կը հեկեկար , ու մանուկի մը նման կուլար:

Ծեր կին մը մօտեցաւ Աստուրին տւհարցուց.— Ո՞ւր կը տանին մեզ, վարպետ :

— Աստուած գիտէ, աղջիկս, ո՞վ կրնայ դուշակել:

— Ա՛լ կեանք չունինք, Աստուր, ըսաւ ծերուկը :

— Աստուած տղորմի, աղջիկս, էս բոլորը խեր ըլլի···: Կարաւանը կը քայլէր յոգնած ու ուժասպառ, եւ Աստուրին մեղմ ձայնը կը խառնուէր լացող մանուկներու ճիչին հետ:

— Մի լար, տղաս, խեր ըլլի···

Թ. ՀԵՐՈՑԵԱՆ

կան պարտէզներէ քաղուած հէքեաթներ եւ պատմուածքներ մարմին եւ կեանք կը ստանան բարբառուն լեզուի մը մէջ, որ միշտ կը մնայ ճկուն, պատկերալից եւ քնարական: Հեղինակը մասնայատուկ կարողութիւն կը յայտնաբերէ տարբեր մշակոյթի, նկարագրի ըմբռնումի եւ սովորութեան հետ:

«Կանանչ Բաժակով»ը ուսումնասիրութիւններու շարք մըն է, ընտիր իրերու լեզու, իրերու ոճաբանութիւն, արտայայտութեան անմիջականութիւն եւ մանաւանդ իրերու գիտականօրէն մարդուած մոքի տրամաբանական անխոնջ վերելք, հոլովոյթ եւ կշռոյթ:

«Ծաղկամատեան»ը կը պատկանի տարբեր գրական ուղղութեան: Այս հատորին մէջ օտար

ննդաւոյթեան, մանուկներու յաջորդսերունդները «ճանճերու պէս պիտի մեռնին»:

Ամերիկեան հրամանատարութեան տեղեկագրին համաձայն, անցեալ ամիս իր չրջանը անհրաժեշտ սնունդի կէսը միայն ստացած է, այնպէս որ օրական 1550 դոլը չի կրնար ապահովել:

«ԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆՈՐ ՋՈՒՂԱՅԻ մէջ Սեպտ. 20ին յանկարծա – մահ եղած է Գարեգին Ա. քհնյ. Կիրակոսեան, որ ծանօթ է իբրեւ հեղինակը պարսկերէնէ հայերէն բառարանի մը եւ ուրիշ աշխատութեանց:

ՏԱՐՏԱՆԷԼԻ մասին անգլ. կառավարութեան կողմէ Ա. Միութեան ուղղուած երկու ծանուցագիրներուն մէջ ալ, անգլ. կառավարութիւնը ընդունելով հանդերձ բանակցութեանց կատարումը Մեծն Բրիտանիոյ, Ա. Միութեան, Մ. Նահանգներուն եւ Թուրքիոյ միջեւ, կը յիշեցնէ թէ անոնց նպատակը պէտք է ըլլայ նախապատրաստել միջազգային խորհրդաժողով մը, մասնակցութեամբ Մոնթրէօյի պայմանագիրն ստորագրող պետութեանց, ձափոնի տեղը դնելով Մ. Նահանգները:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին դեկտ. 6ին: Այս առթիւ զօրք պիտի ղրկուի Աւրպատական, որ ինքնավարութիւն հռչակած է մէկ տարիէ ի վեր:

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ կոլխոզներուն մէջ երեւան հանուած զեղծումներուն առթիւ, Գերագոյն Ատեանը յայտարարեց թէ դատավճիռները չատ մեղմ են (երկու – երեք տարի բանտարկութիւն): Գերագոյն Ատեանը այժմ ինք պիտի տայ վերջնական վճիռները:— Մոսկուայէն կը հեռագրեն թէ լեմոնի ամենամեծ բերքը ունեցած է Վրաստան: Կառախոմբերով լեցուն լեմոն եւ մանտարին ճամբայ հանուած են դէպի Մոսկուա եւ Լէնինկրատ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հանքագործներու գործադուլին առթիւ, երկու բանուորներ սպանուեցան: Երկիրը տակնուվրայ եղած է: 165 կառախոմբեր ջնջուեցան: Արտասահմանի արտածումները դադրած են:

ՀԱՄԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ պիտի օգտագործէ Ա.Թ.Ն.ի օդակայանը, իբրեւ խարիսխ Լոնտոնէն Թուրքիա եւ անկէ անդին Թուչելու համար: Նոյն ընկերութիւնը նաւտելի օդակայանը իշնելու իրաւունքը մէկ տարի եւս երկարաձգած է:

ՃԱՓՈՆԱԿԱՆ կառավարութիւնը հրամայեց զսել ճարտարարուեստի եւ թերթերու թուղթ ա –

Ցակոբ Օշականի յոբելեանը

Ընդհանուրին փափաքին վրայ տալու եւ արժանաւորապէս տօնելու համար վաստակաւոր գրագէտ եւ ուսուցիչ Ց. Օշականի 40ամեայ յոբելեանը, խորհրդակցական ժողով մը պիտի գումարուի այս չորեքշաբթի, ժամը 5ին, Պ. Գ. Ազէմեանի սրահը (12 rue Cadet):

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ
ՋՈՒԹԱԿԻ ՀԱՆՐԱՅԱՆՕԹ ՎԻՐԹԻՒՈԶ

ՖԻԼԻՓ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆԻ

կիր. 24 Նոյ. ժամը 14.30ին, Կավոյի մեծ սրահին մէջ (45, rue la Pompe):

Այս նուագահանդէսին յայտագիրը կազմուած է հայ ու օտար երաժշտահաններու գործերէն:

Յարեկոյթ պարահանդէս

Փարիզի Տիկնանց Միութեան եւ Հայ Կարմիր Խաչի, Դեկտեմբեր 1, ժամը 4ին 12, Georges V.ի սրահներուն մէջ: Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Ամենակարեւոր հատկի մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԷՆԼՐՃԵԱՆԻ

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը սանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն ազօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարան – ներու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38–36: Autobus 186:

ՏէՐ եւ Տիկին Յովհաննէս Միքայէլեան եւ ազգ. Ընկ. (Եուկոսլաւիա), Տէր եւ Տիկին Արամ Խաչատուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները (Կրքնոպոլը), Տէր եւ Տիկին Կարապետ Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները, Պ. Մանուկ Մանուկեան, Այրի Տիկին Տիրուհի Տէյիրմէնճեան եւ զաւակները (Կրքնոպոլը), Տէր եւ Տիկ. Սամուէլ Սարգիսեան (Լիոն) խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն զառնադէպ մահը իրենց սիրեցեալ մօր, մեծ մօր, զոքանչին, հօրաքրոջ եւ աղգականին

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՇԱՀԱԶԱՏԻ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆԻ

Ծնեալ Սամուէլեան, 68 տարեկան, Մադնիսացի) որ տեղի ունեցաւ յետ երկար հիւանդութեան, իր բնակարանին մէջ՝ 49 rue Pointe Cadet, Սէնթ Էթիէն (Loire): Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ չաբաթ 23 Նոյեմբեր ժամը 10ին:

պայնական պաշտօնեաները: Այս որոշումին հետեւանքով բացը պիտի մնան հազարաւոր անձեր: Երկու չաբաթ առաջ արձակուեցան աւելի քան250.000 աղջայնականներ:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ ԿՐ ՀԱՂՈՐԴԵՆ թէ Իրաքի խնամակալը նոր գահլիճը կազմելու պաչտօնը յանձնած է նախկին վարչապետ եւ ծերակոյտի նախագահ Նուրի Սայիտ փաչային:

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կ'առնէ արեւելեան Սիպերիոյ ոսկիի հանքերուն արտադրութիւնը աւելցնելու համար: Լենա գետի չրջանին Պոպախաօի ոսկեհանքերուն մօտ խոշոր հանք մը եւս գտած են: Այս հանքերու արտադրութիւնը 21 առ հարիւր աւելցած է, բաղդատելով 1945ի արտադրութեան հետ:

ՍՈՖԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Եուկիւս Քիմոնի գահլիճը հրաժարեցաւ եւ նոր կառավարութեան կազմութիւնը յանձնուեցաւ հռչակաւոր բոլշեւիկ առաջնորդին, Տիմիթրովի:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ դեսպան կոմս ութ. Շայլա պէյրութէն Փարիզ կուգայ, քաղաքական կացութեան մասին տեղեկութիւն տալու համար: Պէյրութի թերթերը կը գրեն թէ կացութիւնը լարուած է, որովհետեւ ֆրանսական կառավարութիւնկրմէրժէ յանձնել զօրանոցները: Անհամաձայնութիւն կր տիրէ նաեւ թշնամի ստացուածքներու մատակարարութեան մասին:

Ա. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ մինչեւ հիմա ահմանափակուած էին երկրին մէջ: Թերթերը կը գրեն թէ արգելքը վերցած է այժմ, քանի որ Մոսկուայի գնդասխաղի (ֆութպոլ) կազմակերպութիւնը միացած է Ֆութպոլի Միջազգային Դաշնակցութեան:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ, վերապոլի առեւտրին կողմէ, Ռուժ Գրիճեան, 31 տարեկան, որ չարժավար (շոֆէօր) էր Քանի մէջ (Cannes): Թերթերը կը գրեն թէ 1940 Յունիսին երբ Գերմանները Փարիզ հասան, Գրիճեան կէսթափոյին մէջ մտաւ եւ գործօն դեր կատարեց Մուտանի, Լոնկվիլի եւ Ֆէօթէ – Ալէի «մաքիզար»ներուն դէմ:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Բացառիկ դասախօսութիւն, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան կողմէ, երեքշաբթի ժամը 7ին, Café Noaillesի ներքնասրահը: Դասախօս՝ ընկեր Գասպար Իփէքեան, նիւթ՝ Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եւ Նոր Սերունդը: Կը հրաւիրուին նոյնպէս սանուհիները եւ իրենց ընկերները: Այս բացառիկ դասախօսութեան առիթով՝ Շրջ. վարչութիւնը կը հրահանգէ բոլոր չրջանիս խումբերուն յետաձգել այդ օրուան իրենց հայերէն դասերը, խմբական դասախօսութիւնները կամ ժողովները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչները պիտի սկսին այցելել խումբերուն: Ուստի կը հրահանգէ վարչութեանց որ ընդհ. ժողովէն առաջ ճիշդ ժամը 8ին ներկայ ըլլան սովորական հաւաքատեղիները, խումբի, պանձի եւ առենադրութեան տետրակներով: Այն անդամատետրերը որոնք չեն կնքուած պէտք է լեցուած ըլլան:

Ժամանակագոյց Գ.Ը. 26 Շր. Նոյեմբեր Ste. Anne, Ուրբ. 29 Նոյեմբեր Մարսէյլ քաղաք, Բ. 2 Դեկտեմբեր St. Loup, Գ.Ը. 3 Դեկտեմբեր Bld. Oddo, Եշ. 5 Դեկտեմբեր Beaumont: Միւս խումբերուն համար առանձին ազդով:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. ԽԱԶԻ թէյասեղանը Դեկտ. 8ին, կէսօրէ վերջ, Salle Voltaire, 21 rue Odéon:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ ընդհ. ժողովը, Նոյեմբեր 28ին, ժամը 5ին, Société Savantesի մէջ:

Համերգ Մատեյի մէջ

Théâtre de la Rue d'Alger

15 Դեկտ. Կիրակի դիշեր, ժամը 21ին Հովանաւորութեամբ կաթող. լիազօր պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի:

«Արմենիա» երկսեռ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի:

Յայտագիրը ամբողջովին կազմուած է ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ եկեղեցական թէ աչխարհիկ գործերէն, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ:

Ծանօթ.— Համերգին օրը կիշէն առմս չի ծախուիր: Կանուխէն ապահովել դիմելով Պ. Պ. Ց. Մալաքեանի՝ 3, Bld. Th. Thurner, Tél. L. 09.02: Եւ Արմէնի՝ 39, rue St. Savournin, Tél. G. 76.83, Ս. Ալթունեանի՝ 2 rue des Petits St. Jean եւ երգչախումբի անդամներուն:

ՍԻՆՖՕՆԻԿ ԵՐԱԺՇՏ. ՄԵԾ GALA

Կաթողիկոսական նուիրակ՝ Արտաւազդ արք. Միւրմէեանի նախագահութեամբ կազմուած յանձնախումբ մը սոսկածնած է հովանաւորութիւնը հայկական սինֆօնիք երաժչտութեան մեծ ցերեկոյթին որ տեղի պիտի ունենայ յուշուար 26ի կիրակի օրը Salle Gaveauի մէջ Պ. ՕՆՆԻԿ ՊԼՊՊԻԵԱՆի ղեկավարութեամբ: Կեդր. յանձնախումբի դիւանը կը կազմեն Պ. Պ. Պալըճեան, փոխ նախագահ Թօսունեան՝ գանձապահ եւ Օր. Սրապեան քարտուղար:

ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսանիքներու, նչանտուքներու, խնջոյքներու եւ հանդիսութեանց համար: Մասնաւոր գին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

ԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ԴՈՐԳԵՐՈՒ նորոգութեան համար դիմել՝ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆի, 27 rue Chaptal, Cachan (S):

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
կեդրոնատեղի, **47 Rue Lafayette, Paris (9)**

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie:** Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փաթիազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 26 Novembre 1946 երեքշաբթի 26 Նոյեմբեր

ԺԸ· ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4863–Նոր շրջան թիւ 502 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՎՈՍՓՈ՞Ր ԹԷ ԵՓՐԱՏ

Շատեր չէին հաւատար, բայց իրականութիւն է արդէն,— ամերիկեան հզօր նաւարաժին մը պատրաստ է Միջերկրականի մէջ, առաջին առթիւ հանդիպելով Թրքական ջուրերը, Իզմիր: Թրքական ծովափը քերելով, նաւարաժինը պիտի անցնի Լիբանան, յետոյ Յունաստան:

Ինչպէս անցեալ Մարտին, երբ Ռուչինկիրի Թուրք դեսպանին դիակը Պոլիս կը փոխադրէին վիթխարի դրահատորով մը, Ամերիկացիները այս անգամ ալ կ'ուզեն հաստատել թէ պատահական հիւթեր չեն Մօտաւոր եւ Միջին Արեւելքի մէջ: Թէ վճռած են ամուր խարիսխներ ապահովել Միջերկրականի ափերուն վրայ:

Շատոնց է որ Ամերիկացիները քարիւղի մենաշնորհներ ձեռք ձգած են Սուրիա – Լիբանանի եւ Արաբիոյ մէջ:

Վերջին տեղեկութեան մը համաձայն, անոնք բանակցութիւններ կը կատարեն, նաւթուղի մը (փայփ – լայն) կառուցանելու համար Պարսից ծոցէն Միջերկրական, կտրելով Արաբիան: Գործին դլուխը անցած է, նորէն, հռչակաւոր Սթէնտըրտ Օյլը: Նաւթուղին պիտի ունենայ մօտ 2000 քիլոմեթր երկայնութիւն, 75 սանթիմեթր տրամագիծ եւ ուելի քան մէկ սանթիմեթր թանձրութիւն, դառնալով աշխարհի ամենամեծը իր տեսակին մէջ: Իւրաքանչիւր 150 քիլոմեթրի վրայ հաստատուած նաւթամղան կայաններ 450.000 հէքթոլիթր քարիւղ պիտի փոխադրեն ամէն օր: Դէպի ծով ելքի համար նաւահանդիստ մը պիտի ապահովեն Սուրիոյ կամ Պաղեստինի մէջ:

Ծանօթ չաբաթաթերթ մը, Carrefour, այս լուրին հետ միասին, ճիշդ անոր տակը տեղատուած էր այլապէս չհաւնկան տեղեկութիւն մը, հետեւեալ խորագրով.— «**800.000** Հայեր խաղադրամ Թարիւղի պատերազմին»:

Թերթը յիշելով Ֆ· Մուրթեան հաշապրպուռ – թիւնը Թուրքիոյ եւ Մօտաւոր Արեւելքի մասին, կը պատմէ·

— « Ռատիօ – Մոսկու վերջերս կը յիշեցնէր թէ արտասահման բնակող մէկ միլիոն Հայերէն **800.000**ը անցագիր խնդրած են ռուսական Հայաստանի փոքր հանրապետութիւնը մտնելու համար: Դժբախտաբար այդ փոքր երկիրը **1.200.000** բնակիչ ունենալով, չի կրնար ընդունիլ գաղթականներու այս բազմութիւնը: Ընդհակառակն, թրքական Հայաստանի մէջ տեղ չի պակսիր: **600.000** Հայեր ջարդուեցան հոն, **1920**ին, երբ Թուրքիան օգտուելով Ֆ· Միութեան ժամանակաւոր տկարութենէն, գրաւեց Կարսի եւ Արտահանի սահմանամերձ շրջանները »:

Ինչպէս կ'երեւայ, այս վկայութիւնը կը վերաբերի Մոսկուայի անթելին, վերջին մասը այլափոխուած: Զարդի զոհերուն թիւը ոչ թէ 600.000 էր, այլ կրկնապատիկը, եւ ապրողը տեղի ունեցաւ ոչ թէ 1920ին, այլ 1915—16ին, չարունակուելով մինչեւ 1922: Ե՞րբ է պատահեր որ եւրոպական թերթ մը Արեւելքի մասին խօսի, եւ անունի, թուանշանի կամ թուականի սխալներ չդործէ···

Անցնինք: Փարիզեան չաբաթաթերթին այս տեղեկութիւններէն աւելի, հետաքրքրական են իր խորհրդածութիւնները·

— « Ակնարկը թափանցիկ է: Հայկական շահեռթռան պաշտպանութիւնը Մոսկուայի կ'ընծայէ նոր պատեաո մը պահանջելու թրքական այդ նահանգները ուրկէ կը բացուին թափանցումի նամբաները դէպ ի Արեւելք եւ Ատրպատականի հարիւրները, դէպի արեւմուտք եւ ներքին Թուրքիա, վերջապէս դէպի հարաւ եւ Մուսուլի անգլեւամերիկեան բիւղաբեր աղբիւրները »:

Իսկ ամէնէն վերջը, չարագուշակ մարգարէութիւն մը, որուն հեղինակը ապահովաբար ծանօթ Ռ· Ֆաժանն է, ան որ Կարին – Կարս այցելեց ամիսներ առաջ·

— « Բայց եւ այնպէս լաւատեղեակ դիտողներ կը կարծեն թէ երբ Անգլիա եւ Ամերիկա զիջումներ կատարեն Վռսփորի եւ Տարտանէլի ափերուն վրայ, այդ պարագան անշուշտ պատեաո պիտի ըլլայ որ Կրեմլին կորսնցնէ իր վաո շահագրգռութիւնը հայ դժբախտ բնակչութեանց հանդէպ: Տո՛ւր որ առնես»: (Carrefour, 21 Նոյ·)։

Պարզ Հայերով, Մոսկուա պիտի լքէ Հայերը, եթէ այսպէս կամ այնպէս զոհացում ստանայ Նեղուցներու հարցին մէջ:

Արձանագրենք եւ անցնինք, փոխանակ սաւառնելու բարձր դիւանագիտութեան ոլորտներուն մէջ:

Շ·

Ամերիկա դրամ կուտայ Թուրքիոյ

Վ· Սերգեյեւ, Փարիզի Vie Sovietique֊ի չաբաթաթերթին մէջ դիտել կուտայ թէ մինչ Նացիները աւերակներու վերածեցին Եւրոպան, Պիրկենեան լեռներէն մինչեւ Վոլկայ, Հիւսիսային հրատանդանէն մինչեւ Միջերկրականի ամէնէն ծագկեալ շրջանները, Միացեալ Նահանգները, ընդհակառակն, երբեք չտուժեցին զինուորական գործողութիւններէն: Եւ կը դանդատի որ Ամերիկացիները դժկամակութիւն կը ցուցնեն վարկ բանալու վնասուած երկիրներուն, բայց յօժարութեամբ կ'օգնեն Թուրքիոյ:

Ամերիկեան արտածման եւ ներածման դրամատունը վերջերս 25 միլիոն տոլարի վարկ մը բացաւ Թուրքիոյ եւ ամերիկացի դրամատէրները իրենց կարգին այս երկրին փոխ պիտի տան նոյնքան դումար մը: Այս վարկերը յատկացուած են «ճարտարարուեստը եւ թրքական երկաթուղիները արդիացնելու»: Մէկ կողմէն, հիթլէրեան նախայարձակումէն կործանած ժողովուրդներ ունենք որոնք քաջութեամբ պայքարեցան արշաւողներուն դէմ, նպաստելով հասարակաց յաղթանակին որ Միացեալ Նահանգներուն ալ է: Միւս կողմէ, Թուրքիան էր որ իր չեզոքութիւնը Գերմանիոյ ի սպաս դրաւ, թշնամիին դէմ մէկ հատիկ դէնք չպարպեց, նոյնիսկ պատերազմի մտնելէն վերջ, եւ հարստացաւ գերման բանակին իր հայթայթումներով:

Պատերազմէն վնասուած ժողովուրդներուն յերժելով վարկ բանալ, եւ արդարեւ ապրելով սպրեկացուցիչ պայմաններ, որ կը վնասէ անոնց դէմ – իւմնութեան, Ամերիկան, ընդհակառակն չի վարանիր իր «բարիքները» Թուրքիոյ որ այնքան թանկագին ծառայութիւններ մատոյց:

Կարելի չէ նոյնիսկ ըսել թէ Թուրքիոյ համար բացուած վարկերը կը ծառային կարգացնելու այդ «առողջ» անտեսութիւնը, որուն համար Միացեալ Նահանգները այնքան «հոգածու» կ'երեւան: Պատերազմը վերջացաւ, բոլոր պետութիւնները որ մասնակցեցան, իրենց բանակը կրճատեցին: Թուրքիան, առանց պատերազմի մտնելու, կը չարունակէ իր եզմատոյցէն 60 աո հարիւր ծախսել իր բանակին վրայ:

Անցեալ յուլիսին, ձայնասփիւռէն իմացեք ի – նէօնիւ, Թուրքիոյ նախագահը կը յայտարարէր բացէ ի բաց «ներկայիս մենք ղօշի տակ կը պահենք բանակ մը որ հաւասար է պատերազմի ա – տենուան»: Թրքական եզմատոյցը իր ահագին ծախքերով, յարաճուն բաց մը ունի եւ վերջերս ո – րոշուեցաւ 150 միլիոն ոսկիի ներքին փոխառութիւն մը կնքել, այս բացը դոցելու համար:

Աւելորդ է ըսել թէ ոչ մէկ վտանգ կը սպառնայ Թուրքիոյ: Իր խելացար ծախքերը բանակին համար, հետեւանք են այն իրողութեան որ իր դինուորագաշտութիւնը հետզհետէ աւելի յարձակողական նկարագիր կը ստանայ եւ բացայայտօրէն տրամադիր է նոր արիւնալի արկածանդրուքեան մը մէջ նետուիլ ի խնդիր աւարի:

Փոխ տրուած տոլարներու փոխարէն, Թուրքիա Մօտաւոր Արեւելքի մէջ ուժ կուտայ ամերիկեան շահախարհակալութեան, սուր կը չոզացնէ խաղաղասէր երկիրներու սահմաններուն վրայ եւ ամէն ջանք կը թափէ համաշխարհային նոր ընդհարում մը յարուցանելու համար ի չահ իր տէրերուն: Ան դործնապէս կը մասնակցի վեթոյի իրաւունքին դէմ կատարուած յարձակումներուն, այսինքն կը դործէ մեծ պետութեանց միամտութեան դէմ, ՄԱԿի միջազգային հարցերու կարդադրման մէջ:

Թուրք մամուլը ամիսներէ ի վեր բարձրաձայն կը հռչակէ հիւլէական պատերազմի անմիջական սկսելուն անհրաժեշտութիւնը: Իրրեւ օրինակ յիշենք վարձկան լրագրողին՝ Եալչընի նշանաւոր յայտարարութիւնը.— «Հնչած է ժամը որ հիւլէական ռումբ մը կախուի բանակցութեանց սեղանին վրայ»:

Ամերիկեան աշխարհակալութիւնը իր տոլարները մէկտեղ կը թափէ սպառազինելու համար Թուրքիան եւ արկածախնդրութեանց վտանգաւոր վառարաններ տեղծելու Մօտաւոր Արեւելքի մէջ: Այս քաղաքականութիւնը կը ձգտի պարզապէս Թուրքիան դործիք մը դարձնել տոլարի դիւանադիտութեան»:

ԲՒՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ դրասենեակէն կը խնդրեն ծանուցանել թէ Ներգաղթի Հանդանակութեան կեդր· ճանճնաժողովը Բարձր Հայքի Հայր· Միութեան Փարիզի Մասնաճիւղէն շնորհակալութեամբ ստացած է 60.000 (վաթսուն հազար) ֆրանք, իրրեւ առաջին մասնակցութիւն հանդանակութեան:

Կիրակի օրուան ընտրութիւնները

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ ընտրութիւնը այն 85.000 պատուիրակներուն որոնք պիտի ընտրեն Հանրապետութեան Մորհուրդին 315 պատուիրակները 200ը: Համայնավարները չհետեան 24.544 քուէ, ժողովրդականները (M. R. P.) 24.150, ընկերվարականները՝ 14.393, ձախակողմեան խմբակցութիւնը 10.043 (արմատական եան·), Ազատութեան կուսակցութիւնը (ազ) եւ չափաւորներ 11.533: Փարիզի մէջ ամէնէն մեծ թիւը չհաց են ժողովրդականները, իսկ արուարձաններու մէջ՝ համայնավարները:

Ամերիկեան մարտանաւեր Իզմիրի առջեւ

Իզմիրէն կը հեռագրեն թէ Ուրբաթ օր թրքական ջուրերը հասան ամերիկեան նաւարաժին մը որ կը բաղկանայ «Բէնտոլֆ» օդանաւակիրէն, յածանաւէ մը եւ ուրիշ մարտանաւերէ: Ճոճանաւին մէջ կը դտնուին Միջերկրականի ամերիկեան ուրմիղին հրամանատարը եւ ծովային օդագնացութեան հրամանատարը: Ամերիկեան մարտանաւերը Իզմիր պիտի մնան մինչեւ 26 Նոյեմբեր, յետոյ պիտի երթան Մարմարիս, որ փոքր նաւահանգիստ մըն է Հոդոսի դիմացը: Անկէ պիտի անցնին Լիբանան եւ Յունաստան:

Թուրքիոյ մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս այցելութեան, ճիշդ այն պահուն երբ Նեղուցներու խնդիրը հրատապ հանգամանք ստացած է: Ինչպէս կը յիշուի, անցեալ մարտին ալ «Միսուրի» կրահատորը Պոլիս այցելեց:

Ի՞նչ կ'ակնկալի կը դառնայ Յունական Մակեդոնիոյ մէջ

Աթէնքէն հասած տեղեկութեանց համաձայն, կառավարական զօրքը կռիւ կը մղէ հետեւեալ ճակատներուն վրայ·— 1. Յինալիս, ուր կեդրոնացած են ապստամբները եւ 2000 մեթր բարձունք մը կ'իչխեն Եուկոսլաւիոյ սահմանագլուխին վրայ: Կանոնաւոր բանակը նկատի առնելով տեղական պայմանները եւ սահմանագլուխին մօտաւորութիւնը, կը դոհանայ օդանաւային ռմբակոծութեամբ, որպէսզի միջադէպ չծագի հարեւան երկրին հետ: — 2. Քողանայի եւ Ֆլամպուրոյի լեռնային չրջան, ուր բուռն կռիւներ կը մղուին Նոյեմբեր 20էն ի վեր: Ապստամբները կը նահանջեն: Շատեր խեղդուած են Ալլաքման գետէն անցած ատեն: Շատ ծանր են երեսից կորուստները: Ամերիկացի թղթակիցներ փորձած են մօտենալ հրոսախումբերուն, բայց գնդացիրի կրակի հանդիպելով, ետ դարձած են:

Կարգ մը լուրերու համաձայն, պուլկարական սահմանին վրայ բազմաթիւ ըմբոստներ կը փոխադրուին Եուկոսլաւիայէն:

Յունաստանի խորհրդարանը օրինագիծ մը քուէարկեց, որով սեղմումներ կը հաստատուին մամուլին վրայ եւ պատիժներ կը սահմանուին ապստամբներու զեկոյցներուն վրայ:

★ Վարչապետ Ցալտարիս Նիւ Եորք պիտի մեկնի չորեքշաբթի օր, Միացեալ Ազգերու քննութեան յանձնելու համար սահմանադլուխի դէպքերը: «Թայմզ» խմբագրականի մը մէջ քննադատելով Ցալտարիսի քաղաքականութիւնը, կը թելադրէ կազմել նոր կառավարութիւն մը որ կարենայ վստահութիւն ներշնչել Մոսկուայի, Լոնտոնի, եւ Ուչինկթընի, միեւնոյն ատեն ընդհանուր ներում եւ դինադադարութիւն ապահովելով:

է· Ա· Մ·ի կեդր· Կոմիտէն ալ (Ազատագրութեան Կոմիտէ) զեկոյցով մը կը պախարակէ Ցալտարիսի քաղաքականութիւնը, անոր վերագրելով ներկայ անյախընթաց տագնապը,— Անօթութիւն, թշուառութիւն, անլուր դայթակղութիւններ, քաղաքային պատերազմի պատուհասը են·: Զեկոյցը միեւնոյն ատեն կը մեղադրէ ընդդիմադիր երեսփոխանները, հաւասարապէս պատասխանատու հռչակելով, քանի որ ձեռնպահ չեն մնար:

★ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը բողոքդիր մը ուղղեց, դանդատելով թէ Նոյեմբեր 20էն ի վեր յունական օդանաւեր կը սաւառնին իր հողին վրայ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ մասնակցողներու թիւը բարձրացաւ մէկ միլիոնի: Կապի եւ եւլեկտրականութեան զործածութիւնը կրճատուեցաւ: Ածխահանքերու սէնտիքային նախագահը պիտի դատուի Գերագոյն Առեանին առջեւ, իրրեւ անատող օրէնքի: Հակառակ այս նոր եւ սուր տագնապին, նախագահ Թրումըն կը չարունակէ իր արձակուրդը: Առջի օր սուզանաւ մը մտնելով, ծովուն տակ խորասուզուեցաւ մինչեւ 150 մեթր խորութեամբ եւ հետեւեցաւ ռազմափորձերուն: Առաջին անդամ է որ նախագահ մը այսպիսի փորձ կը կատարէ:— Պատերազմէն ի վեր առաջին անդամ ըլլալով Կապիտոլը չյուսաւորուեցաւ:— ելեկտրական հոսանքի կրճատումը չատ խիստ է 21 նահանգներու մէջ: Շատ մը մետաղագործարաններ փակուած են:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

«ԱԶԱՏԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ» ՁԱԽՈՂԱՆՔԸ

Տնտեսական ազատականութեան հիմնական սկզբունքը՝ որ տիրապետող վարդապետութիւնը եղաւ ամբողջ 19րդ դարուն եւ մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմը, քեւական կարգադրութեան մը գոյութիւնն է, մարդկային ընկերութեան մէջ: Այս կարգադարութիւնը ծնունդ տուած է բնական օրէնքներու, որոնք անփոփոխելի են: Արդէն, մարդիկ չահ չունին զանոնք փոխելու, որովհետեւ անոնք կը նպաստեն մարդուն տնտեսական բարօրութեան: Արտադրելու, ծախելու եւ գնելու ազատութիւնը՝ որ գոյութիւն ունի անոնց շնորհիւ, թոյլք կուտայ մարդուն տնտեսական գործունէութեան:

Տարակոյս չկայ որ անհատներու մտահոգութեան գլխաւոր առարկան իրենց անձնական չահը միայն ապահովել է: Բայց, տնտեսական ազատականութեան մէջ, անհատը իր չահուն համար միայն աշխատելով հանդերձ, անուղղակի կը սատարէ նաեւ ընդհանուրի չահերուն: Դիւրին չէ մարդուն համար իր տնտեսական ազատութիւնը չարաչար գործածել, որովհետեւ ամէն անգամ որ փորձէ ընել այդ, ազատ մրցակցութիւնը կու գայ խոչոր վերահաստատելու այդ փորձին պատճառով խանգարուած հաւասարակշռութիւնը: Անհատին եւ ընդհանուրին չահերուն միջեւ գոյութիւն ունեցող հակասութիւնը երեւութական է ուրեմն: Ընկերութեան չահերը պաշտպանելու համար պետութեան միջամտութիւնը անհատին տնտեսական գործունէութեան մէջ ո՛չ միայն աւելորդ՝ այլ եւ վնասակար է:

Ճիշտ է որ 19րդ դարու վերջերը այս վարդապետութիւնը քննադատուեցաւ հաւաքապաշտներուն (collectiviste) կողմէ· բայց բան մը չկորնչցուց իր ազդեցութենէն, մինչեւ համաշխարհային առաջին պատերազմ: 1915էն սկսեալ է որ մեծ պետութիւնները պատերազմի բազմածախս պահանջներուն դոհացում տալու համար, իրենց ձեռքին մէջ առին տնտեսական գործունէութեան բոլոր գլխաւոր ճիւղերը: Արտադրութեան չատ մը ճիւղերը, այլ եւ այլ ապրանքներու առուծախը, անոնց գիները, օրավարձերու սակերը, դրամին շրջաբերութիւնը կաչխանդող կամ մասնաւոր տեղղութեան մը մէջ դնող օրէնքներ եւ կանոններ հաստատեցին:

Այս սեզմումներուն նպատակը երկուք էր· 1° Աւելցնել եւ փութացնել սպառազինութեանց չինութիւնը· 2° Ժողովուրդի աղքատ դասակարգին ապահովել անուղղի եւ գէտեղէնի նուազագոյն չափ մը, ապրանքներու իրական գիներէն չատ վար գիներով, եւ այս՝ հակառակ թղթադրամի մեծ քանակ շրջաբերութեան որ ապրանքներու չարունակական աղութեան պատճառ կ'ըլլար:

Տրամաբանօրէն, այս դրութիւնը հարկ էր որ դադրէր պատերազմէն ետք, բայց չդադրեցաւ: Պետութեանց վարիչները առարկեցին թէ՝ պատերազմին պատճառով խանգարուած ազգային տնտեսութեան վերակառուցման համար անհրաժեշտ էր ատեն մը եւս հակակշռի տակ պահել անհատական տնտեսութիւնները: Քիչ ետք, միջազգային քաղաքական կացութեան բերումով, յարձակողական դիտաւորութիւններ ունեցող ժողովուրդներ նոր ուժ տուին իրենց սպառազինութիւններուն: Պաղպաղակը ժողովուրդներն ալ, հաւանական պատերազմի մը պարագային իրենք զիրենք պաշտպանելու համար, հետեւեցան պատերազմող ժողովուրդներուն, այնպէս որ ամէնէն ժողովրդավարական երկիրներն անգամ հարկադրուեցան հեռանալ տնտեսական ազատութեան վաղեմի վարդապետութենէն: Գրեթէ ամէն երկրի մէջ, ազգային տնտեսութեան դեկը անցաւ պետութեան ձեռքը:

Ահա, այսպէս ծնաւ «դեկավարուած տնտեսութիւն»ը (économie dirigée), որ կրցաւ իրագործել վերը յիշուած երկու նպատակները, մանաւանդ առաջինը· բայց, նաեւ, ցաւալի հետեւանքներ ունեցաւ ու ազգային ընդհանուր արտադրութիւնը պակսեցուց, պետական եղմատցոյցը խանգարեց, աւելցնելով պաշտօնեաներու թիւն ու վարչական ծախքերը, եւ, վերջապէս, երկրին չատ մը արտադրողներուն եւ աշխատաւորներուն գործունէութիւնը չարաչար օդտագործեց:

Արտադրութեան եւ գիներու հակակշիռն չնպաստաւորուեցան համեստ աշխատաւորներն ու հասոյթները, որովհետեւ իրենց սնունդի և գեստեղէնի պէտքերուն մէկ փոքր մասը միայն կրնային ունենալ աժան գիներով: Կառավարութիւնը ի՞նչպէս կրնար տեւական հսկողութեան տակ պահել միլիոնաւոր գործարաններ եւ առեւտրական ներ: Բնական էր որ պաշտօնական չուկային մօտ երեւան ելլէր սեւ չուկայ մը՝ ուր գիները տատանապտիկ, երբեմն հարիւրապատիկ աւելի էին կառավարութեան կողմէ պարտադրուած գիներէն:

Միւս կողմէ, սեւ չուկային համար աշխատող հողագործը կամ գործարանատէրը, սակիսած ըլլալով կառավարութեան յանձնել իր արտադրութիւնները, իրեն ապրանք եղած գիներէն չատ վար գիով, իր կրած վնասը հանելու համար, կը ստիպուէր մաս մը ապրանք ալ ծախել սեւ չուկայի գիներով:

Տնտեսական այս անհեթեթ քաղաքականութիւնը աւելի մեծ չարիք մը ունեցաւ, իրեւ հետեւանք: Ախտ ցած արտադրական գիներուն եւ խիստ բարձր սեւ չուկայի գիներուն տարբերութիւնը ա՛նքան խոշոր էր որ պատճառ դարձաւ առեւտրական մակաբոյծներու վխտարան: Առեւտուրի հետ ոեւէ յարաբերութիւն չունեցող մարդիկ, կիներ, նոյնիսկ պատանիներ, սեւ չուկայի իշխաններ դարձած են· առեւտրական միջնորդներու թիւը միլիոններու հասած է· ապօրէն չահերով յղփացած չահեներու նոր սերունդ մը երեւան եկած է, որ կը խաթարէ հանրային բարոյականը: Աւելորդ է ծանրանալ ամէնուս ծանօթ այս երեւոյթներուն վրայ: Դիտել տանք միայն թէ այս ամէնը հետեւանքն է դեկավարուած տնտեսութեան:

Դեկավարուած տնտեսութիւնը չարի՞ք մըն է ուրեմն: — Ամենեւին: Չարիքը կը կայանայ անոր մէջ որ կը կիրարկուի տնտեսական այնպիսի վարչաձեւի մը մէջ՝ որ էապէս ազատական է, այս յօդուածին սկիզբը պարզուած ձեւով: Ան հասկնալի եւ դործադրելի է միայն համայնավար դրութեան մէջ: Իր ներկայ ձեւով, ան վարկաբեկ կ'ընէ ժողովրդավարութիւնը, որ կ'ենթադրէ ո՛չ միայն քաղաքական ազատութիւն, այլ եւ տնտեսական: Դեկավարուած տնտեսութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ որձեւիդ դրութիւն մը, որ տնտեսական տեւական տագնապին ամենապլխաւոր պատճառներէն մէկն է: Որքան ատեն որ այս երկդիմի կացութիւնը տեւէ, սպասելու չէ որ ժողովուրդներու նիւթական դժուարութիւնները վերջ գտնեն:

Զրկանքներու այս շրջանին մէջ, որչափ ալ բաղձալի ըլլան քաղաքական ազատութիւնները, երկրորդական կը մնան ժողովրդական զանգուածներուն համար: Primo vivera, կ'ըսէ իտալական առածը: Շատ մը երկիրներու մէջ, համայնավարներու յաղողութիւնը ատով կը բացատրուի: Աչխատաւոր եւ նոյնիսկ միջակօրեայ դասակարգերը կը հակին դէպի համայնավարութիւն՝ որուն դեկավար սկզբունքը տնտեսական ազատութիւնն է:

ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Համերգի պատրաստութիւն Մարսէյլի մէջ

(Տպաւորութիւններ)

Վերջերս Մարսէյլ տուած այցելութեանս շրջանին հանդիպեցայ դեղեցիկ երեւոյթներու որոնք յատուկ են մեծ քաղաքներու ժխորէն եւ պղտոր մթնոլորտէն հեռու մնացած միջավայրերու, ուր մեր աւանդական սկզբունքները, երբեմնի խանդավառութիւնն ու գործի մը չուրջ անշահախնդիր նուիրումները տակաւին անկեղծ եւ անաղարտ կը մնան:

Քաղաքին բանուկ պողոտաներէն մէկուն վրայ սրահ մը կայ, ուր, որոշ իրիկուններ երիտասարդներու հոյլ մը կ'երթայ մեր ազգային մշակոյթի ամէնէն կարեւոր ճիւղին համայքը լսելու: Երգչախումբի փորձի իրիկուն է:

Ինչպէս ծանօթ է ընթերցողներուն, Վարդան Սարգիսեան հաստատուած է հոն եւ տեղական ուժերու օժանդակութեամբ կազմած է իր նոր երգչախումբը:

Մարսէյլ եւ Սարգիսեան պէտք ունէին իրարու: Այս հայաչատ քաղաքը որ իր մէջ կը հաչուէ արուեստասէր երիտասարդներու ստուար թիւ մը, ամլութեան դատապարտուեցաւ տարիներէ ի վեր, իր վերջին համերգէն վերջ զոր համոյքն ունեցայ ղեկավարելու 1938ին, և ասկից այն պատճառով որ չունէին մնայուն ղեկավար մը:

Իսկ հիմա, օգտուելով քաղաքի համեմատաբար հանդարտ մթնոլորտէն, ղեկավար եւ աչակերտ գործի լծուած են, տալու համար իրենց առաջին համերգը:

Շաբաթական չորս փորձեր տեղի կ'ունենան կանոնաւորաբար, որոնցմէ մէկուն հաճոյքն ունեցայ ներկայ ըլլալու: Եւ հոն տեսայ ոչ միայն նոր սերունդի երիտասարդներ, այլ եւ ընտանիքի եւ պատկներու տէր անձեր, որոնք թէ՛ իրրեւ պարտականութիւն կը մօտենային գործին եւ թէ հաճոյք կը ղղային: Ցաւալի է, եւ մեղի համար ոչ չատ պատուաբեր՝ խոստովանիլ թէ այս դասակարգը չատոնց հանգստեան կոչած է ինքզինքը, Փարիզի մէջ:

Ծնախնդիր ղեկավար մըն է Սարգիսեանը· մանրակրկիտ եւ համբերատար: Իր հրաչէրին վրայ պարտականութիւն ղգացի քանի մը շնորհաւորական եւ իրախուսիչ խօսքեր ուղղել ի պատիւ ուսուցչին եւ անդամներուն, թելադրելով որ առաջադրանքի չափով ջանան օգտուիլ մասնագէտ ղեկավարին ներկայութենէն: Այդ գործակցութենէն դողդողծը կամ գործարանատէրը, սակիսած ըլլալով կառավարութեան յանձնել իր արտադրութիւնները, իրեն ապրանք եղած գիներէն չատ վար գիով, իր կրած վնասը հանելու համար, կը ստիպուէր մաս մը ապրանք ալ ծախել սեւ չուկայի գիներով:

Տնտեսական այս անհեթեթ քաղաքականութիւնը աւելի մեծ չարիք մը ունեցաւ, իրեւ հետեւանք: Ախտ ցած արտադրական գիներուն եւ խիստ բարձր սեւ չուկայի գիներուն տարբերութիւնը ա՛նքան խոշոր էր որ պատճառ դարձաւ առեւտրական մակաբոյծներու վխտարան: Առեւտուրի հետ ոեւէ յարաբերութիւն չունեցող մարդիկ, կիներ, նոյնիսկ պատանիներ, սեւ չուկայի իշխաններ դարձած են· առեւտրական միջնորդներու թիւը միլիոններու հասած է· ապօրէն չահերով յղփացած չահեներու նոր սերունդ մը երեւան եկած է, որ կը խաթարէ հանրային բարոյականը: Աւելորդ է ծանրանալ ամէնուս ծանօթ այս երեւոյթներուն վրայ: Դիտել տանք միայն թէ այս ամէնը հետեւանքն է դեկավարուած տնտեսութեան:

Դեկավարուած տնտեսութիւնը չարի՞ք մըն է ուրեմն: — Ամենեւին: Չարիքը կը կայանայ անոր մէջ որ կը կիրարկուի տնտեսական այնպիսի վարչաձեւի մը մէջ՝ որ էապէս ազատական է, այս յօդուածին սկիզբը պարզուած ձեւով: Ան հասկնալի եւ դործադրելի է միայն համայնավար դրութեան մէջ: Իր ներկայ ձեւով, ան վարկաբեկ կ'ընէ ժողովրդավարութիւնը, որ կ'ենթադրէ ո՛չ միայն քաղաքական ազատութիւն, այլ եւ տնտեսական: Դեկավարուած տնտեսութիւնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ որձեւիդ դրութիւն մը, որ տնտեսական տեւական տագնապին ամենապլխաւոր պատճառներէն մէկն է: Որքան ատեն որ այս երկդիմի կացութիւնը տեւէ, սպասելու չէ որ ժողովուրդներու նիւթական դժուարութիւնները վերջ գտնեն:

Զրկանքներու այս շրջանին մէջ, որչափ ալ բաղձալի ըլլան քաղաքական ազատութիւնները, երկրորդական կը մնան ժողովրդական զանգուածներուն համար: Primo vivera, կ'ըսէ իտալական առածը: Շատ մը երկիրներու մէջ, համայնավարներու յաղողութիւնը ատով կը բացատրուի: Աչխատաւոր եւ նոյնիսկ միջակօրեայ դասակարգերը կը հակին դէպի համայնավարութիւն՝ որուն դեկավար սկզբունքը տնտեսական ազատութիւնն է:

ՀՐ. Ն. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

ղեկավարի անձին արժանավայել տուրքը տալէ վերջ, կ'արժէ յիշատակել նաեւ թէ ովքե՛ր են այդ համախմբումին ջիղն ու բազկերակը:

Հանրային եւ ազգային ձեռնարկներու յաջողութեան մէջ Մարսէյլ քաղաքը քանի մը անձնուէր հայրենակիցներուն կարելի ունի կարեւոր ներկայացուցիչ մը,— պ. Յակոբ Մալաքեան, որուն նուիրումը երգչախումբի կազմաւորութեան մէջ կը հասնի զոհարերութեան զարմանալի աստիճանի մը:

Երկու անգամն է խումբին, եւ միանգամայն ամէնէն երիտասարդը: Չես դիտեր թէ իր բուն դործը ի՞նչ է, որովհետեւ իր անձնական զբաղումը ամէնէն քիչ տեղ կը գրաւէ իր առօրեայ մտահոգութեանց մէջ: Նոյնքան խանդավառութեամբ տոդորուած է Տիկին Մալաքեան: Իրենց խանութը տեսակ մը կեդրոն է հայ մտաւորականներուն, որոնք անխուսափելի այցելուներ են:

Կան նաեւ ուրիշներ,— Փիրանեան եղբայրները, նոյնիսկ պ. Տիգրան Փիրանեանը, որոնք այ բաղուկներն են ղեկավար Սարգիսեանին: Յիշենք նաեւ պ. Մաչիկ Թելեանը, որ նման ձեռնարկներու մէջ օգտակար չրջան մը բոլորած է, դժբախտաբար այժմ նուազ խանդավառ, զանազան պատճառներով:

Ստուերի մէջ եւ անչուկ գործող այս անձերու մասին երկու տող դովասանքը ամէնէն տարրական չարդանքի տուրքն է:

Այս մթնոլորտին մէջ եւ այս տուեալներով է որ կը պատրաստուի Մարսէյլի համերգը:

Հոն ալ, ինչպէս հոս, դժբախտաբար կան Ֆրանսահաօս անդամներ, որոնց համար երգերը պէտք է գրուին լատինական տառերով: Հայ մամուլը չատ կը խօսի հայ լեզուի դասընթացքներու վրայ և չատեր զայն անմիջական միջոց կը նկատեն որպէսզի հայ պատանին հայ մնայ: Քիչ անդամ կ'անդրադառնան որ մոլորման վտանգին տակ ջնջել դանուող երիտասարդը չաճախ հայ լեզուն կը սորվի հայ երգի միջոցաւ, եւ քիչ անգամ է սակայն որ հայ երգչախումբերը կը դառնան ազգային դաստիարանի առարկայ, մինչ չաճախ ամբողջ բեռը կը դրուի ղեկավարներուն վրայ: Այս վերջինները տարիներէ ի վեր հայկական երգչախումբեր կազմելով հայկական ոգին կը ներարկեն հայ տղոց եւ աղջիկներուն, մինչ ոմանք իրենց գործին յաջողութիւնը կ'ուզեն ապահովել օրինակի համար ռատիոյի կամ օփերայի արուեստագէտ երգիչներով, անուղղակի արհամարհելով հայ սիրող երգիչները:

Ուրիշ բաներ ալ տեսայ Մարսէյլ:

Երգչախումբի անդամներուն համար կիրակի օրը ազգային նուիրումի օր մըն է: Երգչախումբը միանգամայն է նաեւ մայր եկեղեցւոյ Դպրաց Դասը, որ կը ստանձնէ պատարագի երկսեռ երգեցողութիւնը եկմալեան դաչնաւորումով:

Կիրակնօրեայ արդուզարդով, ժպտուն եւ ներքին ուրախ տրամադրութեամբ անդամները կու գան եկեղեցի· բոլորն ալ անվճար, կատարելու համար ազգային գործ մը: Պոլսահայ թաղ մը կը յիշեցնէ այս բոլորը:

Եկեղեցւոյ հոգաբարձութիւնն ալ որոշ կէտերու մէջ կ'ենթարկուի Դպրաց Դասուն, այսպէսով կը սահմանափակուին կամայականութիւնները:

Եւ չատ լաւ է այսպէս, քանի որ երգիչներն են որ կը չէնցնեն եկեղեցին:

Վերադառնալով համերգի պատրաստութեան, ինչպէս յայտնի է, այս տարի յայտարիրը նուիրուած է Կոմիտաս Վարդապետի մշակած գործերուն, անոր ծննդեան 75 ամեակի առիթով:

Միեւնոյն հանդիսութիւնը պիտի տեղի ունենայ նաեւ Փարիզի մէջ մեր երգչախումբին կողմէ, և քանի տարիէ ի վեր առաջին անդամն ըլլալով Մարսէյլ և Փարիզ միեւնոյն թուականին: Բացառիկ զուգադիպութիւն մը:

Յաջողութիւն երկուքին ալ:

Յօտեցայ երգիչի եւ ղեկավարի փոխադարձ անձնազոհութեանց վրայ, որոնք կարելիէն աւելի բան մը կ'ընեն:

Հայ հասարակութիւնն ալ բնականաբար պիտի չարժի, երբ օրը մօտենայ:

Ա. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆ

ՇԱՐԺԱՆԿԱՐի արուեստը Հայաստանի մէջ մուտք գործեց 1925ին, «Հայկինօ»ի ստեղծումով, իսկ կատարելագործուեցաւ եւ խօսուն ֆիլմի վերածուեցաւ 1935ին: Սկզբնական չրջանին արտադրած է քանիէ աւելի ժապաւէններ, որոնց մէջ են, — Շիրակի ջրանցքը, Խ· Հայաստան, Էջմիածնական երկրաշարժը, Նամուսը, Զար ոգին, Ղուլը, Բաֆֆիի խաս փուշը, Արեան վրէժը: Նորերէն՝ Կիկոսը, Սեւանի ձկնորսները, կարօ, Պէպօ, Աննուշ, Հայկական հին ճարտարապետութիւնը, Խնդութեան երկիր, Քաջ Նազար, Գիմոր, երկիր Նայիրի, Դաւիթ Բէկ, եւն.: Շուտով պիտի աւարտին Մոխիրների տակից, Վարդան Մամիկոնեան, Անահիտ, եւն.:

Լուի Փասթէօր

(Մահուան 50ամեակին առթիւ)

«Գացէք սորվեցուցէք ազգերուն»,— այսպէս կը պատգամէր Փասթէօր, Նոր օրերու գիտութեան Մեհեան, իր աշխատակիցներուն, որովհետեւ տիեզերական նշանակութիւն ունեցող անոր գիւտին պիտի օգտուէր ոչ միայն այն ազգը, Ֆրանսան, որ իրեն ծնունդ տուաւ, այլ եւ համայն մարդկութիւնը:

Յիսուն տարիներ անցեր են այն թուականէն երբ այս մեծ գիտունը ընդմիշտ փակեց աչքերը, ու երբ այսօր Երախտապարտ Ֆրանսան կը տօնէ մահուան յիսնամեակը, անոր թոռն է, ակադեմական փրոֆ. Փասթէօր Վալերի – Ռատոն որ Սորպոնի հանդիսութեանց մէջ կը ընտրուէն իր արժէքը.

— Փասթէօր այն գերահանճարներէն է որոնց գիւտերը վճռական ազդեցութիւն ունեցած են մարդկութեան յառաջխաղացումին վրայ:

Այնպիսի յայտնութիւններ կ'երեւան անոր մէջ որ գինք բացարիկ կամ մը կը դարձնեն: Ամէնէն յանդուգն երեւակայութիւնն ունէր ան, միացած յայտնատեսութեան (intuition) որ հանճարին յատկանիշն է եւ որոնց կ'ընկերանայ յամառ կամքը համբերատար աշխատանքին: Այս աշխատանքը կը դաստիարակէ եւ ուղղութիւն կուտայ անոր գէպի փորձառական մեթոտը:

Մորոմի իր ուսումնասիրութեան մէջ, տեսաւ որ անհունօրէն փոքրերն են տարբաղադրութեան ազդակները կենդանական եւ բուսական նիւթերուն մէջ. եւ անոնցմով է որ կեանքի եւ մահուան անընդհատ չրջանը կը բոլորի երկրագունտին վրայ:

Իր երեւակայութեան չնորհիւ է որ ան դառաւ «Նպաստաւոր գետին»ի ազդեցութիւնը վարակիչ հիւանդութիւններու մէջ, ուրկէ վերջ դաղափարը կ'ունենար մեղմացնելու եւ աստիճացնելու մանրէներու թոյնը եւ զործածել անօսրացած մանրէները իբրեւ պատուաստ:

Դարձեալ իր այդ երեւակայութեան չնորհիւ է որ ան կարելիութիւն կ'ունենար փորձեր ընելու կատաղութեան վրայ եւ պատուաստ պատրաստեր նապաստակին ողնածուծին ժահրէն:

Եւ այս երեւակայութիւնը պատահարար ի զործ չդրուեցաւ, այլ ներդաշնակ ծրագրի մը համաձայն նուաճելով յետագայ պատուաստի գիւտերը:

Իր յայտնատեսութեան չնորհիւ, անմիջապէս որ ան կը մօտենար խնդրի մը, իսկոյն անոր լուծումը կը տեսնէր, գիտէր թէ գէպի ինչ նպատակ պիտի առաջնորդէ իր փորձարկութիւնը: Ան գերին է, ոչ թէ իր հաւատքին, այլ իր տեսածին:

Երեւակայութեան և յայտնատեսութեան կ'ընկերանայ խանդավառութիւնը: Խանդավառութիւն մը որ իրեն կուտայ ամէն տեսակ յանգգնութիւն, — յանդգնութիւն մը որ ասպարէզ կը կարդայ իրեն հակաճառողներուն:

Ան ամէն բան փորձի կ'ենթարկէ քնագէտի մը ճշդրտութեամբ: Անոր համար կենսաբանութեան փորձ մը պէտք է որ այնպիսի յստակ պատասխան մը տայ որքան բնագիտութիւնը եւ տարրալուծութիւնը:

Փասթէօր ամէնէն առաջ անկեղծ է, անկեղծ ինքզինքին հանդէպ, անկեղծ մարդոց հանդէպ, անկեղծ գիտութեան հանդէպ:

Կաշեզործի զաւակ Փասթէօր կ'ըսէր իր հօրը մասին.— «Բանուոր էր եւ սորվելու կիրքը ունէր. իմ առաջին ուսուցիչս եղած է. ան է որ իմ մէջս գրաւ աշխատանքի սէրը, եւ իրրեւ աշխատանքի խթան, հայրենիքի սէրը»:

Գալով Փասթէօրի ներքին կեանքին՝ անոր նկարագիրը ամէնէն հիանալին է: Անգամ մը որ գծեց հետեւելիք ուղին, ոչ մէկ բան տատամսիլ կուտայ: Ոչ բարոյական տառապանքը որ գինք հարուածեց իր տղոց մահովը, ոչ իր կիսադօսութիւնը որ գինք 46 տարեկանին վերջնապէս հաշմանդամ դարձուց ձախ ոտքէն եւ թեւէն, ոչ ալ մարդոց չարութիւնը: Նկարագիր մը որ «ոյժ կուտար անոր լեռները վերցնելու»:

Այս նկարագիրն է որ կը հանդիսանայ խթան հայրենասիրութեան: Փասթէօր Ֆրանսան կը սիրէր բուռն կիրքով: 1870ի պատերազմին առթիւ կը բացագանչէ. «Պիտի ուղէի որ Ֆրանսան դիմադրէր մինչեւ իր վերջին մարդը, մինչեւ իր վերջին պատնէշը»:

Բոլոր հանճարներէն, մարդկութեան սկիզբէն ի վեր, Փասթէօր ամէնէն չատ սիրուածն է, հիանալին, որովհետեւ իր մէջն ունի բոլոր այն բաները որ մարդուն մեծութիւնը կը շինեն,— նկարագրի ազնուութիւն, բարոյական քաջութիւն, անդադար վերածնող խանդավառութիւն, վճռակի դէմ յանդգնութիւն, անչահախնդիր աշխատանք, տառապանքին հանդէպ զութ, ճշմարտութեան պաշտամունք եւ ինչ որ ամէնէն աւելի մեծ եւ գեղեցիկ է, հայրենիքի սէր եւ հաւատք մարդկութեան ճակատագրին վրայ:

Լեւոն Զարիպեան

ՄՄԲ.— «Ցուսաբեր»էն կը ֆաղենք հետեւեալ կենսագրական տեղեկութիւնները ողբացեալ ընկերոջ մասին.—

Լեւոն Զարիպեան ծնած էր Շապին Գարահիսար, 1886ին, եւ փոքր տարիքէն՝ զացած էր Պոլիս, ուր նախակրթութիւնը ստացած էր Կէտիկ Փաշայի Ազգ. վարժարանին մէջ եւ ապա հետեւած էր Ազգ. Կեդր. վարժարանի, 908էն առաջ: Մեծաբերնցի, Վ. Թաթուլի, Գեղամ Բարսեղեանի, Շ. Մխոաքեանի եւ այլ զաղափարապաշտ երիտասարդներու չրջանակէն էր ան, անոնց զործակից, հանրային ու մասնաւորական չարժումներուն մէջ:

1908ի սահմանադրութենէն ետք, հաստատած էր «Արծիւ» համբաւաւոր զրատունը, (Շ. Մխոաքեանի զործակցութեամբ), զոր չարունակած էր 914ի պատերազմէն ետքն ալ, լոյս ընծայելով զրական ու զաղափարական արժէքաւոր զործեր մինչ պէս մեծարժէք դասագրքերու չարքեր (ինչպէս Շանթի «Լուսաբեր»ները): Այսպէս, իր զրատունը զարձուցած էր աւելի մշակութային ու զաղափարական ձեռնարկ, քան առեւտրական զործ:

Մինչեւ 1914 Զարիպեան եղած էր զործօն մասնակից հանրային բոլոր չարժումներուն, լծուելով խանդավառօրէն օրուան ազգային ու կուսակական պայքարներուն:

Պատերազմի ծանր տարիները անցընելէ ետք, 1922ին անցած էր Ալեքսանդրիա եւ անկէ Զակազիկ, կամաբարական զործարանի մէջ իբր պաշտօնեայ: Ցետոյ փոխադրուած էր Գահիրէ եւ մտած Ազգ. Առաջնորդարան, իբր արկղակալ եւ քարտուղար՝ մէկէ աւելի Ազգ. Մարմիններու, գնահատուելով իբրեւ ձեռնհաս, բարեխիղճ ու կանոնապահ պաշտօնեայ, յարգանք պարտադրելով բոլորին:

Գահիրէի մէջ ալ զործօն կերպով կը մասնակցէր կազմակերպական կեանքին, հասնելով բարձրադոյն պաշտօններու, իր եռանդուն զործունէութեամբ եւ ղեկաստ ու աւանդապահ կեցուածքով: Զուսպ էր, լուռ, այլ պայծառատես ու խոստաստ: Համակուած էր հին սերունդի լաւագոյն զաղափարներով ու աւանդութիւններով, որոնց փարած կը մնար:

Կը հաւատար հայ ժողովուրդի ապագային եւ խորունկ համոզում ունէր՝ թէ Դաշնակցութիւնը իր զաղափարականութեամբ եւ ազգասէրութիւնով, մեծ առաքելութիւն ունէր ինչպէս այսօր, այնպէս ալ:

Կը մեռնի թողլով այրի մը եւ աղջիկ պատկ մը, որուն նուիրուած էր իր ամբողջ հոգիով:

Այս տարի, տասնամեակներէ ետք առաջին անգամ ըլլալով, մէկուկէս ամսուան արձակուրդ առած, Լիբանան զացած էր, կազդուրուելու:

Հազիւ վերադարձած, բաւականաչափ կազդուրուած, 3—4 օր ետք, հիւանդացաւ եւ փոխադրուեցաւ յունական հիւանդանոց, ուր հաստատուեցաւ թէ վարակուած էր ժանտատենդով, հաւանաբար Լիբանանի մէջ իսկ: Տրուեցաւ կարելի ամէն խնամք թէ հաստատութեան բժիշկներուն և թէ ընկեր ու բարեկամ մէկէ աւելի բժիշկներու կողմէ, բայց կարելի չեղաւ փրկել գինք:

Վերջին օրերուն իր սփոփանքն եղաւ իր ընկերներու ցոյց տուած սրտագին զուրգուրանքը, ինչպէս նաեւ իր սիրեցեալ աղջիկէն ստացուած նամակ մը, զոր յուզումով համբուրելով դրաւ բարձին տակ, չկրնալով կարդալ:

Մեռաւ խաղաղօրէն, գիտակցութիւնը վրան, այլ ուժասպառ բոլորովին:

Լեւոն Զարիպեան պիտի մնայ տիպարը զաղափարապաշտ մարդու, մշակուած Հայու եւ հաւատաւոր Դաշնակցականի, և պիտի ապրի չատերու սրտին մէջ, իբրեւ ընկերական, աջակից ու սրտակից բարեկամ:

Ա.

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՄԷՋ ՄԵՌԱՒ Է հին հայդուկ մը,

Օհան Տէր Օհաննեան, Մշոյ Խասփիւղէն: Հանդուցեալը մասնակցած է Առաքելոց վանքի կռիւներուն, Սերոբ փաշայի զինուորներու չարքին մէջ զաղանի սուրհանդակի դեր է կատարած: Ծանօթ էր «Վարժապետ» անունով: Տարադրութեան չրջանին Տաբոնի եւ Մուշի հաղարաւոր ժողովուրդին հետ անցնելով Կովկաս, մասնակցած է Անդրանիկի բանակին և 1918ի Մայիսեան կռիւներուն: Կը թողու այրին եւ մանչ զաւակ մը:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Կ'իմանանք թէ նկարիչ Տիրան (Սիւտճեան) որ դեկտեմբեր 21ին ցուցահանդէս մը ունի Փարիզ Galerie Bosch մէջ, Ամթերտամ կը մեկնի, ուսումնասիրելու եւ միասին բերելու համար իր զծած հոլանտական տեսարաններու եւ տիպարներու նկարները:

«Դաշնակցութեան Օրը» Վիեննի մէջ

Վիէն, (Յառաջ).— Շաբաթ իրիկուն, 16 Նոյ. Քաղաքապետարանի դեղեցիկ թատրոնը արտասովոր երեւոյթ մը առած էր: Վիէնի Կոմիտէն Դաշնակցութեան Օրը կը տօնէր: Խանդավառ եւ հանդիսաւոր բազմութիւն մը կը փութար վայրկեան առաջ տեղ գրաւել սրահին մէջ: Ամէնուն երեսին վրայ ուրախութիւն մը, աւելի եւս պոհունակութիւն մը կարելի էր նշմարել: Այսպէս է պատահած միշտ: Դաշնակցութեան կողմէ կազմակերպուած հանդէսները միշտ ժողովրդական եղած են, եթէ կ'ուզէք համոզուիլ:

Հանդէսը բացուեցաւ «Մարսէյէզ»ով եւ երկսեռ երգչախումբի «Մշակ բանուոր»ով. երկուքն ալ ունկնդրուեցան յոտնկայս: Օրուան նախագահը, պ. Ս. Սիսլեան (Կրընոպլէն) հանդէսին բացումը կատարեց Ֆրանսերէն, նկատի առնելով պատկառելի թիւ մը օտար հիւրերու որոնց մէջ կը փայլէր մեր ամէնուս սիրելի ընկերվարական երեսփոխան և քաղաքապետը, պ. Լ. Հիւսէլ: Հանդիսին յայտագիրը ճոխ էր և այլազան: Արտասանութիւններ, մեներգներ, կովկասեան եւ հայկական պարեր, յեղափոխական եւ ազգային քայլերգներ քանի չափ իրարու յաջորդեցին, լալելով ներկաներու ուժգին ծափերը:

Գեղեցիկ անակնկալ մը եղաւ զաղութիս համար կովկասեան զոյգ պարը (Օր. Մարի Նէօվէգեան եւ Օր. Արաքսի Մուրատեան) դեկավարութեամբ Տիկին Ատոմիկ Ղազարովի: Մեր չրջաներու գոհար երգչուհին՝ Օր. Մ. Տէրվիշեան երգեց զգածուած «Հայաստան»ը: Վալանսի Նոր Սերունդէն Զ. Գասեան, ինչպէս նաեւ Տիկին Վ. Ռսթիկեան երգեցին հայերէն եւ ֆրանսերէն:

Արտասանողներու կարգին յիշենք ի մանաւորի Ահարոն Գալայճեան (Ահարոնեանի «Ուխտաւորը»), Ց. Մաթոսեան, օրիորդներ Անժէլ Ուզունեան, Սիրվարդ Մաթոսեան եւ Գ. Մուրատեան:

Ապա ի՞նչ ըսենք մեր Կապոյտ Մայի եռանդուն Սանուհիներուն, որոնք պարերէն երկու հայկական պարեր, իրենց չոքչոքուն տարազներով: Բեմական յարափոփոխ դոնաւոր լոյսերու տակ, անոնք նման էին յաւերժահարսերու: Իրապէս հմայիչ տեսարան մը օտար հիւրերուն համար: Այս բաժինին իրրեւ վերջաբան, երկու փոքրիկ աղջիկներ (Ալիս Կարապետեան եւ Ա. Մաթոսեան) դուզերգ մը երգեցին Ֆրանսերէն լեզուով:

Եւ ահա սրահը թնդաց, երբ հանդէսի նախագահը բեմ հրաւիրեց Վիէնի քաղաքապետը՝ L. Hussel: Մեր յարգելի բարեկամը, հանդարտ եւ իրաւատիկ ոճով մը արտայայտեց իր միտքը եւ զգացումները: Նախ եւ առաջ ուզեց ներկայանալ իրրեւ սոսկ անհատ մը, իրրեւ քաղաքապետ եւ ապա իրրեւ Ֆրանսայի Ընկերվարական Կուսակցութեան մէկ ներկայացուցիչը որ իր խանդավառ մաղթանքները եւ չնորհակալութիւնները կը բերէր հայ եղբայրներուն եւ հայ ժողովուրդին, որուն հերոսական պատմութիւնը ծանօթ է ամբողջ մարդկութեան: «Բարեկամներ, ըսաւ մեր յարգելի քաղաքապետը, կը բերեմ ձեզի Ֆրանսական ընկերվարութեան ջերմիկ եւ եղբայրական մաղթանքները: Ցանուն Ընկերվարական Կուսակցութեան Վիէնի հաստատին կ'ողջունեմ ձեզ. կեցցէ՛ ընկերվարութիւնը, կեցցէ՛ Հայաստանը եւ կեցցէ՛ Ֆրանսան:

Երկրորդ եւ գլխաւոր բանախօսն էր պ. Գ. Իվէքեան: Յարգելի բանախօսը ժամանակ մը ի վեր արդէն ծանօթ է Ֆրանսայի զանազան զաղութներուն: Ան գրեթէ մէկ ժամ, կորովի չեչտերով խօսեցաւ — ըրաւ գովքը՝ միշտ երիտասարդ Դաշնակցութեան — թուեց անոր ձեռնարկները հայ ազատագրութեան համար եւ ներկայացուց ամփոփ հաչիւ մը անոր գործունէութեան: Պատմական լայն տեղեկութիւններ տուաւ Հայկական Դատին մասին, որուն լուծման, եւ ամբողջական լուծման համար, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը աշխատած է եւ պիտի չդադրի աշխատելէ:

Հանդէսը իր վերջաւորութեան հասած էր: «Լուսին չկար» քայլերգով ժողովուրդը պէտք է դուրս ելլէր, բայց ղժուարութեամբ կը բաժնուէր, քանի մը ժամ ապրելով իրրեւ հայ, գիտակից իր պատմութեան եւ մարտական անցեալին:

Ցիչատակութեան արժանի է Վարդգէս Մխիթարեանի նուագախումբը որ մէջ ընդ մէջ հայկ. երաժշտական կտորներ նուագեց: Հեռաւոր Վալանսէն բազմաթիւ հիւրեր եւ հաւատաւորներ փութացած էին ներկայ ըլլալ հանդէսին: Իսկական անակնկալ մը:

Թղթակից 1946

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐԸ, գրեց՝ Գ. Գիւզալեան: Տպ. Հայ Ճեմարանի, Պէյրութ, 1946: Գին 5 լիր. ոսկի:

ԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՎ

ԱԼՊԵԱՆ ԼԵՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԿՈՐՍՈՒԱԾ ամերիկեան օդանաւը դանուեցաւ շաբաթ օր ժամը 14ին, չնորհիւ վարպետ լեռնաղնացներու որոնք 11 ժամ բարձրացեր էին ձիւնապատ սարերն ի վեր, ժամը 400 մեթր յառաջ խաղալով: Տասնըմէկ ուղեորներէն ութը ծանրապէս վիրաւորուած են: Օդանաւը ձիւներուն մէջ խրած ըլլալով, չէր կըրնար տեղէն շարժիլ: Արկածեալները կը փնտըռուէին չորս օրէ ի վեր եւ հրաչքով ազատեցան: Ուտելիք ստացեր էին մէկ օր առաջ, անկարգելով:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՆ Je Suis Partont շաբաթաթերթին եւ Petit Parisien օրաթերթին խմբագիրներէն Լիւսիէն Ռըպաթէ եւ փիէռ Քուսթօ, իսկ ցկեանս թիապարտութեան՝ Քլօտ Ժանթէ: Մի-եւնոյն ատեն ընկերութիւնը լուծուած ըլլալով, պետութիւնը պիտի գրաւէ բոլոր գոյքերը, անհատական թէ հաւաքական: Պաշտպան փաստաբանները իզուր փորձեցին փրկել երեք ամբաստանեալները որոնցմէ Լիւսիէն Ռըպաթէի վրայ կը ծանրանար նաեւ մատնութեան յանցանքը, բացի Décombres (փլատակները) գիրքէն եւ լրագրական քաղաքական գործունէութենէն: Մահապարտին փաստաբանը պոռաց պահ մը, պերճախօսութեան հեղեղներ թափելով կառավարութենականներուն առջեւ.— «Ես ամէնէն աւելի կ'առեմ ձեր արդարադատութիւնը, որովհետեւ կամայական է: Ինչո՞ւ կը հետապնդեն այսինչը եւ կ'արձակեն այնինչը»: փախած են ուրիշ երեք մեղսակիցներ, Շարլ Լէոքա, Ալէն Լոպըօ եւ Պոզաննա որոնք պիտի դատապարտուին ի բացակայութեան:

100 ԿՐԱՄ ԿԱՐԱԳ ՊԻՏԻ ԲԱԺՆՈՒԻ Դեկտ. 1էն սկսեալ, դանազան ուտեստներու GB կտրօնով: Զնջուած է կարագի եւ պանիրի համար արձանագրուելու պարտաւորութիւնը: Ամէն մարդ կրնայ իր բաժնեչափն ստանալ որ եւ է նպարավաճառէ, համապատասխան կտրօնով:— Հաւկիթի վրայի բաժնեչափի ենթակայ չէ այլեւս:

ՄԻՍԻ ՏԱԳՆԱՊԸ չարունակուի: Մասցու անասուններու սննդիքային նախապահէնի վերջը, փոխնախագահը եւ ուրիշ մը եւս ձերբակալուեցան:

22 *ԱՄԻՍԷՆ* վեր երախաները այլեւս «փաթէրլիզէ» կոթ պիտի չտանան, նկատի առնելով ծնունդներու յաւելումը եւ արտադրութեան յաւելման անկարելիութիւնը:

ԳԱՂՏՆԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆՑ (մասն եւն.) թուղթերուն քննիչը, Պէռնար Ֆէ, վերաեռուչ Ազգ. Մատենադարանի, կը դատուի երկկուքնէ ի վեր: Դատավարութիւնը պիտի տեւէ երկու շաբաթ: Ամբաստանագիրը կը բաղկանայ 350 էջերէ:

ՓԷՆԻՍԻԼԻՆԷՆ աւելի ազդուդեղ մը հնարուած է եւ կը գործածուի Մ. Նահանգներու 1600 հիւանդանոցներուն մէջ, Սեպտ. 1էն ի վեր: Անունը՝ «Սթրէփթոմիսին»: Նոր գործարաններ ամիսը 140.000 կրամ կ'արտադրեն: Իր գլխաւոր յատկութիւններէն մէկն է կեցնել մանրէներու աճումը եւ հիւծախտի յառաջացումը: Կրամը կ'արժէ 1920 ֆրանք: Բժիշկները կը հաւատան թէ մեծ յաջողութիւններ ձեռք բերած են երիկամներու, միզային գործարաններու, ժանտատենդի եւն. հիւանդութիւններ դարմանելու համար:

ՄԱՐՍԷՅԷՆ կը հեռագրեն թէ ուս տարադիրներու առաջին կարաւանը փոխադրելու համար, շաբաթ օր նաւահանգիստ հասաւ խորհրդային մեծ չոգենաւը, «Ռօսիա»: Վերադարձողներուն մէջ կը գտնուին չատ մը երեւելիներ,— դրագիտ Ռոշչին, զօրավարներ Պոզոուվկի եւ Մաքրով, իշխան Օպոլէնսքի, կոմս Պեղորաւով, Նկարիչ Մանսուրով, Պենատով եւ Կրայտեր:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ նոր դահլիճը կազմուեցաւ նախագահութեամբ Պ. Տիմիթրիովի: Նախարարներէն ինը համաձայնաւոր են (նախապէս հինգ), հինգը հողագործական, մէկը ընկերվարական եւն.:

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կը հեռագրեն թէ 2000 խորհրդային զինուորներ ղրկուած են Օպերըլէմա, (Հարաւային Սաքսոնիա), պաշտպանելու համար իւրանիսմի հանք մը որ երեւան հանուած էր վերջերս: Երկու հարիւր գերման հանքագործներ կ'աշխատին այս հանքին վրայ, խիստ հսկողութեան տակ:

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՄԸ ԳԻՐՔԵՐԸ աճուրդով ծախուեցան տասնուվեց միլիոն ֆրանքի: Սեփհականատէրն էր Փէռօ, հանգուցեալ «Թան»ի խմբագիրներէն, որ տարիներէ ի վեր գրաւոնէ գրաւուն կը պատէր, թանկագին գիրքեր գնելու համար:

ՎԵՑ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ գողութեան առթիւ, որուն հեղինակները 14—16 տարեկան դպրոցականներ են, գատապարտուեցան խումբ մը ծնողքներ: Երկուհոգի գատապարտուեցան երկու տարի բանտարկութեան, ուրիշներ՝ տուգանքի: Իսկ ամէնէն ծանր պատիժը պիտի կրէ գողութեան գոհը, Արման Պէմորաս, որ գատապարտուեցաւ մէկ տարի բանտարկութեան եւ վեց միլիոն ֆր. տուգանքի: Այս մարդը գող դպրոցականներէն մէկուն մօրեղբայրն է եւ պատժուեցաւ անոր համար որ գաղտնի պահած էր օտար դրամներ, հակառակ օրէնքի տրամադրութեանց, գատավարութեան մի-ջոցին գողերէն մէկուն մայրը, որ մէկ միլիոն ֆր. բաժին ստացած էր, հետեւեալ ձեւով կ'արդարա-նար.— «Ես գիտեմ որ տղաս չէր կրնար գողցած ըլլալ այս դրամները. սեւ չուկային չահած ըլլալու էր»: Ուրիշ մը կ'ըսէր.— «Ես կը կարծէի թէ իր փոքր բարեկամներուն խնայողութիւններն են, ծխախոտի առեւտուրէն գոյացած»: Այս կնոջ քով պահ դրուած էր հինգ միլիոն ֆրանք:

ՀԱՐՍՏԱՑԱՆ ԵԻ ՄԵՌԱՆ.— Ազգ. վիճակահանութեան երկրորդ մեծ պարգեւը, հինգ միլիոն ֆրանք, չահած էր ածխավաճառ մը, Լուի Ռիպիէռ, Սվինեօնի մէջ (1933 Նոյ. 21): Թերթերը կը դրեն թէ մեռեր է առջի օր, քանի մը տարի հիւանդ պառկելէ վերջը: 45 տարեկան էր եւ փառաւոր կեանք մը կը վարէր Միջերկրականի ափերուն վրայ, բայց ութ տարի վերջը անկողին էնկաւ: Իրմէ առաջ, պատերազմին սկիզբը մեռած էր առաջին բախտաւորը, սափրիչ Պոնհուռ, 50 տարեկան:

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ՀՈՍԱՆՔԻ կրճատումը պիտի տեւէ մինչեւ փետրուար, թէեւ վերջերս տեղացած անձրեւները բաւական բարւոքած են կացութիւնը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, որ տեղի ունեցան նոյեմբեր 19ին, Անգլիոյ կառավարական շրջանակներուն մէջ դիտել կուտան թէ ընտրութիւնները «ոչ ազատ եղած են, ոչ ալ օրինաւոր», հետեւաբար Լոնտոն նորէն տրամադիր չէ ճանչնալու ռումանական կառավարութիւնը: Այս վերապահումը կը վնասէ նաեւ հաչտութեան դաշնագրին, քանի որ Անգլիա որոշած է դաշնագիր կնքել միայն այն կառավարութեան հետ որ կը ճանչնայ:

ԻՐԱՆԻ վարչապետը յայտարարեց թէ հրաման տուած է որ զօրքը Ասրպատական մտնէ, վերջ տալու համար «այնտեղ տիրող ահռելատրամադիր եւ ապահովելու համար երեսփ. ընտրութիւնները որ տեղի պիտի ունենան դեկտ. 7ին»: Պաշտպան վիճակ յայտարարուեցաւ ամբողջ նահանգին մէջ:

Երգահանդէս Լիոնի մէջ
ՇՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ԼԻՈՆԻ ՕՓԵՐԱՅԷՆ)

15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ:

Տոմսերու գիները 50, 75 եւ 100 ֆրանք:

Մանուկներու Օր

Կը մօնէ Ֆր. Կաթոյա Ֆաչի շրջ. վարչութիւնը իր բոլոր մանուճիւղերուն հետ միասին, Յունուար 4ին, չարաթ օր ժամը 3.30—6, Sociétés Savantes*ի* մեծ սրահին մէջ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՑ ՖԱՉԻ փարիզի մասնաճիւղին տարեկան պարահանդէսը Փետրուար 9ին ժամը 3էն 12:

ԳՏՆՈՒԱԾ.— «Շաթէկարաէն Պ. Սարան Ներսէսի եղբօր աղջիկը, որ կը փնտռուէր «Ճառագի»ի միջոցաւ, կը գտնուի Մարսէյլ: Հասցէն.— Agopian Takouhi, 26 rue Alexandrie.

Maison de la Chimie, 28bis, Rue St. Dominique

Կիրակի 1 Դեկտեմբեր, ժամը 2.1/4ին, առաջին ներկայացում՝

Հրաշք

հինգ արարով թատերախաղին, անտիպ գործ մը ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ, *որ գրուած է Լօզանի խորհրդաժողովին վակումէն քիչ յետոյ եւ սերտ կապ ունի մեր ազգային հարցին հետ:*

Փարիզի հայ դերասանական ուժերուն լաւագոյններէն մէկ քանին կը մասնակցին այս ներկայացման:

Տոմսերուն գինն է 300, 200 եւ 100 Ֆրանք: կան նաեւ, քիչ թիւով, պատուոյ տոմսեր, զոր տուողները կրնան (ներկայացման ծախքերուն բերը թեթեւցնելու համար) 300 ֆրանքէն վեր վճարել ինչ գումար որ կ'ուզեն:

ՉԵՐ ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ԿԱՂԱՆԴԻ ԳԻՇԵՐՆԵՐԸ ԿՐՆԱՔ ԱՆՑԸՆԵԼ

ՍԱՍՈՒՆԻ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

որ 24 եւ 31 Դեկտեմբեր գիչերներուն համար կազմակերպած է հաճելի Ռեվէյոններ ճոխ ուտելիքներով եւ խմիչքներով:

ՓԱՐԻԶԻ Հայ Աղքատախնամ ընկերութիւնը Պ. Զաֆօ Դանիէլեանի մահուան առթիւ (Մարսէյլ) փոխան ծաղկեպսակի չնորհակալութեամբ սաացած է հետեւեալ նուիրատուութիւնները:— Պ. Պ. Կարապետ Ֆաչիկեանէ եւ Սմբատ Աւագեանէ 1000ական ֆրանք:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme – 13e

ՑՈՒՇԱՏԵՏԻ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes, *դասախօս՝ Ե. Միսաքեան:*

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանէլօ Քաչանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Բացառիկ դասախօսութիւն, կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան կողմէ, երեքշաբթի ժամը 7ին, Café Noailles*ի* ներքնասրահը: Դասախօս՝ ընկեր Գասպար Իփէքեան, *նիւթ՝* Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը եւ Նոր Սերունդը: Կը հրաւիրուին նոյնպէս սանուհիները եւ իրենց ընկերները: Այս բացառիկ դասախօսութեան առիթով՝ Շրջ. վարչութիւնը կը հրահանգէ բոլոր չրջանիս խումբերուն յետաձգել այդ օրուան իրենց հայերէն դասերը, խմբական դասախօսութիւնները կամ ժողովները:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Մարսէյլի շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչները պիտի սկսին այցելել խումբերուն: Ուստի կը հրահանգէ վարչութեանց որ ընդհ. ժողովէն առաջ ճիշդ ժամը 8ին ներկայ բլլան սովորական հաւաքատեղիները, խումբի, գանձի եւ տեղեկագրութեան տետրակներով: Այն անդամատեսրերը որոնք չեն կնքուած պէտք է լեցուած բլլան:

Ֆառաճակացոյց Գչ. 26 Շբ. Նոյեմբեր Ste. Anne, *Ուրբ. 29 Նոյեմբեր Մարսէյլ քաղաք, Բչ. 2 Դեկտեմբեր* St. Loup, *Գչ. 3 Դեկտեմբեր* Bld. Oddo, *Եչ. 5 Դեկտեմբեր* Beaumont: *Միւս խումբերուն համար առանձին ազդով:*

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. Կ. ՄԱԶԻ թէյասեղանը *Դեկտ. 8ին, կէսօրէ վերջ,* Salle Voltaire, 21 rue Odéon:

ՓԱՐԻԶԻ Ֆ. ԿԱՊՈՑՑ ՄԱԶԻ ընդհ. ժողովը, Նոյեմբեր 28ին, ժամը 5ին, Société Savantes*ի մէջ:*

ԻՐԱՒԱԳԻՏ

Պ. ՎԱՀԱՆ ԵԱՐՃԱՆԵԱՆ

կը յայտարարէ որ ըստ առաջնոյն կ'ընդունի իր յարգելի յաճախորդները ամէն օր ժամը 9էն 10 եւ 6էն 7, իր Cabinet*ին մէջ,* **21 rue Pièrre Simard Paris (9) (anciennement Rue Baudin, métro Cadet** *կամ* Poissoniere) *և կամ ժամադրութեամբ:* Tél.Tru.29-39 (*Բացի չաբաթ կէսօրէ վերջ եւ կիրակի օրերէն*):

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ՏՕՔԹ. ՔԼԷՓԷՐ

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւանդանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ՅԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème – poudre, brillantine parfumée ou non.

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ Catalogue կը ղրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափագեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* **métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տ՝ար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամրաս. 10 Տվ.

Mercredi 27 Novembre 1946 Չորեքշաբթի 27 Նոյեմբր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4864–Նոր շրջան թիւ 503 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՅՍՊԷՍ Է ԱՇԽԱՐՀԸ...

Միջազգային մամուլը տակաւին կը չարունակէ «զգայացունց»մանրամասնութիւնները հաղորդել այն հրաշքի մասին որ գործուեցաւ Ալպեան լեռներուն մէջ:

Բոլորդ ալ դիտէք պատմութիւնը,— ամերիկեան օդանաւ մը, որ Միւնիխէն Մարսէյլ կը փոխադրէր 11 ուղեւորներ, ճամբան մոլորելով, կը պարտուի լերան մը կատարներուն եւ կ'իյնայ վար: Ամերիկեան, անգլիական, ֆրանսական եւ զուիցերիական իշխանութիւնները անմիջապէս արուա - կարգ միջոցներ ձեռք կ'առնեն, փրկելու համար արկածեալները, որոնց մէջ կային 12 տարեկան աղջիկ մը եւ երեք գօրավարներու կիներ:

Բազմաթիւ օդանաւեր կը թռին Ալպեան լեռներու ձիւնապատ կատարներուն եւ սառնապատ ձորերուն, անդունդներուն վրայ: Յուսք խոստք լեռնագնացներ, բարձունքներու եւ սառոյցներու վարպետներ ճամբայ կ'ելլեն, արկածեալ օդանաւին բեկորները գտնելու համար: Ջախջախուած իտալիան անգամ փորձ լեռնագնացներ կը ճարէ:

Ցանկարծ լուր մը,— «Դեռ 24 ժամ կրնանք դիմանալ»: Եւ մամուլը օդանաւեր ուռնալ կը հասցնեն անկարգելով:

Հետքը գտնուած ըլլալով, լեռնագնացները սարէ սար կը բարձրանան: Ժամը 400 մեթր, եւ խորտակուած օդանաւին մօտ կը հասնին 11 ժամէն: Մէկուն տարեկն ալ կը սառին:

Բարեբախտաբար, բոլոր արկածեալներն ալ փրկուելով, կը փոխադրուին Վիէննա: (Վերջին պահուն երեան կ'ելլէ թէ անծանօթ մըն ալ սպրդած է ուղեւորներուն մէջ):

Ո՞վ պիտի չուրախանար, մարդկային համերաշխութեան, հնարամտութեան, յանդգնութեան, անձնազոհութեան այս վառ...

Ազատարարները ոչ արկածեալներուն սպրուելիքը հարցուցած են, ոչ տարիքն ու սեռը, ոչ ալ թիւնը հարցուցած են, պարտականութիւնը: Փորձանքի հանդիպեր են, պարտականութիւնը: Փորձանքի հանդիպեր են, պարտականութիւնը: Փորձանքի հանդիպեր

«Դաշնակցութեան Օրը» Մարսէյլի մէջ

Հ.Յ.Դաշնակցութեան 56րդ տարեդարձի տօնակատարութիւնը անցաւ շատ փառաւոր եւ խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ:

17 Նոյ. կիրակի գիշեր մինչեւ լոյս, «Պրէպան Մարսէյէզ»ի ընդարձակ սրահներուն մէջ, տօն էր հայ ժողովուրդին համար: Հայզարաւոր ընկերներ եւ բարեկամներ, պատասխանելով Հ.Յ.Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէի կոչին, խուռներամ եկած էին լսելու Դաշնակցութեան խօսքը եւ անդամ մը եւս պանծացնելու Դաշնակցութեան անցեալն ու հայ Ազատագրութեան ճամբուն վրայ տուած պոհերը: Ներկաներու թիւը, առանց չափազանցութեան, կը հասնէր երեք հազարի: Սրահին մէջ ասեղ ձգելու տեղ չկար: Սանդուղները եւ վերնայարկը նոյնպէս լեցուն էին հայրենակարօտ բազմութեամբ:

Օրուան նախագահը, ընկ. Ա. Սարգիսեան, բացած յայտարարելով հանդիսութիւնը, հրաւիրեց ընկ. Տ. Թադոյեանը, որ բեմ գալով, յանուն Հ.Յ.Դ.Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէին ըրաւ բացման խօսքը: Ընկերը ըսաւ թէ այսօր, 56 տարիներէ ի վեր, գոյութիւն ունի Հ.Յ.Դ. եւ կը գործէ հայ իրականութեան մէջ: Եւ այս 56 տարիներու փոթորկալից եւ արիւնոտ կեանքը պղտիկ եւ աննշան երեւոյթ մը չէ մեր ազգի վերջին յիսնամեակի պատմութեան մէջ: Դաշնակցութեան ազդեցութիւնը եղած է չափէն աւելի մեծ հայ ժողովուրդի ազգային, քաղաքական, մշակութային, յեղափոխական-ազատագրական եւ բնկերային կեանքի բոլոր ասպարէզներուն վրայ: Դաշնակցութեան շնորհիւ էր որ ցիրուցան ժողովուրդի մը հակոտնեայ դաղափարները համադրելով ստեղծուեցաւ այսօրուան հայ ժողովուրդն ու միաճոյլ մտածողութիւնը: Հայ ժողովուրդի վերջին կէս դարու զրկանք-մշակութային վերելքի ու վաստակը առաւել չափով կը կրէ դաշնակցական զաղափարախօսութեան կնիքը: Դաշնակցական յեղափոխական-ազատագրական կռիւներու շնորհիւ էր որ զարերով ստրուկ ապրած հայ ժողովուրդը դարձաւ մարտական ուժ եւ դարերու սարկութեան չղթաները փշրելով 1918 Մայիս 28ին վերականգնեց հայ պետականութիւնը:

Ապա ընկերը բացատրելով օրուան տօնին իմաստը՝ ըսաւ թէ եկած ենք այսօր պանծացնելու Դաշնակցութեան գործը եւ յարգելու յիշատակը «անձնուէր զոհողութեան, ոգիի եւ հաւատքի համար մաշած» գործիչով: Չենք մոռնար նաեւ մեր հիմնադիր Երրորդութիւնը — Քրիստափոր, Զաւարեան եւ Ռոստոմ — որոնց հոգիները փրենց դէնքի եւ զաղափարի զինուորներուն, Հրայրի, Աղբիւր Սերոբի, Գէորգ Զավուշի, Կուկունեանի, Քեռիի, Եփրեմի, Մուրատի, Անդրանիկի, Իչխանի, Խաժակի, Ակնունիի, Վառմեանի Բարկէն Սիւնիի, Զարդարեանի, Սիամանթոյի, Վարուժանի, Շահրիկեանի եւ այլ հազարաւոր յայտնի ու անյայտ ընկերներու հոգիներուն միացած, այս հանդիսաւոր ժամուն կը սաւառնին այս սրահին վերեւ եւ հոգեպէս կ'ամրապնդեն մեզ Դաշնակցութեան գործը չարունակելու մեր ուխտին մէջ: Յետոյ, յանուն Շրջ. Կոմիտէի խնդրեց հանդիսականներէն որ մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգուի անոնց յիշատակը:

Օրուան մասնաւոր բանախօսը, ընկ. Գ.Իփէքեան քանի մը ծափերու մէջ բեմ գալով, խօսեցաւ կրովի ճառ մը որուն ամփոփումը կուտամ ստորեւ.

— Կուզամ Միջերկրականի միւս ափերէն: Զափազանց մեծ է յուզումս տեսնելով այսքան հայ բազմութիւն իրարու քովհաւաքուած լսելուհամար Դաշնակցութեան խօսքը: Հայութիւնը միշտ նոյնն է ամէն տեղ: Ան Դաշնակցութեան հետ է: Դաշնակցութիւնը եղեր է միակ կուսակցութիւնը հայ ժողովուրդին որ իր ծնած վայրկեանէն առեր է անոր լաւագոյն զաւակները եւ հազարներով զոհ նոնք նետեր է ազատագրական կռիւներու մէջ: Բայց ամէն անգամ որ հալածանք կը զգայ, կը հաւաքուի Դաշնակցութեան չուրջ: Ի՞նչ է Դաշնակցութեան այս զերբնական կարողութիւնը որ ժողովուրդը իրեն կը քաշէ: Մի մխիթարական զաղափարի ճանապարհով չէ այդ, այլ անոր կամքի տոկունութեան: Պատմութեան մէջ չկայ ուրիշ դէպք ուր հայ ժողովուրդը տեղի տուած ըլլայ ուրիշ խոչընդոտի առջեւ: Դաշնակցութիւնը այդ կամքին արտայայտութիւնն է: Ինչպէս բանաս տեղծն ալ կ'ըսէ «նպատակ ոչխարութիւն չի ճանչնար»: Հնարաւորութիւն չկայ փոխելու Դաշնակցութեան զաղափարները: Այդ խոչընդոտը հայ ժողովուրդի եւ Հայրենիքի զաղափարն է: Ազատ եւ Հայրենիքը զահիճներու լուծէն, տալ հայ ժողովուրդին ազատութիւն: Առանց ազատութեան չկայ զարգացում, չկայ յառաջդիմութիւն, չկայ հանգստ: Ազատութիւն կամ մահ. այս է Դաշնակցութեան նշանաբանը: Ազատութիւն հայ ժողովուրդին պետութենէ, ազատութիւն հայկական հողերուն: Այդ ազատութիւնը պահ մը իրականացաւ, ան իր հետ իրականացուց նաեւ ուրիշ պայմանը,—պետականութիւնը վեց հարիւր տարիներու կորուստէ մը ետք: Հայութիւնը 1918ին ստեղծեց իր պետութիւնը, Հայաստանի Հանրապետութիւնը, իր առաջին ընկերվարական կառավարութիւնով: Ուրիշներ չուներ այդ կարզերը, Հայաստանը ունեցաւ այդ կառավարութիւնը: Այդ թանկագին զանձը, այդ երազը յանկարծ ցնդեցաւ. բայց հայ ժողովուրդը չյուսահատեցաւ, ան ստեղծագործեց, չենցուց երկիրը, չնորհիւ իր ընկերվարական տաղանդին:

Դաշնակցութիւնը կ'ուզէ միացած տեսնել Թրքահայաստանի հողերը ներկայ Հայաստանին, այն Հայաստանին որ մերն է: Վարչապետը անցողական է: Իսահակեան կ'ըսէ,— «Արարատի ծեր գմբէթից դար է եկեր վայրկեանի պէս ու անցեր: Հերթը մի պահ քոնն է հիմա դու էլ նայիր սէգ ճակատին ու անցիր»: Ուրիշներ կուտա՞ն թէ չէ, այդ չէ կարեւորը: Մենք պիտի պահանջենք մեր հողերը: Հայը պէտք է հաւատք ունենայ իր հողերու ամբողջացումին:

Ներդա՞շ,— կատարելապէս համաձայն ենք: Ներդաշնակ արտաքսմանէն, ներդաշնակ եւ հաւասարանէն: Այդ ներդաշնակը պէտք է ծառայէ հայ ժողովուրդը իր հայրենի հողերուն վրայ հաւաքելուն բնական է ուրիշներուն համար աշխատանք: Երբ այս պահանջները կը դնենք, կը քրմնջեն թէ Դաշնակցականները հակառակ են Հայաստանին, Դաշնակցականները հակառակ են ներդաշնակին, անոնք ֆաշական են, եւայլն: Ներդաշնակը սրբութիւն մըն է, պէտք չէ մօտենան անոր անմաքուրները, պէտք չէ պղծել զայն զէուզ հաշիւներով: Ինչ չափով այ ներդաշնակ տեղի ունենայ, զարձեալ պիտի ըլլան մնացողներ: Պէտք է զանոնք հայ պահել: Քանի կայ Դաշնակցութիւնը, հայ ժողովուրդը թող հանգիստ ըլլայ, չի կորսուիր: Հայը եւ Դաշնակցականը իրարմէ անբաժանելի են: Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը, կեցցէ՛ անոր հարատեւ զաւակը՝ Դաշնակցութիւնը»:

«Հո՛վ արէ՛...»

(Փոքրիկ ճշտում մը)

Զայնն ու լարը անթառա՛մ, հայ երգի անզուգական սոխակ՝ Հայոց Հայկանուշին:

Անգամ մը եւս զերեց մեր ամենուս հայրենաբաղձ հոգիները:

Սալ Կալոյի չէնքովը՝ մեզ ամենքս վերացո՛ւց, Թոցուց տարաւ Հայրենի հողին ու ջրին:

Թրթռացո՛ւց մեր սիրտերը: Դղրդացուց մեր էութիւնը: Կրակոտեց մեր ծափերը: Անմոռաց օր մը:

Ցայտագիրը, ճոխ ու հնչեղ, ինչպէս իր ձայնը, աչքիս տակ է: Մեծ երգչուհին հասած է երկրորդ մասին: Կ'երգէ ամենուս վարպետ Իսահակեանի երգերէն՝ «Հով արէք, սարե՛ր ջան, հո՛վ արէք. իմ դարդին զարմա՞ն արէք...»:

Ու կը տեսնեմ որ՝ «Հով արէք»ին դէմը, վակգի մէջ, զրուած է ֆրանսերէնով բացատրութիւն մը,— «Soufflez une brise»: Չեմ գիտեր թէ ո՛վ է կատարեր այդ թարգմանութիւնը:

Մեր ժողովրդական կամ ժողովրդականացած երգերուն մէջ, կան տեղական բառեր եւ ասոյթներ՝ որոնց ճիշտ նշանակութիւնն անծանօթ է մնացեր երգողներուն եւ ունկնդիրներուն: Մասնաւանդ Պոլսահայերուն: Գրոց մարդկին անգամ՝ յաճախ սխա՛լ հասկցած են ու սխա՛լ թարգմանած:

Ցայտագրին այդ կէտին մէջ ալ՝ անճշտութիւն մը կար: Մասնացոյց ընելով, այ կողմս նստած զրադէտ տիկինին կը չշնչամ՝ «Սխա՛լ թարգմանուած է»: Երգը լմննալէն վերջ, կը հետաքրքրուի տիկինը թէ ո՞րն է սխալը: Կը բացատրեմ որ՝ Հով արէք՝ կը նշանակէ շո՛ւթ ըրէք, ստուե՛ր ըրէք, ոչ թէ հողմ փչեցէք, կամ քամի մը փչեցէք, ինչպէս է soufflez une brise: Թարգմանողը կարծեր է թէ՝ հովը այստեղ քամի, հողմ, զեփիւռ կը նշանակէ: Մինչդեռ հով բառը՝ ունի նաեւ երկրորդ առումը մը, որ է շութ, ստուեր, հովանի: Ունինք զրաբարով՝ հովասուն, ամպհովանի, հովանաւոր, հովանոց, եւն. որ ամէքն ալ շուքի, ստուերի հետ կապ ունին:

Իսահակեան, ոչ միայն զրաբարի այլեւ երեւանեան բարբառին քաջածանօթ, դիտցեր էթէ ինչ է ըսել: Միայն մենք քիչ մը խորանալու ենք իր տուած սիրակարօտ էակին ու յաւին հետ, տրպչած պատկերենք մեր աչքին առջեւ, թէ՝ իր սրտի սիրածը կորնչնող մըն է երգողը: Թէ ան՝ ինկած է սար ու ձոր, եւ կը փնտռէ իր կորուսած էակը: Զրոյ, իր սրտատ ու տղին, ինչպէս եւ իր մարմինը, քրտնած, վառուած, տաղնապած են: Ու ճարը կը նետէ ա՛յն սարերուն՝ որոնց կիպիչ լանջերուն վրայ կը թափառի ինքը, սիրամաշ: Արեւէն պատսպարուի՛լ կ'ուզէ: Ջրիկ մը շութ առ՛ղ կ'ուզէ: Կաոր մը ամպի շուքի՛ն կը կարօտի, հովաճաւոր կարկառի՛ մը կ'ըղձայ: Ու հոգւոյն ճիչը կը ձգէ՝ ըսելով.

— «Հո՛վ ըրէք, սարե՛ր ջան. հո՛վ ըրէք.

Իմ ցաւին դարմա՞ն ըրէք:

Ու երբ այդ ցաւին զարմանը չի գտներ, ինքզինքը մխիթարելու ձեւով՝ կ'անդրադարձէ.

— «Սարերը (կամ ամպերը) հով չե՛ն ասուում: Իմ ցաւին՝ դարման (չեն) ասուում»:

Այստեղ հովը՝ երբեք համիի նշանակութիւն չունի: Ոչ ալ զեփիւռի: Այլ միմիայն շուքի, ստուերի, հովանիի մասին է խօսքը. Ուրեմն Ֆրանսերէնը պիտի ըսուէր՝ «O ! Montagnes ! couvrez moi de votre ombre»: կամ լոկ՝ «Ombragez moi»:

Ճիշտ ինչպէս յայտագրին մէջ՝ «Հով արէք»ին յաջորդող երգին հատուածովը կը չեշտուէր՝ «Հով ծառի տակ, զով ծառի տակ, իմ՛ հարը»: Այսինքն՝ շքաւոր, ստուերոտ, հովանի ընող՝ ծառի տակ:

Արդարեւ, Ա.ճառեան՝ իր «Գաւառական Բառարանին մէջ, հով բառին առջեւը՝ կը չարէ.— — «Հով, Երեւանի բրբռ. ստուերոտ տեղ. հովանի, չուք: Օրինակ, Արի՛ հովումը նստենք:

«Հով աներ, Երեւանի բրբռ., չուք ընել. հովանի տարածել: Օրնկ.՝ Այս ծառը հով է անում: Հո՛վ արէք, սարե՛ր ջան, հո՛վ արէք8,— վերջինս՝ նոյնիսկ Ա. Իսահակեանի երգէն մէջբերուած իբր օրինակ:

Ու Մալխասեանի քառահատոր Բառարանին մէջ ալ՝ նոյն բացատրութիւններն ու օրինակները, անշուշտ փոխ առնուած՝ Ա.ճառեանէն:

Ուրեմն ասկէ ետք՝ հասկնանք, բացատրենք ու երգենք այդ դղրդիկ սիրերգը՝ իր ուղիղ իմաստով:

ՁԻԹՈՒՆԻ

Վիէն, (Յապաղած).— Նոյ. 11ին, երկուշաբթի օրը, Զինադադարի (1914—1918) տարեդարձին առթիւ, Վիէնի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Սկաուտները եւ դայլուկները մասնակցեան քաղաքապետութեան կողմէ կազմակերպուած սովորական տողանգքին:

Անոնք իրենց յարգանքի տուրքը տարին Անծանօթ զինուորի յուշարձանին եւ Հ.Մ.Ը.Մ.ի անունով անոր վրայ զետեղեցին զեղեցիկ ծաղկեպսակ մը:

Մեր սկաուտները եւ դայլուկները, մաքուր և կոկիկ հագուած, իրենց կարգապահ քալուածքով նախանձը կը չարժէին շատ չատերուն, որովհետեւ քաղաքիս միակ սկաուտական չարժումը կը ներկայացնէին:

Ինչպէս անցեալ տարի, այս տարի եւս Հայ կամ. եւ Մարտիկներու Միութիւնը ազգային ենազդոյնով, Փրանս. Բանակի Հայ Նախկին Մարտիկներու Միութիւնը, ինչպէս նաեւ Հ.Ա.Ը.Մ.Միութիւնը մասնակցեցան այս տողանգքին, եւ միասնարար Վիէնի հայ զաղութի անունով թարմ ծաղկեպսակ մը զետեղեցին Անծանօթ զինուորի չիրիմին վրայ:

ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏԻ Հայրենակցական եւ Վերաչինարարական Միութեան եւ Հայ Տնկերութեան Կեդրոնական Վարչութիւնները միասնաբար՝ Ներպաղթի Կեդրոնական Հանդանակիչ Մարմին մը կազմած են Ամերիկայի մէջ, հանգանակութիւնը աւելի արդիւնաւոր դարձնելու համար:

Այս առթիւ հայրենակիցներուն ուղղուած կոչով մը կը հրաւիրեն աջակցել առաջադրութեամբ.

— «Ներպաղթի հարիւր տոկոսով իրագործումը միայն պիտի արդիւնէ Սփիւռքի հայութեան ձուլումը եւ վերջ պիտի դնէ անոր պանդխտութեան, անդորձութեան, չքաւորութեան եւ քաղաքական հալածանքին ու պիտի դարձնէ զայն իր դարերով երազած ու փայփայած Հայրենիքի ազատ ու երջանիկ քաղաքացին»:

ՏԱՔ ՈՒ ՊԱՂ

Մոռացութիւն

Դիւանագիտութիւնը անուն հանած էր իր սուր յիշողութեամբ եւ կը կարծուէր թէ իր հաստատուր բառամատեանին մէջ դոյութիւն չունէր «մոռացում» բառը: Բայց աւա՛ղ, այդ բնկումն ալ տեսանք Միացեալ Ազգերու ժողովին մէջ: Գրեթէ բոլոր պատգամաւորները, մեծ ու պզտիկ ազգերու, վարակուած են մոռացութեան ախտէն:

Թէեւ ասկէ առաջ, դոյութիւն ունէր, դիւանագիտական մոռացումը,— դիւանագիտական հիւանդութեան պէս բան մը — բայց իրական մոռացութիւնը, բառին բուն առումով, նոր է եւ երեւան կուգայ:

Եւ այսպէս, ոչ միայն «պետական սեփականութիւններ» այլ եւ անձնական կարգ մը սեփականութիւններ, ժողովներէն վերջը կը դանուին ժողովարահին մէջ:

Անձնական բացատրութիւնը, թէեւ շատ ալ հասկնալի չէ, քանի որ ամէն բան «réquisitionné» եղած է, խօսք, գրիչ, խիղճ ու սիրտ, մէկ խօսքով ամէն բան: Եւ այդ ամէն բանը անձնական ամէն սեփականութիւն զոհած են յանուն ժողովուրդներու բարելաւման, շատ անդամ մոռնալով նոյնիսկ իրենք զիրենք:

Այս վերջին մոռացութիւնները սակայն իրենց առաւելութիւններն ալ ունեցած են: Իւրաքանչիւր ժողովէ վերջ, հետաքրքիրներու,— չեմ ուզեր ըսել միայն լրագրող — բանակ մը կը խուժէ հանդիսարահ,— ներողութիւն ժողովասրահ կ'ուզէի ըսել,— եւ սովալլուկ գայլերու պէս, կը խոյանան սեղաններուն... տակը, դանելու յոյսով պատառ մը... թղթիկ:

Ի՞նչեր կան արդեօք այդ թղթիկներուն վրայ: Խաղաղութեան ի՞նչ գունագեղ նախագծեր, դաշնագրերու լայնամիտ առաջադրութիւններ, փոքր ազգերու պատսպարութեան հիմնական ծրագիրներ են.

Բայց ի՞նչ օգուտ, լսելի անդամ չեն այդ արձանագրութիւններուն աղաղակը եւ իրենց վիճակուած է կարծէք, սեղաններուն տակը միայն մնալ, առժամապէս անշուշտ, ի հարկին, լոյս աշխարհ տեսնելու համար:

Կ'ըսեն թէ այդ մոռացութիւններէն ամէնէն շատ օգտուողները եղած են, աշխարհի խաղաղութիւն կերտող չկրկի հաւաստացեալ ռահվիրանները: Այդ կը նշանակէ արդէն, բոլոր ներկաները: Եթէ հնարաւոր չէ օգտուիլ, սեղաններուն վրայ եղածէն, ի՞նչ ընեն խեղճերը, դնել տակը մնացածներէն կրնան օգտուիլ:

Տակը մնացածը, լաւագոյն մասն է, կ'ըսէ ժողովրդական առածը: Եւ այս առաջադրութեամբ, ըսող-ականատեսներ կան, թէ խորհրդային ներկայացուցիչներուն սեղաններուն տակը փոշիի հատիկ մը անդամ չէ մնացած, ժողովներէն վերջը: Նուազ երջանիկ չեն, Միացեալի մնացեալ բախտակիցները: Միայն կարելի չէ եղած մինչեւ հիմա, հասկնալ թէ ինչ գտնուած է, թուրք պատուիրակութեանց... սեղաններուն տակէն: Ինտ դաղտնի կը պահուի առայժմ:

Շատեր ըսին թէ, ի՞նչպէս կրնայ ըլլալ, որ խաղաղութեան ժողովներու արձանագրութեանց կամ դաչինքներու պատրաստութեանց ժամանակ, կէտ մը անդամ չեն մոռնար, եւ օրերով կը վիճին այդ մէկ ստորագրութեան համար եւ հոս, այս պիսի կարեւոր բաներ կը մոռցուին... սեղաններուն տակը:

Դիւանագիտական աշխարհի դաղտնիքներն են ատոնք, որ մենք սովորական մահկանացուներս չենք կրնար թափանցել:

Բարեկամս որ քովս նստած է, ականջիս կը փսփսայ, թէ ի՞նչ լաւ բան կ'ըլլար, եթէ օր մը ատելութեան, վրէժխնդրութեան, անարդարութեան կիրքերն ալ այդ սեղաններուն տակը մոռցած՝ սրահէն դուրս ելլէին... եւ ժողովները փակէին, եւ կամ սեղաններուն տակը ժողով դումարէին:

Մխամիտ բարեկամիս պատասխանեցի .

— Այդ բոլոր ըսածներդ չատո՞նց մոռցուած են, այդպիսի բան դոյութիւն չունի հիմայ: Այդ քառերը գրուած են եւ վերածուած՝ համերաշխութեան, ժողովրդապետութեան, փոքր ազգերու պահպանման խմաստին: Կը տեսնես թէ տարբեր ազգեր ինչպէս իրար կը պաշտպանեն եւ թէ ու թէկուզ կը հանդիսանան քուէարկութեանց մէջ...

Պիտի չարունակէի, բայց կրկին պարզամիտ բարեկամս միջամտեց .

— Մտահոգութիւնս սակայն այն է թէ չըլլայ որ օր մը «խաղաղութիւն»ը սեղաններուն տակը մոռցած, ժողովը ընդհատեն:

ՄԵՂՈՒԻ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՑՑ, Բ. տարի, 1947, պատրաստեց Գէորգ քահանայ Նիզամեան: Փարիզ: էջ 144, դին 300 ֆրանք:

Նաւակ մը եւ հազար տղայ

ՍՈՒՐԻՈՑ ԵՒ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ԻՆ

ԽՄԲ.— Ինչպէսգրած Էիճիֆ, Մեֆսիկօ Սիթիէն (Ամերիկա) երեք եղբայրներ՝ Գասպար, Բերթովբէ եւ Յարութիւն Առաքելեան հազար տղայ տրամադրած են Սուրիոյ եւ Ցունաստանի Հ. Մ. Ը. Մ.ին, այս առթիւ սրտառուչ կոչ մը ուղղելով Հ. Մ. Ը. Միութեան անդամներուն: Ահաւասիկ այդ նամակը (19 Հոկտ.).—

Սիրելի՛ ընկերներ,

Սատրապրեալները՝ Գասպար, Յարութիւն եւ Քերովբէ Առաքելեան եղբայրները, նախկին անդամներ Ցունաստանի Հ. Մ. Ը. Միութեան, 20-22 տարիներէ ի վեր կ'ապրինք Մեքսիկօ Սիթիի մէջ:

Նկատի առնելով ներկայիս այն կոյր հալածանքը, անվայել նախատինքը եւ ստորին պրոպագանտը, որուն, դժբախտաբար, ենթարկուած են Ցունաստանի եւ Սուրիոյ մէջ Հ. Մ. Ը. Միութեան անդամները ներկայիս հայ բոլշեւիկ պատասխրակներու կողմէ .

Նոյնպէս նկատի առնելով, որ սոյն վարկաբեկումները կրնան շատ վնասակար եւ անբուժելի երկպառակումներու պատճառ դառնալ Հ. Մ. Ը. Միութեան Ցունաստանի եւ Սուրիոյ անդամներուն միջեւ, որովհետեւ անոնց տրուած հարուածը կուդայ մեր սիրելի Հայրենիքի հայ պատասխրակներէն, որոնք կ'ուզեն պատակտել, քայքայել եւ ոչնչացնել սոյն Միութիւնը, թէեւ ան իր ամբիծ եւ անարատ դրօշին տակ առողջ, ողջամիտ եւ տաքբուռն հայրենասէրը Հայեր կը պատրաստէ իր հիմնադրութեան թուականէն ի վեր մինչեւ այսօր, քանի որ ըլլայ ողիմպիական եւ մարմնամարզական խաղերու ժամանակ, ըլլայ պղպեղին եւ միջազգային հանդէսներու միջոցին, հայ ազգին պատուոյ, արիւնի, վրէժառութեան անվեհեր դրօշակը բարձր բռնած, ընդհանուր հիացման, գնահատանքի եւ բուռն ծափահարութիւններու արժանացած է ան.

Կոչ կ'ընենք մեր սիրելի ընկերներու, որ դարման մը խորհինք եւ մեր բոլոր կարելի միջոցներով նեցուկ հանդիսացանք մեր այս սիրուած սքանչելի կազմակերպութեան: Այլապէս, վայ մեզի, որ հայ ենք եւ նախկին Հ. Մ. Ը. Միութեան անդամներ:

Պէտք է մեր լաւագոյնը ընենք այս կազմակերպութեան համար, եթէ կ'ուզենք.— Ա.) որ զգաթահարութիւնը հայ եւ հայրենասիրական ոգիով ապրի. Բ) որ մեր նոր սերունդը այլասերումէ փրկուի. Գ) որ մեր նոր սերունդի անդամները արժանավայել յաջորդներն ըլլան Վարդաններու, Անդրանիկներու, Սեպուհներու եւ Մուրատներու:

Թիկունք կանգնինք անոնց. Թէ՛ բարոյապէս եւ Թէ նիւթապէս օգնենք այդ կազմակերպութեան, որ երբեք չընկճուի համայնավարներէն ստացած հարուածէն եւ աւելի եռանդով ու աշխոյժով շարունակէ մեր բոլորի հիացմունքին, , հպարտութեան եւ պարծանքին արժանի իր գործը:

Նմանապէս կոչ կ'ընենք մեր բոլոր հայրենակիցներուն, որ իրենք եւս իրենց բոլոր կարելի միջոցներով օգնեն Հ. Մ. Ը. Միութեան պահպանման եւ բարգաւաճման :

Մղում տալու համար այս նուիրական գործին, մենք, երեք եղբայրներս, հազար տոլար կը նուիրենք Ցունաստանի եւ Սուրիոյ Հ. Մ. Ը. Միութեան եւ անհամբեր կը սպասենք, որ մեր այս նուիրատուութիւնը խթանէ մեր բոլոր նախկին ընկերները՝ հետեւելու մեր օրինակին եւ նոյնպէս նիւթական նման նուէրներ հասցնելու այդ ազգօգուտ կազմակերպութեան՝ զայն աւելի եւս զօրացնելու համար :

Փոխանակ ապագայ կարաւաններով հիւանդ-կախ, յուսահատ, տատամսող հայրենակիցներ ղրկելու Հայաստան, որոնք ոչ թէ Մայր Հայրենիքին օգտակար կրնան ըլլալ, այլ բեռ, պատրաստենք եւ ղրկենք կարաւաններ առողջ կազմով, առողջ մտքով, աշխու երիտասարդներ, որոնք իրենց հուժկու բազուկներով եւ առողջ բանականութիւնով չէնցնեն եւ պայծառացնեն մեր Մայր Հայրենիքը եւ արժանի յաջորդները ըլլան մեր մեծ նախնիքներուն :

Մենք կը խորհինք, որ ասիկա լաւագոյն պատասխանը պիտի ըլլայ բոլոր անոնց, որոնք, ներդպղթի տիխուր չհասկնալով, կ'ուզեն քայքայել մեր սիրելի Հ. Մ. Ը. Միութիւնը :

ՔԱՋ ՀԱՅՈՐԴԻ ՄԸ, Յարութիւն (Արթիւր) Տապաղեան, տասնապետ F. F. I., պատերազմի մեծ խաչը ստացած է պրոնզեայ աստղով, համաձայն զօր. Քէօնիկի 1946 Սեպտ. 14 թուակիր հրամանագրին, իսկ Նոյ. 11ին՝ Դիմադրութեան Խաչը: Թուելով հայ ռազմիկին արժանիքները, հրամայիրը կ'ըսէ թէ Տապաղեան Արթիւր ծառայած է Դիմադրական ձակատին մէջ Մոնմորանսիի մէջ (Փարիզ), միշտ պատնէշին վրայ մնալով, ամէնէն նուազնապալի պահերուն:

ՁԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԻ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐՆԵՐԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Մարսէյլի նաւահանգիստը Ֆրանսայի պարենաւորման գլխաւոր դուռն է, բայց այս միջոցին շատ քիչ նաւեր կը հասնին, ամերիկեան զործադուլներուն հետեւանքով: Այս պատճառով ալ նաւահանգիստի բանուորները անտուրեան մատնուած են, մանաւանդ որ մեծ թիւ մը կը կազմեն: Անցեալ տարի շատ նաւեր կ'երթեւեկէին եւ սչնոիքան մեծ թիւով «տոքէր»ներ առու, մասսակաի 20 ֆրանք զանձելով, իսկ հիմա անտարբեր դիրք մը բռնած է:

Աշխատաւորները մեծ մասով արուարձաններ կը բնակին, ամէն օր 35 ֆրանք հանրակառքի դրամ կուտան, յուսալով թէ գործ պիտի գտնեն, բայց անյոյս տուն կը վերադառնան: Աշխատանք առնելու ձեւակերպութիւնն ալ զարմանալի է: Ամէն «չէֆ» որ գործատու պիտի առնէ, անասուն գնողներու նման կը սկսի վարչէն վեր չափել չափչփել ու յետոյ գործի կ'առնեն նիհարները որոնք հաց ուտելու ատամներ չունին: Այս մարդիկը գործնականին մէջ աւելի գործատէրերու չահն է որ կը պաշտպանեն, անոնց հացին իւղ քսելով :

Մօտաւորապէս 7—8 հազար տօֆէրներ կան որոնք կ'աշխատին արտածումի եւ ներածումի գործերու մէջ, իսկ նաւահանգիստը եւ նաւերը նորոգելու աշխատողները տարբեր են: Ամէն ազգէ աշխատողներ կան: Առաջին թիւը կը կազմեն Սպանիացիները, երկրորդը՝ Արաբները, երրորդը՝ Իտալացիները, չորրորդը՝ Հայերը, հինգերորդը՝ Յոյներ, վեցերորդ Ռուսեր, Ֆրանսացիներ եւն.: Եթէ օրինաւոր գործ ըլլայ օրավարձերը լաւ են, (486 ֆրանք օրական, եթէ մօնի հաշիւով գործ ըլլայ, 600—650 ֆրանք): Իսկ կիրակի եւ տօն օրերը 740 ֆրանք է աշխատավարձը: Մեւնոյն ատեն կուտան օրական կէս լիտր գինի, հաց եւ կերակուր: Ասոնց փոխարէնը գործատէրերը կը վճարեն, իւրաքանչիւր գործաւորի համար 25էն 30 ֆրանք: Այս գրամը սչնոիքան կ'առնէ եւ ինք կը պատրաստէ կերակուրը ու քամիոնով կը բաժնէ: Կերակուրները երբեմն լաւ կ'ըլլան, երբեմն անհամ: Ինհարարները իրենց ուզած ձեւով կ'եփեն ճերմակ եւ սեւ ձուքեր գործ կը վարեն: Թող հայ չէֆերը բարի ըլլան գործի նախապատուութիւն տալ հայ տօքէրներու, ինչպէս կ'ընեն Սպանիացիներ եւ Իտալացիներ : —Ադաւնդական

Գիտական ատուլիս

Ուիլսըն լերան դիտարանի աստղադէտներէն Տօքթ. Սէթ. Նիքըլսընի վերջերս ըրած յայտարարութեան մը համաձայն, արեգակնային բիծերը մինչեւ այսօր չտեսնուած ուժգնութեամբ խանգարած են ընդծովեայ պարաններու եւ ձայնասփիւռներու հաղորդակցութիւնները: Իր կարծիքով, այդ բիծերը ցոլացումն են արեւի մակերեսին վրայ գոյացած յորձանաբեր բարեխառնութիւններուն: Արդարեւ, հազար միլիոնաւոր էլեկտրոններ արեւին հրաչէկ ներքնամասէն ազատ արձակուելով, դուրս կը հոսին անոր մրրկածին կեդրոնին մէջ գտնուած բացուածքէ մը, եւ առաջ կը բերեն էլեկտրական խանգարումներ: Տօքթ. Ռիչտուի կարծիքով, արեգակնային բիծերուն եւ օդի վիճակի փոփոխութիւններուն միջեւ սերտ առնչութիւն մը գոյութիւն ունի: Արեւին լոյսն ու ջերմութիւնը կ'ոգրչեն մթնոլորտին վիճակը, հետեւաբար արեգակնային ճառագայթումի պայմաններուն մէջ ամէն փոփոխութիւն կ'ազդէ մթնոլորտի կացութեան վրայ: Միւս կողմէ, օդին վիճակը կախում ունի մթնոլորտի ծանրաչափական ճնշումներուն ցած ու բարձր կեդրոններուն անընդհատ չղթայաւորումէ մը որ կ'ուղղուի արեւմուտքէն դէպի արեւելք թաւալական չարժումով: Այդ չղթայաւորումին եւ արեգակնային բիծերուն յարաբերութիւններէն ծագում կ'առնեն մթնոլորտին յանկարծական փոփոխութիւնները:

Լինցի մէջ (Աւստրիա) Քաղցկեղի կամ խլիրդի հետազօտութիւններու սահմանուած աշխատանոցին տնօրէնը՝ Տօքթ. Ալֆրէտ Քրիսթիանի, խիստ չահեկան ու սրտաբուխ արդիւնքներ ձեռք բերած է, 12 տարիէ ի վեր փորձեր կատարած ըլլալով 50.000 քաղցկեղէ տառապող ենթականերու վրայ :

Իր կարծիքով, քաղցկեղը (քանսէռ) յառաջ կուգայ չնչառական խանգարումներէ, որոնք ծագում կ'առնեն մեր գործարաններու բջիջներուն մէջ վնասակար նիւթերու կուտակումէն: Երբ այդ նիւթերուն համախմբումը որոշ աստիճանի մը հասնի, կը չէզոքացնէ բնական խմոր մը, որ բնականոն վիճակի մէջ կը լուծէ քաղցկեղէ վարակուած բջիջները: Ասկէ զատ, այդ վնասակար նիւթերը քաղցկեղի բջիջներուն անունդ կուտան, միեւնոյն ատեն կը պաշտպանեն զանոնք: Տօքթ.ը բիւրեղային վիճակի վերածելով այդ օգտակար խմորը, յաջողած է չէզոքացնել վնասակար թոյները եւ ճշդել անոնց քիմիական բաղադրութիւնը: Իր կարծիքով, այդ խմորին հազար մէկ միլիոներորդ կրամ մը կը բաւէ չէզոքացներու համար մէկ

խորանարդ սանդիմեթր ծաւալ ունեցող քաղցկեղէ վարակուած մասերը :

Տօքթ. Քրխթիանի հետազօտութիւնները կը հաստատեն այն տեսութիւնը, որուն համաձայն քաղցկեղը ախտաժէտ հիւանդութիւն մը չէ, այլ մարդկային բջիջներու սերնդագործութեան անհամապատասխան ու անկանոն զարգացումը :

Հ. ՏԷՐՈՍԿԻ

Հիւղհամարs

Լոնտոնի «Նիւզ Քրոնիքլ» թերթին Պոլսոյ թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Սեւ Ծովէն հասած ճամբորդներու տեղեկութեանց համաձայն, Ե. Մխութիանը էլպրուզ լերան ստորոտը, Սոխումի նաւահանգստին մօտ կը կառուցանէ հիւլէական ուժի դործարան մը որ իր կարեւորութեամբ պիտի մրցի Օք-Րիճի (Մ. Նահանգներ) գործարանին հետ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, խորհրդային կիսանուագներ վերման բնագէտներու հետ միասին կը վարեն աշխատանքները : Կ'ըսուի թէ չրջանին բոլոր դիպուածները պարպուած են (Էվակուացած!) :

★ Մոսկուայի անթելը երկու կարեւոր դիւտեր հաղորդեց առջի օր, — պրոֆ. Ո. Լուկիրսկիի նոր մեթոտը հիւլէն փշրելու եւ երկրին մակերեսը ելեկտրականութեամբ չափելու, 19.8 մղոն խորութեամբ : Մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին :

Առաքական շարժումը կը ծաւալի

Գահիրէէն կը հաղորդեն թէ արաբ ժողովուրդներու նոր եւ մարտական Դաշնակցութիւնը կազմուած է աջակցութեամբ Երուսադէմի տարագիր Մուֆթիի Հաճի Էմին Հիւսէյնի : Այս նպատակով Մուֆթին Դաշնակցութիւնը նախորդին տեղը պիտի չբռնէ, այլ պիտի աշխատի ուել արագօրէն լուծել Մի-ջերկրականի տիպղղական խնդիրները : Կազմակերպութիւնը կը յուսայ ապահովել արաբ երկիրներու քաղաքական հոսանքներուն աջակցութիւնը : Հաւանաբար առաջին նախագահը պիտի ըլլայ Մուֆթին : Կը թուի թէ նոր դաշնակցութեան աջակիցներէն մէկն ալ Եգիպտոսի վաֆթ կուսակցութեան պետը, Նահաս փաշան է, որ լայն ժողովրդականութիւն կը վայելէ արաբ աղդերուն մէջ :

Այս նոր կազմակերպութեան գլխաւոր հեղինակներն են Իրաքի ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամները, որոնք ծանօթ են «Իսթիքլալ էլ Արապի» անունով (Արաբական Անկախութիւն) : Կազմակերպութիւնը ջերմ պատասխաններ ստացած է չատ մը արաբական երկիրներու քաղաքական կուսակցութիւններէն : Իր գլխաւոր նեցուկները կը հանդիսանան Իրաքի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի ընդդիմադիր կուսակցութիւնները : Պաղեստինի Արաբական Գերագոյն Խորհուրդը իր համակրանքը յայտնած է : Սէուտ Արաբիան եւ Եմէնը տակաւին չեն պատասխանած : Անդրյորդանանի մէջ դեսպան մը չի նշմարուիր, բայց Ամմուլլահ թագաւորը յայտարարած է թէ՝ նոր Դաշնակցութեան կազմութեանը մէջ որ եւ է վնաս չի տեսներ : Նոր պատասխաններ ստացած են նամանաւանդ Թունուզէն, Ալճերիայէն, Մարոքէն, Իրանի եւ Հնդկաստանի, նոյնիսկ Մ. Նահանգներու արաբ փոքրամասնութիւններէն : Շատ մը արաբ երկիրներու մէջ յանձնախումբեր պիտի կազմուին, որոնք ժողով պիտի դումարեն Պաղտատի մէջ :

«Աչի Մը Տողով

Միսի Տագնապին հետեւանքով ժողովրդային ցոյց մը կատարուեցաւ Վիլէթի սպանդանոցներուն չուրջը : «Իմանիթէ» ցուցարարներուն թիւը կը հաշուէ 100.000, «Ֆիկարօ»՝ 12.000, ուրիշ թերթեր՝ 25—30.000 : Երբեք այսքան խեղճ եղած չէր մսացու անասուններու քանակը,— 22 եզ, 21 հորթ, 350 ոչխար եւ 850 խոզ, կերակրելու համար Փարիզի ժողովուրդը : Ցուցարարները կը պահանջէին խիստ միջոցներ ձեռք առնել, միս ճարելու համար ժողովուրդին :

Ամերիկեան Գործադուլը կը չարունակուի նոյն ատակութեամբ : Առջի օր դաշնակցային պատարանին առջեւ հանուեցաւ հանքագործներու սէնտիքային նախագահը, Ճոն Լիւիս, բայց բան չարտառանեց : Փաստաբանը բացատրեց թէ իր վիճաբանը չի ճանչնար դատարանին իրաւասութիւնը : Դատը յետաձգուեցաւ չորեքշաբթի օր : Կը թուի թէ գործադուլը երկար պիտի տեւէ : Բացառիկ վիճակ հրատարակուեցաւ Նիւ Եորքի մէջ : Թերթերը կը գրեն թէ նախագահ Թրումընը, աշխատանքի նախարարը եւ մասնագէտներ ժողով դումարելով, որոշած են օրական երկու միլիոն տոլար տուգանք պահանջել հանքագործներու նախագահէն եւ սէնտիքայէն :

Յակեանս Բերդաթելոթեան դատապար-տուեցաւ Լապտն, ռուսական ճակատի Ֆրանսացի կամաւորներու հրամանատարը, որ ինքզինքը պաշտպանելու համար ըսաւ թէ Գերմանները խոստացած էին արձակել 800.000 Ֆրանսացի գերիներ, անմիջապէս որ Ֆրանսական առաջին զօրաբաժինը կազմուէր արեւելեան ճակատին վրայ :

Համլետ Մարսէյլի մէջ

Théâtre de la Rue d'Alger

15 Դեկտ. կիրակի գիշեր, ժամը 21ին Հովանաւորութեամբ կաթող. լիազօր պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի :

«Արմենիա» երկտեղ երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի :

Ցայտագիրը ամբողջովին կազմուած է ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏի եկեղեցական թէ աշխարհիկ գործերէն, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ :

Ծանօթ.— Համերգին օրը կիւնն տոմս չի ծախուիր : Կանուխէն ապահովել դիմելով Պ. Պ. Ց. Մալաքեանի՝ 3, Bld. Th. Thurner, Tél. L. 09.02 : Ե. Ամէնի՝ 39, rue St. Savournin, Tél. G. 76.83, Ս. Ալթունեանի՝ 2 rue des Petits St. Jean եւ երգչախումբի անդամներուն :

Երգահանդէս Լիոնի մէջ
ԾՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ԼԻՈՆԻ ՕՓԵՐԱՅԷՆ)

15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ :

Տոմսերու գիները 50, 75 եւ 100 ֆրանք :

Դիմել Ց. Տէյիրմէնճեան՝ 69 Cours Lafayette Ամենակ Ալեոեան՝ 205 rue Dugueslin, Կէնճեան եղբարք՝ 45 rue de Bonnel, Գ. Ֆէլլահեան՝ 50 rue Dunoir, Ուղունեան՝ 34 rue Dunoir, Béal: 15 rue de la République, Տէսինի համար Ֆօթօ կարօ :

Կոմիտաս վարդապետի ծննդեան 75ամեակը Փարիզի մէջ

Պատուոյ Նախագահութեամբ ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի, կաթող. լիազօր :

Կիրակի, 15 Դեկտեմբեր ժամը 17ին, Salle Gaveau ի մէջ, (45 rue La Boëtie) :

« ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՄԵՐԳ »

կազմակերպուած Փարիզի Հայկական-երգչախումբին կողմէ, ղեկավարութեամբ ԱՐՄ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի

Ցայտագրին մէջ պիտի գործադրուին վարպետներէն մշակած գործերէն 40 կտորներ, խմբերգի, մեներգի եւ դաշնակի համար : Նախօրօք ապահովել տոմսերը հետեւեալ հասցէներէն.— Հրանտ Սամուէլ, Սապօնճեան, 39 rue Trévise, Բամպուքճեան 9 rue Jouy Rouve, Հ. Սարգիսեան 261 Fbg. St. Martin, Պարթեւեան 14 rue Petit, Paris (19) : Համերգին օրը տոմս պիտի չի ծախուի սրահը :

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳՐԻ հատորածոյ մը, 1923-1940, ընդամէնը 189 պիրք, ծախու է 12.000 ֆր.ի (100 տոլար) : Դիմել «Ցառաջ»ին կամ D. TCHITOUNY, 13 rue Caumartin, Paris (9) :

ՏՈՔԹ. ՈՒՂՈՒՐԼԵԱՆի մահուան առթիւ Պ. Պայթարեան Ղեւոնդ 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան : Ստանալ «Ցառաջ»էն :

ՊԷՑՐՈՒԹԷՆ Տիկին Սուլթան Կըրեղեան կը փնտռէ իր քոյրը Տիկին Եսթէր - Լմէնճեան, որ կը գտնուի Ֆրանսայի Շօմէրակ գիւղին մէջ : Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի յայտնել հետեւեալ հասցէին՝ Ցարութիւն Մանուկեան, 25 rue Bernard du Bois, Marseille :

ՕԴԻՆ ՄԷՋԷՆ վառելանիւթ ճարելու փորձ մը կատարուեցաւ երկուշաբթի օր Փարիզի մէջ, ժամը 16ին : Երկու անգլիական օդանաւեր երթուղած մը կատարեցին Քոնքորտի հրապարակէն Լթուալ, իրարու կապուած՝ յատկօրէն տեսանելի խողովակով մը : Օդանաւերէն մէկը միւսէն 30 մեթր բարձր կեցած ըլլալով վառելանիւթ (Էսանս) կը հոսեցնէր միւսին : Փորձը տեւեց 15 վայրկեան :

ԿԻՆԸ ԵՒ ԵՕԹ ԶԱՒԱԿՆԵՐԸ իրարու կապելով, եռեւէն քաշած եւ գետը նետուած է անոնց ժեզի գլխով մը, Քլէպկը Տիւմորթիէ, Լիլի մէջ։ Ինը դիակները միասին հանուեցան : Գլխովը վերջերս ղրկուած ըլլալով իր հայրական իրաւունքնիերէն, կատղած եւ տունն ալ կրակի տուած էր :

ԱԹԵՆՔԷՆ կը հեռագրեն թէ կռիւները կը չարունակուին Մակեդոնիոյ մէջ : Կ'ըսուի թէ ապըստամբներուն նպատակն է արեւելեան Մակեդոնիան բաժնել արեւմտեանէն : Սելանիկի արքեպիսկոպոսը նամակ մը ուղղեց Թագաւորին, իր մտահոգութիւնը յայտնելով եղբայրասպան կռիւնեերուն առթիւ : Կ'առաջարկէ ազգ. փրկութեան դահլիճ մը կազմել :

ՍՈՎԱՀԱՐՈԹԻՒՆԸ սկսած է Ռուրի չրջանին մէջ, համաձայն անգլեւամերիկեան տեղեկագիրներու : 15 քաղաքներու մէջ քննութիւն կատարուեցաւ, հաստատուած է թէ կրնան ներկայ օրապահիկը պահել մինչեւ յունուար :

Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ԹԷՔԵԱՆ
ՏԻԿԻՆ ՀԱՑԿԱԶՈՒՀԻ ՄԵԾԳԼՈՒԽԵԱՆ
Ամուսնացած

Նոյեմբեր 24ին Փարիզի Հայոց եկեղեցին, խիստ մտերմական չրջանակի մէջ :

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգչաբթի ժամը 8.30ին Sociétés Savantes : Դասախօս՝

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթ՝ Պետրոս Դուրեան :

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաչանի դասախօսական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԿՐՉՆՈՊԼ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են - թակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8ին : Կը հրաւիրուին նաեւ Լանսէի ընկերները : Կարեւոր օրակարգ :

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 1 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ : Կարեւոր օրակարգ : Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ :

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Տօնառատ - հանդէսը «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ, 28 Դեկտ. չաբաթ երեկոյ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ : Մանրամասնութիւնները առանձին յայտագրով : Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը :

Ցերեկոյթ պարահանդէս

Փարիզի Տիկնանց Մխիթեան եւ Պետ. Հայկարմիր Խաչի, Դեկտ. 1, ժամը 5էն 12, Georges V.ի սրահներուն մէջ : 29—31 Ave. Georges V. :

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական խնամեալ բաժին եւ ընտիր օրքեսթր, ղեկավարութեամբ Հան - րածանօթ մաէսթրօ Ֆերնան Պուլոնի : Մուտք՝ 250 ֆրանք : Պարահանդէսին հատկապէս սահմանուած է կարօտ ուսանողներուն եւ հիւանդներուն :

Ադանայի պարահանդէս

HOTEL CONTINENTALի չքեղսրահներուն մէջ, Դեկտ. 21, չաբաթ գիշեր ժամը 21էն մինչեւ առաւօտ, բարձր հովանաւորութեամբ՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի նախկին haut commissaire et ambassdeur de France, Պ. HENRY PONSOT եւ նախագահութեամբ Պ. ՔԱՌԼՕ ՍԻՐԱՔԵԱՆի : Ընտիր նուագախումբ Fernand Bouillon իր ամբողջ կազմով եւ Costia՝ հռնդարական հռչակաւոր խումբը : Այժմէն ապահովել սեղանները, դիմելով Պ. Նուպար Զարֆեանի, 7, rue de Ponthieu, Ely. 23-66 : Տոմսերու համար՝ Պ. Պարկիրճեանի 52, rue Lafayette, Tai. 55-88 եւ Պ. Վահէ Զիլինկիրեանի 24 rue Feydeau Cent. 48-51 :

ՀԱՑ ՄԱՍԻՍ ՄԱՐՋԱԿԱՆԻՆ (Ս. ՇԱՄՈՆ ԵՒ Ս. ԼՈՒԻԶԷՆ) տարեկան մեծ պարահանդէսը, այս չաբաթ գիշեր մինչեւ առաւօտ, Hôtel du Forez ի չքեղ սրահներուն մէջ, Chateauceux ի կայարանին մօտ : Ընտիր նուագախումբ, հասարակութիւնը կը հրաւիրուի սիրով :

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ Մարսէյլ քաղաքի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է 1500 ֆրանք, Հայաստան ենթակոմիտէին ձեռամբ, Շալճեան ընտանիքէն, յունահայ կարօտեալներուն համար :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՑ ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ
Պաներէօ - Քաշանի մասնաճիւղին
ԵՐԵԿՈՑԹ - ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Դեկտեմբեր 28ին, չաբաթ երեկոյ, 51 rue de Clichy, Paris: Կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ANTONIN

COIFFEUR – PARFUMEUR

24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արուեստ եւ կանոնաւոր մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տնօրէն Բ. Ամէմեան (Jacques), Հնոէֆրիզապլ, ներկ, օնտիւլասիոն, միդ-ան-փլի, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար :

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն :

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փաշգեան **վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղորդակցութիւն՝ métro : **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN. 17 Rue Damesme – 13e

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 28 Novembre 1946 — Հինգշաբթի 28 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4865.-Նոր շրջան թիւ 504 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԴԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐԷՆ ՄՈՒԽ ԽԱՂԵՐ

Անցեալ հոկտեմբեր 25ին ուշադրութեան կը յանձնէինք Թուրքիոյ արտաքին նախարարին կարգ մը յայտարարութիւնները՝ Թուրքեւարաբ յարաբերութեանց մասին։

Այդ առթիւ դրուեցաւ թէ Թուրքիա միջոցներ կը խորհի աւելի ամրապնդելու իր կապերը հարեւան երկիրներուն հետ, ի հարկին զինակցութիւն կնքելով։

Նախարարը, Հասան Սաքա, վերջին պահուն հնարքեց կարգ մը վերապրումներ, բայց տպաւորութիւնը մնաց անփոփոխ։ Այն աստիճան որ, արար հեղինակութիւն մը, Թահա Հիւսէյն, Գահիրէի դրական համալսարանին վերատեսուչը, հարկ դրուեցաւ ասպարէզ իջնել, ապդարարելու համար, — «Թուրքիա իր մարդն է որ կը խորհի։ Մենք Թուրքերու ծառան չենք»։ (Տես Բ. էջ)։

Կը թուի թէ կրակը չէ մարած տակաւին եւ խոհապէս ապուր մը կ'ելլի Մօտուլը եւ Միջին Արեւելքի մէջ։ Եւ — բնորոշ երեւոյթ — ամէնէն աւելի Լոնտոնի թերթերն են որ լարուած ուշադրութեամբ կը հետեւին այս խմորումներուն։

«Տէյլի Մէյլ», բրիտանական աշխարհակալութեան ամէնէն մոլեռանդ արտայայտիչը, մասնաւոր թղթակցութիւն մը հրատարակած էր երէկ, հետեւեալ բովանդակութեամբ.—

1. Մօտաւոր Արեւելքի գործերու մասնագէտները կը հաստատեն թէ չանքեր կը թափուին Գահիրէի մէջ, աւելի սերտ կապեր հաստատելու համար Թուրքիոյ եւ Արաբական Դաշնակցութեան միջեւ։ Կ'ըսուի թէ ձեռնարկներէն մէկը պիտի ըլլայ Թուրքիան Արաբական Դաշնակցութեան մէջ առնել, իբրեւ ընկերակից - անդամ։ Մնդիրը կը քննուի Ա. Դաշնակցութեան կողմէ։

2. Արաբ վարիչները չատ լաւ դիտեն որ Թուրքիա սիրով կ'ուզէ աւելի սերտ կապեր հաստատել Արաբական Դաշնակցութեան հետ եւ կարգ մը անգլիական շրջանակներ ալ համակիր են այս քաղաքականութեան։ Սակայն, Դաշնակցութեան անդամ պետութիւնները կը դժկամակին աւելի լայն մերձեցում հաստատել Թուրքիոյ հետ։ Այս բանի պատճառներէն մէկն ալ այն է որ, այդ պարագային Արաբները պիտի հարկադրուին բացէ ի բաց դիրք բռնել, եթէ որ եւ է վէճ ծագի Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ միջեւ (օրինակ՝ Տարտանէլի մասին)։ Կ'առարկուի նաեւ թէ Թուրքիա չատ հզօր է արդէն, զէնքի տակ ունենալով մէկ միլիոն զինուոր, ուրիշ մէկ միլիոն ալ պատրաստ, մինչդեռ բոլոր արաբական ազգերը միասին ունին մէայն 60.000 մարզուած զինուորներ։

3. Ուրիշ խնդիր մը.— Թուրքիա մինչեւ հիմա որեւէ տրամադրութիւն ցոյց չէ տուած Սուրիոյ վերադարձնելու Ալեքսանդրէթի Սանճաքը։ Անգլիայի կառավարութիւնը չատ չատ պատրաստ կ'երեւայ Ալեքսանդրէթը դարձնելու ազատ նաւահանգիստ մը արաբական երկիրներու արտածումներուն համար։

4. Այսկէ զատ, կ'ըսուի թէ Թուրք դիւանագէտները կը պահանջեն որ Մուսուլը եւ իր բարիւղը յանձնուին Թուրքիոյ, եւ ոչ թէ մնան Իրաքի։

5. կարեւոր պարագայ մը եւս,— եթէ Թուրքիա Արաբական Դաշնակցութեան միանայ, նոյնիսկ իբրեւ ընկերակից - անդամ, պիտի տկարանայ ե - գիպտոսի դիրքը նոյն կազմակերպութեան մէջ։

Կարճ խօսքով, իւրաքանչիւր արաբական երկիր խնդիր մը ունի Թուրքիոյ հետ։ Իսկ այս վերջինը աւելի սերտ կապեր կ'ուզէ հաստատել զուտ աշխարհագրական պատճառներով։

«Թուրքերը դիտեն որ պատերազմի մը պարագային Արաբներու զինուորական աջակցութիւնը աննշան պիտի ըլլայ, սակայն իրենց համար չատ մեծ կարեւորութիւն ունին ցամաքային ճամբաները արաբական երկիրներու մէջէն։ Թուրքիա կրնայ նաեւ կարգ մը հում նիւթեր եւ ուտեստ ճարել այդ շրջանին մէջ»։

Թղթակիցը ամէնէն վերջը կը յիշեցնէ թէ՝ Նոր Թուրքիոյ հաստատումէն ի վեր, Թուրք դիւանագէտները առաջին անգամ ըլլալով կը լիչեն Թուրքերու եւ Արաբներու «հասարակաց կրօնը», մինչդեռ Մ. Քէմալ փակած էր այդ էջը։

Այս բոլոր տեղեկութիւնները այնքան խօսուն են, որ բացատրութեան չեն կարօտիր։

Լսնօրէն քաղեցինք զանոնք, անգամ մը եւս արձանագրելու համար Միջին Արեւելքի մեր տարագիր բազմութիւնները։

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՒԼՈՐԱՄԱՐՏ

Հայ Գրողներու նոր վարչութիւնը հանդիսաւորապէս ներկայանալու մտադիր հաներութեան, անցած շաբաթ գիշեր սարքած էր երեկոյթ մը։ Դատելու համար — ինֆլո՞ւենսը··· ո՛չ, ա՛յլ — **1500** սարիէ ի վեր հայր Աստուծոյ բով բնակող վարդանն ու վասակը։

Եւ այս ինֆլուենսներկայացումը անցաւ յատկանշական կերպով պատուաբեր ու յաջող, արժանի նման վարչութեան մը։

Նախ խօսք առին ամբաստանողները որոնցմէ մին փոխանակ վասակը ջախջախելու, գաղջ ջուրով մը լուաց զայն։ Միւսը արդէն ծանօթ պատմագիրներու գրածը յիշեց։ Իսկ երրորդ մը երբ խօսեցաւ ,վասակի պաշտպաններէն մին չատաջ խոյանալով ստութեամբ ու ամբոխավարութեամբ ամբաստանեց իր պաշտօնակիցը։ ան պօռաց, այս պօռաց, եւ *զալմաղալը* ա՛յնման մեծցաւ որ, երբ վիճողները իրենց թեւերը սոքոտած իրարու վրայ յարձակելու կը պատրաստուէին, հասարակութիւնը այս կռիւամարտի անակնկալ ներկայացումէն զուարճացած կամ գայթակղած, ինքն ալ սկսաւ աղմկել ու գոռալ։

Նախագահը իր կարգին շուարած խնդրին այս նոր երեւոյթէն, հազիւ կրցաւ կարգը վերահաստատել եւ շարունակել տալ գրական դատավարութիւնը, որ դատապարտութիւնը եղաւ մեր գրողներէն ոմանց վիճաբանական հասկացողութեան եւ բարեկրթութեան։

Վարդան - վասակի գրական դատավարութիւնը նոր չէ։ Պոլսոյ մէջ բանիցս եղած է, նաեւ Պէյրութի մէջ եւ ալյուր, վերջերս ալ Մարսէյլի մէջ՝ առանց աղմուկի։ Հայ գրողներու վարչութեան այս մասին բերած նորութիւնը հրապարակային գայթակղութիւնն էր միայն, եւ այն ալ նո՛յն վարչութեան երկու անդամներուն միջեւ որոնք երէկ սրտակից եւ հոգեկից էին Օշականի եւ Շ.ի խըմիթներուն մէջ։

Բայց ծափահարենք զիրենք։ Իրենք այնքան տարուեր են — խեղճերը — իրենց փոխանորդած հերոսներուն սիրովը, որ իրենց բորբոքած երեւակայութեամբ՝ փարիզեան քեմը Աւարայրի դաշտը կարծեր եւ մօտէն անցնող Սէնն ալ Տղմուտ գետը եւ սկսեր են մենամարտը։ «տո՛ւր որ կուտաս» ինչպէս կը նկարագրէր հանգուցեալ պատմախօսը Մ. Նաթանեան, դպրոցական տղոց առջեւ։

Ծափահարենք նաեւ Գրողներու վարչութիւնը որ ատով անգամ մըն ալ ապացոյցը տուաւ թէ յաչող աֆլորամարտներ սարքելու կոչումն ու վարպետութիւնը ունի։

Ց. Տ-Ց.

«Դաշնակցութեան Օրը» Պէյրութի մէջ

Պէյրութէն կը գրեն մեզի Նոյ. **18** թուակնոյ.— *Երէկ*, 17 Նոյեմբեր քաղաքին ամէնէն վառուտր եւ մեծ սրահին մէջ տօնեցինք Դաշնակցութեան Օրը։ Հանդէսները նկարագրելու բոլոր ծանկանները քիչ եկան։ Ներկայ էին բոլորը ,ընկերն ու չէզոքը, համակիրն ու անտարբերը, զարմանքով ու հիացումով տեսնելու որ «կը հրաժարիմ» - ները բոլորովին հակառակ արդիւնք տուած են, եւ Դաշնակցութիւնը կը մնայ նոյն հաստատուն կաղնին։ Գրականութիւն չխազամ, ըսեմ միայն որ եբէկուան հանդէսը գիս քսան տարի երիտասարդացուց։

ԴՊՐՈՑԱՍՆԵՐ Տիկնանց Ընկ. կեդր. Վարչութիւնը Նոյեմբեր 19ին նիստ գումարեց, նախագահութեամբ կաթ. պատուիրակ Արտաւազդ արք.ի, եւ տուաւ կարեւոր որոշումներ մասնաւորապէս չէնքին նորոգութեան եւ յառաջիկայ տարեշրջանին վարժարանի վերաբացման համար, բարձր. նախակրթարանի ծրագրով։

ՎԱՂՈՒԱՆ ԹԻՒՎ
ՋԱՐԴԱՐԱՐ ԹԱԼԼԱԹԻ ՑՈՒՇԵՐԸ

«ՀԱՑԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ԲՌՆԵՆ ԻՐԵՆՑ ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՃԱՄԲԱՆ»

ՄՕՏ 20.000 ՀՈԳԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԱԾ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Le Populaire, *ընկերվարական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, չահեկան նամակ մը հրատարակած էր երէկ, Գահիրէի իր մասնաւոր թղթակիցէն* (J. Mazuel), *հետեւեալ խորագիրներով*.— «Հազարաւորներ Արեւելքի ճամբաներուն վրայ.— Հայերը նորէն կը բռնեն իրենց հայրենիքի ճամբան»։

— «Նոր ելք մը տեղի կ'ունենայ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ, բայց տարբերելով սիոնական չարժումէն, զոր կը չանան զսպել եւ որոշ ուղղութեամբ առաջնորդել, այս չարժումը կը կատարուի ազատօրէն։ Ժ. դարու վերջերէն սկսած, Ապտիւլ Համիտի օրով — այլ անուամբ կարմիր Սուլթան — Հայերը հարկադրուեցան հեռանալ իրենց հայրենիքէն։ Իրենց արտադաղթը տ'լ աւելի չեչտուեցաւ Երիտասարդ Թուրքերու օրով, որոնք իրենք եւ ևս ներշնչուած էին Մարդու Իրաւունքներու Ցայտարարութենէն եւ, ատով իսկ, բացարձակ հաւասարութիւն կը չնորհէին Օսմ. կայսրութեան բոլոր քաղաքացիներուն, առանց կրօնի կամ ցեղի խտրութեան։

Հետապնդուելով, հալածուելով, ջարդուելով, Հայերը ցրուեցան ի սիրեւս աչխարհի։ Անոնք ապաստանեցան Ամերիկա եւ Միջերկրականի աւազանը (Պալեսթին, Սուրիա, Եգիպտոս), ուր չնորհիւ իրենց կորովին, յամառութեան եւ ուչիմութեան արագօրէն դարձան ուղղամիտ եւ հաւատարիմ հպատակները հիւրընկալ երկրին։

Հակառակ նոր երկիրներու հրապոյրին, երկիրներ ուր մեղուներու պէս իրենց վերթակներէն դուրս թռան կատարեալ համդարտութեամբ եւ խոր արմատներ ձղեցին, անոնք երբեք չկորնչցուցին անկախ Հայաստանի մը վերածնունդը տեսնելու յոյսը եւ աչխատեցան անվհատ։

Մեծ պատերազմէն քիչ վերջը ծնաւ չարժում մը որուն նպատակն էր Հայերը համախմբել հայրենի հողին վրայ, նոր Աւետեաց երկիր։ Քաջալերուելով խորհրդային կառավարութենէն, գօտեպնդուած՝ Հայերը մեծ թիւով պատասխանեցին երկրի ձայնին։ Հրաժարիլ տքնաջան աչխատանքով ստացուած դիրքերէ, հաչուեյարդարի ենթարկել իրենց ստացուածքը այնքան զոհողութիւններէ վերջը, լքել հիւրընկալ երկիրներ առանց վերադարձի յոյսի, վերսկսիլ կեանք մը որ երբեք զերծ չէ դժուարութիւններէ եւ յուսախաբութիւններէ, — այս բոլոր նկատումները չկրցան յանձնել ապագային զգացումը։ Տօչորուած՝ հայրենի երկրի կարօտով, անոնք պանդուածօրէն վերադարձան իրենց հայրենիքը, Հայաստան։

*Եգիպտոսի մէջ, մօտ եսան հազար Հայեր արձանագրուած են ներգաղթի ցանկերուն վրայ, այսինքն ամբողջ գաղութին աւելի քան **70** առ հարիւրը։ Երիտասարդ եւ ծեր տոգորուած միեւնոյն հաւատքով, աչքէ հանելով անցեալ առաւելութիւնները, արհամարհելով արմատէն կտրուելու եւ նոր պայմաններու վարժուելու դժուարութիւնները, անոնք կը մեկնին ամբողջուած իրենց փորձառութեամբ եւ առնական յատկութիւններով, իրենց ամբողջ վստահութիւնը դնելով իրենց երկրին յարութեան վրայ։ Օժտուած՝ անխախտ կամեցողութեամբ, խռովեալ աչխարհի մը մէջ ուր այնքան ախորժակներ եւ չահեր իրարու կ'ընդհարին, անոնք գիտակցօրէն կը հրաժարին ամէն բանէ, միայն դէպի երկիր վերադարձի մասին մտածելու համար։ Երանի՛ այն երկրին որ պիտի հարստանայ այսպիսի մարդկային կարողութիւնով մը, բազմութիւն մը որ ոչ կուսակցութեանց մասին կը մտածէ, ոչ ալ վարչածեւի — չատ տկար փոքրամասնութիւն մը միայն ընդունած է համայնավար վարդապետութիւնները — եւ որ միայն մէկ չարժառիթով կ'առաջնորդուի,— ապրիլ խաղաղութեամբ եւ աչխատանքով, վերագտնուած հայրենիքի մէջ։*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԿԱԹՈՂ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԻՆ ԱՁՁԵԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք. մասնաւոր հրաւէրով Նոյեմբեր 22ին ընկերակցութեամբ Արսէն Ա. քահանայի, ներկայ եղաւ Լիբանանեան դեսպանատան մէջ սարքուած պաշտօնական ընդունելութեանց եւ Լիբանանի անկախութեան տարեդարձի առթիւ իր չնորհաւորութիւնները ներկայացուց դեսպան Ահմէտ պէյ Տաուքի եւ Տիկին Տաուքի։

Պատուիրակը յաջորդ օրը ժամը 3ին ընկերակցութեամբ Ադդէ քհնյ.ի եւ վարչական խորհուրդի ատենապետ Պ. Գամէր Պաղտասարեանի այցելեց Պահապանեան Գերապայծառի եւ չատ սիրալիր տեսակցութիւն մը ունեցաւ՝ որուն ներկայ էր հայ կաթողիկէ համայնքի հոգաբարձութիւնը։

ՄԱՐՍԷԼԻՆ ճամբայ եղաւ «Ռօսիա» չոգենաւը, հայրենիք փոխադրելով 2300 ռուս տարագիրներ։ Ֆրանսայի 45.000 — 60.000 Ռուսերէն ներգաղթի համար արձանագրուած են տասը հազար տարագիրներ։

ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

«ՄԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԾԱՌԱՆ ՉԵՆՔ»

(ԹԱՀԱ ՀԻՒՍԷՅՆԻ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ)

(Մասնաւոր թղթակցութիւն Ցառաջի)

Ա.

Հող ալ հասաւ, անտարակոյս, Թուրքիոյ Արա-
Գործավար Հասան Սագայի վերջին յայտարարու-
թեանց արձագանգը՝ ի մասին Թուրքիոյ եւ Արա-
բական աշխարհի միջեւ աւելի սեղմ «գործակցու-
թեան» մը: Առնէ մը ի վեր, Անգարա ժպիտ ու
համբոյր միայն վերապահած է մերձաբեւելեան
երկիրներու, իսկ Թուրքեւիրաք սրտակցութենէն
ապին,— որուն թաքուն ծալքերուն մասին ժա-
մանակին խօսած ենք այս էջերուն մէջ —, այդ
չեչոը դարձած է աւելի քնքոյշ:

Կատարեալ սիրուբտուք Անգարա - Լոնտոն
ձայնակցութիւնը՝ արաբ երկիրները հրապուրելու
աշխատանքին մէջ, ամէն առենէ աւելի թափ ստա-
ցած է վերջին եռամսեային, երբ տակաւ կը բիւ-
րեղանան ճակատները Մերձաւոր ու Միջին արե-
ւելքի չուրջ, ու անդլեւսաքսոնները կ'ուզեն իրենց
միացման դիծ գործի մղել Թուրքերը:

Հասան Սագայի խօսքերուն տակ, ոչ միայն
ընթացիկ սրտակցութեան մը ջրդուքը կ'ալեծփէր,
այլեւ զինուորական կենակցութեան մը պատրաստ-
նակամբ, նկատելով որ Հալէպի «էլ ձոմհուրիէ» թերթի
Անգարայի թղթակցին ուղղուած համակրալիր իր
յայտարարութեանց կարգին, կ'ըսէր բառ առ բառ.

— « Բարեկամական ձեռք կ'երկարենք արաբ
երկիրներուն, ու կ'ուզենք ընդգծել՝ թէ կապ պիտի
հաստատենք թուրք եւ արաբ բանակներուն միջեւ,
մեր հասարակաց շահերու պաշտպանութեան»:

Ինչո՞ւ այս յեղակարծ զարթօնքը, այսքան
լիաբուռն, ու անվերապահ: Ուրկէ՞ այսքան սէր ու
մօտիկութիւն մանաւանդ Սուրիոյ հանդէպ, որուն
չարիք չմնաց որ չգործէր: Մինչեւ այսօր,— ա-
ռանձին հաշիւ:

Միջրինակութենէ խուսափելու համար, խօսք
կուտանք այս անգամ արաբական աշխարհի մեծա-
գոյն հեղինակութեան՝ Տօքթ. Թահա Հիւսէյնի,
որ խնդրոյ առարկայ սիրոյ յայտարարութիւնն -
րուն չուրջ կը փորձէ վերլուծական ընդարձակ աշ-
խատանք մը, յստակ, ուժեղ եւ վճռական: Աւել-
ցնենք, այս առիթով, որ Թահա Հիւսէյն, ներկա-
յիս կը վարէ Գահիրէի Դրական ֆաքիւլթէն, մե-
ծագոյն ղրաղէան է արաբ աշխարհի, — քննադատ
եւ բանասէր միաժամանակ: Տակաւին մանուկ՝
կորսնցուցած է աչքերուն լոյսը, բայց իր հոգիին
անչէջ լոյսը տարած է դինք մինչեւ Եւրոպա,—Փա-
րիզ՝ Սորպոն, ուր հետեւած է դրական, ընկերա-
յին եւ փիլիսոփայականբարձր դիտութեանց: Կի-
նը՝ Ֆրանսուհի: Բազմաթիւ հեղինակութիւններ
ունի, որոնց կարգին Ֆրանսերէն հատորներ:
Կ'աշխատակցի արաբական մեծագոյն հանդէսնե-
րուն, եւ թերթերու: Միջազգային անունի տէր:

Թողունք, որ ինք խօսի.

— Առաջին աշխարհամարտի վարդապային՝
Թուրքեւեդիպատական յարաբերութիւնները հակա-
դրութիւններով լեցուն էին: Կը հիանայինք մէկ
կողմէ Թրքական բարեշրջումներուն, բայց կ'ատէ-
ինք իր արեւմտամոլ բարքերը: Քէմալի յեղաշրջ-
ումները՝ կը կազմէին, այդ օրերուն, արեւելեան
մտայնութեան համար, ժխտում արեւելեան աւան-
դութիւններու:

Լօզանի դաշնագրէն վերջ, խղուեցան վերջնա-
կանօրէն Թուրքեւեդիպատական յարաբերութիւննե-
րը: Եգիպտոս փրկուեցաւ Թրքական լուծէն: Այդ
լուծը թօթափել՝ բաղձանքն էր ոչ միայն Եգիպտո-
սի, այլեւ բովանդակ արաբութեան, — ուղղակի
կամ անուղղակի ենթակայ Թրքական ապրեցու-
թեան:

Սուրիա, Լիբանան թէ Իրաք, հաւասարապէս
կ'ատէին Թուրքերը:

Թուրքերու հեռացումով, նոր դարաշրջան կը
բացուէր արաբ աշխարհին համար: Արդարեւ,
պարկ ստացաւ մեր մշակոյթը, ու վերածնան ա-
րաբ ասպետականութիւնն ու աղնուապետու-
թիւնը, որոնց ռահվիրաները եղած էին մեր նա-
խահայրերը, երբ Թուրքիոյ անունն իսկ չկար մի-
ջազգային թատերաբեմին վրայ:

Արաբ աշխարհը կը հաւատար, թէ Թուրքիոյ
տիրապետութենէն փրկուելէ վերջ՝ պիտի ապա-
տագրուէր նաեւ Եւրոպայի ազդեցութենէն: — Ա-
համաշխարհային պատերազմէն վերջ, արդարեւ,
Իրաք ու Եգիպտոս պայքարեցան Մեծն Բրիտանիոյ
դէմ: Եգիպտոս որոշ ազատութիւն ձեռք ձգեց, իսկ
Սուրիա թէ Լիբանան՝ տիրացած են այսօր իրենց
անկախութեան:

Ծագեցաւ Բ. աշխարհամարտը: Արաբները օ-
ժանդակեցին Դեմոկրատներուն, կարելի բոլոր մի-
ջոցներով, իսկ Եգիպտոս թէ Իրաք՝ մնացին պայ-
քարի իրենց հին դիրքերուն վրայ: Դաշնակիցներու
յաղթանակէն վերջ միայն, սկսան չփոխմներ Մեծ-
բոյն ոչ մեր մէջեւ, եւ այդ խօսակցութեանց դու-

Մ տ ա ծ ո ւ մ ն ե ր

«ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐՈՒԱՆ» ԱՌԹԻԻ

1921էն վերջ հայրենիքէ դուրս է Դաշնակցութիւնը, ցրիւ եկած հայութեան հետ, քիչ մը աշխարհի բոլոր մասերուն մէջ:

Հայրենիքէն դուրս թէեւ, Դաշնակցութեան կեդրոնական մտահոգութիւնը մնաց Հայրենիքը:

Դաւանական եւ քաղաքական ակնյայտնի հակառակութիւնը համայնավարութեան եւ իր վարչաձեւին, պատճառ մը չեղաւ սակայն, որ Դաշնակցութիւնը զազափարական ընդդիմութեան սահմաններէն դուրս հանէր իր քննադատութիւնները:

Քննադատեցինք տեւականօրէն, առանց ատելութեան, առանց կրքի, այն ամէնը որ մեր համոզումով հակառակ էր Հայաստանի եւ հայութեան շահերուն:

Մարազանեցինք խորհրդայինվարիչներու ծայրայեղութիւնները՝ մեր երկրի տնտեսական, կրթական, հոգային խնդիրներու մասին: Դատապարտեցինք անոնց ծայրայեղ հաճոյակատարութիւնը, որմէ միշտ տուժեցին մեր երկիրն ու ժողովուրդը: Մինչ աւելի մեծերն ու բարգաւած վիճակ ունեցողները օգտուեցան անհամեմատ չափերով: Չհամակերպեցանք եւ չենք կուեցանք, երբ երկրէն դուրս իսկ հասան անոնց սպառնալիքներն ու բռունցքը:

Եւ վերջապէս մեր քննադատութիւններէն չվրիպեցան ոչ մէկ ազգավնաս քայլ, հակառակ բոլոր դժուարութեանց, տեսանելի եւ մութ խաղերուն:

Անարդար է՞ր, սխալ է՞ր, վնասակար արա՞րք մըն էր մեր այս դիրքը:

— Ձեր լուրջ եւ մեթոտիկ քննադատութիւնները, կը նպաստէին մեր պահանջներուն իրականացման, կը յայտարարէր ժամանակին, Մ. Հայաստանի ամենակարկառուն եւ պարկեշտ դէմքերէն մէկը, որ միաժամանակ յայտնի դէմք մըն էր համախորհրդային չափանիշով ալ:

Մնաց որ, Դաշնակցութեան դիրքը լիովին արդարացաւ Մ. Միութեան յետպատերազմեան նոր ուղղութեամբ՝ հայկական խնդիրներու մասին. ուղղութիւն մը, որ ոչ մէկ նմանութիւն ունի անցեալին հետ:

Մեր երկրին մէջ եւ մեր երկրէն դուրս կատարուած փոփոխութիւնները որոնք այսօր դիտուած են արդէն դեռ երկմտանքով տարուած հետապնդած պահանջներն էին:

Իսկ այս կը նշանակէ թէ Դաշնակցութիւնը բոլոր պարագաներու մէջ եղաւ չխոտոր արտայայտիչը հայ ժողովուրդին իրական պահանջներուն եւ ցանկութիւններուն:

Ասով մէկտեղ մեր ընդդիմադիր դիրքը յատենական չէր, ո՛չ այ անպայման:

Մենք ալ փոխուած ենք, փոխած մեր վերաբերումը հանդէպ Մ. Միութեան ընդհանրապէս, Մ. Հայաստանին՝ մասնաւորապէս:

Մենք այսօր դադրեցուցած ենք պաղափարական պայքարը եւ անվարան կը ջատագովենք մեր երկրի վերելքը բոլոր մարզերուն մէջ, առանց կարուելու իրականութենէն: Ողջունելով Հայրենիքի չինարարութիւնը, մշակութային նուաճումները, մենք չենք մոռնար սակայն բազմաթիւ թերութիւններն ալ:

Հաճելի չէ մեր այսօրինակ դնահատութիւնը մեր հակառակորդներու համար: Ճաչակի եւ ըմբռնումի խնդիր է այս: Բայց չէ՞ որ հաճելի չէինք անոնց համար այն ատեն երբ փառաւոր կ'արձանագրէինք Հայ. Եկեղեցիի, հայ գրականութեան, ազգային պատմութեան դէմ գործադրուած անճոռնի եւ վանդալական արարքներու մասին:

Հաճելի չէինք, երբ արդարութիւն կը պահանջէինք հայկական անլոյծ մնացած դատի մասին. երբ կը պնդէինք մեր հողային իրաւունքներու, Սեւրեան հայութեան պահանջներուն վրայ:

Մինչ եւ ամէն գնով հաճելի ըլլալը մեր գործը չէ. մանաւանդ երբ խնդիրը մեր ազգային պահանջներուն եւ մեր արժէքներուն կը վերաբերի:

Մեր դոյութիւնը, իր իմաստը պիտի կորսնցնէ այն ժամանակ, երբ մեր բոլոր քայլերովը հաճելի դադիպեցաւ, միաժամանակ, Թուրքիոյ չհապճեպութիւնը՝ Արաբներով:

Զարմանալի Թուեցան, մանաւանդ արաբ Թուրքեւարաբ գործակցութեան մը շուրջ Հասան Սագայի վերջին յայտարարութիւնները, իրրեւ թէ «Մերձաւոր Արեւելքի հասարակաց շահերը պաշտպանելու համար»: Զախջախիչ մեծամասնու-թեամբ, Արաբները ղգուանքով իմացան այս քարոզները, որովհետեւ թարմ կը մնան տակաւին այն դառն յիշատակները, զորս կը պահէ Արաբ աշխարհը, անցեալի տառապալից օրերէն: Չենք մոռցած Համաշխարհային Բ. պատերազմի նաղօրեակին Թուրքերու վերաբերումը մեղի հանդէպ, մանաւանդ Սանճաքի խնդրին մէջ, որ յանգեցաւ հասարակ կողոպուտի մը:

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

«Տիգրիս» եւ Տիգրանակերտ

Պատահմամբ, ձեռքս անցաւ Տիգրանակերտի Հայր. Միութեան Հալէպի Շրջ. Վարչութեան Տարեգիրքը, «Տիգրիս» (1946):

Գիրքը կը բաղկանայ 160 էջերէ, մաքուր տպագրութեամբ եւ հարազատօրէն կը ներկայացնէ Տիգրանակերտի նիստն ու կացը, սովորութիւնները եւ զաւառաբարբառը: Իր ծննդավայրը չտեսած նոր սերունդն է որ, տարիներու աքնային աշխատանքի արդիւնք, ստանձնած է տարեգրքին նիւթերու հաւաքումը ու հրատարակութիւնը: Պատիւ իրեն:

Տարեգիրքը երկու մասի բաժնուած է.— Ա— Սիրերդներ, առածներ Տիգրանակերտի զաւառաբարբառներով, զրուագներ ու մանրավէպեր տեղական կեանքէ, Բ.— Պէյրութի եւ Հալէպի մասնաճիւղերու հաշուետուութիւն: Գնահատանքի արժանի գործ:

*Դժբախտաբար առաջին առթիւ ուշադրութիւնս գրաւեցին կարգ մը կարեւոր պակասներ.— Այս տարեգիրքին մէջ ինչո՞ւ չյիշել 1915ին տեղի ունեցած հազար ու մէկ տեսակ խուժդուժ ջարդերէն գոնէ քանի մը զրուագներ եւ դէմքեր եւ գոհանալ միայն քանի մը փէխուռաններով: Առաջին նիւթերը տարեգրքին ուղն ու ծուծը պէտք է կազմէին: Օրինակ, ինչո՞ւ չյիշել առաջին կայանատուրքը, որ տանջանքներուն ամէնէն զազրելին կրեց իր մորթին վրայ ու այնպէս մեռաւ,— Մխրան Պաթմաճեան, Տիգրանակերտի եւ շրջանի Հ.Յ.Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ, 28 տարեկան, չրջանառուող Եփրատ Դոլէճէն, հարուստ եւ ազնիւ ընտանիքի զաւակ: Ինչո՞ւ չյիշել նմանապէս հարուստ ընտանիքի զաւակ Միսաք Շերիքճեանը, անդամ Քաղաք. Մորհուրդի, Պուտուկեան Սեդրակը, Զաքուճեան Տիգրանը, Սանթրճի Յակոբը, Ալիփուռարի յեղափոխական քահանան, Տէր Աշոտը, որ դէնքերու տեղը ցուցուցած չըլլալով, մխանեղուն տանջանքներէն վերջ, տանիքէն վար նետուեցաւ եւ խոշտանգուեցաւ: Ի՞նչու գոհանալ միայն քանի մը տողով՝ Տիգրանակերտի խիզախ առաջնորդ Սրկտիչ վարդապետ Զէյտեանի մասին, որուն եղերական վախճանը տասնեակ էջեր կրնան յիցնել: Եւ մանաւանդ ինչո՞ւ չյիշել Մարաթի մէջ կախաղան բարձրացած մեր 12 անդին եւ անճառօղ հայրենակիցները, ինչո՞ւ մոռնալ համեստ Մարտիկը՝ որ առաջին կրակողը եղաւ (Բանձր Փուռնի թաղէ), երկու ժամ ինքնապաշտպանութեան դիմելէ վերջը, դինուորական տարիք ունեցողներուն տանիքները ապաստանած միջոցին (1914—1915):

դառնանք մեր հակառակորդներուն: Այդ պարագային է, որ Դաշնակցականը կրնայ մտածել թէ իր դերը վերջացած է հայ իրականութեան մէջ:

Զերկարենք մեր մտածումներու թելը, որ կրնայ շատ հեռուները տանիլ մեզ: Այսքանն ալ բաւական է Դաշնակցականի մը համար՝ բարձր ճակատով նայելու իր հոյակապ անցեալին, չարուներկու համար վաղուան իր գործը:

Ի՞նչ վաղուան մասին է խօսքը, երբ այսօր-ուայ համար իսկ «Դաշնակցութիւնը, այլեւս անեղիք չունի», համաձայն հին երգի մը նոր եղանակին:

Հակառակ այդ խռպոտ եւ ժանգոտած եղանակին, Դաշնակցութիւնը կը յամառի չարունակել իր գոյութիւնը, որովհետեւ այսօր աւելի քան երբեք ան իր ընելիքին հաւատքն ու գիտակցութիւնն ունի:

Հայկ. Դատին պահանջը դեռ չրջան կ'ընէ մեր հայկական կազմակերպութիւններու մէջ, համազգային զոյն մը հագած: Ո՛չ միայն միջազգային ատեաններուն՝ այլ եւ կրկմլինի պալատին մէջ իսկ ան դեռ իր պաշտօնական տեղը չունի:

Ցաւալի այս իրականութիւնը, կրնայ երկար տեւել, հակառակ վարդապետական լաւատեսութեանց:

«Դաշնակցութիւնը անելիք չունի» կրկնողները ուզեն թէ ո՛չ, ճիշտ այս պարագային է որ ծանր հոգեր կ'ինչնան մեր կուսակցութեան վրայ:

Դաշնակցութեան այս պարտականութիւնը չի թուլնար ներքաղքով ալ, եթէ իրականանայ զանգուածային ներքաղքի ծրագիրը:

Քաղաքական մեր պահանջներուն հետ, մենք ունինք մեր ընկերային դատանանքը: Մէկին լուծումը — եթէ լուծուի մեր ներկայ ձեւակերպումին իսկ — չի պարտադրեր մեղի հրաժարումը միւսէն:

Ըլլալով ընկերվարական, մենք կը հաւատանք ժողովրդապետական այն կարգ ու սարքին որ կը ծնի ազգի բոլոր հատուածներէն եւ կը ծառայէ բոլորին:

Եթէ ներկայիս այժմէական եւ հրատապ բնոյթ մը չունի մեր այս պահանջը, այդ անոր համար է որ մենք գիտակցութիւնն ունինք իրականութեան թելադրանքներուն:

Ահա թէ ինչու Հայկական Հարցի ամբողջական լուծումէն ետքն ալ, Դաշնակցութիւնը կոչուած է մնալու դրօշակիրը ազատատենչ եւ ժողովրդավար հայութեան:

ՍԷ-ՍԱՐ

կարճ կապելով, կ'անցնիմ Տարեգրքին։ Քանի եւ հինգ տարի է որ արտասահման կ'ապրինք, բայց ոչ մէկ փոփոխութեան ենթարկուած ենք։ Կար - ծէք արտաքին աշխարհին հետ գործ չունինք, եւ կ'ապրինք Թուրքիոյ մէկ հեռաւոր գաւառը։ Ինչ - պէս կ'ըսէ տարեգիրքը — եկաւ Պարթեւացին, Հռոմէացին, Պարսիկը, Սելճուկը, Թուրքն ու Թաթարը, Մոնկոլն ու Արաբը, Յոյնն ու Բիւզան - դացին, Տիգրանակերտը Տիգրանակերտ-իակ դնաց օտար աշխարհ, Ամերիկա, Ֆրանսա, Եգիպ - տոս ու Ափրիկէ, Յունաստան եւ Պոլիս, Սուրիա ու Լիբանան, մնաց միշտ Տիգրանակերտցի, ան - հաղորդ իր շրջանակին։ Թերթ, ամսագիր կամ դիրք հրատարակելո՞նք, ուրիշ նիւթ եւ դրամագլուխ չունինք կարծես. անմիջապէս կը պատկերազար - դենք հեռուէն նկարներով,— Տիգրան Բ. Տիգրիս գետը, զանգակատունը եւ Տիգրանակերտի պա - րիսպները։ Պրծաւ գնաց։ Ուրիշ քաղաքացիներու ներկայութեա՞ն՝ մտիկ կ'ընենք, կարդը մեզի ե - կա՞ւ, դի քոյ է կարողութիւն։ Քիչ մը պահպանո - ղական, ամէն ճակատներու վրայ բացա'կայ, բացի քանի մը նմոյշներէ։ Կը թուի թէ միայն տիգրանակերտցիական շրջանակէն լուր ունինք, կարծէք հաստատել կ'ուզենք թէ պարիսպներու մէջ ապրած ու մեծցած ժողովուրդ ենք։

Գանք Տարեգրքին.— էջ **16** — Ա. Տիգրանա - կերտի նորաչէն զանգակատան կնքահայր ըլլալու համար պ. Տիրան Գազազեանը տուած է 27 ոսկի, ոչ թէ 50 ոսկի։ — Բ. Նոր զանգակատունը չին - ուած է Պ. Դաւիթ Ղազրճեանի ձեռքով, բայց երբ Թուրքերը երեք տարի վերջը դիմեցին երեն քան - դելու համար, մերժեց (պատի՛ր երեն)։ Եւ սա - կայն մտանիչ մը՝ Հապազկուրցի Տաշճի Սահակ՝ յանձն առաւ եւ փլցուց։

Էջ **34** — Հ. Ը. Դաշնակցութեան երկրորդա - կան բարձրագոյն վարժարանը հիմնուած է 1911 - ին՝ ոչ թէ 1909ին։ Աշակերտները կապոյտ գոյնով հագուստներ կը հագնէին կարճ տափտաներով, միատեսակ, կաշիէ գօտիներուն ծայրը, մետաղեայ դլուխներուն վրայ դրուած էին Ը. Դ. տառերը։ Պատյի կամ որեւէ պաշտօնական այցելութեանց պահուն՝ Փանֆարի խումբը առջեւէն, դոյդ դոյդ չարուած ու կարգապահ, կը յառաջանար, անցորդ - ներու հիացում պատճառելով։

Էջ **64** — Ա. 1895ի Յարդերուն, երեք օրուան ինքնապաշտպանութեան մէջօդին՝ հոչակաւոր Փէնճէլիին չափ՝ յանդուգն գործ կատարած է «Պը - դով ջուրը» (իսկական անունը չեմ դիտեր)։ Բ. Նշանաւոր փեխուաս էր, Թաղթի Քալլա Պոօն (Պեռրոս), Հայոց առաջնորդարանի ամենահաւա - տարիմ պաշտպանը՝ Զաւէն արք. ի (ապա պատ - րիարք) Տիգրանակերտի առաջնորդութեան մէջօ - դին։ Գ. 1880ական թուականներուն արդէն սկսած էր հայրենասիրական եւ ազգային չարժումը, զար - թօնքի շրջան։ Այդ օրերուն կը կազմուին Ազատասէր եւ Հայրենասէր ընկերութիւնները, կը կազմակեր - պուին լսարան, դասախօսութիւններ, թատրոն, գաղտնի տուներու մէջ եւ իրենց անդամներուն կը հայթայթեն յեղափոխական գրքեր՝ գաղտնի կար - դալու համար։ Այս երկու կազմակերպութիւնները անուղղակի կը դառնան 1896ի ինքնապաշտպանու - թեան դրդիչները ու կազմակերպիչները։

Էջ **92** — Տարի մը կայսերական ֆէրմանով կուսակալ մը կուգայ Տիգրանակերտ։ Ասճա Ուսէ - փը (մեծահարուստ եւ Մէճլիսի Իսարէի անդամ) դիմաւորելու կ'երթայ։ Թուրքին մէկը իբր թէ կուսակալին կ'ըսէ,— Այս կեավուրին չատ երես տալու չէ։ Ասճա Ուսէփ իմանալով, ուղղակի կ'եր - թայ հեռագրատուն, հեռագիր մը կուտայ Պոլիս, նշդրօրը, կը սպասէ հեռագրատունը. քանի մը ժա - մէն պատասխանը կը ստանայ եւ կուսակալը պաշ - տօնական ընդ կուտայ։ Ի՞նչպէս հաւատանք այս պատմութեան, երբ դիտենք որ Տիգրանակերտի մէջ ո՛ եւ է Հայ ոչ թէ կուսակալ հրաժարեցնել, այլ հասարակ պաշտօնեայի մը հետ համարձակո - րէն խօսելու անդամ կը քաշուէր։ Մեր լեզուով ա - սոր կ'ըսեն «խուլիա փիլավի»։ Մանաւանդ որ դէպքը կը պատահի 1908ի Սահմանադրութենէն առաջ։

ԹՈՐԳՈՄ ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

★ Ճանճերը, հանգստակ իրենց անվնաս երե - ւոյթին, մեծ վտանգ կը սպառնան մարդկութեան, վարակիչ հիւանդութիւններու տարածման պատճառ ըլլալով։ Ասոնց բազմացումին սերմերու եւ մանրէներու։ Անոնց բազմացումին արգելքը առաւելապէս կը չափազանցնէ այդ վտանգը։ Թէեւ քանի մը չարաթ կ'ապրին, սակայն եղանակի մը մէջ ձնունդ կուտան երկվեցեակ մը սերունդներու։

Հաւկիթէն ելլելէ հազիւ երկու չարաթ յետոյ, ճանճ մը 600—900 հաւկիթ կ'ածէ։ Իրենց գործո - ղութեան հիմը կը կազմեն աղբանոցները եւ ուրիշ տեղերու աղտեղութիւնները։

Ճանճերը իրենց մանր պտիճով կը խայթեն եւ կը ծծեն արիւնը։ Այդ խայթոցով, անոնք քայքայողչ մարդու մը մէջ կրնան ներարկել բազ - մաթիւ վնասակար սերմեր եւ պատճառ ըլլալ չատ մը հիւանդութիւններու, ինչպէս՝ փորկաւթիւն, աղեւտաց, ժանտատենդ, փտախտ, կեղծմաչկ, արբեան թունաւորում, եւն.։

Անգլիացի թղթակիցը եւ Հայերը

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք երէկ, «Մանչէս - թըր Կարտիըն» թղթակիցը, Փրայս, Պոլիս այ - ցելած է երկու շաբաթ առաջ։ «Հայերէնմամբամբ թերթին թղթակիցը խորհրդայինի հիւպատոսարա - նին մէջ հանդիպած ըլլալով անգլիացի թղթակցին, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ.—

— Եթէ կը փափաքիք հայերէն խօսինք, որով - հետեւ հայերէն ալ դիտեմ։

Եւ առանց պատասխանի սպասելու, Պ. Փրայս հայերէնով կը հարցնէ մեզի.— Ի՞նչպէս էք։ Ուրիշ բառեր ալ դիտէի, բայց մոռցեր եմ։ Եթէ չեմ սխալիր, հայ լեզուն գեղեցիկ հոմանիշ մը ու - նի «տօքթօր» բառին համար։ Ճիշդի.— Բժիշկ, բժիշկ, կը կրկնէ Պ. Փրայս, օտարներու համար դժուարահնչիւն այդ բառը արտասանելով հայկա - կան հարազատ առոգանութեամբ։

Պ. Փրայս նախ կը խօսի Ռուսիայէն, Ռումա - նիայէն եւ Պուլկարիայէն իր կրած տպաւորու - թիւններուն մասին, գրեթէ նոյնութեամբ կրկնե - լով ինչ որ ըսած էր ցերեկին՝ թուրք լրագրողնե - րուն։ Յետոյ Հայերու մասին։

— Այս բարեկամս, բաւական մօտէն կը ճանչ - նամ ձեր ժողովուրդը։ Նախորդ պատերազմին կովկաս կը գտնուէի եւ 1914—15ին ռուսական բա - նակներուն հետ էի։ Այցելեցի Էջմիածին, Երե - ւան, Արեւելեան Նահանգները։ Ծանօթացայ կղե - րական թէ աշխարհական բազմաթիւ Հայերու, որոնց կարգին նաեւ Անդրանիկին՝ Վանայ մէջ։

Իրրեւ Արեւելքի առաջին քրիստոնեայ ժողո - վուրդը, Հայերը մեծ ծառայութիւններ մատուցած են քաղաքակրթութեան եւ օժտեալ ցեղ մըն են ա - մէն տեսակէտով։ Միակ եւ մեծագոյն թերութիւն մը ունին.— քաղաքականութենէ բնաւ չեն հաս - կնար եւ չեն դիտեր պատմութենէն դաս առնել։ Ա - տենօք այս մասին վիճաբանութիւններ ունեցած եմ հայ դեկավարներու հետ եւ չեմ քաշուած նոյն կարծիքը յայտնելէ։

Չեմ դիտեր թէ ներկայիս ի՞նչ կը մտածեն ա - նոնք, որովհետեւ երկար տարի չեմ գտնուած Հայերու հետ։

Դիտել կուտանք անգլ. թերթերու հրատարա - կութիւնները եւ իր կարծիքը կ'ուզենք այդ մասին։

— Անգլ. մամուլը հայկականէ աւելի ռուսա - կան բնոյթ կը վերագրէ Հայերու անունով կա - տարուած ձեռնարկներուն։ Հետեւաբար հայ ժո - ղովուրդին հետ կապ չունին այդ կարգի հրատա - րակութիւնները, որոնք առաւելապէս կը չահա - գրգռեն անգլ. եւ ռուս յարաբերութիւնները»։

Ցիսուներեք տարուայ անգլիացի երեսփոխան - հրապարակագիրը բացառիկ կարեւորութեամբ կանգ կ'առնէ այս կարեւոր կէտին վրայ եւ կըփա - փաքի որ հայ ժողովուրդին վարիչները ըմբռնեն իրականութիւնը եւ կը չարունակէ.

— Ինչպէս ըսի արդէն, նախորդ պատերազմին տարիներով կովկաս գտնուելուս եւ հետեւելուս ռուսական բանակներու չարժումներուն։ Այդ տա - րիթով այցելեցի Արեւելեան Նահանգները, որոնց կարգին նաեւ Կարսի եւ Արտահանի շրջանները։

— Ո՞ր շրջանին կը դուզադիպէր ձեր այցելու - թիւնը։

— Եթէ չեմ սխալիր 1915ին էր։ Այդ տարիով նկատեցի թէ Հայերը ոչ մէկ տեղ մեծամասնու - թիւն կը կազմեն։ Մասնաւորաբար Կարսի եւ Ար - տահանի շրջաններուն մէջ փոքրամասնութիւն կը կազմէին Հայերը եւ մեծամասնութիւնը կը ներկա - յացնէին Թուրքերն ու խլամ ժողովուրդները՝ Քիւրտեր, Լազեր եւայլն։ Այս պայմաններուն մէջ չեմ հասկնար թէ ի՛նչ տեսակ հիմերու վրայ յենլով կը պահանջուի այժմու Սովետ Հայաստանին դնել Կարսն ու Արտահանը։

Որքան կը յիշեմ ռուս եւ վրացի փրօֆէսօր - ներ այդ հողերուն կազմը արդարացնելու համար պատմական իրաւունքներ առաջ քշեցին։ Նոյնիսկ վրացի փրօֆէսօր մը պահանջեց Վրաստանի կցել մինչեւ Տրապիզոն երկարող Սեւ Ծովեզերեայ շըր - ջանը։ Մինչդեռ, եթէ պատմական իրաւունք պիտի փնտռենք, կը խորհիմ թէ Յոյները աւելի իրաւունք ունին Տրապիզոնի մասինխօսելու, քանի որ առեւօր Պոնտոսի պետութիւնը հիմնած էին հոն։ Արդէն այդ պատճառով է որ Անգլիոյ հանրայինկարծիքին վրայ նպաստաւոր ազդեցութիւն չեն գործած ռու - սական պահանջները։

Պարագան նոյնն է նաեւ Նեղուցներու վերա - բերեալ ռուսական պահանջներուն մասին։ Ինչպէս յայտեցի արդէն Թուրք լրագրողներուն, Անգլիոյ հանրային կարծիքը կը փափաքի որ Թուրքիոյ վեր - իշխանութեան տակ մնան Նեղուցները»։

Արդէն ծանօթ այս տեսակէտները պարզելէ վերջ Պ. Փրայս կ'անդրադառնայ Թրքահայութեան եւ կ'ըսէ.—

— Աւելորդ է ըսել թէ քիչ մը առաջ Հայերու մասին յայտնած կարծիքներս ոեւէ առնչութիւն չունին Թուրք քաղաքացի Հայերուն հետ։ Պաշտօ - նական վիճակագրութեանց համաձայն 50 հազար Թուրք քաղաքացի Հայեր կ'ապրին ներկայիս Իս - թանպուլի մէջ։ Հանրապետական օրէնքները ճըշ - դած են անոնց կացութիւնը, որ կապ չունի արտա - քին աշխարհին հետ»։

Պ. Փրայսի հարցումին պատասխանելով կը յայտնենք թէ դժբախտաբար Պատրիարք չունինք ներկայիս ու կ'աւելցնենք թէ Նարոյեան Պատրիար - քին անակնկալ վախճանումէն ի վեր թափուր կը մնայ պատրիարքական աթոռը։

— Շատ կ'ախորժիմ հայ եկեղեցական արարո - ղութիւններէն եւ կ'ուզեմ այցելել հայ եկեղեցի մը։ Կարծեմ եկեղեցի մը ունինք Թօքաթլեան պան - դոկին կռնակը։ Ուրիշ առիթով այցելած եմ։ Կ'ապրի՞ թէ մեռած է Թօքաթլեանի վարձակալ Պ. Մկրտիչ Թօքաթլեանը։

— Ողջ է եւ Նիս կը գտնուի։

— « Շատ ուրախ եմ» կ'ըսէ Պ. Փրայս, հա - յերէն արտասանելով նաեւ այս նախադասութիւնը։

— Կեցցէ՛ք, հայերէնի ձեր պաշարը բաւական ճոխ է եղեր, դիտել կուտայ Փրայս. դեսպանա - տան նախկին դիւանապետը Զօր. Սարու, որ իր կարգին կը պատմէ.

— Ինծի զարմանք չի պատճառեր ձեր հայերէ - նագիտութիւնը։ Երբ տարիներ առաջ Թուրքիա եկայ, հանդիպեցայ բազմաթիւ օտարականներու, մանաւանդ Փրանսացի աշխարհականներու, կրօնա -ւորներու եւ ամերիկացի միսիոնարներու, որոնք հայերէն սորված էին։

Այս հետաքրքրական երեւոյթին պատճառը բացատրելին հետեւեալ կերպով.— Այդ շրջանին սուլթանական վարչութեան տակ կը գտնուէր օսմ. կայսրութիւնը եւ բռնապետութիւնը թոյլատու չէր որ օտարականները շփման մէջ գտնուէին հա - յասի ընտանիքներու հետ։

Միւնդեռ օտարականներուն համար անհրա - ժեշտութիւն մըն էր յարաբերութիւններ հաստա - տել։ Այս պատճառով անոնք յարաբերութեան մէջ մտան քրիստոնեայ հայ տարրին հետ, ընտանեկան կապեր հաստատեցին եւ սորվեցան անոնց լեզուն։ Այսօր փոխուած է կացութիւնը, եւ թուրք կինը ա - մէն ազատութիւն կը վայելէ։ Երկրին մէջ կայ նաեւ օտար լեզուներու տեղեակ երկսեռ երիտա - սարդութիւն մը, որոնց հետ դիւրութեամբ չարա - բերութիւն կը հաստատեն օտարները։ Հիմնական այս փոփոխութիւններուն հետեւանքով է որ հայ տարրը կորսնցուցած է իր երբեմնի առանձնայա - տուկ դերը։ Այդ պատճառով է դարձեալ, որ Եւ - րոպայի նոր սերունդը չի ճանչնար հայ ժողո - վուրդը»։

ՀՈՂԸ ԳԻՒՂԱՑԻՆԵՐՈՒՆ, ԱՄԷՆ ՏԵՂ

Պատերազմի լրանալէն ի վեր Հունգարիոյ մէջ 451.500.000 հէքթար հող բաշխուած է 600 հազար հողազուրկ գիւղացիներու։ Այս հողերուն 450 միլիոնը մշակելի են, մնացեալ մէկուկէս միլիոնը անտառ։

Հողային բարենորոգման օրէնքին համաձայն, հարիւր հէքթարէ աւելի կալուածներու սեփակա - նատիրութիւնը ջնջուած է եւ բաշխուած գիւղա - ցիներուն, իւրաքանչիւրին տալով հինգէն տասը հէքթար հող։ Այս դրութեամբ հարիւրաւոր աղա - բակալաններ ու գիւղացիներ, որոնք հազարաւոր տարիներէ իվեր օտարին հողը կը մշակէին, հիմակ իրենց սեփական փոքրիկ կալուածը կ'ունենան։

Խթէրհազիի դքսութեան ղերդաստանին պատ - կանող 350.000 հէքթար կալուածը կամ ֆէսթէթիչ դուքսերուն հարիւր հազար հէքթար հողերու նման աւատապետական մեծ կալուածները անհետացած են։ Այս ընտանիքները բնաւ հող չունին այլեւս, համաձայն նոյն հողային բարենորոգումներու օ - րէնքին, որ կը սրամադրէ հազար հէքթարէն նուազ կալուած ունեցողներու միայն հարիւր հէք - թարը սեփականատիրոջ պահել։ Բացառաբար երեք հարիւր հէքթար ունենալու արտօնուած են փաշա - կանութեան դէմ գործօն բաժին ունեցողները։

Դեմոկրատ կուսակցութիւնը երկու նպատակ կը հետապնդէ. նախ վերջ մը դնել մեծ կալուածա - տէրներու դրութեան, որուն քաղաքական եւ նիւ - թական ազդեցութիւնը կրնար երկրին ժողովրդա - պետութեան արգելք հանդիսանալ։ Եւ երկրորդ հողեր տալ մէկ միլիոն հողազուրկ գիւղացինե - րու, այսպէս ապահովելով անոնց աջակցութիւնը նոր կարգուսարքին համար։

Հարուստ կալուածատէրերէն գատ տնտեսա - կան մասնագէտներն ալ նոր օրէնքին դէմ են, այն առարկութեամբ թէ հողերու այսպէս փոքր մաս - րու բաժանումը կրնայ մեքենաներու, կենդանինե - րու, դրամագլուխի նուազեցում մը յառաջ բերել եւ ծանր հարուած մը տալ Հունգարիոյ հողագոր - ծական արտադրութեան։

Հունգարիա այժմ պիտի որոշէ թէ հողագոր - ծակո՞ն թէ ճարտարարուեստական պիտի ըլլայ։ Այս պայքարին մէջ գիւղացիները մէկ կողմը, ճար - տարարուեստի աշխատաւորները միւս կողմը պիտի բռնեն։

ՍՏԱՑԱՆՔ

Հ. Մ. Ը. Մ.— Հայ Սկաուտ. թիւ 4—5, Ցու - լիս - Օգոստոս։ Գին 50 ֆրանք։ Հասցէ.— U. G. Arménienne, 32—34 rue St. Lazare, Paris (9)։

Խաղիճը կը հրաժարի պատերազմէ

Այսօր, հինգշաբթի, իր առաջին նիստը պիտի գումարէ Դ. Ազգ. Ժողովը: Կարգ մը բարեփոխումներ հաստատուած են ժողովասրահին մէջ, ուր 618 երեսփոխաններ աղդին ճակատագիրը պիտի վարչեն հինգ տարի:

Առաջին նիստին պիտի նախագահէ երիցագոյն անդամը, Պ. Մարսէլ Բաշէն, երբեմն օգնական ուղեղնալով վեց երիտասարդ երեսփոխաններ որոնց մէկը 24տարի է: Աւանդական ճառէն վերջ, նախագահը պիտի յանուանէ թէ ստացած է կառավարութեան հրաժարականը: Ժողովը այս մասին որոշում պիտի կրնայ տալ Դեկտեմբեր 4ին, հետեւաբար կա՛մ պիտի խնդրէ որ Պ. Պլում չարունակէ վարել ընթացիկ գործերը, եւ կամ յայտրդ մը պիտի նշանակէ: Իրազեկներու կարծիքով, նորէն ի բեն պիտի առաջարկուի կազմել նոր դահլիճը, պաշտօնավարելու համար մինչեւ յունուարի կէսը, երբ ընտրուած պիտի ըլլայ Հանրապետութեան նախագահը: Քաղաքական կուսակցութեանց վերիչները կը խորհրդակցին, որպէսզի երկիրը ջլատման չմատնուի առժամեայ կարգազրութիւններով, մանաւանդ որ եւմատական կացութիւնը խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ: Ազգ. Ժողովը հարկադրուած է առժամեայ եւմտացոյց մը քուէարկել երեք ամսուան համար, որպէսզի կարելի ըլլայ վճարել պետական պաշտօնեաներու թոշակները: Եւմատական նախարարը կը պնդէիր ծրագրին վրայ, պահանջելով խիստ խնայողութիւններ եւ կրճատումներ:

★ *Վիճաբանութիւնները կը չարունակուին կիրակի օրուան ընտրութեանց արդիւնքի մասին: Առջի օր թերթերը կը ծանուցանէին թէ Հանրապետութեան Խորհուրդին համար ընտրուած 85.000 պատուիրակներուն 24751ը Ժողովրդական են, 24.544ը համայնավար: Երէկուան թերթերը նոր ցանկ մը հրատարակեր էին, որուն համաձայն համայնավար պատուիրակները 24.788 են, Ժողովրդականները՝ 24.755, ընկերվարականները՝ 14.393 եւն.: «Իւմանիթէ» կը պնդէ որ իրենք են առաջին կուսակցութիւնը: «Լ'Օպ», Ժողովրդականներուն պաշտօնաթերթը, կը յայտարարէ թէ Ժողովուրդը առաջին տեղը տուաւ իրենց, «ազատութեանց փերեկութեան եւ ազգային անկախութեան պահպանման համար, բոլոր թուանշաններէն վեր »:*

Ծանր դէպքեր եգիպտոսի մէջ

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ երեքշաբթի օր արիւնալի դէպքեր պատահեցան ուսանողներու եւ ոստիկաններու միջեւ, անգլեւեգիպտական բանակցութեանց առթիւ: Խորհրդարանը նիստ դուռ մարեց զիջեցաց: Թագաւորը լուծեց 12 հոգինոց պատուիրակութիւնը որ կազմուած էր անցեալ մարտին, վերաքննելու համար 1936ի անգլեւեգիպտական դաշնագիրը: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյց մը կ'ըսէ թէ պատուիրակութեան անդամներէն եօթը վերջնապէս մերժած են այն համաձայնութիւնը որ կնքուած էր Հոկտեմբերին, Լոնտոնի մէջ, Անգլիոյ արտաքին նախարարին եւ Եգիպտոսի վարչապետին միջեւ: Նոյն օրը 50 ռեսփոխաններ առին քալեցին խորհրդարանէն, բողոքելով զաղանի նիստի որոշման դէմ:

Ամէնէն ծանր խռովութիւնները ծագեցան Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ մէջ: Ուսանողները կրակի տուին հանրակառք մը, փոքձեցին հրկիզել զպրոց մը, ծեծեցին մարդ մը, իրենք անդամ պաղտնի ոստիկաններէն եւն.: Բռատասուն ուսանողներ ձերբակալուեցան: Եգիպտացի սպայ մը եւ երեք ոստիկաններ վիրաւորուեցան Ալեքսանդրիոյ մէջ, ուսանողներու նետած քարերէն: Իսլամական եղբայրութեան վերաբերեալ բոլոր անգլերէն գիրքերը կրակի տրուեցան Գահիրէի հրապարակներուն վրայ:

ԴԱԻԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՖԻՆԼԱՆՏԱՑԻ ՄԷՋ

Ֆինլանտայի երեսփ. Ժողովը օրինագիծ մը կը պատրաստէ զատելու համար ինը հարիւր բարձրաստիճան սպաներ, որոնք ամբաստանուած են թէ Ռուսերու դէմ կռուելու կը պատրաստուէին:

Դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ Հելսինքիի մէջ, յառաջիկայ Յունուարին:

Ներքին նախարարին զեկոյցին համաձայն, Անգլիոյ եւ Ա. Միութեան հետ դիւանագործի ստորագրուելէն անմիջապէս վերջ, Ֆինլանտայի վերին հրամանատարութեան պատասխանատու սպաները հաւաքած են օդանաւերը, փոխադրակառքերը, ռատիօները, զէնքերը, ինդանօթները, ռազմանիւթը եւն. եւ զանոնք պահած են ամբողջերկրին հեռաւոր եւ մեկուսացած վայրերուն մէջ:

Անոնք երկիրը 34 դիմադրական չրջաններու բաժնած են: Իւրաքանչիւրը ունէր իր տեղացի հրամանատարը եւ պահուած ռազմանիւթին պատասխանատուն էր. իր պատասկանութիւնն էր նաեւ նորագիր դիմադրականներ արձանագրել:

Մինչեւ Օգոստոս երեւան հանուած են 17.000 հրացան, 2400 գնդացիր, 100 ծանր գնդացիր, 500 արագահարուած հրացան, 550 հակահրասայլի թնդանօթ, 7 միլիոն 500 հազար փամփուշտ, 12.000 ձեռնառումբ, 21.000 քիլօ պայթուցիկ, հարիւր անկարգել, 34.000 քիլօ իւղ, 200.000 լիտր քարիւղ, սրընթաց նաւեր, 150 ռատիօ փոխանցող եւ ընդունող գործիքներ եւ հարիւրաւոր թոն ուտելիք:

ՀԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԶՈՐՍ ՄԵԾԵՐԸ կը յուսան վերջացնել եւրոպական հինգ պետութեանց դաշնագիրներուն քննութիւնը: Երեքշաբթի օր Պ. Մոլոթով եւ Պըրնզ մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցան, հարթելով կարգ մը վիճելի կէտեր՝ Թրիէսթէի մասին: Երբ հինգ դաշնագիրները վաւերացուին, Զորս Մեծերը ձեռք պիտի առնեն գերմանական խնդիրը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը զարձեալ կը մերժէ ճանչնալ այդ երկրին կառավարութիւնը, առարկելով թէ ընտրութիւնները կատարուած են ահռելարսափի տակ:

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Քաղաքական Ցանձնաժողովը կը չարունակէ դինաթափութեան ծրագրին քննութիւնը: Անգլիական պատուիրակը առաջարկեց անմիջապէս ցուցակագրել իւրաքանչիւր երկրի սահմաններէն դուրս եղած զինուորները: Ամերիկեան պատուիրակը դիտել տուաւ թէ այս գործողութիւնը երկար պիտի տեւէ եւ առաջարկեց անմիջապէս քննել զինաթափութեան եւ հիւլէական ուժերի խնդիրը: Պ. Մոլոթով յայտարարեց թէ հակառակ չէ որ Յունուար 1ին առջ տեղեկութիւններ հաղորդուին արտասահմանի եւ իւրաքանչիւր երկրի մէջ եղած զինուորներու մասին: «Բայց, չեչտեց, չի բաւեր տեղեկութիւններ հաղորդել զօրքի մասին. պէտք է տեղեկութիւններ տալ նաեւ իւրաքանչիւր երկրի մէջ եղած զինապաշտ զէնքերու, հիւլէական եւայլ ուժերու, նաւային եւ օդանաւային կայաններու, ինչպէս եւ զինապահեստներու մասին»:

120 ԿՐԱՄ ՊԱՀԱՆՋՈՑ ՄԻՍ պիտի բաժնուի Նոյեմբեր 25էն Դեկտեմբեր 1, Նոյեմբերի գանազան տուեակներու DD կտրօնով, 100 կրամխողեղէն՝ նոյն ամսուան DP կտրօնով:

ԱՆԴՄԲԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ վարչապետ Փէքէր եւ պատերազմական նախարարը Թրակիա մեկնեցան, աչքէ անցընելու համար այդ չրջանի եւ Պոլսոյ զինուորական ամրութիւնները: Երկար տեւեն ի վեր առաջին անգամ է որ պաշտօնական կը ծանուցուի այսպիսի պատրաստ մը, որ սերտ կապ ունի Պալքաններու կացութեան հետ: Ցունական հրոսախումբերը կը դործեն նաեւ Թրքական սահմանին մօտ:

ԹԻՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ կառավարական զօրքը Չէնճանը դրաւելէ վերջ, համախմբուած է Աթրպատականի սահմանին վրայ: Վարչապետը խոստացուցած ըլլալով իր դիրքը Աթրպատականի հանդէպ, տեղի տուած է մեծ դժգոհութեանց: Կ'ըսուի թէ Թէհրանի խորհրդային դեսպանն ալ բողոքած է:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ կը չարունակուի, վեր է վայր չրջելով երկրին կեանքը: Ամէն օր նոր գործարաններ կը փակուին, փոդոդ թափելով հազարաւոր բանուորներ:

3500 ՀՐԵԱՑ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ որոնք Հայֆա հասած էին, չոգենաւէն բանի դուրս հանուեցան, կիպրոս փոխադրուելու համար: Գաղթականները դիմադրեցին, անդլիացի զինուոր մը սպաննուեցաւ, տասը հոգի վիրաւորուեցան:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան չրջանին մէջ, Վիւրթեմպերկ - Պատըն, ընտրութիւններ կատարուեցան կիրակի օր եւ նոր Սահմանադրութիւնը վաւերացուեցաւ ձախձախիչ մեծամասնութեամբ, 86 առ հարիւր: Միեւնոյն տեղ ընտրուեցան խորհրդարանին 100 անդամները, մեծ մասով քրիստոնեայ - ռամկավար: 14 տարիէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Շթութկարտի վրայ պարզուեցաւ Վայմարի Հանրապետութեան դրօշը, սեւ, կարմիր, ոսկեզոյն:

ԱՅԲՐԻ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԱՐԱՖԵԱՆ, Պ. Ժաք Սարաֆեան, Այրի Տիկին Զարուհի Սարաֆեան եւ բոլոր պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ դրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ողբացեալ ամուսնոյն հօր եւ զաւկին՝

Պ. ԿԱՐԱՊԵՏ ՍԱՐԱՖԵԱՆԻ

եղերական եւ տխուր մահուան առթիւ:

ԵՐԳԻ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ

ՇՐՓԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ

Շաբաթ, 7 Դեկտ. կէսօրէ ետք ժամը 5ին
Salle Chopin (Pleyel)

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie:** *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը,* **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* **métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի ժամը 8.30ին Sociétés Savantes: *Դասախօս՝*

Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ, նիւթ՝ Պետրոս Դուրեան:

ԿՐՃՆՈՊԼ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան են թակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 8ին: *Կը հրաւիրուին նաեւ Լանսէի ընկերները: Կարեւոր օրակարգ:*

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 1 Դեկտ. *կէսօրէ վերջ ժամը* 2ին *Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:*

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի Տօնածառ - հանդէսը «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ, 28 Դեկտ. չաբաթ երեկոյ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մանրամասնութիւնները առանձին յայտարարով: Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ կը խնդրէ մեզմէ յայտնեցնել թէ վահան Թէքէեանի բանաստեղծական դործի մասին իր դասախօսութիւնը տեղի պիտի ունենայ Բարեդործականի Մասեհաղարանին մէջ (11 Square Alboni), ոչ թէ Դեկտեմբեր 7ին, այլ Դեկտեմբեր 14ի եւ Դեկտեմբեր 28ի չաբաթ օրերը, ժամը 5ին:

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

Կազմակերպուած Իսի լէ Մուլինօ, Քլամար, Մէսոնն եւ Պիյանքուրի ներդպրոցի հանգանակիչ յանձնախումբի կողմէ, այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, *Երիտասարդաց Միութեան Կեդր. Հանգանակիչ յանձնախումբի կողմէ լիագօրները: Այս առթիւ մասնաւորապէս հրաւիրուած է կաթող. պատուիրակը, Արտաւազդ արք. Սիւրմէեան:*

ՀԱՅ ՄԱՍԻՍ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ (Ս. ՇԱՄՈՆ ԵՒ Ս. ԼՓԻԼԻՆ) տարեկան մեծ պարահանդէսը, այս չաբաթ գիշեր մինչեւ առաւօտ, Hôtel du Forez-ի չքեղ սրահներուն մէջ, Chateauceux-ի կայարանին մօտ: Ընտիր նուագախումբ, հասարակութիւնը կը հրաւիրուի սիրով:

ԱՋՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. **ՔԼԷՓԷՐ**

Փարիզի Բժիշկ. համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներքին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէք հիւանդանոցին, անդամ փրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

GARO SARIAN

ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaire-ի *եւ հիմա* Hotel Windsor-ի *մէջ:*

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մասնաւոր դին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՑԱԿՈԲ ՄՈՐԹԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ **Catalogue** կը դրկուի:

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին:

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN. 17 Rue Dameme – 13e

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vnedredi 29 Novembre 1946 Ուրբաթ 29 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4866–Նոր շրջան թիւ 505 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Անշուշտ խմացած էք, երեւանի անթելը անցեալ շաբթու «Յառաջ»ի մասին խօսեր է, կարդ մը մեղադրանքներ ուղղելով :

= Բարեկամներ բաներ մը պատմեցին, ա – ռանց իրական բովանդակութիւնը տալու : Մենք որ եւ է վաւերական տեղեկութիւն չունինք : Եթէ լուրը ճիշդ է, թերեւս օր մը կ'իմանանք բովան – դակութիւնը :

— Կը զարմանամ, ձեր թերթը չե՞ն կարդար : Չե՞ն հետեւիր Արտաքսմանի անցուդարձին :

= Կը կարդա՛ն, կը հետեւին : Շատ լաւ դիտեն ամբողջ անցուդարձը : Եւ սակայն, ուրիշ են ջուրը պատէն վեր հանել : Անոնք մէկ ուղեղիծ ու – նին,— հալածել Դաշնակցութիւնը բոլոր ճակատներուն վրայ, ուղղակի թէ անուղղակի :

— Ներդաղթի տեղի լրագրօր պատուէրակները եկան տեսան բոլոր գաղութները. անոնք չե՞ն կըր – նար ըստացրանել երեւանը :

= Դժբախտաբար այդ պատուէրակներն ալ փոխանակ հաշտարար դեր կատարելու, իւղ լեցու – ցին կրակին վրայ, մանաւանդ Լիբանանի եւ Սուրիոյ մէջ, ուր ազգային կեանքը քաոսի վե – րածուած է այժմ :

— Գոհ չէ՞ք որ մօտ քսան հազար տարագիր – ներ հայրենիք փոխադրուեցան այս տարի, Յունի – սէն Հոկտեմբեր :

= Հարցումն անդամ վիրաւորական է : Բայց, լսեցէք, Հալէպի «Արեւելք»ն է որ կ'ազազակէ ամ – բողջ առաջին էջին վրայ փառած փաստացի խըմ – բագրականով մը.— «Քսան հազար ՀԱՅ տարիք ՀԱՅԱՍՏԱՆ, շատ լաւ բրիք: Բայց երկու անդամ քսան հազար հայ գժբախտացուցիք այստեղ,— ո – ճի՛ր գործեցիք եւ պէտք է պատժուիք » (7 Նոյ.) : Այս խօսքերը ուղղուած են Ներդաղթի Կոմիտէին դէմ, որուն անքաւելի մեղքերը անծանօթ չեն ե – րեւանի ներկայացուցիչներուն : Եթէ իմանաք ման – րամասնութիւնները... Բուն ողբերգութիւնը պի – տի պարզուի ձմեռը :

— Ուրիշ գաղութներո՞ւ մէջ :

= Որքան կցցանք հետեւիլ, ներդաղթը բախ – դատաբար լաւ կազմակերպուած էր Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի մէջ, թէեւ հոն ալ ամէն բան կախում ունի այսպէս կոչուած «Յառաջդիմական » տար – բերու բարի կամքէն :

— Կը կարծէ՞ք թէ մեր գաղութը աւելի բախ – տաւոր պիտի ըլլայ, երբ սկսի ներդաղթը, 1947ին :

= Շատ բան կախում ունի Ներդաղթի կեդր· կոմիտէին եւ երեւանի լիազօրին պայմանաւորե – թենէն եւ լրջութենէն : Ինչպէս ամէն տեղ այդ մար – մինն ալ կազմուած է հատընտիր անհատներէ, ո – րոնք մեծ մասով միայն իրենց անձը կը ներկայա – ցնեն :

— Ձեր կուսակցութիւնը ինչո՞ւ ձեռնպահ կը մնայ այս գործին մէջ :

= Մեր կուսակցութիւնը երբեք տովորութիւն չունի անկիւն մը քաշուելու եւ ձիւթ ծամելու : Անոր ամբողջ կեանքը եղած է յարատեւ աշխատանք, բո – լոր ճակատներուն վրայ : Բայց, մարդիկ փոխանակ օգտուելու անոր անխորտակելի համբերէն եւ կազ – մակերպական կուռ եւ յարձակուն ցանցէն, կուիւ կը մղեն հողմաղացներու դէմ : Երեւանի ներկայա – ցուցիչն անգամ, Պ. Հինայեկեան, որ արդէն սայթաքած էր Փարիզի մէջ, Մշակոյթի ընկերու – թեան հանդէսին առթիւ, ամբոխավարութեան ա – ռաջին մրցանակը չահեցաւ Մարսէյլի մէջ, ուր պացած էր կազմակերպելու ներդաղթի հանդիսա – կութիւնը : Վերջն վար թողն՝ իր խօսած ճառերը, որոնք ջրհեղեղէն կը սկսին եւ որոնց պատասխան – ները չատոնց տրուած են :

— Ո՞ւր պիտի յանգի այս վիճակը :

= Հարցուցէք անոնց որ պետական պաշտօ – նատարի պարտականութիւնը կը չփոթեն կուսակ – ցական քարոզիչի մոլեռանդութեան հետ : Այն ալ՝ առանց նկատի առնելու գաղութներուն իրական կացութիւնը : Դաշնակցութիւնը, «Յառաջ»ր եւ միւս Դաշնակցական թերթերը բան մը չեն կորսըն – ցներ այս խուժանավարական ցոյցերէն : Բայց, մթնոլորտը կը թունաւորուի եւ անընչելի կը դառ – նայ գաղութներու մէջ : Միւս կողմէ, թշնամին ծափ կը զարնէ, հրճուանքի դիտելով այս պառակ – տումները, իսկ հիւրընկալ երկիրներու ժողո – վուրդներն ալ պարզապէս կը դանին կամ կ'արդա – հատին, ինչպէս օրինակը տեսանք Սուրիա – Լի – բանանի մէջ եւ այլուր :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

«ԼՈՒԾԷՔ՛Ր, ՀԱԶԻ ՓՇՓՇՆԵՐ»

Օսմ· Սահմանադրութեան շրջանին, երկու թերթեր լոյս կը տեսնէին Սելանիկի մէջ, «Սիլահ» եւ «Սիւնկիւ»: Երբ մէկը դադրեցնէին, միւսը կր հրատարակուէր :

Երկուքը իրարու հետ մրցումի եղած էին, քր – ականի հայհոյաբանութեան գոհարները փայլե – ցնելու համար : Ի՜նչ գոեհիկ լուտանքներ, եւ վրան բաց յիշոցներ, մասնաւորապէս Պուլկարներու դէմ : Ու նաեւ սպառնալիքներ մինչեւ Սոֆիա, Փի – լիպէ արշաւելու :

Շատ բան փոխուա՞ծ է այդ օրէն ի վեր, «հան – բապետական» Թուրքիոյ արեւին տակ :

Ահաւասիկ պատասխան մը, կարճ եւ կտրուկ :

Վերջերս հինգ արար խմբագիրներ Անգո – րա եւ Պոլիս կ'այցելեն, կը հիւրասիրուին, բայց վերադարձին աղի – լեղի բաներ կը պատմեն :

Փոքրի՞կ : Նախ՝ կիսապաշտօնական Ուլուսն է որ կը հեգնէ·

— « Սուրիոյ հազի փչփչները սկսեր են նհաւ, բռնել Թուրքիոյ դէմ : Անոնց կը պատկանին եղեր Իսկէնտէրունը եւ Անթաքիան ու մենք պարտաւոր ենք եղեր գոնոնք վերադարձնել : Մեղի հետ չեն կրնար եղեր բարեկամանալ : Ո՛վ ապուշներ (ուլան էնայիլէր), դուք ո՛վ, մեղի հետ բարեկամութենէ եւ թշնամութենէ ճառողը ո՛վ··· :

Պարզապէս կը ձիծաղինք աեսնելով որ, ատը կը կանդնինք 4000 տարուան թրքական հոգերուն, բայց չենք կրնար անտարբեր մնալ ձեր պոռոտախօսու – թիւններուն հանդէպ :

Աստուած վկայ կը փակցնեմ ձեր ծոծրակին··· հասկցա՞ք···» :

Դուք ալ հասկցա՞ք :

ՎԱՀԷ

ՆԵՐԴԱՂԹԻ Հանգանակութեան կեդր· Ցանձ – նաժողովը կը խնդրէ ծանուցանել թէ չնորհակա – լութեամբ ստացած է 60.000 ֆրանքի նոր նուիրա – տուութիւն մը, այս անգամ Կեսարիոյ Հայր· Մի – ութենէն, իբրեւ իր առաջին մասնակցութիւնը ներ – գաղթի հանգանակութեան :

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ նահանգապետը դրեթէ պարպուած է Անգլիացիներուն կողմէ, իբրեւ նա – ւակայան : Ծովային նախարարութիւնը հաղորդեց թէ վերջին մարտանաւերն ալ Մալթա քաշուած են :

— Եգիպտոսի խորհրդարանը վաստհութիւն յայտ – նեց, Անգլիոյ հետ կատարուած բանակցութեանց մասին :— Ուսանողները նոր ցոյցեր կատարեցին Գահիրէի մէջ, կրակի տալով պողոտաներու ծա – ռերը եւ խորտակելով հեռաձայնի թելերը : Ցու – ցարարները կ'աղազակէին.— «Անկլո Սըռաքի փա – չա (վարչապետը), անկլո՛ Պէվին» :

ԹԻՀՐԱՆԷՆ հասած լուրերու համաձայն, Թաւրիզի անթելը առջի օր հաղորդեր է թէ կեդր· կառավարութեան հետ կնքուած ամէն համաձայ – նութիւն չեղեալ կը համարուի, քանի որ ան զօրք ղրկեց Զէնճան եւ խախտեց պայմանագիրը : Նոյն աղբիւրին համաձայն Շահր հրամայած է բանա – կին պատրաստ դնուիլ, Ատրպատական մտնելու համար :

ՄԱՀՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ «Փրթի Փա – ռիզիէն»ի երկրորդ խմբագրապետը Անտռէ Ալկա – րոն, որ Գերմանիոյ ծառայած էր գրաւոր քարո – զութեամբ եւ անթելով, գրաւման շրջանին : Կա – ռավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ ամբաստանեալը չորս տարի մոլեգնօրէն չարունա – կեց քանդումի գործը եւ արժանի է դատաճաններու սահմանուած պատիժին : Մահապարտ «կեցցէ՛ Ֆրանսա» աղազակեց, երբ վճիռը արձակուեցաւ : — Մատենադարանապետ Պէրնառ Ֆէյի դատը կը չարունակուի : Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ մատե – նադարանապետը ոչ միայն ցուցակներ կը պատ – րաստէր գաղտնի ընկերութեանց անդամներուն համար, այլեւ մատնահաւմներ կը կատարէր զօր· ոը կոլի կուսակիցներուն եւն· մասին :

ՀԱՄԱՑՆԱՎԱՐՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ

ԹՈՐԷՋԻ ՅԱՆՁՆԵԼ ՎԱՐՁԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՉ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ··· ՄԻԱՆԱՆՔ, ՁՈՒԼՈՒՆԻՆՔ

Զորրորդ հանրապետութեան Ազգ· ժողովը իր առաջին նիստը գումարեց երէկ, չորեքշաբթի : Այս առթիւ Պ· Պիռօ գահլիճին հրաժարականը ներկա – յացուց :

Համաձայնաւար կեդր· կոմիտէն Գչ· օր բացա – ռիկ ժողով գումարելով, որոշեց մերժել որ ներ – կայ գահլիճը չարունակէ պաշտօնավարել մինչեւ նոր կառավարութեան մը կազմութիւնը : Միեւնոյն նիստին մէջ, որուն կը մասնակցէին նաեւ չատ մը երեսփոխաններ, կուսակցութիւնը վճռեց պահան – ջել որ վարչապետութիւնը յանձնուի Մորիս Թորէզ : Ժողովին կը նախագահէր Մարսէլ Քաչէն : Ա – ռաջին խօսքն առաւ Պ· Մորիս Թորէզ, ծափահար – ուելով յոտնկայս : Ցետոյ բացատրեցաւ վիճաբանու – թիւնները առաջնորդութեամբ առողջապահական նախարար Պ· Ամթոյլ որ վերլուծելով վերջին ընտրութեանց արդիւնքները, յայտարարեց թէ հետզհետէ չամախտզել կը զառնայ ընկերվարա – կաններու միացումը իրենց կուսակցութեան : Ցե – տոյ չեչտեց թէ աշխատաւոր բազմութիւնները կը պահանջեն որ Մորիս Թորէզ անմիջապէս թեկնա – ծու հռչակուի վարչապետութեան :

Հիւսիսային շրջանի երեսփոխան Թամէթ պար – զեց իրենց նոր յաջողութիւնները, ի վնաս ըն – կերվարականներուն : Ան ալ իր կարգին պնդեց որ կուսակցութիւնը վճռապէս պահանջէ վարչապե – տութիւնը : Ուրիշ երեսփոխաններ եւս յայտարա – բեցին թէ ընկերվարական աշխատաւորները զըզ – ուած են եւ հետզհետէ կը ձգտին դէպի միութիւն : Վիճաբանութիւններէն վերջը միաձայնութեամբ քուէարկուեցաւ բանաձեւ մը որ կ'առաջարկէ ամէն ջանք ի գործադնել բանուոր դասակարգը վերածելու համար մէկ կուսակցութեան, համաձայն 1945 յու – նիսի համագումարին որոշման : Միութիւնը փու – թացնելու համար, ժողովը կ'որոշէ որ համաձայնա – ւար կուսակցութեան միացող ընկերվարականները վայելեն անդրանկութեան բոլոր իրաւունքները :

Կէսօրէն վերջ ժաք Տիւբլօ երկար ճառով մը պարզեց կուսակցութեան քաղաքականութիւնը, ո – րուն գլխաւոր կէտերն են.— պետական եւմտացոյ – ցէն խնայել 60 միլիառ Ֆրանք, ընդլայնել անտեսա – կան նպաստները, զարկ տալ արտադրութեան, միջազգայնացնել Ռուրը, ամրապնդել ժողովրդա – պետական հաստատութիւնները, գործակցիլ բոլոր սինտիկա երկիրներու հետ, բարեփոխել հարկային դրութիւնը եւն· :

Մինչ համաձնաւարները կ'ուզեն իրենց մէջ ձուլել ընկերվարութիւնը, ժողովրդական Շար – ժումն ալ կը փորձէ Աշխատաւորական կուսակցու – թիւն մը կազմել, իր չարքերուն մէջ քաշելով ըն – կերվարական կուսակցութեան կեդրոնի եւ ազ թեւ – ի անդամները··· Այս երկու առաջադրութիւնները բուռն վայրոյթ պատճառեցին ընկերվարականնե – րուն, որոնցմէ Պ· Նոկէռ, «Լը Փոփիւլէռ»ի վար – չական տնօրէնը, յայտարարեց.— «Զարմանալի է որ համաձնաւար կուսակցութեան կեդր· կոմի – տէն կը փորձէ քուէներ որսալ եւ մոլորեցնել մեր կուսակցութեան անդամները, փոխանակ ամփոփ – ուելու կառավարական եւ պետական խնդիրներու վրայ : Յորհրդարանի շրջանակներուն մէջ ըսուած կը չրջի թէ 20 ընկերվարական երեսփոխաններ կրնան ընդունիլ համաձնաւանութեան առաջարկները :

★ Նախարարական Յորհուրդը իր վերջին նիս – տին մէ քննեց չարք մը կարեւոր խնդիրներ, որոնց մէկին է հնդկաչինի կացութիւնը որ արդէն արիւ – նահեղութեան չանգած է :

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԾՐԱԳԻՐ ՄԸ

Նախկին դիւանապէտ մը, Պ· Ժան Մոնէ, որ երկար տեսնէ ի վեր վերաշինութեան ծրագիրը մը կը մշակէր հաղար մասնագէտներու հետ, պար – զեց իր աշխատանքին արդիւնքը : Այդ ծրագրին համաձայն, դարկ պիտի տրուի մասնաւորապէս ծանր ճարտարագործութեան, աշխատանքի չեչտով մէկ միլիոն նոր բանուորներ, մեծ մասով զաղթա – կան, եւ տրամադրել 2250 միլիառ Ֆրանք : «Ֆը – րանսա կարօտ է ներածումներու, իր ամենօրեայ կեանքին համար : Անհրաժեչտ է որ արդիանայ եւ դարկ տայ կենսական պիտոյքներու արտադրու – թեան քանի մը տարուան ընթացքին : Ան ետ մնա – ցած է ճարտարագործական յառաջդիմութեանմէջ, իրբեւ հետեւանք պատերազմին եւ եթէ միջոցներ ձեռք չառնէ, անդարմանելի անկումի մը պիտի դատապարտուի » :

Ծրագիրը կազմուած է չորս տարուան համար եւ կը տրամադրէ չաբաթական 48 ժամ աշխա – տանք, 1947էն 1950 : Օտար աշխատաւորներ ճարե – լու համար ձեռնարկներ պիտի կատարուին Եւրո – պայի զանազան երկիրներուն մէջ, Պելժիա, Հո – լանտա, Իտալիա, Լեհաստան եւն· : Մինչեւ ան – դամ կը խորհին օգտագործել գերման գերիները ո – րոնց թիւը 600.000ի կը հասնի Ֆրանսայի մէջ : Ծրագրին յաջողութիւնը կախում ունի կուսակցու – թեանց համերաչխութենէն եւ զօրաւոր կառավա – րութեան մը կազմութենէն :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«Աչխարհիս ամենեն աղոտ դաշտը»

ՎԵՐԱԴԱՐՁՈՂՆԵՐԸ ԿԸ ՀԱՄԲՈՒՐԵՆ ՀԱՅՐԵՆԻ ՀՈՂԸ

ԼՈՆԴՈՆ, 23 Նոյ.— *Սիրելի «Ծառայ» երկ*, Նոյ. 22, *ժամը* 7.30*ին Լոնտոնի* Kensigton Town Hall*ի մէջ, հայ գաղութը*, 300 *հոգիի ներկայութեամբ ասոնց էջմիածնի Կաթողիկոսութեան Կիլիկիայէն կրկին էջմիածին փոխադրութեան* 500*ամեակը* (1441—1946), *նախաձեռնութեամբ Հոդեւոր Հովիւ Շնորհք վարդապետի*:

Հրաւիրուած էին խօսելու երկու անդլիացի բարձրաստիճան անձեր, որոնք անցեալ Յունիսին խորհրդային երկիրներ գացած էին, մէկը՝ եպիսկոպոս, W. A. Oyler Waterhouse, *իսկ միւսը՝* Reginald Bishop: *Յարգելի հիւրերը այցելած էին նաեւ Վրաստան եւ մեր սիրելի Հայրենիքը, Երեւան, Սեւանայ կղզին եւ էջմիածին*:

Վարդապետը անդլերէն ճառով մը էջմիածնի կաթողիկոսութիւնը փառաբանելէ վերջ, բեմ հրաւիրեց եպիսկոպոսը, որ մեր սիրելի Հայրենիքէն իր տպաւորութիւնները պատմեց, մօտ մէկ ժամ:

— «Ես դեռ Հայաստան չայցելած, ռուսական պահանջները Թուրքիայէն կը նկատէի բոլշեւիկեան աչխարհակալութիւն. բայց երբ Ս. Հայաստան այցելեցի եւ տեսակցութիւններ ունեցայ հայկական կառավարութեան անդամներուն հետ, եւ ինքս անձամբ չփում ունեցայ հայ ընտանեաց աչխատասէր ժողովուրդին հետ, համոզուեցայ որ սխալած եմ: Հասկցայ որ ձեր դասը աչխարհի ամէնէն արդար դատն է, երբեք բոլշեւիկեան ծաւալում: Ես կեանքիս մէջ երբեք պիտի չմոռնամ այն յուզիչ տեսարանը, որուն ականատեսեցայ Երեւանի կայարանին մէջ: Շոգեկառքը Պաթումէն առաջին ներգաղթողները բերած էր Երեւան, երբ քաղաքին կայարանը հասաւ, բոլոր ներգաղթողները, մեծ ու պզտիկ, իրենց վակոններէն դուրս ցատկեցին, յանկարծ ծունկի եկան ու սկսան արտասուալի աչքերով համբուրել հողը: Այդ րոպէին ես ուխտեցի պաչտպանել ձեր արդար դատը մինչեւ կեանքիս վերջը*: (ծափեր): Ս. *Հայաստանի մայրաքաղաքը՝ Երեւան, կրնայ մրցիլ եւրոպական ոեւէ քաղաքի հետ: Ես հոն տեսայ քրտական առաջին թատրոնը Հայկական կառավարութեան հովանաւորութեան տակ: Հայկ. արուեստը, թատրոնը, Օփերան եւ սինեման կրնան մրցիլ եւրոպական որեւէ երկրի թատրոնին, օփերային եւ սինեմային հետ*» (ծափեր): *Ցետոյ խանդավառութեամբ պատմեց իր տպաւորութիւնները Սեւանի եւ էջմիածնի մասին*:

Պ. Յարութիւն Թաչեաուրեան, որ ճարտարօրէն հանդչխին toccata*ն կը վարէր, բեմ հրաւիրեց երկրորդ հիւրը, Պ. Րէճինըլտ Պէչըփ, որ նոյն պէս մէկ ժամի չափ խօսեցաւ*.

— «*Ամբողջ Ս. Միութեան երկիրներու մէջ* 22.875 *բաց եկեղեցիներ կան: Համեմատաբար ամէնէն շատ բաց եկեղեցիները Ս. Հայաստանի մէջ են: Ամէն եկեղեցի չարաթական միջին հաչիւով* 5000 *րուբլի եկամուտ ունի հաւատացեալ ժողովուրդէն: Հայաստանի մէջ* 12 *վանքեր կան որոնք բաց են հաւատացեալներու առջեւ: Հայաստանի ժողովուրդին* 100*ին* 90*ը քրիստոնեայ է, եւն. եւն.: Ցետոյ ժպտելով աւելցուց*.— «*Մենք երբ Երեւան հասանք, հայկ. կառավարութեան պաչտօնեաները մեզի միշտ կը հարցնէին թէ ինչո՞ւ Մեծն Բրիտանիոյ վարչապետը չէ պատասխանած Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին հեռագրին, որով կը յիչեցնէր Հայկ. Դատը*»:

Ժողովին փակումէն առաջ կաթողիկոսական ընտրութեան Լոնտոնի պատուիրակ Պ. Քիւրքճեան ալ քանի մը խօսք ուղղեց հայերէն: Ժողովը փակուեցաւ «Էջմիածին» չարականով:

Գեղարուեստական բաժինն ալ պէշ չէր: Թէեւ վարդապետը կը մոռնար ծանօթ երգչուհի Հայկանուչ Թորոսեանը Լոնտոն հրաւիրել, բայց քանի մը ջղջեր արդէն են եղած, առարկելով թէ 150 *ոսկի ծախք պիտի ըլլայ: Տիկին Արմենուհի Նորի երգեց Ցովհ. Թումանեանի Անուչէն «Բարձր սարեր»ը եւ «Աղջի Բախտաւոր»ը, ծափեր խլելով: Տիկ. Էլէնա Կիւտեան դաչնակ նուագեց, Պ. Հրայր Գասպարեան՝ ջութակ, իսկ Օր. Հենրիէթ Ճարութիւնեան, Լոնտոնի Հայոց եկեղեցւոյ սոխակը, որ երբեք չի բացակայիր պատարագէն, երգեց «Աստղ են լուսինը» եւ «Վանեցու օրօրը»*:

Դիտողութիւն մը.— *Անգլիացի եկեղեցականները մեզի ըսին թէ Հայաստանի մէջ խորհրդային միւս հանրապետութիւններէն աւելի բաց եկեղեցիներ կան եւ թէ իւրաքանչիւր եկեղեցի մէջին հաչուով չարաթական* 5000 *րուբլի եկամուտ ունի հաւատացեալներէն: Այս խօսքերը լսելով բոլորս ալ ուրախացանք: Բայց չկրցայ հասկնալ թէ վարդապետը ինչո՞ւ հետեւեալ կոչը ուղղեց ժողովականներուն*.

— «*Մի մոռնաք, սիրելի ժողովուրդ, որ Լոնտոնի հայութիւնը դեռ չէ կատարած իր պարտականութիւնը Ս. Էջմիածնի հանդէպ: Էջմիածինը եւ Կաթողիկոսը իրենց ամբողջ յոյսը դրած են արտասահմանի վրայ: Առանց արտասահմանի հայութեան օգնութեան Ս. Էջմիածինը չի կրնար ապրիլ, պ. Քիւրքճեանը քանի մը օրէն նամակով ձեզի պիտի դիմէ*» եւ այլն:

ՑՈՎՀ. ՉԱԼՂԵՆԵԱՆ ԿՕՆՉԱԼԷՍ

ԹՈՒՐՔԻԱ՝ ԵՐԷԿ ԵՒ ԱՑՍՕՐ

«ՄԵՆՔ ԹՈՒՐՔԵՐՈՒ ԾԱՌԱՆ ՉԵՆՔ»

(ԹԱՀԱ. ՀԻՒՍԷՑՆԻ ՄԵՐԿԱՑՈՒՄՆԵՐԸ)

(Մասնաւոր թղթակցութիւն *Ծառայի*)

(Բ. եւ վերջին մաս)

«*Աթաբները պիտի չմոռնան այս բոլորը, պիտի չմոռնայ նաեւ Եղիպտոս, հակառակ անոր որ Սանճաքը ուղղակի ոչ մէկ կապ ունի իրեն հետ: Մենք զայրոյթով ականատես եղանք կողոպուտի այդ քաղաքականութեան ու պատեհապաչտական չուտիկութեան*:

Այսօր, կարծես աւելի մեծ թափ է ստացած թուրքեւարար բարեկամութեան մը չեփորումը, չեփորում՝ որուն հանդէպ անհրաժեչտ է ըլլայ զգոյչ եւ վերապահ: Անձնապէս, խղճահարութիւն եւ վախ միայն ունիմ: Անակնկալ մըն էր, մեզի համար, թուրքեւերաք համաձայնութիւնը. ուխտ մը որ կնքուեցաւ առանց Արաբական Դաչնակցութեան դիտակցութեան: Իրաքցի մեր եղբայրները չհաւանեցան նաեւ այդքանով, ու այսօր՝ ճիգ կը թափեն համոզելու նաեւ Սուրիան եւ Լիբանանը: Բարեբախտաբար, Սուրիոյ վարչապետը (Սաատուլլահ Ճապրի, Ա. Ա.), ճարտար քաղաքագէտ, կենցաղագիտական հետաքրքրութիւն մը միայն ցոյց տուաւ կատարուած առաջարկութեանց հանդէպ, եւ ոչ մէկ քայլ առաւ՝ առանց Ա. Դաչնակցութեան դիտակցութեան: Սուրիա, հաստատ մնաց իր առաջադրութեանց մէջ, եւ ոչ մէկ մեզ կատում ցոյց տուաւ: Գաղտնի մնացին նաեւ Սուրիոյ վարչապետին եւ Նուրի Սայիտ փաչայի խոսակցութիւնները, մինչեւ որ լոյս տեսան Թուրքիոյ արտաքին նախարարին ծանօթ յայտարարութիւնները:

Զարմացանք հրամցուած բարեկամութեան համար, որովհետեւ այդ կարգի քաղցր առաջարկներու չարժանացանք պատերազմին առաջ, եւ պատերազմի ընթացքին: Ներկայիս, երբ Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ մէջեւ ցրտացած են յարաբերութիւնները, իմաստալից կը թուի ցոյց տրուած փութկոտութիւնը:

Սիրով պիտի ընդառաջ երթայինք յայտնուած բաղձանքին, եթէ նման պատրաստակամութիւն մը ցոյց տուած ըլլային նաեւ Ա. եւ Բ. համաչխարհային պատերազմներու ընթացքին: Պիտի հատատայինք մոռնալու իրենց անկեղծութեան, եթէ այդպիսի բաղձանք մը յայտնած ըլլային այն օրերուն, երբ մենք կը պայքարէինք արեւմտեան պետութեանց դէմ, տիրանալու համար մեր իրաւունքներուն եւ անկախութեան:

Իրողութիւնն այն էր, որ Թուրքիոյ սեփական չահերը կը պահանջէին՝ որ ան բարեկամ մնար Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ: Ներկայիս, նոյն անհրաժեչտութիւնն ու հարկադրանքը ի գործու է, նոյն տարողութեամբ: Պէտք չէ ուրիմն յուսալ, թէ Թուրքիա մեզի կը մօտենայ մեր դատին լուծման համար: Ան, պարզապէս կ'ուզէ ստեղծել Մերձաւոր կամ Միջին Արեւելքի խմբաւորում մը, իր մորթը պաշտպանելու համար Ս. Միութեան դէմ:

Շատ քնական երեւոյթ, որուն դէմ ոչ մէկ խօսք ունինք,— այդ կը պահանջէն իր չահերը:

Պէտք է ընդգծել, սակայն, թէ արաբ երկիրներն ալ իրաւունք ունին մտածելու իրենց չահերը, աւելի առաջ՝ քան Թուրքիոյ մտահոգութիւնները: Ի վիճակի չեմ ճշդելու, թէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի չահերը ինչ չափով կը պահանջէն հետեւիլ Իրաքի օրինակին: Լաւ գիտեմ, սակայն, թէ այդպիսի տեւէ քայլ՝ հիմնովին հակառակ է եգիպտոսի չահերուն:

Ուրիչ պատճառներ ալ կան որ այս բաղձանքին կը մղեն Թուրքերը: Ամէնէն կարեւորներէն մէկն է իր փափուկ դիրքը՝ երկու հսկաներու միջեւ: Թուրքիա, հարկադրաբար պէտք է հակի մէկ կամ միւս կողմ: Ու Բ. Պատերազմի վախճանին՝ Անգլիա կը մօտենայ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն: Իսկ յաջորդ է, միւս կողմէ, թէ Ռուսիոյ եւ Անգլեւսաքսոններու միջեւ ինչ հակամարտութիւններ կան Միջին ու Մերձաւոր Արեւելքի չուրջ: Բնական է, որ Թուրքիա մերձենայ Արեւմտ. պետութիւններուն, պաչտպանուելու համար արեւելքի իր թշնամիին դէմ: Այս բոլորը չատ հեշտ են թրքական ակնոցով, եւ սակայն՝ անյապաղ անդրադարձում կրնան ունենալ մեզի համար, երբ մենք եւս լծուինք իր կառքին: Արաբները համաձայնութիւններ կրնան կնքել այն ատեն միայն, երբ լուծում գտնեն անդլեւսաքսոն եւ արաբ թնճուկները:

Արաբական աչխարհի չահերը ոչ Անգլիոյ եւ ոչ ալ Ամերիկայի չահերուն զուգահեռ են: Մեր չահերը կը կայանան մեր չէզոքութեան մէջ: Աչխարհ բաժնուած է երկու հսկայ ճակատներու, հակիլ ղէպի այս կողմ, համաղօր պիտի ըլլայ թըշնամանալու միւս կողմին հետ: Ներկայի խուլ պայքարին մէջ, չէզոքութիւնը նչանաբան պէտք է դարձնենք մեզի: Անհրաժեչտ է հարթել ու մաքրագործել, մեր մէջ, ինչ որ փտած է. ինչ որ վճացուցած է Թուրքը՝ հարիւրաւոր տարիներու ընթացքին: Օսմանեան տիրապետութիւնը ուժա-

Վասակ Սիւնեաց իշխան պատմութեան առջեւ

1. Գալի մը խօսք «գրական» դատավարութեան մը առթիւ:

Դերենիկ Դեմիրճեանի «Վարդանանք» վէպը առիթ ընծայած էր Փարիզի Հայ Գրողներու Ընկերակցութեան՝ 23 *Նոյեմբերին*, Salle de Géographie*ի մէջ, կազմակերպելու հրապարակային գրական դատավարութիւն մը:*

Բուն նիւթին անցնելէ առաջ՝ քանի մը նկատողութիւններ՝ այս դատավարութեան մասին:

Ո՛չ մեղադրողները, ոչ ալ պաչտպանները չբերին հարցին անհրաժեչտ պատմական փաստերը՝ որոնք առնուած ըլլային սկզբնական աղբիւրներէ: Ամանք գոհացած էին ընդունելով՝ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող տեսակէտներ եւ կամ բաւականացած էին՝ զգրոցականի ծանօթութիւններով: Ե. Ճ. Լ. (Վասակի պաչտպան) բերած փաստերը այնքան առատ էին, որ բուն նիւթը խեղդուեցաւ անոնց բեռան տակ. բացի այդ, անոնք կամ անմիջական առնչութիւն չունէին մեր հարցի հետ եւ կամ՝ չատ հեռուէն միայն:

Ընդունելի մեթոտ չէ պատմական հանդիսութեամբ (անալոժի) եղրակացութիւններու հասնիլ եւ կամ պատմական հարց մը լուծել: Դէպքեր իրարու հետ նմանութիւններ կ'ունենան, սակայն, երբեք կրկնութիւններ չեն: Կարելի չէ դասել, հետեւելով Գայլիացիներու երկրին մէջ պատահած դէպքէ մը՝ Հայաստանի մէջկատարուած պատահար մը եւ կամ Կիւրոսի օրով, 9 կամ 10 դար առաջ պատահածը, համեմատել ե. դարու հետ: Պարզ էր եւ ըմբռնելի ինչ որ կ'ուզէր ըսել ճառախօսը. սուր համար պէտք չկար հեռուները երթալու: Միանգամայն ընդունելի է որ Հայոց աչխարհի որոչ անկիւնները՝ քրիստոնէութիւնը նուաղ տարածուած էր քան Տարօնի մէջ. այս իսկ պատճառաւ Ս. Մեսրոպ գացած էր Վրաց, Աղուանից եւ Սիւնեաց աչխարհները քարոզելու Ս. Գիրքը եւ կրթելու մանուկները (խոր. գ. ԾԶ):

Մեղադրող կողմէն Լ. Զ. Թիւրխմացութեան մէջ էր՝ Դերենիկ Դեմիրճեանի վէպը ընդունելով իբրեւ իրողութիւն, կամ փաստ, անոր վրայ կառուցած էր իր մեղադրանքը: Աւելի ցոյց կու տայ թէ որպիսի անհոգութեամբ պատրաստուած էր այս դատավարութիւնը: Աւելի արգելք մը չեղաւ սակայն որ ժողովուրդը ծափահարէ բանախօսը: Հ.Պ. մեղադրելով Վասակը իբրեւ դաւաղիր եւ ոչ թէ իբրեւ դաւաճան, հեռացաւ նիւթէն, երբ քրիստոնէութեան եւ մաղդէականութեան դատաստանը ըրաւ: Հայերը այսօր մահմետականներ պիտի ըլլային, ըսաւ, եթէ ընդունած ըլլային մաղդէականութիւնը: Սակայն փաստեր չտուաւ մեզ, հաստատելու համար թէ Վասակը կուսակից էր մաղդէականութեան: Ան հետեւելով տիրող կարծիքին, ի յառաջագունէ ընդունեց թէ՝ Վասակ ուղի ի բուն կ'աչխատէր մաղդէականութիւնը տարածելու Հայաստանի մէջ: Մենք կը յուսայինք աւելին, քան ինչ որ բերաւ:

Ա. Զ. միակն էր որ վերջապէս ձեռքին ունէր պատմական աղբիւրէ փաստ մը: Կորիւնէն էր այդ միակ փաստը եւ այն ալ... ի նպաստ Վասակի: Մինչ ինք կոչուած էր մեղադրելու Սիւնեաց իշխանը:

Մեր աչխատանքի ընթացքին պիտի տանք բնադիրները պատմական այս կարգի վկայութեանց, ուստի զանց կ'առնենք անոնց վրայ երկար կանգ առնել այստեղ:

Ա. Մոնթկարեան, նախագահը, թէեւ ունէր ձեռքին տակ անհրաժեչտ պատմական փաստերը՝ սակայն նախագահի իր հանդամանքը թոյլ չտուաւ որ մասնակցի վիճաբանութեանց:

Ձեռքի տակ ունենալով Վարդանանց պատերազմին նուիրուած ձեռագիրը մէկ ուսումնասիրութիւնս, կը քաղեմ այն ամէնը, որոնք անհրաժեչտ են Վասակ Սիւնիի դործը քննելու համար: Հետզհետէ պիտի երեւայ այդ յօդուածաչարքը, հետեւեալ կարգով.—

1.— *Ներածում եւ նպատակ աչխատանքի.— Ներկայացնել եւ ոչ թէ դատաստանը կատարել.— 2. Աղբիւրներ.— 3. Դէպքը՝ որպէս մէկ օղակը միջազգային պատմութեան.— 4. Պատմական դէմքինը,— Մամիկոնեանց եւ Սիւնեաց իշխանական տուները.— 5. Դէպքի ծագումն ու զարգացման փուլերը.— 6. Դերակատարները եւ անոնց արարքը.— 7. Եղրակացութիւն:*

ՎԱՂԱՐՇ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

քամ ըրաւ մեզ. աղճատեց՝ ինչ որ դրական ու ստեղծագործ պիծ էր մեր մէջ: Դժբախտաբար ապրուած չենք այդ լղճորումին չարիքներէն: Մեր բարիքին համար իսկ, պէտք չէ դաչնիք կնքել Թուրքիոյ հետ: Կը դաչնակցինք Մեծերուն թէ մեր դրացիներուն հետ՝ այն ատեն միայն, երբ անոնք կը ճանչնան մեր արդար իրաւունքները: Կը դաչնակցինք իրրեւ Տէր, եւ ո՛չ որպէս ԾԱՌԱՅ եւ հետեւակ:

Մենք եւ մեր բարեկամները, պէտք է դիտնանք այս պարագան»:

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

«Տիգրիս» եւ Տիգրանակերտ

(Ր. եւ վերջին մաս)

Էջ **94** — 1885ի սովի տարին Թուրքերը Ծօճա Ուսեփենց ապարանքին վրայ կը յարձակին, տան սպասաւորները 15—20, ղէնքերը կը հանեն եւ կրակ կը բանան, կռիւը կը սաստկանայ, ապարանքին դուռը կը կոտրեն, բայց չեն յաջողիր ներս մտնել: Բաղմաթիւ մեռեա՛լ եւ վիրաւորներ ձգելով կը փախչին? — Այս կը պատահի այն թուականներուն երբ «կռավուր»ին արգիլուած էր ձի նստիլ, հագուստին չիտակ կողմը հագնիլ, դատարան երթալ եւ վկայութիւն տալ: Մէկ խօսքով՝ սորուկի կեանք: Եթէ հասարակ թուրք սահակի քիթը ածիւնէր՝ ջարդը պատրաստ էր: Եւ այս բազմաթի՛ւ մեռելներ ձգել փախչելէ վերջ՝ Թուրքերը հանգիստ գացին ու նստան... Ցովհ. Թումանեանի «Մի կաթիլ մե՞ղր»ն է՞, թէ Հազար ու մէկ գիշերներու պատմութիւն: Երանի՛ թէ այդ թուականներուն՝ Տիգրանակերտցին այդքան յանդգնութիւն ունենար:

Էջ **96** — 1901ի նոր տարուան առաւօտուն՝ թահսիլտարը կուգայ դիմումրական տուրք հաւաքելու. չունեւորները չեն կրնար վճարել, 200-300 հոգի բանտերը կը լեցուին. Գ. Ցովհ. Մինասեան բոլորին ալ տուրքը կը վճարէ եւ ազատ կ'արձակուին?: Այսպիսի խմբական մարդասիրութիւն չէ պատահած, իսկ մանակի դէպք, որքան որ կ'ուզէք: 1896ի ջարդերէն ետք, կը ձերբակալեն քանի մը ծանօթ դէմքեր ու հարուստներ՝ Մանուալեան, Գազազ Պազազը, եւ այլն. ամէն մարդ կը վճարէ իր փրկագինը եւ ազատ կ'արձակուի:

Էջ **99** — Այս ալ վերջին պարագան. տարի մը Ս. Կիրակոս եկեղեցւոյ քով՝ Թաղական Մորհուրդը կը մտածէ նոր խանութներ եւ անոնց վրայ դպրոցի մը չէնք կառուցանել: Շատ հարուստներ 10-20 ոսկի կը խոստանան, եւ ի մէջ այլոց, Ա.Ճէմեան Պօղոս էֆէնտիին կ'ուզեն դիմել, զոնէ 5 ոսկի առնելու, բայց մերժուելու վախէն, կ'որոշեն ապահովել թուրք կառավարիչին միջամտութիւնը, եւ այս ձեւով 20 ոսկի կ'առնեն: — (Հայոց Ուսումն. Մորհուրդը (ոչ թէ Թաղական Մորհուրդ), բարեբախտաբար Թրքասէր Հաչատուր էֆ. Տիգրանեաններէ չէր բաղկանար (երկաթի վաճառական եւ քաղաքապետութեան անդամ) որ դիմէր թուրք կառավարիչին՝ Հայէ մը դրամ առնելու համար. միջանկեալ պատմութիւն մը, որ պէտք է զոնէ ամէն Տիգրանակերտցի գիտնայ:

1914ի աշնան Տիգրանակերտի առաջն. տեղապահ Մկրտիչ վարդապետ Զէյտունեանի նախագահութեամբ եկեղեցւոյ քով՝ առաջնորդարանի մէջ՝ ժողով մը կը գումարուի: Հրաւիրուած են բոլոր աչքի ընկնող անձերը եւ հարուստները, նմանապէս կուսակցութիւնները: Օրակարգի հարցն է ինքնապաշտպանութիւն. արդէն բոլոր գինուորական տարիք ունեցողները տանիքներն են՝ փախստական (տամ թապուր)ի, թուրք կառավարութեան համար դասալիքներ: Մեծամասնութիւնը կողմնակից է դիմադրութեան, ինքնապաշտպանութեան, մանաւանդ բոլոր գինուորական տարիք ունեցողներն ալ պատրաստ են: Վերը յիշուած Թրքասէր Տիգրանեանը (որ արժանի չէր յիշուելու այս տարեդրքին մէջ) կը յայտարարէ,— եթէ այդպիսի բարք կատարէք, անմիջապէս կառավարութեան լուր կուտամ: Ուրեմն զպրոց չինելու եւ հարուստներէն դրամ առնելու պատմութիւնը հետեւեալն է — խանութները արդէն չինուած էին 1914ին. մանկապարտէզի ամենավերջին հանդէսին կուսակցն ալ ներկայ էր եւ պատիւ մը ընելու համար իրեն, Ուսումն. Մորհուրդը ցանկ մը պատրաստած ըլլալով՝ նուիրատուներու հաւանութեամբ՝ կուտայ կուսակցին որպէսզի կարդայ սոյն հանդէսին մէջ: Պատերազմը պայթեցաւ, գպրոցը չշինուեցաւ, եւ այդ դէմքերն ալ մնացին դանձելի:

Բ — Ուրիշ տեղ մը կ'ըսէ — Ինչպէս յայտնի է յեղափոխական գործիչ եւ յետագային երեսփոխան, համբաւաւոր Վարդկէսը (Սէրէնկիւլեան) երկու տարի Տիգրանակերտ բանտը կը մնայ, վերը յիշուած Պօղոս էֆ. Ա.Ճէմեանը (որ կ'ըսէ՝ «ով չունի փող, թող մանէ հող) գաղտնի ամէն ամիս երկու ոսկի կը ղրկէր բանտը, բայց Վարդկէսը ներէն դուրս, ձեր Պաղեստինի յեղափոխութեան մասին մի քիչ տեղեկութիւն տալ կ'ինձի...:

Մարդուկը, պահ մը վարանելէ վերջ, լայն չունչ մը առաւ ու ձեռքս իրենին մէջ սեղմելով:

— Հայ եւ հրեայ, ահա երկու տանջուած, տառապեալ, հալածուած հին ազգեր որոնք ինչպէս կը տեսնես, հրաբուխի պէս արթնցած հուր ու բոց սկսան ժայթքիլ: Զերինը մերինէն առաջ յաջողեցաւ, պատճառ մը չկայ որ մերինը եւս մնայ ու ձախողի, մինչ Զորս Մեծերը կրակէ աթոռներու վրայ նստածի պէս միշտ տեղ ու մայրաքաղաք կը փոխեն առանց իրար հասկնալու, ճիշտ Բաբելոնի աշտարակին բանուորներուն պէս...:

— Լաւ, ձեր յեղափոխութիւնը չէ՞ք կարծեր որ կարեւորութիւն չառնէ, այս խառնիճաղանճին մէջ՝ ըսի Մովսէսեան բարեկամիս:

— Ընդհակառակն, ըսաւ Պոլսոյ Ավետաչէին, որ հոս Ամման եղած էր, ընդհակառակն, ընդունեցէք թէ երբ տանը մէջ վիճաբանութիւնը կը տաքնայ եւ անդին պղտիկները առիթէն օգտուելով կուլան, կը պոռան եւ կ'աղմկեն, որպէսզի լռեն, վիճողները անոնց մի քիչ չաքար, չոքոլա չէ՞ն տար. ահա մեր ըրածն ալ նոյն է, եւ պիտի ունենանք այդ չաքարի կտորը...:

— Հրէական միտք եւ դատողութիւն, ըսի քիչ մը ծիծաղկոտ, կը մաղթեմ որ յաջողիք...:

— Սիրելիս, շատ պարզ է մեր սկզբունքը: Դուք իբր քրիստոնեայ երբորդութիւն մը ունիք, զոյն կը պաշտէք ու անով կ'ապրիք, մենք Հրեաներս ալ ունինք մեր երբորդութիւնը որ կրօնական չէ, ոչ ալ վերացական: Մեր երբորդութիւնն է համբերութիւն, միութիւն եւ... ԴՐԱՄ. ահա մեր այս գործնական երբորդութիւնով է որ մեր նպատակին պիտի հասնինք առանց Վերինը անհանգիստ ընելու. եւ շատ հեռու չէ...:

Ու ամուր սեղմելով ձեռքս, հեռացաւ մօտէս, այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ լինձմէ կորցնելով երկու սիկարէք... Լ Ի Լ Ա

ԵՐԳԻԾԱՆՔ

ԱՅՆ ԻՍՐԱՅԷԼԸ ՉԷ...

Այո՛, վերջապէս աշխարհ պիտի համոզուի եւ ընդունի թէ այսօրուանը, այն Իսրայէլըչէ որ հազարաւոր տարիներ ապրեցաւ թիզ մը հողի տէր ըլլալու, հոս, հոն թափառական եւ անխօսուկ:

Այս չէ ան Իսրայէլը որ «ես չեմ... ան էր» ըսելու վարժուած էր ամէնէն փոքր վտանգինաւչեաւ:

Այս չէ ան սմսեղուկ, պնակալէզ Եահուդին որ բոլոր ազգերուն թուքին ու մուրին նշանակ՝ դարերու ծանրութեան տակ ալ մոռցած էր կարծես իր հին մեծութիւնը:

Հիմայ, այս այն Իսրայէլն է, որուն արմատը Հիթլէրի պէս արիւնարբու գազան մը չկրցաւ չորցնել, հակառակ միլիոնաւոր զոհերու:

Այս այն Իսրայէլն է, որ ամէն ազգերու պատմութեան մէջ նմանը եւ օրինակը չտեսնուած ուժով մը (Հայերէս դաս) տակաց ու մաքառեցաւ անէացումին դէմ ու հասաւ այն կէտին, ուր Ալպիոն գլուխը կը քերէ ...:

Հիմայ եղաւ որ Ավետաչէին եւ պուլիցան ձայն եւ խօսք ունենան լսելի եւ ընդունելի ընել տալու համար իրենց խնդրանքը..., ինչ կ'ըսեմ, իրենց սպառնալիքը:

Անոնք այսօր հրաբուխի մը պէս կը պոռթկան եւ դուրս կուտան իրենց սրտին կրակը որ թաղուն կը մնար ցարդ:

Պոլսոյ մեր բարեկամութիւնը հոս ալ չարուներկուելուն համար, առաջին անգամ հանդիպելուս՝ ուղեցի դադափարը չօշափել Ավետմին՝ Պաղեստինի ներկայ ըմբոստութեան մասին:

Սիրալիր բարեւներ փոխանակելէ եւ օտարութեան մէջ իր ունեցած ղիրքին վրայօք կարճ տեղեկութիւններէ վերջ, բուն նպատակիս հասնելու համար խօսք առի:

— Մինչ մեր հին բարեկամութեան տպաւինելով, պիտի խնդրէի որ բարի ըլլայիք, օրուան լրագիրներէն դուրս, ձեր Պաղեստինի յեղափոխութեան մասին մի քիչ տեղեկութիւն տալ ինձի...:

Մարդուկը, պահ մը վարանելէ վերջ, լայն չունչ մը առաւ ու ձեռքս իրենին մէջ սեղմելով:

— Հայ եւ հրեայ, ահա երկու տանջուած, տառապեալ, հալածուած հին ազգեր որոնք ինչպէս կը տեսնես, հրաբուխի պէս արթնցած հուր ու բոց սկսան ժայթքիլ: Զերինը մերինէն առաջ յաջողեցաւ, պատճառ մը չկայ որ մերինը եւս մնայ ու ձախողի, մինչ Զորս Մեծերը կրակէ աթոռներու վրայ նստածի պէս միշտ տեղ ու մայրաքաղաք կը փոխեն առանց իրար հասկնալու, ճիշտ Բաբելոնի աշտարակին բանուորներուն պէս...:

— Լաւ, ձեր յեղափոխութիւնը չէ՞ք կարծեր որ կարեւորութիւն չառնէ, այս խառնիճաղանճին մէջ՝ ըսի Մովսէսեան բարեկամիս:

— Ընդհակառակն, ըսաւ Պոլսոյ Ավետաչէին, որ հոս Ամման եղած էր, ընդհակառակն, ընդունեցէք թէ երբ տանը մէջ վիճաբանութիւնը կը տաքնայ եւ անդին պղտիկները առիթէն օգտուելով կուլան, կը պոռան եւ կ'աղմկեն, որպէսզի լռեն, վիճողները անոնց մի քիչ չաքար, չոքոլա չէ՞ն տարահա մեր ըրածն ալ նոյն է, եւ պիտի ունենանք այդ չաքարի կտորը...:

— Հրէական միտք եւ դատողութիւն, ըսի քիչ մը ծիծաղկոտ, կը մաղթեմ որ յաջողիք...:

— Սիրելիս, շատ պարզ է մեր սկզբունքը: Դուք իբր քրիստոնեայ երբորդութիւն մը ունիք, զոյն կը պաշտէք ու անով կ'ապրիք, մենք Հրեաներս ալ ունինք մեր երբորդութիւնը որ կրօնական չէ, ոչ ալ վերացական: Մեր երբորդութիւնն է համբերութիւն, միութիւն եւ... ԴՐԱՄ. ահա մեր այս գործնական երբորդութիւնով է որ մեր նպատակին պիտի հասնինք առանց Վերինը անհանգիստ ընելու. եւ շատ հեռու չէ...:

Ու ամուր սեղմելով ձեռքս, հեռացաւ մօտէս, այս կարճ ժամանակամիջոցին մէջ լինձմէ կորցնելով երկու սիկարէք... Լ Ի Լ Ա

ԱՅՆՊԷՍ՝ ԻՆՉՊԷՍ ԿՐ ՊԱՏՄԵՆ ԻՐԵՆՔ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

(ԹԱԼԷԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ԱՆՏԻՊ ՆՕԹԵՐԷՆ)

Ամփոփեց՝ Երեսփոխան ՀԻՒՍԷՅԻՆ ՁԱՀԻՏ

ԾԱՆՕԹ ԹԱՐԳՄԱՆՉԻՆ

Քանի մը ամիս առաջ, «Թանին» օրաթերթի արտօնատէր – խմբագիր եւ Իսթանպուլի երեսփոխան Հիւսէյին Ձահիտ Եալչընի «Թալէաթ փաշայի յուշատետրէն արտագրեց եւ մէկ կողմի տակ հրատարակեց» մեծ եպարքոս Թալէաթ փաշայի անձնական նօթերը, որոնք պատմական որոշ նշանակութիւն կը ներկայացնեն, եթէ նկատի ունենանք՝ թէ հայասէրնչ գահիճը իր չրջանի կեդրոնական դէմքն էր, ու լաւատեղեակ՝ Հայկ. Հարցի փուլերուն: Աւելորդ է ըսել, թէ այս հատորը եւս «բերքաբարոյ» է, ու, իբր այդ, ուշադրութեան արժանի՝ լոկ իբրեւ «թրքական բեմադրութիւն»:

Գրքին անունն է՝ «ԹԱԼԷԱԹ ՓԱՇԱՅԻ ՑԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ»: 149 էջ: Հայկական Հարցի յատկացուած բաժինը՝ գրքին կէսը, էջ 43—118: Էջ 79-118՝ կը կրէ «Ռուսական Փաստաթուղթեր» խորագիրը, կցուած «Հայկ. Հարց»ի գլուխին:

Հրատարակուած է 1946ին, «Կիւվէն» հրատարակչականին կողմէ: Գրքին Ա. էջին վրայ կ'ենթադրուի հետեւեալ երկտողը. «Անտիպ ու անձնական յուշերը եպարքոս Թալէաթ փաշայի, որ ներկայ էջերով լոյս կը սփռէ պատմութեան բազմաթիւ մութ էջերուն վրայ»:

Ցառաջաբանը ստորագրուած է Հիւսէյին Ձահիտ Եալչընի կողմէ, որ կը չեշտէ անոր «պատմական» արժէքը: Իսկ գրքին հրատարակիչը՝ Էնվէր Պոլայըր չեշտելէ վերջ թէ այս դիրքը միակ գործն է Թալէաթ փաշայի, կը յիշատակէ անոր սպանութեան պարագաները, ու կը դատապարտէ զերմանական արդարութիւնը, որ ազատ արձակած է «ոճրագործը»:

— «Թալէաթ փաշա, կը գրէ հրատարակիչը, անբախտ Օսման եպարքոսներու վերջինն էր, որ դոհ գնաց Հայու մը փամփուշտներուն, Գերմանիոյ մէջ, ուր ապաստանած էր, եւ որուն փողոցներուն մէջ հոգի տուաւ:

« Դառն էր Թալէաթ փաշայի մահուան իրողութիւնը, բայց շատ աւելի տխուր էր այն իրողութիւնը, որ Թուրքիոյ վինակից Գերմանիա, «անպարտութեան» վճիռ տուաւ ոճրագործին:

«Ներկայ հատորը լոյս պիտի սփռէ բազմաթիւ մութ կէտերու վրայ: Թալէաթի անտիպ նօթերն են առանք»:

Թարգմանիչը հատատարիմ կը մնայ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ» խորագրեալ բաժնի տատապի թարգմանութեան:

ԱՐՄԷՆ ԱՄԱՏԵԱՆ

×

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ(*)

Հայերը՝ 1878ի ռուսական պատերազմէն ի վեր, կը յուսային ինքնավարութիւն ստանալ Անատոլուի Արեւելեան նահանգներուն մէջ: Այ-Սթեֆանոսի դաշնագրի կնքման չրջանին դիմում կատարած էին այս նպատակով, եւրոպական պետութեանց Պերլինի Կոնգրեսի իրաւազօր ներկայացուցիչներուն: Հայոց Պատրիարք Ներսէս Վարժ Պեհթեան (վարժապետեան ըսել կ'ուզէ, Ա. Ա.), դիմած էր Մեծ Դուքս Նիքոլայի, խնդրելով որ Թուրքերու համար առաջարկուած հաշտութեան պայմաններուն մէջ՝ Հայերու ինքնավարութիւնը եւս կազմէր հիմ բանակցութիւններու:

Հայերը կը յուսային զոհացում ստանալ իրենց պահանջին, աչքի առջեւ ունենալով պուլկար իշխանութիւնն ու Արեւ. Րումելիի հաստատումը: Արդարեւ, առանց նկատի առնուելու բնակչութեան համեմատութիւնները, կարելի դարձած էր ինքնավարութիւն չնորհել այդ չրջաններուն:

Հայերը Պերլինի դաշնագրով կրցան ձեռք բերել Արեւ. Նահանգներու բարենորոգութեան ապահովութիւնը միայն: Քաչալերուած այս յաջողութիւններէն եւ ամրապնդուած իրենց յոյսերուն մէջ, անոնք կազմակերպութիւններ ստեղծեցին Արեւ. Նահանգներու, Կովկասի, Պոլսոյ, Ժընեւի եւ Եգիպտոսի մէջ, միաժամանակ հակաթուրք եւ հակաբիւրա հրատարակութիւններու համար քարոզութեան (propagande) օրգաններ հրատարակելով:

« Իթթիհատ եւ Թէրաքքը» իր արտասահման եղան կեդրոնին՝ Փարիզի մէջ ոգեցաւ, ներքին կեանքի մէջ դործակցութիւն առաջարկեց Հայերուն: Փարիզ տեղեկացուց, թէ Հայերը ինքնավարութեան երազներու ետեւէ են ու կը ձգտին ամէն կերպով իրականացնել իրենց բաղձանքները. հետեւաբար, ապարդիւն է աւելի յուսադրուիլ այս ուղղութեամբ: Հակառակ այս բոլորին, սակայն, «Իթթիհատ եւ Թէրաքքը», այն յոյսով թէ իր Հիմն. Կազմակերպութեան Օրէնքը կրնայ հասկացողութեան դեռին ստեղծել Հայերու եւ Թուրքերու միջեւ, պնդեց իր առաջարկին եւ այդ ուղղութեամբ տուած հրահանգներուն վրայ:

Երկարատեւ խորհրդակցութիւններէ վերջ, որոնք տեղի ունեցան Փարիզի մէջ, Հայերը ի վերջոյ ընդունեցին գործակցիլ Իթթիհատի:

«Իթթիհատ Թերաքքը», տուրմանական բռնատիրութեան դէմ առանձնաբար թէ հաւաքաբար գործունէութեան չծուելու առաջին իսկ քայլին, կ'առաջադրէր Անատոլուի զանազան կեդրոններուն մէջ կուսակցութիւններ ստեղծել եւ առանց դրաւելու Սելանիկի Ընդհ. կեդրոնին ուշադրութիւնը, արդելք հանդիսանալ պահեստի ուժերու Անատոլուէն Րումելի փոխադրութեան:

(*) «Թալէաթ փաշայի Ցիշատակները», էջ **43**, գլուխ Դ.:

(Շար.)

Զորաւորը ևորէ՞ն յարուցեալն

«Տէյլի Մէյլ» կը գրէ թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Պըրնդ, Դշ. օր ժողովի ներկայացաւ «գրպանը դնելով վերջնագիր մը որ ուղղուած է Պ. Մոլոթովի: Եթէ մէյնց մը չգտնուի պալքանեան եւ իտալական դաշնագիրները օր ա – ռաջ վերջացնելու համար, Պ. Պըրնդ պիտի յայտարարէ, համաձայն նոյն աղբիւրին.— Մ. Նահանդները այլեւս կը մերժեն մասնակցիլ ամուլ եւ նեղացուցիչ վիճաբանութեանց, Զորաւոր Խորհուրդին մէջ: Անոնք պատրաստ են առանձին դաշնագիրներ կնքելու Իտալիոյ եւ միւս պետութեանց հետ: Միեւնոյն ատեն, անոնք կը մերժեն մասնակցիլ Գերմանիոյ վերաբերեալ բանակցութեանց որ հաւանաբար տեղի պիտի ունենան Պրիւսէլի մէջ, յառաջիկայ յունուարին, եթէ նախապէս համաձայնութիւն չգոյանայ խնդիրը անկեղծօրէն քննելու եւ օր առաջ կարգադրելու:

Այդէն պարագայի մէջ, Պ. Պըրնդի համբերութիւնն սպառած է, ինչպէս կը հաւատայ թերթին դիւանագիտական աշխատակիցը: Զորաւոր Խորհուրդին Դշ. օրուան նիստը տեւեց հինգ ժամ, առանց քայլ մը յառաջ երթալու: Միեւնոյն ատեն դաշնի դիւանագիտութեան աւանդութիւններն են որ կը վերածնին, իբրեւ հետեւանք սուր վէճերու: Թղթակիցները կը գանգատին թէ դժուար է ստոյգ լուրեր առնալ: Թէեւ բաւական յառաջ գացած է իտալական դաշնագրին քննութիւնը, բայց մէկն օր անակնկալ մը կը պատահի:

«ԱՆի ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Քաղաքական Ցանձնախումբը 10ի դէմ 40 ձայնով որոշեց կազմակերպել աշխարհի բոլոր ղինեալ ուժերուն ցուցակագրութիւնը թէ իւրաքանչիւր երկրի մէջ եւ թէ դուրսը: Խորհրդային պատուիրակութիւնը մերժեց այս բանաձեւը, պնդելով որ դաշնի զէնքերն այ արձանագրուին:

ԱԹԼՆԲԷՆ կը հեռագրեն թէ Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնը ուշացուցած է իր օրօքը սահմանադրութիւնը վրայ, որպէսզի իր երկիրը չապատանին փախստականները: Առջի օր նոր կուսակցութեան մը տեղի ունեցաւ 600 ժրոսոններու հետ, Մակեդոնիոյ մէջ: Կ'ըսուի թէ ժրոսոնները կը փորձեն խլել յարաբերութիւնները արեւմտեան Մակեդոնիոյ եւ Սերպիոյ միջեւ:

ՄԱՐսԻԼԻԱ նորվեկեան հիւպատոսը սպանուեցաւ իր բնակարանին մէջ: Ձերշի պահուն երկու զոդեր մտան, հիւպատոսը մէկուն կոկորդին բռնած էր, բայց միւս զոդը զնդակ մը արձակելով սպաննեց զինքը:

ՏԷՍԻՆ.— Ընտանեկան պարահանդէս, կազմակերպուած Ֆրանսական բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան կողմէ, այս շաբաթ իրիկուն Հ. Ց. Դ. սրահին մէջ, երեկոյեան ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ: Ընտիր նուագախումբ, համեղի անակնկալներ:

ԿՈՉ ՎԱՀԱՆՍԻ ՀԱՑ ԱՌԻՏՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

Վահանի «Անթր էմ Ֆրանսէզ»ը (նախկին Secours National) որուն նպաստներէն կ'օգտուին նաեւ մեր հայ կարօտեալները, ձեռնարկած է պարզեւաւոր վիճակախաղի մը, օգնելու համար ծեր չքաւորներուն: Սոյն ձեռնարկին յաջողութեան համար դիմած է Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի եւ Աղքատախնամի վարչութեանց: Շահող թիւերը պիտի ստանան բազմաթիւ արժէքաւոր առարկաներ, որոնց մէկ մասը պիտի հաւաքուին (իրր նուէր) առեւտրականներէն:

Հայ Պետ. Կարմիր Խաչի եւ Աղքատախնամի վարչութեան անդամները պիտի դիմեն հայ առեւտրականներուն, սոյն առարկաները հաւաքելու եւ փոխանցելու համար «Անթր էմ Ֆրանսէզ»ի: Ուստի կը խնդրենք մեր հայրենակիցներէն քաջալերել սոյն ձեռնարկը, հաւաքիչներուն տալով իրենց վաճառած ապրանքներէն՝ որոնք պէտք է ըլլան բաւական արժէքաւոր, ինչպէս նաեւ զնել տամասակները: Վստահելով ձեր պատրաստակամութեան եւ առատաձեռնութեան, կը յուսանք որ մեր կոչը արձագանգ պիտի գտնէ մեր հայրենակիցներուն մօտ: Ի դիմաց Պետ. Հայ Կարմիր Խաչի վարչութեան՝ Թ. Յովհաննէսեան: Ի դիմաց Հայ Աղքատախնամի վարչութեան Կ. Պաղտատլեան:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ Տիկնանց Ընկ. ը սրտագին հրաւէր կ'ուղղէ վարժարանին նախկին աշակերտուհիներուն, անխտիր, ներկայ ըլլալու խորհ. ժողովի մը, Դեկտ. 8ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, վարժարանին մէջ, 1 Bld. du Nord, Le Raincy:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐի վարչութիւնը չնորհակալութիւն կը յայտնէ, (Ատիս Ապէպայէն) այժմ Նիսա բնակ Պ. Հ. Մինասեանի, որ չէնքի նորոգութեան համար տրամադրած է 25.000 ֆրանք:

Le Gérant : L. KRIKORIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damrémont – 13e

Երգահանդէս Լիոնի մէջ
ՇՈՎԻՆԱՐ ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(ԼԻՈՆԻ ՕՓԵՐԱՅԷՆ)

15 Դեկտեմբեր, կիրակի ժամը 2.30ին, Սալ Ռամօ (Salle Rameau) մեծ սրահին մէջ:

Տոմսերու գիները 50, 75 եւ 100 ֆրանք:

Դիմել Ց. Տէյիրմէնճեան՝ 69 Cours Lafayette Արմենակ Աւետեան՝ 205 rue Duguesclin, Կէնճեան եղբարք՝ 45 rue de Bonnel, Գ. Ֆէլլահեան՝ 50 rue Dunoir, Ուզունեան՝ 34 rue Dunoir, Béal: 15 rue de la République, Տէսինի համար Ֆօթօ կարօ:

Ցեւեկոյթ պարահանդէս

Փարիզի Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Հայ, կարմիր Խաչի, Դեկտ. 1, ժամը 5էն 12, Georges V.ի սրահներուն մէջ: 29—31 Ave. Georges V.:

Ճոխ պիւֆէ, դեղարուեստական խնամեալ բաժին եւ ընտիր օրքէսթր, ղեկավարութեամբ հանրածանօթ մաէսթրօ Ֆերնանի Պուլոնի: Մուտք՝ 250 ֆրանք: Պարահանդէսին հասոյթը սահմանուած է կարօտ ուսանողներուն եւ հիւանդներուն:

ԵՐԳԻ ՈՒՆԿՆԴՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐՓԻԿ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆԻ
Շաբաթ, 7 Դեկտ. կէսօրէ ետք ժամը 5ին
Salle Chopin (Pleyel)

Յայտագրին մէջ՝ Կոմիտաս Վարդապետ, Սայաթ-Նովա, Մելիքեան, Սարգիսեան, B. Marcello, F. Durante, G. F. Haendel, H. Duparc, G. Fauré, Ch. Bordes, Brahms, P. Tchaikovsky եւ S. Rachmaninoff:

Maison de la Chimie, 28bis, Rue St. Dominique
Կիրակի 1 Դեկտեմբեր, ժամը 2.1/4ին, առաջին ներկայացում՝

Հ ր ա շ ք

Հինգ արարով թատերախաղին, անուիլ գործ մը ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆԻ, որ գրուած է Լօզանի խորհրդաժողովին վակումէն քիչ յետոյ եւ սերտ կապ ունի մեր ազգային հարցին հետ:

Փարիզի հայ դերասանական ուժերուն լաւագոյններէն մէկ քանին կը մասնակցին այս ներկայացման:

Տոմսերուն գինն է 300, 200 եւ 100 ֆրանք: կան նաեւ, քիչ թիւով, պատուոյ տոմսեր, զոր սպասողները կրնան (ներկայացման ծախքերուն բերը թեթեւցնելու համար) 300 ֆրանքէն վեր վճարել ինչ գումար որ կ'ուզեն:

Տոմսերը կը ծախուին Պարսամեան գրատունը, 46 rue Richer, ճաշարան Ա.ճէմեան (12 rue Cadet) Phébus (23 Bld. Bonne Nouvelle), Frederic Feydit(7 rue Phalsbourg), հեղինակին մօտ 9 rue Say:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅՑ ԿՈՄՈՑՏ ԽՄԱՒ
Պանեէօ – Քաշանի մասնաճիւղին
ԵՐԵԿՈՑԹ – ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
Դեկտեմբեր 28ին, շաբաթ երեկոյ, 51 rue de Clichy, Paris: Կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ԿՈՉ ՆԵՐԴԱՂԹԻ ՀԱՄԱՐ.— Սէվրանի, Վէրկալանի, Վիլբարիզիի, Օզնէյ սու Պուայի, Պլանմինիլի եւ Լիվրի Կարկանի հայութեան:— Ներդաղթի համար վերջնական արձանագրութիւնը սկսած ըլլալով, փախստականները կը հրաւիրուին ներկայանալ կիրակի օրերը Սէվրանի դպրոցին սրահը: Միասին առնել ինքնութեան թուղթ, անցագիր (եթէ ունին), 9 հատ նկար ճակատէն քաշուած, ժամը 10էն 12, իսկ ցուրտի պարագային Քէպազճեանի բնակարանը, 42 rue Michelet, Sevran:

ՇԱՎԻԼԻՆ կը խնդրեն մեզմէ ծանուցանել թէ Մ. Հայաստանի տարեդարձը կը տօնուի այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին Salles des Fêtesի մէջ, Rue Stalingrad: Կը խօսին Հայր Սահակ Տէր Մովսէսեան, տեսուչ Մխիթարեան վարժարանի եւ Պ. Պոտոսեան: Գեղարուեստական բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ ՄԸ,
ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐՈՆԻՆ ՄԷՋ — ԴԻՄԵՑԷՔ
ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24 Rue St. Lazare

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

Ձշմարտասէր ծիծաղներ անունով, ՎԱՐԴԱՆ ԵՄԻՇԵԼԵԱՆի նոր հատորը, որ Առաքելաբարի հայ ինքնատիպ կեանքէն, կենդանի եւ երգիծական պատմուածքներ կը պարունակէ: Ամէն Առաքելարգարցի պէտք է օրինակ մը ունենայ այս դիրքէն:

200 էջ 150 ֆրանք: Դիմել՝ ԳՐԱՏՈՒՆ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ, 46, Rue Richer, Paris (9), ինչպէս նաեւ բոլոր դրավաճառներուն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Հ. Ց. Դ. Եօթնեղբայրեան հանգամանքին ընդհ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 8ին: Կը հրաւիրուին նաեւ Լանսէի ընկերները: Կարեւոր օրակարգ:

ՏԻՒՆԻ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 1 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան հնթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան հնթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3.30ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՐՏԱՆԻ «Նիկոլ Դուման» հնթակոմիտէի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ չբջանիս բոլոր ընկերները անխտիր, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատեարերով:

ՄԱՐՍԻԼ.— Հարաւային Ֆրանսայի կրօն. ժողովը պէտք ունի զարգացեալ տարրերէ քահանայական թեկնածուներու: Նկատելով որ Եւրոպայի թեմին կաթող. պատուիրակ Արտաւազդ արք. մօտիկս Մարսէյլ պիտի ժամանէ, կը հրաւիրենք քահանայական թեկնածուները, որ բարեհաճին կրօն. ժողովին ներկայանալ մինչեւ դեկտ. 10:

ՆՈՐ ԳԻՐՔ ՄԸ

Տարեգիր Լուսինեանէ Վազդէն Անդրէասեանի Սկաուտին Առաջնորդը: Սկաուտ Ազգ. պետ Գ. Յակոբեանի յառաջաբանով: Այս գրքին Ա. հատորը (350 էջերէ աւելի), պատկերազարդ եւ Հայաստանի ամբողջական քարտէսով, կը պարունակ դիտելիքներ ամէն անհատի եւ մանաւանդ ամէն հայու անհրաժեշտ:

Ամէն հայ ընտանիք պէտք է ունենայ հատ մը անկէ իր հին թէ նոր սերունդներուն համար:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի արտասահմանեան մարմինները, հայ դպրոցները, երիտ. միութիւնները, օրինակ մը նախ ստանալու համար պէտք է դիմեն՝ V. Andreassian, 5 rue des Sables, Viroflay (S.etO.) France:

ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
GARO SARIAN
ՋՈՒԹԱԿԱՀԱՐ

Կը վերսկսի իր ներկայացումները նոր նուագախումբով մը որ այնքան յաջողութիւն ունեցաւ Cercle Militaireի եւ հիմա Hotel Windsorի մէջ:

Նուագախումբը տրամադրելի է հարսնիքներու, նշանտուքներու, խնջոյքներու եւ հանդէսներու համար: Մասնաւոր գին: Դիմել՝ G. Sarian, 33 rue Bayen, Paris (17): Tél. Gal. 67-61:

MEUBLES MODERNES
60, Bd. DE LA BLANCARDE, MARSEILLE

Բացուած է Վ. Քիւֆէլեանի կահ – կարասիներու մեծ վաճառատունը: Խիստ մատչելի դիներով կը ծախուին, ննջասենեակի, ճաշասրահի, խոհանոցի, հիւրանոցի արդիական ոճով բոլոր տեսակի կարասիներ: Կը ծախուին նաեւ աթոռներ, բազմոցներ, թիկնաթոռներ, կաշիէ եւ թաւիշէ:

Այս ծանուցումով ներկայացողին մասնաւոր զեղչ:

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(Տնօրէն Պ. ԿՐԷԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel **Tél. Odé. 34-83**

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու ճոխ զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ Փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի **Mme. SONIA KARAKACHE**: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ **métro : Tolbiac, Place d'Italie, Glacière:**

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 $ոլ.

Samedi 30 Novembre 1946 Շաբաթ 30 Նոյեմբեր

ԺԸ. ՏԱՐԻ — 18e Année N° 4867–Նոր շրջան թիւ 506 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՆԸՎԵՑ ՏԱՐԻ ՎԵՐՔԸ

1920 Դեկտ. 2ին էր որ Հայաստանի հանրապետութիւնը յանձնուեցաւ խորհրդային իշխանութեան, մասնաւոր պայմանագրով մը: Բայց սովորութիւն եղած է իշխանութեան տիրացումը հաշուել Նոյեմբեր 29էն, արշաւանքի մը թուականը չփոթելով բուն իրականութեան հետ:

Թող պատմութիւնը քննէ եւ վճռէ թէ ինչ կը նշանակէ այդ երիք օրուան տարբերութիւնը, որ կոչուած էր ճակատագրական դեր մը կատարելու մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Ուրեմն, այսօր՝ Փարիզ, վաղը՝ Մարսէյլ կը ծօնին այդ պատմական տարեդարձը: Եւ ամէն ուր որ հայկական համբանք մը կը չնչէ:

Հանդիսականնե՞րը,— Հարիւրին 95 անոնք որ երէկ Մայիս 28ը կը ծօնէին, նոյն բազմութեամբ եւ խանդավառութեամբ, Վոսփորի ափերէն մինչեւ ամէնէն հեռաւոր զաղութները:

Ուրիշ կերպ ալ չէր կրնար ըլլալ: Երկու տարբերձներն ալ, ամէն բանէ առաջ հայրենիքի զարթոնքը,անոր գոյութիւնն է որ կը խորհրդանշեն: Անկախ՝ վարչական կարգուսարքէն:

Հակ ենք ուրիշ առեն, եւ կը յայտարարենք այս հանդիսաւոր առիթով ալ,— Մէկը ծնունդն էր (1918 Մայիս 28), միւսը՝ կնունքը (1920 Դեկտ.2): Անբմբռնելի է մէկը առանց միւսին, ինչպէս հրապարակաւ կը յայտարարէր Ց. Քալջաղնունին իսկ, որ վկայ կը կանչուի տեղի–անտեղի:

Այս տարբերական դիտելիքը՝ պարզապէս անոր համար որ, միանգամ ընդ միշտ փարատի կսկծալի թիւրիմացութիւն մը եւ մարդիկ վարժուին պայծառ աչքերով դիտել ու դատել երկուան պատմութիւնը:

Աւելի ծանր թիւրիմացութիւն մը դեռ կը փարատի, երբ մարդիկ յիշեն թէ՝ Հայաստանի հանրապետական – վարչաձեւը տեւեց հազիւ 30 ամիս, իսկ խորհրդային կարգուսարքը ահա կը բոլորէ 26րդ տարին:

Առաջինը՝ դերմարդկային, հերոսական ճիգ մըն էր պատերազմի արիւնաղանդ աւերակներէն, քաոսէն դէպի լոյս: Դէպի ապի մը հող եւ ազատութիւն: Եւ ի՛նչ եղերական պայմաններու մէջ, կորուած աշխարհէն, պակսուած թշնամիներով կամ անկարողութեան դատապարտուած բարեկամներով:

Երկրորդը, ապաւինած՝ հզօր թեւարկութեան մը, արդէն ոտքին տակ ունէր հաստատուն հողը, կորիզը,— կատարեալ Հայնոց:

Եւ ահա 26 տարիէ ի վեր կը ծաղկեցնէ զայն, վայելելով անընդհատ խաղաղութեան մը բարիքները: Պատերազմի տարիներն անգամ, թէեւ քամեցին երիտասարդութեան եւ աշխատաւոր բազմութեանց արիւնը, բայց չկրցան կասեցնել յառաջդիմութեան եւ զարգացման թափը:

Յառաջդիմութիւն եւ զարգացում՝ բոլոր ճակատներուն վրայ,— տնտեսական, դրական – գեղարուեստական, ճարտարարուեստական, հողագործական, դիտական, ռազմական եւն.:

Հայ ժողովուրդին չինարար, ստեղծագործ հանճարն էր որ կը ծաղկէր ու կ'արտադրէր: Եւ այս՝ հակառակ յեղափոխական կարգուսարքէ մը բխած սահմանափակումներուն եւ դեկավարեալ տնտեսավարութեան:

Իրականութիւն է որ, վերջին Աչխարհամարտի ընթացքին մեղմացան որոշ խստութիւններ եւ տրուեցան իրաւունքներ որոնք երազ կը համարուէին երէկ,— ազգային, պատմական, հայրենասիրական դրականութիւն մշակել, կաթողիկոս ընտրել, վերաբանալ էջմիածնի դպրանոցը եւ փակուած եկեղեցիները, վերահաստատել յարաբերութիւնները Արտասահմանի հետ (առ այժմ «Յառաջդիմականի» տարբերու հետ):

Իսկ այս բոլորէն վեր, վերջին տարուան ամէնէն փառաւոր գործն եղաւ Ներգաղթի արտօնութիւնը, ինչպէս եւ ազատութիւն՝ Հայկական Դատ արծարծելու, բուն իսկ Հայաստանի մէջ, լրագրական յօդուածներով եւ հրապարակային ժողովներով:

Նոր տարեդարձին առիթ, մեր գերագոյն բաղձանքը պիտի ըլլար տեսնել ամբողջացումը ներկայ Հայաստանի, Ուիլսընեան սահմաններով:

Միեւնոյն առեն, պիտի մաղթէինք որ ասոր – ճան մը եւս թուլցնէին օդակները, աւելի լայն բանալով դուռներն ու պատուհանները, թօթափելով կանխակալ կարծիքները եւ թիւրիմացութիւնները որոնք չատ երկար տեւեցին: Շ.

Խ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ԽՕՍՔԸ

Սեւանի, Զանգուի եզերքով եկար,
Ռազմադաշտ եկար, դու մեր բով եկար,
Բանաստեղծ ընկե՛ր,վառ երգով եկար :

Մեզ Հայաստանից ուրախ լուր բերիր,
Ասես արեւի անշէջ հուր բերիր,
Ջինջ, անմահական կեանքի ջուր բերիր:

Բարեւ ես բերել մեր հողից անուշ,
Մեզ մեղր ու կաթով անուշից անուշ,
Հարազատներից, ծնողից անուշ :

Զով ծաղկաձորից վարդի հոտ եկաւ ,
Սեգ Արագածից մարմանդ օդ եկաւ,
կարծես Սեւանայ լիճը մօտ եկաւ :

Մեզ այցի եկար, մարտի դաշտ տեսար,
Կովկասեան գիւղեր, ջոկ ու վաշտ տեսար,
Եղբօր պէս սիրով, բաջ ու հաշտ տեսար:

Սար ու ձորերով, հարթերով անցանիք,
Խանձուած գիւղերով, արտերով անցանիք,
Կովկասից կուբան մարտերով անցանիք:

Քալեցիք անվոնգ գրոհով առաջ,
Թշնամուց խլուած մեր հողով առաջ,
Մեր հոգու ցասման հեղեղով առաջ:

Երբ վերադառնաս դէպ ի տուն երբ-ատ,
Մեր բարեւներով ու գիտուն երբ-ատ,
Մեզանով հպարտ ու խնդուն երբ-ատ,

Հայժողովրդին տեսածդ պատմիր,
Յաղթական հուից ուզածդ պատմիր,
Մեր մասին գրած – հիւսածդ պատմիր:

Զաւակներդ, ասա, յորձանիք են դարձել,
Թշնամու գլխին փորձանիք դարձել,
Հայ ժողովուրդին պարծանիք են դարձել:

Ասա թռչում են նետերի նման,
Հոսում են վարար գետերի նման,
Շանթում են ամպած եթերի նման:

Մեր մօր, մեր մանկան, մեր հարսին ասա,
Թող որ հոգ չանեն մեր մասին, ասա՝
Յաղթական կը գանիք տուն ասին՝ ասա:

Դեղձը մեր դարձին, թող հասուն լինի,
Պարտէզը նորից գովասուն լինի,
Ոսկեվազ գինին թող թասում լինի:

Հարսանիք, խնջոյք կը սարբեանք նորից ,
Խնդութեան թմբուկ կը զարնեանք նորից,
Ծառերի հովում կը պառկեանք նորից:

Հողին կը ժպտեանք հերկելով կրկին,
Տունը կը լցուի բերքերով կրկին,
Երջանիկ կեանքի երգերով կրկին:

Բանաստեղծ ընկե՛ր, դու մեր բով եկար,
Սեւանի, Զանգուի եզերքով եկար,
Ռազմի յոյզերով ու երգով եկար:

ԱԶԱՏ ՎՇՏՈՒՆԻ

Յ. Օշականի Յուբելեանը

Յ. Օշականի նախաձեռնարկ մարմինը (Վ. Մելիքեան, Հրանտ Բալուեան, Գ. Զաքըրեան, Շ. Միսաքեան, Շ. Նարդունի) խորհրդակցական ժողովի մը հրաւիրած էր Փարիզի հայ մտաւորականները եւ յօբելեարին հայրենակիցները, նոյ. 27ին:

Խորհրդակցական այս առաջին ժողովին նախագահ ընտրուեցաւ Ա. Խոնդկարեան եւ քարտուղար Վ. Մելիքեան :

Ներկաները բոլորն ալ կ'ընդունէին որ Յ. Օչականի իր գրական մեծարժէք վաստակով, գրականի երիտասարդ սերունդին վրայ իր թողած խոր ազդեցութեամբ եւ վերջին քառորդ դարու հայ դպրոցներուն միջոցաւ տուած իր հունձքով կը հանդիսանայ այն դէմքը, որ արժանի է ազգին դնահատութեան: Այդ հանգամանքով՝ Փարիզի հայ մտաւորականները, մասնակցութեամբ հայ ժողովուրդին, կ'որոշեն տօնել Յ. Օչականի յոբելեանը Ֆրանսայի մէջ,— Փարիզ, Լիոն, Վալանս եւ Մարսէյլ:

Գ. Զաքըրեան ժողովին հաղորդեց թէ Վալանսի մէջ 50.000 ֆրանք հանգանակուած է արդէն, յոբելեանին առթիւ՝ մասնակցելու համար Յ. Օչականի մէկ գործին հրատարակութեան ծախքերուն:

Ազգ ժողովի գումարումը եւ դաւիթին ուրաժարումը

Ինչպէս հաղորդած էինք, Դ. Հանրապետութեան Ազգ. ժողովը իր առաջին նիստը գումարեց հինգշաբթի օր: Կը նախապահէր երիցագոյն ատեղակալը, Մարսէլ Քաչէն, որ իր բացման ճառին մէջ չեչտեց.—Ֆրանսայի դիւղացիները եւ բանուորները պիտին թէ իրենց աշխատանքի տէնդէն, զոհողութիւններէն կախում ունին հայրենիքին անկախութիւնը եւ ապագան: Անոնք սահմանափակ միջոցներով արդէն իսկ երկրին տնտեսութիւնը հասցուցած են մակարդակի մը որ կը մօտենայ նախապատերազմեան ատիճանին: Մեր ժողովուրդը փրկած էր Ֆրանսայի պատիւը եւ ազատութիւնը Դիմադրական պայքարով: Ան վերջնապէս պիտի փրկէ խաղաղութիւնը եւ արտադրութիւնը, թէեւ չզլանան այն լիակատար վստահութիւնը որուն արժանի է: Մեր վաղուան վիճաբանութեանց ժխորին մէջ, յիշենք թէ Ֆրանսայի ներքին ուժերուն բոլոր հայրենասիրական խմբակցութիւնները միացեալ մնացին, ապահովելու համար ազգին քաղաքական եւ տնտեսական անկախութիւնը: Անոնք ամենայն ժողովրդապետութիւն կը պահանջէին, ազգին վերադարձնելու համար արտադրութեան բոլոր միջոցները: Կը պահանջէին որ աշխատաւորները մասնակցին տնտեսական ուժերու դեկավարութեան, կը պահանջէին լիովին մարդկային կեանք բոլոր աշխատաւորներուն համար, հաւասարութիւն բոլոր քաղաքացիներուն համար: Կը պահանջէին պատժել դաւաճանները, գրաւելով անոնց գոյքերը, ինչպէս եւ սեւ չուկայով չահուած հարստութիւնները: Կը պահանջէին մամուլի ազատութիւն եւ անոր կատարեալ անկախութիւնը դրամատիրական ուժերէն: Խոստովանինք թէ դիմադրականներու այս ծրագիրը մասամբ միայն գործադրուեցաւ: Ինչ որ չկրցան իրագործել առաջնեայ Ազգ. ժողովները, պէտք է ղլուխ հանէ հինգ տարուան համար ընտրուած Ազգ. ժողովը:

Անցնելով արտաքին քաղաքականութեան, Պ. Մարսէլ Քաչէն չեչտեց թէ անհրաժեչտ է միչտ դինաթափ ընել Գերմանիան, ոչնչացնել նացիական ոգին: Անբմբռնելի է որ Ֆրանսայի պաշնակիցները որոշած ըլլան դերակչիռ դերը մը ապահովել Գերմանիոյ՝ Եւրոպայի մէջ, միեւնոյն առեն մերժելով հատուցանել մեր անթիւ վնասները: Մեր խաղաղասէր ժողովուրդը պէտք ունի դինակցութեանց քաղաքականութեան մը, առանց դուրս ձգելու իր մեծ դինակիցներէն ո եւ է մէկը:

★ Համայնավարները Մորիս Թորէզի թեկնածութիւնը առաջարկած ըլլալով վարչապետութեան համար, ընկերվարականներն ալ Պ. Վէնսան Օրիոլի թեկնածութիւնը դրին, իրրեւ նախապահ Ազգ. ժողովին :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ժողովական մը առաջարկեց Յ. Օչականը Փարիզ հրաւիրել՝ ներկայ գտնուելու համար յոբելեանական հանդիսութեանց: Դիտել տրուեցաւ, որ ճամբորդութեան համար դժուարութիւններ կան եւ յետոյ երթեւեկի ծախքով կարելի է հատոր մը աւելի հրատարակել :

Յետոյ, ձեռնարկելու համար յոբելեանական հանդիսութեանց պատրաստութեան, առաջարկուեցաւ կազմել կեդր. Մարմին մը: Ժողովական մը առաջարկեց ընտրութիւնը յետաձգել երկրորդ ընդհ. ժողովի մը: Նարդունի հակառակեցաւ, եւ առաջարկեց անմիջապէս անցնիլ ընտրութեան ,— չատ ձգձգուեցաւ արդէն, նոյնիսկ նախաձեռնողները սխալ գործեցին, առաջին օրէն, յոբելեանին կատարումը յանձնելով Գրողներու Միութեան: Արդ, Փարիզի մէջ բազմաթիւ են այն մտաւորականները եւ դրագէտները, որոնք անդամ չեն Գրողներու Միութեան: Եւ Գրողներու Միութեան անդամները աւելի քիչ են քան Փարիզի այն մտաւորականները, որոնք անդամ չեն այդ Միութեան: Այս յոբելեանին կատարման համար ես, մեր նպատակը չէ միացնել բոլոր մտաւորականները՝ չատ մարդ հրաւիրելու ձեւով, այլ աշխատիլ անկախօրէն, հայ մեծ դրագէտ մը մեծարելու համար միայն, դրագէտի վայելչութեամբ :

Այնուհետեւ կատարուեցաւ ընտրութիւնը Գործադիր Մարմինի մը, որ պիտի ծառայէ իբրեւ կորիզ՝ լրացնելու պայմանով իր կազմը յառաջիկայ ընդհանուր ժողովի մը մէջ, ուր հրաւիրուած պիտի ըլլան Փարիզի հայ մտաւորականները, Յ. Օչականի գործին վրայ հիացող :

Գործադիր Մարմինին անդամներն են.—

Աբշակ Զօպանեան, Արամ Անտոնեան, Շաւարշ Նարդունի, Աբշալոյս Յանէտեանեան, Գէորգ Զաքըրեան, եւ յոբելեարին հայրենակիցներուն կողմէ՝ Գարագեան :

Յաջորդ ժողովին տեղեկատուութեան ժամանակ, պիտի տանք Գործադիր Մարմինին ընդարձակուած կազմը, ինչպէս նաեւ պատուոյ նախագահութեան, դիւանին, ընդհ. գանձապահին անունները եւ դասաւորի յոբելեանական յանձնախումբերուն անունները:

Յոբելեանը հաւանական է որ տօնուի փետրուարի մէջ: ՆՈՒ

UNESCO

Ըսուած է թէ ամէն չարիքէ բարիք կը ծնի: Որքա՞ն ճիշտ է այս բացատրութիւնը:

Արդարեւ աշխարհի վիճակը ա՛յնպէս մը դառնացուած է, որ մարդիկ, կարծէք, բարի գործերու մասին կը մոռնան ա՛յն առեն, երբ չարիքը իր աւերը գործեր է արդէն: Իսկ այն հպարտագին մարդասէրները, որոնք ուզեր են կանխել չարիքը, յանուն մարդկային բարոյական ու ընկերային վեհ սկզբունքներու, անոնք նկատուած են երազատեսներ, ցնորապաշտներ:

1914—18ի պատերազմին ահաւոր փոթորիկը պէտք է որ անցնէր մարդկութեան գլխուն վրայէն, որպէսզի հանդուցեալ Ազգերու Դաշնակցութիւնը կազմուէր իր չողչողուն ու գաղափարապաշտ նպատակներով, յանուն մարդկային բարօրութեան ու խաղաղ բարգաւաճման:

Քսան տարի վերջ գարձեալ պատերազմ — Աշխարհամարտ — իր անպատում աւերներով, որոնց հետեւանքները տակաւին կը կրէ մարդկութիւնը: Դա՛րձեալ միջազգային կազմակերպութիւն մը, այս անգամ ՄԱԿ անունով եւ նոյնանման պեղեկիկ սկզբունքներով: Սակայն հիմակ այդ միջազգային կազմակերպութեամբ չեն զոհանար օրուան դէկավարները եւ ամէն գինով աշխարհի տեւական խաղաղութիւն մը ապահովելու փափաքէն մղուած՝ անոր կողքին որպէս օժանդակ՝ ստեղծած են UNESCOն:

Անգլիերէն քանի մը բառերու սկզբնատառերէն կազմուած է այս անունը, որ կը նշանակէ Միացեալ Ազգերու Կրթական, Գիտական եւ Մշակութային կազմակերպութիւն: Անոր կը մասնակցին քսաունի մօտ երկիրներ, նոյն իսկ Թուրքիան: Զանազան նկատումներով Ռ. Մխոթիթեանը դուրս կը մնայ:

Կազմակերպութեան հիմնադիրները իրենց նպատակը հետեւեալ կերպով կը սահմանեն.— «Միացեալ Ազգերը կ'ուխտեն իրենց գործօն ուժերը, բոլոր ճիգը, գիտութիւնը եւ հաւատքը նուիրել խաղաղութեան դատին: Սատարել պատերազմէն քանդուած երկիրներու կրթական եւ մշակութային մակարդակի բարձրացման»:

Նախապատրաստական յանձնախումբին առաջամարտ քարտուղարն է անգլիացի հանրածանօթ կենսաբան փրոֆ. Ճիւլիըն Հըքսլի:

Կազմակերպութիւնը ամէնէն առաջ պիտի օգնէ Դաշնակից երկիրներուն՝ Լհհաստանի, Յունաստանի, Եուկոսլաւիոյ եւ Չինաստանի երախաներուն, տալով անոնց համապատասխան կրթութիւն, նաեւ Ասիոյ եւ Եւրոպայի պատերազմէն վնասուած երկիրներուն:

Արդէն բաւական կարեւոր գործ է կատարուած մասնաւորաբար Յունաստանի մէջ դպրոցներ կառուցանելով: Այդքանր չի բաւեր սակայն. պէտք է հոգալ անոնց կահկարասիները եւ դպրոցական պիտոյքը,— գրիչ, մատիտ, կաղամար, գրատախտակ: Այս նպատակով վերջերս Ամերիկայի մէջ յանձնախումբ մը կազմուած է, ապահովելու համար անոնց նիւթական օժանդակութիւնը:

Յետագային, պատերազմի դաշնագիրները ստորագրուելէ վերջ, պիտի օգնէ ուրիշ երկիրներու ալ. մասնաւորաբար Իտալիոյ, Աւստրիոյ եւ Ռումանիոյ, մինչեւ իսկ Գերմանիոյ, որոնք պէտք է անդամագրուին կազմակերպութեան:

Իր հիմնական նպատակներէն մէկն է նաեւ պայքարը անգրագիտութեան դէմ: Աշխարհի բնակչութեան 55 առ հարիւրը անգրագէտ է: Անհրաժեշտ է ժողովրդական լայն զանգուածներու ծանօթացնել նոր դիտութիւններու բարիքները, արհեստագիտութեան ձեռքբերները եւն: Դաստիարակուած աշխարհ մը պէտք է որպէսզի յառաջդիմութեան մէջ իր մասնակցութեան բաժինը բերէ:

Ժողովուրդը աշխարհի անցուդարձին տեղեակ պահելու համար, անհրաժեշտ է որ զանգան երկիրներու սահմանային արգելքները, եթէ ոչ ջնջուին՝ գոնէ մեղմանան: Ջնջում գրաքննութեան: Գրականութեան եւ մշակոյթի նիւթերու համար մաքսային գրութեան ժամանակում: Արուեստներու համագրում եւ փոխադարձ իրարու արուեստի ճանաչում:

Պատրաստել միակերպ դասագիրքեր, մասնաւորաբար պատմութեան եւ աշխարհագրութեան համար, աշխատիլ որ անոնք միջազգային յարաբերութիւնները խանգարելու ընդմէջ չունենան:

Նկատի ունին միջազգային Համալսարան մը հաստատել:

Ծայր. Արեւելքի ժողովուրդներուն մաթեմատիքի հրաշալի ընդունակութիւնները նկատի առնելով, այնտեղ հաստատել մաթեմատիքի տարրական մը, օժտուած արդիական հրաշալի հաստատութիւններով:

Ու տակաւին, հիմնել հետազօտութեանց մի քանի միջազգային տարրալուծարան մը, ուր պիտի կեդրոնանան աշխարհի բոլոր դիտուները: Գիտուններու արշաւախումբեր պիտի դրկուին Չինաստան, Հիւսիսային Ամերիկա, Միջին Արեւելք եւն. այդպէսով այդ նոր ու ընդարձակ երկիրները որ դեռ չեն հետազօտուած ամբողջովին, պիտի փրկուին մեկուսացումէ:

Պզտիկ հողվրտիլը

Իմ նոր բնակավայրս՝ հինգերորդ թաղս, սա պզտիկ դեղը, ունի նաեւ իր պզտիկ հողվրտիլը, երկնցած իր կուշտն ի վեր:

Գեղին նեղլիկ փողոցներուն ու հնացած բուխերկիներով տուներուն ծանօթանալէ ետք, այդ մը կուտամ չբեղ տուներով — դամբարան — «մեռելներու գեղ»ին:

Պզտիկ գերեզմաննոցը չրջապատուած ու թաղուած է խաղողի այգիներու եւ ձիթենեաց պարտէզներուն մէջ:

Կոնակէն եւ վարի դիէն կ'անցնին երկու զեպլական ճամբաներ, որոնք գեղին այգեպանները կը տանին մինչեւ հեռուները...

Նմանութեան որոշ գիծեր կը գտնեմ այս օրատար գերեզմաննոցին եւ, հայրենի գեղիս հողվրտիքին մէջ:

Մերինն ալ փակած էր գեղին կուշտին: Ունէր նաեւ երկու բարակուկ ճամբաներ՝ վերի եւ վարի կողմերէն:

Երբ կ'անցնէինք՝ այդ ճամբաներէն դէպի լեռները ու դաշտերը գործի երթալու՝ թարմ մեռելներուն ձայն կուտայինք, իրենց տեղերէն ելլելու ու մեզի ընկերանալու համար... :

Անպայման, օտար, այս պէտիկ գեղին աշխատասէրներն ալ այդպէս կ'ընեն իրենց հողվրտիքին կոնակի եւ վարի դիէն երկարող ճամբաներէն անցնելու առեն ...:

Գեղացին որ երկինքի ու հայրենիքի մէջ այլ ըլլայ, իրարու նմանող տոհմիկ սովորութիւններու որոշ գիծեր կ'ունենայ:

Ու ես, այսօր, այցելութեան կ'երթամ սա պզտիկ հողվրտիքին:

Լայն ու բարձր, երկաթ բազրիկներով կրկնադուռ մը կը բացուի երկու կրունկներուն վրայ ու ես ներս կը մտնեմ գլխաբաց ...:

Դրան եռեւը, անմիջապէս, ազուռ աղբիւր մը, ծարաւցած թարմ ծաղիկները ջրելու համար:

Հաւատացէք, գեղէն չատ աւելի մաքուր են սա պզտիկ գերեզմաննոցին փողոցներն ու դեռիններր եւ, դամբարաններու փառահեղութեան՝ արմանք զարմանքի կուգան աչքերս:

Կը դիտեմ ու կը հիանամ իր կոկիկութեան ու փարթամութեանը համար: Կարծէք, սա բարի այգեպանները հոս թափած են իրենց ամբողջ հարստութիւնները: Կամ, իրենց ողջութեանը պատրաստել տուած են իրենց յաւիտենական բնակարանները:

Շուրջ չիսուն մեթր լայնք ու երկայնք:

Շնորհալի պողոտայով մը ճիշդ մէջտեղէն երկու մասի բաժնուած է ու զարդարուած պիի ծառերով, որոնք տարուան բոլոր եղանակներուն կամ - կանանչ տեսք ունին:

Հողվրտիքէն ներս կը գտնեմ երկու մատղաշ, աղջնակները, որոնց մին սափոր մը լեցնելով է զբաղուած աղբիւրին առջեւ: Իսկ երկրորդը թարմ ծաղիկի փունջեր կը դասաւորէ թաղարներու մէջ:

Երբ ներս կը մտնեմ գլխաբաց, ուշադրութեամբ գլիս կը դիտեն զողարիկ աչուկներովը:

Արդարեւ, բոլորովին անծանօթ՝ նորեկ մըն եմ իրենց՝ ու գեղացիի ալ չնմանող ...:

Լայն ու գլի ծառերով զարդարուած պողոտայէն կ'ելլեմ ու կը մտնեմ քովնի, նեղլիկ փողոցները: Կը կենամ ու լուռ կը դիտեմ դամբարանները՝ հին ու նոր, ազուռ ու մաքուր չինուած: Կը կարդամ բոլոր արձանագրութիւնները հատիկ-հատիկ: Թաղարները թարմ ու գոյնզգոյն փունջ-փունջ ծաղիկներով դասաւորուած ամէն կողմ: Արձանիկներ ու խաչեր, նկարներ՝ մատղաշ, երիտասարդ ու կեանքը ամբողջ վայելածներու:

Կը գառնամ ամէն դի: Կ'անցնիմ բոլոր յատենական քեացող չինական - այգեպաններու առջեւէն, մէկ րոպէ կանգ առնելով միայն... : Ի՞նչ կը փնտռեմ, այս օտար, անծանօթ գերեզմաննոցին մէջ: Չեմ գիտեր: Միաքս կը ճիւղաւորուի ու կ'երթայ... :

Ի՞նչ կը մտածեն սա պզտիկ աղջիկները գեղացի, իմ մասին, որոնք իրենց անուշիկ ու անմեղ աչուկներով գլիս կը հետապնդեն...:

Ահա բաներ մը կը խօսին իրարու՝ լինելի նայելով: Իրենց ձայնը կը լսեմ բայց բան չեմ հասկնար լեզուն (փաթուա):

Անտարակոյս, իմ մասիս է իրենց խօսակցութիւնը: Թերեւս կը մտածեն, «Թէ՝ ո՞վ է այս ան-

---

Հիմնել միջազգային թատրոն մը եւ վերջապէս սերտ յարաբերութիւն ստեղծել միջազգային եւ միկառավարական բոլոր մարմիններուն հետ:

Ըստ Փրոֆ. Հըքսլիի «ամէն բանէ առաջ պէտք է խուսափիլն գաղափարական մրցակցութիւններէ: Աշխարհի ապահովութիւնը առար մէջ կը կայանայ»:

Ինչպէս կը տեսնուի իր գործունէութեան դաշտը չատ ընդարձակ է:

Երանի՛ յաջողի:

Ա. ՀԱԲԷԼԵԱՆ

Հանելուկներուն լուծումը

Յառաջի Նոյեմբեր 3ի թիւով հրատարակեր էինք 15 հանելուկներ, զանոնք լուծելու համար մրցումի հրաւիրելով երիտասարդ սերունդը, իբրեւ դպրոցական ընթերցանութեան, իբրեւ մտային ղբօսանք միաք սրելու օգտակար:

Սահցանք բազմաթիւ նամակներ, մեծ մասը նոր սերունդէն, քան տարեկանէն վար: Հանելուկներուն մէկ կարեւոր մասը յաջողած են լուծել, բայց ոչ ամէնքը:

Նախ կը հրատարակենք հանելուկներուն լուծումը, ամբողջ, յետոյ կուտանք պատասխանները անոնց որ յաջողած են լուծել այս կամ այն հանելուկը:

1 — Զղեար (néffier, թուրքերէն՝ մուշմուլա):

2 — Աչնանահար տերեւները: 3 — Հումհումիթ: 4 — Լեզու: 5 — Գուլպայ: 6 — Տանիք: 7 — Վառող լամբին կառուցը: 8 — Ջուրին դոյնը: 9 — Լամբին պատրոյգը: 10 — Աւելը: 11 — Թխմոր: 12 — Ջրհոր: 13 — Մանած բուրդի կծիկ: 14 — Քարոզիչ քահանան: 15 — Ինքն իր նմանը:

Այս մրցումին մասնակցողներէն՝ Օր. Քէօսէեան (Կալենոզլ) յաջողած է լուծել միայն թիւ 2 եւ 7, բայց յաջող կարելի է համարիլ նաեւ հետեւեալ լուծումները.— Թիւ 4 — խզունջ, 6 — պլիսուն հիւսուած մազերը, 11 — կշիռքին երկաթագունդը, 14 — հովը:

Անիէրէն Հայրմեր յաջողած է լուծել միայն թիւ 3 եւ 7, բայց յաջող կարելի է համարել նաեւ թիւ 2 — չերամ, 4 — խզունջ, 11 — կշիռքին երկաթագունդը, 13 — հրթիռ, 14 — հովը:

Պօղոսեան Պետրոս Հալաճեան յաջողած է լուծել միայն թիւ 3, 4, 7, 12:

Մարսէյլ — Սէն Լուէն Օր. Ովսաննա Կէկէվեան յաջողած է լուծել միայն թիւ 3, 4, 12, բայց յաջող կարելի է համարիլ նաեւ թիւ 8 — ծնունդ եւ մահ, 11 — կշիռքին դունդը, 14 — հովը, 15 — կեանքի դժուարութիւնները:

Անտիպէն Օր. Նիլտա Գասպարեան յաջողած է լուծել միայն թիւ 3, 7, 11, 12, բայց յաջող կա-

---

ծանօթը մեր հողվրտիքին մէջ: Արդեօք մեռե՞լ մր ձգած ու մեկնած է այստեղէն տարիներ առաջ, երբ մենք տակաւին չէինք ծնած »

Ու ես կը գառնամ աննպատակ..., դամբանէ դամբան, փողոցէ փողոց, աչքիս տակէն գլիաելով նաեւ սա պզտիկ օրիորդները սիրուն ու պարզսիրտ:

Կարճ փակագիծ մը այստեղ:

1923ի գարնան էր: Անատոլուէն Պոլիս եկող Հայերը իրարու վրայ դիպուած էին Կիրասոնի ու Սամսոնի մէջ:

Անոնց՝ հայ խլեակներուն թոյլ չարուեցաւ ատեն մը, Պոլիս երթալ եւ իրենց հարազատներուն միանալ:

Հայրենի գեղէս գուրս չելած տակաւին իմացած էի: Ու ես, ծոցս գրած քրտական թուղթ մը՝ հօթն օրէն Պոլիս թռայ: Քանի մը օրուան Պոլիս եկած էի, երբ առաջին կիրակին հարսաս գիս Շիշլիի Հայոց գերեզմաննոցը տարաւ: Երբ անոր գուռնէն ներս մտայ, ոչ թէ գերեզմաննոց՝ այլ դրախտ մը կարծեցի...: Եւ հարսայիս ըսի.

— Այստեղ պահողները թող չըսեն թէ մենք մեռած ենք...:

Կ'ըսեն թէ ձենովան աշխարհահռչակ գերեզմանոց մը ունի: Ես չեմ տեսած: Սակայն, այս պզտիկ հողվրտիքը մէկ մանրանկարն է կարծէք Շիշլիի Հայոց գերեզմաննոցին:

Հիմա, փակագիծր փակենք ու դուրս ելլենք սա պզտիկ, չքեղ «մեռելներու գեղ»էն:

×

Իրիկունը կը մօտիկնայ: Նոյեմբերեան մտայթ արեւը դէպի մայրամուտ հակած է: Վերջալոյսին չուրջ բոլորտիքը սպիտակ ու թափանցիկ ամպերով ոչխարի հօտեր ու ղարշներ կազմուած են: Գերեզմաննոցէն գուրս կեցած՝ այդիի մը թումբին վրայ, կը դիտեմ քանի մը վայրկեան արեւմարի երկինքը: Ցետոյ, աչքերս կը կախեմ վար՝ ու ակամայ տոքերս կը յառաջանան դէպի որթերու շարքը:

Սեւ կռնակներով ու կողերով հաստաբուն արմատներուն վրայ տերեւաթափ են բոլոր բարու-նակները կարմրագոյն, ու խաղողի գեղնած ողկոյզները բացը մնացած: «Հասկաքաղ» կ'ընեմ մէկ շարքի մը վրայէն ու փառատրապէս կր կշտանամ:

Կը մօտենամ ձիթենիներուն որոնց շարքը կ'երկարի այդիին թումբն ի վեր, իրենց գաճած հասակներով ու գորշ-կանանչ տերեւներով: Առատ պտուղ ունին, գոյնզգոյն, դեղնորակ, մելանգոյն, կամ սեւցած ու սմքած: Կռնակս կուտամ մէկուն բունին ու կը նստիմ վերջալոյսին դիմաց: Օդը տաք է տակաւին ու թեթեւ միստրալ մը կը խաղայ ձիթենեաց մէջ: Գրպանէս կը հանեմ Ա. Ծառուկեանի «Հէյ ջա՛ն երեւան»ը ու բոպէապէս կը թաղուիմ իր էջերուն մէջ...:

Ն. ՇԻՆԱԿԱՆ

ՇԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՅՏԵՐ

(ՕՄԱՆՅԱՆ ՈՒՏՈՒՈՑ ՂՕՐՂԻՆ)

«Լեհերուն եւ Ֆինները», գրում է Ռուսաստանի թա-
գավոր Ալեքսանդր Ա-ին, Լեհաստանի Սահմանադրու-
թիւնը տալէ յետոյ, Լեհաստանի ինքնավարութեան
մէջ ոտնձգութիւններ կատարելով։ Ֆինլանդացիները
ընդհակառակն, իրենց Սահմանադրութեան պահպա-
նումին համար, Ռուսիոյ Ցարին հաւատարիմ մնալով
հանդերձ, ամէն առիթի տակ կը պայքարէին։ Ֆին-
լանդացիներուն ազգային գիտակցութիւնը զարթնե-
լուն մեծ մասը կը պարտի Ռուսիոյ Ցարին, որ Ֆին-
լանդացիներուն ազգային ինքնավարութեան ոտնձ-
գութիւնները կը դադրեցնէ։ Ֆինլանդացիները ազա-
տութեան մեծ սէր ունին

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՈՎ

ԳԵՐՄԱՆԵԽՈՒՍ ԳԱՂՏՆԻ ԴԱՇՆԱԳՐԻՆ (1939 Օգոստոս) վաստաթուղթերէն մէկը հրատարակուեցաւ «Նիւ Եորք Սըն»ի մէջ։ Բոլոր վաւերագրերը կը գտնուին Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու պաշտօնատան մէջ։ Հրատարակուած վաւերագրին համաձայն, որ ստորագրուած է Մոլոթովի եւ Ռիպպընթրոփի կողմէ, Խ. Միութիւնը կը ստանար տարածութիւն, մօտ 35 միլիոն բնակչութեամբ, Գերմանիա՝ 50 միլիոն բնակիչով։ Ամերիկեան թերթը դիտել կուտայ թէ այս դաշնագիրն ստորագրելով, Խ. Միութիւնը կր խզէր 36 դաշնագիրներ եւ կը ստանարձիներ, մօտ Պեսարապիան եւ արեւելեան Լեհաստանը, իսկ Գերմանիա կը բռնարարէր 16 դաշնագիրներ, իր լուծին տակ առնելով Պուլկարիան, Ռումանիան, Եուկոսլաւիան եւ Ճունաստանը։

ՊԵՐԼԻՆի դաշնակից իշխանութեանց ֆրանսական ներկայացուցիչը խնդրած է որ Շարլօթթէնպուրկ Շօսէի հրապարակին վրայ 1866ին եւ 1870ին Ֆրանսայի դէմ փրուսիական բանակին ի յարգանս կանգնուած յաղթական սիւնը վերցուի։ Վերջնական որոշում մը տրուած չէ տակաւին, նկատելով որ դաշնակիցներու համաձայնութեամբ, 1914էն առաջ կանգնուած յիշատակարանները պէտք չէ քանդուին։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ամերիկեան չրջանին ճարտարադործութեան համար 7.750.000 առլարի (930 միլիոն ֆրանք) վարկ մը բացուեցաւ ամերիկեան կառավարութեան կողմէ։ Ներածում եւ արտածում պիտի կատարուի երկու երկիրներուն միջեւ։

ՆԻՒ ԵՈՐՔԷն կը հեռագրեն թէ Զոլս Մենթերը գրեթէ վերջացուցած են Թրիէսթէի հարցին քննութիւնը, ինչ որ կարեւոր յառաջդիմութիւն մը կը կազմէ։ Կ'ըսուի թէ Մոլոթով կարգ մը դիմումներ կատարած է, փոխադարձաբար ուելի լայն իրաւունքներ ստանալու համար Դանուբի եւ Պալքանեան դաշնագիրներու հարցերուն մէջ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆի համար առժամեայ կառավարութիւն մը պիտի հաստատուի հրէական կազմակերպութեանց կողմէ, արտասահմանի մէջ։ Պիտի հրաւիրուին նաեւ Արաբները։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆի կացութիւնը ծանրացած ըլլալով, փոխարքան Լոնտոն կանչուեցաւ ատիպոզա բար։

ՊԵԼՃԻՒ ԵԻՍ հոդ կը պահանջէ Գերմանիային, բացի տնտեսական մենաշնորհներէն։ Իր պահանջած հոդերը հարուստ են անտառներով եւ հանքերով։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ 60 տարի պիտի տեւէ, համաձայն մասնագիտական ուսումնասիրութեանց որոնք ցուցադրուած են Փարիզի մէջ, նախաձեռնութեամբ UNESCOի։ (Հրաւիրուած էր նաեւ «Ցաուաջ»ի խմբագրութիւնը)։ Ցուցահանդէսին կը մասնակցին 12 երկիրներ։

ԱՆԳԼԻԱ 125 միլիոն սթերլին եւս պիտի ծախսէ ոտքի հանելու համար Գերմանիոյ անգլիական եւ ամերիկեան չրջանները, որոնք պիտի միացուին։ Ընդհ. ծախքը պիտի բլլայ 250 միլիոն սթերլին։ Միայն անգլ. չրջանին տարեկան ծախքն է 80 միլիոն ոսկի։

80.000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ ապաստանած են Իտալիա, ինչ որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան։ Շատերը փախած են պալքանեան երկիրներէն։

ԱԹԵՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ պատերազմական նախարարը անձամբ այցելելով հիւսիսային Ցունաստան, տպշնապալի գտած է կացութիւնը։ Այս առթիւ հերքից թէ զինուորական օդնութիւն խնդրած են Անգլիայէն կամ Ամերիկայէն։ Թրքական աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ բմբոստները հարիւր դիւղեր գրաւած են արեւմտեան Թրակիոյ մէջ, երկու օրուան ընթացքին։ Բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան Մակեդոնիոյ մէջ։

ԹԻՀՐԱՆԷն կը հեռագրեն թէ կառավարական զօրքը կը չարունակէ յառաջ խաղալ դէպի Ամարասան։ Զինուոր պիտի զրկուի նաեւ Քիւրթիստան, «ապահովելու համար երեսի· ընտրութիւնները»։

Համերգ Մարսէյլի մէջ

Théâtre de la Rue d'Alger

15 Դեկտ. կիրակի դիշեր, ժամը 21ին Հովանաւորութեամբ կաթող. լիազօր պատուիրակ ԱՐՏԱԻԱԶԴ արք. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի։

«Ամենիա» երկսեռ երգչախումբին կողմէ, դեկավարութեամբ Վ. ՍԱՐԳՍԵԱՆի։

Ցայտագիրը ամրողջովին կազմուած է ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏի եկեղեցական թէ աչխարհիկ գործերէն, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ։

Ցանօթ.— Համերգին օրը կիշէն տոմս չի ծախուիր։ Կանուխէն ապահովել դիմելով Պ. Պ. Ց. Մալաքեանի՝ 3, Bld. Th. Thurner, Tél. L. 09.02։ Ե. Ամիկեանի՝ 39, rue St. Savournin, Tél. G. 76.83, Ս. Ալթունեանի՝ 2 rue des Petits St. Jean եւ երգչախումբի անդամներուն։

Կոմիտաս վարդապետի ծննդեան 75ամեակը Փարիզի մէջ

Պատուոյ նախագահութեամբ ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ. ՍԻՒՐՄԷԵԱՆի, կաթող. լիազօր։

Կիրակի, 15 Դեկտեմբեր ժամը 17ին, Salle Gaveau մէջ, (45 rue La Boëtie)։

« ՑԻՇԱՏԱԿԻ ՀԱՄԵՐԳ »

կազմակերպուած Փարիզի Հայկական-երգչախումբին կողմէ, դեկավարութեամբ ԱՐԱ. ՊԱՐԹԻԵԱՆի

Ցայտագրին մէջ պիտի զործադրուին վարպետին մշակած զործերէն 40 կտորներ, խմբերգի, մեներգի եւ դաշնակի համար։ Նախօրօք ապահովել տոմսերը հետեւեալ հասցէներէն.— Հրանտ Սամուէլ, Սապօնճեան, 39 rue Trévise, Բամպուք-ճեան 9 rue Jouy Rouve, Հ. Սարգիսեան 261 Fbg. St. Martin, Պարթեւեան 14 rue Petit, Paris (19)։ Հանդերգին օրը տոմս պիտի չի ծախուի սրահը։

Յետկոյք պատահումներ

Փարիզի Տիկնանց Միութեան եւ Պետ. Հայ, կարմիր Խաչի, Դեկտ. 1, ժամը 5ին 12, Georges V.ի սրահներուն մէջ։ 29—31 Ave. Georges V.։

Ճոխ պիւֆէ, գեղարուեստական խնամեալ բաժին եւ ընտիր օրքէսթր, դեկավարութեամբ Հան. Ճանանօթ մաէսթրօ Ֆերնան Պուլոնի։ Մուտք՝ 250 Ֆրանք։ Պարահանդէսին հասոյթը սահմանուած է կարօտ ուսանողներուն եւ հիւանդներուն։

Maison de la Chimie, 28bis, Rue St. Dominique

Կիրակի 1 Դեկտեմբեր, ժամը 2.1/4ին, առաջին ներկայացում՝

Հրաշք

Հինգ արարով թատերախաղին, անտիպ զործ մը ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի, որ գրուած է Լոզանի խոր-հրդաժողովին փակումէն քիչ յետոյ եւ սերտ կապ ունի մեր ազգային հարցին հետ։

CAFÉ DES SPORTS

4, rue de la Défense, Issy les Moulineaux, (Seine)

Tél.: Mic. 37.03

ՏԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Ս. ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

Հարսնիքի, նշանուքի, մկրտութեան, ընկերական եւ հայրենակցական բոլոր հանդիսներու եւ խնջոյքներու համար տրամադրելի սրահ։ Կը հայթայթենք ամէն տեսակ ըմպելիներ, մառչելի դիներով։ Դիմել 8 օր առաջ։ Métro Mairie d'Issy օթոպիւս Mairie d'Issyէն առնել 23 եւ 190 թիւ եւ իջնել կառ տ'Իսի։

. ՖՐԱՆՍ. Կ. ԽԱՉԻ Սէվրանի մասնաճիւղին կողմէ ի նպաստ զպրոցին, կիրակի 8 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն մինչեւ 12 Լիվրի կառնանի քաղաքապետարանին սրահին մէջ, առաջին անգամ ըլլալով Ֆրանսայի մէջ կը ներկայացուի Սուրէն Պարթեւեանի «Անմահ Բոցը» ազգային կեանքէ, 3 արար, ներկայացուած տեղական ուժերով, դեկավարութեամբ Պ. Բ. Հապէշեանի։ Զաւեչա, պարեր, կենդանի պատկեր քաղուած Պետրոս Դուրեանէ։ Մուտք 50 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթոպիւս եւ իջնել Mairie de Livry-Gargan։

ՓՈՂ ՏՂ ՇԷՐԻՒԻԷն Սահման Թիւրքմէնեան եւ զաւակները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կր յայտնեն Հ. Ց. Դ. Լիոնի եւ Տէսինի կոմիտէներուն, Ֆ. Կ. Խաչին, Հ. Ա. Ը. Մ.ին, Սթանոզի Հայր. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ին, Կրամոնի զործարանին բոլոր ընկերներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց որոնք անձամբ, զրաւոր ծաղկեպսակով կամ մամուլի միջոցով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին եւ մասնակցեցան անոնց սուգին, Տիկ. Սառա Թիւրքմէնեանի եւ զաւկին՝ փոքրիկն Վարդանի կսկծալի մահուան առթիւ, զոհ եղերական արկածի մը։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Պոմոնի եւ Շրջ. Թաղ. Խոր-հուրդս հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ հետեւեալ տիկիններու որոնք սիրայօժար տրամադրեցին զանազան խմորեղէններ, ի նպաստ նորակառոյց սրահի կահաւորման համար սարքուած երեկոյթին, զոր տեղի ունեցաւ Նոյեմբեր 23ին.— Տիկիններ՝ Արաքսի Քիւրտեան, Վերժին Ջէնճեանի, Սիւզան Թադոսեանի, Փ. Աչթաքեանի, Վաւուա Սահակեանի, Մարի Բումեանի, Աստղիկ Կարապետեանի, Ա. Թէրզիպաչեանի, Մ. Հրաչեանի, Հ. Զաթիկեանի, Վ. Շուչարճեանի, Ց. Հայգազորճեանի, Յ. Յակոբեանի, Գ. Փանոսեանի, Մ. Տօլպաչեանի; Ց. Աբրահամեանի, Մ. Խաչիկեանի, Ց. Անտիլեանի, եւ Վարդուհի Դարբինեանի, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց որոնք նիւթապէս եւ բարոյապէս սատարեցին երեկոյթի յաջողութեան։

ԵՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՏԷՍԻՆ.— Ֆր. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի, 1 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 2ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Կը խնդրուի բոլոր ընկերուհիներէն ներկայ ըլլալ։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը՝ այս կիրակի ժամը 3.30ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։

ԿԱՐՏԱՆի «Նիկոլ Դուման» ենթակոմիտէի վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ չբլանալու բոլոր ընկերները անխտիր, այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին, ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ներկայանալ անդամատերով։

ԱԶՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՏՕՔԹ. **ՔԼԷՓԷՐ**

Փարիզի Բժիշկ· համալսարանէն վկայուած Ռոչիլտ ակնաբուժարանի նախկին ներբին բժիշկ եւ օգնական բժիշկ Լայէնէֆ հիւանդանոցին, անդամ ֆրանսական Ակնաբանական ընկերութեան

61, Rue Chardon - Lagache, PARIS (16)

Métro Michel - Ange Molitor, Tél. Jasmin 82–68

Ընդունելութեան ժամեր ամէն օր ժամը **3-5**

ԱՆՈՒՇԱՀՈՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԱՅ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ՅԱԿՈԲ ՄՈՏ-ԵԱՆ

Fabrique de Parfumerie et cosmetique

JAC-MOT

136 rue Boileau, Lyon France, Fondée en 1938, Eau de Cologne, parfums Crème - poudre, brillantine parfumée ou non·

Փափաքողներուն նմոյշներ եւ Catalogue կը դրկուի։

Արտասահմանի համար ներկայացուցիչներ կ'ուզուին։

ANTONIN

COIFFEUR – PARFUMEUR

24, Bld. des Capucines, Paris (9) Tél. Opé. 66-10

Արանց եւ կանանց մասնաւոր բաժիններ, Տէր եւ Տնօրէն Բ. Ամէմեան (Jacques), հնոէֆիքսպալ, ներկ, օնտիւլասիոն, միզ–ան-պլի, մասաժ, մանիւքիւռ, փէտիքիւռ եւ ամէն տեսակ խնամք մորթի եւ մազերու համար։

Արագ եւ մաքուր սպասարկութիւն։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՃԱՇԱՐԱՆ

«ԹԷՐԱՊԻԱ»

5, Rue Bergère, Paris (9)

Métro: Bonne Nouvelle — Tél. PRO. 20 - 65

Պօղոս Գուրյումճեան (խաւոնիստ) որուն անց եալ Յունուարին կազմակերպած արեւելեան գերեկոյթը այնքան մեծ յաջողութիւն գտաւ, այս անգամ կը հրաւիրէ իր բարեկամ եւ համակիրները *ԻՐ ՃԱՇԱՐԱՆԸ*, ուր պիտի գտնեն կէսօր թէ իրիկուն ամէն տեսակ համադամ ուտելիքներ, ընտիր օղի եռոս աղանձերներով, ինչպէս նաեւ հրաշալի արեւելեան եւ հայկական նուագ, մասնակցութեամբ Պ. Հայկի եւ երգչուհի եւ պարուհիներու։ *Բաց է ամէն օր*։

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր դնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 եւ 14—18, *գոց է* ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: **Հաղորդակցութիւն՝** métro: **Tolbiac, Place d'Italie; Glacière:**

Le Gérant : L. KRIKORIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e